



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



CASPER PETER ROTHE
født d. 6 Maj Aar 1724.

I Hørner Eftig. pinc.

Ø. H. de Lode Ch. R. S. D. Sculp.

Brave
Danske Vænds og Svinders

Herømmelige
Aftermæle,

udgivet
ved

CASPER PETER ROTHE



Første Deel 5826.
1753.

Brave
Danske Mænds og Qvinders
Berømmelige
Eftermæle,
Deres Levnet, Fremgang og
Skiebne,
udbraget
af de over Dem holdte
Tiig-Prædikener og Programmata.
For Januarii Maaned 1753.



Kjøbenhavn, trykt paa Autors Bekostning.



Som det er en ustridig Sandhed, at
 tilforladelige Efterretninger om hvad
 det er hendet een og anden stor
 Mand i Verden, hvad enten samme
 haver været Kæg eller Kærd, et regie-
 rende Hoved, Befalningsmand,
 Krigsmand, geistlig eller verdslig Betient, eller og
 blant uden offentlig Embede, kand give megen
 Oplysning i Historien om det Land, som slig en
 Person haver levet i, og til hvis Tjeneste saadan
 en

Sortale.

en Mand enten har trækket sin Kaarde, eller brugt sin Pen, saa meget omhyggeligere bør man være, at giemme flige Papiere, samt paa beste Maade stælle dem fra Undergang.

Bores Fæderneland, hvorunder saabel Danmark som Norge er at forstaae, haver fra den Tid, det først blev behøvet, indtil den Dag i Dag er, frembragt mange store Mænd og herlige Hoveder, og det i saadant Antal, at om det ey deri overgaaer mange af de Syndre Landes Beboere, kand det i det mindste alletider lade det gaae lige op med samme. Men desto forunderligere skulde man og meene det var, at der ikke desto mindre er skrevet saare lidet om Danske Mænd. Hardtad den eeneste, som i saa fald har søgt at fortiene Tak af Fædernelandet, er Hr. Assessor Hofman. Man skulde næsten falde paa de Tanker, at enten den rige Høst havde affkækket Høstfolkene, eller og den runde Overflod havde forarsaget Ekel og Lædhed.

Folk der saa løselig betragter Nationen vil falde paa det sidste, i hvor falsk end denne Lædheds Bestyrdning er (*). De derimod som nøyere
un

(*) Achenwals *Uhris der neuesten Stats-Wissenschaften*, Göttingen 1749. pag. 271. Man beschuldigt Sie der Freßigkeit und Faulheit. Da han ved Hr. Justiz-Raad Ancherfens Pen var ble

Fortale.

undersøge det Nordiske Folkes Sindelag, finde en lang anden Aarsag, og samme bestaaer i en alt for stor Modestie og Ringe-Agtelse om sig selv og deres eget. De Fremmede, i hvor grove de ellers er, tilstaae selv, at de Danske ey ere saa meget indtagen af sig selv, som andre Nationer. Herudi har de saa lidet U-ret, at naar man ret vil betragte alting nøye, skal man gjerne finde, hvorledes bore Landsmænd agte alt Fremmed og Udenlands stort, sig selv derimod ringe og liden (*). Ved det de ey, af en Modestie, som man lader staae derhen, hvad enten den bør mere roses end lastes, kand overtale sig til, at gjøre noget af sig selv, og i det mindste troe, de ere ligesaa gode og brave, som andre, der ere vandte at sfiære op, og tage Munden vel fuld, forbolder de, at andre ey heller kand faae Lejlighed at gjøre noget af dem.

bleven revset lidet for sin ubetænksomme Skrivemaade om Danmark, vil Auctor i et senere Dplag af 1752. som han kalder sine Stasverfassungen der Europäischen Rettehne gjøre dette godt igjen, naar han pag. 278 saaledes skriver: Den bisherigen Vorwurf der Gemächlichkeit, sieht die Nation so wie andere ihrem Pobel angeschuldigte Fehler mehr für eine Moralische Critik, als für eine historische Zeichnung an. 1c.

(*) Aftenwal l. c. Der Däne ist von sich selber weniger eingenommen als andere Nationen.

Fortale.

De Danske have all sin Tiid sat Priis paa at forrette noget stort, men og derhos havt den Bane, kun at tale lidet om deres iblant magesløse Bedrifter (*) for derved efter deres Tanke at undgaae Aufseelse af Skyderie; endeel Fremmede have derimod den Gave, at de veed at tale stort om lidet, og iblant giøre meget Bøsen af det, der ey er Bønie værd. Heraf kommer det, at hvad hine forrette stort, holdes for at være lidet, det lidet derimod, disse iblant udretter, troes at være noget stort.

Paa Mennesker af tvende saa ulige Folkesjæld Land best skønnes den Forskiel der er paa at tale meget vel og vel meget. Ved alle Levligheder at rose sig af sine Bedrifter, Videnskaber og Lærdom, er i Gierningen en slem Lyde, men og at fortie omhyggelig hvad een eller anden til Fædernelandets Tieneste, Roes og Ære Land have forrettet, er een i det mindste skadelig Dyd, om det nogenstinde bør henføres til denne Classe. Folk der ere føde hin Side Elben, noget saa nær de mindste med de største, synes de ere sig selv saa meget pligtige, at de med egen Haand optegner hvad dennem i Verden hender, hvad Forretninger de blive brugt udi, og hvad de for

mee

(*) Til et Bevist Land det store Cimbriske Udtag tie-
ne, om samme havde vi aldrig havt eller faaet no-
gen Efterretning, dersom ey deres egne forsærdige
Sjænder Romerne havde beskrevet det.

Fortale.

meene Minde, værdigt at have udrettet. Paa denne Side af Colding, Broe holdes det derimod for een utaalelig Hovmod eller stinkende Selbroes, at ville skrive noget om sig selv, en Mand maa og have været saa stor og brav, som han nogensinde kunde være, eller have været nok saa betydelig en Person i Republikken. Hender det jo, at een drifter sig, til egen Fornøjelse at bringe noget paa Papir, og derved overtræder den almindelige Regel, er det saa langt fra de vil taale slikt, endog efter deres Død, maa komme for Dags Lyffen, at den daglige Erfarenhed snarere viser, hvorledes det almindelig paa deres Sote og Døds-Seng bliver en HovedErindring til de Estelevende, strax at forbrænde de slige Papirer, om de enda kand taale at bie saa længe dermed, at de ey endnu for deres Endeligt lader dem for deres Dyne paa Kaminen eller i Kaffelobnen af Gud fortæres.

Jeg haver mod min Billie ey uden Harmen et par gange maat være et øyensynligt Vidne til saadant Kib, og merkelig erfaret, hvor forgæves alle sunde Forestillinger i saa fald anvendes hos en Dansk. Det heder, hvad kand Berden være tient med at vide hvad mig er hendet, eller hvad jeg har forrettet? man maatte jo paa min Død troe om mig, der havde boet en meget hoffærdig Siæl i mit Legeme, om slikt skulde komme ud efter min Haand, det skal aldrig skee,

Fortale.

See, mine Misundere kand alligevel faae nok at haffe paa.

Det er saa bekiendt en Sag, at Danmark har eyet mange store Ambassadeurer og Ministre, og ingen kand findes, som understaaer sig at sige derimod, men dog alligevel er Fædersnelandet ey saa lykkelig, at kunde fremvise een eneste Memoires, eller egenhændig opsat Tractat fra een af alle disse store Mænd. Jo paalideligere saadanne anseelige Mænds Efterretninger ere, jo større er og Historiens Skade, der maa undvære dem. Hvoraf reyser sig imidlertid slikt, meere hos os, end hos de Franske, Engelske, Tydske og andre Europæiske Nationer. Det var latterligt at formeene, at de, som vare i Stand til at forrette vigtige Ting, ey ogsaa skulde kunde bringe deres egne Forretningers Historie ordentlig paa Papir; Narfsagen maa søges paa et andet Sted. De sætte alt for stor Priis paa at ringe agte deres egne prisværdige Idretter, de anseer deres egne Forretninger for alt for smaa, til at ville bebyrde Publicum med deres Fortællelse, de vil ey have Navn af Author, de lade dem derfor ved paakommende Dødsfald forbrænde. Vil vi derfor have nogen paalidelig Underretning om det der angaaer os selv, maa vi takke Forsynet, der sender en Terlon, Chanur, Vernon, og andre saadanne curieuse Mænd her ind til Norden. Disse Herrer

og

Fortale.

og bekiendte store Mænd, finde overflødige Ting at skrive om os, og vore Nordiske Stats-Affairer, holde sig ogsaa ey for gode til at bære det critiserede Navn af Author, som mangen Dansk undseer sig ved. Paa saadanne fremmede Mænds Skrifter grunde sig siden en stor Deel af vore historiske Efterretninger, i hvordan disse Mænds Penne end have været skaaren.

En skadelig Blyferdighed, og ubillig Frygt for Misundelse ere da de tvende Hoved-Synder, som berøve Fædernelandets Historie mangen ypperlig Efterretning, og forbolder den har saa mange Lukker og Huller, der nu ere deels vanskelige, deels umuelige at faae stoppede. Naatte det enda blive derved, havde man kun at bejamre sin egen indvortes Skade, men som den, efter Ordspøget, aldrig tør sørge for Spotten, der har Skaden, saa gaaer det og Os. Heraf flyder saa mangt et slet og vanskabt Omdømme, Nationen maa taale af Fremmede. Mistillid til sig selv, med den tilforne omtalte ugrundede Blyferdighed tillader mange, skönt store Hoveder ey at skrive det de vide, andre igien tør ey tage Pennen fat af Frygt for haarde Critiquer; dette tilligemed Mangel paa Forleggere, (thi Bogtrykkeriernes Kostbarhed er ey saa synderlig at klage over,) holde saa mange oplysende Efterretninger tilbage.

Fortale,

Heraf sees Uarsagen, hvorfore der i Almindelighed bliver saa lidet skrevet, og Fremmede faaer saa lidet at see fra Danmark. Heraf er det en Moleswort for, men en Bomelle og Achenwaldt nu tage Anledning at sminke deres Foregivende med, i sær den sidste, som ey rødmes ved at skrive reent ud, at han vel ey fandt nægte, det der jo vel have været nogle saa lærde Mænd i Danmark, men at desuagtet den Tid endnu skal komme, i hvilken de Danske skal kunde ligne andre vise Europæiske Nationer i Lærdom. (*) Lad være man kunde vise denne ofsentlige Læret paa den berømte høye Skole til Gørringen, at han har begaaet ligesaa mange Fejl i de 2 Aft han har skrevet om Danmark, som han har skrevet Paragraphos, og at han, som vil skrive Geographier og Stats-Forsatninger havde nødig selv endnu at gaae i Skole, for at lære det han vil skrive om, (*) saa er vor Sag dog ey dermed aldeeles bedret, men Fædernelands det maa taale, at mangen fremmed forviltret Ven af foranførte Uarsager overstenter dens gode Anseelse i den lærde Verden.

For

(*) Achenwalds Statistischnachrichten pag. 271.

(**) For at vise et par Exerplarer i denne Geographiske Beskrivelse over Danmark, som endda ey ere de meest betydelige iblant nogle og Tredive Fejl, som findes paa disse 2 om Danmark sammenskrevne Aft, tør man kun opslaae pag. 159. i den første Edition af 1749. hvor han regner Færrde til Skotland, end.

Fortale.

For at gjøre den ærede Læsere Regnskab for nærværende Verk, har man allene i Forveien bildet erindre, hvorledes det, særdeeles i Høysloblig Kong Christian den Fierdes Tid, og noget efter, haver været en vedtagen god Skik, at naar nogen anseelig Mand døde her i Landet, haver hans efterlevende Venner, den Afdøde til Ære, endten ladet holde en Liigprædiken over ham, eller og ved Academiets Secretario skrive et Latinsk Programma, hvori den Afdødes Levnets Lob og Skiebne korteligen er bleven berørt.

Disse offentlige Klage, Taler tilligemed de Academiske Erreminder ere næsten deelen det eneste, som giver nogen tilforladelig Oplysning om een og anden brav Mand der i forrige Tider har tient og prydet Fædernelandet, det var derfor en ubodelig Skade, om samme ved Tidens Langde enten skulde forgaae eller forkømmes, som dog

):(5 var

endstaaent samme aldrig haver været skilt fra Norge, og i det næste Dylag af 1752. gjør han det hele Thye Land til en god Søe, Havn, her passer Poetens Skiemte, Digt:

Der findes Folk i Kjøbenhavn,
(Som lader meget ilde,)
Der kumse ad det Jydste Navn,
Og rigtig sig indbilde,
At Jylland er en liden Bye,
Som en vil stort betyde,
Hvor Hovedgaden kaldes Thye &c.

Fortale.

var noget, der læt kunde hende slige løse Papper, som Programmata ere.

At forekomme saadant, have adskillige lærde Mænd, hvoriblant i sær Biskop Bircherod i Aalborg Land nævnes, og siden Professor Ole Worm Tiid efter anden samlet alle saadanne Academiske Exeminder tilhaabe, som den sidste havde i Sinde, om en hans Endeligt imidlertid var indfalden, Ord til andet paa nye at ville have ladet trykke, og det udi et samlet Bind, men baade er den lærde Mand selv død, og hans Samling er siden af Tiden bleven fortæret i den store Tidsbaade som overgik Kjøbenhavn i Aaret 1728. (*)

Slige store Mænds Exempler have opmuntret mig i samme Foretagende at følge dem, dog en aldeles efter den af dem lagde Plan, thi baade vilde sligt have blevet meget vidtløstigt, og tillige allene have været til Nytte for de Lærde. Jeg har derfor meest for deres Skyld, der en ere det Latinske Sprog mægtig, giort et tilstrækkeligt Udtog af hvert Stykke paa Dansk, hvori en vil findes andet anført, end hvad der i nogen Maade kand interessere Læseren, eller give Dplysning om den Persons Levnet og Skiebne,

(*) See de Kjøbenhavnske lærde Tidender for 1752. pag. 386.

Fortale.

ne, - som et saadant Programma er forfattet
over.

Et ligesaadant Udtog gjøres ogsaa af de Danske Liig-Prædikener, hvorved følgende vil falde at erindre. Man har besittet sig, saa meget mueligt haver været, at beholde den Authørs egne Ord, som har skrevet eller holdet de anførte A mindelse-Taler, for derved at gjøre dette Verk saa meget desto meere paalidelig, men heraf flyder og dette u-omgengelig, at som der haver været mange og adskilte Skrivere, vil den ærede Læsere og finde Skrivemaaden saaledes adskilt, at ey et Stykke kand være som et andet.

Af Slægt-Registerne, som i enhver Liigprædiken findes antegned, hvor i det mindste den Afsdødes 8te Ahner paa Fæderne, og lige saa mange paa Moderne Side opregnes, naar Personen har været af Adel, har man ey vildet anføre flere end Fader, Moder, Farfader, og Farfaders Fader, omendskiønt mange af de gamle Familiers Navne derved kunde bringes i nye Erindring, det vilde deels falde ubehagelig, og tillige blive alt for vidtløftig i saadant et Verk som dette, hvor man i sær har vildet besitte sig paa Korthed. Som og en snildere Ven, jeg meener Hr. Justis-Raad Klevenfelds bliver brugt i denne besværlige Deel af Historien, behøves det
saa

Fortale.

ſaa meget deſmindre, efterſom det fra denne brave Mands Haand fand ventes noget ligesaa fuldstændigt ſom tilforladeligt i vores Danſke Adels Hiſtorie, naar det af ham møyſom ſammenſøgte, og nu i nogle Aar under Hænder havde Genealogiſke Verk engang kommer for Lyſet. Skulde imidlertid nogen Læſer finde Behag eller Fornødenhed i at ſee diſſe Ahn: Herrer opregnet, vil man have ſamme ombedet, at efterſee de ſamtlige Liigprædikener, ſom dette Verk er et Udtog af, hvor han alletider vil finde 8 Ahner anførte paa Fæderne, og ligesaa mange paa Moderne Side.

Man havde ellers førſt anlagt ſin Plan ſaaledes, at man ved et hvert Stykke vilde efterſee andre Authores, men det viſte ſig ſtrax ved det allerførſte Forsøg, at Halsen paa denne Maade kunde og vilde blive langt større end hele Kroppen, heldſt om der af haandſkrevne Papirer ſkulde anføres det merkverdigeſte, man har derefter efterladet ſligt, ſaaſom Bogen tillige derved ſaa meget bedre ſvarer til ſin Opſkrift, og de beſtømmeligſte Mænd deſuden hver for ſig vel fandt fortiene en særdeles Levnets Beſkrivelse.

Ved de anførte Programmata er at agte, det ſamme en alletider ere ſkrevne af den Profeſſor hvis Navn der ſtaaer foran, thi ſom det der betales for ſligt et Programma at ſkrive, hen



Fortale.

hører til de Sporteler, som Academiets Secretarius er berettiget at hæve, bliver det og af Secretario skreven, men trykkes og udgives under den Rectoris Magnifici Navn, som i det Aar det skrives udi, fører Academiets Excepter.

Man har en vildet binde sig til nogen Cronologisk Orden, i Henseende til de Personer hvis Levnet ansøres, men snart taget en nye snart en ældre, for derved at føye alle sine Læsere. Personer af det deylige Kion har man ogsaa i hvert Maanedes Hæfte vildet unde tilbørlig Mads, paa det deres Roes saalidet skulde forties Efterlægten som Mændenes.

Portraiterne som findes for hvert Stykke, har man gjort sig Umage for at faae stukken efter de beste original-Malerier, som adskillige Belyndere have behaget at giøre Fremlaan af og findes tegned neden under et hvert Stykke.

Eilssidst har man taknemmelig vildet erindre Belædle Ht. Jacob Langebek, Deres Kongel. Majest. Archivarius i det geheime Archiv, Medlem i Videnskabernes Collegio, og Forstander i det Kongel. Danske Selskab, sædvanlige Tienstberedvillighed i at udlaaene af sin anseelige Bog-Samling hvad til dette Verks Fremtard kunde tiene, ønsker dernæst Verket i
sig

Fortale.

Fig selv maatte finde sine Læseres Behag, og den
paa sammes Forferdigelse anvendte Tid og Gliid
maatte være saa lykkelig at forskaffe mig mine
Landsmænds Yndest. **Kjøbenhavn den 24**
Jan. Aar 1793.

Casper Peter Kothe.
Cimber Randrus.



Den

**Den gode Striid oc Ketsfærdig-
heds Krone,**

Med en kort Forklaring offver Texten

2 til Timoth. 4 Cap. v. 7. 8.

Jeg haver stridet den gode Striid.

udi

Erlig oc Velbyrdig Mands oc
Strenges Ridders

Sl. Her Albret Skeelß
til Fousingøe

Danmarks Riges Raad, Kongel. Majestets
Befalingsmand paa Riberhuus oc Møgelkønder-Slotte,
hans Adelige Sig-Begængelse, der hans Velbyrdige Sl.
Eg bleff udi Riber Dom-Kircke den 1 Maan Anno Chris-
ti 1639 udi en Adelig Følckrig Forsamling, med
Christelig Adelige Ceremonier nedfat
og begraffuet

Fremfat aff

Johan Borchardson D.

Superintendent offver Riber Stift.

Prentet aff Salamone Sartorio D.



Denne Liig-Prædiken er tilegnet Frue Berthe Friis, den afdøde Admiral Albret Steels efterladte Enke-Frue; I Fortalen findes intet merkverdigt, undtagen Prædikanten i sær berømmer Sl. Hr. Albret Steels efterladte Børns Omhu, Kiærlighed og Lydighed mod deres bedrøvede Moder. Naar han har forklaret sin Text, giver han i Anledning af samme den Afdøde det Skudsmaal, som Israels Børn forudm gave Propheten Samuel, da han spurde: om han havde taget nogens Oxe eller Afsen, gjort nogen Bold, nedtrykt nogen, om hans Haand havde taget Skienk og forblindet hans Øjne, og de sagde: Du haver hverken gjort os Bold, ey heller fortrykt os, eller taget noget af nogen Mands Haand, hvilkken Ære og Berømmelse han vidner med all Ære og Billighed kunde gives den Sl. Hr. Lehnsmand; Herpaa vender han sig til Admiralsens Levnet og Stiebne, hvorved følgende i sær finder Sted: Den Salige Herre blev fød til Berden d. 23 Nov. 1572. paa hans Fæderne-Gaard Soufingøe. Hans Fader var Ærlig og Velbyrdig.

Byrdig Mand Christen Steel til Fousingøe.
 Danmarks Rigen Raad og Kongl. Maj. Befalnings-Mand paa Aakier, hans Moder Verlig og Velb. Frue Margarethe Brahe til Ulstrup. Hans Farfader var Hr. Albret Steel til Fousingøe Kongel. Majests. Befalnings-Mand udi Børlum Closter, som havde til Fader Hr. Anders Steel til Zeigned, Albret Steel og Fru Abel Dans Son af Nygaard. Eaas snart hans Alder tillod det, holdte hans Forældre Skolemester til ham hjemme; saadant varede til han var 11 Aar gammel, da han forsendtes til Wiborg, for der at gaae i Skole under den der værende Rectors M. Christen Refss Opsigt, i hvis Huus han blev indlagt. Her forblev han i to Aar, kom derpaa igien hjem, og blev paa Fousingøe et halvt Aar til Ende. Efter sammes Forløb forsendte hans Hr. Fader ham til Tydskland, for der at fortsætte sine begyndte Studeringer, han gik derfor først til Strassborg, hvor han laae i to Aar. Herpaa tog han sin Vey ind ad Italien, efterat han havde igiennemreyst og beseet de fornemmeste Lande og Stæder i Tydskland; I dette deylige Land forblev han for Sprogets og Videnskabernes Skyld 3 Aar til Ende, gik saa fra Italien til Frankerige, hvor han opholdt sig i to Aar, og vendte derpaa efter sine Forældres Begiering igien tilbage. Han tilbragte saaledes Tiden med sine udenlandske Reyser paa det ottende Aar. Da



Han var kommen tilbage forblev han først hjemme et halvt Aar, drog derefter til Høve, udi vor Allern. Herres og Konges, Kong Christian den Fierdes Gaard, hvor han strax blev forordnet at være een af Hans Kongel. Majestets daglige Opvartter, som da kaldtes Jagt-Herres mænd.

Imidlertid den Sl. Mand endnu var i Tjenesten, blev han udsendt med Hans Kongelige Majestets Hr. Broder, den Høybaarne Fyrste, nu Cal. hos Guld, Hertug Ulrich, Høylovlig Ihukommelse, at være Hans Fyrstelige Naades Hofmester, og reyse med hannem ind i Frankrige, til Engelland og Skotland. Samme deres Reyse varede næsten i 2 Aar. Han forholdt sig imidlertid imod denne Sl. Herre, som hannem var betroed, saa, at baade Hans Kongel. Majest. saabelfsom og den Sl. Herre selv vare Naadigst tilfreds med hannem. Der nu Høystbemeldte Sl. Hertug Ulrich var kommen i Danmark igien, og denne deres Reyse var lykkelig fuldendet, blev han Hof-Stenk, og fuldte stedse Hans Kongel. Majestet hvor han drog. Han var ogsaa med i Nordlandene (*) paa hvilken Reyse han var Skibs-Capitain, blev og ellers brugt paa adskillige Reyser og Opvartninger, baade i Tydskland, Polen og andre

(*) Herom fandt eftersees Jonæ Carisii Beskrivelse om Christiiani Quarti Reyse til Nordlandene, Ms.

dre Stæder. Gik imidlertid i Sinde, at tiltale
 Verlig og Velbyrdig Mand Niels Friis til
 Hesselagger, Kongelige Majestets Befalnings-
 Mand paa Tranekier, om hans fiære Dotter
 Verlig og Velbyrdig Jomfrue, Jfr. Berthe
 Friis, som da var udi Sl. og Hoyloblig Jhu-
 kommelse Dronning Anna Catharinæ Jom-
 frue-kammer; hun blev hannem tilsagt paa Cro-
 nebortrig Anno 1600, Søndagen efter Paaske.

Der han nu havde været til Hove i 7 Aar,
 holdt han underdanigst an om Forlov derfra, hvil-
 ket hannem Naadigst blev samtykt; han blev til-
 lige for hans tro Tjeneste af Hans Kongel. Ma-
 jestet forlehnet med Riiberhuus, som han nu
 haver haft i 38 Aar. Og Lehnet i saa lang en
 Tid med saa høy Fornuft forestaaet, at ingen
 haver sig understaaet hannem til Hove at angibe,
 eller for noget at beskylde.

3 Aaret 1601 den 5 Julii gjorde hendes fiære
 Sl. Fader velbemeldte Velbyrdige Niels Friis
 deres Bryllup i Nybortrig, og haver de levet
 meget christeligen, fiærligen og vel i dette des-
 res Egtteskab i 38 Aar, ringere end 12 Uger;
 Samme blev Tid efter anden af Gld velsignet
 med 12 Børn, Sex Sonner og Sex Døttre;
 Deraf ere igien de 8te i H. Erren hensøvede, nem-
 lig fiire, som ere navnløse bortkaldede, hvis Nav-
 ne dog ere opskrevne i Livsens Bog, dernæst an-
 dre



dre fire, hvis Navne have været Velbr. Sal. Christopher Steel, Velbr. Sal. Thygge Steel, Velbr. Sl. Jfr. Karine Steel, Velbr. Sl. Niels Steel. De fire igienlever endnu, som ere Ærlig og Velbr. Mand Christen Steel til Holbekgaard, Ærlig og Velbr. Mand Othe Steel til Ratholm, Ærlig og Velbr. Fru Anne Steel, Manderup Dues til Hals Fier, Ærlig og Velbr. Jfr. Margrethe Steel til Leer-Graf. Siden han endnu var gift, blev han brugt paa adskillige Keyser, og drog med Hans Kongel. Majest. selv baade til Brandensborg, til Hamborg til Syldingen, til Engelland, paa hvilken Keyse han var Marskalk, og andensteds, hvor hans Herre hans Tjeneste behøvede.

Aar 1609 der Compagnierne først bleve oprettede her i Riget, haver Hans Kongel. Majestæt selv udi Wiborrig befalet hannem at være Ritsmester over den gule Fahne i Jylland. Og der den sidste Kriig imellem Danmark og Sverrig begyndtes, som var Aar 1611 er denne Sl. Mand med sit Compagnie oprykt til Skaane imod de Svenske Grendser, og siden med Armeen falden ind i Sverrig, hvor han har forholdt sig i alle Tilfælde imod sit Fæderne-Riges Fiender som en kæl og mandhaftig Officeer og Soldat anstaaer, som de der da have været med, nok skal give hannem det Vidnesbyrd. Samme

me Ritmesters Bestilling forestod han indtil Aar 1616 der han med andre gode Mænd for deres tro Tjeneste blev af Hans Kongel. Majest. slagen til Ridder, og tillige gjort til **Rigens Admiral og Raad**. Men formedelst stor Svag-
hed, som paa kom ham i hans Beene, blev han forarsaget underdanigst at anholde om Forlov fra **Admirals Bestilling**, som hannem omsider efter lang Ansøgning Naadigst blev samtykt, efterat han saadant høye Embede paa 8te Aar havde forestaaet. (*) Som og GUD havde begavet hannem med synderlig Viisdom og Forstand, havde Hans Majestæt betroet og brugt ham i mange vigtige Ambassader uden Lands i Besynderlighed. Da GUD havde hiemsøgt vores kiære Fæderneland med Kriig, og Keyseren havde bemægtiget sig **Jylland**, blev han med flere af **Rigens og det Holsteenske Raad** udsendt paa vor Allernaadigste Herres og Konges Vegne, at handle om Fred, til hvilket deres Værk GUD gav Naade og lykkelig Fremgang. I det øvrige er det baade Adel og Uædel bevist, at han var en meget gudfrygtig, forstandig, oprigtig, standhaftig, sandferdig og ædru Mand, ja han forholdt sig i sin høye Bestilling som en ret Christen, hadede all Pragt og Overmod, hørde gierne u-

den

(*) Han skal have opført sig traadfig imod Kong Christian den Fierde, og blev derfor toungtet at nedlægge sit Embede. See Holbergs Danm. Histor. Tom. 2. pag. 754.

den all Riedfommelighed daglig hver Mand's Klage, beskattede hverken Kongens eller hans egne Tienere, hjalp den Uskyldige til Rette, og straffede de Skyldige, tog ingens Gunst eller Gave Rietten at forkrenke, saa hver Mand her udi Riset, for saadanne hans Dyder havde en god Ero og Tillid til ham. Imod de Fattige var han meget rund og gavmild, saa Stakkeler baa de her i Byen og andre Stæder hannem beklager; In Summa, saa vidt et syndigt Menneske Land afsted komme, besittede han sig, at leve saa her paa Jorden, at han kunde have Gud til Ven, og en god Samvittighed. Hvorfore han og nu tilbørligen af alle berømmes. Havde det været Gud behageligt, da havde vores bekymrede Fæderneland i disse forvirrede Tider ilde kundet mistet en saadan Rigens Mand.

3 de sidste Aaringer var Admiralen meget plaget af Steen, hvorpaa der faldt ham et sterkt Flod paa Bryttet, som forhindrede ham at tage nogen Epise til sig uden alleene drikke. Han laae i alt kun i 3 Uger, og lod imidlertid vrædike flittig for sig paa Stottet af Sogne-Præsten til Ribe Domkirke M. Søren Anderson. Han bereede sig meget gudelig til sin Død, og blev paa sin Seng betient med det hellige Sacramente i hans Huus = Frues, saa og Verlig og Velbyrdig Mand's Peder Langes til Kiærgaard, Zenning Valckendrup's til Glorup, Jomfru

fruernes og hans egne Folkes Overbærelse, der alle efter hans Begiering bleve opkaldte. Hans Huusfrue lod vel hente Doctor Daniel Dichmarum fra Horsens, men som Admiralen nok merkede hans Sygdom var ey at curere ved menneskelig Hielp, vilde han intet synderligt bruge, hvorefter Doctoren efter 3 Dages Forblivende hos ham ogsaa drog hjem. Hun lod iligemaade efter Admiralens Forlangende, der ønskede at tale med sine Born ogsaa hente Hr. Manderup Due og Frue Anna Steel, til hannem; men begge hans andre Sonner fik det ikke saa tilig at vide, thi de med deres Fruer vare begge i Sædland og kom ikke, forend Gud allerede havde bortkaldet hannem.

I hans Døds Time vare følgende AdelsPersoner tilstæde hos hannem. Hans Kiære Huusfrue, hans Svoger Velbr. Peder Lange, hans Son Manderup Due, Frue Margaretha von Bockwaldt, Frue Lisabet, Peder Langes, hans Dotter Frue Anna Manderup Dues, Jomfr. Elisabeth Langes, og Margaretha Steels, Superintendent Borchardsen, der har skrevet denne Klage-Tale, og Apoteker Johan Pouke. Admiral Steel berømmes til Slutning af sin besynderlige Gudsfrygt og flittige Kirkegang, hvormed han priseligen foregik alle Riber Byes Indvaanere. Af sine anseelige runde Almisser og Christelige Fundaer baade 1. til Riber Dom, Skole, 2. til fattige Huusarme

Arme i Ribe, og 3.) til Hospitalets Forbedrelse
udi Warde. Han døde i hans Lænestoel i
hans Svigersøn Manderup Dues Arme, og
strakte sig hans gandske Alder til 66 Aar og halv
femte Maaned.

Bag Liig-Prædikenen findes trykt 7 Latinske
Afsmindelse eller Ere-Vers, deraf har Bispem
giort det første, Hr. Søren Andersøn Des
del Provst og Cannik i Ribe de 3 følgende,
Hr. Anders Pedersøn Komdorp Rector i
Riber Skole det ste, Hr. David Wulpius,
Præst der paa Stædet det ste, men Hr. Mar-
cus Stureus, Provst og Præst til Herrested
og Raunffstrup det sidste.



De

De Gudfryctiges Død
For Verden ringe oc foractelig, for Gud
kaastelig oc dyrebar,

Bestreffen

aff Prophetens Esaia det LVII Cap. v. 1. 2.

Hvilcken Textudi en Lijprædicken

Der Edel oc Velbaarne Herres oc
Strenge Ridders

Her Thage Gott Sttesons
til Erichsholm,

Dannemarckes Riges Raad, oc Kongl. Majests.
Befalningsmand offver Børringe Klosters Lehn nu Et. hos
Gud, hans adelige Lij bleff med stor Ære oc herlig Pro-
ces udi mange Adels oc U-adels, Geistliges oc Verdsli-
ges, Svenskes oc Danskes, fornemme oc soldfrige
Forsamling, den 3 Aprilis Aano 1658 nedlat
udi St. Peders Kircke i Malmøe.

Effter Anordning oc Begiering bleff forklaret
aff

Peder Winstrup D.

Biscop offver Skaane Stift.

Tryckt i Kiøbenhavn hos Jørgen Kamprecht 1666.

* * * *
* * *

Dedicationen er indretted til Fru Dorothea Rosencranz Sl. Otthe Tottis til Næsz, samt til Hr. Offve Tott Thagesøn til Skabersjøe den Afdødes Børn; I dette Tilsegnelse = Skrift giver Bispen den Afdøde saadan Berømmelse, at han her i dette Liv formedelst Troen og Gudsfrugt haver været een af de Retviise eller Retfærdige, item af de hellige Folk, og af dem som vandre rettelig for Herren, forklarer og hvorfor han haver ladet denne af ham holdte Liig = Prædiken paa Prent udgaae, deels nemlig fordi de 2de forbenaevnte Personer havde forlangt det instendig, deels og skriver han, efter som vi tvende have været sammen i dette Land i mange Aar, hen mod tve Aar, ligesom Moses og Aaron; han var en Moses eller verdslig Regenter; Jeg uværdig en Aaron eller Geistligheds og Præstefabets Hoved. Herpaa viser han kortelig hvorledes den første Land siges at have været en Moses, at han nemlig var elsket af alle Mennesker for sine høje Dyder, at han for sin i Krigen udviiste Tapperhed var bleven Ridder, siden saa høyt agtet af Kongen, at han blev Røigs = Raad, og tilsidst ofte var bleven sendt til store Herrer og Potentater i fremmede Lande. Lidet meere vidtløftig er denue Prælat, naar han skal vise hvorledes han selv er en Aaron, det

det merkværdigste i samme, som tillige viser, hvorledes disse 2de store Mænd have levet sammen, et af ham saaledes fremsatt: Min Herkomst er, som alle veed, af geistlig Orden, ligesom Aaron var af Levi Stamme; Jeg uværdig er en Biskop og Hoved for Præsterne i dette Land, ligesom Aaron var en ypperste Præst over Leviterne; Jeg haver mit Kald og Embede af HErren, ligesom Aaron var udvaldt af GUD. Jeg indviet Præster til det hellige Embede, ligesom og Aaron gjorde; Jeg haver dertil min Livs-Kiortel ligesom Aaron havde sin, endog den ikke er saa kostelig og dyrebar som hans var. Jeg taler HErrens Ord til Folket, ligesom Aaron gjorde; Jeg med mine Prædikener haver fortient Utaal, Had og Forsølgelse, ligesom Aaron maatte lide Israels Børns Knur og Mur. Det fornemmeste i denne Lignelse skal agtes saaledes, at Moses var Aaron som en Gud, og Aaron var Mosi som en Mund; ligesaa var den Salig Herre, Hr. Thage Tott Orthesøn een af Guderne, eller een af de mægtige Høvdinger, som paa Kongens Vegne skulde efter mit Kongelige Bestiirmelse, Brev handthæve og forsvare mig imod all Vold og Uret: Jeg derimod var hannem som en Mund, i det jeg for Dom og Ret afsagde det, vi begge havde sluttet, og jeg kundgjorde Præstestabet, hvis han paa Kongens Vegne lod mig vide og forstaae, og hvis grove Laster han mig aabenbarede, som meest gif i Svang i Landet, haver jeg paa Prædikens

B

dikes

Jannarius 1753.

dikestolen, og ellers paa tilbørlige Stæder straffet, og saa vidt mueligt var afskaffet. Jeg har været og været hannem som en Mund, i det jeg tit og ofte haver advaret og paamindet hannem om adskillige Usikkerheder, som han ikke vidste, efter Forordningerne med Sværdet at udrydde; Jeg har været hannem som en Mund tit og ofte udi hans Sygdomme, naar jeg af Guds Ord haver trøstet hannem; Ligesom Moses og Aaron samlede de Ældste af Israels Børn, saa har og den Salig Herre, som Stiftets Lehnsmænd, selv eller ved sin Fuldmægtig, og jeg som en Biskop uværdig, aarligen forsamlet Provster og Præster, hvilke udi Guds Ord kaldes de Ældste, til Provincial Convent, som kaldes Landemoder, eller Provstemoder. In Summa, vi begge have af Gud og Kongen været parret og tilhøbesøyet udi vore høje Bestilinger i dette Land, til at forrette og udrette Herrens Gierning hos Folket. Og have vi derudi ligesom Moses og Aaron, og som hulde Stabsbrødre, holdt godt Vennskab med hverandre; Jeg fandt ikke nægte det, som alle bitterligt er, at der jo undertiden er kommen nogen Kurte paa Traasden, og Spliid imellem os, maaskee formedelst onde Menneskers Misundelse og Eilskyndelse, hvilket ikke var underligt, efterdi det vederfores de tvende helligste Guds Mænd, Mose og Aaron selv. Mens dog alligevel, ligesom Moses, der var bleven vred paa Aaron igien blev hans

Ven,

Ben, saa haver og den Salig Herre haft saadant et Heroisk Gemyt, at, naar han var bleven vred og fortørnet paa nogen af sine Venner, og han siden betænkte sig, og kom i bedre Forsfaring, elskte han derefter samme Ven langt meere, end tilforn, og oprettede sin Brede med større Blidhed og med des større Velgierninger. Det samme haver og jeg med min Person erfaret, thi efter nogen Fortørnelse haver han igien elsket mig, ja elsket mig indtil Døden. Eftersom han dert samme Tiid, der han døde, talde om mig, hvilket en fornemme sandru Ven, som var hos hannem i hans sidste Døds Stund indtil hans sidste Aandedret, mig fortroet haver. Bemeldte Venstak, Huldskab og Fælleskab, som paa 20 Aars Tiid var imellem den Salig Herre og mig her i Verden, haver i Synderlighed bevæget mig til at bevise ham den sidste Ære og Tieneste, med Liig-Prædiken at holde over hannem.

Til sidst undskylder Bispen, at denne Liig-Prædiken kommer saa sildig frem, hvortil den strax efter den Gl. Herres Død paa komne Krig haver været Aarsag. Er dateret Lundegaard d. 16 Octob. 1661. Texten, som efter Begiering er bleven forklaret ved denne Liig-Begiængelse, er taget af Propheten Esaias i det 57 Cap. v. 1. 2. Den Retviise omkommer, og der er ingen, som legger det paa Hjerte, og hellige Folk blive forsamlende, og ingen giver Agt derpå

paa, at de Retviise blive borttagne fra Ulykken. Og de som have vandret rettelig for sig, komme til Fred, og hvile i deres Sovestammer.

Udi Indgangen viser han heel smukt, hvad de to prægtige Navne, Skriften tillegger Dyrigheds Personer, i det de kaldes Guder, og dernest den Højestes Børn, have i sig. I Applicationen siger han, den Afdøde har saaledes været een af den Højestes Børn, efterdi han har været en høy Dyrigheds Person, een af de fornemmeste Riigs Raader i Danmark, en Hovding og Kongelig Lehns-Herre paa Malmø-Huus-Slot, Stiftets Lehnsmand, ja han haver været ligesom en Konge udi Skaane-Land, som af alle, endog af sine Ligemænd blev høyt respecteret, æret og firet. Herpaa giver vores Drator sig til med levende Farver at afskildre den Døde; Hans Portrait giver han saaledes:

“Med Sandhed kunde han kaldes een af Guderne, fordi han lignede Gud i Wiisdom og Forstand, i Retfærdighed og Nidkærhed, i Mildhed og Fromhed, i Liberalitet og Kundhed, i Ydmyghed, Sandruhed og Oprigtighed og i andre herlige Dyder. Den Wiisdom og Skarpsindighed, med hvilken Gud hannem havde begavet, overgik mange andre viise og kloge Mænds Forstand; Han kunde forstaae mørke og forbloms

blommede Sager, som andre ikke kunde forstaae; Han kunde finde Raad, som andre ikke kunde optænke: Han af sin naturlige Bittighed kunde discourere om adskillige Materier, ligesom han havde været den Lærdeste. Mange gode Love og Forordninger ere spundne fornemmelig af hans Hovet. Han elskede Retfærdighed, og ikke visdendes samtykte nogen Dom, som kunde være uretfærdig og ubillig. Han var ivrig og nidtær til at affkaffe grove Synder og Laster, til at udrydde Stielmer og udædiffe Folk af Landet. Men derimod var han mild og from mod de Gode, særdeeles mod sine Bønder og Tjenere, hvilke han forstaaede og hjalp det meste han kunde. Han var liberal og rund imod de Fattige; ikke alleeneste lod Almisse tit og ofte udbytte for sine Gaarder, og paa andre Stæder her i Landet. Men endogsaa derforuden havde legeret og foræret hele Capitaler eller Hovedstoler til adskillige Hospitalet; Han var imod de Fattige som en Foster-Fader, mod sine Bønder og Tjenere en mild og god Høsbonde, saa de paa begge Sider herefter vel skulle savne hannem.

Denne Salig Herre var sandru, oprigtig og trofast udi sine Ord og Løfter, hvis han lovede og tilfagde, det holdt han. Hvad som han taledede eller skrev, det stod fast og u-ryggeligt, Løgn og Gladder, Underfundighed og Falskhed kunde han

ikke fordrage. Enddog han var een af Guderne og een af den Højestes Born, saa beteede han sig dog ydmyg og ærbødig udi Omgængelse ikke alleeneste imod sine Ligemænd, men ogsaa mod demnem, som vare af langt ringere Stand end han.

Han var ikke stolt og hofferdig, som endeel Herremænd, der ere ringere end han, og mod hannem intet have at betyde. Hvilke, naar en fattig Præstemand eller Borgere kommer til deres Gaard, og vil tale med dem, da lade de dem længe staae for Porten, som Hunde-Drenge. De anstille sig mod de nedrige Stands Personer, som en Tiid lang ere blevne kaldede Ufrie Folk, ligesom de kunde være Potentater, Pbalzgræber eller Churfyrster, ja Grotfyrsten selv af Muscov. Men denne Salig Herre, i hvor høyt og myndig han var, saa var han dog ydmyg mod Præster og Borgere, hvilke, naar de komme til hans Port, da ikke alleeneste strax maatte komme ind, til hannem selv, men endogsaa saa maatte sidde paa Benk eller Stoel hos hannem, medens de forrettede deres Erinde. Præsterne i Stiftet og Borgerne i Stæderne, fornemmeligen her i Malmøe, kunde og skulde vidne om hans Ydmyghed, som de udi Omgængelse med hannem ikke uden Contentement og Lyst erfaret have. Mig selv, som er uværdig en Aaron her i Landet, haver han soin var

Stiſte

Stiftens Lehnsmand været en Moses og god Stalbroder.

Denne Salig Herre, som var een af Guderne paa Jorden, har med David haft stor Lyst til den deylige Guds-Tjeneste. Han haver med Flid og Andagt hort Ordet, og til sin Troes Bestyrkelse ideligen brugt det højbærdige Herrens Nadveres Sacramente. Derforuden haver han privatim i sit Huus med sit Folk og sine Tienere dagligen hver Morgen og Aften uden Forsømmelse dyrket, æret, tilbedet og paa kaldet Gud sin Herre, hvilket jeg selv haver seet og agtet, naar jeg hannem besøgt haver. Ikke alle neste haver han været een af Guderne paa Jorden for sine herlige Qualiteters og Dyders Skyld, men endog saa for sin høye Alderdoms og graa Haars Skyld, thi de gamle graaherdede Øvrigheds Personer meere end de unge ligne Gud ic. Noget efter siger han at store Folk kunde og feyle, men denne Salig Herres Fejl, Mangel og meneskelige Skrøbeligheder, vil han forbigaae og dekke til med Kierligheds Raabe, thi at tale ilde om et dødt Menneskes Forseelse, som ellers haver gjort Godt i Verden, er med Skielden og Skiends-Ord at overfalde den menneskelige Skrøbelighed.

Herhos bemerker han, at den Afdsøde har sagt Verden Farvel paa den rette Tiid, hvorved han

har undgaaet at see all den Uleylighed, som den strax paafuldte Svenske Kriig førte med sig.

Hvad sig belanger at melde om den Edel Belsbaarne Herre og strenge Ridder, Høysalig udi Gud Hr. Thage Tott Orthesøns til Eriksholm, Danmarks Riges Raad hans Aldelig Byrd og Herkomst, men allermost hans ædels Livs og Levnets Forhold og saligste Afsted fra Verden, er dette kortelig at berette: Han er fød Aar 1580 den 27 May paa sin Fæderne Gaard Eriksholm af Faderen Erlig og Belsbyrdig Mand Orthe Tott til Eriksholm, og Moderen Frue Sophia Brahe. Hans Fars fader var Hr. Thage Tott til Eriksholm, Danmarks Riges Raad, hans Farmoder Frue Else Ulstand af Hitebjerg. Hans Faders Farsfader Hr. Orthe Andersen Tott til Næes, hans Faders Farsfaders Fader var Hr. Anders Tott til Næes, en Søn af Sti Erikson Tott til Næes og Frue Anna Marckmand ic.

Udi sit 19 Aar, Anno 1599, er han med sin tilforordnede Præceptor forskillet ud af Landet, først til Heidelberg, hvor han sig paa 2 Aars Tid først i Stillehed opholdte, og tilbragte den Tid paa sine Studeringer og Reyses lykkelige Begyndelse. Begav sig derfra Anno 1601 til Strassborg, siden til Basel og igiennem Svizzerland til Geneve. Hvorfra han igjen efter

ter nogen Tiids Forlob tog sin Bey paa **Lion**, og derfra reyste til **Paris**, hvor han begyndte sin Riden, Fægten, og andre adelige og sin Stand sammende Exercitier. Her begyndte han nu at læse, ikke saa meget Bøger, som Menneſker, og blandt dennem fornemmelig sig selv; Begyndte at give Agt paa Rigers Beskaffenhed, og Landes Politie, samt verdslige Handteringer, hvilke han med Nytte udi sin Tiid kunde vide, som ſted er, ſit Fæderneland til Brug at føre.

Aar 1602 den 21 Jan. reyste han fra **Paris** til **Orleans**, hvor han opholdt ſig indtil den 2 Aprilis, da han udreyste at giøre den store Tour udi Frankrige, kom først paa **Blois**, **Tours**, **Poictiers**, **Rochelle**, **Bordeaux**, **Toluſe**, **Carcasonne**, **Carbonne**. Reyste derfra at beſee den Feſtning **Perpignant** udi **Catalonien**, ſiden til **Montpelier**, **Nimes**, **Arles**, **Aix**, **Marseille**, **Avignon**, **Vienne**, **Lion**, **Bourges**, og kom tilbage til **Orleans** den 29 May.

Den 5te Junii udreyste han fra **Orleans** paa **Fontaine-Bleau**, derfra paa **Paris**, **Roan**, **Amiens**, **Arras**, **Doraj**, **Vallancienne**, **Brusel**, **Antwerpen**, **Gent**; begav ſig ſiden udi Erh. Hertug **Alberti** Lejer for **Oſtende**, og, efter han ſig der nogen Tiid havde opholdt, tog ſin Bey til **Calais**, gik derfra

til Skibs til Douuren, og kom til London i Engelland den 7 Julii, hvorfra han strax udreyste at besee Skotland, og ankom til Edensburg den 15 Julii. Paa det Kongelige Slot Fackland kyste han den 22 Julii Konning Jacob og Dronning Annæ Haand, (*) og blev den Naade beviist, at han ved Dronningens Secreterer blev omfort der i Landet til andre Slotter, at besee, hvis der var at see, indtil de ankom paa de Engelske Grenzer, og kom til London igien den 7 Augusti.

Den 2 Sept. reyste han fra London til Gravesand, og udseylede derfra med en Hollandsk Convoy, som bragte ham til Flisingen, fortsatte siden sin Reyse til Middelfburg og Rotterdam, begav sig siden udi Grav Maurizes Leyr, som de Spanier den Tiid laae for, og vilde undsette Grave, som han havde belejret, og blev han i Leyren indtil Fæstningen gik over, reyste siden paa Nimwegen, Lingen, Bremen og igiennem Holstein, kom til Eriksholm den 15de Jan. 1603.

Men eftersom vores da regierende Allernaadigste Herre og Konge, Kong Christian den Fierde var opreist til Halland med et Antal Folk, og

(*) Dronning Anna var en Dansk Princeffe, Kong Friderich den Andens Datter, Søster til Kong Christian den Fierde.

og da var berammet ved Falkenberg et Mode imellem Hoystberneidte Hans Kongel. Majestet og Konning Carl af Sverrig, som da laae ved Elsborg med et Antal Folk, drog denne El. Mand den 18 Jan. til Halmsted, og der stille sig med sin Hof- Tjeneste, under den Staancke Tane, som Johan Due da forde, og reed under den til den 18 Aprilis, da Ryttesriet igien efter Kongel. Ordre blev hjemforlovet.

Som Hans Kongelige Majestæts Hylding til Hamborg samme Aar var berammet, begav denne Sal. Mand sig paa samme Reise, og mødte Hans Majest. den 27 Octobr. til Wandelsbek, og fulgte hannem siden udi samme Solennitet, og ikke allene underdanigst opvartede sin Herre, men lod sig og see og bringe udi adskillige Ridderespil, som paa de Tider vare anordnede. Sagde derpaa den 17 Novembr. Hans Majestet sin underdanigste Tjeneste for en Hoff- Junter, og som den Salig Mand samme Aar lod tiltale Erlig og Velbyrdig Mand Breide Rangov til Breidenburg, Stadtholder i Alsbenshavn, om sin fiære Daatter Erlig og Velbyrdig Jomfrue Zellevig Rangow, blev hun hannem ved samtlig Danners Raad og Samtykke lovet og tilsagt.

Anno 1605 den 13 August fulde den Salig Mand efter naadigst givne Befalning Erlige og Vel



Velbyrdige nu Salige Mand **Henrich Kamel**, til **Beckeskov** paa den anseelige Ambassade til **Engelland**, der paa Hans Majests. Begne at annamme **Ridder's Ordenen**. Og efter som Hans Fyrstelige Raade, **Hertug Henrik af Brunswig**, var paa disse Tider falden udi nogen Irring og Evedragt med den **Stad Brunswig**, da, som hans Majestet udi egen Person begav sig derud, og havde befalet **Hoffanen** at efterfølge, reyste den Salig Mand med sine Heste og Folk under Fanen, og kom til **Wolffens byrrel** den 1 Januarii 1606, fik med de andre sit **Hobets** Qvarteer udi en Bye hart ved **Stæden**, heder **Preusum**, og der blev brugt imod Byen indtil den 17 Martii, da de samtlig ved naadigste Ordre bleve befalede at hjemreysse, kom saa paa **Kostof**, og derfra den 10 Aprilis til **Kiøbenhavn**.

Aar 1606, blev han med flere gode Mænd befalet at følge Hans Majestæt paa Reysen til **Engelland**, hvor Hans Majestæt udi egen Person begav sig hen at besøge den Stormægtige og Høybaarne Fyrste, **Konning Jacob**, Høylovlig **Ihukommelse**, og kom derfra tilbage igien udi **Sundet** den 24 August.

Samme Aar den 25 Octobr. stod den Salig Mands **Bryllup** paa **Kiøbenhavns Slott**, med **Ærlige og Velbyrdige Jomfrue Helwig Kangov**,

sov, som paa de Eider, var Hendes Majests. Dronning Annæ Catharinæ Kammer- Jomfrue. Deres Egteskab haver Gud velsignet med trende Born. Den Første, Erlig og Velbr. Mand **Otthe Tott** til **Næss**, Danmarks Riges Raad og Befalnings Mand paa **Malmøe Slott**, hvis Salig Legeme Vi for et Aar og nogle Maaneder siden paa dette samme Sted i Guds Huus til evig Salighed og en Vrefuld Opstans velses Haab have indført og hensat. Den Anden **Sophia Tott**, Sal. **Jens Bilde Steensens**, som Gud kaldede paa **Eriksholm** Anno 1682. Den Tredie, iligemaade en Dotter, som døde udi sine unge Aar, og kom med sin Salig Moder paa en Tiid udi Graven.

Aar 1608 blev han af hans Majest. naadigst forleenet med **Laholm** Slot. Aar 1611, der Krigen imellem disse tvende Riger, **Danmark** og **Sverrig**, ved uforbigængelige Aarsager var begyndt og antændt, forsømmede den Salig Mand ey sin Pligt, og den Tieneste, han var sit Fæders neland skyldig, men kom med sine underhavende Heste og Folk, og reed under Erlig og Velbrødige Mand **Tage Krabbe**, som da var hans Ritmester, for en Corporal.

Udi samme Aar den 23 August mistede han sin Kiereste **Helwig Rangov**, som ved den timelige Død efter Guds u-randsfagelige Villie blev bortaldet.

Aar

Aar 1612, den 14 Martii, blev den **Sl. Mand** forordnet at være **Lieutenant** ved det **Hallandske Compagnie**, fik og samme Aar **Landscone** i **Forkøhning**. Den 20 Julii blev han tillige med **Ærlig og Velbr. Mand Axel Brahe** til **Elved** og **Hr. Anders Bilde** til **Rosendahl** afferdisget til et **Mode** paa **Grendserne**. Samme Aar blev han og forordnet at være **Rittmester**, efter at **Gud** havde bortkaldet **Ærlig og Velbr. Mand Tage Krabbe**, som samme **Bestilling** for hans **nem** lovligen havde forbaltet.

Aar 1615 den 23 Julii, da den **Salig Mand** paa **Femte Aar** havde siddet hen i **Eensomhed**, lod han anmode **Ærlig og Velbr. Mand Offve Urup** til **Urup**, om sin **kiære Dotter Jomfrue Kirstine Urup**, og stod deres **Bryllup** den 15. **Octobr.** samme Aar udi **Malmøe**. **Gud** besgavede dennem i dette deres **Egteskab** med **tvende Sønner**, **Anders Tott**, som blev til **Sienna** udi **Italien** 1638, og **Breide Tott**, som døde paa **Eriksholm** den 13 **Octobr.** 1619, hvilken **Moderen** nogen **kort Tiid** efter **paafulde**, og døde med sin **efterladte Husbondes** ikke **ringe Bekymring** 1620 den 1 **Martii**. **Imidlertid** blev den **Sal. Mand** naadigst **forleent** med **Sylligborg Slot** Aar 1619, lod derefter 1623 den 13 **Febr.** **tiltale Ærlig og Velbr. Mand Hr. Knud Gyl** **denstjerne** til **Thin**, om sin **kiære Dotter Jomfrue Karen Gyl** **denstjerne**, og stod deres **Bryllup**

lup samme Aar i **Kiøbenhavn** udi Kongens, Prinsens og mange gode Mands Nærværelse. Deres Egteskab haver Gud velsignet med en eneste Son, **Erlig og Velbr. Mand. Offve Tott** til **Skabersjøe**, Kongel. Majest. af **Danmark** Belbestalter **Obriſt-Lieutenant**, som af alle den **Sal. Mands** Børn nu ene igien lever.

Aar 1624, den 2 April blev den **Sal. Mand** forordnet at være **Rigens Raad**, og gjorde derpaa **Hans Kongel. Majest.** sin Raads **Eed** paa **Kiøbenhavns Slot**, og kort derefter tillige med **Erlig og Velbyrdig Mand Hr. Nogens Kaas** til **Storring-Gaard** blev afferdiget **Gesandtviis** til **Byzov**, til hans **Fyrstelige Raades Hertug Ulrichs Begravelse**, saa og siden at forhøre **Sagen** der i **Stiftet**, og tractere med **Domherren** om nogle særdeles **Magtvaaliggende Bærf**, som hans **nem naadigst** vare medgibne og anbefalet at forrette.

Strax da han var hjemkommen, blev han naadigst anbefalet at følge **Hans Majest.** til **Guland**, der at sidde i **Retten**, og forhøre **Sager**.

Nogen Tiid derefter blev han tillige med **Hr. Anders Bilde** afferdiget til **Grenkerne** ved **Bahus**, hvor **Sverriges Riges** **Belædele** og **Belæforordnede Gesandter** **Hr. Cancellier Orenstierne** og **Sciernskiold** med et anseeligt **Comitat** modtedes

dennem, da de tvistige Sager og Ytringer, som paa de Eider imellem begge lønlige Nager vare indfaldene, blebe efter oprettede Fordrager, og Afseeder venligen foreenede og bilagde.

. Aar 1626, da den Kayserlige Kriig begyndte at angaae, og Hans Kongel. Majest. med sine Trops per udi den Neder-Saxiske Kreds var indrykket, blev den Sl. Mand ved Hans Majests. naadigste Skrivelse udfordret, og kom til Stade den 13 Octobr. og der blev forordnet General Commissarius over Armeen. Imidlertid han samme høye og besværlige Bestilling forvaltede, blev han ofte brugt udi adskillige Legationer, i Særdeleshed til hans Forstelige Naade, Hertugen af Holsteen, item Stæderne Hamborg og Bremen, og med ufortroden Tieneste lod sig finde villig til at forrette mange adskillige vigtige Kongel. Befalninger, sin Herres og Fædernelands Bestedkommende.

Aar 1627, den 30 August. blev han naadigst forskicket hjem til Landet igien, og forordnet at være General-Kriigs Commissarius her hjemme; hvilket han sig og haver paataget, og med Alvorlighed forordnet, hvad til Landets Defension og Armeens Underholdning fornøden kunde være, indtil Aar 1648, den 26 May han fra samme Bestilling naadigst blev forlovet.

Sam

Samme Aar blev den Sal. Mand tillige med Hr. Christian Friis til Kragerup, Kongel. Majests. Causler, nu Cl. hos Gud afferdiget Gesandtsbis til Sverrig, til den Stormægtigste Nøjbaarne Fyrste og Herre, Kong Gustav, der anliggende Verk at forrette, ankom til Stockholm den 7 Decembr. og med god Forretning kom tilbage igien Aar 1628, den 14 Januar. Samme Aar mistede han sin Kiæreste Karen Gyldensfjerne, som Gud ved den timelig Død bortkalde de paa Eriksholm den 13 Novembr.

Aar 1631, reyste han, saavelsom Erlig og Velbr. Mand Hr. Anders Bilde efter naadigst giben Befalning til Borringholm og Gulland, der at forhøre tvistige Sager, og sidde Retten. Aar 1632, den 8 Martii blev han tillige med Vel. og Velbr. Mand Christian Thomassøn til Staugaard, Ridder, Danmarkes Riges Raad og Kongens Cancellier udsfikket Gesandtsbis til Hans Majest. af Sverrig, Kong Gustav, som sig paa de Tider, den største Part af det Romerske Rige havde bemægtiget, hannem fandt han til Ingolstadt i Bayren, og der med særdeles Nøye forrettede hos Hans Majest. hvad hannem naadigst var anbefalet. Samme Aar blev den Salig Mand forleenet med Malmøhuus, og Aaret derefter 1633 paa Risbenshavns Slot slagen til Ridder. Lidet derefter lod han anmode Erlig og Velbr. Mand Larsmand

Jannarius 1753.

mand Gyldenstjerne om sin Kiære Dotter Jfr. Jytte Gyldenstjerne, og stod deres Bryllup paa Biersgaard samme Aar.

Anno 1636, blev den Sal. Mand atter Gesandtviiis afferdiget til Sverrig med et anseeligt Comitatus, til den Høybaarne Forstinde og da udsvaldte Dronning Christina.

Anno 1637, blev han Gesandtviiis afferdiget til den Stormægtige Høybaarne Fyrstes Uladislai Kongens af Polen Bielager, som stod til Warschau den 3 Septembr. saabelsom til Hendes Majest. Dronningens Kroning, som blev holden samme Gang.

Anno 1650, mistede han ved den timelig Død sin Kiæreste Jytte Gyldenstjern. Aar 1651, blev han forleenet med Børringe Closter, og efter underdanigste Begiering forlovet fra Malmø Hus, som han endog udi besværlige Tider og sidste fiendtlig Beleiring, dog med god Eftersagn og Berømmelse paa Nittende Aar lovligen havde forbaltet. Udi saadanne høye og sit Fædernes land anliggende Bestillinger haver den Sl. Mand tilbragt sit Levnet her i Verden, og det med saa frukt et Legeme, som et freidigt Hierte.

Tilsidst begyndte Alderen meget at trykke denne gamle Herte, saa han selv begyndte at sulke om
en

en naadig Forløsning. Den 5 Octobr. 1657, blev han paa Eriksholm overfalden af en Ea-
thar, som strax søgte Brøstet, hvorfors han itigen
begav sig hjem til Børringe, og lod der til sig
fordre den hederlig og Høylærde Mand Doctor
Christian Goff, for at betiene Legemet, ligesom
han paa Siælens Vegne lod til sig kalde Hr.
Jørgen Jensen, Sognepræst til Skabersøe
og Tyrninge Sogner, for at betiene ham med
det hellige Sacramente.

I værende hans Sygdom besøgte ham hans
Dotter Frue Dorothea Rosenkrantz Sl. Or-
the Tottes til Næss, Hr. Jørgen Krabbe,
Frue Jde Steel, hans Son Hr. Ofve Tott
tilligemed hans Frue, som var Margaretha
Ranzov, der dog efter Høy Overhøeds Befal-
ning skildtes fra ham den 2 Februar. 1658. Ef-
ter sammes Bortrejse tog Sygdommen til, saa
denne bedagede gamle Herre om Natten til den
14 Febr. 1658 overleverede sin Siæl i GUD sin
Skaberes Haand, efterat han først tilforne havde
læst nogle Bønner af en Bønne-Bog, som han
selv havde forfattet og skrevet. I hans Døds-Time
vare tilstæde hos ham, Frue Helle Gyldens-
stiern, Frue Margaretha Ranzov, Jomfr.
Margaretha Zondorff, Hr. Knud Tott,
Mester Vitus Bering, Mester Anders Bor-
ding og Jørgen Fogg. Den Gal. Mand
gandske Alder strakte sig saaledes til 78 Aar rind-
bere 3 Maaneder og nogle Dage.

Det fand med Sandhed eftermældes om denne brave Herre, at han i Gudsfrugt, i Netsindighed og en fast utroelig Omhyggelighed udi alle sine høye Embeder, haver været et Speil og levendes Exempel for alle sine Stands-Personer. Han gjorde ingen Gierning, uden han spurde sit Hjerte, om det var vel gjort, og meente den Gierning at være ilde gjort, hvorudi Gud havde ingen Deel. Han gav til Landecrone Kirke 200 Rdlr., til Hospitalet 400 Rdlr., til Rønnebyes Hospital 200 Daler, til Malmøes Hospital 1000 Rdlr., Til Lunde Byes Huus-Arme 500 Rdlr. Udi den dyre Tiid til de Fattige i Frosteherret 100 Daler, og ved Eriksholm 100 Daler; Ellers ved hans Forleening og hver hans Gaarde holt Fire Huus-Arme, som maanetlig bekom deres Almisse. Derforuden To Huus-Arme udi Børringe Birk, og To udi Lindholms Birk, og ellers lod hver Juul paa adskillige Stæder til de Fattiger undeligen uddele. Saaledes som hans Lykke i Verden var god, lagde han Vind paa, at være sin Lykke værd, og at ligne sin Velstand, som han havde af Gud, med Godhed mod Guds Lemmer, og i Verden at være saa Dydefuld, som han var lykkelig. Sin Herre og Konge var han en tro Mand; Færdig i Tale; Freidig i Tjeneste; Retfærdig i Gierning, betimelig i Anmodning, Agtede sin Flittighed at være sin Ære, og sin Herres Velstand sin Fornøelse. Udi hans privat Omgængelse var han sandru og oprigtig, holdte ved gamle

gamle Danske Mænds Sædvane og den u-rygge-
lige Troe, som haver gjort vores Forfædre saa
priselige. Han sagde sin Meening uden nogen
Henseende til nogens Gunst eller Mistykke end-
og med nogen Zver, naar saa skulde være, og
holdt det for meere Gavn, at findes udi en bitter
Sandhed, end udi en bedragelig eller usornuftig
Godhed. Hans Born var han en omhyggelig
Fader, hans Svogre og Paarørende beviiste han
Kierlighed, hans Tienere Befordring, og alle
Mennesker Troehiertighed. Som hos hannem
udi Velstand var aldrig Sikkerhed uden Frygt,
saa var hos hannem i Modgang ingen Beæng-
stelse uden Haab; Han brugte saa sin Lykke, at
Ulykke ey lettelig kunde skade hannem; Han
fandt udi sit Ægteskab den Sorg som er meest sin-
delig, og derimod fandt han ved Guds Naade
den Trost, som er meest søffelig; Som Døden
var bestandig udi sin Haardhed, at fratage han-
nem en dydig Hustru efter den anden, saa var
Gud bestandig udi sin Godhed, at tilføye ham en
anden igien med lige Dyd; Paa Fire Fruer var
ingen Skilsmisse uden Navnene, Udi Fire Hier-
ter var eens Flid, eens Uttraae, eens Dyd at
elske hannem. Foruden dennem maatte han paa
sin høye Alder føre sin Søn til Graven, som da
stod i beste Flor, og nu i lige Dignitet med Fæ-
deren. Hvad ellers i Verden hannem beegnedes,
agtede han ey for stor Modgang; Thi for det, som
han holdte for ret Onde, lakte Gud hans Døne.



Den Sl. Mand levede paa alle sine anbettede
 Lehn med Rettens nye Opfynd, dog alles For-
 nyelse. Han fordrte en kiel Myndighed, som dog
 fornemmelig bestod udi underhavende Folkes egne
 Villier og Gemytter, hvilke ikke saa meget elskede
 af Frygt, som de af Kiærlighed frygtede; Han re-
 gierede mange med Fornoyelse, fordi han lod sig
 af Fornuften selv først regiere. Hos disse Sind-
 sens Gaver var hos den Sal. Mand Legemet
 Styrke, og det var depligt at see udi Hans graat
 Haar ald Belevenheds og Lissaligheds Fuldkom-
 menhed. Vi Efterlevende have hannem dette til
 god Almindsel og Eftermelde at paasige: Alt han
 var en hoy og sit Fæderneland nyttig Rigens Mand
 udi alle sine Gierninger i Verden. Forsigtig, dog
 ey seensfærdig, eftertænkendes, dog ey tvivlsraadig;
 viis ikke underfundig, flittig foruden egen Baad-
 de, frimodig uden Arind; Gudfrygtig uden Stin;
 Ikke hevngrig, dog ikke følesløs, holdte saa
 Justis, at han kunde elstes, evede saa Kiærlighed,
 at han kunde frygtes; gjorde ingen Uret, og fryg-
 tede ey heller for at lide nogen Uret; Han ærede
 sin Overmand; hjalp sin Mindremand; kiendte og
 elskede sin Lige.

Der ere mange, som ved Vres Bers have søgt
 at beviise denne brave Danske Adels Mand
 den sidste Vre, og findes trykte bag Liig-Præ-
 dikenen. Af samme vil man her inod Sædbane un-
 de tvende Sted, baade fordi de ere gjort af tvende
 Dan

Danske Adelsmænd, saa og i sær, fordi de ere meget vel udarbejdede; Det første er saaledes opsat:

* * *

Gud, Kongen og sit Føde-Land
 At dyrke, tiene, fremme,
 Det er den Pligt en Adelsmand
 Vor aldrig at forglemme.
 Saa var den ædle Tott, hvis Lig
 Vi følge nu til Jorde,
 (Jeg taler uden Smigers Svig)
 I Sierning, Sind og Ord.
 Selv Kongen, og det ganske Land
 Han holdt i Agt og Ære,
 Var ret en trofast Danske Mand,
 Som intet elskte mere,
 End Gud at frygt' og Kongen med,
 Som han af Hjertet tiente,
 Og bart med Ord, men siddge ded
 Af Hjertet begge meente.
 Stod fast i Sæviid, gaf Raad i Fred,
 Som Danske Adelsømmer,
 Hvoraf at siige hver Mand veed,
 Da hannem høyst berømmer.
 Til Raads og Ridders Ære-Stand,
 Han derfor blev forfremmet,
 Og blant sit Folk og i sit Land,
 Med Løn og Løn beqvemmet.
 Den rige Lykke selvver slog,
 Omkring hans Huus et Stærde
 Af hendes Hvern han fik og tog
 Fast meer end han begiærde.
 Han for sig self det groef en need,
 Men alle der med tiente.
 I Floer at see vor Meenighed,
 Det var hans Skat og Rente.

Hans Tanker aldrig sigted hen
 Til egen Gafu og Baade:
 Som han lod see sinbarligen,
 Der Landet kom i Vaade,
 Hans fulde Forsæt før var stet,
 Fra Land og Gods at viige,
 End (saasom mange gjorde det)
 Sin gamle Eed viffige,
 Nej, var hans Ord, jeg heller gjør,
 Det ingen dog afverger,
 Som døblig er: Jeg heller døer,
 End fremmed Herfskab sverger.
 Gud dertil og strax Middell fand,
 Loed Jorden Kroppen giemme
 Løg Siælen i dens Fæderu' Land,
 Hvor den ret havde hienne,
 Nu lever han til ævig Liid,
 I Glæde blandt de Fromme,
 Ah! ah! os andre længes did
 Til hannem snart at komme.

Jørgen Rosenkrantz.



* * *
 Nu man Dig ædle høye Ven
 Vor Kronis gamle Pille
 En Ere, Efterkommerne
 I Prent vil forestille.
 Nu man saa offentlige vel,
 Din Død og Dnd aminder,
 Forloff; om jeg mig ogsaa sel,
 Dertil forbunden finder,
 Om jeg med disse ringe Ord,
 For Børne Børn vil tegne
 Dit Hæft, som var saa kiært i Nord,
 Ja eret allevegne.

Du

Du har Fr. Tott det vel fortient
 Hver det med mig maa sande.
 Din Tid du har saa vel anvendt,
 Saa gaar din Loff om Lande.
 Du tiende Danne Konger vel,
 Du sad med ham i Sæde,
 At hielpe dem med Ret og Skiel
 Som vare i U-rede.
 I ald din Tid du stedh hensaa
 Til det gemeene Bæste,
 Og til du kom til dine Graage,
 Du raadde Slot og Fæste.
 Mod Landene den gylben Fred,
 At holde den ved lige,
 Du alle Tider raadde bed,
 Fra Freden en at vige.
 Drog Fende ud det blanke Sværd,
 Og sløy den blodig Fane,
 At holde dig i slig en Færd,
 Som Edle, var din Bane.
 Til til din Loff, et Werpant,
 Dit Sværd, den dyre Kiæde,
 Den gylben Ridder Elephant,
 Dig Kongen selv iflæde.
 Saa du dig Edel overaltd,
 I alle Tider teede,
 I Striid stoed fast ret naar det galt,
 I Fred var Landsens Glæde.
 Dig hør en Mand saa meget Got,
 Og idel Roes pantaaler,
 Det Kongelige Malmse Slot,
 Af dig saa vide praler.
 Der var du i saa mange Aar,
 Ja var saa mild en Herre,
 At alle dig fuldkommen Evar,
 Og gaf en Faders Wre.

Nu vel, har du her levet saa
 Du mange Aar opnaade,
 At man med Sandhed kalde maa
 Dig i din Grav den goode:
 Vel ait dit Liff, ja vel din Lød
 Dit Liffes Snift udstukte,
 Dit Hje for saa mangen Nød,
 Gud mildelig da lukte.
 Jeg tænker vel du snart var trøtt,
 Da Liffet miste Kræften,
 Men saae du, hvad nu vorder grøtt,
 Du badst om hellig Uften.
 Da lev Hr. Tott, lev ævig vel,
 Med Gud og alle Fromme,
 Saa mangen suur og bitter Vell,
 Lil dig nu en maa komme.
 Du offven er for ald den Slud,
 Nu Verden offverstyler,
 Thi der du døde, slap du ud,
 Fra Dysten een sig vøller.
 Det er ded, Efterkommere,
 Jeg Eder minde skulle,
 At stig en Herre maa i see,
 En døer nu under Mulde.
 O! minder ham den ædle Helt,
 O! tæcker ham I Lærde,
 For Landene her inden Velt,
 Han var saa fast et Stærde.
 Hans Siæl i Himmeriges Choor,
 Høytidelig sig fryder.
 Hans Legeme det og i Jord,
 Ein Kve og Lise ryder.
 Hans Nafn det er i Eders Wold
 I som her efterleffe,
 Vi det og Eder i Behold,
 I denne Bog bebreffe.

Hr seer I den der var udvaldt
 Til Raad for Danne Krone,
 Vil blive om ham evig taldt
 Han var et Lius i Skaane.

Erik Rosenkrans.

Trende andre Danske Adelsmænd have ogsaa gjort Vers over Hr. Thage Tott, nemlig 1.) Hr. Steen Brahe, 2.) Hr. Tage Krabbe, 3.) Hr. Jørgen Krabbe. Dernæst 4.) findes et paa Latin og et paa Dansk af **Vitus Bering**. 5.) Et paa Latin og Dansk af **G. Fogh**. 6.) Et Latinisk og et Dansk af **A. Borsting**. 7.) Et Latinisk af **Michael Sode**, Sogne-Præst til **Tostcup** og **Glemminge**. 8.) Tilslidst 2 paa Latin af **Georgius Martini a Moenichen**.

Om denne Danske Adelsmand, findes ellers en kort Levnets Beskrivelse, udi det af Hr. **Afseffor Hoffman** udgivne Verk, kaldet **Portrait Historiques des Hommes illustres de Danemark**, som vel fortienet at efterlæses i samme Bogs anden Part pag. 63. Samstedts tales i sær med Berømmelse om den Forstkrist bemeldte Herre **Thage Tott** i Aaret 1643 gav sin **Son Otto Tott** da han skulde reyse udenlands under Ovsigt af den brave **Vitus Bering**, der siden har udgivet de Danske Kongers Historie fra Kong

Kong Dan indtil den **Oldenborgiske** Stam-
mes Regierings Tiltrædelse, paa saa ziirlig La-
tin, at han derover er bleven kaldet den **Danske**
Florus.



Zig

Ligprediken

Offver

Erlig oc Welbyrdig Mand,

nu Salig

Sten Rosensparre
til Skarolt,

Som bleff fremsat i den Hellig Lands Kircke i
Kiøbenhaffn, i hans hæderlig Ligefærd oc sørg
gelig Nøedsfattelse, som skeede der sammesteds
den 1 Aprilis Anno 1612.

Uff

S. B. S.

Sogneprest. der sammesteds.

Kiøbenhaffn, hos Henrich Waldkirch,

* * *

* * * *

Sportalen af nærværende Klage = Tale der blev holden af Hr. Hans Bang Evgnepræst til Hellig Nlands Kirke i Rigsbenhavn over Hr. Steen Kosensparre, som den sidste Mand paa Sværd siden af denne Danske adelige Stamme, er indrettet til den paa Wrens Seng dede Herres adelige Forældre, nemlig Hr. Oluf Kosensparre, og sammes Moder Frue Elisabeth Gyldenstjerne, item til den Afdødes tvende Systre, som ere Frue Birgitte Kosensparre, Wedle og Velbyrdige Corfis Rudz Huus = Frue til Enggard, og Frue Elisabeth Kosensparre, Wedle og Velbyrdige Axel Brahes Huus = Frue til Krenkerup. Om hans Levnet og Stiebne taler Prædikanten saaledes:

Den Uerlig og Velbyrdig, nu Salig Mand Steen Kosensparre er fød der man skrev Aar 1588 den 10 Octob. paa hans Fæderne = Gaard Skatolt i Skaane. Hans Fader var den Uerlig og Velbyrdig Mand Oluff Kosensparre, nu Kongel. Majestets og Danmarks Riges Raad og Befalnings = Mand paa Drarholm. Hans Moder Uerlig og Velbyrdig Frue Elisabeth Gyldenstjerne. Hans Farsfader Uerlig og Velbyrdig Mand Steen Kosensparre til

Staa

Starolt Kongel. Majestets og Danmarkes Riges Raad og Befalningsmand paa Callundsborg, som i den sidste Svenske Feide var oberst Commissarius. Han endte sit Liv mandhaftig og ridderlig for sit Hæderneland med stor Pris og Lob uden for Falkenberg paa Lurtoorns Mark Aar 1565 den 20 Octob. ligesom denne Edle og Belbyrdige unge Mand, der efter hans nem var opnævnet. Hans Forsaders Fader var Ærlig og Belbyrdig Mand Jens Kosensparre til Starolt, som var Edle og Belbyrdige Torben Kosensparres Son af Starolt. ic.

Af denne Ærlig og Belbyrdig Ridderlig Adelig Stamme og Rod, er denne Ærlig og Belbyrdig nu Sal. Mand Steen Kosensparre først udsprungen og opkommen, hvilken haver været hannem en lykkelig Begyndelse til efterfølgende Lebnen at fremstille, som det jo besynderlig skattes en høy og ypperlig Ting, at være kommen af dem, som med Gudsfrøgt, adelig Dyd og Fromhed lader dydig Natur paa Bornene udsprede, at de af god Art kand skionne og træde udi Forældrenes Fodspor, hvilket haver sig og i denne Sal. Edle Belbyrdige Mandes første Barndoms Oprindelse, noksom ladet tilkiendegive udi hans Edle Velb. Forældres egen Opdragelse og Optugtelse til Gudsfrøgt og adelig Fromhed, som de med hannem og alle deres Born flittelig haver indstillet, indtil han var ved sine

48 **Hr. Sten Kosensparre.**

sine 7 Aar gammel. Derefter haver de holdt Skolemester til hannem paa Landscrone Slot, som hans kiære Fader da var forleenet med, til hans Alders 11te Aar. Siden forskillede de hannem til Malmø til Skolemesteren, som paa den Tiid samnstedes var **M. Jens N.**, hvor han paa nogen Tiid var, men et Tilfald med samme Skolemester forarsagede, at han strax blev kaldet tilbage af sine kiære Forældre til Landscrone Slot. Der hans Forældre bleve forleenet med Mariager Slot, kom han med dennem did, og der videre under Skolemesters Disciplin blev opdraget, til hans Alders 14 Aar. Siden forskilled de hannem med en hæderlig og høylærd Mand, **Doctor Willum Raun**, som var dennem af gode Venner commenderet til saadan Tieneste udi fremmede Nationer, og blev med hannem forholdt i Tydskland til **Strasburg**, **Basel**, og andensteds, saa længe han sit Tydske Sprog hos andre sine Studia og adelige Exercitia havde lærdt paa nogen Tiid lang. Derefter begav han sig ind i Frankerige hvor han sig forholdt paa 3die Aar, til **Geneve**, **Lion**, **Orleang**, **Montpelier**, og den mægtige vidtberømte Stad **Paris**, indtil han og sit Franskiske Sprog med andre adelige Exercitia, saavel som sit Tydske Sprog haver lærdt. Siden blev han hjemfordret af sine Edle Velbyrdige Forældre med sin fornævnde Præceptore **D. Willum Raun**, som efter deres Hjemkomst
sag

sagde Verden god Nat. Af hvilket Tilfald han da blev hjemme hos sine Forældre ved en 10 eller 12 Ugers Tiid. Derefter blev han atter efter sin Begjæring og store Lyst til hans Studering og Forsøgelse udsendt med den hæderlige og høvlerde Mand D. Christen Laurigøn Borsding, som nu for sin skikkelige Forsarenhed er vor Allernaadigste Herre Prinses og udvalde Konges Hertzog Christian den Femtes forordnede Liv-Medicus. Med hannem forreyste han siden atter ud til Nederlandene, og der besaae de fornemmeste Stæder, hvorfra han begav sig ind i Engelland, og der paa noget Tiid forholdt sig, indtil han det Riges Leylighed havde forfatted, og besøet dets Stæder, hvor han med megen Gunst og Ynde baade til Hofve hos hans Stormægtige Majest. og andre Stæder hos de Fornemmeste i Riget, som hannem for sin beskeeden Skikkelighed vel befalde, var estertent, og stor Ære beviist. Dernest haver han sig atter begivet fra Engelland ind i Franskerige, og der forholdt sig i sine Studiis og Exercitiis Equestribus, indtil han med sine Forældres Forlob, hvilkke han meget beskeedelig med all ønskende Sønlig Lydighed i sit gandske Levnet haver efterføyet, begav sig igiennem Savonien ind i Italien, hvor han sig baade til Venedig, Padoa, Mantua, Parma, Placenz, Bononia, Florenz, Pisa, Neapolis, Luca, Genua, Senis og andre fornemme Stæder

Januariis 1753.

50 **Hr. Sten Kosensparre.**

forholdte, indtil han og sit Italienske Sprog havde fattet. Eiden renste han til den navn kundige, og all Verden for sin gamle Mægtigheds Skyld berømte Stad Rom, hvor hannem stor Ære blev beviist, saavel som den Ærlig og Velbyrdig nu **Sal. Tønne Brahe**, som der samme Tid med hannem tilstode var, som og deres Reyses Relation til Fornøyelse udviser.

Derfra begav han sig atter tilbage til **Padoa**, hvor han af den **Tydske** Nation for sin beskedne adle **Etikkeligheds** og **Erfarenheds** Skyld blev udvaldt blandt andre af tilfaldene **Lenlighed** ved deres **Privilegier** at bruges, hvilket han baade i **Legation** hos **Hertugen af Venedig**, og i andre **Maader** med megen **Æro** og **Flittighed** efterkom, saa deres **Sager** vel lykkedes, og efter **Droste** blev forrettet, hvorved han forhvervede sig et **Navn**, som varer saalænge, som **Academiet** varer; derfra tog han sig for at drage med et vist **Selskab** igiennem **Sicilien** og **Malta** indtil **Jerusalem**, hvilket hans **Forset** dog blev forhindret ved nogle **forneimne** af **Adel**, giftige og **hastige** **dødelige** **Afgang**, som vare hos hannem i samme **Selskab**, samt ved andre **Farers** **Betænkelse**, som samme **Reyse** medfulde, alt efter hans **kiære** **Forældres** **Billie** og **Formaning**. Derefter blev han strax af sine **kiære** **Velbyrdige** **Forældre** hjemkaldet til sin **Sisters** **Wedle** og **Velbyrdige** **Jomfrue** **Elisabet Kosensparres** **Brøder**

lyp/

han, som stod her i Kiøbenhavn med Ærlig
 Velbyrdig Mand Axel Brabe til Arenterup
 Valme Søndag 1610.

Efterat han saaledes ved Udenlands Keyser
 havde forskaffet sig Færdighed i gode Videnska-
 ber, lærdt adskillige Sprog og ved sin artige Op-
 forsel, Forstand og Gudsfrugt skaffet sig en al-
 mindelig Yndest og Høyagtelse, begav han sig i
 vor Allernaadigste Herres og Konges Gaard,
 hvor han sig med slig Gunst og Velbehag saa
 forholdte, at Hans Majest. forordned hannem
 til sin daglig Nærværelse og Opvartelse, saa at,
 der den bekymmerlige Feide begyndtes, fulgte han
 Hans Majest. op for Calmar i Sverrig, hvor
 han hos Kongen forholdt sig som en mandig
 Kriigsmand det gandske Tog igiennem.

Derefter haver han af Guds synderlige For-
 syn, Kongens Bevåling, samt hans Forældres
 Raad ladet den Ærlige og Velbyrdige Mand
 Æste Brok til Estrup, Kongel. Majests. og
 Danmarkes Riges Raad og Befalningsmand
 paa Dronningborg tiltale om hans kiære Dot-
 ter, Ædle og Velbyrdige Jomfrue Margre-
 the Brok, hvilket og hannem blev tilfagt, og
 lobet, saa deres Fæstens. All stod paa Wem-
 melroste den 20 Oct. 1611. Om anden Da-
 gen derefter forsøvede han sig til Kongen igjen,
 og der han fornam at Hans Majest. vilde ind til

52 Hr. Sten Rosensparke.

Sverrig paa Toget igien, haver han med Hans Maj. gunstige Forlob draget til sine Forældre til Draxholm, i den Meening der at forlſge sig med Gud og blive deelagtig i Jesu Christi Legem og Blod, som han og med stor Andagt forrettede Hellig Tre Kongers Dag. Strax derefter begav han sig tilbage til Hans Majest. efterat han havde taget en kjarlig Afſkeed med sine Forældre, dem han inderlig bad ey at tage sig nogen Sorg for hannem, efterſom det var ham en beſynderlig baade Glæde og Lyst at kunde være hos sin uadige Herre og Konge, ſagde ſig og nokſom at være forſikkret ved ſin Psalme, ſaa kaldede han den 91 Psalme, at blive betrygget under den Høyeſtes Beſkiermelſe, ſamt blive uskad, da han og, i hvordan det gik, hvad heller han levede eller døde, vilde efterlade ſig et oprigtigt adeligt Navn og Rygte. Efter ſaadan vidtloſtig, kjerlig og bedrøvelig Afſkeed kom han til Hans Majest. igien til Greiderichsborg, og ſuldes ſaa med Kongen paa Toget ind i Sverrig, hvor han forholdte ſig med adelig Oprigtighed, og var tillige i ſtor Livs Farte, men blev ved Guds ſynderlige Hielp undreddet, efterſom hans Liid og Stund ikke da var kommen.

Han var ikke allene en god Soldat og Krigsmand, men og en god Chriſten, og ſagde han det at være en uſlykkelig Dag for ſig, naar han ey havde gjort ſin alvorlige Bøn, ſom han Mor
gen

gen og Aften besluttede med den trostige og glædelige Davids den 91 Psalm; Han haver som et retsindigt Guds Barn stedse lagt Tilid paa at kunde anstille sit Levnet efter samme, samt saa meget mueligt være kunde, holde sig fra det der kunde besmitte hans Sambittighed, han øvede sig udi retsindig Vedruhed og Tugtighed, og lod sig ikke gierne finde i deres Omgængelse, som sig forlystede med Skandoren, utugtig Tale, Stensden og Banden, som Gud fortørnes med, men tog sig saa vare, at neppelig skal det hannem af nogen beskeedentlig kunde eftersiges, at være Eed, Banden, eller letferdig utugtig Tale hørt af hans Mund, som de der meest og længst i hans Omgængelse haver været, vide hannem noksom med Ære at berømme. Som han levede gudsfrygtig og kristelig, endte han og sit unge Liv desto meere Salig, hvortil følgende Omstændigheder ere at agte. Da han nu var kommen tilbage af Sverrig ind udi Halland, og paa Skiellinge Mart ikke vidt fra Warbiery den 21 Febr. fornam Skermyskel at være for Haans den af Rigets Fiender, da af Omsorrig for sin fære Svoger Edle og Velbyrdige Mand Corffig Rud til Enggaard, som strax derhos var, reed han til ham, og spurde ham ad, om han var vel forseet med sine Heste og andet, og det Corffig svarede: Alting vel at være, sagde Salig Sten Kosensparre igien: Nu vel an, i Guds Navn! Nu maa det gaae hvor Gud vil!

54 Hr. Sten Rosensparre.

og reed derpaa hastig fra ham; der han da af en god Ven blev paamindt, at have sig i Agt; og ey at vove sig yderlig, men tænke paa at han var den sidste Rosensparre; svarede han: Ja! vel Tænke paa denne Tiid! et godt Navn gaaer for aldt! reed saa hastig fort, og ikke en halv Time derefter blev han dræbt af Fienderne i samme Ekstrinhjel, i den første Dræbning, som skeede den 21 Februarii 1612, i hans Alders 24 Aar.

Under den ved Kjøbenhavns Academie da værende Rectoris Magnifici Paul. Resensii Navn er udgivet et Programma over denne Danske Adelsmand, som er skrevet den 1 April 1612. I samme udføres paa en yndelig Latin næsten det selvsamme, som tilforn i Liigprædiken er sagt, dog sees deraf det tillige, at denne Danske Adelsmand ey fuldførte sin forehavte Rejse til Jerusalem skeede en stor Deel af en billig Strængt for de Tyrkiske Særøvere, var 3 gange i Padua, hvorfra han blev fordret hjem af sine Kiære Forældre, tilligemed sin hos sig havende Hofmester, og som han var Riigs Raad Oluf Rosensparres eneste Søn, er der ey heller bleven noget sparet paa hans Opdragels, Studeringer eller Rejser. Han roses meget for sin Tapperhed, og bemerkes at hans Ansigt skal være bleven overmaade meget forhugget i det tilforn nævnte Slag, som stod paa Skellinge
Marr,

Mr. Sten Kosensparre. 55

Mark, saabelsom og at Brystet og den øvrige Deel af Kroppen skal være bleven funden fuld af Sting og Saar.

Følgende Personer have ellers ved Ære-Vers søgt at bevise den brave Sten Kosensparre den sidste Ære, nemlig 1.) Christianus Bording, Kong Christian den Fierdes Liv-Medicus, der havde ført ham an paa hans Udlands Rejser, med 2de Vers. Dernæst 2.) Johannes Janus Alanus, som i et langt Vers meget ophøyer hans Dyd. 3.) Christianus Severini Longomontanus. 4.) Henricus Albertius, der kalder ham Musarum & Martis ACHILLES. 5.) Et troste Vers af samme Author til Kiøgs Raad Oluf Kosensparre, den Udsdødes Fader. 6.) Nok et Latinisk Vers af samme Author til Kiøgs Raad Eske Brok, den Udsdødes tilkommende Sviger-Fader. Til sidst er trykt den 91 Psalme sangvis befattet efter den Fransøsiske Melodie paa hvilken Salig Sten Kosensparre den idelig sang og brugte.



Programma

UDT

Dr. Jens Bing

Rongel. Majests. Cancellie, Justis, og Etats
Raad samt Doctor,

af

Johan Peder Ancheren,

Rector ved Academiet, Philosophie og Juris U. Doctor,
Professor i Consistorio, Universitetets Bibliothecarius,
samt Medlem af det Rongel. Videnskabs Selskab
i Kjøbenhavn.

skrevet

den 31 Dec. Aar 1752.



*

*

*

*

*

Silforn da man fandt Behag i Dyden for sig selv betragted, var der kun en Ting man kappedes om, nemlig at hielpe til at det, som kunde gavne Efterkommerne, ikke skulde blive ubekendt, men nu formindtes Videnskaber og Konster: Dette er den Klage Petronius Arbitræ fører om sin Tid. Vi have vel ikke nodig at frugte for Videnskaberens Aftagelse, men man kand med Rette anføre dette, som noget, der passer paa den Lærdom og Opmuntring store og gode Mænds Exempler kunde give Efterslægten til Død. Brave Folkes Døder blive ofte begravede med dem: Der ere kun faa, som enten vil eller kand rose Dyden paa den rette Maade. Det er derfor Læreres og Dyrighedens Pligt at vedligeholde hos Efterkommerne store Mænds Minde, og med usminkede Farver fremsætte deres Dyders Eftermæle, paa det Efterslægten kand vide at følge dem.

Et stort Exempel paa den gamle Ærlighed, Oprigtighed, Afholdenhed og Maadelighed har Heyndle nu Salig Doctor Medicinæ Jens Bing, Kongel. Majest. Rets- Justiz og Cancellie-Raad efterladt os. Han havde et stort Legeme og tillige et stort Sind, han var storre i Dyder, men blev tilsidst storst ved sit

Te

Testamente. Han var kommen ey af høy men
drab Herkomst, thi hans Fader var Raad-Mand
i Trundhiem, og Kongelig Forvalter over det
seculariserede Kloster Keine, nu Keens-Klo-
ster, Moderen var af deres Familie, som først
opfandt det riige Koraas Kobber-Bergverk.
Af disse Forældre blev han i Augusti Maaned
1681 fød til Verden.

Saa snart han var underviist i sin Christens-
dom, forlod han, endskiont han var gandske
ung, siden hans Forældres Tilstand ikkun var
maadelig, sit Fædreneland, for at lære noget,
hvormed han kunde erhverve sit Brød. Han fik
først Lyst at lære Apoteker-Konsten, og da
han havde forhvervet sig en god Indsigt i de ders-
til hørende Ting, hvortil han fornemmelig
hadde Leyslighed, da han i nogle Aar forestod Ap-
oteket i Ribes Bøe i Jylland, fik han siden
Lyst til Medicinen; For at gøre desto bedre
Fremgang derudi, lod han sig privatim undere-
vise i det Latinske Sprog. Hans utrøelige Flid
hjalp ham og til at gøre saadan Fremgang i
Studeringer, at han i sit Alders 24 Aar som
var 1705 blev af det Philosophiske Facultets da
bærende Decano Paul Winding indskrevet som
Student, da Johan Mølen samme Aar var
Rector Magnificus. Til privat Præceptor ud-
valgte han sig den i Natur-Læren og Anatomien
høyersarne Mand Caspar Bartholin, hvilken
paa

paa de Eider alleene beskæftigede sig med Academiiske Forretninger, saasom han endnu ey havde faaet at forrette ved Høiſte-Ret, og det Kongelige Rente-Kammer.

Denne brave Mand underblifte trosligen vores Bing, som han fandt at være lærbillig og nem, hvorover og samme efter 2 Aars Forløb, da han med Ære havde overſtaaet Examen Philosophicum, fik en Medicinsk P'ads paa Borchens Collegio, saavelſom og Baccalauri Graden endnu samme Aar.

Hvor flittig han i værende Tiid lagde Bind paa Medicinen, kand best sees af de af ham holdte Disputaer. 1.) De antihectico den 16 Jun. 1707. 2.) De phænomenis quibus & quæ fortis &c. den 15 Jun. 1708. 3.) De Cinnaberi & Mercurio den 17 Jun. 1709, men endnu bedre af det, at Høyløvlig Thue Kømmelse, Kong Friderich den Fierde, paa det blotte, dog store og gode Rygte der gik om denne Student, beſkillede ham frem for andre, der allerede kunde prunke med Doctor Titul, den han ey havde, til Skibs-Læge eller Chirurgus paa Orlogss-Floden, i den da mod Sverrig begyndte Krig, hvilken Kongen siden som Sæters-Herre endte. Han havde den Tiid endnu kun lagt 3de Aar inde paa Borchens Collegio.

506

For at tilvejebringe sig des meere Anseelse i dette sit nye Embede, drev Nøden meere end Lysten ham til at begiære Doctor-Graden i Medicinen, til hvilken Værdighed han blev oploste den 10 May i Aaret 1712, og holdt tillige ved samme Lejlighed en Disputat De Schorbuto Nautico. Han forestod dette besværlige og farlige Embede, (thi han var tilstødt i alle Søeslag) med saadan Agtsomhed og Vindskibelighed, at han saavel havde de Overstes, som Næderste og Ringestes Yndest, ja var, som rart er allevegne vel antagen.

Hans Døder kunde ikke andet end tilvejebringe ham alle Retskaffenes Yndest, thi han var yret ikke allene med det Slags, som mange iblandt os udøve, men fornemmelig med den oprigtige og christelige Ærlighed, der skinnede frem i all hans Daad og Gierninger, og hvori han tillige saaledes overgik de Fleeste, at der kun findes faa Exempler som ligne ham.

Det var herfor ingen Under, at Kongerne selv beviiste ham Naade, og raadfordte sig med ham i tvivlsomme Tilfælde, som med en Mand, der var vandt at sige sin Meening lige frem; Den Glorværdige Farsfader, saavel som Sønnen og Sonne. Sønnen have samtlig ey allene tillagt ham mangen en Kongelig Foræring, men endog imod hans Villie beæret ham med en Ære

U

Titul efter den anden. Den Høyfælige Konge **Friederich den Fierde** gjorde ham 1726 den 16 April til **Cancellie-Raad**, næste Aar derefter 1727 den 16 April til **Justiz-Raad**; Høylovlig **Zhukommelse**, Kong **Christian den Sierte** stadfæstede ikke allene disse **Ære-Tituler** den 23 Febr. 1731, men satte og en nye **Ære-Titel** paa ham ved at udnævne ham den 22 April 1746 til **Ærats-Raad** uden nogen **Cancellie Sportels Afgift** for sin **Bestalling**. Hans **Majest. vores** nu regierende **Allernaadigste Konge** har stadfæstet ham i samme **Værdighed**, ved **Bestalling** af 18 Jan. 1747.

Zblant de af **Rigets store Mænd**, som meest have yndet vores **Afdøde**, bør først nævnes hans **Høje Excellence General-Admiral Gyldenløve**, som hjalp ham til at blive **Medicus** paa **Floden**. Denne **Herre** holdt saa meget af ham, at han snart aldrig tillod ham at komme sig fra **Siden**, ligesom han og bestandig indtil hans **Død** og sidste **Uandede** Dret havde sin **Bing** hos sig. De andre **Høvdinge** til **Soes**, **Admiral Raben** og **Gabel** fulgte dette **Exempel**; vores **Bing** maatte derfor være **Schoutbynact Gabel** ved **Siden** da han i **Aaret 1715** tilfægtede sig den bekiendte **Seger** over de **Evenske (*)** begge disse **Soemænd**
følg

(*) Herom kand efterlæses **Tordenskiolds Levnet** i den 1ste Deel fra pag. 263 til pag. 275. hvor denne **Søkræfning** findes omstændelig beskrevet.

føgte i Godhed og Belgierninger mod hannem, at ville ligne den store Gyldeuløve.

Den gode Bings Erfarenhed og uskromtede Varsen forskaffede ham end videre Adgang i de Danneſkiolders høje Familie. Hans Excellence Ferdinand Anton Danneſkiold Græve af Laurvig antog ham ſom Liv-Medicus for ſig og ſit Huus, med anſeelig aarlig Gage, og vores Bing havde den Ære ofte at faae Beſøgelſer af Græven, endog nu i den ſidſte Svaghed, der foregik hans Død, hvilken af hans Excellence endog med Taarene i Øynene ſærdeles blev beklaget. De tvende ſtore Brødre nemlig Geheim-Raaderne Hr. Chriſtian Ludewig von Plessen, Ridder af Elephanten, og Hr. Carl Adolph von Plessen, Ober-Cammerherre og iligemaade Ridder af Elephanten yndede ham ſærdeles. Den ſidſte Herre, har endog herudi ladet ſin Bevaagenhed tydelig ſiende imod vores tvende i Live ædte Venner, St. Erats-Raad Gram og denne vores Bing, at hans Excellence har ladet begge diſſe brave Mands Skildrier dem til Ære opſætte paa ſin Gaard; Har og desuden værdiget dem offentlig at tilſtaaе, at de begge ved deres rettkaffene uſtraffelige Forhold havde banet ſig Veyen til denne ſtore og gavmilde Herres Venſkab og Fortrolighed.

Hans Excellence Hr. Geheim-Raad Johan Ludewig af Holſtein Græve til Lethreborg,
Ride

Ridder af Elephanten og Patron for Academi-
miet, har iligemaade talt den gamle Bing
blandt dem, han i sær undte vel, og hvis Død
han beklagede. Dette samme er og skeed af Hr.
Geheime-Raad Otto Tott Ridder af Danne-
broge, samt Præsæs i det Kongl. Nentes-Kam-
mer, der alletider med Fornøielse har tilladt den
nu afdøde El. Gram, samt denne vores Bing
en frie Udgang til sig og sit Huus.

Enhver som elskede Dyden, elskede Bings
Erlighed og Oprigtighed, Hylkere derimod vart
allebegne bange for ham, thi han forstod ey at
smigge, men talte den bitre Sandhed. Kort
sagt, en christelig Erlighed og Eenfoldighed var
Regelen for alle hans Gierninger, derfor var
han slittig i sin Guds-Dyrkelse, ingen Dumdris-
stighed eller hykkelsk Væsen fandtes hos ham;
Han kiendte og atbad hos Gud sine Fejl, for-
nemmelig hans Tilbøielighed til Brede. Han
gjorde uden Praterie meget godt imod Fattige,
og hans Paarørende tog han sig an som en
Fader.

Begge hans Brødre-Sønner, nemlig Hr.
Just Bing, Professor ved det Helmstadiske
Academie, Provst paa Samsø og Sognepræs-
t til Sejer og Onsberg Meenigheder, saavel som
Hr. Jens Bing Medicinæ Doctor og Practi-
cus her i Byen, lod han reyse Udenlands. Det
var

var ikke allene hans egne, men endog mange fremmede, naar han fandt dem slittige og vindsjæbelige, som han var behjælpelig. Iblant disses Mængde fand jeg i sær nævne min Broder Ansgarius Ancherfen, Doctor Medicinæ, Cancellarius, Provincial- og Stads-Physicus i Ribe, der bekiender næst Gud og Kongen, at have vores afdøde Bing sit timelige Velgaaende at takke.

De mange Fattiges Haandskrifter, som fandtes efter hans Dod, vidnede om hans Villighed til at hielpe Betrængte. Ved hans Møye, Flittighed og Sparsommelighed havde han samlet sig Midler, som han ved Guds Forsyn bestandig forsøgede, naar man undtager hans 3de sidste Leve-Aar. I Klæder var han anstændig og tarvelig; der fandtes ingen Stolthed eller Foragt imod andre hos ham, en lystig og god Bert var han, dog uden Overdaadighed, prægtig Boestab, og en net skjønt ikke kostbar indrettet Gaard havde han, begge Deele kostede paa Auctionen efter ham over 12000 Rdlr. (*) Han elskede bestandig Naadelighed, og saaledes uden at have faaet noget efter sine Forældre, samlede endeel Midler, hvilke han alleene tilskrev Guds Forsyn. Hans Midler vare blevne større, om han ikke

E havde

(*) Det er en Trokfenl i Programma, naar det staaet XII Rdlr. i steden for 12000.

Januarius 1751.

hadde gjort saa mange Foræringer, og skienket :
saa meget bort i Almisser.

Han omskiftede Tiden med Egheden den 10
Octobr. 1751, og gjorde i Forveien et Testa-
mente, som blev af Kongen stadfæstet, og tillige
nu paa hans Død kand vidue om, baade hvor
gavmild han har været imod sine, som og tillig
ge hvor forsigtig. Han kunde vel give de Mid-
ler bort, som han ved egen Gliid havde erhvervet,
til hvem han vilde, men gav dog Halvparten til
sine Paarørende, og det paa en saa forsigtig Maad-
de, at siden der fandres mange Enker og Umynd-
dige deriblant, skulde **Consistorium**, hvis Rees-
delighed og Agtsomhed i at forvalte offentlige
Penge, han udtrykkelig vidner noksom at kiende,
have Omforrig derfor. (*)

Hans Testamente kand noksom overbevise
alle, hvor urimelige de have været, som inder
de vidste Indholden deraf, ansaae det, som en
Gierning, ingen var tiemt med, ja endog ikke har
der undseet sig ved, offentlig at laste det. Det
er og bliver imidlertid klart, at vores afdøde
Bing, i hvad Uforstandige end dømme om ham,
bot

(*) Hr. Justits-Raad og Professor Ancherfen har vel
her paa dette Sted anført den fornemteste Ind-
hold af Testamentet, som dog med Gliid er bleven
oversprungen, eftersom man anfører Testamentet
selv ordlydende med Originalen.

bør og Land med Billighed regnes og ansees som en Sirat for bore Lider, ja vil og blive det, saalenge Gudsfrøgt og Forstand er i mindste Priis hos os. Under Academiets Segl den 31 Decembr. 1752.

Testamente

med

Kongel. Allernaadigste Bevilning

indrettet af

Sal. Hr. Stats- Raad Bing

fordum Høytberømte Medicus Practicus
her udi Kiøbenhavn.

Jeg underskrevne Kongel. Majestæts Stats- Raad og Medicus Practicus her i Staden, gjør bitterligt, at efterdi det har behaget den Allmægtigste Gud, Livets og Dødens Herre, udi nogle Aars Tiid efter anden at hiemsøge mig med Sygdom, og udaf Faderlig Mildbed og Forsorg efter sin underlige Wiisdoms Raad, at giue mig foruden den indvortes Oplysning af sit hellige Ord, endog jevnlig udbortes Udvarsel om min Afsteed fra dette Jordiske, for hvilket og alle mig beviiste store Naader hans allerhelligste Navn være lovet og priset; saa haver jeg og derved fundet mig paamindet om den chris-

E 2

telige

stelige Omhue, saavidt dette timelige er angaaende, at bestikke mit Huus i Tide, og ved en skriftlig forfattet Disposition at bekendtgjøre, hvad jeg alt længe tilforn har haft udi Tanker, og hos mig selv beslutter, hvorledes med de af den naadige Gud mig forundte Midler skulde forholdes, naar det skulde behage den almægtige Gud at kalde mig af denne Verden efter den mine Allernaadigst givne Bevilning paa at gjøre Testamente.

1.

Naar mit Boe og Efterladenskab er gjort i Venge, og Midlerne, efter Gjelden er bleven betalt, bliver reede, da at reducere dem til Croner.

2.

Til Univeriteter gives 2000 Rld. Croner, siget 20 tusinde Rixdaler, hvoraf Professorerne nyder aarligen Renten til Distribus, for at have Møde med Capitalens Udsætning paa Rente, og drage all Omsorg med den Troskab, som de til alle andre Publicque Fonds steds have udviist, og udviser.

3.

Boets Midler deeles udi tvende liige Deele, den halve Deel for mine Brødre Børn, og deres Børn, saaledes at Capitalen bliver ved Univer

bersitetet, hvortil dens Renter efter forløben Tid bliver til gudelig Brug anvendt.

4.

Capitain Bechs Enke, Clara Bing, nyder aarlig 4000 Rdlr. siger fire tusinde Rixdalers Rente, og efter hendes Død Børnene udi 10 Aar, siden falder de til Universitetet.

5.

Doctor Jens Bing fandt være tilfreds med det han nydt haver, men hans Son Jens Bing, Renten af 3000, siger tre tusinde Rixdaler, dog ikke førend han er 15 Aar, og imidlertid legges det til Renten, og siden efter 10 Aar Capitalen at være henfalden til Universitetet.

6.

Mag. Just Bing fandt og være tilfreds med det han nydt haver, hans Børn, om han skulde faae, 3000, siger tre tusinde Rixdalers Rente efter hans Død, og imidlertid legges Renten til Renten, og Capitalen efter 10 Aars Forløb at falde til Universitetet.

7.

Hr. Drejer, Sogne-Præst til Hassel, hans Hustru, er min Broder-Dotter, nyder Renten
 E 3 af

af 2000 Rd. siger to tusinde Rixdaler, og deres Børn udi 10 Aar efter Forældrenes Død, og siden til Universitetet falder.

8.

Sogden Ursins Enke nyder aarlig 3000 Rd. siger tre tusinde Rixdalers Rente, og efter hendes Død Børnene udi 10 Aar, og siden til Universitetet henfalder.

9.

Wilhelmina Elena, saalænge hun lever er gift, at nyde Renten af 2000 Rdlr. siger to tusinde Rixdaler, men skulle hun gifte sig, da ikke, og Renten at oplegges til Børnene, om hun skulle faae Børn, og da efter Forældrenes Død nyde Renten udi 10 Aar, og siden at falde til Universitetet.

10.

Eil Vor Frue Kirkes fattige Skole giver jeg i Jesu Navn 1000 Rixdlr. siger et tusinde Rixdaler.

11.

Eil Holmens Kirkes fattige Skole, som tilforn har nydt 100 Rdlr., gives 900 Rd. siger ni hundrede Rixdaler.

12. Eil

12.

Til Waisenhuset udi **Trundhiem** 1000 Rdlr., siger et tusinde Rirdaler.

13.

Til nødlidende Huus-**Arme**, som ere skikkelige og gudfrygtige, 4000 Rdlr., siger fire tusinde Rirdaler, at nyde af Renten 16 Rdl., siger sexten Rdlr. aarlig til Huusleye enhver.

14.

Fattige, gudfrygtige og skikkelige **Studentere** 4000 Rdlr., siger fire tusinde Rirdaler, enhver at nyde af Renten aarlig 20 Rdlr. som blive fastsatte ved visse Kamre paa **Regenhen** i 5 Aar.

15.

Til min Huusholderske **Karen Jens Datter Mørch**, for hendes lange troe Tieneste og Guds frygtighed gives strax 200 Rdlr., siger to hundrede Rirdaler, og siden aarlig Rente til 11 Jun. og 11 Dec. af 4000 Rdlr., siger fire tusinde Rirdaler, hvilke 4000 Rdlr. skal efter hendes Død gives **Wartou** til 6 Senge, og Resten af Capitalen at blive paa Rente staaende til flere Senges Oprettelse i Fremtiden, og til at indlegges paa Sengene fattige, elendige, og med Brev beladne Menneſker, beholde Rector og Profes

fores ved Unibersitetet Jus, og Ephorus for det
te Legatum 3de Personer at proponere, hvoraf een
udvælges.

16.

De som have tient mig troeligen, nyde frem
for andre Sted udi Warrou.

17.

Eil fattige Enge Studentere 2000 Rdlr./
siger to tusinde Rixdaler.

18.

Ephorus foreslaaer Candidatos Stipendii til
Consistorii Approbation, og det i Henseende, om
noget paa Candidatorum Lebnets Opforsel og
Stikkelighed kunde siges, der kunde være andre
iblant Professores kundbart, thi hvor saadant
fandtes, bør saadan en Candidatus ey at anta-
ges, ligesom og enhver der faldt til Liderlighed,
ikke efter aiben Paamindelse, rettede sig, straxet
og uden Modsigelse bør udelukkes.

19.

Ephorus udtæller Pengene til Stipendiarios,
Halbparten til 11 Junii, og Halvdeelen til 11te
Decembr., naar Renterne ere indkomne, og læs
der han sig i en egen indrettet Bog, udi hvilken
denne min sidste Willie og Testamente foran
skal

skal findes rigtig afscoieret, og skal af hver Stipendiario være qviteret, og Regnskabet udi samme Bog indført, hvert Aar in Septembri fremlægges og afhøres in Consistorio.

20.

Hr. Professor og Doctor Ancherfen udvælges af mig at være Ephorus, og han igien efter sig at udvælge Successorem, og saaledes den ene efter den anden, og skal derfor Ephorus for sin Møye og Umage nyde aarlig 50 Rdlr., si-
ger halvtrediesindstive Rixdaler; Skulle nogen imod all Forbaabning øve nogen Mishandling, da Consistorium at udvælge Ephorum, og siden Ephorus sin Successorem.

21.

Naar Renterne af min halve Boes Midler for mine Brødre Børn og Børn efter forskrevne Aars Forløb ere henfaldne til Univeritetet, da vil jeg, at den halve Capitals Rente bliver forbeholden fattige af mine Brødre-Børns Descendenter til nødvendig Brug indtil 4de Leed inclus five, den anden halve Deel til Univeritetets fattige Enker, Studenterne, Syge og Senge-
liggende.

22.

Jeg beder da alle tjenstligst, og fastelig haaber og formoder, at de høystærede Herrer, Rector
E 5 09

og Professores antage denne Fundation til ubrodelig Holdelse for dennem og deres Efterkommere udi alle og enhver dens Articler og Puncter, den mindste med den største, saaledes som de for Gud i Himmelen, for Deres Kongelig Majest. og for deres egen Ære og Embede med en god Samvittighed vilde ansvare. Dette er saaledes mit gandske Testamente og sidste Willie paa denne Tiid forfattet. Kjøbenhavn den 11 May 1749.

J. Bing.

(L. S.)

At Hr. Etats-Raad Bing udi vores Overværelse haver underskrevet dette Testamente, og tillige forklaret, at det indeholder hans Testamente og sidste Willie, det bekræfte vi som anmodede Bidner med vore Hænders Underskrift.

Kjøbenhavn, dat. ut supra.

M. Langhorn.

G. Hilmand.

Det som af mig til mine Brødre Børn og Børns Underholding er givet, maa ey med nogen Gield, eller Last besvares, men reent og frit udgives.

Boets

Boets Midler maa alletider saaledes holdes ved lige, at den halve Deel gaaer til mine Børns dre Børns og Børns Deel, og den anden halve Deel til de Fattige.

Hr. Professor Munché kand beboe mit Huus uden mindste Leve og Afgift udi 4 Aar, saa at all Reparation gaaer af Boets Midler, og Huusholderstken Karen Jens Datter Mørch udi samme Tiid at beholde sine Bærelser, og alt hvad derudi findes, at høre hende til, og er hendes eget Tilhørende.

J. Bing.

Frembiist paa Consistorio den 13 Octob. 1751.



Dette følgende, var en løs hostiggende

CODICIL.

I.

Jeg vil hermed endnu bekræfte at Doctor Jens Bing, og Mag. Just Bing Provst paa Samsoe, ere deres Obligationer estergivne, og ders for ikke at betale dem til Stervboet.

2.

Wilhelmina Elena nyder tillige med hendes andre Eydskende 3000 Rdlr., siger tre tus
si no

finde Rirdalers Rente, og efter hendes Død Bovenene udi 10 Aar, og siden til Univerfitetet henn falder.

3.

Karen Jens Datter Mørch nyder endnu til en Vige aarlig 50 Rd., siger halvtrediesindstive Rirdaler, til en sort Klædning 60 Rdlr., siger tredstive Rirdaler, og som jeg er forfikkred om hendes Troftab og Reedelighed i at levere alle Ting fra fig efter hendes Samvittighed, og derfor for videre at være frie og utiltalt.

4.

Christiana nyder aarlig 10 Rd., siger ti Rirdaler aarligen faalenge hun er ugift, men ftulle hun blive gift efter Huusholderften **Karen Jens Datters** Samtykke og godtfindende, da at nyde til Brude-Gave 150 Rd., siger et hundrede og halvtrediesindstive Rirdaler. Dersom hun ftulde giøre fig uværdig til at nyde dette, da har det allene **Karen Jens Datter** at raade over at give det til hvem, fom hun holder det værdig.

5.

Kofte-Vigen, Tjeneren, Kudften og Gaardskarlen, fom ere nylig ankomne i min Tjeneste, nyder deres Løn og uæntlig Koftpenge 1 Rdlr. til Jæredagen med Libertet og hvad hver haver, det

Derforuden Tjeneren 50 Rdl., Kudsken og Gaardskarlen 30 Rdlr. og Kockepigen 30 Rdlr.

6.

Vorend nogen Deeling skeer, maa mit heele Efterladenskab være fuldkommen bragt til Ende, saa at Gjelden, og hvad som strax skal udbetales, er afbetalt, og Boets Summa reent beholden.

7.

Til min Begravelse, som jeg beder at maa skee aandske tarvelig, maatte der kjøbes et Sted udi Vor Frue Kirke for at nedgraves udi Begravelse under Jorden, saa det bliver vel skiult med Jord.

8.

Og som jeg haver været en Alumnus udi Collegio Borrichiano, da at anmode Alumnos at bære Liiget til sit Sted, og derfor at nyde en fuldkommen Kiendelse, og Regenzianerne, som det med Rette tilkommer, at nyde 50 Rdlr., siger halvrediesindstive Rixdaler.

9.

Min sidste Billie har jeg saavidt forandret og dermed forandrer, at Hr. Professor Ancherfers og Hr. Professor Munches skal forvalte Stervboet,

boet, og bringe det til Endskab, og derfor at nyde en somnelig og raisonnable Kiendelse til Verderlag for deres Møye og Umage, som Consistorium er saa god efter Billighed at affige.

10.

Derneft forandrer jeg og dette i min forrige Billie, at Hr. Professor Munthe skal tillige med Hr. Professor Ancherfen føre Ephorien, og derfor hver at nyde 30 Rd., siger tredve Rixdaler aartigen, og efter ham at være Ephorus, og Hr. Professor Munthe igien at udnævne Successorem, og herefter at forblive ved min forrige Billie. Dette uryggeligen at holdes og efterterleves beder jeg allerfierligst. **Bispenhavn** den 8 Junii 1751.

J. Bing.

Fremviist paa Consistorio den 13 Octob. 1751.




Proa

Programma
over
Sr. Berhard Schröder
Kongel. Majestts. Cancellie : Raad,
udstæd af
Christopher Schletter,
Rector, Doctor udi den hellige Skrift, saavelsom samtimes
offentlige Lærer paa Kiøbenhavnns høye Skole,
skrevet
den 21 Febr. Aar 1677.

* * *

* * * *


 Liebneens Haardhed og dette Livs skaffede
 Baragtighed kunde endda nogenlunde
 lindres, dersom store og brave Mænd,
 der ere ligesom skienkede af Himmelen selv for at
 pryde og gavne det menneskelige Rion, kunde leve
 ve saalange, til de enten havde udtømmet sig for
 endeel, eller og tient Fædernelandet og deres
 Venner længe nok efter eget Ønske. Men just
 herudi bestaaer en stor Deel af det menneskelige
 Rions haarde Vilkaar, at saadanne Mænd blive
 ve strax bortrevne, som ere i Stand til at hielpe
 Konster, Videnskaber og det almindelige Beste
 paa Jode, andre unyttige Jordens Lynger og
 Drog derimod leve længe og blive bedagede. De
 brave Folk vise sig derimod kun for Verden og
 gaae derpaa strax ud. Ligesaadan er det tilgaaet
 med den brave Gerhard Schrøder, som i sin
 Alders og Lykkes beste blomstrende Tilstand har
 maattet lukke sine Døne, uagtet Lykken baade
 havde meddeelt ham Midler og Gud Forstand og
 Hierte til længe at kunde have gavnet det almindelige
 Beste. Han var fød i Koeskilde den
 27 Jan. 1645, en Bve der haver givet os mange
 store og lærde Mænd. Hans Fader Hermann
 Schrøder var ældste eller første Borgemeister
 der i Byen, og hans Moder Eva Torsfeld,
 en Dydelsskende Kone bejamret endnu Na-

turens ombøndte Orden, der har forbojdet, at hun maa overleve denne sin Son. Disse hans Forsældre antog strax en Lærere til ham i Huset, for at undervise ham i Gudsfrugt, Børne-Lærdom, og de Ting et Barn først bør vide, thi som Stempelet er, der bliver trykt paa et Barn i sine første unge Aar, saaledes seer man og det visse Prægen frem i den paafølgende Alder. Men saasnart de herpaa merkede at han havde et opvakt munter Hoved satte de ham i Aaret 1653 i Byens offentlige Latinske Skole under M. Johannis Calundani Opsigt, som var Rector ved Skolen der paa Stedet. Her forblev han til Aaret 1655, da hans Fader tog ham derfra, og satte ham i Heclufsholms Skole, hvor M. Jørgen Michelson den Tiid var Rector. Paa dette Sted forblev han i en Tiid af 6 Aar, og gav mange herlige Prover fra sig, som Tegn paa, at der i sin Tiid vilde blive en retskaffen Mand af ham. I Aaret 1660 som var hans Alders 16 Aar drog han til Academiet, forsynet med et godt Vidnesbyrd fra sin hidtil havde Rector: Samme Steds var D. Johan Wandel den Tiid Rector Magnificus, og M. Rasmus Winding Decanus. Her forblev han i 5 Aar, og havde D. Thomas Bartholin til sin saa kaldede privat Præceptor. Da han i værende Tiid havde lagt god Grund i alle Vidensskaber, fik han Lyst at ville smage fremmed Lyst, og see hvad Udenlands blev holden for stort. Han

Januaris 1753.

82 Hr. Gerhard Schrøder.

forlod derfor sit Fæderneland i Aaret 1665 den 22 April, og tog sin Vey ind ad Tydskland, hvor han besaae alle de fornemmeste Stæder, hvad enten samme kunde prunke med Hoffstat eller høye Skoler, gik derpaa over Alperne ind i Italien, hvor han besøgte Staden Padua, og tillige opholdte sig der i uogle Maaneder, deels for de Lærdes Skyld og deres Omgængelse, deels ogsaa for Stædets egen naturlige Behagelighed. Derfra gik han til Venedig, hvor han ogsaa opholdt sig en tiidlang, drog derpaa igiennem Bononien lige til Rom, hvor han lod sig vise aldt hvad Fremmede kand finde rart, gammel og kostbart der paa Stædet. Herpaa begav han sig igien i Foraaret 1666 (*) over Florenz, Pisa, Sienna, tilbage til Venedig, hvorfra han tog sin Vey lige til Paris, den lille Verden, for der at hvile sig ret ud. Her indeelte han sin Tiid imellem de Fornøvelser der søges til Høve, og den der findes blandt de Lærde, dog saaledes, at han hverken gjorde formeget af hin, eller for lidet af denne. Han havde vel foresadt sig at forblive her paa dette Sted en rum Tiid, men blev forhindret derudi ved Stadtholderens i Norge Geheime-Raad Gregers Krabbes Skrivelse, som forlangte af ham, at han skulde paatage sig at reyse som Hofmester med hans

tveer

(*) Det er fortrøkt i Programma, naar der staar
Primo autem Vere anni MDCLVI. regressus:

Hr. Gerhard Schrøder. 83

tvende adelige Søner, Hr. Claus og Niels Krabbe, thi samme brave Herre vidste meget vel at skionne, hvor magtpaaliggende en Sag det er for unge reysende Herrer, at have en forstandig samt kyndig og forsøgt Anførere.

Hr. Schrøder pakkede derfor sine Sæger sammen, og kom hjem tilbage til Danmark den 27 April 1667, men fandt sit Hiem i sørgelige Omstændigheder formedelt sin Faders dødelige Afgang. Da han havde trostet sin bedrøvede Moder, og tillige var bleven forened med sine unge Herrer om Reysens Vilkaar, begav han sig med dem paa Beyen den 3 Septembr. 1667, hvilkken de toge igiennem Hertugdømmet Bremen, Grævkaberne Oldenborg og Delmenhorst, saavel som igiennem Ost-Friesland hvor de besaae alle store Stæder, og det lige til Amsterdam. Da de der havde mættet deres Øyue, begave de sig til Haag, hvor de dog ey forbleve længe, eftersom det just forekom en gandske uventet ypperlig Leylighed, som Hr. Schrøder ey syntes forsvarligen at kunde lade sig gaae af Hænderne for de ham anbetroede unge Herrer Skuld. Han fandt nemlig der Hr. Bourelum, Staternes overordentlige Gesandt hos Hans Majest. Kongen af Engelland, der stod ferdig at begive sig paa Reysen over til samme Hoff: Til hannem gik han, og bad, at han maatte forøge hans Folgetab, paa det de ham anbef

F 2

tro

troede unge Adelsmænd derved desto lettere og mageligere kunde lære at vænne sig til fremmedt Folk, deres Sæder og foresaldende Forretninger. Som Gesandten strax tillod dette, ginge de i sammes Folgeskab om Bord til **Slisjingen** og trinte næste Dagen paa Land i **Londons** **Rebeer**. Forbemeldte Gesandt var ellers en meget venlig og artig Mand, der tillige bad dem, at de vilde blive i hans Folgeskab, naar han fik offentlig Audience hos Kongen, og ved samme Lejlighed skulde forrette de fornemteste Erinder af sit Gesandtskab, som de og sammeligen efter kom. Gesandtskens Besøg var dem herforuden til megen Nytte, thi formedelst hans Forestilling skeede det, at disse 2de unge **Danske** ey allene bleve forestillet Hans **Britanniske** Majest., men endog tilladte til Haandkys, ligesom Gesandten ogsaa desuden gjorde dem kiendt med alle Ministerne og de Store ved Hoffet, som beviiste dem nem megen Høflighed. I **Engelland** forbleve de indtil den 2 April 1668 da de droge over til **Frankerige**, og ginge først i Land til **Dieppe**. Fra samme Bye reyste Hr. Schrøder med de hos sig havende unge Herremænd over **Roan** lige til **Paris**, hvor den Stormægtige Prins **Georg** af **Danmark** den Tiid opholdte sig som fremmed. Hos bemeldte Hans Prinselige Høyhed vidste han saaledes at indsmigre sig formedelst sin Dyd og udvisende gode Forstand at han virkelig var een af de første Personer, som Prinsken helst

sag

had lid om sig. I Paris forblev han et heelt
 Aar omkring, og besaae imidlertid aldt hvad der
 ved Natur og Kunst er bragt til nogen Kundkom-
 menhed. Denne Stad forlod han igien d. 19 Apr.
 1669 og reyste ober Orleans til Blois, hvor
 han deels indtagen af Stædets Belevlighed,
 deels ogsaa for at see sine 2de Junkere bragt til
 nogenlunde Færdighed i det Franske Sprog, samt
 andre adelige Dvælses, forblev et halvt Aar om-
 kring. Herpaa gjorde han en Reyse igiennem
 alle de Stæder, som ligge langs ved Loire-Flod-
 den, besaae de tvende berømte Franske Sæhavs-
 ne, St. Michel og St. Malo, reyste derpaa
 midt igiennem Frankerige, og besaae Stæderne
 Lion, Grenoble, Montmelian, samt Cham-
 bery Hovedstaden i Savoyen; Derfra tog
 han sin Vey igiennem Swizerland, hvor han
 besaae alle berømte Stæder, kom derpaa til Ty-
 bingen, og derfra til München, Churfyrstens
 af Bayren Hoved- og Residens-Stad. Her
 levede han et Fårtop med hvilket han lod sig
 bringe til Klosteret Schönfeld, seylte saa videre
 paa Donaustrømmen lige need til den Keysers-
 lige Hovedstad Wien, efterat han underveys
 havde beseet Ingolstadt, Regensbors, Pass-
 sau, med fleere af de der liggende Byer. Her
 agtede han at forblive noget, besaae dog imedens
 Staden Presburg, som er Hovedet for Kons-
 seriget Ungern, vilde og have beseet de Christ-
 nes tvende uovervindelige Fæstninger imod Tyr-

86 Hr. Gerhard Schrøder.

ken, Rab og Gomorra, men af Frygt for Nøvere, der gjorde Beyene usikkere, maatte han staae fra dette sit Forsæt.

Da han saaledes havde flakket omkring i tre Aar, begyndte han igien at tænke paa Fædernes landet, brekkede derfor op fra Wien d. 9 Jul. 1670, og fortsatte Reysen over Dresden og Hamborg tilbage til Danmark, hvor han d. 23 Augusti til alle sine Venners Glæde lykkelig ankom. Som han i værende Tiid meest havde seet paa de ham anbefalede unge Herrers Forfremmelse, havde han og viiselig saaledes inddeelt deres Tiid, at de anvendte den halve paa Studeringer og de Ting der vederbørge Sindet, men den anden Tiid paa deres adelige Øvelser, som det der baade herder et ungt Legeme, og til lige gjør det vel dannet til forefallende Forretninger. Han gjorde sig efter disse unge Herremænds egen Tilskaaelse ret fortient om dem, ligesom de og indtil hans Døds Dag baade have elsket og æret ham.

Da han var kommen tilbage, besluttede han for sig selv igien at ville løbe sine Ting igiennem, og i Stilhed, oprette hvad han i værende Tiid han maatte anføre disse unge Herrer, kunde have forsomt. I saadan Hensigt gjorde han paa nye en Reyse til Tydskland, hvor han opholdt sig et heelt Aar omkring, meest til Leipzig, *Hei- del*

delberg og Speyer, og sligt gjorde han ey saa meget for at øve sig i Sproget, som i sær, at lære den Tydske Rettergangs Maade, deres Sædvaner, Love og Skikke. Saa snart han kom hjem derfra, blev han strax af vores Allernaadigste Konge den 7 Sep. 1671 antagen til Cancellie: Secretæer, hvor han i sine Embeds Forretninger fortiente sig et almindeligt Bisfald. Saa snart han var kommet i Brød, tænkte han strax paa en Mage, den han og lykkeliggen fandt i den baade deylige og derhos bemiddede dydige Jomfrue Søster Svanning, som var Doctor Johan Svannings, Erke-Bisp over Stjellands Stift yngste Jomfrue Dotter, med hvilken han holdte Ja Ord den 21 Januar. 1672, og Bryllup den 26 Junii 1673. Dets deres Ægteskab havde været det lykkeligste, dersom det havde behaget Gud at velsigne dem med Børn, men da sligt ey skeede, maatte han troste sig ved, at han dog havde Dyden selv til ægte.

Kongen skønnede imidlertid paa denne brave Mand's Fortienester og Færdighed saaledes, at han forfremmede ham i Augusti Maaned 1674 til virkelig Cancellie: Raad, samt gav ham Plads som Assessor i Cancellie: Collegio. Paa dette Sted viste han i Sær, hvad han duede til, og ingen Ting var saa svær, at

F 4

han

han jo ved sin Færdighed vidste at faae den letteligen dannet. Han blev herpaa af Hans Kongel. Majestet forsendt den 8 Jan. 1675 til H. Durchlauchtighed Hertugen af Hannover, for at udrette et ham anbefoet meget vigtigt Erinde. Samme forrettede han ogsaa til sit Konges Fornøvelse, og kom derpaa igien hjem i Februarii Maaned. Strax derpaa i samme Aar blev han atter befolet at følge Hans Majestet paa det Holsteenske Tog, for imidlertid at forrette Geheim Cabinet Secreters Tjeneste. Han var ogsaa herudi saa lykkelig, at alting hvad han foretog sig, faldt vel og lykkelig ud, da alle Ting maatte gaae igiennem hans Hænder, saavel hvad der angik Toget i Wenden, som og den Wismariske Belæring. Den utrættelige Flid han iligemaade udbiiste i Skaane, hvor han maatte sidde halve og heele Nætter oppe, for at udfærdige de sværeste og vigtigste Sager, bevidne noksom den Lyst og Attraae han havde, at tiene saavel sin Konge som sit Fæderneland. Som Morarchen ogsaa tillige erkjendte dette, og baade vilde viise, at Fædernelandet ey fattedes store Mænd, og store Mænd ey skulde fattes store Belønninger, gjorde han ham til Cancellie-Raad i begge Cancellierne. Men hans

Glas

Glas var den Tiid allerede mesten udrunden, hvorfore Verden ey heller længe fik godt af ham. Han blev den 12 Jan. syg, skiont ey strax sengeliggende, lod og til sig kalde Doctor og Professor Ole Borch, men som ingen Urt er boyet for Døden, kunde denne brave Mand ey heller redde ham, thi Sygdommen tog saa stærk overhaand, at han nok kunde merke at det var mod Døden med ham, lod derfor til sig kalde M. Michel Henrichsen Sogne-Præst til Nicolai Kirke, som meddeelte ham det hellige Sacramente, hvorpaa han betalte Naturens Skyld den 26 Jan. 1677. Vi bør herved betænke, at store Mænds Legemer vel kand bortdoe og hensvinde, men deres Siæl og deres Roes er varig. Den alleene kand og siges at have levet kort, som ey efterlader sig noget, hvoraf man kand see han har været til. Kiøbenhavn den 21 Febr. Aar 1677.

Under Academiets Seigl.



Programma
over
Maria Belt

udstød af
Wilhelm Worm,

Rector, og offentlig Lærer i Væge-Konsten og Natur-
Læren paa Kjøbenhavns høje Skole,

skrevet

den 4 Jan. Aar 1678.

*

*

*

*

*

Dersom den timelige Lykfsalighed var gelyndet af nogen Bestandighed, dens Løb var agtig og ey ved uylkkelige Tilfælde blev afbrudt, var der enda nogen Aarsag til at ønske sig den saa ibrig og bigende, som adskillige gjøre; men da den alsomtist er ferdig at visne og staaer paa Fald, naar den synes meest at blomstre og være opreyst, maa enhver oplyst Siæl vel ansee den for uværdig til, at skulle bære alle sine Tanker, all sin Digten og Fragten paa samme. Hvad er vel her paa Jorden at ligne ved den Fornøielse der kand søges og findes i et kjerligt Egteffab, og dog alligevel er der ingen Stand til, i hvilken Galden og Beesffhed

saa

saaledes er blandet med Honningen og det Søde. Intet Saar kand saaledes svie, og ingen Skilsmisse er saa haard, som naar tvende hinanden elskende Ægtefeller skal skilles ad. Vi have derfor desmeere Aarsag billig at beklage den nu efterlevende bedrøvede Enke-Mands haarde Saar, som i en Tiid af 5 Aar haver maattet følge tvende sine Koner til Graven. Det første Saar var næsten groet efter, men dette sidste er desmere blodig, nu han skal see sin dydige Ægtefelle *Maria Pelt* indføbes udi Liig-Lagenet.

Hun var fød til *Amsterdam* den 1 Augusti 1636. Fødselen havde hun at takke Faderen *Arnold Pelt*, som var en formuendes og vel anseet Borger der i Staden, og Moderen *Susanna a Ganspoel* en dydig Kone. Disse Forældre søgte at indplante i denne deres Datters Hierte en reen Gudsfrugt og Kiærlighed til Dyden, i sær den et Pigebarn saa vel anstændige Blyferdighed, som hos et Fruentimmer alletider er at ansee som et herligt Klenodie. Hun søgte og derfor stedse at undgaae alle saavel Mandes folkes som saadanne Fruentimmers Samqvem, der ey havde et godt Lov paa sig, da hun holdte fore, det hun endog ved deres blotte Tale kunde besmittes.

Hun mistede sin Fader i hendes første Døbert, og tabte vel derved meget, men lod sig dog
ved

ved hendes Moders sunde Formaninger villig holde paa den begyndte Dydens Ben. Hun skuede de Tidens rasende Pragt og Overdaadighed i Klæder, og lagde derimod Hlid paa, under sit forte Flor og tarvelige Sørgedragt at bevare en hvid og reen Siæl.

I Huusholdnings Sager øvede hun sig frem for nogen Ting, og da sligt ey kunde andet end tilbevebringe hende megen Roes, indfandt sig ogsaa mange Beylere, blandt hvilke det dog alleene lykkedes Hr. Caspar a Witkevoort at føre hende til sit Hiem, saasom hun holdte Bryllup med ham den 8 Junii 1655. Ved ham blev hun 3de gange giort til Moder, nemlig til een Søn og to Døttre. Sønnen, som hede Johanne, blev ey gammel, men hendes tvende Jomfrue Døttre Susanna og Elisabeth blev græde endnu denne deres dydige Moder.

Da hendes Lykkes Soel saaledes begyndte at smile, i det hun baade havde en god og mod hende kiærlig Mand, tog den og strax til at graale, i det samme gode Mand blev hende ved Døden frareven den 24 August. 1670. Et nyt Bøviis paa det Timeliges Ustadighed. Hun drog derfor paa nye ind til sin Moder med hendes tvende Børn, hvis Dydragelse hun i sær lod sig være angelegen. Men da hendes Moder ogsaa forlod dette Timelige, skrev hendes eneste Syster,
som

som var Frue Anna Pelt, afgangene Admiral Conrad Adellers efterladte Enke. Frue, hende til, at hun vilde drage til Danmark til hende, saalænge Krigen varede i Holland, og imedens tage til Takke med hendes Huus. Dette Tilbud tog hun imod, og kom til Kiøbenhavn den 30 Junii 1674, hvor det vel var hendes Tanker, i Eensighed at henleve sin øvrige Tid, men som Hans Kongel. Majest. Livs Medicus D. Henrich a Nøinichen anholdte om hendes Yndest, og ved et nyt Giftermaal ønskede at sætte dem begge uden for den sørgelige Enkestand, gav hun ham sin Ægte-Haand den 3 May 1676.

Denne felles Glæde varede imidlertid kun kort, nemlig syv fierding Aar og lidt derover, thi da hun den 12 Octobr. 1677 lykkelig var bleven forløst med en ung Dotter, navnlig Charlotta Amalia, blev hendes eget Liv derved tilsat, thi Kræfterne toge saaledes af, at endskjønt hendes Mand, der selv var en stor Læge, gjorde sig all Umage for at redde hendes Liv, og tillige raadførte sig med andre erfarne Læger, kunde han dog ey holde Døden tilbage, der overfaldt hende den 25 Decembr. 1678. Førend hun tiltraade denne lange Rejse, blev hun af M. Esaias Gleisbet Sognepræst til Hellig Geistes Kirke 2de gange forsynet med den aandelige Rejse-Penge, Christi Legeme og Blod, og er der ingen

gen Evisl paa at som hun levede dydig og guds
frygtig her, vil hun og opstaae ærefuld hidset.
Kjøbenhavn den 4 Jan. 1678.

Under Academiets Seigl.



Pro

Programma
over
**Anna Catharina
Winstrup**

udstød af

D. Wilhelm Worm,

Rector samt offentlige Lærer i Læge, Konsten og Natur-
Læren paa Kjøbenhavns høje Skole,

skrevet

den 18 Sept. 1678.

* * * * *
* * *

Si kunde med Rette besvære os over Natu-
rens Ubillighed, dersom det var tilladt at
tratte med alle skabte Tings Skabere,
at samme har vildet fremstille det deyligste blandt
alle skabte Creature, nemlig Qvinde-Kønnet, for
de største Gienvordigheder og Trængseler. Vil
man holde noget med Billighed, bør mand og
indrømme dennem store Friheder, der fortienet
vel af det hele menneskelige Køn, og hvad kand
da være deyligere end Qvinde-Kønnet, eller nyt-
tigere end et Fruentimmer? Ikke desto mindre ere
sams

samme underkastet en tung og haard Skiebne, hvorpaa vi daglig have Exempel nok for Dyne.

Engen fand rettere domme om Qvinde-Kionets Værdighed, end den som er fød af dem. Havde Fruentimmeret ey været til, saa havde der ey heller været nogen Regent til, ligesaa lidet som nogen Indbygger paa Jorden, eller Indvaaner i Rigerne, saa havde der ey heller været nogen til, som kunde læse dette, vi her skriver, ja det som mere er, havde Fruentimmer ey været til, saa havde ey heller noget Menneſke kunnet blive salig, eftersom vores Frelsere selv vilde dødes af en Qvinde. Var ey dette Kion til, da vilde det endda see meget mere buntet og forvirret ud med Huusholdnings Sager, saa maatte Mandfolk leve allene uden nogen Mage, og da vilde alting see gold, mørk og bedrøved ud. Hvad Tunge er noksom i Stand til at fortælle disse ædle Skabningers Deylighed? Hvor mange ved Deylighed og Dyd frem for andre fiendelige Fruentimmere seer vi ikke vandre omkring iblant os, dem man skulde sige at være lige saa mange blanke Stierne paa Jorden, der i deres menneskelige Legemer viise nogle guddommelige Trek i deres yndige Ansigter? og dog alligevel nyde de iblandt megen ringe Tak, som visseligen er at beklage, for utallige mange Belgierninger. De udstaae megen Fare og Smerte naar de lave til Børsel, betynges med Børnernes Opdragelse,

Anna Cath. Winstrup. 97

gjøres mødige og trætte i Huus-Bæsenet, underkastet Mandens Herredømme, frakjendes ved Fædernelandets Lov en Trediedeel i all Arv, plages og tumles af mange Sygdomme, ja det som haardere og verre er, de som give alle os andre Livet, maa tilsidst selv bukke for Døden.

De andre Dødelige ere utaknemmelige mod disse Deylige, da de dog besidde mange Fordeele frem for dem, ja Naturen selv synes at gjøre U-ret derudi, at den har villet sætte saa herlig en Blanding af Farver og Skatteringer paa saa skrøbelige Reedskaber, dog dersom man ret vil indsee Sandheden, rober Naturen herudi sin Misundelse, da den en uden med avindsyge Øyne har villet eller kundet betragte en saa herlig Bygning, der endog kunde synes at træadse mod den selv;

Endskjønt nu disse Klager føres ober heele Jordderige, fra det Sted Solen staaer op, til det Sted hvor den igien daler, er dog aldt vor Mod i Dag sunken, og Sindet bragt i megen Forvirring ved det vi seer een baade deylig, brav og af Naturen med mange Naade-Gaver jiret Maatrone livløs henlagt paa Baaren, samme er **Frue Anna Catharina Winstrup.**

Hun saae først dette Verdens Lys udi **Fride-
richsborg** den 25 Sept. 1636; Hendes Fader
var

Januarus 1753.

98 Anna Cath. Winstrup.

var Hønsdte og Høværverdige Hr. D. Peder P. Winstrup til Lundegaard og Werpinge, først offentlig Lærer udi Narne-Læren paa Kiøbenhavns høye Skole, dernæst Hofprædikanthos Høysalig Kong Christian den Fjerde, og omsider Biskop til Lund i Skaane, om hvilken det vil være alt for lidt tælt, i hvad vi end sige, hvad enten vi vil betragte hans besynderlige Lærdom, den han ved mange Skrif-ter noksom har tilkiendegivet den lærde Verden, eller om hans høye Embede, om hans Betsæl-tenhed, eller om hans høye Byrd og Afkom, eller om hans ærbørdige graae Haar, da han nu er den ældste blant alle de Lærer, som holde sig til den Augsburgiske Troes Bekiendelse. I Betragtning af hendes Moder er hun ey mindre anseelig, saasom samme var den dydige Frue Maria Ernst Døtter Baden, et Barnebarn af den store Danske Erke-Biskops Johan Svanings Søster, der vel for nyligen er død, men dog endnu lever i alles Minde.

Da denne deylige Ympe voxte til, og var bairde vel opdragen, og tillige vel underviist i Huus-holdnings Sager, og hvad et Fruentimmer bør og kand vide, vare der vel mange som elskede hende, men kun saa, som fortiente igien at elskes. Den Værdigste som fandtes, var hans Høværverdighed Hr. D. Johan Wandel, som og tillige fik hende. Han var den Tiid nærligen

lige Kommen hjem til Fædernelandet, hvor han først begyndte med megen Berømmelse at undervise i det Hebraiske, blev derpaa forfremmet til Theologus, og omsider til Biskop over Sielands Stift. Han som selv var en Biske-Søn og derhos en lærd Mand, fortiente og best saadan en Biske-Dotter. Hun blev viet til ham den 3 Jan. 1653, og fornyede ham ved sin kærelike Omgang i en Tiid af 22 Aar. Hun blev imidlertid Moder til 5 Sønner og 6 Døttre.

Den ene af Dreng-Børnene navnlig Peder, tilligemed den ene Dotter Thale Susanne, ere døde for deres Moder, men den ældste af de efterlevende Sønner, nemlig Johan Wandel er for sin Bogs Skyld paa nerværende Tiid Udenlands; vort Fæderneland kand spaae sig meget godt af ham, naar han først engang kommer hjem. De tre andre øvrige Sønner, nemlig Peder, Johan Ernst, og Nicolai Wandel, give alle et godt Haab om sig, at de ev vil vige af deres brave Faders Fodspor. Døttrene, som ere Anna Margarethe, Maria, Dorthe Cathrine, Thale Susanne og Helvig Marie beklage samtlig deres gode Moders Død. Himmelen har imidlertid selv sørget for dem, i at meddeele dennem en nye Støtte for deres heele Slægt i den forstandige, af sine udenlandske Kæser og Kærdom berømmelige Mand Jørgen Elers, der i sit Ægteskab med Anna Margaretha

100 **Anna Cath. Winstrup.**

Wandal er bleven **Fader** til en vakker **Dotter**.

Moderen maatte herforuden friste den haarde **Skiebne**, at hendes fromme Mand blev hende i hans **Lykkes** meest blomstrende **Tilstand** ved **Døden** bedrøvelig borttaget, som skeede i **Maaret** 1675, hvorpaa hun sad **Enke** i 4 **Ar**, og forde imidlertid et meget gudfrygtig, christelig og stille **Levnet**, til hun omsider lid af **Verden** blev overfalden af en hidsig **Feber**, der forarsagede hendes **Død**, som indfaldt den 25 **Augusti**. 1678 i hendes **Alters** 42 **Ar**. Skreved i **Kjøbenhavn** den 18 **Sept.** 1678.

Under **Academiets** **Seigl.**



Dro

Programma

over

Anna Sinfé

udstøb af

D. Wilhelm Worm,

Rector samt offentlige Lærer i Læge-Konsten og Natur-
Læren paa Kiøbenhavns høie Skole,

skrevet

den 1 Nov. 1677.

* * * * *
* * * * *

Dersom en sand Gudsfrugt, den Høiestes
utrættelige Dyrløse, dersom den rette
Dyd og Fromhed, Lebnets Ustraffeligs-
hed, de yndigste Sæder, dersom alle Medbor-
geres Ynsker og fromme Folkes Bønner kunde
forlange et Menneskes Liv, skriver den lærde
Mand, havde vi i Dag en nødvendig at bevise denne
dydige Matrone vor sidste Ære, hvorvel hun
kand siges at have opnaact alle de Fuldkommens-
heder, der enten kand søges eller ventes hos
hendes Kion, det være sig, hvad enten man vil
betragte hendes høie Alder, eller hendes berømt-
melige Afkom.

Derfom en Borgeres Dyd og Ypperlighed kand foreøge en Stads Navnkundighed og Anseelse, kand den Kongel. Residence- og Stad **Kjøbens** havn i sær rose sig af denne sin Affødning. Hun kom i samme Stad til Verden Aar 1594 den 8 Febr. Hendes Fader var den brave Faders nelandets Nestor, Belæde og Høylærde **Thomas Finke**, Doctor samt offentlige Lærer i Læge- og Kirurgien og derhos den Ældste paa **Kjøbenhavns** høje Skole, samt **Oeconomus** ved **Universitetet**. Moderen Søstter **Jvets** Datter.

Hun var neppe afvandt fra Patten, førend hun strax blev oplært i hendes Christendom, og den sande Gudsfrugt, som hun havde en besynderlig Lyst til endog fra hendes Barndom af. Da hun siden vorte lidet meere til, blev hun uderrettet i alle de smaa Artigheder, som kand og bør vides af et smukt Fruentimmer. Man fandt hende stedse særdeelees flittig, som hun og ey alleene lærte at spinde, vinde, tvinde, sye og brodere, men endog i sær at forestaae et Huus, og i Aagt tage hvad en flittig Huusmoder tilkommer, hvilket just er det, uden hvilket et Huuses Velstand neppe kand sees at blomstre. Hun var dernæst en overmaade yndig og tillige blyferdig Pige, hvorfra og den berømmelige Mand **Casper Bartholin**, Doctor i den **Høll. Skrift**, Læge- og Kirurgien og Verdslig Viisdom, samt

samt offentlige Lærer paa vores høye Skole gjorde sig Umage at bekomme hende til Deel.

Han var saa lykkelig i dette sit Ønske, at han nød for Brudeskammelen med Hende den 22 Nov. 1612, og erfarede derpaa strax, hvor stor Bøgt en Mand's Lyksalighed gives, naar han faaer en from og dydig Hustrue. Hun ansaae det strax for hver hørsommelig Hustrues Pligt i alle Bøve og Maader at rette sig efter sin Mand, at ære og frygte ham, at gaae ham i alle Maade til Haande, og rette sig efter hvert af ham givne Bink. Intet var og derfor kærtligere og yndigere end dette deres Egteffab.

Hun forlindrede sin Huusbondes Smerter i mange Maader, heldst paa den Tiid da han kun havde et tynd Helbred, hun var ham stedse ved Siden, endog paa den møysommelige og lange Reyse, som han for at erlange sin Sundhed iaien, paatog sig igiennem Tydskland til Carlsbad i Böhmen, paa hvilken lange Reyse han i sær havde megen Gavn af hendes Omhyggelighed for hans svage Legeme.

Hun blev 7 gange Moder, og har ablet saa danne Børn, som have været ypperlige, baade i Henseende til Sind's og Legems Kræfter, der og alle, Jacob Barcholin undtagen, som døde uden Livs-Årvinger, med en saa forunderlig Frugtbar

barhed har begyndt at fortplante deres Slægt, og velsigne denne deres brave Moder med saa meget Udforn, at alle maa forundre sig derover, ja den tilkommende Efterslægt vil vide at tale derom, og ansee hende som den, der ey alleene har overtroffet alle Kiøbenhavns Koner herudimod, men endog alle Danske Qvinder.

Hun var Moder til 6 Sønner nemlig 1.) Berthel Bartholin, Professor Eloquentiæ og Senior ved Academiet. 2.) Thomas Bartholin, Professor Medicine, Kongel. Liv-Medicus og Assessor i Høyeste-Ret. 3.) Caspar Bartholin, Herte til Kornerup. 4.) Albert Bartholin, Rector for den Kongel. Latinske Skole i Friderichsborg. 5.) Jacob Bartholin, Professor Designat. 6.) Erasmus Bartholin, Professor Medic. og Matheseos, samt Assessor i Høyeste-Ret. Hun havde kun en eneste Datter Anna Bartholin, som siden blev gift med Biskop Jacob Matthiesen af Aarhus.

Hun var en Far-Moder til 7 Sønne-Sønner og 6 Sønne-Dottere af Berthel Bartholin, til 5 Sønne-Sønner og 4 Sønne-Dottere af Thomas Bartholin, til 2 Sønne-Sønner og 4 Sønne-Dottere af Caspar Bartholin, til 2 Sønne-Sønner og 4 Sønne-Dottere af Albert Bartholin, til 2 Sønne-Sønner.

Sønner og 2 Sønne-Døttre af **Erasmus Bartholin**, til 4 Døtter-Sønner og 3 Døtters-Døttre af hendes Døtter **Anna Bartholin**.

Hun blev **Olde-Moder** ved hendes Døtters Døtter **Ingeborg Jacobea** til 3 Døtters-Døtters-Sønner og 3 D. D. Døttre, ved hendes D. Døtter **Søster Jacobea** til 3 D. Døtters-Sønner og 2 Døtters-Døttre. Ved hendes Sønne-Søtter **Margaretha Bartholin Thomæ** til een Sønne-Døtters Søn og en Sønne-Døtters Døtter. Ved hendes Sønne-Døtter **Anna Margaretha Professor Albert Bartholins** til een Sønne-Døtters Søn, og 2 Sønne-Døtters Døttre. Hun blev endog gjort til **Tip Olde-Moder** af de 2de hendes Barne-Barns Døttre **Anna Winding**, **Erasmus Windingii** Døtter, og **Elise Skavenia**, af hvilke den første ved hendes levende Live bragte en ung Søn til Verden, og den sidste een Døtter; hvilket tilsammen gjør 70 Børn og Børne-Børns Børne-Børn, som vel maa kaldes en glørbærdig Frugtbarhed. Det er endog videre hos hende som noget besynderligt at merke, at hun var en Professors Døtter, en Professors Hustrue, 4 Professorers Moder, en Professors Sviger-Moder, 5 Professorers Mors-Moder, 2 Professorers Hustruers Beste-Moder, en Professors Olde-Moder.

Efter hendes salig Mand's Død, som indfaldt den 13 Julii 1629, sad hun Enke i 48 Aar, og var imidlertid et Mønster for alle retskaffene Enker, i Henseende saavel til hendes exemplariske stille Levet, som og i Henseende til hendes store Gudsfrøyd. I hvor ondt Beyrligt det end var, forsømte hun dog aldrig Guds Huus, det maatte snee eller blæse, storme eller slude saa meget som det vilde, besøgte hun dog hver en Fro-Prædiken, Hønmesse, Solv-Prædiken, Aftensang og Liig-Prædiken, og lod denne gudfrygtige Matrone sig stedse finde i Kirken, undtagen naar Legeets Skrobelighed hende forhindrede.

Mod Fattige var hun særdeles godgjorende, til hvilke hun ey alleene uddeelte runde Almisser, men endog tog nogle af dem i Huuset til sig, ja lod dem spise ved hendes eget Bord. Hun søgte ey alleene ved levende Live at bevise dem Belgierninger, men vilde endog efter hendes Død findes godgjorende, hvorfore hun stienkede en Capital af 800 Rtd. til de Fattige, hvis aarlige Rente til Nødtrængende skulde uddeeles.

Tilfaldt hende et sterkt Flod paa Brystet, som forarsagede hendes Død, dog lod hun forinden til sig kalde M. Henrich Bornemann,
Gog.

Sogne-Præst til Vor Frue Kirke, der meddeelte hende det hellige Sacramente, hvorpaa hun, gammel og mæt af Dage, sagte udgik som et Lys den 17 Octobr. 1677, efterat hun havde levet her i Verden 30567 Dage 9 Timer (*).

(* Er 83 Aar 9 Maaneder 20 Dage.



For Januarii Maaned findes uddragen:

- 1) Liigprædiken holden af Biskopen over Ribe Stift J. Borchardson over Albret Steel, trykt in 4to 1639.
- 2) Liigprædiken holden af Biskopen over Skaane Stift D. Peder Winstrup over Hr. Thage Torr Ottosøn, trykt in 4to 1666.
- 3) Liigprædiken holden af Hans Bang, Sognepræst til Hellig Aands Kirke i Kiøbenhavn, over Hr. Sten Rosensparre, trykt in 8vo 1612.
- 4) Programma over Doctor Jens Bing.
- 5) Programma over Cancellieraad Gerhard Schrøder.
- 6) Programma over Maria Pelt, gift først med Hr. von Wickesort, og siden med Kongens Livs Medico Hr. Zentich von Moinichen.
- 7) Programma over Catharina Winstrup, gift med Biskop D. Johan Wandel.
- 8) Programma over Anna Finke, gift med Professor Caspar Bartholin.



vüttffe Wtanbê og £)vini>crê

^Berømmelige

WerwU/

Setes Setonet, Sremgang og

©tiebne/

uttwget

af De over £)em ubflabe

Viig^tæbifenev og ^Programmats

Sot 5ebmrit soîaaneô 1753,

Itøxfani trpft imÿiKio« Stfoßninf.

Salig Hiemfærd, af dette
Fremmede,

forteligen frembiist

udi Enochs Himmelreise,

bestreven

udi Mosi første Bogs femte Cap. vers 24,

Der

Erlig og Velbyrdig Mand

Her **Jørgen Bræbe**

til Hvedholm,

Ridder, Dannemarcks Riges Raad, og Hø-
vlig Mand paa Hagenskouff Slot, hans ad-
elig Liigs Begiængelse, med Christelige Ceremo-
nier udi mange fornemme Adels, saavelsom og
Geistliges og Verdsliges anseentlig Forsamling,
bleff holdet udi St. Knuds Kirke i Odense

den 7 Martii 1661.

og saame Lid andraget

af

Lauritz Jacobsen, D.

Superintendent over Fyens Stift.

Kjøbenhavn, trykt hos Henric Gøde Kongel.

Majest. og Univerf. Bogt.





Sortalen af denne Afsmindelses Tale er indrettet til den Afdødes Hustru, Fru Anne Gyldenstiern; Auctor siger saaledes: Jeg kand vel viide hvor hart det ængster og smerter Eders Velbyrdige fromme Hjerter, at miste Eders gode nu salige Herre og Husbond; hvis Liv og Død haver været dyrebar holden, baade hos Gud og Menneskene. Jeg kand og ikke undre paa, at E. V. med saa mange needflydende heede Duen-Taare saadan bedrøvelig Skilsmisse ideligen beklager, efterfom det er baade naturligt og christeligt; Men efterdi all Graad og Sorg for de salige Hensøvede bor med Maade at skee, som af dem, der have Haab om et bedre Liv efter dette Elendige, udi hvilket de her med Bedrøvelse afskilte Venner, i en langt onskeligere Tilstand igien skulde samles, og siden aldrig affilles, forhaaber jeg Eders Velb. Højsbedrøvede Hjerter, ved dets andægtige Betragtelse, ikke lidet at trøstes. Til sidst slutter Auctor

etor med et Ønske over velbemeldte Frue og hendes Børn.

Udi Indgangen taler Bispfen om, hvorledes Gud i sær Land straffe et Land, naar han borttager de Gamle og Viise, Dommere og Raad, det, thi hvor ingen Raad er, der falder Folket, men hvor mange gode Raadgivere ere, der gaaer det vel til. Her staaer for vore Øyne, som vi med Bemodighed maa ansee, denne Velbyrdige nu salige Herres Liig, som haver været een af de fornemmeste og ældste Rigens Raad i Danmark, som ved sin høye Forstand og viise Raad, ikke uden stor møjsommelig Besværing troligen haver meent og tient sin Konge og Fæderneland vel i mange Aar, og nu i denne høystfarlige Tiid ilde kunde være savnet.

Med hannem ere andre flere høystviise Rigens Mænd fornemme gamle Hoveder baade Raad og Dommere ved Døden saa nyligen nedlagde, at de endnu staae ubegravne; Ach! det er ikke got Tegn, naar saa mange Husens Piller borttages; naar Samson omkaster Stytterne Philisternes Huus stod paa, da falder Huset. Beslangende Erlig og Velbyrdige Mands samt strenge Middels nu salig hos Gud Hr. Jørgen Brabes til Hvedholm, christelige, berømmelige og ret heroiske Livs Fremdrag og Forhold, da er

H 3

han

Han fødte paa Hølsted Kloster i Laaland Aar 1585 den 22 May.

Hans Fader var Hr. Steen Brahe til Knudstrup, Danmarks Riges Raad og Hovedsmand paa Callingsborg Slot. Hans Moder var Fru Birgitte Rosenkrantz til Nesbyholm. Hans Farfader var Hr. Oete Brahe til Knudstrup, Danmarks Riges Raad. Hans Farfaders Fader var strenge Ridder Hr. Eygæ Brahe til Tostrup, som var Hr. Axel Brahes til Kroegholm, Ridders, og Fru Mariæ Lunges af Barsenes deres Son.

I hans Ungdom forblev han hos sine Forældre, indtil hans Fader i Steden for Hølsted Kloster med Helsingborg Slot blev forlehnet, da blev han begiært af een af hans adelige Fæddere, den Ærlig og Velbyrdige, nu salig hof Gud, Jomfrue Sophie Gyldenstjerne paa de Eider Abbedisse udi Marieboe Kloster, for at være hos hende, hvilket og hende blev bevilget af hans Forældre, var han saa hos hende nogle Aar, og efter Aar og Alders Maade blev i Guds Frygt der ovtugtet. Siden hiemfordrede hans Hr. Fader ham, og med hans Kiære Broder Erik Brahe og hans Fætter Falck Brahe Axel søn holdte ham til Studeringers og Dyders Øvelse, under fornøden Inspection, indtil de samtlige bleve skikkede til Sorø, hvor de nogle

gle Aar forbleve. Derfra kom de paa en kort Tid, til Malmøe Skole, efterdi Rector Skole sammesteds, Mester Jens, for sin fornemmelige og sæere Maade at informere paa, meget var berømmet.

Aar 1599 blev han, for at lære fremmede Sprog og andre adelige Exercitier, udfikket, tillige med forberorte hans Broder og Fætter, til fremmede Lande, med deres Informatore, Jorhanne Isacio Pontano, som paa samme Rejse til Basel promoverede in Doctorem Medicinæ, og ellers var en berømt Chriticus og Historicus. Paa denne Rejse besøgte han sin Broder Otte Brahe i Heidelberg, som tiende Chur-Syfften for Hof-Junker. Efterat han udi Tydskland havde besøgt de fornemmeste Stæder, Slotte og Academier, begav han sig til Basel, hvor han forblev paa andet Aar, og blev hannem der af hans Hr. Fader, forordnet en Hofmester, den høylærde Mand Magister Wolfgangus Rhumannus. Fra Basel begav han sig til Svidzgerland, besøgte der Bern, Zurich, samt andre Pladse ved Boden-See, som Cogniz og Lindou. Derfra reyste han igiennem Savoyen til Geneve, hvor han for den gode Anordning, samt Exercitiernes Skyld, forblev i nogle Maaneder. Siden begav han sig fra Basel, nogle Dage førend den Escalade af Hertugen af Savoyen derpaa stred, den

Ven ad **Lion** ind i **Frankerige**, hvor han med begge forberørte **Cavallierer**, samt deres **Informatore**, forblev til **Orleang** paa andet Aar, for der at lære det **Franske Sprog** og andre adelige **Exercitier**. Videre reyste de til **Paris**, hvort de for **Hoffets Skyld** forblev nogen **Tiid**.

Siden gjorde de en stor **Tour** ud paa **Landet**, og efterat de der havde beseet mange mærkverdige **Stæder**, saasom **Rochelle**, **Nantes** &c. som for **Vidtløstigheds Skyld** er unødigt at opregne, blev han af sine **Forældre** kaldet hjem; hvorfor han og med sin **Broder**, **Fetter** og **Informator**, begav sig paa **Hjemreisen** igiennem **Glandern**, og besaae der den fornemme **Belejrning**, som paa de **Tider** forefaldt ved **Schlyse**. Derfra drog han igiennem **Holland**, **West** og **Ost**, **Frisland**, **Bremen**, og endelig kom til sit **Fæderneland** i 1604, efterat han paa **Beveet** havde observeret alt, hvad som var værdt at i **Agt** tages.

Aaret derefter sagde han **Hans Kongel. Majest. Hønløblig Ihukommelse Kong Christian den Fierde**, **Tieneste** udi **Gaarden** for en **Hof Junker**. Hvor han i sin **Herres Dyne** og daglig **Opbartning**, i **Fred** og **Feide** **Tiid** sig saaledes forholdt, at han af **Kongen** for sin **tro** og behagelig **Tieneste** meget var **elsket**, blev og imidlertid han var til **Hove**, ey alleene udi alle fremmede



mede Herrers Opvartninger brugt; men end og
 fast med alle Hans Majests. Abgesandter for-
 skikket; og særdees i den Krig, som imellem
 begge Kronerne Danmark og Sverrig paa de
 Eider forefaldt, viiste han et frendigt Mod, hvors-
 ved han indlagde stor Ære og Berømmelse.

Han var og som en Opvarter forordnet at væ-
 re med salig Henrick Rammel, som var Ges-
 sandter, paa hans Rejse til Engeland, der
 didhen var skikket, for at annamme med sine Ce-
 remonier den Orden af Hof-Baander; og
 der samme Rejse den 9 Nov. forberørte Aar on-
 skeligen var fuldendt; fulgte han Hans Majest.
 under Hof-Sanen paa det Tog for Brunsvig,
 hvor han forblev indtil at Hertugen med Bøen
 var forliigt, samt det Bilager til Wolffenbyr-
 tel var fuldendt, hvorpaa han med Hans Ma-
 jest. begav sig paa Rejsen til Engeland.

Aar 1606 der samme Rejse lykkeligen var for-
 rettet, blev den 6. Mand Aar 1607 forordnet
 at opvarte sin egen Hr. Fader til Grønningen,
 der af Hans Majest. som Gesandt var skikket til
 Græv Ernst af Nassaus Bilager.

Aar 1609 blev han atter forordnet som Mar-
 skalk med Gl. Hr. Jens Sparre, der som
 Kongel. Majests. Gesandt var udstikket til Her-
 tugen af Württenbergs Bilager. Samme
 Aar

118 Hr. Jørgen Brahe.

Var forefaldt Prinsens Huldning, hvor han, som udi sine Ridder-Ævil excellerede, forskaffede sig en almindelig Berømmelse.

Var 1611 blev han forordnet til Kongel. Majestets sær Opvartere, som tilforn kaldtes Jagt-herremænd.

Samme Aar begyndtes Krigen imellem Danmark og Sverrig, og blev Calmer af Hans Kongel. Majest. berendt den 3 Maan. Samme Dag, jog Hans Majest. selv med Opvarterne et Compagnie Svenske Ryttere ind i Byen igien, som var udfalden under Ritmester Peder Michelsens Commando. Den 21 May Kl. 2 om Morgenen lod Hans Majest. lobe Storm til Byen. I Bresten blev han skudt med et forfloyen Osmundt, paa sit Laar, saa han faldt ned blant de Døde, men kom sig dog strax igien. Og der Byen samme Dag blev indtaget, blev den Sal. Mand af Kongel. Majest. beordret at opfaste Løbe-Graverne. Den 12 Julii var han og med, der Kong Carl af Sverrig havde levert sig ved den Danske Leyr, og vor allernaadigste Herre gjorde et Udfald, fornaglede mange af de Svenskes Stykker, og erobrede nogle Standarter. Mange af den Danske Adel maatte den Dag bide i Græsset, som Tønne Brahe, Lucas Krabbe og andre. Den 23 Julii om Natten imellem et og to, overleverede Hans Kongelig Ma

Majest. den 31. Mand Hof-Fanen, som strax blev svoren, og skiont den paa de Tider var meget lang med tvende vidt udflyvende Flygeler, maatte han dog med den strax uden Standard, Skoe og Rem marchere, efter som Kongen selv førde Hof-Fanen an, og strax gik løs paa et Batterie paa en Holm, som han og indtog, og erobrede 2 Stykker, 4 Faner og et Proviant-Skib.

Samme Dag sendte Hans Majest. en Trompetter til de Svenskes Leyer, og begierte at de vilde møde hannem i Marken. Den 24 rykte Kongen med all sin Magt til Hest og Fods fra de Svenskes Tranchement, imellem 2 a 3 om Morgenen, og der Kongen af Sverrig nylig var oplyst, lod Hans Majest. stille Jld i Leyren, og commenderede Hof-Fanen for ud, og andre Regimenter den at følge. De forfulgte hannem en halv Miil, siden indfaldt der saadan en Taage, at man ikke engang kunde hende Fiendens Huffschlag.

Efterat dette var forrettet, og Steenbyes Skansen, en sterk Post, samt Slottet Vland og Banholm vare indtagne, blev den 31. Mand hart angreben af den Calmerste Syge; men der han igien nogenledes var kommen sig, begav han sig atter til Armeen, hvorfra han blev commenderet til Malmø, hvor han paa Beven faldt

faldt i Sygen igien, og laae nogen Tid i **Kiø**benhavn. Imedens denne Sygdom var **Ar**meen i Vinter-**Q**varter, saa intet videre dette **Ar** forefaldt, og var det da i Oct. Maaned.

Den 29 Dec. brød sig den Salig Mand op igien, og reyste til **R**dsted, hvor **Hof**-**F**anen havde sit Vinter-**Q**varter.

Den 15 Jan. 1612. rykte han efter Ordre med **Hof**-**F**anen ind i **S**verrig, og blev giordt med nogle flere en Cavalcade, som udplyndrede og afbrændte **W**erøe, **K**jøpinge og andre **St**æder. Den 6 Febr. fik de Kundskab om, at **Hr.** **G**ustavus var indfalden over **G**rensen, og iblant andre **St**æder, brændte **Ve**he, hvorover **Hof**-**F**anen den 8 blev udcommereret, tilligemed de **S**iællandske, **S**kaanske og andre **T**rouppet, som dog ifkun blev in alles 620 til **H**est, og havde ingen **F**odfolk hos sig, hvilke mødte **F**ienden, som var 3000 Mand sterk ved **W**erøe, grebe dem strax an og sloge dem lykkelig, saa der blev 800 paa **St**edet, foruden de som siden fandtes paa **B**eyene og i **B**uskene, og var det nær ved, at **Hr.** **G**ustavus var bleven fanget, efter som han med sin **H**est faldt i en **B**aae. Samme **H**est og endnu en **H**aand-**H**est blev da erobret.

Den 12 blev **Hr.** **B**rahe, som enda ikke ret havde forbundet sin **S**yge, commenderet at føre **F**an

Fangerne need til Cronborg, som var Marskalken Herman Wrangel, med hvilken Gustavus sad og leegte Kort, der de Danske ankom; Kammer-Junker Warenstedt blev den Tiid og fangen, saa og nogle Capitainer og andre, samt den Svenske Hof-Jane og andre Standarer, et par Pauker og 10 Janer.

Fra Cronborg begav han sig til Riøbenshavn, hvor han igien hart blev angreben af den forrige Calmerste Syge indtil den 26 April, da begav han sig igien til Hof-Janen, som da var 300 Mand sterk; kom saa for Elsborg, siden for Guldborre. Der Castellet efter 2de Stormer blev indtaget, i hvilket blev erobret 80 Støkker, 6 Læster Krudt, og udi Havnen 6 Orlogsskibe, saa og Slottet den 1 Jan. blev opgivet, var den Sal. Mand siden med for Linkjøbing og Jennekjøbing, hvor hans Hest d. 24 Julii blev skudt uuder hannem, igiennem Sadelen, ikke langt fra det Sted afdøde Tønne Brahe paa samme Hest blev skudt for Calmer, med andre fleere Occasioner, som for Vidtsøftigheds Skyld forbigaaes.

Nar 1613 fik han tillige med Dietlof Rantzow Ordre, at rykke med Hof-Janen paa Beyen til Riøbenhavn, den 20 Jan. da Freden paa Grensen blev sluttet.

Den

Den 8 Februar. blev Hof- Fanen udi Hans Kongl. Majests. egen Nærværelse reben fra Stangen, hvilken den El. Mand selv beholdt, som den der saa længe havde ført den og udi mange fornemme Occasioner for den dristig boved sit Liv sit Fæderneland og Konge til Tieneste; og det Stangen af Hr. Lauritz Lindenov var brudt, bleve alle Herremændene forlovede; men Marskalken og Jørgen Brahe bleve advarede om at opvarte Hans Majest.

Den 19de Junii blev han forordnet at følge Mogens Ulfeldt til en Hertugindes Bilager af Pommeren, som stod til Berlin eller Cöhlen an det Sprøe, og var han paa Reysen Marskalk. Efter en og anden lang Hof- og Kriigs- Tieneste samt megen udstanden Besværing, besluttede han engang at slaae sig til Koligbed, efterat hans kiære Fader havde leveret hannem sin Gaard Hvedholm; lod saa, efter Guds flittige Naakaldelse, samt Faders og Benners Raad tiltale Verlig og Velbyrdig nu El. Mand Preben Gyldenstiern til Woxbore Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalnings Mand paa Hofling, om hans kiære Dotter Jomfrue Anne Gyldenstiern, som hannem og blev lobet og tillsagt, paa Woxbore d. 21 Jan. 1614. Efterat han den 13 dito tilforn havde taget venlig Afsked fra Hoffe til Haderslev, og Hans Kongel. Majest. for hans uopagtige og

troe Eieneste, havde naadigst forlehnet hannem med **Rygaards Lehn**.

Aar 1615 den 27 August. blev hans Bryllup høytidelig holdet udi Aars med forberorte hans Kiæreste Jomfrue **Anne Gyldenstiern**, og levede de tilsammen i et kiarligt Ægteskab 45 Aar 6 Maaneder og 13 Dage. Dette deres Ægteskab har været af Gud velsignet med 8 Børn, 4 Sønner og 4 Døttre; af hvilke de Fire i og strax efter Fødselen ere hændode; af de 4 andre, som komne til siæls Aar og Alder, ere Jomfrue **Birgitte Brahe** i hendes Alders 19 Aar, og Jomfrue **Mette Brahe** i sit 8de Aar, i Herren hensevdede, og lever nu igien **Wedle** og **Velbyrdige Mand Steen Brahe** til **Knudstrup**, samt **Wedle** og **Velbr. Mand Preben Brahe** til **Engelstrup**.

Aar 1616 blev Hr. Jørgen Brahe af Kongen forlehnet med **Sebygaards Lehn** i **Siælland**. Aar 1617 blev han forlehnet med **Haagenkøufs Lehn**, hvilket han nu udi 44 Aar haver besiddet, og omendskjønt hannem tidt af Kongel. Majest. Kong **Christian den Fierde**, **Øsel** og andre Rigens herlige Lehne blev anprenteret, saa dog efterdi han elskede **Kolighed**, udvalde han hellere med det (om end lidet) at nøjes.

Aar

Åar 1619 blev han af Kongen forskreven at møde udi Halmsted, hvor begge Kongerne, Hans Kongel. Majest af Danmark og Kongen af Sverrig kom tilsammen.

Åar 1623 den 8 Febr. var han med Cankler Hr. Christian Friis, nogle af Danmarks Riges Raad og andre af Adelsstanden, tilsammen 23, forskrevne til Sorø, der efter Kongel. Majest. Kong Christian den Fierdes naadigste Behag, med samtlige Danmarks Riges Raads Raad, og meenige Adels Samtykke, at stifte et Kongeligt og Adeligt Academie, som og blev sluttet og til Ende gjort den 8 dito.

Åar 1624 den 24 Maji blev han med mesten all Adelen forskreven til Bygøw, til Gl. Hertug Ulrichs Høyløblig Zhukommelse, hans Begravelse. Samme Åar blev han Riemester over et Compagnie Adels Heste her udi Syen.

Åar 1627 den 31 Maj, i den Keyserlige Krig, blev han af Kongen forordnet til Stade at være General, Kriigs-Commissarius. Den 10 Julii blev han af Hans Kongel. Majest. forordnet, tilligemed Hr. Cankler Christian Thomassen, at være Ambassadeur udi Engelland og Frankrige, og begyndte deres Keyse til Engelland den 25 Julii Åar 1628. Den 2 Jan. drog de fra Engelland til Frankrige, og

og var Kongen af Frankrige den gang i Bes-
leyringen for Rochelle. Samme Ambassade
tog atter sit Endskab den 25 May, saa at Ges-
landterne igien ankomme i Engelland den 1
Junii. Den 24 Aug. ankom til dennem Sal.
Dr. Palle Rosenkrantz, som udi deres Sted
skulle være Ambassadeur, saa de efter naadigst
Borslov og Ordre ankomme igien i deres Fæder-
ne-Rige Danmark med heel god Forretning,
den 14 Oct.

I Nov. Maaned blev den Sal. Mand ved
Kongel. Majest. egen Misfibe anmodet, at være
Commissarius, hvilket han dog ikke vilde paa-
tage sig, eftersom han i sit eget Fæderne Rige
ey vilde cedere General-Major Slammers-
dorff, som skulde været over hannem, og til-
forn havde været under hannem, der han var
General Krigs Commissarius til Stade.

Aar 1632. blev han for sine Riddertige Gler-
ninger af Kongel. Majest. hovloblig Iuhoms-
melse, honoreret med den Ridder Orden af E-
lephanten.

Aar 1634, til hans Prinkelige Durchlauchs-
lighed Hertug Christian den Femtes Villa-
ger, som prægtigen blev paa Kiøbenhavns
Slot den 8 Octobr. celebreret, var forordnet 4
General Marskalker, som ey i Danmark til-
forn

3
Februarius 1753.

foru var brugeligt; Iblant dennem var den El. Mand den første.

Aar 1644 den 11 Dec. blev han udvaldt at være Danmarks Riges Raad, og gjorde sit Ed paa Kjøbenhavns Slot. Samme Tid blev han med nogle flere befalet at forblive hos Hans Majest. udi Regieringen, imedens Rigen Hofmester Hr. Corfis Ulfeldt, Cansler Hr. Christian Tomasen med flere vare paa Grenserne for at handle om Freden.

Imidlertid og ellers siden, blev han mange gange forordnet, at tractere med adskillige fremmede Herres Gesandtere, saasom Kongens af Frankrige, Engelland, de Herrer General-Staters og andres; og omeendtiønt mange vigtige og dette Rige sær magtpaaliggende Sager, i denne El. Mandes hoybetroede Charge ere forefalden, ikke uden stor Molestie, Videre verdighed og Tidens Forvirring, sda dog har den El. Mand med Legemet saaledes aflagt den te sit hoye Kald, som en skarpsindig, i alle Tings vel forsøgt, igiennemgaaen, dreven Mand, der i alle sine publiqe, saavelsom private Affaires, havde Henseende til Enden, som ey alle Tid formedelst Lykkens Ustadighed er Begyndelsen liig, havde for Gud og alle Rettsindige en god Sambittighed, og efterladt sig et hoyt berømmeligt Estermæle, at for hans Raad, hverken hans

Fæderne Rige, eller nogen derudi er kommen udi Uraad; men fast heller mange i deres Uraad har ved hans Raad befunden sig vel. At leve saa man lever, det er det beste Liv; at leve at intet vides, at man lever, er et obscur og elendigt Liv; at intet Liv meere have og dog leve, er det berømmeligste og ypperligste, ja et ret heroisk Liv.

Fra denne Sl. Mands første Barndom, har det været bekiendt, at han levede hos Gud i Gudelighed; hos hannem selv i tugtig Erbarhed; hos hans Herre og Konge i Troskab; hos hans Fæderneland i velmeent Forsorg og Omhu; hos hans og Rigens Fiender i fuld Courage og mange mandelige Gierninger; hos hans Kiæreste i en oprigtig Ægte-Kiærlighed; hos hans Børn i faderlig Omhu, hos hans Lige i god og finlig Omgængelse, hos den Fattige i en overflodig Gæmildhed; hos hans Tjenere i Forfremmelse; hos alle i Ædmyghed, Ærlighed og Oprigtighed. Her, som død synes han uden Liv, men lever dog i disse, og alle efterkommende Slægters, ved stedsse skinnende Dyder, stedsvarende Minde, ja lever med Gud uden Død æbindelig.

Han var af Gud her i Verden begaved med en anseelig Formue, havde et statlig stykke Gods, dog uden nogens Fordeelelse med Ære og en god Sambittighed samlet; han opbygte selv fra Roden af skionne Borge og vel udstafferede Stæder;

der; men dog lod han sig aldrig af Verdens Medhold saa indtage, at han jo med større Åstæne saae til det ævige og uforgiengelige. Kirker og Guds Huse bære derom synlige Vidne, hvilke han med Mure udbortes, indbortes med Alter-Tabler, Orgelværker og Prædikestole rundelig haver beprydet; ja og endeel gandske af nye opbyggt.

Der Indbaanerne paa *Zelnesz*, udi *Saagenskouff* Lehn, tit og ofte maatte for Beyens Længhed og Strandens Overløbelse Skyld, end bære den Trost, de af Guds Ord, ved deres Siæle-Sorgere i Synderbye boendes skulde have; da haver den Gal. Mand ved Kongel. Tilsladelse, der paa Landet en Kirke ladet bygge, i hvilken Aar 1618 den 1 May af den hadertlig og høylærde Mand Doct. *Hans Michelsen*, for dums Biskop her udi *Syen*, først er bleven prædilet.

Som den Afdøde da ey har ladet Guds Huus staaet øde, saa allermest haver det ey været øde for hans Nærbærelse, som er det fornemmelste Smykke. Thi ved Guds Ords flittige Hørelse og Sacramenternes idelige Brug beprydede han Guds Huus, og dette hørte Guds Ord var hos ham ey uden Nytte, men han ved daglig Læsen, foruden idelige Aften og Morgen-Bønner, som i hans Huus aldrig ved nogen For-

hindring blev efterladt, forkyndte det selv for sin gandske Familie, og at det ey af den Slægt, som skal komme, skulde forglemmes, haver han meget af Guds Ord, som vel meriterede videre kundt at blive, samlet og det med egen Haand sammenskrevet.

Han reyste aldrig saa stakket, han jo havde noget af Guds Ord paa Beyen med sig at læse, og at han det ey som et løst Bolkab med sig førde, eragtedes siden af hans Endeligt, der all Verden maatte forlade hannem, og han maatte forlade alle Ting her i Verden, da han ved Guds Ords Styrke og i Hjertet indfæstede Trost i Sygdommen udi sidst antrængende Smerte med et uforandret Sind, forlod, forgiettede, foragtede alt verdsligt, og med saa freydigt uforlagt et Hjerte var sin Frelseres Christo ind i Døden følgagtig.

I hvad Høyagtelse Ordets Tjenerere vare hos hannem vide de om at vidne, som under hans Handthævelse, gode Forsvar og Promotion have boet tryggelig, og endnu af hans efterladte Liberalitet, af hans egne Gaarde deres Opholds Formeerelse evindelig nyde. I hans Sygdoms Langvarighed var ingens Besøgelse ham kærere end Præstens, og naar hannem det ringeste Ansøgning paakom, maatte det strax Bud efter hannem; Som han for Christi Skyld ærede hans

Tienere, saa underlod han og ey at ære hannem i sine Lemmer; og fordi Gud havde rigelig velsignet hannem, saa gav han og igien rigelig, og som en ret Riig her i Verden meddeelte ey alene de Bøllende men endog Huus-Arme, saa han rettelig gjorde sig riig udi Gud, og i gode Gierninger.

Han lod sig det ey være nok, de Hospitaller, som af andre stiftede, vare hannem tilkomne, til Sondagernes yderste Priske vedlige at holde, men og selv ved sin Gaard Hvedholm, stiftede med god Anordning et fornemme Hospital, som og et ligedant ved hans Gaard Brabesborg skal stiftes.

Med hans hierte Kiæreste og inderlig elskte Frue, levede han i besynderlig god Forstaaelse og Kiærlighed. Hans Børn elskede han meget højt, og foruden den store Omhu han bar for deres Velstands Forfremmelse her i Verden, omgaffedes han dem med stor Mildhed, beskikkede med dennem god betiden sit Huus; foreholdt dem sin Villie mange gange mundelig, og efterlod dem nem den skriftlig; formanede dennem paa begge Maader til Eenighed, deres gode Moders Raad i alting lydigt at følge, hvorved, sagde han, jeg stedse har befundet mig vel.

Med

Med sine egne Paarørende, saa og andre gamle
 Venner fordte han altid en siin, fornuftig og
 oprigtig Omgiengelse, saa de i hannem haver
 mistet, somme en Fader, somme en troe Bro-
 der, og alle en trofast Ven. Hans Fædernes
 Rige savner en troe og i alle Maader velmees-
 nende Patriot, i ham som redelig i sin Tiid, lod
 sig dets Nytte og Beste være angelegen, og sær-
 deeles maa denne Provinces Indbyggere beklage
 hannem, efterfom han deres Nytte og Fremtard
 med all Omhyggelighed har fremmet, hvilket han
 vilste, der han formedelst Sygdom en kunde væ-
 re paa de Steder, hvor disse Rigers Lard skul-
 de observeres, saa underlod han dog ikke skriftlig
 sit Betænkende at meddeele, og dette ruinerede
 Lands Tilstand at tilkiendegive til Rogens Hof-
 mester, nu Rogens Droft, samt Ober-See-
 retteren og andre af Raadet, paa det intet paa
 hans Side skulde mangle. Sinedens han med
 Svaghed saa længe var behæftet, bekymrede han
 sig ey om sin egen Handel, men det almindelige
 Beste var ham meere i Tanke, og dets Velstand
 sørgede han meget for.

Enhver, som er hans Retsindighed bekiendt,
 kand tænke, med hvad Hierte han som en ret troe
 Dansk Patriot, i sin Svaghed, maatte til Kon-
 gen af Sverrig her i Orhønske, og siden der
 Frederic igien fast saa snart var brudt, som sluttet,
 i større Svaghed igien did udføres, og end maatte

smertelig fornemme, at de Provincier, for hvilke han og saa mangen Dansk Mand, tilforn maatte ridderlig vove sit Liv, skulde nu ved Tidernes uforbigiengelige Forandring, blive Sienden til Eye, hvilket og hans Svaghed saa meget forøgede, at man det heel merkelig kunde kiende.

Mod sine Undermænd var han mild, hialp alle til rette, om ellers Forbedrings Haab stod til at oprettes. Han forfremmede gierne sine Tienere; saa mangen ærlig Mand lever i Riget, som ved hans Haand er opkommen og sidder i god Velstand.

Ketten havde han overalt for Dyne og den var hans Handels Kettesnor. Han sagde med Frihed hvad hannem om Hjertet var, uden Hensende til nogens Lykke eller Mistykke, naar han havde Ketten og en god Sambittighed paa sin Side. Gud gibe et hvert ærligt Hjerte det, som den Sal. Mand alleene førde med sig af Verden i Graven, nemlig en god Sambittighed for Gud, og et priseligt Estermæle for alle Mennesker.

Han holdte ved Gud i sin Belmagt, thi forlod Gud hannem ikke i sin Vanmagt. Skiont han var Svag og vanmægtig, var han dog aldrig i Trost, Haab eller Taal afmægtig, men jo svagere i Sygdom, jo elendigere i Pine, jo

sterkere i Skriftens Trost, jo helligere i Taalmodighed.

Det vilde her blive for langt at opregne, hvad sig Stykkeviis udi 3 Aars Forløb hos saadan langvarig Sygdom haver tildraget, giores ey heller fornøden medens bitterligt er, ingen menneskelig Hielp, som ved fornemme Doctores, være sig i Jylland, Kiøbenhavn eller her i Jyen eller andre Stæder, deres Raad opføges kunde, ingen Benneres Omhu, ey heller den, som fornemmost er, Gudsstrugt med alvorlig Forbøn, at være forgiet eller efterladt. Men som der til hans høye Alder, et heftig Flød for Brystet plagede hannem i mange Tider med Legeets Mattighed, og Kræfternes Forsvækkelse, saa at Maven ey meere kunde tage Spise til sig, eller nogen Føde fordøye, saa slog sig paa det sidste dertil en Diarhoea, som formedelst Galdens Overtøbelse forarsagede stor Uro og Pine. Endskiont og den hæderlig og høylærde Mand Doctor Christian Luja med største Flid brugte alle tienlige Middeler, som og Pinen undertiden stillede, kunde dog ingen Medicament, der alting nu begyndte at lude og til Enden at helde, imod Guds Forsøn hielp.

I hans Velstand var det hans største Lyst at discourere med lærde Mænd om Troens Fundamental Articler, saa og hvad Samvittigheden

baade kunde stødes paa, og hielpes med. Denne Enst fandtes og hos hannem indtil hans Døds-Dag, saa at naar han blev hart af Pinen angreben, da var hans største Lyst efter Herrens Tienere, at han med dennem til Pinens Forløsning, vilde tale om Guds Huusholdning.

Der han Aar 1660 den 4 Oct. om Natten imellem et og to hart blev angreben, lod han fordrødre til sig sin Sogne-Præst hæderlige og vellærde Mand Hr. Jacob Lodvigsen udi Horne, for at blive deelagtig udi Jesu Legeme og Blod, hvilket han og med stor Andagt forrettede, og tog han da med bevægelige Ord Afskæed fra sin Fru, Børn og Børne-Børn, saa og med sin Svoger Hr. Hentrick Gyldenstjerne til Schouboe, som da var tilstæde, og ellers ofte besøgte ham i hans Svaghed.

Men Gud opholdte ham den gang, saa han begyndte det nye Aar vel med Smerte, dog med større Taalmodighed, hvilket han tilkiendegav, da hans Sogne-Præst ved Siellebroe Mester Hans Leth udi Kinge talede med ham om Guds Barmhiertighed og Retfærdighed. Endelig efter lang udstanden Sygdom og Smerte syntes det ham en Nat, da han havde havt nogen Høilighed, at Gud stod ved Sengen hos hannem, og forstikkede hannem fuldkommen at han snart vilde forløse hannem fra denne elendige Verden, og

og der Jomfrue Klare Gyldenstjerne, som i hans Eggdom havde opvartet ham saa trolig, som hun havde været hans eget Barn, kom til ham, forkyndede han hende det med Fornoyelse at hans Pine nu skulle have en Ende. Hertil lod den 11 Febr. en Begyndelse sig see ved et Anstød, som paa alle Anstød syntes at ville giøre en Ende. Hvorfor den Sal. Mand og stikkede sig til Hiemsfart, og som Sogne-Præsten Hr. Ludvig Jacobsen samme Dag havde holdet Tjeneste paa Gaarden, forblev han hos ham, og talede med ham om Døden. Dagen derefter paa kom ham den Besvimelse, som gandske forandrede ham til Døden, hvorpaa han hensejv samme Dag Kl. 3 Dvarteer til 10 om Aftenen.

Hans gandske Alder var 75 Aar 9 Maanedes 2 Uger og 1 Dag. Udi denne Sal. Mandes sørgelige Skilsmisse vare tilstæde hans Børn og Børne-Børn, Hr. Steen Brabe, Hr. Preben Brabe, Frue Sophia Rosentrang, Frue Susanne Gise, Frue Sophia Rosentrang, El. Hr. Anders Billes til Damsboe, samt Jomfrue Klare Gyldenstjerne, Jomfr. Anne og Sophia Brabe, saa og Jomfrue Anne og Karen Brabe, ligeledes var og tilstæde Hr. Jacob Ludvigsen, Sogne-Præst i Horne, og Hr. Jacob Hansen, Sogne-Præst i Svanninge.

Dik

Disse Efterfølgende har gjort adskillige Digt
 over den afdøde Hr. Jørgen Brabe, nemlig:
 1.) Hr. Jørgen Rosenkrantz et Dansk Vers.
 2.) Hr. Marcus Gise et Dansk og Latinsk
 Vers. 3.) Th. Bartholinus et Latinsk. 4.)
 Johannes Severini Leth, Præst til Her-
 ringe og Ringe har ved et Latinsk og Dansk
 Vers vist sin Erbødighed mod den Afdøde.
 5.) Ligeledes findes et Latinsk og Dansk af Hen-
 ningius Claudiades, Præst i Rjøge, som
 er skrevet den 5 Martii Aar 1661 i hans Alders
 72 Aar. 6.) Ligesom og et Latinsk og Dansk af Pe-
 der Jørgensen Clinckberg, Præst til Syn-
 der Brobye. 7.) Et Epitaphium paa Latin og
 Dansk, skrevet af Peder Nielsen Mehrn,
 Vice-Bibliothec. paa Kjøbenhavns høye
 Skole. 8.) Et Latinsk af G. Fogh. Aarh. 9.)
 Ligeledes et paa Latin ved Johannes Urecht.
 10.) Et Latinsk, Dansk og Tydsk af Johanne
 Bruncharadio Alsenio.



Traur

Traur = Rede
welche bey
Des Hochgebohrnen Herrn,
Herrn Christian Söldenleu,
Rittern, &c.
Dero Königl. Majest. zu Dänmark, Norwegen,
&c. Feldmarschalck, Lieutenants und Ober-Camer-
mer-Herrn, &c. Leichbegängnis, bey hoher Ver-
samlung, auch Königl. Allergnädigster Gegen-
wart Anno 1703 den 6 Septembr.
gehalten worden,

von

Hect. Gottfr. Nassio.
S. S. Theologiae D. Prof. Publ. und Teutschem
Hof: Prediger.

Copenhagen gedruckt bey Joachim Smitzen 1709.

* * * *

* * *

Df den forestaaende Titul kand sees, at den
ne Liigprædiken er holdet og skreven paa
Tydsk. Waade er det en stor Mand,
samme er skrevet over, en stor Orator har i sam-
me viist en stor Veltalenheds Konst, og i Hen-
seende til Trykken og Kobberstykkernes Zirater,
bærer denne Klage-Tale Prisen frem for alle
Danste Liig-Prædikener.

Dedicationen er indrettet til hendes Høye
Maade, Frue Dorothea Keag, den affia-
de Herres efterladte Gemahlinde, som i sær raa-
des til at holde Maade i Sorgen, for derved at
sætte sig saa meget desto bedre i Stand til at sør-
ge for hendes unge Voders gode Opfostrelse.

I Indgangen læses dette. De Efterblevnes
Klage er Dydens beste Vre-Stotte, og store
Folkes Fortienester kand stærere fuldkommen bli-
ve beskrevet med Taare end med Blet. Her i
Verden vilde man let forglemme de Seyers-Tegn
og Laurbær-Kranse, som de tappreste Helbte i
levende Live have forhvervet, dersom der en tilli-
ge af mange Hænder blev strøet Cypresser ved
deres Liig; Da hine ofte allene ere at tilskrive Lyk-
ken, saa ere de sidste derimod et stort Beviis paa
deres efter Fortieneste erkjendte Dyd.

Det

Der anføres hendes høye Naades Klage, der i denne store Sorg i sær bejamrer, at hun maa bære et Foster under hendes Hierte, som er Faderløs, førend det engang selv kand sige Gaver. O Gud! hvor vidt gaar dog det menneskelige Livs Elendighed, naar man ikke engang bliver skaanet i Moders Liv! vor Jammer gaar allerede an, førend vi engang selv kommer ind i denne Jammerdal, og Aarsagen til vor Smerte er alt fød, førend vi selv kand komme ud af Moders Liv.

Den afdøde Herres ældste Datter, samt sammes eneste Broder, der nu paa denne Tiid er paa sine Rejser, kand ey noksem finde Ord at tilkiendegive deres Sorgs Storelse med. Alle ere nedslagne. Enhver retsindig og fornuftig Mand i Landet beklager, at Frugten af saa mange Aars Rejser, at en overordentlig Færdighed i Kunster og Sprog, at en mageløs Krigserfarenhed saaledes skulde paa eengang gaae til Grunde. Vidsdoms Skolen haver her mistet sine Videnskabers fuldkommenste Foster, og ubetendtaber Konsternes største Liebhaber. Borens Zion beklager billig et æred Medlems Forliis, som i sit Fæderneland haver været et besynderligt Exempel paa en gudfrygtig og retskaffen Vandring for Gud, og der tillige blant Fremmede altid har vist sig som den Evangeliske Troes standhaftige Beskiendere.

Hvad

Hvad skal man sige om dig, du ærede **Stære** af bevæbnede **Mænd**? Det lader som **Sorgen** var bleven dig egen. Du taber i den **Affælede** din **Feldt**: **Herre**, som hele **Europa** kiendte, og som du selv stod i **Tvivel** om, hvad enten du meere skulde elske eller ære ham, hvad enten du meere skulde følge hans eget tappere **Exempel**, eller føge at behage ham.

Bedrøvelsen over det **Tabte**, strekker sig end og til **Scepter** og **Krone**. Vores dyrebareste **Landets Fader**, (*) som sees nærværende ved dens sorgelige **Liggfærd**, bevidner med sin høje **Nærværelse**, at han er ligesaa vemodig ved den **Høysalige Gyldenløves Begravelse**, som han blev rørt ved hans uventede **Død**. Denne vores **Allernaadigste Monarch**, har, om ellers nogen i **Verden** veed at sætte **Pris** paa og belønne **Fortienester**, efter sin **Visdom** vel og **noget** overvejet, at **Troskab** og **Tapperhed**, tilhaabeføjet med saa mange andre **Dyder**, ere vel, efter den **store Kong Friderich den Andens Mundheld**, et **rart Vildbrad**, hvorforsom sig **Fortiis** vel og **billigen** med heele **Landet** og **dets Fader** bør gaad enhver nær til **Hjerte**, naar saadanne **tro** og **redelige Folk** blive borttagne. Ligesom **Kong Daa** vid fuldte den tappere **Heldt Abner** til **Graven**, saa har og den **Nordiske Konge** gjort ved dens

(*) **Kong Friderich den Fjerde.**

ne nu Høy-Salige, og vil sligt i Fremtiden blive samme til en altid varende Roes, at een saa stor Konge har staaet bedrøvet ved hans Liig.

Texten, som Hans Høye Excellence Gyldenløve selv havde udvaldt sig, at der skulde fortares over ham, saa og tillige med egen Haand affkrebet paa en Seddel, havde han taget af Psalm. den 103. vers 15, 16, Anlangende et Menneske hans Dage, da ere de som Græs, som et Blomster paa Marken, saa skal han blomstres; Naar Veyr farer over det, da er det ikke mere til, og dets Sted kiender det ikke mere.

Den gudsfrygtige Kong David har vel tillagt Mennesket mange Navne og mange Tituler, men kun liden Ære; Snart er et Menneske for ham som Græs, snart som et Blomster, og snart som en Skygge, og naar han eftertænker det ret, synes han enda, at have gjort formeget deraf, hvorefter han siger, Et Menneske er som Intet. De store Folk ere herfra saa lidet undtagen, som de mindste, og Menneske! naar du ret betragter din hele Leve-Tiid, hvad er vel samme da? Intet andet end et hastig Løb fra en Grav til den anden, ud af Moders Liv ind i Jorden, vores altes Moder. Betragter man det ret, begynder vi at døe, samme Dyeblik vi begynde at leve,

Februarius 1753.

thi et Menneske maa jo deele hvert et Øyeblik med Døden.

Det gaaer med vores Lives Lys, som med et andet antændt Lys, det fortærer sig fra samme Øyeblik af det begynder at brænde; Hvad vil Mennesket vel og tet kalde sin Livs- eller Leve-Tiid? Den forbigangene Tiid er allerede borte, den tilkommende er endnu ikke der, sand og sørgelig en blive regnet; Den Nærværende er ikke et Øyeblik, thi imedens du staaer og vil nævne den, er den allerede smuttet fra dig bort. Et vores Leve-Tiid da saa kort, maa man desto mere forundre sig, hvorfra den Daarlighed kommer, at endog Folk, som vil agtes for kloge, gjøre sig Bekymring over, hvorledes de skal fordrive Tiden; men ach! du Dødelige, gjør dig kun ingen Umag derfor, Tiden fordriver sig selv, vil og vist snart nok fordrive dig selv med.

Den høvsalige Herre Christian Gyldenløve lod sig som et prægtigt Blomster første gang se i Kiøbenhavn den 28 Februar. 1674. Det sand en være nogen af os ubekiendt, af hvilken høy Haand dette deylige Blomster haver været plantet, og hvorfra den har bekommet sit Ansigt af Purpur-Farven. (*) Han lærte endnu som Barn at prise og love sin Skabere, Ydmyghed og

(*) Kong Christian den Femte.

og de Retfærdiges Klogskab slog og i den spæde Alder faste Rødder i hans unge Hjerte. Han forfremmedes saaledes i alt godt, at man havde Anrsag høyligen at forundre sig derover, thi i hans Barndom fandtes der virkelig intet barnsagtig hos ham undtagen Alderen.

Han var neppe bleven 9 Aar gammel, førend man allerede ansaae ham for dygtig til at reyse, og begibe sig ind i den vide Verden. I Aaret 1683 gik han til Holland, hvor han ikke alene for sin deylige Gestalt, men endog for sine herlige Gemyts Gaver, samt modene Forstand i een endnu umoden Alder, af alle blev elsket, æret og høyt agtet. Men som hans overordentlige gode Gemyt og Legems Gaver end videre skulde bearbejdes, blev han, da han neppe havde fyldt sit 14 Aar, sendt detsfra til Turin, hvor han under den nu regierende Dronnings høybestalte Hr. Ober-Hofmester von Waltern floge Opsyn, forblev halvandet Aar, paa det der værende berømmelige Academie, fortsatte derpaa sine Reyser igiennem Italien, og indfandt sig igjen i Kiøbenhavn den 16 Julii 1690, efterat han paa tredie Aar havde seet sig om blandt Fremmede. Hvor han endog kom, forundrede man sig over ham, og ærede ham; thi man saa i ham det Sprog opfyldt, fra Norden kommer Guld.

Det er en stor Daarlighed hos adskillige Nationer, at de, som jeg meener, først søge at ville overtale sig selv, og dernæst andre, til at troe, det der fienden er en fyrig og levende Geist at træffe her inde i disse kolde Lande. Vores Høysalige Hr. Gyldenløve var i Stand til med sit Exempel at betage dem denne falske Meening; thi de fandt at han overgik deres allermest levende og fornemteste Ungdom, ey allene i alle saadanne Døvelser, som man kalder Ridderlige Exercitia, men endog i Sprog og solide Videnskaber, hvormed Fædernelandets almindelige Nytte i sær best er tjent. Imidlertid var den Høysalige Hr. Gyldenløve saa beskeeden, at han neppe vilde vide at have lært noget, omendskjønt han langt overgik andre, hvorvel at det dog visselig var meget, for en Herre af hans Alder, at kunde tale og skrive paa 5 a 6 Sprog.

Den Høysalige Herre var efter sin Hiemkomst til Kiøbenhavn ey længere tilstede der i Byen end som 10 Dage, thi den 26 Julii samme Aar 1690 reyste han med hans høye Excellence Stadtholder Gyldenløve til Norge, men kom dog mod Enden af Aaret igjen tilbage til Kjøbenhavn. En fyrig Geist kand saa lidt som Solen selv staae stille, Begierlighed til at see og lære noget mere i Verden, hvormed den i sin Tid kand tjene Fædernelandet, driver dem ofte over deres Kræfter, for at gjøre Gemyttet desto mere fuldt

fuldkommen. Saaledes gik det og med den Høysal. Hr. Gyldenløve, som i et Aar reyste fra det yderste Synder i Italien til det hardt ad yderste Norden.

I Aaret 1691 reyste hans høye Excellence atter ud igiennem Schweiz til Frankerige, for der at giøre et Feldtog med, ligesom Høysamme ogsaa i Feldtoget ved Leuze aflagde sin første Tapperheds Prøver, samt hele Feldtoget igiennem noksom gav tilkiende, at han ey forde en Løbe i Rabnet alleenè, men havde og sammes Tapperhed i Hjertet. Da Feldtoget var til Ende, kom han igien tilbage til Kiøbenhavn.

Jeg tor ey befrygte nogen skal nægte mig sit Biesald, naar jeg siger, at vores høysalige Hr. Gyldenløve, saavel i sine Feldtog, som paa sine Reyser, ey gik frem paa de Reyfendes meest almindelige Maade, men efter de Regler, som saavel den guddommelige, som mennekelige Wiisdom foreskriver. De fleeste bringe ey andet fra deres Reyser hiem med sig, end som en ringe Afmindelse hvorledes Husene her eller der seer ud, hvad Bartegii der er at finde paa de beste Gastgiver = Gaarde, med andet saadant, de bekymre sig derimod ey om det, som angaaer Staten paa et hvert Sted. Andre bringe som oftest ey andet hiem med sig, end en tom Pung, et sygt Legeme, og en besnittet Samvittighed, hvilke Brev dog

en Land stiules sikkert nok under en fremmed Klæde-Dragt.

Vores bortsovende Hr. Gyldenløve reyste paa en anden Maade; Han vogtede sig blant Fremmede, at han en selv skulde blive fremmed for det Liv der er i Gud; han indsaae den Forffiel, der er imellem den sande og falske Guds Dyrelse, for at elske hin saa meget desto ibrigere, men afskye denne. Han betragtede Verden, men ikke for at misbruge den. Han tog de jordiske Forsængeligheder i Ovesyn, en for andet, end at forsøgte dem. Andre Folkes gode Sæder antog han for at følge dem, men deres Fejl bemærkede han ogsaa, for derefter at rette sine egne. Vi bind selv maa tilstaae, at det aldrig har fattedes hos ham paa Hierte, Mod og Tapperhed, saa lidet, som paa Levlighed at lære Krigen, dens store Indretning og tappere Guldførelse.

Han havde den Lykke under den store Feldts Herre, Hertugen af Luxemborg, at lære en stor Krigs-Erfarenhed, fra hvis Side han og aldrig veeg, endog ikke i de største Farer. Tappere Stæle elske deres Lige, hvad Under var det vel derfor, at høybemeldte Prins særdeles elskede og høvagede vores Salige Hr. Gyldenløve, og stedse vilde have ham hos sig, saavel ved at stricke som vinde.

I Aaret 1692 reyste hans høye Excellence paa nye til Frankrige, hvor han først var og verbvarende ved Namurs Beleyring, bivaanede derpaa det blodige Treffen hos Steenkirken, hvorpaa han begav sig til Catalogne, for der at lade sig forestille det Regiment, som Kongen af Frankrige havde givet ham, samt bilagt det Navn Regiment Royal Danois eller Det Kongel. Danske.

Da hans Klogskab og tappere Opførsel saaledes havde tilvevebragt ham Berømmelse og Ære i fremmede Lande, vilde den i Gud Salige Kong Christian den Femte ikke, at samme i Fæderenslandet selv skulde blive uerkjendt eller ubelønnet, han skienkede ham derfor den ældgamle berømmelige Ridder-Orden af Elephanten, som hans nu regierende Kongel. Majest. Kong Friderich den Fierde, da værende Kronprins beviiste ham den Naade selv personlig at henge paa ham.

Denne nye Ære gjorde vores Høysalige endnu begierligere efter at forrette store Bedrifter, og det lod, som det blaa Baand havde paa nye forbunden ham til Tapperhed, for at overstige sig selv, og sin allerede i Forveien opnaaede Berømmelse. Han gjorde sig en besynderlig Forsøvelse af, med det ham anbefoede Regiment, paa nye at bivaane Feldtoget, han forsterkede Be-

leyringen for **Zuy**, holdte sig tapper i **Feldtslaget** ved **Landen**, og lod sig stedse finde som en aarvaagen **Feldts-Overst**, saavel i den kort derefter paafuldte **Beleyring** for **Charles Roy**, som og andensteds.

Det næstpaafølgende Aar var han atter tilstede ved det **Feldttog** som foretoges i **Slandern** og **Braband**, og affod en at vise sig frem for andre, saavel i den **Affaire** ved **Tongern**, som og i andre **Slag**. Man kand med **Sandhed** si, at denne unge **Kriigs-Heldt** paa 20 Aar, har bivaanet flere **Trefninger** end iblant mangen af de største **Feldts-Herter**, som efter **Narent** at regne, har opnaet **Mosto** **Regning**.

Herover syntes det altsaa disse **Landes** store **Monarch**, den **Stormægtigste** nu i **Gud** **Sal. Konge** **Christian den Femte** at være paa **Tide**, til **Fædernelandets** eget **Gavn**, at hjemkalde en saa vel forsøgt **Ridder**, hvorover og hans høye **Excellence** efter **fuldendiget** **Feldttog** igien vendte tilbage til **Danmark**, tagende **Beven** igien **nem** **Holland**, og foresandt undervejs hos enhver alle optenkelige **Kiendetegn** paa **Hoyagtelse** og **Godhed**.

I det følgende Aar 1695 gjorde han en **Reyse** til **Norge**, hvor han af **Kong** **Christian den Femte** **Hoyioblig** **Shukommelse**, **Uluernaadig** blev

blev bestilt til **General-Lieutenant**; Da han sammesteds havde udstædt de fornødne Ordres angaaende de ham allernaadigst anbefoede Forretninger, reyste han igien mod Høsten samme Aar tilbage til **Kjøbenhavn**, for at overbringe allerunderdanigst paalidelige Efterretninger om det, der ved ham var bleven udrettet.

Det følgende Aar 1696 reyste han atter til **Norge**, og satte alting ved Armeen der paa Stødet i en saa god Stand, at enhver, der forstod at domme om Kriigs Sager, maatte tilstaae, hvorledes denne unge Herre en alleene havde en stor Indsigt i samme, men endog besad Mod og Bittighed nok til at paatage sig betydelige Forretninger. Dette forarsagede ogsaa, at han ved sin Nedkomst fra **Norge**, af den Højsalige Konge en alleene blev erklæret til **General** over **Infanteriet** og **Cavalleriet**, men endog til **Ober-Cammer-Herre**.

I Aaret 1697 reyste han atter til **Norge**, og eftersom han der udviiste megen Nidkierhed samt Arvaagenhed i at føye gode Anstalter ved Armeen, samt bære trolig Omsorg for Landets Belfærd, blev han af den Højsalige Konge ophøyet til **Feld-Marschal-Lieutenant**, blev derpaa i Aaret 1698 igien kaldet tilbage til **Kjøbenhavn**.

150 Hr. Chr. Gyldenløve.

Da det i det følgende Aar 1699 behagede den almægtige Gud, at bortkalde den glørværdige Konge Christian den Femte, og med den himmelske Krone at ombytte sammes jordiske, den han her saa længe med megen Berømmelse havde baaret, blev den Høysalige H. Gyldenløve af nu regierende Kongel. Majest. (*) atter forsendt til Norge, for der at antage sig Krigs Væsenet med Eftertryk, i Henseende til, at det lod sig til adskillige Bidtløstigheder ansee; han udrettede ogsaa alting der, med saadan Trofast, Fliid og Vinskelighed, at høystbenævnte Hans Kongl. Majest. siden bebidnede fuldkommen at være fornøjet derover.

Da vores allernaadigste Konge i Aaret 1701 overlod nogle Hjelpe-Tropper til Keyseren, blev sammes Ansørsel andretroet den Høysalige Hr. Gyldenløve, som og strax i Augusti Maaned gik til Sarsen, for at modtage de der staaende Danske Krigsfolk, og førte dem derpaa til Italien. Alting skikede sig i dette Feldttog til Nationens Ære, og hans høye Excellences Berømmelse, der afslagde utallige mange Prober paa sin suilde Opførsel, samt Tapperhed baarede i Sarsen og Italien. Havde han tilforn lærdt i Italien, hvad en stor Herre i Fredstider har nodig at vide, saa vilde han og nu

(*) Kong Friderich den Sjerde.

paa samme Stæd lade see, hvad han andre Stæder havde lærdt, i Krigs-Tider at udrette.

Hvor han kom, var han sine Venners Fornøyselse, og Fienders Skrek. Endog hvor han kom uden Krigshær, blev han ledsaget af Høvyagtelse og Ærbødighed, en mere sikker og større Livs-Vagt fandt ingen Feldts-Herre begiære; Den store General, hvis Berømmelse aldrig fandt den kloge og tappere Prins Eugenius af Savoyen, som den Tiid commanderede den Keyserlige Armee i Italien, blev heel snart ved alletørste Begyndelse overbevist om, at vores gløvedige Monark havde sendt den Kommerste Keyser saadanne Tropper, og saadan en Ansøjer, der ey vare vant, at give de meest ovede og stridbareste blant alle Nationer, det ringeste efter.

Derfom ingen nogen Tiid af gamle Old-Saager og Kroniker havde læst, eller og af andre hørt fortælle, hvad de Gotter i fordum Tiid haver udrettet, havde de dog her af egen Erfarenhed maattet tilstaae, at det gamle tappere Gothiske Blod endnu ey var storknet, samt at det ey fattes paa fyrige Geister i vores kolde Luft. Dette haver de Keyserlige Feldts-Herrer Commercy, Lichtenstein, Vaudemont, Stahrenberg, Trautmansdorff og andre offentlig bekjendt, ja han, hvis Vidnesbyrd ene alle rede

152 Hr. Chr. Gyldenløve.

rede kunde være nok, den tilforn benævnte Prins Eugenius tidt og mange gange roset.

Hvor glædede sig ikke den tappere Gyldenløve, naar der gjordes ham Haab om, at han ville finde Lejlighed at komme til og binde an med Fienden, hvor ønskelig var ham ey den Tidende, da der i den belmørke Nat blev meldet, at Fienden gjorde et Udfald fra Mantua? Hvor glad og freydig gik han dem ey i Møde, hvor klarde han ikke de mørke Nætter ved sin tappere Arm saaledes op, at det mangen gang blev Fienderne forbuden, igien at see Dagens Lys.

Det behagede imidlertid vores allernaadigste Nro Konge, at tillade den nu Sal. Hr. Gyldenløve, at han om Vinteren i Aaret 1702 maatte gjøre en Reysse herind til Kjøbenhavn, for der at bringe sine egne Sager i Rigtighed, og siden mod Feldtogets Begyndelse igien at begive sig til Velskland. Men hans Fortienesters der allerede tilforn havde tilvebragt ham Kongens Naade, og nu ved et nyt Tilveert bleve forøget, forøgede ogsaa den Høvyagtelse man bar for ham i hans Fæderueland, saaledes, at vores dyrebare Landsfader tog i Betænkning igien at overlade ham til Fremmede.

Han havde imidlertid ved den Reysfertige Nro mee efterladt en stor Længsel efter sin Person,
samt

samt en udødelig Berømmelses Eftersagn, at jeg ey skal tale om, hvorledes hans Keyserlige Majeft. selv udviiste en besynderlig Fornøielse over hans høye Excellences tappere Conduite, samt til ydermeere Bediis herpaa estersendte ham en Bestalling, hvori han blev bestilt til Keyserlig Obrist-Seldt-Løyemester.

Vi have hidindtil fundet den Sal. Hr. Gyldenløve som en tapper Kriigs-Heldt i alle Tildragelser, men ingen tør derfor tænke, at han, efter de fleeste Kriigs-Folkes Maade, var en bedre Soldat end Christ. Ney herom kand jeg, der i saa mange Aar har draget Omforg for hans Siæl, aflegge et gandske andet og bedre Vidnesbyrd. Som han i hans endnu spæde Ungdom havde nydt en grundig Underviisning i den sande rene Evangeliske Lære, havde han ogsaa med Alarene formeret denne sin Kundskab, og var i Stand, naar Nøden udfordrede det, at forsvare samme af Guds Ord imod de, som vare anderledes sindede.

Naar han for Religionens Skyld blev anfegtet, som det ey heller fattedes hos ham paa saadanne Fristelser, som Frelseren selv havde: Dette alt vil jeg give dig: holdte han det en Evangelisk Christen uanstendig, endog kun at høre paa slige uchristelige Forslag. Han holdte det for uforsvarlig, hvorover dog nu saa mange Berdens

dens Mennesker desværre! ey giøre sig nogen Samvittighed, at bivaane en overtroesk Guds Tieneste, eller beqvemme sig til sammes udvortes Ceremonier, for at behage Mennesken. De Evangeliske Præster, som vare med ved Armeen/ Land tvertimod gibe ham det beste Skudsmaal, hvormange han har søgt at holde tilbage fra Fransald, hvorledes han har formanet andre til Bestandighed i den eengang erkjendte Sandhed, og hvorledes han hverken har sparet paa Penge eller Umage at forekomme Forargelse.

Han hørte stedse Guds Ord med megen Opmerksomhed, og læste flittig i den hellige Skrift, naar han var for sig selv; De Steder som vare vanskelige at forstaae, og desaaarsage behøvede nogen videre Forklaring, tegnede han op, og adspurde derpaa andre, om det han ey selv saa strax vidste at finde sig i.

Han lod ingen komme sig i Tale om Morgen, førend han selv først havde tale med sin Gud, og laante ingen sit Ore, førend han først var hørt af Gud selv. Intet Syffel syntes ham at være saa vigtig, at det skulde hindre ham i hans fornemmeste Forretning, den beste Deel, det eneste sande Nødværdige.

Med hvad hiertelig Andagt han berede sig til det Højbærdige Nadverens Sacramente, med
hvad

hvad sønderknuset og ydmyg Aand han affagde sit Skriftemaal, er mig ikke saa meget forbuden at forestille, som det er mig umuelig. Jeg tænker derpaa, O salige Siæl! hvorledes du plejede at anklage dig selv, paa det du ey skulde anklages, at dømme dig selv, paa det du ey skulde fordommes. Dine i Hobetal udgydte Taare viduede om din guddommelige Bedrøvelse, og om en Anger, som ingen tør angre. Jeg erindrer mig endnu o dyrebare Sl. Siæl! hvorledes du plejede at anklage dig selv, som det ufrugtbare Træ, der med Rette skulde kastes i Ilden. Hvorledes du skielvede for Dommerens Dø, og fornams til en billig Skrek for hans Hævns Pile, men og tillige, hvor bigende du varst, at søe af Trøstens Kilde, og søge din Renselse i din Talsmands Jesu Blod. Jeg vidner for Gud, at jeg aldrig har rekket vores Salige Gyldenløve Christi Legeme og Blod, undtagen jeg tillige i mit Hjerter har været overbevist om, (saa meget et Menneske nogensinde kand være forsikkert om en andens Hjerter,) at han har havt en sand Hunger og Tørst efter Jesu Retsfærdighed.

Man veed vel hvorledes Verden smiler og leer ad vores Ungdom, og hvor bitter Døden, ja den blotte Dødens Tanke er dennem, som med et sundt Legeme lever i Ære og Fornøjelse; vores Sal. Hr. Gyldenløve derimod var allerede kied af Livet, førend Aarene kom, om hvilke han kunde

de sig, de behage mig ikke. Han bevidnede ofte, hvorledes han var vel tilfreds, om Gud vilde snart tage ham til sig i sit Rige; naar jeg spurde ham om Aarsagen til saadan Attraa, var det visselig ingen Utaalmodighed, eller dette Livs Kiedsomhed, der forarsagede sligt, thi dertil havde han jo og ingen Aarsag, men en christelig Begierlighed at stilles fra det dødelige syndige Leve-me, og være hos sin Gud altid.

Det vil maaske komme mangent een underlig for, hvad jeg her siger, men som den Sal. Af-dødes Hierte var langt fra all Hykterie, saa et og min Tunge fra Smigren. Dømmer selv, om det ey er en stor Overbeviisning om en sand Zgiensfødeelse, om den hellig Aands iboende Naade og Kraft, naar nogen i sin blomstrende Ungdom ved Ære, Sundhed og all Overflød, tænker paa Døden, ey frygter samme, men bereder sig til den, ja hvad mere er, efter Guds behagelige Villie ønsker dens Komme! Hvem laaner mig Tunge og Ord til noksom at prise denne hannens af Gud beviiste Naade! jeg fortæller ey dette efter velstalende Mænds Naade, der ofte tage en tvungen Anledning, for at udbrede den Af-dødes Roes, men jeg siger Sandhed, mere Gud til Ære, end Menneker til berømmelig Eftersagn.

Hans Haand-Bibel er et aabenbare Beviis paa hans Kierlighed til Guds Ord, thi i samme

me havde han bedtegnat og hofskrevet meget. At han hiertelig maa have beredet fig til fin Død, vidner det forhen forklarede Sprog, hos hvilket han havde skrevet fin sidste Villie: Dette skal være min Liig-Text.

Saa villig fom han fandtes til at ville fortie ne Tre og Lafigelfe, faa uvillig var han til at ville høre samme. Han anfaae det næften for en Fornermelfe, naar man vilde give ham hans velfortiente Roes, og hvad Dydens rette Kiens dere anfaae for at være fuldkommen i Verden, syntes ham ikke alleene at være ufuldkommen, men endog at burde forkaftes. Der var intet forfult i hans Væfen; Han hadede dem, der vare Swanerne liig, fom udbortes har de deyligfte hvide Fiere, men indbortes fort Riid; Han hadede intet Menneffe, men vel deres Lafter, helst deres, fom havde Honning paa Tungen, men Galde i Hjertet.

Hvor ferdig var ey dette ædle Gemyt, endog med fin egen Skade at beviife andre godt. Herom fand ey alleene Venner, men endog Fiender vidne. De fom ved hans tappere Næve vare bleven gjort til Fanger i Krigen, tog han ved fin Mildhed siden efter endnu mere fangen, ja holdte dem faa godt, at naar de bleve ranzionerede, beklagede de mere den Time, i hvilken de fik deres Frihed, end den, i hvilken de begyndte deres

L

res

Februarius 1753.

158 Hr. Chr. Gyldenløve.

res Fangenskab. Gudhed kand dog ey gaat høyere, end til at overvinde med Belgierninger, og sende dem hiem som Benner, dem man som Fiender har tilfægtet sig Seyer over.

Der ere somme, skjønt dog kun saa Menner, medgiben et vis Talent til let at kunde indtage Folkes Hjertter; Herpaa fattedes vores Højsalige saa lidet, at han snarere havde faaet en dobbelt Gave heraf. Hvem er vel gaaet misforenoyet fra hans Ansigt? hvilket elendigt Mennecke har vel nogen Tiid anmodet ham om Barmhertighed, og er forladt hielpeløs. I Entfervidner derom, som han saa Christelig haver underholdet! I Faderløse kand tale derom, som han saa mildelig haver hiulpet paa Fode! De gamle nødtrængende Soldater, som han haver raft Brødet, maa rose ham derfor.

Hvilke skionne og hertlige Stiftelser har han ey havt i Sinde at oprette? hvor viise og nyttige Forslage har man ikke fundet efter hans Død, hvorved han har været betænkt paa, at gribe den nødlidende dydige Adel under Armene, samt forsikke deres faderløse Piger-Børn en ærlig Underholdning, samt gudelig Opdragelse, hvilket hans Christelige Forsæt vel og uden Tvivl, saavidt muligt er, vil blive fuldbyrdet af hans efterladte Arvinger, hvortil enhver, som elsker Gud og sin trængende

gende Næste, ey kand andet, end ønske Velsig-
 nelse, Fremgang og Lykke.

Et er endnu tilbage, nemlig at tale om hans
 høye Excellences dobbelte lykkelige og velsignede
 Egteskab. Det første Giftermaal skeede imel-
 lem ham og den Høybaarne Grevinde Char-
 lotte Amalia Danneberg, hans høye Exce-
 lences Hr. Stadtholderens i Norge, Friderich
 Ulrich Gyldenløves ældste Frokens Datter.
 Brielageret holdtes i Aaret 1696.

Der er intet til, som kand gjøre et saa for-
 noyet Egteskab, som naar de ved en nøyere For-
 ening blive sammenbundene, der ved Gudsfragt
 og Dydens sælles Baand allerede tilforn ere
 parrede. Et fattedes kun dette lykkelige Egte-
 skab, nemlig Langvarigheden. Thi dette fuld-
 kommene Par havde kun i tre Aar levet sammen,
 førend det behagede den alleene Wiise at opløse
 denne deylige Knude, og ved et uventet Døds-
 fald at borttage denne hans dydefulde Gemahl-
 inde.

Hans høye Excellence, der allerede havde
 imaget en overmaade Bedrøvelse ved den glori-
 vordige Konge Christian den Femtes Døds-
 fald blev nu saaledes selv gjort til en bedrøvet
 Enke-Mand.

Det som meest forøgede hans Bemodighed og Sorg, var hans Gravværelse; thi da han for det almindelige Bestes Skyld paatog sig en Rejse op til Norge, efterlod han een, ey alleene sygelig, men endog høyfrugtommelig Gemahlinde, og kort derpaa maatte han tage imod det bedrovelige Budskab, at han havde tabt i Danmark det han her i Verden havde kiærest, om det ellers Land anses for tabt, som vi sender i Forveien, og siden selv følge.

Disse sidste Tanker var det just, som nogen kunde lindrede den Gl. Hr. Gyldenløves Smerte, som han selv bevidner i hans Svar-Skrivelse til mig paa mit til ham opsendte Trostes-Brev, nemlig: At hans Smerte ville være ubeskrivelig, dersom han skulde sørge, som Hedningene, der intet Haab have, men at dette i sæt muntrede ham op, at han ey havde tabt det han elskede, men kun sendt samme foran, og at han haabede om det saa maatte behage Gud, snart at efterfølge sin allerkjæreste Egtefælle.

Det behagede imidlertid endnu ey saa hastig den Herre, som regierer over Liv og Død, at bortkalde den Hønsalige Herre, men det lod snarere, som det guddommelige Forsyn vilde opbevare ham Fædernelandet til Tjeneste, og Efterkommerne til Gavn, ved at fortplante hans Slægt; thi

thi da den Høysalige Herre havde siddet Enkes Mand udi to Aar, skeede det ved Guds useyrlbare Styrelse, at han giftede sig anden gang med den Sal. Fr. Geheime Raad og General Admiral Baron Juels efterladte Enke Fru, den Høyvelbaarne Fru, **Dorothea Krag**, som han havde et fredeligt, lykfsaligt og høystfornyet Egteskab med; han aplede ey alleene med hende en ung Herre i Italien, men har og nu ved sin Afsteed fra Verden efterladt hende høysfrugt sommelig med een endnu skiult Livs Frugt.

Hvor dybt denne ubentede Forlits har skaaret i den høybaarne Enkes Hierte, staaer før til at tænke, end med Ord beskrive. Det er meget, at miste een saa elskelig Gemahl, men mere een saa tapper og dydelskende Heldt, dog allermeest, at sligt skal hende i en Tilstand, naar man bærer hans Kiærligheds Pant under sit samme Hierte, og venter snart at skulde blive en glad Barne Moder. See hvor hastig Land ikke vores Myrte-Krank blive ombendt til Cypresser, og den smneste Elskov til en bitter Sorg.

For at haste til Enden, og komme til sammes bedrøvede Forvarseler, vil jeg endnu erindre, hvortledes Hans Kongel. Majestet, hvis Gliid og Omförg for Landets Sikkerhed vaager, naar andre Jover, foretog sig i Aaret 1703 at besee sin Lands Milice, ikke alleene her i Landet, men endog

i Holsteen, Jylland, og saa fremdeles. Høyst bemeldte Hans Kongel. Majest. der visselig veed at skionne paa Dytighed og Fortienester, om ellers nogen Herre i Verden veed at skionne det paa, fandt samme Tiid for raadeligt, at tage een saa forfaren General med sig, ey alleene til Geiskab paa Beyen, men endog som et beqvemt Verktoy.

Jeg veed ey selv, hvad somme toge sig for be-
kymrede Tanker til ved denne Reyses Begyndelse, over en vis Hændelse, den de ansaae som et meget bedrøved Forvarsel; Det skeede nemlig, om jeg veed ret, den allerførste Dag paa denne Reyse, ey langt fra Ringsted, at en Italiensk Løber blev bag paa Hans Kongl. Majest. Karete, i hvilken den Sal. Gyldenløve ogsaa sad, ihjelslagen af en Torden-Straal, som til een ikke liden Forstreckelse for de omkring og bag efter liørende strax faldt Steendød need at Bognen.

Der behøvedes vel ikke et nyt Mirakel for at bereede vores Sal. Hr. Gyldenløve til Døden, han som alt længe tilforn af Guds Ord Torden var rørt, og hver Dag bereede sig til Døden, det være og langt fra, at jeg paa dette Sted vil aabnare mine Tanker, hvorthen og hvorpaa denne Tilfikkelse efter Guds for mig skjulte Villie land have været rettet, imidlertid

er det mig troværdigen bleven berettet, at den Sal. Fr. Gyldenløve ey har slaget denne Sag hen i Veyr og Vind.

Deres Kongel. Majest. havde herpaa neppe forladt Sælland, og var kommen ober Belætet til Odense i Jyen, førend hans høye Excellence blev syg der i Jyen, og maatte søge Sengen; Sygdommen begyndte den 4 Julii med stor Hæftighed, som omsider slog an til Børne-Kopper, men som der tillige kom mange andre svære Tilfælde til, der udmattede den Syge meget, kunde man noget saa nær see forud, at Sygdommen var af den Betydenhed, at den truede med Døden, i hvor stor Fliid og Møye Lægerne end brugte.

Denne uslykkelige Tilfælde spurdtes i en Hast ober Belætet, men Rygtet var aldrig saa snart kommet til Kjøbenhavn, førend hans høye Excellences Frue Gemahlinde tillige med hendes Høy-Grevelige Naade sammes Frue Moder, anvendte Dag og Nat paa hastig at komme til det Sted, hvor den laae, de elskede. Kiærlighed lader haabe alting, Onsker og Haabet blive og let Staldbrodre, deraf kom det ogsaa, at disse tvende Bedrøvede ey vilde lade alt Haab fare, helst da den niende Dag, som man almindelig holder for den farligste, var gaaet over. Han selv, den Salig Herre, syntes vel

ikke at være saa begierlig efter Livet, men dog ey heller at være indtagen af Wisshed om sin Død; skiont han desuagtet bereede sig til samme.

Han lod den 15 Julii, som var den sidste han levede her paa Jorden, kalde til sig een af Byens Præster, der ved sin Prædiken maatte styrke hans Andagt, og hielpe ham med at synge, læse og bede. Han syntes herpaa om Aftenen at falde i en Slags Kølighed, som dog ey varede længe, men var at ansee, som et Forbarsel for Dødens Kølighed, da denne Salig Herre den 16 Julii (1703) om Morgenen Klokken er, so: lod denne sin Pilgrimsgang paa Reysen selv, og uden Kiendetegn til nogen stor eller merkelig Smerte hensev sagte og salig i Herren.

Han havde her i Verden ey oplevet mere end 29 Aar 5 Maaneder og 18 Dage, og var alle saa i Henseende til Aarene, endnu under det Liv som hører til den fuldkommene mandbare Alder, da han dog i Henseende til mandbare Gierninger og en fuldkommen Dyds-Ovelse, langt overgik den graahærdede Alder, han som havde bivaanet flere Feldtslage og Trefninger, end han endnu kunde tælle Aar.

Nu fryder sig hans Siæl i Guds Haand, og under der den Glæde som ingen dødelige Tænder kand fortælle, eller nogen Engle-Tunge kand ud-
sige!

fige! men I tappere Heldte, bærer nu et Lege-
me bort, hvis Siæl allerede er baaren i Abra-
hams Skiod! bærer bort et Ligg, som er bleven
begrædt med mange tusinde Aare, men dog en
noksom Land beklages; bærer samme kun bort af
vores Dyne, men vider! I skal aldrig kunde bære
ham bort af vores Sind og Hjertter.

Men at de Allernaadigste, Naadige, Høje
og Velbyrdige Herrer, deels for at bevise deres
Naade, deels at udvise deres Medlidenhed, med
deres høje usfatterlige Nærværelse har vildet lade
de sig befalde at hidaane denne Sørge, Forsam-
ling, udkræver større Tak, end jeg her med Ord
Land afstæde. Ikke desmindre er jeg befalet af
samtlige Vaarørende, allerunderdanigst, ærbødigst
og tjenstlig at bebidne, at som denne Naade og
Venstskab skeer den Salige til sidste Vresbeviis-
ning, og de selv deraf tage sig megen Trøst,
skal de med saa meget des større Nidkærlighed be-
sitte sig, hvorledes de igien ved alle Levligheder
Land legge deres besynderlige Taknemmelighed
for Dagen.

Da denne Ligg-Prædiken i det øvrige, i Hens-
seende til Trykningen og Kobberstykkernes Zir-
ter er den ziertigste af alle Danske Ligg-Prædike-
ner, vil man her korteligen opregne det fornem-
meste af samme: Det første forestiller Sørge-
Skibets Ankomst paa Kiøbenhavns Reed;

thi da den høysalige Herre, var, som før er meldet, død Natten imellem den 15 og 16 Juli 1703 i Odense i Syen, blev det høye Liig strax prægtig iflæd, og derpaa lagt i een med sort Fløvel overtrokket Kiste, der var sterkt besat med Guld-Snorer og Frannier, blev herpaa d. 26 Julii om Aftenen efter 10 Slet udført fra Odense, og den 27 bragt om Bord i Nyborg, hvorpaa det den 28 ankom paa Kiøbenhavn Reed.

Den til dette Brug udrustede Fregat blev herpaa efter høyt Befalning gandske overtrokket med sort, og nogle hundrede Laterner blebe ophængte i Bantet og paa Masterne, som viiste den høysalige Herres Navn i Trek; Broen fra Skibet af, var overlagt med sort Klæde, hvorpaa høyt bemeldte Liig den 29 Julii, om Aftenen gandske sildig, ved 12 Cavallierer, der alle vare Majorer og Capitainer i den Kongel. Guarde, blev baaren ud af Skibet, og sat paa den hertil færdig staaende Liig-Bog, desimedens Granaderne, der stode i Gelede paa begge Sider, præsenterede deres Gevær. Dette forestilles paa den første Plade.

Det Under meget store og lange Kobber, viser den Orden, og de Ceremonier, der ere blevne i Aigt taget ved dette høye Liigs Bortførelse over Kongens Nye-Torv, hvor tillige den da

da bærende Kring er aftegnet i Prospect, samt Kong Christian den Femtes Billede til Hest.

Det Tredie viser denne Herres prægtige *Castrum Doloris* i Vor Frue Kirke, eller rettere den Pavillon og Forhøyning, som Liiget blev sat paa.

Det Fierde viser Vor Frue Kirke inden i, med hver Sted hvor det høye Sørge-Følge var henstillet, her sees Liig-Kisten endnu at staae paa *Castro Doloris*, og Hr. Doctor *Masius*, som staaer og holder den her anførte Klage-Tale.

Det Femte viser atter Kirken inden i, og den Orden i hvilken det høye Liig er aftaget fra den gjorde Forhøyning, og bringes hen til sit Hvilested. Begge disse Prospecter ere meget store og lange.

Det Større viser den store og prægtige Kobber-Kiste med sine i Jlden stærk forgyldte Messing Zirater, der glemme de jordiske Levninger af denne ypperlige Herre. Ved hvert Kobber-Stykke er vedføyet en udførlig Beskrivelse, som her falder for vidtløftig at igiennemgaae.

Bed det prægtige *Castrum Doloris* vare der foruden mangfoldige *Sindbilleder* og *Emblemata* i sær opreyste Fire *Pyramider*, paa hvilke den

Ca

Salig Herres Levnet og fornemmeste Bedrøftet
Fortællingen vare skrevne med forgyldte Bogstaver
i det Latinske Sprog.

Den høvsalige Herres fulde Titul var denne:
Hans Høye Excellence, den Høybaarne Herre
Hr. Christian Gyldenløve, Greve til Sam-
søe, Friherre af Lindenberg, Ridder af Ele-
phanten, Hans Kongel. Majest. til Dan-
mark og Norge høvbetroede General-Feldt-
Marschal-Lieutenant, Ober-Cammer-Herre,
Stiftammand over Bergens Stift i Norge,
samt General-Postmester i Danmark.



Denne høvsalige Herres Skrifte-Fader, Jø-
hannes Trelund, der først gik som Feldt-
Provst med de Danske Tropper til Italien,
men siden efter sin Hjemkomst blev offentlig Læ-
rer paa Kjøbenhavns høye Skole i Beltrale-
heds Konsten, og tilsidst døde som Biskop i Wis-
borg, haver skrevet et Latinsk Program-
ma over denne Nordiske Heldt, hvori dog næsten eo-
quivalenter findes andet end hvad af Doctor Masio er ble-
ven erindret i den Tydske Klage-Tale (*)

Han

(*) Ved dette Programma er at erindre, det Høvsalige
Løvet er fortrykt saavel paa Titul-Bladet, som
af

Han beskriver hvorledes han i Aaret 1683. reyste til Holland, og kom hjem 1688, men naar der tales om, at den Høy-Salige Herre blev giort til Ridder af Elephanten, legger han dette til, at Kronprins Friderich selv hængte Ordenen paa ham i Paris 1693. Da den glørværdige Konge Christian den Femte var gaaet ind til sin Hvile, blev den høysalige Herre opsendt til Norge, tillige med Græw Wedel for der at paaagte de Svenskes Bevægelser.

Da alting paa den Kant var stille, og han igien var kommen tilbage til Kiøbenhavn, var det den Spaniske Successions Kriig gif an imellem den Kommercke Keyser og Kongen af Frankrige, der endog tog sit Sæde i Welfland. Som nu Hans Majest. Kong Friderich den Fierde havde besluttet, at lade et Chor af 6000 Mand Danske Tropper træde i Keyserlig Sold, blev samme Troppers Anførsel allernaadigst anbefoet vores Gyldenløve; Det artigste herved var, at han blant Franske først havde lært den nemmeste Maade at føre Kriig paa, og tilførne nydt Underviisning af deres egen store Feldt-Herre Luxemborg, hvorledes han nu best skulde gaae sammes Efterfølgere, Ville Roy og Vensdome, tapper og forsigtig i Møde.

Han

atter inden i Tølen i sig selv, hvort han siges at være død i Julio 1702, i Steden for 1703. Dette Programms er trykt 1707 som et 2 Aar førend Krig-Prædikenen kom ud.

Han roses meget for sin store Gudsfrugt, og særdeles exemplariske Levnet, samt Opførsel derude i de Catholiske Lande, ligesom han og har været den første, der med Danske Kriigs Følk har havt nogen fri Lutherst Religions Dvelse midt i Pavedømmet.

Den tappere Prins Eugenius, den Kæserlige Kriigshærs rette Skydds-Engel, foretog sig ey lettelig noget betydeligt, uden han enten i det mindste havde overlagt det med vores Gyldenløve, eller og havde ham ved Siden af sig, thi han forlod sig ligesaameget paa hans Forstand, som han elskede den hos ham fundne rare Dyd. Det krænkede og derfor den høysalige Herre utrolig, at en ond-artet Heber skulde forhindre ham, at være med i det blodige Slag ved Luzara, i et Land ey uden Grusen erindre denne Dag, paa hvilken han mere taalte, end selv var i Stand til at befale, det man skulde bringe ham ud af Lejren til Verona.

Med hvad dyb Erbødighed han ærede sin Konge, fandt blant andet sees heraf, at omendskjønt hannem var givet fuldkommen frie Magt, at kiende i alle Livs-Sager, saa vilde han dog aldrig, endskjønt det daglig skeede hos de Kæserlige, betiene sig af denne sin Magt, undtagen i Tilfælde hvor ingen Betænkning var nødvendig, eller Siden ey kunde lide nogen Opsættelse, han

indsendte tvertimod alle slige Kriigs-Rets-Doms
me, hvorved nogen sit Liv blev fraktiendt, til
Kongl. Bekræftelse, og gif derved saavel berømmes-
ligere, som og underdanigere og tryggere til Verks.

Keyseren, som han af sin Konge var befal-
let at adlyde, hans Befalinger efterkom han
troaligen, ja antog sig sammes Gavn og Beste
saaledes, som det kunde have været hans eget
Fædernelands. Han stræbte at ansees mere som
en Fader, end som en bydende Feldt-Herre over
den ham anbetroede Kriigshær; Han vidste ey
alleene at omgaaes de øverste Høviis-Mænd,
men endog de ringeste Soldater, med saadan
Mildhed, at de i ham, som deres General, saavel
elskede deres Stalbroder, som i deres Stalbro-
der ærede deres Anførere.

Han tillod imidlertid ey, at Kriis-Tugten skul-
de geraade paa slette Fodder ved hans Underha-
vende, formedelst utidig lemsfeldig Medfart; Mindst
kunde han lide, at nogen af hans skulde gaae paa
Marodering eller Plynderie; Havde nogen forseet
sig derudi, som let kunde skee, var den forurettes-
de ligesaa vis paa Hielp og Hevn, som Forbry-
deren paa Straf. Han var meget sparsom i at
udgyde Menneske-Blod, og sældede ey, uden meget
ugierne, nogen Dods-Dom. Han var derimod
desto ferdigere til at igienkalde samme, naar Feldes-
Consistorium, eller hans Geistliges Samling be-
træfs

Kræftede, han med en god Sambittighed efter Guds Ord og Sagens befundne Omstændighed, kunde gjøre det.

Som han ingenlunde erkjendte Naaholdenbed for nogen af sine Tilbøieligheder, og langt mindre Gierlighed, kunde han med større Foye sig om sit Tog i Velskand, det som Alexander Magnus fordm lod sig forlyde med om sit til Asia: Jeg er ey kommen hid til Asien for at tage noget af andre, men for at give. Han fortiente og derfor saa meget desbedre Naavn af Gyldenløve, som det syntes han snarere var fød til at foragte Guldet, end til at agte det, same me var hos ham kun i liden, Jern og Staal derimod i høyere Priis.

Tilfidsst findes bag denne Klage-Tale 2 Danske, 3 Tydske og 2 Latinske Vers trykte, hvor Forfattere allene ved Begyndelses Bogstaver er bemærkede, blant demnem haver Biskop Kinge i Syen opsat det første, saaledes:

Her hviler Danner Heldt, hin brave Gyldenløve /
Fød og opfostret til, at staae mod Døden Prøve
Udi den grunne Mark, hvor Mars med Jiv og

Blod
Uddeeler Sæer til sin kiække Kæmpe-Rovd,
Her lagde han sit Sværd, thi Døden i hans Hælk,
Med Hinderlijghed, sig paa ham vilde stiale,
Udi hans Føde-Land, hvor den hans Døne stundt
Men Gyldenløve dog i Døden Sæer vandt.

OS (O) OS

Bu

Bedrøvede Forældris Trøst
oc Hierte = Styrcke

andragen aff

Apostelen St. Jacobs 5 Cap. v. 7, 8.

Der

Erlig oc Velbiurdig Mand

Axel Gyldenstiern

til Karsholm,

Hans Adelig Liig, med Christelige Ceremonier
hæderligen bleff nedsat udi St. Knuds Kirke i
Odense, udi mange fornemme Adels, Geistli-

ges oc Verdsliges anseelig Forsamling

den 21 Julii 1652,

oc samme Tiid forklart

a ff

Laurig Jacobson,

Superintendent over Syens Stift.

Trykt paa det Kongelige Adelige Academie Borse, hos
Peder Jensen Aar 1653.

Februarius 1753.

M

Da

* * *

* * * *

Da Bisp Lauritz Jacobsen lod denne sin Klage= Tale paa offentlig Tryk udgaar til Sorøe, et Aar efter den var holdet af ham over denne paa Beltet druknede Adelsmand, haver han, som sædvanlig, dediceret samme til den Omkommenes Forældre, Hr. Henrik Gyldenstjerne til Skausboe, Kongelige Majest. velbetroede Land=Commisario i Syen, samt sammes elskelige Husfrue, Fruen Elisabeth Podebusch til Karsholm.

I Fortalen erindres Forældrene at stille sig den gudfrygtige Jobs Exempel for Dyne, der paa een Dag maatte miste sine 10 Børn; han sørgede vel hiertelig derover, men fandt sig dog omsider i Guds Villie; De som fornuftige Christne bør gjøre det samme; Vel var det en stor Huk at see paa de mange modige Taare deres faderlige og moderlige Dyne fældede, da den sørgesfulde Tidende saa usformodentlig tilkom dem, om deres kiære Sønns u=lykkelige Afgang. Det var saa stor en Jammer at see det, at endog mange fremmede christelige Hjerter sukede og fældede Taare, at denne gudfrygtige, fromme og rederlige unge Adelsmand saa hastig, og saa u=lykkelig skulde omkomme. Men det bør dog ikke forblive ved Sorgen, de bør betænke hvo den er, der

har tilfikket dennem denne store Hierte-Sorg, for derved at prøve deres Tro og Taalmodighed. De bør saa meget lettere efter Jobs Exempel skikke sig i Guds Villie, som han itkun haver taget dennem den ene Søn fra, og ladet dem beholde alle de andre fiære Børn tilbage, som de dagligen kand have Trost og Glæde af.

Lig-Texten, som Forældrene forlangte for Hiertet var denne: Jacobi Epist. 5 Cap. v. 7, 8. Saa værter nu taalmodige Brødre indtil Herrens Tilkommelse. See en Bonde tager vate paa Jordens kostelige Frugt, og er taalmodig dermed, indtil han faaer Morgen og Aften-Regn; Været J ogsaa taalmodige og styrker Eders Hiertet, thi Herrens Tilkommelse er nær.

Hvo kand noksom beklage dette vort menneskelige Levnets store Jammer og Elendighed, og hvo kand noksom fortælle dets Ubestandighed med sine mangfoldige ulykkelige Tilfælde? I Dag kand man være ung og rød, i Morgen bleeg og død. Derfor siger og Salomon, Mennesket veed ikke sin Tiid, men ligesom Fisken fanges paa den skadelige Krog, og Fuglen i Snaren, saa bliver og Mennesket henrykt i den onde Tiid, naar den talder hastelig over hannem. Hvor hastig og uformodentlig bliver dog Fisken fangen og oprykt af Vandet paa Krogen, naar han svømmer aller-

M 2

best;

best; hvor uforvarende og hastig er Garnet over Hovedet paa Fuglen, naar han hopper og quidrer allertystigst, ligesaa gaaer det og under tiden meget hastig og ufremodentlig til med vores Livs Ende.

Hvor hastig gik det ikke til med den fromme Jobs Born? I en eneste Time ere de alle borte baade lystige og døde. Eli Præsten gik hastig bort med sine Sønnen, og døde ved et uventet liget Tilfald; hvor hastig bleve ey de atten Mennesker ihjelslagene af Taarnet i Siloah, der de saadan Ulykke mindst formodede. Men hvad ville vi umage os med fremmede Exempler at opsøge, vores egne daglige Exempler lære os jo de samme, og faaer os Troen i Hænderne. Haver man ikke hørt, at nogen haver gaaet sund og karst til Sengs om Aftenen, og aldrig staaet op mere? Haver man ikke hørt, at mangen er opstanden sund og karst om Morgenen, og inden Aften haver været et dødt Liig? veed man ikke at Mangen er reyst fra Huus og Venner karst og sund, og er ført dødt Liig tilbage igjen. Di have jo her et bedrøveligt Exempel for Dyrne i det te salige Menneske. Han skiltes fra sine Venner med Helbred og Glæde, drog paa sin respektfulde Rejse, sin Naadige Herre og Konge i all Underdanighed at opvarte, og see han føres et dødt Liig tilbage.

Caar

Saadan uslykkelig Hændelse bør aldrig gaae noget Guds Barn af Glemme, efterdi ingen har det Brev eller Borgen derimod, at hannem det samme, eller deslige jo kunde vederfares. Ingen bør derfor sikker eller tryg, eller rose sig af den Dag i Morgen kommer, efterdi han ikke veed, hvad i Dag skee kand. Ingen ville og ders for i Synderlighed opsætte sin Omvendelse til i Morgen, men i Dag, i Dag gjør din Sag klar hos Gud, lad saa komme hvad Gud vil, det kand da intet skade.

Anfangende denne Ærlig og Velbyrdig unge Mandes Salig Axel Gyldenstjern til Karsholm hans Adelig Herkomst, meget gudelig og skikkelig Livs og Levnets Fremdragelse, sørgelig, uslykkelig, uformodentlige dog salige Afskæd af denne elendige og bedrøvede Verden, hannem som er hensøved udi Herren til en ærlig Almindsse, hans høy-bedrøvede kiære Forældre udi deres høye Alder til Lindring og Trost, Broder og meget Sorrhjælpene Systre til Husvælelse, til lydendes Venner til Glæde, Adel og Uædel til et Speyl at speyle sig udi, og til et Exempel at efterfølge, da er denne Sal. Mand fød paa sin Fæderne Gaard Swanholm i Skaane, Aar 1629 den 12 Martii, af Faderen Ærlig og Velbyrd. Mand Henrik Gyldenstjerne til Skausboe, Kongel. Majest. velbetroede Land-Commisarius i Syen, og Moderen Ærlig og Velbyrdig

178 Axel Gyldenstjerne.

dig Frue Lisabeth Podebusch til Karsholm.

Hans Farsfader var Hr. Prebden Gyldenstjerne til Vorbørrig, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests Befalningsmand paa Bøffling. Hans Farsfaders Fader var Stremge Ridder Hr. Knud Gyldenstjerne til Aesgaard, Hr. Henrik Gyldenstjernes Son til Jversnæs.

Da han var 2 Aar gammel, begiærede hans Fædre Fæster, Frue Birgitte Gyldenstjerne hannem tidt og ofte, efterdi han var optraidt efter hendes Sal. Husbond, Hr. Axel Urne til Rygaard, Lands-Dommer udi Sieland og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Ringsted Kloster. Hun vilde holde Skolemester til hannem, og lade ham saaledes opfostre, som hun for Gud og all Verden ville være bekiendt. Denne hendes Begiæring indgik hans Fædre Forlovels, saa han var hos hende udi 8 Aar.

Siden derefter befaldt det hans Fædre Forældre at tage hannem til sig igien, at han med andre hans Brødre kunde paa een Maneer opdrages og undervises, efterdi det er vist og sandt, som Poeten siger, a teneris assuescere multum est, og som den vise Plutarchus skriver; **Fundamenrum & Fons omnis felicitatis est recte**

rette institui: Det er en Grundvold og Begyndelse til all Lykkeligbed udi Ungdommen rettelig og vel at undervises og optugtes. Dette haver og hans kiære Forældre haft udi god Lyagt, og have derfor holdet fornemne Præceptores til hannem, saa han daglig forfremmedes under deres Disciplin.

Herpaa var han hos sine kiære Forældre udi nogle Aars Tiid, men da samme ey længere havde Lyft til at holde Huus i Skaane, begave de sig her over til Landet, hvor han enda forblev hos dennem en Tiidlang. Men som Ærlig og Belbyrdig Mand, Hr. Jørgen Brahe til Hvedholm, Ridder, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majest. Befalningsmand paa Hagenskou Slot, befandt, at der baade var en god Natur for Haanden, og Tilbøvelighed til det gode, da af den svogerlige, oprigtige og trofaste Affection til hans gode Svoger og hans gandske Huus, saa og den systerlige Kiærlighed, som Ærlig og Belbyrdig Frue Anne Gyldenstjerne haver, og altid haver havt til sin kiære Broder og hans gandske Huus, have de begge været begierendes af hans kiære Forældre, at han maatte forundes dennem, da de vilde handle med hannem, som deres eget Barn.

Denne deres Begiæring havde hans kiære Forældre ingen Foye at afflaae, esterdi de vel vidste
M 4
han

han kunde i ingen Maade vederfares bedre end hos dennem; De lode ham derfor følge, og var han der paa tredie Aar, blev imidlertid flittig holdt til Gudsfrugt, boglige Konster, og adelige Exercitier, blev og for sin Fromheds og Fromheds Skyld meget afholdt hos dennem, og alle de, han omgiktes med.

Hans gode Farbroder og Far-Syster havde gierne seet, at han maatte have blevet saa længe hos dennem, indtil han kunde have kommet ud af Landet med deres Søn Velbyrdige Preben Bræbe. Der han tog sin Afsked fra sin gode Far-Syster, lod hun det see med vaade Øyne, at det skeede imod hendes Villie og Forhaabning; men efter som hans Kiære Fader befandt, at hans Humeur ikke var saa meget til Studering og boglige Konster, som han havde agtet, og dog vilde have hans Tiid vel anvendt, maatte han paa en Maade forsøge Verden, indtil han kom til et bedre Judicium og Alder. Han begjærede derfor af hans Kiære Svoger og Syster, at de uden Fortrydelse vilde lade hannem slippe fra sig, som de og, skiont unødigt, gjorde.

Herpaa reyste hans Fader med hannem fra Hagenskou til Glykstad, i den Aagt og Dreetsning, han vilde have sat hannem selv til vor Allernaadigste Herre og Konge, som paa de Tider var Erke-Biskop til Bremen; men efter som han

han ey fik Tiid og Stunder til at følge hannem længer, forskikkede han hannem fra Glykstad over til Stade, eftersom han for længe siden havde havt Tilsagn af hans Fyrstelige Naade paa de Sider, at maatte komme udi hans Fyrstelige Naades Tjeneste.

Han blev herpaa Hans Fyrstelige Naades Page, som han var udi Tre Aar, og havde is midlertiid stor Yndest, baade af hans Herre, og alle samnes Betiente. Men eftersom hans Fyrstelige Naade maatte begive sig fra Biskopsdømmet, formedelst den store Krig, der var i Landet, gav hans Fyrstelige Naade hannem med flere Forlov og Afskæed, og lod hannem derhos sige, at han altid skulde have en Naadig Herre i hannem, han skulde herefter fremdeles skikke sig vel.

Siden kom han igien hjem til sine fædre Forældre, og var hos dennem en stakket Tiid. Der efter forskikkede samme ham ud til Hamborg med en høy Officeer, som havde den Spaniske Bestalling for en Oberst, paa det han skulde lære, hvad en Cavallier er anstendig, hvor hannem og var meget lobet, førend han drog ud; Der han kom til Hamborg, fortovede han det en Tiid lang, og forhaabede, at alting skulde gaae for sig efter Ord og Afskæed, hvortil og hans Forældre havde slaget deres fuldkommelig Tiid,

M 5

giort

gjorde og derfor ingen anden Anordning, enten med Beyer eller Forskrivning, til andre høye Officerer. Men der den Sal. Mand fornam, at han saaledes paa et fremmet Sted ufornodentlig var kommen udi allerførste Labyrint, og at alting gik udi Decadence med hannem, havde og ingen at raadføre sig med, tog han omsider den Resolution, at drage hjem til sine Forældre med de Midler han havde, skjønt samme kun vare meget ringe; Dennem berattede han all Omstændighed, bad om Forladelse, om det var dennem imod, han vilde gjerne med all sønlig Lydighed forvarte deres gode Villie i andre Maader, hvilket dennem vel befalet.

Der hans fiære Forældre saae hans accuratum Ingenium, og at han havde det Begreb, at kunde styre og regiere sig selv, forlovede de hannem, at reyse ud af Landet, hvor hannem lystede, befoel hannem saa Gud i Bold, og gav de hannem en stikkelig ung Person med, som tiende dennem selv, der og siden blev hos hannem indtil hans Dødsdag.

Han reyste da først til Kjøbenhavn, udi den Aigt og Meening, at komme tilig nok til Erlig og Velbyrdig Mand Hr. Corfitz Uhlfeld, Danmarks Riges Hofmester og Raad, samt Kongel. Majests. Befalningsmand paa Næsen, som havde gjort det Tilsagn, at tage hannem med sig

sig i sin Ambassade til Holland og Frankerige. Men der den 21. Mand kom til Kjøbenhavn, var velbemeldte Hr. Rigens Hofmester allerede tilforn afreyst.

Efterfom han nu ey havde nogen af sine Venner der i Byen at raadfore sig med, besluttede han at reyse over til Knudstrup i Skaane, for der at raadfore sig med velbemeldte sin gode Farbroder Hr. Jørgen Brahe; Efter sammes gode Raad og Forfkrivning til Rigens Hofmester, begab han sig strax paa et Skib i Sundet til Holland, hvor han fandt Hofmesteren, og blev hos hannem, saa længe som samme Ambassade varede, saavel i Holland som Frankerige, for en Opvarter, efter Kongel. Majest. ders til givne Samtykke. Han blev og for sin finlige og stikkelige Opførsel meget roset af Gesandten.

Der Gesandten havde forrettet sit Erinde i Frankerige, tog den 21. Mand Afsked fra hannem, og fortovede endnu en Tiid lang der i Landet, for at øve sig i sine adelige Exercitier. Han opvartede Herrer og Fyrster, holdte sig til fornemme Folk, og besaae saavel Landene som Stæderne.

Da Urolighederne rum Tiid derefter fik stor Fremgang i samme Lande, skrev hans Velbyrdige

dige Forældre efter ham, hvorfore han igjen kom tilbage til Danmark, efterat han havde været ude i tre Aar. Han var saa hjemme en stakket Tiid, og brugte imidlertid det hellige Sacramente, samt viiste sig sine kiære Forældre i alting meget lydig.

Noget derefter foreenstede han til **Kiøbenhavn**, efter sine Forældres gode Raad og Samtykke, hvor han lagde Hans Kongel. Majest. Tjeneste for en Hof-Junker. Siden derefter, der den Belbaarne Græve **Rangov** af Hans Kongel. Majest. Gesandtviss blev forskikket til hans Keiserlige Majest., blev han ogsaa af Hans Majest. naadigt forordnet at skulle være een af Gesandtenes Opvarter. Den! Sal. Mand indlagde sig ved denne Lejlighed et godt Rygte hos Gesandten, og blev for sin egen Person holdet i sine Aigt, saavel hos Kongen som mange Fyrster og Herrer.

Forend han den gang foreenstede ud, anholdte han hos Hans Kongel. Majest. om sin Afrejsed, og Tilladelse at giøre en Rejse ind i **Italien**, som ham naadigt blev bevilget. Da Gesandten havde aflagt sin Expedition til **Wien** hos Hans Keiserlige Majest., begierede han, at han vilde forløbe ham at bese de **Ungerste** Grense og dets Fæstninger, som han og giorde, og tillige

se lod sig vel befalde, at han havde saa stor Lyft til at see og lære noget.

Han drog herpaa til **Ungern**, samt nogle Mile ind i **Tyrkiet**, hvor han nær var kommen forhen ved et **Partie Tyrker**, som satte efter ham. Da han havde besøgt alle **Grense-Huse** og **Fæstningerne** imod **Tyrken**, begav han sig igien til **Wien**, i hans forrige **Opvartning**, og var der saa længe hos **Gesandten**, indtil han vilde med alle reyse derfra.

Da den **Tiid** kom, tog han **Afskeed** fra **Græven**, og begav sig ind i **Italien**, hvor han besøgte det gandske **Land**. Han var længe til **Rom**, udi de største **Solenniteter**, som **Paven** holdte i alle **Cardinalers**, **Førsters** og **Herrers** **Nærværelse**. Paa **Palme-Søndagen** blev hannem af **Pavens** **Haand** givet et **Kaars** af **Palmer**.

Derfra reyste han i det **Kongerige Neapolis**, og besøgte, hvad der var at see. Da han havde været et **År** i **Italien**, for saavel at lære **Sproget**, som **continuere** sine **Exercitier**, begav han sig igien derfra ind i **Frankerige**, derfra ind i **Holland**, siden derfra til **Lands** hid ind i **Danmark**, efterat han nu sidste gang havde været ude i tvende **År**.

Han kom saaledes lykkelig og vel **Hiem** til sine **tiære Forældre**, og glædede sig da paa alle **Sider** ved godt **Helbred** og **timelig Lyksalighed**. **Si-**
den

den blev han ikke længe hjemme, forligte sig dog imidlertid med Gud, og brugte det hellige høv-
værdige Nadverens Sacramente, forreyste derpaa igien i sin Allernaadigste Herres og Konges
Tjeneste.

Da Hans Majestet, vores Allernaadigste
Konge reyste til Holsteen med Hoffstaten, vilde
den Sal. Mand ikke forglemme sin sønlig Skyk-
dighed, men forreyste til sine kiære Forældre, og
talte med dem, hvilke bade hannem han vilde
tiene Hr. Kigens Marsk til sin Dotters Bryl-
lup, som han og med god Billie anlovede, og
reyste derpaa til Holsteen igien sin Herre og
Konge at opvarte. Han kom herpaa siden
over til forbemeldte Bryllups Hoytid, var med
fleere godt Folk lystig og glad, omgiffes fæntlig,
ærbødig og høfflig med alle, saa han endog sam-
me Tiid indlagde sig et meget godt Lidende hos alle.

Der Solenniteten var endt, tog han en me-
get venlig og kiærlig Afskæed fra sine kiære For-
ældre og Sødkende, hvilke ønskede, de maatte
med Glæde findes. Han sagde til sin Søster
Ærlig og Velbyrdig Jomfrue Clara, jeg er
Gud være lovet! saa rolig i mit Sind, og til-
freds hvorledes Gud vil have det med mig, ef-
tersom mine gode Forældre ere saa meget vel til-
freds med mig. Han gif derpaa hen til sin gode
Farbroder Velbyrdige Hr. Jørgen Brabe,
sin gode Fæster, Velbr. Frue Anna Gylden-
stjern;

Kiern; disligeste hans kiære Broder Uelig og Velbyrdig Mand Sreen Brahe til Knudstrup, og hans kiære Fru Sophia Brahe til Engsholm, hans kiære Morbroder, Uelig og Velbyrdig Mand Henrik von Pudebusk til Kjørup, saavel som hans kiære Mor-Syster Uelig og Velbyrdig Fru Sidonia Maria von Einzittel, og hans kiære Broder Abraham Rudolph von Pudebusk til Kjørup, af hvilte forbemeldte han tog en meget venlig Afsked.

Der nu alle hans gode Venner vare reyste fra Byen, maatte han fortove en Tid lang tilbage for Bogue Skyld, og det med stor Forlangsel, kom dog samme Aften, som var Tirsdagen efter Brylluppet til Affens, og om anden Dagen tiilig vilde han have reyst, tilligemed Uelig og Velbyrdig Jørgen Daa til Borrebye, hans meget gode oprigtige og tro Ven, over til Holstee, for der at begive sig i deres Herres Tieneste igien, men de kunde ikke komme saa snart afsted som de vilde, formedelst den Sal. Mandes Tjener, som altid havde dette Ordsprog: Jeg vil blive hos min Junker i Liv og Død, endda ikke var kommet med hans Junkers Toy; Men der han saae sin Tjener komme, sagde han: Nu fort i Guds Navn! Man gjorde sig derpaa ferdig, det snarreste man kunde, hvorpaa han befoel sig Gud i Bøld og gif i Baaden, hvor han sad og skiemtede med Skibsfolkene. Men efter som hans

hans Aar vare fuldendte, Dagene forløbene, Tiden og Stunden kommen, behagede det den almægtige Gud, at gjøre en Ende paa all hans Bedrøvelse, i det han maatte Mit-vaters oplyses af de grumme Bølger, formedelst en Hvirvel-Bind, som der berettes, og der opgive sin Aand, samt ved et saa bedrøveligt Tilfald sigte denne Verden, Forældre, Broder, Søster, Svogre, Slægt og Venner, gode Nat. Hans gandske Alder var 23 Aar og 4 Maaneder rimere 12 Dage.

Bag denne Klage-Tale findes Fire Danske Vers, alle betegnet med *S. G. S.* som er *Herr* rik Gyldenstjerne, Hof-Junkerens *Fader* der; Deraf er to Stropher disse:

Med tolf Børn Gud begaffet
 Rig, lydige og fromm',
 Saa er det for mig lauffet,
 For Gud nu skulde komm',
 En Søn i Frankrig døde,
 Ligger begravvet der,
 Axel paa Strand maatt' møde,
 Det Bud som Døden bær.
 Nok en Søn og tre Døttre,
 Som Guds Børn hvile de,
 En Broder og fem Søstre,
 Leffver igien med Bø,
 De Sex all'rede ere
 Udi den Højestes Bøld,
 Resten, Gud Trøster være
 I Nøden dem ophold.

☉ (0) ☉

Det

Det beknyttede Hjerte,

Saa vant som det og Land findes, endog i det
beste Guds Barns Bryst, naar Skilsmisse skal
være, og mand er stød mellem de tvende Livet
og Døden, hvor Hjertet da er beknyttet, naar
Knuden skal løses, og Sindet belæmt,
naar Sielen skal forløses,

^{Bremfat af}
Apostelens Pauli Gende: Brev til de Philippenfer
Cap. 1. v. 21. 22. 23. 24.

Hvilken Text

ubi den

Høvedle og Velbyrdige Frue

Fr. Siertrud Serberg,

Den Høvedle og Velbyrdige

Johan Arnoldt,

Hans Kongl. Majest. til Danmark og Norge ic.
Velbestalter Obrist over det Væsterlændiske Regiment i
Norge, Hans Edel: Dybdig, Hjert: Elskende og Døve-
niste Frue, hendes Kiigs sørgelige Begiængelse i Sier-
pen Kirke ved Scheen den 28 Junii Aar. 1687,
ubi en meget anseelig Forsamling, blev
forhandlet af

Ole Fransen Flor,

Guds Ord: Tiener saameledes.

Prentet i Kjøbenhavn af Christian Wexing, Univers.
Bogt. Aar 1689.

M

3

Februarius 1751.



Dedicationen til Obriste Arnoldt betiener den Talende sig af følgende Ord:

Enhver kand vel tænke, at hans bekleinte og honbedrovede Hierte, kand endnu ikke have ladet af at sukke, ey heller hans Dyne at flyde med Graad, over hans dyrebare Bens og uskarterede lige Frues Dod, hvorfore det vil ikke være et undre paa, om dette mit Skrift ogsaa vil lokke ham Taaren paa Kinderne og trykke ham af Hiertet.

Imidlertid gjør det mig ondt, at jeg just den allerførste gang, jeg dober noget af mit ringe Arbejde til Trykken, skal have saadant tyndt og bleegt Bleg at dyppe min Pen udi, som hans Gestrengheds Taarer ere, og væde mine Papper i saa hedt et Dye-Band. End venter jeg ogsaa disse mine arme og upolerede Notioner, som alt har staaet deres Prove eengang, og været fremmed for Ornene, hvor glade de være, at de slap, veed Gud, maa dog heran nu paa nye igjen, og stille sig ogsaa frem til Examen for Dyne. Det havde vel været ligere for dem, troer jeg, saasnart som de havde gjort den Salig Frues den Pligt og Ære, de burde i hendes sorgelige Forbesærd og Begravelse, de da tillige med det samme have

havde bleven jordet og begravet med hende, og aldrig seet Lyset meere, eller kommen iblant Folk; thi de veed selv, hvor skrøbelige de ere. Mens saa vilde jeg dog heller være saa haardhertet imod dem, og exponere dem paa nye, i all den Fare, som følge kand, heller end jeg vil heedes saa ondhertet imod Eder, at jeg ikke skulle ville føye, og nogenledes fornøye Eders Gestrengheds instændige og alborlige Begiæring, som jeg saa høyt er forbunden. (*)

Hans Gestrenghed var egtebied til en Frue, som var egtebied til Dyden selv, og det af sin Ungdom op; Gud tog den Salige Frue af Eders Skød, og lagde hende i Abrahams Elied; Hun som her kun kort har hvilet i Eders Arme og kjerlige Hænder, hvor I dog ikke kunde holde hende fri for Pine, hendes Siæl hviler nu udi Guds evige Hænder, hvor ingen Pine skal røre den.

Adam mistede et Ribbeen for at faae en Hustru, I har her mist en Hustru, for at finde hiffet en Helgen; I saae hende her sidst liggende paa Liig-Straae, i blaa og blege Kinder, i broste og indfaldene Dyne, thi saadant fandt I hende for Eder, med Hjertens Graad og Gremmel

R 2

se,

(*) Som denne Klage-Tale i sig selv er skrevet heel velyc er dette kun Talemaader den Talende vil viise sin Wlyesferdighed med.

se, der J kom hjem, og det maatte vel særdeles smerte Eder, at J ikke fik talt og taget en søn, omendstiont sorgelig Afsked med hende, førend hun dode, men der skal dog ikke være skeet Eder for kort derudi, naar J hiffet skal faae see hende igien, staaende for Stolen og Lammet i et stundende og forklaret Engle-Ansig.

Lig-**Texten** er taget af Epistelen til de Phlippenser det 1 Cap. v. 21 til 24. „Det at leve er mig Christus, og det at døde er en Værdighed: Men om det at leve i Kødets Land være mig gabnsigt, ja hvad jeg heller skulde udvalde, ved jeg ikke, thi jeg beknyttes af de tvende, i det jeg haver Lust til at henfare, og være med Christo; det var fast meget bedre, men at blive i Kødets, er mere fornøden for Ederes Skyld. „

En dydig Qvinde, siger **Salamon** er sin Husbondes Krone; Hun er ikke en Guldring paa hans Finger, ikke heller en Guld-Kiæde om hans Hals, ikke heller en Plomas i hans Hat, endog alt dette vilde være meget, men en Krone paa hans Hoved, ret en Guld-Krone paa det samme Hoved, som er hendes Hoved og Husbond, det er ret en Kongelig Ære, og derfor den høveste Ære i Verden, thi Kroner hør Konger til alleene. Er enhver Mand Konge i sit eget Huus, saa er han en kronet Konge i sin dydig

Hustrue, og som den ene Steen i Kronen blinker høvere end den anden, saa kiempes og i hendes den ene Dyd at forekomme den anden.

Hun er sin Husbondes Dynd-Lyst, og hans Siertes Fortrolighed, hun vil være sit Huses Sæl og Værelse, thi som Qvinden skinner ved Mandens Straaler, saa skinner Huset igien ved hendes, og saa er slig en Hustrue det samme i Huset, som Solen er paa Guds høje Himmel, og som en Lampe, der lyser i en hellig Lyse-Stage; Med Wiisdom bygger hun sit Huus, naar Daaren needriver det med sine Hænder. Med Stittighed og Fornuftighed afvender hun sin Herres Bredde, og reflekter den Fattige Haanden, med Kiærlighed feeder hun sin Husbondes Been, og dobbelt forlænger hans Aares Tæl; Held over Held er en bluferdig og trofast Qvinde, siger Wiismanden, og alt det, som veyes, er ikke værd at lignedes mod en Siæl, som holder sig vel; En Qvinde, som kand tie, er en Gave af Herren, og der er ikke Bederlag mod slig en tugtet Siæl.

Qvindes-Værd, skionnes best ved Qvindes-Misste, ligesom Mandes-Værd ved Mandes-Misste. Man har ofte mist det i een, som man ikke kand finde igien i tusinde; Salamon leedte iblant tusinde, og fandt ikke een fornustig Qvinde blant dem alle: thi hvo kand finde en dydig Qvinde,

spørger han. (*) Derfor siger jeg, at den der har en fornuftig og ædel-dydgig Kvinde, og ved hvad Fornøjelse der følger i et ærligt og kærtligt Egetskab, med saadan dydgig Siæl, mister han hende, han maa vel sørge; thi han har lidt en overmaade stor Skade, han har sat til i hende, det samme, som Juda Konger sætter til i deres Kroner, som de siden maa ydmyge sig, og stode need i Støven for.

Mangens Liv er ikke en Bønne værd, og hans Død ikke en Taar værd, han fortjener ikke, at man skulde sælde en Taar over hans Død, eller at der skulde høres noget bedrøveligt Væ, eller nogen grædelig Sang, noget sørgeligt Ach og Accenter i hans Død; Saaledes var det med den stemme Joachim, men med Josia gandske anderledes; Uden Årsag vil vel ingen Fornuftig græde, thi mon en Skov-Esel skriger over Græb, og skulle vel en Dre bøge over sit Foder, spørger Job.

Hvad ellers denne nu Salige Velbørdige Frue, Frue Giertrud Iserberg angaaer, da er hun fød i Kjøbenhavn Aar 1654. den 3. Novembr. af ærlige ægte Forældre, Faderen, den Edle og Vel-fornemme Mand Herman Iserberg, Moderen, Edle og Vel-fornemme

(*) Proverb. 31.

Elisabeth Klingenberg, hvilke hendes elskelige kiære Forældre, efterat de formødest Daadens, havde ladet hende Gud opffre, ere hende meget tilig ved Døden strafaldne, nemlig Faderen udi hendes Alders tredie, og Moderen udi sierte Aar, hvor da den Sal. Frue under sin Moders Systers, Frue **Magdalena Klingeborgs**, Sal. **Albrecht Zeints** gode Forsorg, er udi Guds Frygt, christelige Dyder og ellers hende velsømmende Qualiteter vorden opdragen, og hos hende forbleven, indtil hendes sirtende Aars Alder, da hendes elskelige kiære Farbroder, den Høyædle og Velbyrdige **Paul von Klingenberg**, til **Zannerov** og **Bosstrup**, Kongel. Majests. Stats og Commerce-Raad, saa og General Post-Directeur i Danmark, saa som hendes Formynder, og i Faders Sted, hende til sig fordret, for at forestaae hans Huus udi hans Enke-Stand, som og af den Sal. Frue berømmeligen er skeet paa tolv Aars Tiid, indtil det behagede den allraadende Gud, at denne nu Sal. Frue, efter vels bemeldte hendes elskelige kiære Morbroders, og Høyfornemme Godskende og paarørende Benders Raad og Samtykke, er Aar 1682. d. 14 Junii kommen i det hellige Egteskab med hendes nu høyst bedrøvede Husbonde, den Høyædle og Velbyrdige **Johan Arnoldt**, Hans Kongel. Majest. til Danmark og Norge, Belsalster Obrist over det Væsterlændiske Regi-

giment, hvor efter hun da paa Sem Nars Tid lebet med hannem meget k rligen og velberommelig, saa han nu af den Narsage velbemelte sin Velbaarne Frue desmeere s vner og desb vtere bes rger. Udi samme deres k rlige Egetab ere de af Gud velsignede med tre B rn, hvor af en Son i Herren allerede er henvobet, men tvende D ttre med Faderen sorgeligen igien lever.

Der nu dette salige Guds Barn haver for nogen Tid siden, befunden sig upasselig, og Svagheden efter Haanden jo mere og mere at tiltage, haver hun hen ved fire Ugers Tid holdt ved Sengen. Imidlertid er all tienlig cragtede Raad og Medicamenter til Helbredelses Restitution vorden anvendte, men som den nu Salige Frue fornam, alt dette at v re forgievet, og hendes Fraskillelsses Time flux at tilstunde, haver hun efter Christelig Forberedelse, sig l det betiene med det H nb rdige Alterens Sacramente, og udi største Devotion, samt Hiertens Andagt, befalede sin Sj l troligen udi Herrens Haand.

Og efterdi hendes Hiertselsselige Ki re Huusbonde var den Tid fr v rende, i Kongel. Majests. Tjeneste, haver den Salige Frue ey allerneste taget en k rlig og moderlig Afseendelse med

hendes Kiære Stifbørn, dennem trosigen forma-
 net til Guds Frygt og alle christelige Dyder,
 men endog ved dennem, og hendes Siæle-Sør-
 ger, lader hendes Kiæreste hiertelig hilse, og en-
 delig betakke for beviiste Kiærlighed, udi vis
 Haab, at som de nu efter Guds velbehagelige
 Villie, maatte saaledes fraværende skilles her fra
 hinanden, saa skulle de derimod med des større
 Glæde igien samles udi Guds ævige Rige, bad
 ogsaa hendes elskelige Kiære Morbroder, Mos-
 ster og eneste hierte Søster, med hendes Kiæ-
 re og samtlige Kiære Børn, saa vel som ogsaa
 begge hendes Kiære nu Udenlands gode Brodre,
 med alle Anrørende paa det flittigste at hilse,
 og gode Nat at sige, og takke for all beviiste
 Gode og Høflighed indtil de igien samles i den
 ævige Glæde.

Er saa endelig denne Velbyrdige Frue ved en
 meget sød og sagte Død, i hendes Siæle-Sør-
 geres og andre velfornehmme Folkes Navnærelse,
 christeligen afskrediget og saligen hensoved fra
 denne Verden den 4 Junii ved 12 Elet i hendes
 Alders 32 Aar, 7 Maaneder og een Dag.

Bag denne Klage: Tale findes et Latinsk
 Vers af C. Gyldensparte. Evende Latinske
 og et Dansk af Peder Lange, Præst til Car-
 leboe. Et Tydsk af A. R. Doffer, og et
 N 5 Dansk

198 Giertrud Iserberg.

Danskt af Nicolai Fabricius, Anden Deel
Hører i Kjøbenhavn Latiniske Skole.



Oliva

Olie-Træer i Guds Huus,
Som grønnes ved Tillid paa Guds Miskund-
hed, Taksigelse oc Taalmodighed,

Fremfatte af

Dauids 52 Psal. v. 10 oc 11.

Der

Den Vædele, Værlig oc Velbiurdig

Frue,

Nu Salig hos Gud,

Frue **Hette Rosenkrands**

B. Erich Rosenkrands

til Rosenholm,

Hendes Salige Liigs sørgelige Begængelse bleff
i Aarhus Domkirke holden den 2 May 1665
udi en adelig Folkfrig, og meget fornemme
Forsamling,

aff

Erich Mogensen Gravio,

Superintendent over Aarhus Stift.

Trykt i Kjøbenhavn hos Jørgen Lamprecht Aar 1666.

* * *

* *

A Fortalen, som er indrettet til **Ærlig og**
Velbyrdig Mand Erik Rosenkrantz
 til **Rosenholm**, udlader **Bisp Gram**
vius sig saaledes: En gudfrygtig Mand, Gud
 haver ladet komme i **Egteskab**, holder **tvende** **Jum**
veeler meget dyrebar; En **dydig** **Egteselle**, **fromme**
og lydige Børn; Savner man et af disse
tvende, da er **Sorgen** stor, helst naar man mis-
ster det første, men mister man dem begge, da
 er **Sorgen** saa meget **deestørre**.

Eders **Velbyrdighed** **haver** **tvende** **gange** **fristet**,
 hvad det er at **miste** en **trofast** **Egteselle**, en
dydig og **fornehmme** **Huus-Væ**, **fem** **gange** **for-**
søgt **hvad** det er, at **miste** **nogle** **fromme**, **lydige**
og vel optugtede Børn, er **saa** **derved** **prøvet**,
 som **Sølvet**, der **smeltes** **sju** **gange**. **Her** **hæder**
 det, **I** **have** **Taalmodighed** **behov**.

De ved den **Sal. Frues** **Ligbegiengelse** **forkla-**
rede **Ord**, ere **tagen** af **David's** **52** **Psalm**;
 „Men jeg skal blive, som et grønt **Olie-Træ**;
 „Guds **Huus**, jeg **haver** **forladt** **mig** **paa** **Guds**
 „**Miskundhed** **evindeligt** **og** **altid**. **Jeg** **vil** **tætte** **dig**
 „**erindreligen**, **thi** **du** **giorde** **det**, **og** **jeg** **vil** **bie** **ef-**
 „**ter** **dit** **Navn**, **thi** **det** **er** **godt** **for** **dine** **Heilige**.

Dviii

Qvinden afmales ved Maanen, thi som Maanen haaber sit Skin af Solen, saa bekommer Qvinden sit Skin og Glands af Mandens Straaler, derfor kaldes hun ogsaa Maninde af Manden. Vorn beskrives ved Stjerner, thi som Stjernerne rette sig efter Solen, saa retter sig gode Vorn efter deres Forældre, og ere dem i tilbørlige Ting lydige.

Anlangende Frue Nette Rosenkrantz til Lungholm høyaadelige Herkomst, da er hun fød paa Aalholm Slot i Lolland, Aar 1632 den 17 April af Faderen Urlig og Velbyrdig Mand Hr. Palle Rosenkrantz til Krenkerup, Ridder, Kongl. Majests. Befalningsmand paa Nykøbing og Aalholm Slotte. Hendes Moder var Frue Lisabeth Lunge til Eskjærd; Hendes Farfader Urlig og Velbyrdig Axel Rosenkrantz til Glimminge. Hendes Faders Farfader var Urlig og Velbyrdig Mand Erik Rosenkrantz til Langting, som var Axel Rosenkrantz til Langting og Frue Birgitte Knob deres Son.

Udi hendes unge Aar havde hendes fiære Forældre, stedsø havt all tilbørlig Omhu, at hun efter sin Alders Maade, først kunde oplæres udi sin Børne-Lærdom og Ehatechismo, derved at bekomme en forsikkert Grund paa sin Saligheds Kundskab, udi hvilken, hun siden ved den helte lige

lige Skriftes idelige Læsning haver merkkelig til-
taget, saa hun foruden mange Davids Psal-
mer, havde og lærdt St. Povels og Perri,
med fleere af de andre Apostlers Epistler, hvilke
den Sal. Frue ikke alleene redelig vidste at læse
uden ad, men endog kunde udi Særdeelsched føre
sig hver Capitel, Vers og Sentens til Nytte og
Brug, naar hun enten selv eller andre udi nogen
Tilfælde kunde deraf have Lærdom eller Trøst: her
hob, og i saa Maade med største Alvor af sær-
ste Barndom, besittet sig paa at være riig udi
Gud.

Midlertid er hun opdragen udi hendes Kiære
Forældres Huus, hiemme hos dennem selv, udi
alle Zomfruelige Dyder, hun lærte det Tydske
Sprog, og andre velsommelige Videnskaber og
Haand-Giærninger, indtil hun var 5 Aar gam-
mel, da hendes Kiære Mormoder, Ærlig og
Velbyrdig Frue Sophie Brabe, Salig Hr.
Jørgen Lunges til Odden hende, af hendes
Kiære Forældre begierede til sig udi sit Huus,
hvor hun for sin medfødde meget dydefulde Na-
tur, som hun og imod hende udi allerynsketigste
Lydighed, Ære og Tjeneste altid lod tee, kunde
ey andet end være hende et meget Kiært Barn,
af hvilket hun havde daglig Ro og Glæde.

Hun var saaledes udi hendes Kiære Mormoderes
Huus, indtil hun var 9 Aar gammel, da hendes For-

Forældre begiærede hende hiem til sig igien, til sine andre kiære Sødfkende, som var i Aaret 1639, hvor hun siden forblev under hendes kiære Moders egen Optugtelse, og opvoxe udi all Guds Frygt, med alle jomfruelige ønskelige Dyder.

Hun fremdrog saaledes sine unge Aar udi høyst Kyldig Verbødighed imod sine kiære Forældre, ynkeligt Kiærlighed til sine andre kiære Sødfkende, og store Fromhed, med fornuftig Siinhed imod alle og enhver, saa hun ey kunde andet end erlange Yndest og Elskelighed hos alle, hvilke der midlertid nød hendes daglige Omgængelse, indtil hun var 17 Aar gammel.

Saadan den Salige Frues retsindige meget gudfrygtige Optugtelse, dyderige Natur, medfødde Fromhed, og høyberømmelige Fornuft, haver i Synderlighed beveget hendes kiære og nu høyst bedrøvede Husbond, Kærlig og Velbyrdig Mand Erik Rosenkrantz til Rosensholm, den Tiid hans Kongel. Majests. Befalningsmand paa Halstæd Kloster og Ravensborg Lehué, samt Land-Commissarius udi Laaland og Falster, af Guds behagelige Forsyn, og hans kiære Sødfkenes Tilskyndelse, at lade hendes kiære Moder, Kærlig og Velbyrdig Frue Elisabeth Lunge, Sal. Hr. Palle Rosenskrantz til Krenckerup tiltale, og bede om hende til sin Huus, Ære og Frue.

Hun

204 **Nette Rosenkrantz.**

Hun blev hannem da med samtlige hendes
 Friends og Venners behagelige Sãmtykke til-
 sagt paa Krenckerup Aar 1648. Derefter
 gjorde hendes fiære Moder deres Bryllup udi
 Kiøbenhavn, tillige med hendes anden Son
 ster, Ærlig og Velbyrdig Frue nu og Sal. h^os
 Gud, Frue Elisabeth Rosenkrantz, Frang
 Rangovs til Estrvadgaard Aar 1649. D^ot
 3 Junii.

Udi dette deres meget christelige og høyst fiære
 lige Egteskab haver de nu med fuldkommen ^{samt}
 let Hierters Fornoyelse levet tilsammen udi 16
 Aar ringere end 2 Maaneder; Desimidlertid
 haver den høveste Gud dennem naadeligen ^{vel}
 signet med 9 levende Børn, fem Sonner og fire
 Døttre, af hvilke det haver behaget den almæ-
 tigste Gud fra denne elendige Verden til sit evige
 Æres Rige igien at bortkalde den ene Son
 Velbr. Holger Rosenkrantz, og de tre Døttre
 Velbyrdige Jomfrue Magrete Rosenkrantz,
 Jomfrue Sophia Rosenkrantz og Jomfrue
 Berthe Rosenkrantz. De andre fire Sonner,
 Velbr. Palle Rosenkrantz, Holger Rosen-
 krantz, Jørgen Rosenkrantz og Erik Ro-
 senkrantz, samt eneste Døtter Jomfrue Eli-
 sabeth Rosenkrantz, leve endnu saa længe det
 behager den allmægtige Gud dennem udi Eide at
 opholde, deres høybedrovede Fader til nogen
 Trøst og Husbalelse.

Det

Denne nu Sal. Frue lod det være sin største Noe idelig at læse i den hellige Skrift, ligesom hun og forlostede sig at læse mange begavede Guds Mænds Skrifter. Blandt andre havde hun i sær gjort sig Johan Arengs Skrifter bekendt, hvilke hun næsten alle havde igiennemlæst, førte dem og jævnlig med sig, hvor hun end reiste. Hun haver og taget sig for sumne Johan Arengs Tractat om den sande Christendom at udsætte paa Dansk, som og næsten er fuldtommet.

Foruden hendes daglige Aften- og Morgens Bønner afbrød hun i andre sine Bestillinger en sær Estermiddags Time, hvilken hun anvendte i inderlig Bøn og Paakaldelse paa sine Knæ til den høyeste Gud.

Hun var, mens hun levede, hendes Husbondes Dynes største Lyst, hans Hjertes eeneste Trøst, og Husets fuldkomne Væ, udi hvem han, som hans kæreteste L. Tette havde med største Fornøjelse mettet sit Hjerte, Sind og Tanker.

Hendes kære Husbondes Datter med hans første Frue, haver hun altsid, siden hun efter hendes fatig Mormoders Værlig og Velbyrdig Frue Berrette Friises dødelige Udgang sit hende i sit Huus, der hun var 5 Aar gammel, holdt

Februarius 1753.

det ndi all Kiærlig Optugtelse, som sit eget Barn,
 en giørendes udi nogen Ting Underseend paa hende,
 de, og dem hun selv havde fød til Verden.

Hans Gødfkende og Bønner haver hun og
 lige ved sine egne hiertelig elsket, agtendes sig det
 en Ære, deres Kiærlige Hiertelab imød hende med
 Ærbødighed stedse at forskyde og forekomme.
 Saadant haver hun og Klarlig ladet Kiende, i det
 hun med all moderlig Omhu og Kiærlighed haver
 ladet Velbyrdige Jomfrue **Magrethe** **Geu-**
storphs sig været saa inderlig befalet, som sit
 egen Dotter, tog hende og efter hendes Kiære
 Faders, Ærlig og Velbyrdig Mand, **Hr. Jes-**
chum Gerstorphs, forrige **Rigens Drostes**,
 sorgelig Afgang udi sit Huus, og midlerind have
 de største Omsørrig for hendes Ungdoms Op-
 tugtelse.

Belangende denne Sal. Frues Sygdom og
 Døds Aarsage, da efterkom den alsmægtige Gud
 nu igien havde velsignet hende med Livs Føjet,
 og Tiden kom, at alle ventede den ønskelige Tid
 me, i hvilken hun skulde vord en glad Barne-Mø-
 der, havde og derfor hos sig hendes Kiære
 ster, Ærlig og Velbyrdig Fru **Birgitte** **Ros-**
senkrantz, Ærlig og Velbyrdig Mand **Chri-**
sten Steel til **Søestrup**, hendes Kiære Dot-
 ter Fru **Nette Rosenkrantz**, Ærlig og Vel-
 byrdig Mand **Offve Kamels** til **Bekkestov**, og

og Frue Anne Trolle, Ærlig og Belbyrdig Mand Erik Bildes til Skovse, foruden adskillige fornuemme Præste, Qvinder, som stedse vare hos hende, ved alle gode tienligste Raad at befordre, næst Guds hjælperige Vistand, hendes onstelige Forløsning.

Men saasom det er Guds egen Gierning, baade at skabe Fosteret udi Moderens Liv, og at drage det ud igien efter sin behagelige Villie, og menneskelige Raad, intet ogsaa kand hjælpe, naar den almægtige Gud det ey vil forshyne, da efter at denne Belbyrdige og nu Sal. Frue var med Toilling-Børn, og havde udi sin haarde Barne-Mød fra Søndagen den 1 Aprilis til Tirsdag Eftermiddag megen Smerte med største Taalmodighed udstanden, lod hendes Belbyrdighed kalde til sin Sogne-Præst, den hæderlige og vellærde Mand Hr. Jacob Ørsted, at han hendes Siæl med Guds saliggjørende Raades Ord skulle styrke, paa det hun i denne store Legemets Svaghed des trosteligere kunde stride imod sin legemlig Bæe og Smerte.

Hun lod derpaa samme Aften indfordre til sig hendes kære Børn, dem hun formanede til Guds sande Frygt, og at være deres kære Saader lydige, lyste saa Guds Betsignelse over dem nem hver i sær, befalendes deres Skolemester med saadant Flid at lære dennem, som han det

for den høyeste Gud vilde svare, siden efter christelige Bønner og Forbønner vare skeede, vare vel alle, som den Sal. Frue udi hendes Eghed betiente, udi bedre Forhaabning om hendes Forløsning med Fosterne, sagde og selv sig videre med all Taalmodighed at ville udstaae, hvis Gud behagede hende at paalegge, og at jinde Natten ud med Dagene, saa lange der var nogen Kraft udi hendes Legeme til at føde, alle neste for sin gode dydefulde Mandes Skyld, som var stedse saa høyt bedrovet for hendes store Pine og haarde Smerte.

Midlertiid arbejdede den Sal. Frue strengeligen den heele Nat udi Sielen saavel som ind Legemet, udi hvilket sit Arbejde hun adskillige gange raabte Herre Jesu Christe! jeg slipper dig ingentunde førend du velsigner mig og krefter mig med adskillige flere Skriftens Trost, hvilke den Salig Frue, riig udi Gud, midlertiid udi højest Andagt for sig selv sagteligen udførte.

Endelig om Onsdag Morgen, der Kløften var 6, blev atter igien holdet Bøn for hende om Guds kraftige Bistand, hvilket der det var først rettet, og de endelig fornåm all menneskelig Hjelp og Raad at være forgieves, lod den Salig Frue selv atter kalde Præsten til sig, af hvilken hun lod sig meddele det hellige Nadverens Sacramente, og slog sig derpaa gandske fra Verden. D.

Der den Salig Frue blev af hendes Kiære
 Svoger, Velbyrdig Christen Skeel, med ad-
 skillige gudelige Formaninger af den hellige
 Skrift trøstet, og all Taalmodighed udi et
 stadigt Haab foreholdet, bad hun inderlig med
 Hierte, Sul og oprakte Hænder, at hendes
 Jesus vilde nu forløse sin Tienerinde, sigende:
 jeg begierer nu at forløses, og at være med
 min Frelser, ikke længer her, men udi det
 evige Liv.

Som hendes Kiære Husbonde herpaa med
 et vemodigt Hierte kom til hende, og sagde med
 grædende Dyne, at dersom det ikke behagede
 den almægtige Gud, at lade hende længere le-
 ve med hannem til felles Trøst og Glæde udi
 denne bedrøvelige Verden, havde de dog fuldkom-
 men Haab, at sees igien udi det tilkommende
 Liv; Det gjorde hannem udi Hiertet smertelig
 Ont, han skulle tage sidste Afskæed med hende,
 ønskede de snart af Guds Naade med desstore
 Glæde kunde findes, og eftersom der aldrig
 havde været ringeste Tvist eller Mod: Vil-
 lie imellem dennem, var han og forsikkert, hun
 endnu af Hiertet udi alle Maader var vel til-
 freds med ham, da rakte hun sine Hænder op,
 drog ham til sig og kyste hannem: O ja min
 D 3 aller-

210 Mette Rosenkrantz.

allerklæreste Mand! er jeg vel tilfreds med Eder! Gud troste Eder efter min Død, og glæde Eder tusinde Aar i Himmerige for hver Dage vi have levet tilsammen her i Verden! Jeg haver altid været mig en meget god Mand! Jeg kand nu ikke udføre mine Ord, som mit Hjerte er og gierne vilde; Jeg tvivler intet paa jeg jo lader vores Børn saaledes optugte, at de kunde vorde Guds Børn, og jeg for Gud ville svare.

Hun tog herpaa ogsaa Afsked med sin Kiære Svoger, Velbyrdig Christen Steel, og sin Kiære Søster Velbyrdig Fru Birgitte Rosenkrantz, og hendes Kiære Dotter, Fru Mette Rosenkrantz, Velbyrdig Mand Ove Kammeis, takkede dem for all broderlig og synderlig Huldhed, Tieneste og gode, formanede og bad dennem, de nu herefter vilde forblive hendes høje bedrøved Husbond og smaa Børn gode, og have den Omfarg for hannem og dennem, som hun dem visselig tiltrode, og var forbisset paa: bad derhos sin Kiære Søster at helse hendes Kiære Son Palle Rosenkrantz, og Søster, Son Johan Rangov, og videre paa hendes Begjærne formane dennem at de jo altid skulle have Gud for Dync, og aldrig lade hendes medertlige Paarvindelse gaae dennem af Glemme.

Hun

Nette Rosenkrantz. 211

Hun laae herpaa hen i megen Pine til om Onsdag Formiddag Klokken 9, da hendes Glas udbrandt, og hun ved fuld sund Fornuft under Christi idelige Naakaldelse leverede sin Siæl i sin Skuberes Haand. Hendes korte dog fuldkommene Levnets Maal var 33 Aar, ringere 11 Dage.

Udskillige saavel af Adel som lærde Præste og Mænd, have forfattet endeel Vers denne Udvode Stue Rosenkrantz til Ære; Blant de første findes et saavel paa Latin, som og et paa Dansk af den Salig Trues efterladte Husbonde Hr. Erik Rosenkrantz, et andet paa Dansk af J. Høeg, og endnu et andet af Otto Steel Ordetesen, samt et paa Latin af Jens Rosenkrantz. Til den sidste Classe henfores et Dansk af Ch. Schonning, et Latinsk af Ole Severin Ørsted, Rector i Randers Skole, tvende Latinske af Jens Eriksen, Præst til Moesberg og Hornsted, et Latinsk og Dansk af Lorenz Rasmussen Ledemarch, Sognes Præst til Drum og Ginderup, et Latinsk af Jacob Severin Ørsted, et Dansk ut poutuit, ita posuit Laurentius Martini Widstedius.



Programma
over
M. Morten Keenberg

udstød af

D. Marcus Wøldike,

Rector, og offentlige Lærer i den hellige Skrift paa
Kjøbenhavns høje Skole, Bisidder i Consistorio, samt
Medlem af det til den Evangeliske Læres Fortvæn-
nelse indrettede Selskab.

skrevet

den 5 April Aar 1737.

* * *

Man er pligtig at giøre deres *I*hukommelse
se bekient for *E*fterkommerne, som har
giort Guds Kirke Gavn. Den tak-
nemmelige *E*rbødighed, man er dem skyldig, be-
faler det, og den *N*ytte alle *T*roende Land have
deraf, opmuntret dertil.

*S*kriften paalegger os at ære dem, som bore
Forældre, ved hvis *T*jeneste vi blive kaldte til
Guds Rige, blive oplyste og ombendte, dem,
af hvilke vi blive bragte til *S*alighed. *B*ed at
ære saadanne, give vi en *P*rove paa vor *T*ro og
Eg

Lydigbed imod denne Guds Befaling, der er samlet med Forjættelse om et langt Liv; thi vi ere dem lige saa meget skyldige, der igjensføde os, som dem der føde os til Verden.

Man holder meget af de Skilderier, som vise os vore Forældres Udsyn og Gestalt; Man maa ikke mindre finde Behag i de Skrifter, som aftegne de Lærde Mænds Liv og Dyder, der have været hos os. Det er vel sandt, at saadanne formedelst deres Dyd og Guds Frygt ey behøve sig forsængelig Ære, men ved at ære dem, lærer Christus os, at vi ære ham selv. Deres Exempel kand efter deres Død hos Efterslægten opvække Æro, opmuntre til Wiisdom, og stadfæste Haabet.

Kand de fromme saaledes, efterat de have endt deres Liv, leve iblant os, saa skal ogsaa Belærdede og Belærbarde **Mag. Morten Keenberg**, Stifts-Prøbst i Siøllands Stift, Prøbst i Sockelunde Herred og Sogne-Præst til Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, leve iblant os, endskjønt han er nedlagt i Jorden.

Vi ville i disse Blade opregne hans Lebnets Løb, endskjønt vi ikke kunde opregne hans Forstienester. Den betiendte Bys i Jylland **Wisborg**, som er den fornemmeste Bys i det Stift, frembragte denne ypperlige Mand. Han var

D 5

av

214 **Morten Keenberg.**

atlet af saadanne Forældre, at deres gode Egenskaber ey alleene fandtes hos ham, men sammes Forestilling endog stedse kunde opmuntre ham til Dyd. Til Fader havde han Borgemeester Claus Christensen, en Mand over hvis Død hele Byen bedrøvedes. Moderen var en Sonne-Dotter af den navnkundige Biskop i Viborg, Peder Teocarus Løvenbalk, det var død Aar 1645. men dog for hans Fortienestes Skyld var i frisk Minde. Hun hede **Mette Peders-Dotter**, og var en gudsfrygtig forstandig Matrone.

Disse Forældre bleve i deres Egteskab velsignede med mange Børn; **Vores Keenberg** var den sextende i Tallet og den yngste af syv Børn. Han kom til Verden 1660 den 18 Junii og blev paa St. Hans Dag ved Daaben gjort til en Arving til Himmelen. Som et endnu ungt Barn maatte han heel tllig savne sin brave Fader. Hvor tungt var det ikke for Moderen at sørge for saa talrig en Families Dydragelse? Men denne forstandige Kone overvandt saadan Besværlighed.

Hun lod vores unge **Keenberg** undervise hjemme i Huset, indtil han kom saa vidt, at han kunde antages i **Viborg Byes cathedral Skole**. Han blev derefter sat i benævnte Skole, hvor han ved de foresatte Læreres Bindsigelse,

hed, endskjønt han var meget ung, i en Hast blev bragt saa vidt, at han i Indsigt og Forsand overgik de fleste af hans Jevnlige. Det var derfor og kun en kort Tiid, i hvilken han gik hele Skolen igiennem, saa at hans Rector Mag. Johannes Juulbye ansaae ham for dygtig til at komme til Akademiet. Han blev med Betsømmelse indskrevet som Student Aar 1677, og var derhos saa lykkelig, at han fik strax den store Mand Conferens-Raad Wilhelm Worm, som det Aar var Rector, til privat Præceptor. I denne brave Mand fandt han en stor Belynder, samt sine Studeringers Forfremmere, hvorudi ommeldte Worms Familie siden stedse har efterfulgt ham.

Vores Keenberg benyttede sig saaledes af de store Mands Underviisning, som da jirrede vores høye Skole, at han næste Aar 1678 i *Examine Philosophico* ikke alleene opfyldte det Haab, de havde gjort sig om ham, men endog forstod meere end de ventede. Fra den Tiid af begyndte han at legge alvorlig Bind paa Theologien, og betienede sig af de lærdeste Mands saavel mundtlige Underviisning, som Bøger til at forstaae den hellige Skrift, hvilken han flittig randsagede.

Han viiste herpaa med hvad Fremgang han havde anvendt sin Tiid, da han den 17 Dec.
1682

216 **Morten Keenberg.**

1682 udstod *Examen Theologicum*, hvorudi han fik *Characterem Laudabilem*, under D. Jens Birkerod og D. Johannes Lassenius; Mag. Jørgen Hammer som Provst paa *Cloustreret* forrettede samme Tiid *Notarii* Embede. Hvad Gaver han havde paa *Prædikestolen* til at tiene i sin Tiid Guds Kirke, beviiste han Hellig Tre Kongers Dag Aar 1683 ved Demis; *Prædiken* under D. Jens Birkerod, i hvilket Aar D. Christian Told forvaltede *Rectoratet* ved *Academiet*.

Den lykkelige og betydelige Grundvold han i sit Fæderneland havde lagt i sine Studieringer, søgte han herpaa ved en udenlandsk Rejse end mere at opbygge. Den besynderlige Fremgang i Videnskaber hans fem andre Brødre havde tilvebragt sig paa deres udenlandske Rejser, opmuntrede ham dertil. Han reyste derfor tillige med hans yngste Broder Peder Keenberg, som var for ved ham, til Gyltstad, hvor de lagde sig i Huus hos den store Theologus D. Peder Ziescherus, og lode sig af ham undervise: Han havde allerede i Kiøbenhavn fattet megen ~~Respekt~~ bødighed for denne berømmelige Mand, imedens samme var Enkes-Dronning Sophiæ Amalie Hof-Prædikant og Skrifte-Fader. Han opholdt sig hos ham i tvende Aar, og erindrede siden bestandig denne Mands store Lærdom, samt besynderlige Forstand og Hoflighed.

Her

Herpaa gik han til Holland. Han forsømte ikke at besøge de Academier dette Land og Friesland eyede, langt mindre at betjene sig af Theologorum Underviisning. Desuden horte han der den berømte Wittarium læse over Nature og Folke-Retten. Et Videnskab, som han holdte for ey alleene gierne at kunde samles med Guds Ords Læren, men endog at være nødvendig for sammes Lærere.

Fra Holland begav han sig til England, Videnskabernes lykkelige Bolig. I London var han kun en føve Tiid, men i Oxford og Cambridge opholdt han sig næsten halvveedie Aar til Ende. Hans Lærdom og Flittighed tilvevebragte ham der, at Engælænderne selv baade elskede og ærede ham. En Lykke som faa Fremmede naaer. Til Prøve paa hans Flittighed laad tie den Tiid han gjorde sig med at igiennemgaae den Bodleyfske Bog-Samling, saa at han i sin Fortegnelse over bemeldte Bøger-Forraad med egen Haand har rettet de Fejl, som deri fandtes, og antegnet de Bøger, som ikke vare anførte paa Fortegnelsen, men dog alligevel fandtes paa Bog-Salen.

Hans Lærdom, Skikkelighed og gode Sæder skaffede ham Udgang ikke alleene til D. Lydes, Dodwelds og Millit Venskab, men og til deres Fortrolighed, saa at de ved alle Lejligheder



der med Berommelse talte om ham. Dette gav og siden en Anledning, at de paa anseelige Vilkaar tilbode ham at blive i **Engeland**. Men Kierlighed til hans Fæderland hindrede ham derfra, hvilket han selv har tilstaaet ofte siden at have haft Aarsag at fortryde. Dette hans Afslag hindrede imidlertid ikke deres Godhed for ham, som vedvarede saa længe de levede. De Breve, som de efter hans Hiemkomst til Fæderlandet har skrevet ham til, bær Vidne derom, med hvilke iblant fulgte nogle smaa Forærlinger af de Bøger, som de lode komme for Lyst.

Han havde Vndest hos og Benskab med de berommelige Mænd **Procoz**, **Spencer**, **Cudworth**, **Krabbius**, **Creck**, hvilken sidste paa de Tider var i det saa kaldede **Sicles Collegium**, ligesom og **Bagweld** havde Sæde i det saa kaldede **Christi Collegium**. I **London** omgikkes han i sær meget med den for sin Betalenheds Skyld berømte **Franske Præst de Ferguson**, som med eendeel andre fra **Frankerige** flygtede Reformeerte havde faaet Bopæl i **London**. Blant disse raadførte han sig meget med **la Raqve**, en Mand der besad stor Kundskab i de **Old-Sager**, der angaae Kirken.

Den store og forunderlig hastige Forandring, som skæde i Regieringen **Mar 1688** bragte ham paa de Tanker at forlade **Engeland**; thi han

ansaae det ev for sikkert, længere at opholde sig der, reyste derfor til Frankrige.

Imedens han opholdte sig i Paris, gjorde han sig Umage for, at lære at kiende de Roman-Catholikes Lærdomme og Levnet. I Klosterne skulde han fornemmelig faae Underretning om den Lærdom, som Anti-Christen har udbredet, og de hemmelige Ting, som foretages udi den pavelige Kirke. Han gjorde derfor Bekjendskab med de Munke, som vare meest i Ansæelse for deres Lærdoms Skyld, af hvad Orden de end vare, og udforskede deres Religion og Meeninger.

Engeland havde imidlertid igien faaet Nødsighed, han reyste derfor atter did over, for der at tage Afskæed med sine Venner, gik siden derfra igjen til Holland, hvor han besøgte alle de høye Skoler, som han tilforn ikke havde været paa. Her i Landet opholdte han sig dog ikke længe, eftersom han havde foresat sig ogsaa at besøge de berømmeligste Tydske høye Skoler, for paa samme end videre at opsamle alt det, der henhørte til hans theologiske Studium. Leipzig holdt ham længst; Der var ikke allene mange berømmelige Mænd, men der kunde man og have Underretning om alt hvad der forrettedes i den gandske lærde Verden.

Efter disse omtalte Rejser kom han omsider tilbage igien til **Kjøbenhavn** Aar 1690. Han bragte med sig en stor Samling af rare Bøger, i sær alle de lærde Mænds Skrifter i **Engelands**, som vare udkomne i Anledning af de Uroligheder, som der den Tid var i Kirken; thi hans Rejse var saa forsigtig indrettet, at han kunde finde Lejlighed at anskaffe sig saadan en anseelig Bøger Forraad.

Paa bemeldte hans udenlandske Rejse tilvebragte han sig fornemmelig en stor Indsigt og Kundskab i **Guds Ords Læren**, med hvilken han siden gjorde Kirken stor Nytte, esferdi den var samlet med Nidkærhed og Omhyggelighed for at udbrede Guds Ære.

Med disse hans Rejser blev vel ellers hans Lærdom forøget, men hans Formue formindsket, dog skaffede Guds Forsyn ogsaa Raad herimod. Hans Lærdom og Dyd havde, endog førend han reiste fra **Kjøbenhavn**, banet ham Udgang til Nidkærliges Yndest af de fornemteste og anseeligste Huse i **Kjøbenhavn**, saa at de ligesom rappedes om, at vise Prover paa deres Bevaagenhed imod ham. Iblant dem fandt i sær nævnes den i **Quint** Tungemaal meget veltalende **Høyeste Rets** Procurator Cancellie, Raad **Brostrup Albertin**. Samme snilde Mand tog sig vores **Keenberg** meget an, og havde en besynderlig **Altraa** at

at hjælpe ham til at forfremmes udi theologiske Studeringer; Et rart Beviis herpaa var det, at da vores Keenberg skulde til at reyse, gav han ham ey alleene frie Guldmagt med sig, at maatte paa hans Navn optage hvad Penge han behøvede, men forsikrede ham ogsaa om, at vilde betale all hans Giæld, i fald han skulde see sig nod til at gjøre nogen Udentlands, af hvilken hans Godhed vores Keenberg dog ingen Tind betiente sig.

Da han igien kom hjem, tog bemeldte Cancellie-Raad Albertin ham i sit Huus uden nogen Betalning, alleene for at fornøye sig ved hans Umgang, samt faae Underretning om lærde Ting paa tremmede Stæder. Vores Keenbergs Lærdom og Indsigt i boglige Konster var da og allerede bleven saa bekiendt, at samme ey kunde andet end tilvejebringe ham Høvagtselse og Besøft hos den da værende Sogne-Præst til hellig Geistes Kirke, Mag. Esaias Fleischer; Denne ærverdige Mand baade yndede og forundrede sig over den Lærdom han fandt hos ham i deres daalige Samtaler, og den Beltalenhed Keenberg undertiden gav Prøver paa i hellig Geistes Kirke, hvor han lod sig høre, naar Mag. Fleischer, som havde en langvarig Engdom og lang Tild var sengeliggende, ikke selv kunde prædike.

Februarius 1753.

B

Hers

Herover skeede det og, at ommeldte Sognes Herre tilbød vores Keenberg, at ville udbirke hos Stadens Øvrighed i Kiøbenhavn, som den Tiid ogsaa kaldede Sogne-Præster til denne Kirke, at han skulde blive ham i Embedet tilførdnet, og tillige faae Forsikkrings-Brev ved paakommende Dødsfald at følge ham i Kaldet. Dette skeede ogsaa, saa at da endeel af Øvrigheds Personerne, og de fornemteste i denne Menighed, havde hørt ham prædike paa Kaldet, og tillige meget befaldet hans Prædiken, udstædede de et Kalds-Brev til ham, under Dato den 8 April Aar 1691. Men da Kongen selv vilde beholde sig Rettigheden at kalde, var denne Bestalling uden nogen Nytte for ham.

Kort efter dette var skeet, satte han sig fore sigien at reyse til Engelland, lavede sig og vore Kelig til Reysen; Men da han vilde tage Afsked med hans Højærværdighed Biskop Bager, for ved samme Lejlighed at tilbyde ham sin Tjeneste i Engeland, hvor han tilforn havde haft at forrette for Biskopen, forundrede Biskopen sig og alleene høylig over dette hans Forsæt, men for maaede ham og til, saasom han heller vilde under Fædernelandet Tjeneste af hans ypperlige Gaver, end at han skulde drage af Landet, endda at opsætte sin Reyse i otte Dage.

Inden denne foreskrevne Tiids Forløb udviede Biskop Bager et Kongel. Kalds-Brev til ham dateret i Februarii Maaned 1693 hvorved han ey alleene udnævntes til **Feldt-Præst** ved Jorets og Sebesteds Regimenter, som den Tiid stode med de øvrige Hjelpe-Tropper, Keyseren havde faaet imod de Franske, i Flandern, under Hertugens af Württemberg, Ferdinands **di Wilhelmi** Comando, men end og med det samme blev kaldet til **Feldt-Præst** efter **Mag. Johannes Dorschæus**, som var hjemfordret at være Sogne-Præst til **Kolding**. Herpaa blev han af Biskop Bager indviet til det hellige Læres Embede, og siden forsynet med Kongel. Keyser-Pas, hvorpaa han i Martii Maaned samme Aar 1693 begav sig paa Reysen til Armeen.

Den guddommelige Forsyn, som stædse, imedens han var Præst, førte ham meest til de elendige og bedrøvede, men sielden til de glades Husse, bragte ham ogsaa denne gang til Armeen, paa en Tiid da de tvende omtalte Regimenter vare i en usel Tilstand. En smitsom Sygdom havde næsten ødelagt dem gandske, og de faa, som endnu vare blevne i Live, maatte ligge adspredte uden for Leypren, at de ikke skulde besmitte de andre.

Disse tvende Regimenter til **Hæst** vare herpaa aldrig saasnart bleven satte i fuldkommen god

Stand med Mandskab og Heste, førend man igient
 stille dem i Marken, tilligemed den heele foreene-
 de Kriigs-Magt, for at vove et Feldslag med
 de Franske, som gik for sig ved Landen og
 Meerwinden; Men som de foreenede Mag-
 ter her leede et stort Nederlag, gik det og i sæt ud
 over disse toende Regimenter, af hvilke de fleeste
 bleve dræbte paa Balspladsen, men de saa over-
 blevne maatte redde sig med Flugten.

Imblant dem, som saaledes undskyede, var og
 vores Keenberg, der ved denne Lejlighed nær
 havde sat Livet til. De maatte tage Flugten
 over en Strøm, over hvilken han og satte med
 sin Hest, men Vandet gik saa stridig, at han
 kom af Hesten, og usejlbartig havde druknet, om
 ikke en Engælænder, som havde kiendt ham tilførm
 i Engeland, havde erkendt ham, hvilken kaldte
 paa ham ved hans Navn, og rekkele ham sin Rides-
 Bidst, som han greb fat om med begge Hænder,
 og saaledes blev slæbt op af Vandet. Som de
 Franske havde erobret den hele Lever, maatte
 han i denne elendige Tilstand beholde sine vaade
 Klæder paa, thi han havde intet at skifte med,
 og det som endnu var verre, saa kunde han ikke i
 tre samfulde Dage faae noget andet at vedergæve
 sig paa, uden bart Vand og umodne Æbler.
 Han faldt derefter i en sterk Feber, som blev
 end verre ved det at han slet ingen Forælgning
 eller Tilsyn kunde nyde.

Dette

Dette var da vel et kort, og det eneste, men
 og derhos saa vanskeligt et Feldts-Tog, han der
 gjorde, at der vel findes de, som have bivaanet
 vilige flere, men dog ey prøvet den tiende Deel
 Besværlighed, efter som alting er faldet ud efter
 Dufte, og Kriigs-Hæren har været forsynet
 med overflødig Proviant. Forsynet sørgede
 imidlertid saaledes for ham, imedens han laae
 sig, at Kongen kaldte ham fra Armeen og hav-
 de givet ham Kalds-Brev dateret den 23 Junii
 1693, at være Provst paa Møen og Sogne-
 Provst i Stege. I hans Sted blev anordnet
 til Feldts-Propst, Hr. Bartholomæus Deick-
 mann, som siden blev Conferens-Raad, og
 Biskop i Christiania.

Vores Keenberg reyste herpaa til Rishen-
 barn, og fik sin Collag af Biskop Johan
 Adolph Borneman, som var kommet efter
 Biskop Bager. For at vise sit taknemmelige
 Sindelag imod vores høye Stole, begjærede
 han kort Tiid derefter Magister-Graden, og
 efterat han havde forsvaret den ved denne Leylig-
 hed holdte Disputas, lod han sig dertil forstems-
 me i Aaret 1694, under Høy og Velbaarne Hr.
 Caspar Bartholin. (*)

(*) Hr. Professor Casper Bartholin var Ridder af
 Dannebrog.

226 **Morten Keenberg.**

I det nye Embede paa **Møen** viste han saa stor **Flid** og **Vinskelighed**, at han endnu **hans** kommes der, samt erindres med **Berømmelse** af alle de, som levede der paa **Den** i hans **Tid**.

For at lette den **Byrde**, som **Huus-Holdning** bragte med sig, tog han sin **Formands Enke**, den **Belædle** og **Dydzirede** **Matrone Maria Magrethe Bager** til **Egte**, som nu er **90 Aar gammel**. Hun finder i denne sin **svare Alder** dom ey nogen **Ting** saa **tungt**, som at hun har skullet **overleve** en saa **stor Mand**. Med hende fik han **sex Etisbørn**, **tvende Sønner** og **fire Døttre**, hvoraf de **fem** endnu vare **Børn**, eller i det **mindste** **gandske unge**. Paa saadan **Maade** fik han **Leylighed** at **vise** sig som en **Fader**, endskjont han selv ingen **Børn** havde.

Imedens han var i **Stege**, maatte han med **Bedrovelse** see sin **Meenighed**, som han meget **elskede**, **anfaldet** af en **grasserende Sygdom**, der bortryffede næsten den **halve Deel** af **Indbyggere**.

I **Maret 1697** blev den om **Kirken** vel **fortient** te **Mand** **Mag. Esaias Fleischer**, efter en **langvarig Sygdom** **bortkaldet** fra denne **Verden**. Dette **Dødsfald** gav de ham endnu **besvarene** **Borgere** af **hellig Geistes Sogn** **Ansøgning**, uden **vores Keenbergs ringeste Forsøg**

vidende, at udbede sig ham hos Kongen til deres Sogne-Præst, men saadan deres Begæring kunde ey blive opfyldt, førend Aar 1709, da **Mag. Frands Thestrup** blev kaldet til at være Biskop i Aalborg; Hans Majest. Kongen bestilte den Tid vores **Keenberg** til Sogne-Præst for hellig Geistes Meenighed, uden at han endten søgte det, eller nogen Tid gjorde sig Haab derom.

Kiærlighed til bemeldte Meenighed, der alle de tvende gange havde villet have ham til deres Siale-Sorger, bevægede ham til at forlade sit Kiære **Næsen**, som han tilforn ikke havde villet gjøre, endskiont et langt anseeligere Embede, nemlig Provstiet ved **Holmens Kirke** var ham blevet skriftlig tilbuden af hans **Høye Excellens**, Hr. **Ulrich Christian Gyldenløve**, da værende General Admiral.

Han fik her atter Lejlighed at vise Prøve paa de hærige Gaver han besad i at trøste de Elendige af Guds Ord, som han alt tilforn havde gjort i **Flandern**, og paa **Næsen**; thi det hændte just samme Tid, at den grusomme Pest borttog den største Deel af hans Meenighed, ved hvilken Lejlighed Gud baade prøvede og forøgede hans Tro, Bestandighed, Haab og Kiærlighed. Hvor farlig denne Tilstand end var, blev han dog usforsædet i at gaae til de Syge, for

at meddele saabel de Levende som Døende det hellige Sacramente. Han sad idelig, uden nogen Frygt for Sygen, ved de Syges Seng, deels for at trøste dem, og deels for at igientage de Regler, han tilforn havde givet dem om at berede sig til Døden, inden de gik ind i Evigheden.

Disse Huus-Besøggeler hindrede ham i det øvrige ey fra at forrette sit Embede i Kirken, hvor han saabel sogne som hellige Dage selv prædikede, og fandt megen Agtsomhed og Hovelighed hos sine Tilhørere, hvis Tal daglig formindskedes, siden de alle hørte paa hver Prædiken, som paa den sidste de meente de fik at høre. En stor Prøve paa hvad Indtryk hans Prædikener havde hos Tilhørerne i denne Tilstand, er den Gavn mildhed han formanede dem til at vise imod de fattige Børn, hvis Forældre vare bortdøde i Pesten, thi de gave anseelige Summer dertil, som endnu udgjorte en Deel af det Kongel. Waisens Huuses udstaaende Hovedstole.

Den nye Ære, som Kongen i Aaret 1717 behagede at benaade ham tillige med alle Kiøbens havns Sogne-Præster med, i at give dem ved et Rescript til Biskop Christian Worm, Kiøng med Consistorial-Raader, aforde hos ham slet ingen Forandring, hvis Sind desuden ey var nogen Eiskere af forfængelig Ære, som fandt nok som

kom sees af det, at han meere end en gang und-
slog sig for at tage imod en Bispes Stool.

Det skeede dog siden at han maatte forlade hellig
Geistes Meenighed, hvori han med Opbyggelse hav-
de arbejdet, og hvoraf han var meget elsket, siden
Kongen i Aaret 1720 allernaadigst behagede at be-
skikke ham til Provst ved Vor Frue Kirke, es-
ter Mag. Søren Sevel, til hvilket Embede
han af Mag. Jørgen Brink blev indsat. Den-
ne uventede Forskytning var baade imod hellig
Geistes Meenigheds og hans eget Onske, som
nu allerede var 60 Aar gammel, og derfor nø-
dig vilde paatage sig saa besværlig en Byrde.

Ulfker havde mødt de forrige Meenigheder,
han havde været Præst ved, denne blev heller
ikke befriet. Den græffelige Ildbrand odelagde
1728 den største Deel af Vor Frue Meenig-
heds Huse, hvori han ogsaa imedens han var
fraværende ved Roskilde Lande-Møde, mistede
alt sit rorende Gods. Han bedrovede sig ikke i
mindste Maade over dette sit eget Tab, men vel
over den almindelige Odeleggelse, og de mange
Kambers Elendighed, han glædede sig tvertimod
snarere over, at være funden blant deres Tal,
hvis Taalmodighed Gud paa saa mange Maa-
der havde vildet prøve.

Saa mange Geistlige eller Kirke-Embeder har den Sal. Keenberg havt at forestaae, af hvilke han ingen søgte, ikke engang ønskede sig: i dem alle har han derimod vist Trofasthed og Oprigtighed. Ingen Fare, ingen Besværlighed, ingens Misgunst bevægede ham nogensinde til at forsømme Guds Ære, eller de ham anbefoede Siæles Beste. Hans utrættelige Flid, saavel offentlig som hemmelig, gik ud paa, at nedbryde Mørkhedens Magt, og forfremme Guds Rige. Han besad en Veltalenhed, der vel var noget heftig, men dog flydende og reen, hvori han og vidste at anbringe den store Lærdom og Læsning han besad, dog uden at prunke med den. Han vidste paa en fattelig Maade at forklare de dybeste Ting i Religionen, og igiendrive Sandheds Fæder, at baade Lærde og U-lærde kunde have Underviisning og Overbeviisning.

Han havde en særdeles Gave til at indprænte sine Tilhørere Lyst til Dyd, og Afsty for Lasterne, som og til at opmuntre og trøste de Bedrøvede. Hans eget Levnet, i Henseende til de udvortes Forretninger, var en Kiæde af Bekymringer og Fortrædeligheder, saa at han ofte selv sagde, at han ledt kunde tælle de glade Dage han havde havt i Verden, men Guds Naade styrkede ham kraftigen.

Ende

Endskjønt han aldrig var vandt til ved Smigren at bane sig Vej til store Folkes Yndest, vilde vor Herre dog ey han skulde savne samme. Iblant hans Belyndere af det Slags kand man fornemmelig regne hans Excellence Hr. Geheime-Raad **Christian Detlev Grøve af Kevenclau**, der først fattede Godhed for ham paa Feldttoget i Slandern, og siden stedse vedligeholdte samme, ja kort for vores Keenbergs Død viste en Probe, i det han forstemmede en af hans Siægt, som var den sidste og eneste der endnu ikke var kommet i noget offentlig Embede.

Disse Blade tillade ikke at udføre alle de Banefuligheder han udstod, men dog var han i alt dette frisk og munter, ja i sit 72 Aar endnu saastærk, som en midaldrende Mand. Mod Slutningen af Aaret 1733 begyndte den Sygdom at pitte sig, som siden skilte ham ved Livet. Aarens laden hindrede vel Sygdommens Magt en Tiid lang, men hans Kræfter toge dog siden saaledes af, at han om Morgenen, naar han stod op af sin Seng, ey formodede at opleve Aftenen, og naar han lagde sig om Aftenen, ey torde mere vente at see Dag. Paa det Døden da ey skulde overraske ham ubereed, beskikkede han sit Hus i Tide, og gjorde Rigtighed for alle Regnskaber, og de Ting der vedkom hans Embede.

Den

Den berømte og erfarne Doctor **Christian Lodberg Friis**, Da værende Stads **Physicus** i **Kjøbenhavn**, anvendte vel de tienligste Hielpemidler, men uden nogen Virkning, da Naturen selv ey mere var i Stand til at virke. Den ærbørdige bedagede Mand sagde ofte med Fornøvelse til sine Venner, hvorledes han kunde fornemme, at hans Styrke forlod ham, og Døden efter Haanden sneg sig ind til ham. Han gik til den Ende, nogle Uger før han forlod alt det timelige, omkring til sine beste Venner, og talte fæde dem for den Omgang de havde havt her i Verden; Han sagde dem tillige, naar de bedroves over den rørende Afskæed denne ærbørdige gamle Mand tog med dem, hvorledes han af hans Sogdoms Natur kunde slutte, at man vilde finde ham hastig død, enten liggende i hans Seng, eller siddende ved hans Bord. Siden den Tid befattede han sig med intet, uden hvad en Herrens Tjenere, og en til Graven lydende bør fortælle.

Det er merkeligt, at han i hellig Geistes Kirke, hvor han havde først begyndt at prædike, og saa holdte sin sidste Prædiken, som skæde i Saaften, hvor han prædikede over Lidelsens Historie. Døden aarstede herpaa omsider ind til denne vel bereede Mand paa den 23 Dag af Febr. Maaned Mar 1736. Han havde den samme Dag længere end sædvanlig lagt i Bonnen paa sine Knæ, saa at han ikke

ikke førend en Time for Middag, stod op deraf. Han satte sig herpaa til Bords, og læste for Maaden, men inden han nød noget af samme, fik han et Slag, der berøvede ham Sands og Mæle, ja Livet selv.

Der blev vel strax slaget Hul paa en Aare, Blodet lob ogsaa gandske godt, men Baandet, der binder Sæl og Legeme sammen var allerede brusten. Dette hastige Døds-Fald skeede saaledes vel imod de Efterlevendes Forhaabning og Tanke, men selv havde han altid, heldst i de 3 sidste Aar, tilbedet sig af Gud en saadan kort Afstæed fra Verden, der maatte være befriet og særskilt fra megen Pine og Qual, hvilken han og ventede at saae, siden mange af hans Slægt paa samme Maade havde endet deres Dage. Med hvad Gemyt og Sindelag han fik sin Afstæed fra den stridende Kirke, kunde man endog efter Døden læse paa hans Ansigt, der paa ingen Maade saae forandret ud, eller viste noget Kiendteegn til Skræk og Banghed: man fandt det tvertimod ligesom han saae ud i levende Live, nemlig et klart, aaben og frimodig Ansigt. Der kom mangfoldige for at skue ham ligge Liig, af hvilke endeel, der havde elsket ham høvlig i levende Live, gjorde det i Tanke derved at lindre deres Bedrøvelse, men andre gjorde det af blot Nysgierlighed, for at see hvortledes han saae ud, nu han var død.

Eaas

234 **Morten Keenberg.**

Saaledes gik denne gudsfrygtige og ærbørdige Lærere mæt og træt af Dage ind til sin Hvile, efter et besværligt Liv, som havde varet 75 Aar og 8 Maanedes, af hvilke han i de 45 Aar havde beklædet geistlige Embeder. **Kiøbenhavn,** den 5 April Aar 1737.

Under Academiets Selgl.

Den Salige Hr. Keenbergs Liig blev berr paa den 3 Martii 1736 paa en Fredags Morgen Klokken 6½ Slet, hensat i Vor Frue Kirkes Capel, og siden ved Enden af Choret paa Kirkes Gaarden nedgrabet 9 Al. dybt i Jorden, med en Muur omkring ham, og en Hvalving over ham hvilket han selv, forend han døde, saaledes havde foranstaltet; (*) Paa hans Kiste var følgende Op- skrift at læse, der er forfærdiget af Belærbørdige Hr. Christian Keenberg, Capellan ved Nicolai Kirke i Kiøbenhavn.

Læser!

Forkaer du hvad du læser!

Elisner du, saa strækkes

Guds sande Kirke sørger

over en forsøgt Siæle, Sørger

Mag. **Morten Keenberg.** *Jn.*

(*) See herom Dänische Bibliothek 1ste Theil pag. 439. hvor ogsaa det heele Programmum Død til anden del paa Latin er indtrykt.

Ingen Sorg trykte ham uden Kirkens,
 Den bar han altid i sine Tanker,
 Den glemte han aldrig i sine Bønner,
 Den opbygte han allevegne med Kærdom og Kernet.

Ingen Under!
 Hans Hierte stettet i Liorue,
 smeltedes i daglig Suk, Taare og Bønner,

Ehi
 Hans Døne saac
 Guds Haand udstrakt over sine Guds Meenigheder,
 I Brabant blev først ved Pest, siden ved Sverb
 tvende Regimenter,

paa Nogen ved smitsom Sygdom de tvende
 Døens Deele,

I Kjøbenhavn tvende Meenigheder,
 Hellig-Geistes og vor Frue,
 den ene ved Ild, den anden ved Pest,
 bortstrøede.

Den sidste den skarveste:
 Kirken ligger i sin Forsjørelse.
 Byrder og Sottig nok for 45 Aar:
 Søgte Fornøjelse i 42 Aar i Høgtetab
 med den Velædle Frue

Marie Margrethe Bager.

Sot af Fremmed fra Altere Huns og Verden
 den 23 Febr. 1736.

afstøbt af Sottig, Arbejde og Bønner
 i 75 Aar 8 Maaneder og 7 Dage.

Læser
 sønst dig en den Byrde
 under over den Styrke.
 pos. nepos.
 C. R.

300

For Februarii Maaned findes uddragen:

- 1) Liigprædiken over Jørgen Brahe til
Hvedholm, holden af Lauritz Jacobsen,
Superintendent over Syens Stift,
trykt in 4to 1661.
- 2) Liigprædiken over hans høye Excellence
Christian Gyldenløve, holden af
Jesetor Gorfried Masio, Hof-Præst, trykt
in 8velo 1709.
- 3) Programma over samme, skrevet af Jø
hannes Trelund.
- 4) Liigprædiken over Axel Gyldenstiærne
til Barsholm, holden af Lauritz Jac
cobsen, Superintendent over Syens Stift,
trykt in 4to 1653.
- 5) Liigprædiken over Frue Giertrud Hjer
berg, Hr. Obrist Arnolds, holden af
Ole Fransen Flor, trykt in 4to 1689.
- 6) Liigprædiken over Frue Mette Rosen
krantz Palles Datter, Hr. Erik Ros
senkrantz til Rosenholm, holden af
Superintendenten over Aarhus Stift,
Erik Mogenssen Gravio, trykt in 4to
1666.
- 7) Programma over Mester Morten Keem
berg.

Srctøt
stabs og Cvittbet#
berømmelige
Bfterm œlez

Scteg Verniet, fremgang og

©tießne,
ubbrngvt

ß,, flf to over S)cm uüflabe

'•fl^rcebifcnev cq ^rogvanmwta.

8w *ttjuitii* Sjfciiincb 1753.

® ^beist>A»n/ (rpft p<«9(u{^rs Sjtfofwing.

Forevinding!

Som endeel Lærde, saavel som og i Fædernes landets Historie i sær kyndige, have forlangt af mig, at jeg vilde forandre den i dette Verk lagde Plan i Henseende til de Adelige Personers Slægt-Registere og Ahner, dem jeg kun saa kortelig har berøret, de derimod holdt fore, at jeg burde anføre den omstrevne Personens hele Slægt-Register, med Tillæg, at hvad som der savnes i Behagelighed at læse sig Slægtskabs Opregning, erstattes dobbelt ved den Nytte og Fornøielse man har af, saaledes at see de forældede, gamle, udgangne Familier, ja de af Tidss-Registerne saavel som vore Landsmænds Hufommelle næsten reent udslette Navne, forfrisket og bragt i nye Erindring. Jeg vil herefter giøre mig en Ære af at følge deres Raad og Betskionnende, onsker kun det maatte være de fleeste Læsere til Behag, thi alle tør man ey vente. I denne Henseende skal og, naar Registeret gøres over de Sex første Maanedet, som alle Tider udgiøre et Bind, blive anført, hvad der i det foregaaende Januarii og Februarii Maanedes Hefte efter den første Indretning med Flid er bleven udeladt. Kjøbenhavn den 1ste Martii 1753.

Casper Peter Kothe.

Een Natanael eller ret Israelit,
udi sin Vandring og Levet, retsindig for Gud,
udi sine Deye og Idrette, velsignet af Gud,

Foresillet af

Dauids Ord Psal. CXXVIII. v. 4, 5, 6,

som udi

Den Høyædle og Velbaarne
Herris,

Nu Salig hos Gud,

Herr **Niels Juul**,

Herre til Taasinge, Ericsholm
og Totterupholm,


Ridder af Elephanten, Kongel. Majestet til
Danmark og Norge fordam Høybetrede General
Admiral, Lieutenant, Scheime-Raad og Præsident
udi Ober-Admiralitetets Collegio, hans adelige Krigs sør-
gelige Begiengelse, bleve udi Hans Kongel. Majestets,
Dronningens, og det gandske Kongel. Huuses Overvæ-
relse, saavelsom en meget Fjokkerig og Høyansæelig Fors-
samling af alle Stænder, den 17 Junii Anno
1697 udi Holmens Kirke i Kiøbenhavn
forhandlede af

Peter Jespersøn,

Hans Kongel. Majest. Confessionario
og Hof-Prædikanter.

Kiøbenhavn trykt hos Job. Jacob Bornheinrich
Aar 1699.




 a denne kiefke Danske Søeheltes Klage-
 Tale blev giben under Pressen, har sam-
 mes Forfattere Hr. Doctor Peder Jes-
 person ved et Tilegnelse Skrift overleveret sam-
 me til den efterførgende Enke, den Høvedle og
 Velbaarne Frue Margrethe Uhsfeld, saavel
 som til hendes elselige kiære Born, Frue So-
 phie Juul, Geheime-Raad og Ridders Hr.
 Niels Krags til Egeskov, Frue Wivike
 Juul, Hr. Admirals og Ridders Salig Hr.
 Christian Bielckes til Basnes, saavel som
 Høvedle og Velbaarne Knud Juul til Taa-
 singe, Kongel. Majest. Stats-Raad og Amt-
 mand over Kjøbenhavnns Amt.

Hans Ord i Fortalen ere disse: Den græd ik-
 ke for Guld, som Guld aldrig aatte; En god
 Mand er at skatte høyere end Guld, hvor han
 mistes, er han vel værd at græde for; Man bør
 Marsag at sørge over en god Vens Skitsmisse,
 thi de ere ikkun tynde, som Esterfamslinger, naar
 Wiin-Hosten er ude; Men naar en Qvinde mis-
 ster hendes Mand, som er hendes beste Ven,
 da har hun vel Marsag at pibe som en Crane,
 og kurre som en Due.

Saa

Saa solesløs fand ingen være, saa hart ikke føve, at de maa jo med Smerte finde, naar Gud griber dem saa nær ved Hjertet, at han tager deres beste Ben bort fra deres Side. Den Dag Gud samler Mand og Qvinde i et kiærligt Egetrab, optendes der et Glædskabs Lys i Huset, men naar Gud i Døden gjør Skilsmisse, og slukker Lyset, da maa en bedrøvet Enke, der sidder tilbage med Tobia vel sige: hvad Glæde skal jeg have, jeg som sidder i Mørke, og ikke seer Lyset.

Hvor bedrøvelig, sørgelig og fuld af Jammer Enke-Standen er, det er noget, som er enhver bekendt; Vi vil slaac den Rolle op, som legges for en Enke, vi skal finde den at være frenden som Prophetens Rolle, uden og inden fuld af Suk og Ve! I det Ord, jeg er en Enke, min Husbønde er død, befattes en meget tung og sørgelig Skiebne, saa det er ikke at undre, om man seer Graad og Enker, Taarer og de Sædveløse samlet tilhobe.

Det som Eders Velbaarenhed ville føre sig til Efiertanke, for derved at trøste sig over hendes Salige Herres Skilsmisse er dette, 1) At det Liv paa Jorden, Gud har sluttet ham fra er fuld af Synd, Sorg og Nøve. 2) At det Liv i Himmelen Gud har fort ham til er fuld af Ære, Herlighed og Glæde. 3) At det Liv i Verden han

selv har ført, er fuld af Dyd, Være og Berømtelse. Her i Verden fattes nu et, nu et andet, en Fortræd holder den anden ved Haanden, en Gørrig kommer og slukker den anden; har vi een Time godt Væyr og mildt Soelskin, vi har ti igien med Blæst og Storm. Vor Glæde er som Duggen paa Gedeons Skind, den kunde neppe fylde en Skaal; Fortræd og Viderværdighed er som Vandet i Syndfloden, der stige over de høieste Biergers Toppe.

Jungen kand giøre sig nogen vis Regning paa sin Lykke, saa længe han seyles paa dette ubestændige Blæst-Hav; En Tiid løfter hun os op imod Himmelen, en anden Tiid synker hun os ned i Afgrunden; 3 Dag bukter og bøyer hver Mand sig for en, og da heder det, saa skal man giorre den Mand Kongen vil ære (*), i Morgen vil alle træde paa ham, og da tør de vel sige til ham, bøy dig, at vi kand gaae hen over, og leg din Fing til Jorden som en Gade, at man kand løbe henover (**).

Kalk og slibrig er Lykken, saa ere og Benner og Grender; Den eene ligger paa Luur efter den anden, søge at jage hver andre i Garnet; deres Huse ere fulde af Svig, ligesom et Fugle-Hur

(*) Eilh. G. v. 11.

(**) Esaiæ 51. v. 23.

er fuldt af Lokke-Fugle; Man fand ey mere for-
 lade sig paa deres Ord og Løfter, end paa en
 braaden Kør-Kiep, der gaaer dem i tu i Haan-
 den, der vil helde sig dertil. De tale med et
 dobbelt Hierte, har Rabbi i Munden, Racha
 i Hiertet; Naar Jael kommer frem med hendes
 Melk og Smør, maa vi vel være os for hendes
 Søm og Hammer; Den gamle Ærlighed, Tro-
 fasthed og Dyrtighed er borte, her er ikkun søde
 Ord og falske Complimenter tilbage, den broder-
 lige Kiærlighed er uddød, Had og Avind regie-
 rer allebegne.

Hvor Legemet er, der forsamles Ornene; saa
 holder sig Sygdom og Svaghed til vore usle Les-
 gemer, og falder paa os saa tykke som Fuglene
 paa Offeret, saa vi ikke med alle Apotekerens
 Krukker, hverken med Urter eller Plaster, for-
 maae at drive dem bort, thi de sætter ofte an med
 den Bevalt, at man ønsker Døden heller end
 sine Been, og vilde heller udgrave hende, end
 det skulte liggendefæ. O vel! den derfor, Gud
 opløser af disse Baand, og udfrier af denne Pine.

Den Salige Herte har her haft den onde
 Dag hos den gode, i Himmelen har han alt
 godt uden noget ondt. I veed selv best at vidne
 hvad U-roe og Fortrød, Møje og Viderværdig-
 hed han har udstaaet; I har selv hørt, hvor ofte
 han klagede over Verdens Falskhed, Underfun-
 dig

dighed, Overdaadighed og Forfængelighed; Eder er vel bevidst, den Salige Herre var ikke her uden sine Misundere, Siender og Avinds-Mænd, der skaf og satte efter ham, nu triumpherer han over dem alle, træder dem, ja Satan selv under Fødder.

Mange har søgt efter et stort, og derover tabt et godt Navn, men denne Sal. Herre har for hvervet baade et stort og et godt Navn, thi man skal fielden høre ham nævne, uden den gode Hr. Niels Juul. Det Skib han førte, lod inter Tegn efter sig i Havet, men hans Dyd, Tap- perhed og Redelighed mange berømmelige Tegn i de Efterlevendes Minde. Han var en trofast, redelig og oprigtig Mand, der vandrede paa en fuldkommen Bey. Han var ikke et Ror, som Beyret blæs hid og did, ikke en Vende-Kaabe, der vendte Kaaben efter alle slags Beyr, hos ham var Ja, Ja, Ney, Ney. Vel betiente han sig af alle slags Vinde at lavere med, men i hans Omgængelse gik han lige frem for en durst- staaende Vind; Han holdte altid en Farve, sang altid i een Tone, pukkede ikke naar Lyften gik med, knurrede ikke naar hun gik imod. Det er bleven til en stor Politik i Verden, at sige et, og meene et andet, at protestere om Venstreb, og i Hjertet dog bære et ulæsteligst Had, at see een Bey og roe en anden, men han stavne, hvor han agtede at havne.

Uff

Texten der blev forklaret over denne store Soc-Mand, er taget af den 118 Psalme v. 4, 5, og 6, See: saa bliver den Mand velsignet, som frygter Herren. Herren skal velsigne dig af Zion, at du skalt see Jerusalems Lykke i alle dine Dage, og du skalt see dine Børne-Børn; Fred over Israel.

Hvor stor den Nytte er, man har af en brav og tapper Mand, agtes ikke førend han er bortes; Dog er jeg forsikkert, at der er ingen iblant os, der jo kand skionne hvad der er tabt i den Mand her ligger i Kisten: In uno Cæsare multa infant Marii, i den eene Mand ere mange mist, en tro Diener for Kongen, en redelig Patriot for Landet, en berømmelig Soc-Heldt, en stor Admiral, en tapper Mand mod sin Herres Fiender; En lykkelig Mand i alle sine Actioner, et klart Speyl og rart Exempel paa Redelighed, Ærlighed, Ydmyghed, Sagtnodighed, Kærlighed, og Tapperhed.

Der kand med Sandhed siges om ham, at han var en stor Mand; Han var en Mand der havde gjort store Ting til sin Herres Tjeneste, udbiit stor Trofskab imod ham, og i sit anbettede Embede forholdt sig som en tapper Stridsmand. At være en stor Mand i Titul, og ringe i Bedrifter er en slet Noes. Et der ikke lig-

hed imellem Lemmerne i Legemet, bliver den
gandiske Skabning uheldig. Hovedet maa bæ-
re efter Kroppen; den Ere man sidder i, maa
bære afpasset efter de Egenkaber man er begabet
med, ellers har man større Vanhæd end Ynde
deraf. Naar en Mand er stor i Myndighed, men
liden i Forstand, lader det ham lige saa vel, som
Krancken der hænges paa en Dre. Udskriften svar-
ter ey alle Tider til Indholdet; man finder vel
en stor og kostelig Opkrift paa en Liig = Steen;
her under hviler den, som kom Jorden til at skæl-
ve, og Kongerigerne til at bølge, men naar man
aabner den, er der ikke uden nogle døde Been,
og en Haandsfuld Aske.

Store Ord høres aldrig af en ret stor Mand; De
tomme Kar gir den højest Lyd, saaledes og de stør-
ste Ord der ere tomme, uden Hierte og Forstand,
uden Mod og Hierte. Griffen er lang paa Fler-
rene, kort i Flugten, har store Binger, flyver
dog ikkun stakket; alle flyver ikke saa langt, som
de praler til; 3 deres Ord ere de store Kiæmper,
i deres Giærninger smaa Døerge. Man seer
derfor at Dyd brasser og brammer aldrig med
mange Ord; jo større Dyd der er hos en Mand,
jo ringere taler han om sig selv.

Man maa tidt høre med Bemmelse paa de
største Ord, de Stortalende slaaer om sig med;
De forstaaer alt det der tales om, de har Ere
far

farenhed i alle Ting, hvad skulle det være, de ikke havde Capacitet til at udrette? med en raads den Ilsen-Riæst kand de slaae Tusinde. Ild er det, naar noget godt er giort, da selv at tale stort derom, men verre, at tale stort om det, de aldrig har giort, eller været mægtig at giøre. Naturen har ikke givet os uden een Tunge, men to Hænder, og vil dermed lære os, vores Gjerninger skal være flere end vores Ord. I Loben var det befalet, at ingen maatte tage Ulden af deres Forstefodde, de maatte ikke blotte dem. Har du ved Guds Naade født noget godt, lad det ikke gaae blot og noget for hver Mandes Øjne, lad det gode du gior, beholde Ulden paa sig, et Lække over sig.

Endeel bilder sig ind, alting beroer paa dem, de ere saa umistelige, at Jorden maa forlades for deres Skyld; Intet er dem for stort; Denne Stæd er mig for trang, siger de med hine hos Propheten, men det gaaer dem, som de smaa Born, disse veed ikke Meed paa deres egen Mave, hine ikke paa deres egen Dygtighed. Efter deres Hoved vil de have alle Folk regiæret, paa deres Skuldre vil de bære et gandske Lands Byrde, med deres Visdom vil de fylde den hele Verden, da de dog ere i en god Stat, en anderledes end de Steene i Bygningen, der ere fulde af Kanter, de tager større Rum bort, end de

de fylde, til de bliver jebnede, kand andre ikke ligge dem nær.

Det er ikke en stor Striids-, Hoveds-, Mand, der er stor i sine Ord, ey heller som er stor i sine egne Indbildninger, men den der har vrist sig stor, 1) udi Moderation og Sindighed, 2) udi Courage og Frimodighed, 3) udi Troskab og Redelighed. Den kand aldrig være beqvem til at regiere andre, der ikke har lært at regiere sig selv; Er han ikke Herre over sine egne Affecter, kand han ikke betemme sine egne Passioner, da er ey venteligt, at han kand styre andre vel. Sindighed og Moderation er en fornøden Egenkab hos en Striidsmand, enten det er mod hans Herres Fiender, han udfendes at stride imod, eller det er hans Herres Underhavende, han er sat at befale over.

Hvad Fordeele en moderat og sindig Mand har frem for den hikige, er bekiendt af mange Exempler. Hvor den ene løber med Hovedet blindt mod Muren, og har den Resolution, som de trolose Hyrder, hvad som ikke vil leve, det maa døe, hvad som falder, det falder, der fanger den anden intet an, uden med god Betænksomhed, med Raad og Forstand. Den Viises Dyne ere i Hovedet, (*) han sætter sit Hoved for sine

(*) Præd. Cap. 2. v. 14.

sine Fødder, i det han oberlegger, men han gaaer paa sine Fødder, og ikke paa Hovedet, i det han fuldbyrder. Forsigtighed render ikke for sage afsted, hun gaaer sagte, Fod for Fod, thi hun veed, enten et Anslag kommer Hoveds Kulds frem, eller det falder baglends tilbage gjør det aldrig god Virkning.

Det Seyerverk er ligesaa unyttigt der gaaer for fast, som det der gaar for langsomt, en fornuftig Mand stiller sin Klokke ret; Som Loddene sættes til, og tages fra, som driver Berket, for at give det en stadig Gang, saa modererer han sine Anslag, at de gaae jævnt. Den Frugt der plukkes for tilføj, gir dybe Tænder, lader man den og hænge for længe, da raadner den. Saa længe kand et Anslag hænge i Gudselen, at det fødes ei Fejl, det kand og komme saa tilføj frem, at det bliver et Mis-Bord. Det er uvist hvad der er den største Skade for et godt Anslag, enten at være for hastig til at slutte, eller for langsom til at udføre det. Man finder som oftest, at den som ey vil tage Tiid til at betænke sig, til det han vil gjøre, faaer Tiid nok til at fortryde det han har gjort, og den som ey vil betiense sig Tiiden, til at udføre det, han har beraad, taber all den Tiid han har vendt an derpaa. To Slutninger falder heraf fornøden at agte for en Striidsmand; Andres Raad skal han høre, de beste skal han følge.

En

En Bovehals eventyrer alting paa Lykke og Fromme: Lykkes det, saa lykkes det, hvis ikke er det ham lige meget. Han glemmer den Regel: Med Raad skal man føre Krig; Det skal man være betænkt lige saavel at tage imod Vanhæd og Bedrøvelse, som mod Lykke og Medhold, Krigen fører begge Deele med sig; Vinden blæser der ikke alle Tider af et Hjørne; Der sejler man ikke med Passat-Vinde; Hun deeler ud i Dag til een Seyer, Krank og Palmes, i Morgen blodige Hoveder og Fingre.

Alt dette vidste den Salig Hr. General-Admiral-Lieutenant Niels Juul at skønne paa, derfor fortjener han og med rette den Berømmelse, at man kand kalde ham en stor Mand. Han var en drabelig Mand for sin Herre; En stor Mand ikke i sine egne Dyrer; Det veed enhver, som kiendte ham, at vidne, at han var ringe i sine Tanker; Han var som Solen, jo høyere hun er stegen paa Himmelen, jo mindre Skygge kaster hun. Gud havde gjort ved ham store Ting, gjort ham stættelig i vort Betænkning, og navnkundig i vort Eyrata, men det var med ham, som Mose, han saae ikke selv det Skin der gik af hans Ansigt.

Han var en stor Mand, ikke i sine Ord; Hans santes aldrig blant de Stortalende, blant dem, der praler med mange store Ord, men en Mand af

af stor Sindighed; Han var ikke egensindig, som de der vil stedse gaae efter deres egne Raad, og ikke høre andres, der finder ingen Smag uden i det de selv kaager, men horte gierne andres Raad, og udvalgte de beste.

Hvad Sindighed han brugte i sin Commando, er enhver bekiendt; Den Brutalitet endeel bruger, var ham en Vederstyggelighed; Han var ikke Jehu, der kiorte, som han var galen, ikke en Esau, der vilde drive fortere, end kunde tiene, men en skionsom Jacob, der vilde taase saa afsted, at hans Herres Hiord kunde blive ved Magt. Mod den ringeste Baadsmand holte han sig, som en Fader, talte dem ey til med de Ord, endeel ligger saa ferdig paa Tungen: **Synde!** men mine Børn! For de Eyge bar han en faderlig Omsorg; Et af dem, han først lod spørge efter om Morgenens, var efter de Eyge paa hans Skib, han spisede dem af sit eget Bord, hjalp dem med sine egne Medicamenter, bar dem i sin Favn, ligesom en Fosterfader bær et diende Barn, som det staaer om Mose, thi fandt han og den Hørsomhed, den Billighed hos dem, at de vare reede, at gaae i Døden med ham.

Hans Moderation var saa stor, at og hans Misandere, der ikke kunde finde noget med rette at dadle paa ham, satte sig, som Vederkoppen,

pen, paa dette søde Blomster, at sue Forgift deraf, ville vende ham det til en Lasi, han var for from, for lemsfeldig, fordi han ikke efter deres Sindelag tracterede sin Herres Folk og Tjenere som Væster. Jeg finder saa meget prisværdigt i denne ene Dyd hos den Sal. Herre, at jeg maa blive her staaende, som Folket over den dode Umasia, Land og see derpaa, med saa megen des større Fornøvelse, som hans egne Fiender maa berømme ham deraf. Saa tappert og Love-Hiertet han teede sig imod dem i Slag og Trefninger, saa høflig og moderat efterat Severen var vunden. Den berømmelige Action han ved Guds Bistand, gjorde i Bele den 1 Junii 1677, da han bemestrede sig Fiendens Admiral, gir os et klart Vidnesbyrd derom: han ikke allene tracterede ham, og alle fangene Officerer, med største Høflighed, men der den fangene Admiral usorvarendes om Astenen havde forloret endeel Guld, som han bar hos sig, og denne Sal. Herre om Morgenen derefter saae hannem bestyrtet, og fornem Aarsagen, lod han derefter inquirere, og gav hannem det igien altsammen.

Det var ikke hans Wiis at ligge i Habt, naat hans Fiender gik under Seyl, han laae ikke stille og saae paa at andre fegtede, som Abner og Joab, der ville Drengene skulle leegge for dem, og de ville ikkun see derpaa, men hvor Siden var

var hedest, Striden skarpest, Kuglerne floy i
 hundrede og tusinde Tal, der saae man ham;
 Han gik paa den rette Vey imellem Kleinmodig-
 hed og Dumdriftighed, og svarede vel til det
 Symbolum han førte: Nec temere, nec ti-
 mide: *Ey forvoren, men og ey bange.*
 Seyeren maalte han ikke af Tallet paa Fienders
 nes Skibe, Stykker og Canoner, det var ofte
 stor Uliighed imellem dem, gik dem dog imod i
 den Herre Zebaoths Navn, og ved Guds Bi-
 stand førte Seyeren hjem.

Vel tient, og vel belønnet, er den Afreg-
 ning som bør holdes imellem Herre og Tienere,
 var han tient vel, bør han ikke belønnes ilde.
 Fornuften lærer, om ey Exempler viste, at det
 er ret og billigt, at hvo der bevarer sit Figentræ,
 han æder Frugt af det, og hvo der forvarer sitt
 Herre, han skal æres. Løn og Straf ere tvende
 de Støtter hvorpaa enhver vel indrettet Stat
 maa grundes og bygges; bliver det Gode ikke be-
 lønnet, det Onde ikke straffet, aldrig kand den
 blive ved Magt; Lønnes ikke Dyden da gaaet
 hun ud, og tager af, thi det er med hende, som
 med de Planter der visner og gaaet ud, om de
 ikke faaer Regn og Vand; Straffes ikke Udyd,
 da tager hun til, og bliver for mægtig, thi det
 er med Udyd, som med Ukrud, hvor den ikke hæ-
 des, tager den Overhaand, men at holde over
 beage Stykker er Overigheden af Gud befalet.

R

G

Martius 1753.

Solen er vel et Billede paa store Herrer, men i dette Stykke maa de dog ikke følge hende: Hun Kaster sine Straaler ligesaavel paa en stinkende Sole, som paa en vellugtende Rose; Elendigst er det, hvor Lykken skal være Dydens Træl, hvor man gjør alt det af en troe Tiener kand udkræves, og bliver dog forgleimt; Dyd maa man ey lade tiene for intet, thi det er blant de Stykker en viis Mand gremmer sig over; Der ere tvende Stykker mig fortryder, og det tredie gremmer mig, naar man lader en Striidsmand lide Armod, og de viise Raadgivere foragtes (*) Den Lampe der skal brænde, maa man forsyne med Olie; Belønning er for en Mand en stor Opmuntring, den giver ham Vinger at flyve med, gjør ham villig at løbe, sætter Mod i ham, at han flyer ingen Fare.

Verdens Ere er en slibrig Vey at gaae paa, danstelig paa den at bare sig for Fald. Hun er en Pustet der blæser Hovmod op; Jo høyere hun løfter sine Tilbedere, jo høyere de trægte efter; Jeg haver ikke nok i alt dette, siger den stolte Haman, da hver Mand, Mardocheus undtagen, bukkede for ham. De sønes deres Lys ikke skinner klart nok, uden andres skal for dunkles, ey tilfreds, deres Neeg bliver staaendes, uden alle andres skal boye for deres. Det er rart

(*) Ezechj 26. v. 25.

rart med Taalmodighed at kunde bære Spot, og
 ey mindre med Ydmyghed, at kunde bære Ære.
 Den Vin Gynst og Ære blander, er saa sterk,
 at saa fand taale den; Stolthed og Foragt over
 andre, er en Dru, der gemeenlig vil ables i den
 Frukt, der hænger høyt i Beyret, og i megen
 Soelstin. Naar endeel ere blebne mætte, har
 de forglemte hvad det er at være hungtig, og naar
 de har nok, komme de ikke længere i Hu, hvad
 det er at lide Brøst. Naar man er kommen
 over Broen, maa man ikke kaste den af for dem,
 som staaer paa den anden Side; Naar vi ere
 satte til Hest, maa vi ikke forglemme dennem,
 som gaae til Fods, ey findes iblant dem, der
 strekke sig paa Gilsbeens Senge, æde Lammene
 af Hiorden, og de slette Kalve, drikke Vin af
 Staalerne, og tænker ikke paa Josephs Sla-
 de. Man betænke, det andre er, det har vi
 været, og det vi ære, det fand de blive.

Vil man see en Mand der er ganget en loblig
 Vey til sin Ære, og med Berømmelse har for-
 holdt sig deri, da er det vores berømmelige Ge-
 neral Admiral Lieutenant: Han tiende vel,
 og fortiente sig selv en god Trappe. Han kom
 ikke sovendes til sin Lykke, ikke springendes til sit
 Ære-Sæde, som Gedeon, der sprang fra Meyes-
 len til Commando-Staven, men han gik fra en
 Grad til en anden, af Ungdom op bandede Veyen
 igiennem Frost og Kuld, Hunger og Tørst. Han

sad ikke i sine unge Aar ved den søde Saft, og feede Frugt, en Dril stinkendes Vand maatte han ofte slukke sin Tørst med, der han var i sine Lære-Aar. Salamon siger: En Mand's Gaver gjør hannem Ruin, og fører hannem frem for store Herrer; Man maa give Magt, at man ge komme frem paa den Maade, men ikke han, ikke hans Gaver, men hans Meriter og berømmelige Gierninger gjorde ham Rum, og førte ham frem for hans Allernaadigste Herre, der og har belønnet ham, som en tro Eienere, med all Kongelig Naade, ophøyet ham af en Stand i en anden, skienket ham et Naades-Tegn efter det andet, ja ladet sin Kongelige Naade see, ikke allene imod hans egen Person, men og imod hans Born og Paarsørende. Vel kom han til sit Eres-Sæde, vel forholdt han sig derudi.

Han brugte ikke sin Magt, at puffe derpaa, at gjøre ont dermed, men at hjælpe hvem han kunde, at tale vel for alle. Han hovmodede sig ikke deraf, men beviiste sig høflig, venlig mod alle, end og mod den ringeste, thi var han og en høvagtet Mand, en Mand der var elsket af alle, og behagede Gud saa vel, at han ville bruge ham, som et Instrument til Landets Frelse. Ved ham har Gud givet Hans Majest. Baarben mange herlige Senerbindinger; Ved ham har Gud givet Landet Salighed, og frelst det fra det grumme Forsæt og mordiske Indfald, Gien-



Fienden havde sat sig for at giøre derudi med at fiende og brænde, hvis de havde beholdt Victorien i det store Sø-Slag.

Hans Excellence den Høyædle og Velbaarne nu Sal. Herre, Hr. Niels Juul til Taasinge, Ericksholm og Totterupholm, Hans Kongel. Majest. til Danmark og Norge høvbetrøede General Admiral Lieutenant, Ridsder af Elephanten, Geheime-Raad og Præsident udi Admiralitets Collegio, er ey alleene af sin urgamle og høyadelige Herkomst og Oprindelse, men og af sin fra Ungdom op til Dyd og Mandom Himmelartende Natur, i alle sine Livs Aar Christeligen fremdragne Levnet, og i sit Levnet af saa mange høyberømmelige og sevrerige Bedrifter, saa bekjendt og navnkundig for Verden, at hans udødelige Rygte vil finde Liv i alle Historier iblant de berømmeligste Helte paa Jorden; Ikke destomindre bør vi sætte, saa vidt vi kand, som en liden Punct udi en stor Cirkel, et kort og ufuldkommet Begreb til denne Salige Herres ærefulde Afmindelse; Anlangende hans høyadelige Byrd, høypriselige og Christelige Levnet, og derpaa fulgte salige Afskedd fra Verden. Til denne Verdens Liv er den Salige Herre fremkommen udi Criffiania i Norge, under Guds naadige Forsyn ved en onskelig Fødsel Aar 1629 den 8 May af Høyædle og Velbaarne Forældre. Hans Fader var den Høyædle og Velbaarne

baarne Herre, Hr. Erich Juul, til Hundsbek, Danmarks Riges Raad og Befalnings-Mand paa Aalborghuus. Hans Moder, den Hovædle og Velbaarne Frue, Frue Sophia Sehested, som var Claus Maltresen til Høyerids Datter. Hans Farsfader var E. og Velsbyrdige Mand Peder Juul til Ulsted. Hans Farmoder var E. og V. Frue Margrete Ulstand af Vosborrig. Hans Farsfaders Fader var E. og V. Mand Jens Juul til Ulsted, og Befalnings-Mand paa Aarhus Gaard. Hans Farsfaders Moder var E. og V. Frue Anna Stram af Stougaard. Hans Farmoders Fader var E. og V. Mand Greggers Ulstand til Vosborrig. Hans Farsfaders Moder var E. og V. Anna Lange til Rixergaardsholm. Hans Farsfaders Farsfader var E. og V. Mand Mogens Juul til Ustrup, som var E. og V. Mand Palle Juul til Ustrup og Frue Ellen Spend af Kammergaard deres Son. Hans Farsfaders Farmoder var E. og V. Frue Dorothea Krabbe, som var E. og V. Mand Mogens Krabbe til Bustrup, og Frue Elsebet Lundge deres Datter. Hans Farmoders Farsfader var E. og V. Mand og Streng Ridder Hr. Holger Ulstand til Skabersø, som var E. og V. Mand og Streng Ridder Hr. Greggers Jbsen Ulstand til Torup og Frue Else Bille deres Son. Hans Farmoders Farmoder var E. og V. Frue Ellen Ulstand til Ustrup, som var E. og V. Mand og Streng Ridder Hr. Greggers Jbsen Ulstand til Torup, og Frue Else Bille deres Son.

Kærlig og B. Frue Anna Pødebusk, som
 var Dotter til K. og B. Mand og Streng
 Ridder Hr. Preben Pødebusk til Bidstrup
 og Frue Wibike Rosenkrantz. Hans Far-
 faders Morsfader var K. og B. Mand Niels
 Stram til Scougaard og Frue Bege Stram
 Anders Dotter af Tarskou deres Son. Hans
 Farfaders Mormoder var K. og B. Frue Chris-
 sten Envoldg Dotter, som var K. og B.
 Mand Envold Jensen til Alsted og Frue
 Maren Rodsteen deres Dotter. Hans Far-
 moders Morsfader var K. og B. Erik Lange
 til Engelsholm, som var K. og B. Mand
 Niels Mogensen Lange og Frue Anna
 Sarstrup deres Son. Hans Farmoders Mor-
 moder var K. og B. Frue Bege Rosenkrantz,
 som var K. og B. Mand og Streng Ridder
 Hr. Erik Tomesen Rosenkrantz til Engel-
 holm og Frue Margarete Høeg deres Dotter.
 Hans Morsfader var K. og B. Mand Claus
 Møltesen Sehested til Høyerids, Befalnings-
 mand paa Arensborg Slot og Statholder paa
 Øst. Hans Mormoder var K. og B. Frue
 Anna Lycke til Ryehave. Hans Morsfaders
 Fader var K. og B. Mand Malte Jensen
 Sehested til Holmgaard, Lands-Dommer i
 Nørre Jylland og Befalningsmand paa Gu-
 dum Kloster. Hans Morsfaders Moder var
 K. og B. Frue Sophia Bille af Longs.
 Hans Mormoders Fader var K. og B. Mand



Niels Lycke til Tanderup. Hans Mormoderens Moder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Frue Karen Gyldestiern til Torp. Hans Morfaders Farmoroder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand Jens Thomesen Sehested til Holmgaard, Lands-Dommer i Nørre Jylland og Befalningsmand paa Veskloster, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand Thomas Thomesen Sehested til Vellinghøj og Frue Anna Wiffery deres Son. Hans Morfaders Farmoder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Frue Anne Juul, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand Malte Juul til Holmgaard og Frue Maren Lange deres Dotter. Hans Morfaders Morfader var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand og Streng Ridder Hr. Claus Bille til Vandaars, Norges Riges Hofmester og Befalningsmand paa Bahuus, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand og Streng Ridder Hr. Steen Bille til Allinge og Frue Margrete Rønnow deres Son. Hans Morfaders Mormoder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Frue Elisabeth Ulstand, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand og Streng Ridder Hr. Jens Holgersen Ulstand af Glimminge og Frue Margrete Trolle deres Dotter. Hans Mormoderens Farmoroder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand Eiler Lycke til Torp, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand og Streng Ridder Hr. Jacob Lycke til Skoufobø og Frue Maren Bille deres Son. Hans Mormoderens Farmoder var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Frue Karen Krabbe, som var \mathcal{E} . og \mathcal{B} . Mand Niels Krabbe til Tanderup og Frue Kirsten Høst

deres Dotter. Hans Mormoders Morfader var
 K. og B. Mand og Streng Ridder Hr. Mo-
 gens Gyldenstiern til Sciernholm, Dan-
 markes Riges Raad og Admiral, Befalnings-
 mand paa Malmøe Huus, som var K. og B.
 Mand og Streng Ridder Hr. Henrik Knud-
 sen Gyldenstiern til Jfoersnes og Frue Ka-
 ren Bille deres Son. Hans Mormoders
 Mormoder var K. og B. Frue Anna Sparre,
 som var K. og B. Mand og Streng Ridder
 Hr. Moriz Ibsen Sparre og Frue Karen
 Høg deres Dotter.

Paa det intet skulde efterlades, som enten
 kunde føre den Sal. Herre til Guds Kundskab
 og Kiendelse, eller opamme den Dyd, som i
 hans Barndoms Aar saa grandgivelig straalede
 af hans Dyrke, haver hans Høvedle og Vel-
 baarne Forældre ladet ham forblive under deres
 egen gudstrugtige og omhyggelige Tilsyn, samt
 beqvemme Læreres Underviisning indtil Aar 1643
 Da Høylobligste Thukommelse Kong Christian
 den Fjerde, som i sin berømmelige Regjerings-
 Tid var en stor Kiendere af Dyd, saavel i de
 blomstrende Unge, som de drevne og gamle, tog
 ham til sin Kongel. Hof til Opvartning som en
 Edel-Knabe. Udi denne Tjeneste og Opvart-
 ning blev han staaende, indtil Hans Majest. ud-
 sendte ham til Høylobligste Thukommelse Kong
 Fridrich den Tredie, den gang Biskop udi

Bremen, udi hvis Hof, som en stor Skole af alle Dyder og Sindets saa vel som Legemets Dveller, han forblev, ey uden Høystbemeldte Herres store Naade og Ynde indtil Aaret 1648, da meer Allerhøystbemeldte Hans Kongel. Majest. Kong Friderich den Tredie kom herind i Danmark, og efter sin Sal. Hr. Faders Kong Christian den Fierdes dødelige Afgang antog Rigerne, hvorefter Hans Kongel. Majest. med sin Kongel. Naade ansaae denne Sal. Herre, hvilken han vel saa, at arte til at blive i fremtiden Hans Majest. og hans Riger baade tienlig og gavnlig.

Han skikkede ham derfor til det Kongl. Academie paa Sorø, som til en Stæd hvor alle boglige Konster og Videnskaber, saa og alle Ridderlige Dveller vare i saadan Flor og Fremgang, at den opløstede Hovedet blant de beste Stæder i Verden, og da i heele Europa neppe kunde finde en Jevning, men ingen Overmand.

Herfra gik han ud Aar 1649, med sin naadigste Konges Forlov, til at reyse og besee den fremmede Verden, ikke som de, der undertiden reyse for at tomme deres Forældres Pung, og føre en fremmet Skikkeise hjem, der praler meget og duer til lidet; Men han gjorde sig Rytte af de beste Folkes Gæder, reyste med ædru Sind og Sands at hjembente, til sin Konges og Fædernelands Eie

Tieneste et Hjerte, der kunde ligge i et sagtmødig Bryst, fuld af Redelighed og prøved Erfarenhed i de Ting, hvorudi han i fremtiden agtede, ved Guds Haand og Hielp, at lade sig bruge.

Som Krigen særdeles til Soes havde gjort sig denne Salig Herres Hjerte tilbøvelig fra hans Bugge, og det var som hans Element, at veltes og bugges i de dybe Bunde, begav han sig til den Ende fra Frankrige til Holland, for ret at faae grundig Kundskab paa Sømandskab og Skibvøggerie, hvor han da fandt den beste Lejlighed, den hans begiærlige og lærlige Sind sig vilde ønske, som paa et forunderlig Berkjæst, af hvilket Mestere blant de største Søes Helte og Skibfarende i Verden udi Mengde ere udgangne.

Disses Fodspor gav den Sal. Herres unge Hjerte en tyrlig Anledning dennem at eftertrine, og snarere var ey Krigen begyndt imellem England og Holland Aar 1652, end han tog Tieneste under den vidtberømte og gamle Søehelt General Admiral Martin Tromp, som da var Hoved-Befalningsmand over den Hollandske Flode, og foer med ham til Orlogs, saa længe han levede, og efter hans Dod under den navnkundige og høyberømmelige Admiral Michel de Ruyter.

Imids

Imidlertid havde den Sal. Herre været med dem i adskillige blodige og mægtige Søeslag, saasom Aar 1652 den 26 Augusti udi det Slag imod den fiendte Engellske Søehelt George Aste ved Pleymyden, hvor de Hollænder bleve Sejrvindere. Den 8 Oct. i den blodige Trefning ved Dünkirkken og Nyeport, under den Hollandske Vice-Admiral de Wits Commando, imod den tappre Engellske Admiral Blach. Den 10 Decembr. samme Aar imod forbemældte Engellske Admiral i det haarde Søeslag imod Lem Dovers og Folskon, under Hr. Admiral Tromp, hvor Hollænderne beholdt Seen, og frelste deres Kofardieskibe.

Aar 1653 i Febr. i den grumme og blodfulde Trefning ungefær ved Portland, hvor den Engellske Flode under meer velbemældte Admiral Blachs Anføring passede paa de Hollandske med 250 Skibe kommende fra St. Martin, og med den Hollandske Krigs-Flode kom i en blodig Fægt, som varede i tre Dage, udi hvilken de Hollænder mistede 9 Orlogs og 20 Kofardieskibe. Nok i det Slag den 12 Junii næst efter, da begge Floder atter kom i Seen, den Engellske under General George Monch og Admiral Richard Deane, da de Hollænder tabte Slaget. Og endnu den 7 Aug. samme Aar, da den Hollandske Flode var kommen i Seen igien, og kom ved Balvig i Trefning

ning med den Engellske, indtil Matten adskilte dem, uden nogen synderlig Fordeel af hinanden, og som en stærk Storm med en urolig Søe tilstøde dem en anden Dagen at komme sammen, saa blev Staget Morgenen derefter Klokken 7 des heedere, hvor den brave og berømmelige Tromp beseglede sin Trofskab imod sit Fæderneland med sit Blod, og Kyicer derefter tog sig Flodens Anførsel an. Efter en meget tapper Modstand paa begge Sider skildtes begge Floder ad den gang. Den Engellske søgte sin Havn, og den Hollandske Texel.

Under saadanne berømmelige Søe-Herrer, i saa mange blodige Slag og Sejrvindinger, og det blant fremmede, haver denne Sl. Herre altid været en Lodtager udi Severen, samt med uforsagt Mod og Mands Hierte bobet sit Liv og Blod; Han har med uforskyldelig Arvaagenhed, med Forsigtighed uden Stortalenhed, (saa som Himmelen havde givet udi denne Sal. Herres Sind en sød Blanding af Mod og Mildhed, Forstand og Ydmoghed, Bravhed og Dannedhed. Reedelighed uden all Finanserie og farvet Falskhed) gjort sig saa bekiendt, og velfortient, at han af disse store Søe-Mestere er holdet vær dig til at være paa Floden Ober-Kaptain.

Den Sal. Herre tiente sig saaledes op til Værdighed, at han paa det nederste Trin af
 Vrens

Herrens Trappe gjorde sig bekiendt at kunne, og med Billighed burde efter Haanden opstige til de høiere, saasom Fortienester fulgte alle Tider med hans Fodspor; u-liig dem der render i Sporrenstreg ind til Høy: Sædet af Ære og Løkke, og haver aldrig havt en Torn i Foden ved deres Fremgang, Sværdet aldrig i Haanden for en almindelig og brav Fiende, og aldrig (maaskee) feet Blod, uden det der er tappet i en overmodig og skarns Duel.

At denne Sal. Herres Blod imidlertid sikkede sig i alle Aarer af en ret Begierlighed til Død, og prisselig Mandhaftighed at øve, lod han fremsdeeles see, efterat Freden Aar 1654 imellem England og Holland var sluttet, og de Herrens Stater for deres Kiebmands Handels Frihed, som er Livet og Siælen der opholder Legemet af deres Regjering, forarsagedes at udruste en Flode imod de nabnkundige Sø:Rovere af Sale og Algier, eller hvem under deres fordekte Navne havde i Middell: Havet berøvet og bemægtiget sig de Handlendes Skibe, til de Høllænders og andre Potentaters utrolige Skade, og saaledes betiente sig af Eeyligheden til at kunsde fiske i det rorte Vand, den Stund Krigs: Luen blussede imellem Holland og England, og samme havde hinanden ved Haarene.

Som

Som denne Flode fortes i Søen under den store og berømmelige Søeheltes Michael de Ruyters Myndighed og Befalning som Hoveds Mand, vilde denne Sal. Herre endnu vove at seyle den Søe, for at forstaae sig paa de uchristne Tyrkers Søe-Maneer at fegte, og kiende deres Far-Band, soer saa med, ey som en Beskuere, men som en behiertet Søehelt og Soldat, indtil de bleve slagne og deres Admiral blev fangen, som var en Renegat, eller en forloben Christen, der var bleven en Tyrk af Religion og Sædet, ved Navn Aman de Dias, hvilken de Ruyter lod ophænge med en velfortient Strikke, efterat Tyrkerne havde forlorret 6 Skibe, og to Bårker, hvorved Barbarerne bleve nødvingne til at giøre Fred.

Den Sal. Herre kom herpaa igien, ey uden sin Deel af Priis og Ære i Aaret 1656 med Floden til Texel, da han ey saa meget blev hiems kaldet af sin Sal. Fader, der ventede at see saa brav og haabesuld en Son med Glæde, som af Fædernelandet, der ventede hans Tienestes Nyttete. Herpaa reyste den Salig Herre hjem til Danmark igien, vel udrustet med Forsarenhed til dets Tieneste, som han af Guds Naade og sin med-naturede Lærvillighed, iblant saa mange Dødsfarer havde samlet, og juret sin Ungdoms blomstrende Aar med. Og som han stray paa sin Hiemkomst af Hoylovligste Ibhukommelse Kong



Kong Friderich den Tredie i Naade blev antaget, og til Hof-Junker antaget, saa var dog hver Dag hans Onske, at han i virkelige Maade kunde lade Kiende sin allerunderdanigste Pligt og Tilbøielighed til Hans Majest. den Høfsligstes Tjeneste, overladende gjerne Hofvæsenet til dem, der skattede sig lykkelige i det, og hvis Gæder vare skillede derefter.

Han havde et keevæbnet Sind med Arbejde og Orlog, stod heller paa sin Vagt i Storm og Uveir, end hvilede paa de bløde Bolster, hørte heller Bulderet af de store Kanoner, end Klinket af de fulde Vokaler, det var Vre og Seyer han ledte efter, hvorfor hans Hierte fik som nyt Liv igien, da Aaret 1656 de Herren Stater under hans forerige, og saa nylig velbekiendte Admiral de Rytter sendte en Flode ad Øster-Soen, som sig med Hans Majest. Flode under Salig Hr. Admiral Lindenow skulde til hobe føve, ved hvilken Lejlighed den Sal. Herre igien kom til sit rette Element, og fik sin rette Hest at ride, da Høyløbsligste Ibhukommelse Kong Friderich den Tredie betroede ham Skibet den sorte Rytter kaldet, hvilket han skulde føre som Kaptein.

Han blev det herpaa følgende Aar 1657 ved samme Høfsligste Konges Naade beskikket til at være Admiral over Holmen, hvor han kom paa sit rette Verksted til Arbejde, for Trofskab af

at lade Kiende, og Hans Majests. Flode med sin
aarvaagne Tilfyn, og ufortrodne Flid at betiene.
Da Krigen imellem Danmark og Sverrig
samme Aar begyndte, kom den Sl. Herre strax
derpaa til sine elskte Døvelser, i hvilken Sommer
det var merkelige og stridhaarde Søeslag imel-
lem begge Kongers Floder forefaldt under Sal.
Hr. Rigens Admiral Henrich Bielkes Over-
commando, og denne Sl. Herres som Admiral.
Slaget varede i tre Dage med en heftig Strid-
barhed paa begge Sider, indtil endelig den
Svenske Flode, efter tappet Modstand maatte
romme Søen, og vende om, flygtig til Da-
lerne.

Udi denne Trefning gjorde den Sal. Herre sig
merkelig kundbar af Forsarenhed, behertret Man-
dom og Iovsindig Forstand, til vel at anføre og
mandelig forsvare sin anbettede Post udi saa
heed og heftig et Søeslag. En ey mindre An-
seelse indlagde han sig Aar 1658 under bemeldte
Rigens Admiral, og hans egen Commando,
da tre af Hans Majests. med tre af de Herrert
Statets Skibe tog imod den gandske Svenske
Flodes Magt og Anfald udi Belt, som vel til
Forundring og evig Ihukommelse maa opskrives
til den Høystfælige Konges Vaabens Ære, og
deres Iuhukommelse, der imod all menneskelig
Forhaabning lod see imod en Mængde af Magt

§

§

Martius 1753.

og Skibe, saa kiel og priiseligt et Forhold, saa trofast og uovervindelig en Standhaftighed.

Men som i samme Aar 1658 og næstfølgende 1659 den uformodelig, og for den gandske christne Verden forunderlige navnkundige Kiøbenhavn's Beleyring indfaldt, hvor Fienden i et gandske misligt Haab ventede at overbælde og undertrykke disse høypriiselige Nigers Regiering; hvis Scepter den frommeste og retviiseste Konge paa Jorden, Kong Friderich den Tredie høypriiseligste Hukommelse, under Guds fiendeligste Forsyn den Tiid førte, er denne Salig Herre som en Mand, iblant andre, der var den høypriiseligste Herre betiendt af Beqvæmhed og frimodig Redelighed, ogsaa allernaadigst bleven befalet sin Post ved Strandsiden til Forsvar i den af Fienden omleynrede Kongel. Hoved-Stad, havde og som Hoved-Mand under Befalning sit elskede og Søevagte Kriigsfolk.

Han lod samme Tiid see, at han, naar Nøden det udfordrede, var lige nyttig og brugelig til Lands og Vands, og at han var, som den der havde en høyre Haand paa begge Arme, kunde fægte paa begge Sider med alle Slags Gevær, det han i mange Udfald lod fiende, saa hans Søefolk vare lige saa levende og uforlagte at indfalde paa Fienden til Lands, som at entre med ham til Skibe; Det var dem lige saa læt at



springe op og ned fra Bolden, som at flybe op og ned, til og fra Mærket. Der den almindelige Storm angik, forfegtede han den Post, han nem ved Strand. Siden var betroet, med stor Frimodighed.

Da det derefter rygtedes, at en Deel **Hollandske Skibe** under Admiral **Opdams** Commando, til Kong **Friderich** den **Tredies** Tjeneste vare ankomne, tilhobefoyede sig hans **Majests**. Flode med dem under denne **Sl. Herre**, som Admiral, der førte Skibet **Svanen**, og som imod den fiendtlige Flode udi Trefning paa **Rødsand** under **Femmeren**; Omkiont **Hr. Opdam** for egen Person her lod see sin **Bravhed**, var dog ey hans Medfølgere og **Underhavende Søe-Officerer** af lige **Fyrighed**, ubitterligt af hvad **Årsage**, uden det behagede **Himmelen**, at den siden **Danske** Flode, som ey af de fremmede, efter **Forhaabning** blev undsat, skulde føre **Sever-Fanen** hjem, efterat de havde drevet den fiendtlige Flode, 25 **Drøags** Skibe stærk, med saa ringe et **Tal** af **Danske** ud af **Søen** indtil **Wismar**, det de med **Fiendens** større **Fortiis** havde gjort, om de **hosværende** **Udlandinge** havde været **Dansk-sindede**.

Ey mindre **Ære**, **Lykke** og **Severvinding** gav Gud **Hans** **Majest.** ved den **Sl. Herres** **Haand**, da under meer bemeldte **Hr. Admiral** **Ryiters** og

og hans egen Commando, Hans Majestets og hans Høveforbundnes Krigs-Tropper gjorde Landgang paa Syen Aar 1660, under begge Floders sterke og uophørlige Skud og Kanonering, hvorpaa fulgte den fuldkommen og udødelig Sejrvindig, at Fienden med all sin derhavende Mægt gandske blev slagen, Landet igien frelst fra all fiendelig Overlast, og Fæstningen Nyeborg igien indtaget.

Aaret 1660 efterat Freden imellem begge Konger af Danmark og Sverrig endelig blev sluttet, og denne Sal. Herre havde nu i sine unge Aar udi megen Arbejde og Narvaagenhed oftrættet sig, for at naae i Fremtiden en rolig og æret Alderdom; gaaet igiennem Jid og Vand; blant saa mangfoldige Dodsens Luer, optendte Gud en Kiærligheds Lue i hans Hierte til den Høvedle og Velbaarne Jomfrue, Zfr. Margrethe Ulfeld, Sal. Hr. Knud Ulfeld til Svenstrup, Ridder af Elephanten, Commandant og Befalningsmand paa Landskrone Slot, og Frue Wivike Podebusk til Borrebysse, deres Dotter, hvilken, efterat han af hendes Høvedle og Velbaarne Forældre, med sommelig Verbødighed havde til sin Egtfelle begieret, blev hanenm samtykt og tilsagt, hvorefter deres Bryllup høytideligen blev holdet i Kiøbenhavn næstfølgende Aar 1661.

Som

Som denne Sal. Herre fandt udi hende en
 Husfru efter sit Hierte, fuld af Gudsfrugt og
 Forstand, og fik den usfatteerlige Hiemgift iblant
 andet med hende, nemlig alle Qvinde-Riisnet
 belfonnende Dyder, der baade inden og uden
 hans Huus gjorde hende priselig, saa haver og
 Gud gjort deres kiærlige Egteskab frugtbar, og
 velsignet dem med to Sønner og tre Døttre,
 iblant hvilke een Son og een Dotter ere alt
 forhen gangne igiennem Døden til Livet: men
 den anden Son Høyædle og Velbaarne Knud
 Juul lever i Hans Kongel. Majests. Tjeneste
 som Kammer-Junker, gift med hans Excel-
 lence Høyædle og Velbaarne Hr. Adam Leo-
 vin Knud til Gisselfeld, Ridder, Kongelig
 Majests. Geheime-Raad og Ober-Kammer-Jun-
 ker, hans Broder. Dotter Frue Elisabeth
 Knudh. Frue Sophia Juul gift med hans
 Excellence Høyædle og Velbaarne Hr. Niels
 Kræ til Egskov, Ridder, Kongel. Majests.
 Geheime, Stats og Justit-Raad. Og Frue
 Wiveke Juul, den Høyædle og Velbaarne Hr.
 Christian Bielkes til Basnes, Ridder, og
 Hans Kongel. Majests. Admiral, hans efter-
 ladte Enke, som endnu efter Guds Behag sør-
 delig overlever.

Dette saa kiærlige og lifsalige Egteskab var
 denne Sal. Herre som en ønskelig og rolig Havn,
 til hvilken Guds egen Haand og Dye havde ført
 ham

ham, for at søge nogen sømmelig og sød Not, for de mange urolige og farlige Søer han havde fejlet i hans Ungdoms Aar, og fremdeedes i sig Fornøvelse opmuntrede sig til sin Konges og Fædernelands videre Tieneste, naar den i Tiden og efter Guds Willie skulde behøves.

Aar 1670 der den Høvsalligste Herre Kongning Friderich den Tredie ved Døden afgik, og vored nu regierende Allernaadigste Herre, Kong Christian den Femte Arve-Regieringen antog, haver ey allene Allerhøystbemeldte Hans Kongel. Majest. ladet denne Sal. Herre, i Høvsæende til den tro Tieneste han udi hans Høvsalligste Hr. Faders Tiid havde beviist, udi sin tilforn høybetroede Admirals Post blive staaende; men derforuden Aaret 1675 givet ham et Kiendeligt Tegn af Hans Majests. fremstinnende Naade og Ære, i det han gjorde ham til Ridder af Dannebrog, hvilken Ridder-Orden Hans Kongel. Majest. ey allene i sin hoypristige Regierings Tiid, fra ældgammel Herkomst paa ny haver optaget, og bragt til sin Ære Brug, men endog derefter med adskillige Høvsaligheder ydermeere allernaadigst begavet.

Men som Krigen samme Aar mellem Danmark og Sverrig atter beavndte at udrøe til en vidtloftig Lue, lod Hans Kongel. Majest. efter sin sædvanlige aarvaagne Forsynlighed udruste sin

sin Flode, som og gik i Søen, under den vidtberømte Søe-Helt Hr. General Admiral Adelar, da denne Sal. Herre som Admiral førte Skibet Charlotta Amalia, og alligevel intet offentlig Søe-Slag foregik, blev dog Fienden, som med sin Flode havde agtet at undsætte Wismar og Strutin, herved affirekket, og drog tilbage 58 Skibe stærk.

Efter velbemeldte Sal. Hr. General Admirals Adelars dødelige Afgang, anbetroede Hans Majest. Allernaadigst sin gandske Flodes Obercommando til denne Sal. Herre, hvorved Kongens egen Haand oplukte ham Porten til at lade see Trost og Redelighed, at øve behiertet Manddom og Forfarenhed, at indlegge Ære og Æver; Efter Søen og i Gærdeleshed Gulland gav det første Skuespil, didhen denne Sal. Herre satte Kaasen med elleve Skibe, Aar 1676 den 1 Aprilis, og imellem Bornholm og Hønge antreffede 20 Svenske Fregatter, Charitas og Constantia, som af de Svenske paa Kundskab vare udsendte, hvoraf den eene blev erobret, og den anden opbrændt.

Derpaa lod han staae lige til Gulland, saa vidt Vinden og Tiden vilde føve, og kom der lykkelig under Landet til Ankers den 28 dito, hvorpaa han ev hvilede, men næste Dag efter, som var den 29, (uanset Fiendens behiertede

Modstand) under Besfiærmelse af uophørlig Skud og Canoneren, landsatte Hans Majest. medhavende Fod-Folk og Officerer, ved **Kilme**te, hvor Fienden maatte vige, og efterlade dem fast Fod. Derefter seylede han den 30 Aprt. til **Wisbye**, hvor han den 1 May bemestrede sig **Staven**, og indtog det ældgamle kostelige Slot **Wisborg**, og derpaa det gandske Land, forend Fienden engang fik nogen ret Kundskab derom, alligevel han havde sin gandske Flode udi **Soen**, og dermed stillede alting i god Orden, satte og Landet i Stand til god Forsvar imod hvis af Fienden kunde ventes at borde foretaget.

Fienden som var skuffet af sin forventede Kundskab, og ved et saa frimodigt og behiæret Anfald i sliq en Hast tagen med Fordeel udi **Sul**lands Erobring, lagde alle Aarer for Borden at betage Hans Majests. Flode den Ære at hjemføre den saa nylig, og med saa stor Bravhed bundne **Seyerskrands**, og derfor med stor Iver og Hevngierrighed hidsede alle **Seylene** paa deres anseelig udrustet og vel bemandede Flode af 46 store og 10 mindre Skibe, foruden **Brans**dere og Galiotter, til at indhente Hans Majests. maadelige Flode, der nu ankrede ved **Bornholm**, bestaaende udi alt af 25 Skibe store og smaa; Ikke desmindre der den **Svenske** Flode den 27 May om Morgenen heel tilig ankom ved **Bornholm**, gif denne **Salige** Herre uagtet dens

dens Mængde af Skibe, saavel som Skyt og Mandſkab, med ſaa Liel og fyrigt et Hjerte, med ſaa vel indrettet Skik og Orden, under Guds Haand og Dye, ſaaledes imod denne ſtore Søes Magt, at han ſlog ſig to gange igiennem dem.

Da Slaget havde varet to Dage, og Aſternen ſkilte begge Floder ad, førte han dog een af Fiendens Galioter med ſig ind udi Kiøges Bugt, hvor han ankrede, og dermed beholdte, til Hans Majest. retfærdige Vaabens Ære, ey alleene den Palme, han forſt havde vundet paa Gulland, men endog hjemhentede Underbens en ſtorre, i det han meer end Hercules, ey lod ſig af ſaa mange og mægtige Fiender briſte ſit Sever Vaaben af Haanden. Herpaa beviſte Hans Kongel. Majest. hannem den Raade, at gjøre hannem til Landshøvding (eller Gouverneur) over Gulland.

Denne den Gal. Herres behierte Mandſhaftighed, og mandhaftige Forſonlighed indjog ey alleene en ſtor Stræk til Kleinmodighed hos Fienden, men fatte og utroelig Mod i Brystet paa Hans Majest. Søe-Folk, at det blev denem til en hiertelig Lyst og Længſel, ſnart at anbinde med Fienden igien. Derpaa dvaledes og ikke længe, thi ſom nie af Hans Majest. ſtorſte Otløgs Skibe laae paa Keden, kom Hr. General Admiral Tromp med ommeldte Skibe,

og nogle Proviant-Ælbe, og samlede sig med denne Hans Majests. Flode udi Rigsge-Bugten, da den Danske Flode den samme Dag gik i Søen igien, og geraadede saa begge Floder udi en blodig og forfærelig Fegning under Væland, den 1 Junii; Kort Tiid efter Slaget var begyndt, og Habet var fuldt af Torden og Lys, sprang det prægtige og store Svenske Skib Cronen, som den Svenske General Admiral Hr. Lorenz Kreutz førte, udrustet med et hundrede Kobber-Stykker, og elleve hundrede stridbare Mandskab, hvoriblandt var mange fornemme unge Svenske Adels, hvilke i et Øyeblik opfoer i Luften, og i lige Hast (som forfæreligt er) søgte deres Grav i Havet.

Hr. Admiral Uglæ, den anden Svenske Admiral, som en behiøret og brav Søehelt, lod sig en ved dette uførmødelige og grusomme Tilfælde anfegte, men anførte sin Konges Flode med stor Iver og Nidkærhed, og bandt strax an med General Admiral Tromp, som førte det store Admiral-Skib Christianus Quintus, og havde for at vilde entre hannem, men han blev af denne Sal. Herre med saa stor Forsigthed undsat, at den brave Admiral Uglæ, som førte Skibet Sværden, blev tvungen til at struge, og havde derefter med Skib og alt blevet opbragt, derfom en hans Døds-Tiime efter Guds Forsøn, havde overhængt hannem, i det en Hollandsk Bran

Brander usforvarende skal Skibet i Brand, saa det med 90 Stykker, sin kielte Admiral og Mandskab blev Ilden og det grumme Hav til Deel.

Efterat da begge berømmelige Admiraler saaledes vare hendøde, og fire Skibe opbragte, kastede Fienden sin Frelse paa Flugten, men blev i den samme af Hans Majest. Flode forfuldt, en Deel til Kalmer Sund, og en Deel til Dalerne, til om Aftenen; Endskiont nu Fienden gandske var slagen af Soen, holdte Floden dog nogle Dage ud i et haardt Beyr krydsende for de Svenske Skiare, seylede siden til Bornholm igien, der at proviantere de Skibe, der længst havde holdt Soen, og forbygge den Stæde, som de havde saaget udi saa haard og heftig en Trefning.

Derefter seylede Hans Majestets Flode til Rödsted, hvor den ankom den 27 Junii, og gjorde der Landgang med en Deel Land-Soldater, og Raads-Folk, samt efter en stor Modstand, indtog Staden, og den derhos liggende Skandsø, hvorpaa den Svenske Kriigs-Hær opbrød for at komme dem til Undsætning, da Hans Majest. Kriigsmagt imidlertid, uden all Modstand, gjorde Landgang paa Skåne, og indtog det gandske Land.

Nat

Aar 1677 efterat Kundskab var indløbet, at den Svenske Admiral Hr. Sæblad med sine leve Skibe, tre Jagter og to Brandere vilde under føyelig Vind gaae igiennem Belt, fra Gortenberg til Stockholm med en stor Deel befarne Søesjolk, som vare antagne i Holland, lod Hans Majest. strax ti Skibe udruste, med hvilke denne Sal. Herre betimelig gik i Søen, og den 1 Junii kom med velbemelde Hr. Admiral Sæblad udi Trefning, hvilken, endog han beviiste sig som en tapper Søehelt, og en tro Mand for sin Konge, blev dog den gang gandske slagen, Admiralen selv, samt fem andre Skibe erobret, foruden to Jagter og een Brander. Denne Sejervinding gav end videre meere Hans Majest. usejlsbar Kiendetegn, til de andre store Prøver Hans Majest. forhen havde haft af denne Sal. Herres Bravhed og forfarnet Mandighed, at der aldrig fattedes hos ham en ten paa Hierte eller Himmelens Held.

Himmelen rakte fremdees sin kiendelige og kraftige Haand til Hans Kongel. Majests. Vaarbens utroelige Lykke samt udodelige Ære; det Sienden efter det nylige store Nederlag under Oeland, kom atter sterk i Søen igien med en Flode bestaaende af 46 Orlogs-Skibe og ni Brandere, under General Admiral Rigens Raad af Sverrig, Hentich Horn, og Johannes Blerke og Johannes Wagtmester som

Admiraler. Der Hans Kongl. Majest. havde erholdet sikker Underretning herom, gav han strax sin Flode, der alleene bestod udi 25 Orlogsskibe, under denne Sal. Herres Befalning, som Hoved-Mand, at han med den skulde gaae i Søen, for noye at tage i Ugt Kaasen af den fiendtlige Flode, som ogsaa skeede med all Glid og Narvaagenhed.

Saa snart han fornam at Fienden stillede Kaasen lige paa Sielland, underrettede han Hans Majest. allerligst baade hvad Mængde af vel udrustede, samt vel bemandede Skibe, Fienden havde i Søen, fast under Hans Majests. Flodes Øyen, som og ventede hvad Hans Majest. Allernaadigst ville befale, eftersom den Hollandske Flode, der skulde komme til Undsætning, ey alleene lentede, men endog blev ude; han berettede derhos, at i hvor vel Fiendens Magt syntes at være stor, og Hans Majest. efter menneskelig Tanke, langt overliggende, saa kunde Hans Majest. dog forsikre sig paa, at det var ingen fra de Høieste til Nedrigste af alt Søe-Folket, som bar ringeste Frygt for Fiendens Flodes Mængde, eller indvortes Styrkes Anselse; Det skulde være deres Glæde at gaae Fienden under Øyen, deres Liv og Blod vilde de ey spare, men ved det ringeste Rik af Hans Majests. Villie og Ordre, lade see, at de som redelige Undersættere til dens sidste Blods Draabe vilde vise baade den Grimodig



dighed de havde i Bryffet, og den Lønſel i Sinds
det, til at hjemhente Gejter, under Guds hiel-
perige Haand.

Hans Majest. blev derpaa, efter Guds egen
Raad og Indskydelse, iligt betænkt paa, at give
denne Gl. Herre fuldkommen og skriftlig Ordre,
at gaae løs paa Fienden, hvilken Ordre Hans
Majest. fremsendte ved den Hovædle og ^{Hans} Vel-
baarne Herre, Hr. Geheime-Raad og Bar-
ron Jens Juul, denne Sal. Herres Broder,
som udi Krigs-Raadet paa Floden skulde være
være, og indstemme, efter sin af Gud medbe-
gabede høje Forstand, lange Forfarenhed, og
Karpe Dybsindighed. Derpaa dvælede det sig
heller længe forend denne Gl. Herre, efter alvor-
lig Bøn til Gud, og holdte Krigsraad, som fort
ved Guds egen Haand, skiftede Floden i tre
Deele, hvoraf han selv anførte den ene, og
Hr. Marqvot Rodsteen, og Jens Rod-
steen, hver sin af de andre to, under hans Or-
vercommando og Ordre, hvorpaa denne Salige
Herre med sindig Frimodighed og uanfælig
Bravhed gif løs paa Fienden, da enhver af
Hans Majests. høje og Under-Officerer holdte
sig saa mandig og redelig, at der var ingen, der
jo med Mod og Mand's Hjerte vilde fegte for sin
Lod af Ære.

Imidlertid blev Striden haard og heftig paa
begge Sider, og Fienden indkneben udi ⁿⁱ Bugt

Suge, hvor baade Land og Luft, Jld og Vand forfækkelig syntes at ville som sammenfalde til en nye Forblandelse og Forvirring, saa de lynende Kartover uophørlig tornede, i hvilken gruelige og grumme Tummel, blant sig en Hagel af Kugler og dødelige Skud, den meer end mandhaftige og fiekke Hr. Baron Juul begav sig fra et Stib til et andet, nu at raadføre, hvor han syntes det var fornoden, nu at behierte om han skulde finde nogen Kleinmodighed.

Striden vorte fremdeeles til en grim og gruelig Hønde og Haardhed, og begge Parters blussende Jvæt og Nidkærhed, hver for sin Konges Ære og Fædernelands Frelse, satte det vaade Element i en forfækkelig Jld og uophørlig Torden; thi Hans Kongl. Majests. Flode havde en at giøre med en føy og flygtig Fiende, men med saa brave og behierte Folk, som nogen Tiid kunde beseyle Søen, hvilket ogsaa lod sig paatiende, der denne Sal. Herre, som Hoved, næst Gud, for Hans Majests. Flode, blev forpligtet at affeyre fra evende fast reddelose Skibe, nemlig **Christianus Quintus** og **Fridericus Tertius**, og bestige det tredie **Charlotta Amalia**, ligesom af en sæt Himlens Forsøn, at det Stib, som bar Navn af Hendes Kongel. Majest. Dronningen, skulde frem for andre blive u dødeligt ved den Lykke, at hjemhente Seyers Palmen til sin Herres Haand.

Man

Man saae den Sal. Herre komme til dette saad
 navnkundige Skib, ikke som en hiertelos Over-
 løbere, men som en stridbar og uovervindelig
 Helt, der agtede at staae, saa længe han fandt
 Skiberum i sit Følge, der kunde føre hans
 Person, og efter hans Ordre udføre det hans
 brave Sind og utrættelige Fjlmødighed havde
 Øye og Hierte paa til sin Allernaadigste Konges og
 Fædernelands Tieneste. Der var, ved Himmels
 Skikkelse, ey den ringeste Faut eller Forsøelse i
 Hans Majests. gandske Flode, men alle høye og
 nedrige Officerer, saasom hver for sig agtede at
 gjøre sig priselig til at tage Deel i Seeyren, haa-
 de alle kun som et Øye, en Haand, og et Hierte, saa
 at alle de Skud som de gjorde paa Fienden, vaa-
 ligesom talende Trompeter, at tilsiige hinanden om
 deres Pligt, og forhaabede Seey, den de saae fins-
 barlig, at Himmelen vilde give i Hans Majests.
 Hænder, som og til all Verdens Forundring
 skeete; thi denne Sal. Herre erobrede femten
 Orlogs Skibe, og deriblant syv capital Skibe,
 hvilke, imedens den Sal. Herre forfulgte Fjesten
 af den flygtige Fiendes ilde tilredde Flode, klev
 sendte til Kjøbenhavn, at være vissé Bidne
 for Hans Majest., om den utrolige Seey,
 Gud selv havde bemaadet Hans Majests. viffardig-
 ge Baaben med. De øvrige af forbermedte femten
 Orlogere blev en Deel opbrænd, og en Deel skudt
 i Søul, foruden Brandere, Sagter og andre
 Fattøyer, der med de forrige gjorde et Sal af
 60



to og tyve store og smaa Skibe, hvor imod der tabtes eller sabnedes af Hans Kongel. Majests. Flode ey en Baad eller Sluppe, end sigt noget Skib.

Det var ey heller Fiendens erobrede og odelaaede Skibe allene, som gjorde denne Seeyr herlig; men 3000 brave og kække Folk og Fanger, som fulgte med; De havde derforuden taget Føliis af deres Medstridere, paa 1200 Mand, der enten af deres Vre. Saar vare døde, eller qvæstede; Blant Hans Majests. regnedes ifkun 300! alt, enten døde eller saarede, i hvor blodig de end havde gjort Striden for Fienden, og med saa stor Mandhaftighed gjort sig berømmelige, at de døde staaendes og toge imod deres Saar med et frimodigt Ansigt, samt et uforlagt Bryst og Herte, vare og meere end firedobbel høvuede.

Saaledes blev Hans Majests. retfærdige Baad den velsignede med en Seeyr under den Salige Hertes Commando, samt hans brave og tappre medhavende Officerets, og Søe-Vænds høyberømmelige Mandhaftighed, hvilken Seeyr, naar alle Omstændigheder iagttages, vel kand passere med de braveste, der af nogen Søe-Helt er indlagt i Verden. Kiøge Bugt tager sin Deel i denne Triumph, saasom den derved er bleven meere end navnkundig.

Stevens-Klint blev i fast mindre end een Times-Tiid overdekket af mangfoldig tusinde Mennesker, som Vidnesbyrd over denne store Guds Gierning, vil og efterdags være en Ere-Klins bestandigere end nogen Ere-Villere, for at minde Efterkommerne om denne Dags Frelse. Den Sal. Herre kom herpaa med Hans Majestets triumpherende Flode til Kiøbenhavn, og i den beste Underdanighed leverede Geyer-Krandjen til sin Konge, den Gud selv havde givet til Hans Majestets. giennemstraalende Berømmelse, og Kongets Tieneste.

I Hans Kongel. Majestets Hof hortes han aldrig at prale, af hvad ved hans Haand, efter Guds Villie, lykkelig var bleven udrettet; thi han var aldrig af deres Art, der strimler Luften fuld med Trompeter, naat de under Papegøves Stangen har gjort et Slumpe-Stud efter Druk, meget mindre agtede han de dyntel, gode og selvbiiise Menneskers Domme, der kand deistelig orddeele i det, de aldrig forstaae, og monstre den Gierning, de aldrig selv kand legge Haand paa. Han havde Beviis nok i sit brave og sagtomdige Sind om sin Tienstes og Forretningss Retsindighed, og Hans Kongel. Majestets. store Naade, med hvilken hans tro Tieneste saa høyt blev anseet, at Hans Majest. gav ham Overs Befalningen over sin gandske Flode med Titel af General Admiral Lieutenant, og næste

Aar derefter 1678 ærede ham med Ridder-Or-
denen af Elefanten, den ældste og ypperlig-
ste Orden i Norden, som stinner fra Kongens
eget Bryst, den saa mange Konger, Fyrstelige
og Grevelige Personer haver baaret, som et høj-
straalende Tegn af Danmarkes Kongers Her-
lighed og Hæder. At Hans Kongl. Majest. endnu
videre vilde forbejare denne Sl. Herres berøm-
melige Tog og Gierninger fra Forglemmelse hos
Efterkommerne, lod han allernaadigst befale, at
myndte en **Skue-Penge**, hvor **Søe-Slaget**
paa den ene, og denne **Sal. Herres Billede**
paa den anden Side med stor Ziirlighed var af-
stemplet, som i Hans Majests. Kunst-Kammer
til evig Eftertanke forvares, hvoraf dog en Deel
er kommen til Høye Stands Personer inden og
uden Riget, til den **Sal. Herres** uddødelige Af-
mindelse.

Saa snart Hans Majests. Flode, efter det
saa berømmelige og severtige **Søe-Slag** i **Ris-
ge-Bugt** havde bødte den Skade, som den ivrige
Fiende i den grumme Trefning havde gjort den,
gik Floden samme Aar til **Veland** under den
Sal. Herres Ordre og Commando, tillige med
Admiral Hr. Grev Tromp, som efter den
indlaagde **Seyer** siden ankom, og gjorde Land-
gang: uagtet Fiendens behierrtede Modstand, og
det Børn de havde gjort for **Slottet Borkholm**,
blev samme dog tillige med det gandske Land ind-

taget, og imodtog, hvad Krigsmaneer medførte, og Geyerbinderen tillader. Imidlertid blev Hans Majests. triumpherende Lue endogsaa ned til Calmar, hvor alle Beyrs-Møller i den fiendtlige Søe-Magtes Paasyn bleve afbrændte, og Westervig, hvorhen Skoutbynacht Florus Bastensen med fire Skibe var commanderet, lagt i Aske.

Aar 1678 gik denne Sal. Herre atter i Søen igien, og som Fienden fandt sig da ved sin Væde formeget udmattet til at forhindre Hans Majests. videre Anslag, lod han efter Kongl. Ordre Raafen staae lige til Rygen, hvor Hans Majests. velbevæbnede Krigs-Folk ved denne Sal. Herres behærtede Forsigtighed og brændende Tænder fik ey alleene fast Fod, i hvor meget Fienden end bemøvede sig at gjøre Modstand, men og bemestrede sig det gandske Land.

Da han i Aaret 1679 besøylede sit bevante Element, og fik 27 af Fiendens Orlogs-Skibe imellem Bornholm og Kalmer Sund ind i Sigte, lod han alle Seyl hisse, samt stille fornøden Ordre at søge Fienden, for om mueligt at bringe ham i Stand, men Fienden prøvede sin fopelig Vind, og løb ind i Kalmer Sund, hvor den Sal. Herre dog gik samme saa nær i Hælene, at han erobrede Laxen, som var et Svensk Orlogs-Skib; Da den fiendtlige Flode i Kal

i Kalmer Sund havde søgt sin Bestiermelse, og ey var nærmere at ankomme, stræbte han at gjøre bemeldte Havn for Fienden umagfom at indseyle, lod derfor et Skib kaldet *Lentghed*, Fienden tilforn afbundet, forfyldt med Steen, giennemføre og synke ned i Indløbet.

Der denne Sal. Herre i samme Tog vilde seyle med Floden fra Kalmer Sund til Gulland, fik han atter fem Svenske Orlogs-Skibe i Sigte, der ey agtede sig Mands nok at bestaae, maatte dog saa vidt holde Trop, at den Sal. Herre drev eet af de største paa 80 Stykker, *Togelen* kaldet, paa Grund, hvoraf Floden og Havet tog hver sit Kob, saasom dets Anførere ey vilde give det op, men beseglede sin Trofskab med en brav Soldats Død. Denne *Togel* har den sidste, som i saa mange heftige og blodige Tog, skulde efter Guds Villie tillukke *Kriigs-Døren*, saasom Hans Kongel. Majests. allernaadigste Ordre blev tilfikket den Sal. Herre, at han med al Fiendtlighed skulde ophøre, og bestaae sig til *Kjøbenhavn* med Floden.

Han kom hien med sine Officerer, som sine elskelige Brødre, dem han gjerne undte den *Palme*, de med hannem havde fortient, og den *Raade*, hvormed Hans Kongel. Majest. ansaa deres Fortienester, med sine Baadsmænd og Soldater, som sine ærlige *Striids-Børn*, dem han

han havde været som en Fader med Tilfyn for dem, som en god Tugtemester med Sagtmodighed at rette og tesse dem, hvor han fandt nogen Fejl, og havde dermed inddraget deres Hjerte, at de aldrig skydde Ild eller Vand, hvor de hørte de kun ham til Formand; Saa fand en sagmodig Mand have meer Magt at bøye Gemyster, end en rasende og stormodig Mand, der med sin Høvhed og haarde Strenghed vil kue dem til Endighed, og med Stolthed lade see sin utidige Høvybydenhed, hvorfor ogsaa alle Høye og Redrige, som endnu lever og haver tient Hans Kongel. Majest. under denne Sal. Herres Commando, bør hans berømmelige Sukommelse til Doden i deres Hjerte.

Aar 1680, da Gud selv, efter den store udfandne Kriigs-Møye, havde benaadet begge disse Høyløvlige Nordiske Kroner med den længe og meer end Himmel-ønskede Fred, og der laades nu en usvigelig Grundvold til et evigt Fredes-Fordrag imellem begge Rigerne, ved den hellige Egte-Forening imellem Hans Kongel. Majest. Carl den XI Konge til Sverrig, og Hendes Prindselige Hønhed Prinsesse Ulrica Eleonora, vor Allernaadigste Arve-Herre og Konges, Kong Christian den Femte Hans Høylærede og Høyløvlkede Liære Søster, blev den Sal. Herre, som en af Hans Majestets høylbetroede og best fortiente tro Mænd, der havde

været med at agere den blodige Krigs-Tragoedie paa det vaade og urolige Elementes Skuesplads, ligemaade allernaadigst udvaldt, som den der loddede med udi den indgangne Freds og Forligelses Biæde, og en Medarbejdere udi den Høy-Kongel. Tress-Act, i det han med anbettede de Fabrics overførte Hendes Kongelige Høyhed Høystbemeldte Prinsesse fra Cronborg til Helsingborg, overleverende Hendes Kongel. Høyhed paa den Bey, ad hvilken hun ved Himmelens Ledfagning indgik, og antog den af Gud tilbudne Svenske Krone.

Efter den Tiid lod den Sal. Herre være sig anliggende med Fliid og Rettsindighed at betiene Høyeste-Ræt, hvor han altid indfandt sig, som en sammittig, uforfrænkter, og af Partier u-rørt Dommere; Nu i adskillige vigtige Commissioner, hvorfra han alletider bar en ubesmattet Siæl; Nu med hvis der hørte til Søe-Staten, og til Hans Majests. Glode at tilsee og forsyne, saa den altid kunde findes i den Tilstand, at, om noget skulde vaakomme, den kunde i kort Tiid være færdig til sit Udløb.

Det befandt den Franke Glode, som Aar 1683 til Hans Majests. Tieneste var stillet at gaae til Øster-Søen, under General-Lieutenant Previlly, og Messr. de Casseauxenats og Gabarets Commando, med hvilken Hans

Majests. Flode strax gif i Søen, begge under denne Sal. Herres Commando, da de brave Franske holdte sig det for en sær Ære, at smaa under saa høyberømmelig, forfaren og lykkelig Søeheltes Befalning, indtil de sidst i Sept. efter Ordre seylede igien til Frankrige.

I Aaret 1689 seylede den Sal. Herre med Floden ud i Søen igien, i Tide at foresee, om nogen uførmødentlig Uroe skulde være i Giæret; og forekomme den med en bevæbnet Arm; men som intet fiendtlig ved den Svenske Flode, som og var i Søen, lod sig spørge, seylede begge Parter i Efterhøsten bort med Fred, hver til sin Havn og Behold.

Der Hans Kongel. Majest. under Guds store Forsyn havde sat sine Riger og Lande udi en rolig og ønskelig Tilstand ved den gyldne og gavnlike Fred, fik den Sal. Herre Lyplighed og Luse til at betænke de mangfoldige tusinde Naader, som den barmhiertige Gud havde beviist imod ham, ey allene i hans Ungdom, at føre hannem ved sit Raad, bestierne ham ved sin Magtes Arm, lade sit Ansigt gaae med ham i hvor han foer, og ved sin Hellig Aand gjort ham duelig til sin Naadigste Konges og Fæderlandets Tjeneste, men og i sin Manddom og Alderdom givet ham baade Naade og Lykke til saa mange store Verk prisefeligen at udføre, og gaee igien

igennem Ild og Vand, som blev dog aldrig
 onde Herrer over ham, men ved Guds eget
 Døe, gode, lydige, og behjelpsomme Tienere
 under ham.

Han saae Misundelse selv at blues og befiems
 mes ved den Naade og Ære, Gud og Kongen
 dagligen lagde paa ham og hans Huus. Han
 tænkte derfor nu at oprette en Eben: Æzer og
 Hjelpes Steen, og lade see sin Taknemmelig-
 hed imod Guds Huus, til at bygge og forbedre
 Christi Kirke paa Landet, efterat han havde flydt
 og savet om med Kirke: Skibet i saa mangen
 stolt Søe, hvor den deylige og herlige Guds
 Tieneste i Fred og Feyde var bleven forrettet;
 Dertil fandt han Anledning, for dette sit gudelige og
 troemeende Forsæt, ved Waldemar Slot paa
 Taasing udi Syens Stift, hvor den Sal.
 Herre saae for sig en Grund og Avbvisning til
 en Kirkes Opbyggelse, der ved Tiden, som efter-
 haanden giennem-bider og fortæret alting, saalees
 des var forfalden, at der horte en anseelig Bes-
 tøsning til at opføre den til sin Fuldkommen-
 hed. Den Sal. Herre sparede hverken behø-
 rige Middeler eller nidkær Omhue; men som
 hans Hjerter var til Jerusalems Mure, saa
 glædede han sig, at deres Steen og Kalk tilre-
 des, hvilket ogsaa lykkeligen gelingede, at der
 blev udi en maadelig Tiids Forløben anseelig Kirke
 opbyggt, hvilken han Aar 1678 den 3 October



høitidelig lod indvie af Bispen i Fyen, Belædt og Høyrærbardige Doct. Thomas Ringo, som udi det hellige Verk havde Medhielp af fire ærbardige Probstes, og sex og tredive høitidelige Præstemænds Følgeskab ind og ud af Kirken, som alle med Andagt og alvortlige Bonnet samlede deres Hjerters Ønske til den Dags høitidelige Glæde, udi mange høiadelige og fornemme verdslige Personers Overbærelse af begge Køn, der alle ligesom med en Sjal og et Hjerte triumpherede og lovede Gud for sin Kirkes Fremgang, og lykønskede den Sal. Herre til et langvarigt Levnet, efter Guds Villie, saasom alle Rætsindige vidste, at det ey var gjort for nogen udbortes Præl, som aldrig fandt Sted i hans Tanke, end sige i hans Hjerte, men af en ret eenfoldig og trohiertig Guds Dyrelse, der er frie fra all Gissnerie og Øpensalkhed. Dette var Bramseylet, og den Ere-Bimpel, som han lod ophisse og vaje i Farten af hans gandske Levnet, at Gud, ved sin gode Aands kraftige Bistand, ey skulde finde ham som en Bepr. Hane i sin Religion og Gudsfrugt, hans Konge aldrig træffe ham paa den Post, hvor hans Tjeneste ey blev redelig befordret; Hans Zevnlige aldrig finde hos ham andet end det, der var exempelart, og værd hans Person; Hans Undermand aldrig merke noget ved ham uden det var fuldt af Dyd og Danneshed; de Bedtørstige, der behøvede

hans

hans Hielp, savnede aldrig en mild Hielpere, og de Sattige aldrig en rund Givere.

Hvad var den Sal. Herre en for sit eget Huus? En Josba der frygtede Herren med sit gandske Huus, øvede altid en fornuftig Guds Tieneste uden Hyklerie, altid et got Exempel for sine, hvis Dødet de vel kunde sætte for sig som et Søndags-Dye at spæle sig udi. Hans Huustrue, den Høyædle og Velbaarne, nu dybsørgende og saarede Frue, hvilken han billigen elskede som sin egen Siæl, saae hannem altid med Hiertens Glæde og Fornøvelse an, som en fuldkommen Mand saa fuld af Dyd, Fromhed og rettsindig Kiærlighed imod sig, at hendes Siæles Bidnesbyrd yder sig daglig udi Strømme af salte Taare, for den her i Verden ubodelige Fortiis, som hun havde gjort ved hans dødelige Bortgang.

Hans Børn og Svogre, hvad for en stor Fader og Formand havde de ikke udi denne Sl. Herre at efterfølge, han kunde sætte dem sin Christendoms Gierninger og sine mandige Bedrifter for Dyd, og sige med større Ræt, end en af Israels Dommere sagde fordem: Hvad I saae jeg gjorde, skønner edet og gjører det ligesom jeg. Hans Folk og Familie, som havde den Lykke at opvarte og tiene ham, hvor og naar saae de ham uden som en Moses? En stridbar Mand,

Mand, men dog een af de sagtmodigste Mand paa Jorden, der havde saa mildt et Ansyn, og saa fromt og tilbøieligt Hjerter at see deres Forfremmelse og Lykke, at det kunde glæde hans Sind, naar han kunde see en tro Tjener af sin Haand velbelønnet.

Saa prydede den Sal. Herre sit Levnet for Gud, saa søgte han sin Konges Ære og Naade, saa forhvervede han sig alle retsindige Menneskers Yndest, der med all Billighed maatte sige om ham i hans Liv, og vil sige efter hans Død, at han var en Kierne af den gamle Danske Tro og Love, der havde gjort store Tjenester uden Skinderie og Skarns Profit, gik til Hobe uden Smiger og sminkede Ord, der gjorde store Løfter, men alle fulde af Vind, hundrede Krumbøvelser, der habet intet videre Hold, end saa længe Foden haver udskrabet paa Gulvet; han havde altid Ærlighed, og baer Sandhed paa Sagtmodigheds Skilt, som hver Mand kunde see og tage paa, paa hvilken Side end nogen vilde træde til ham. Men som nu denne El. Herres Levnet var saa fuldt af Ære, Lykke og Rolighed, at han saae sin Høyædle og Velbaarne Frue, som sine Dyens Lyst dagligen at glæde sig ved saa stort et Ære-Lys, som han havde oplyst i hendes Huus, sine Høyadelige Børn og Børne-Børn at blomstre og fremvoxe til all offentlig Velstand, og veltegnende Dyder, vilde der dog



dog noget Modgangs Tilfald antaste ham fire Aars Tid, førend hans Sal. Afgang, i det han ved en Tieners eller Kudskes Uagtsomhed og Forsættelse brød sin Arm, den ingen Fiende tilførn, i hvor Liel han end havde været, nogen sinde kunde bryde, og det som meere er, at udi storren blodige Hoved-Søe-Slag, som denne Gl. Herre havde været med og udstaaet uden og inden Riget, havde han aldrig faaet en Fingers Saar, saa stor Opsyn havde Guds eget Dye havt for ham; men nu skulde han uden nogen Fiende finde et Brud paa sin Arm, det han med saadant Mod og Mandts Hjerte fordrog, at han var haant over at lade nogen enten høre eller merke, at det tilførte ham nogen Smerte, saa beabnet et Sind havde han; thi havde Tien- den aldrig hørt eller seet ham give sig, hans Ven- ner eller andre vilde han ey lade see, at han havde mistet noget af sin Frimodighed ved dette Tilfald.

Der nu Gud havde givet denne Sal. Herre en æret Alderdom, med en rolig Sambittighed for sit hele Lebnets Forretninger, fuld af all den Naade og Lykke han kunde tilønske sig, saa laldede den Tid omsider frem, da Gud vilde lade hannem, over alt dette, see paa sin evige Saalighed. Hertil samlede sig adskillige Svagheder, af saa mange udstandne Moyer og Udmattelser, der i den tiltraadne Alderdom efter Haanden borttærede Kode-Bediken, og gjorde hans Mæ-
de

de ubegæm til at fordøye sin Spise. ^{Blant} andre var **Steen** og **Stjørbug** hans stærkeste Banemænd, og tvang ham til Sengs et halv Aars Tiid for hans endelige og Sal. Afseend.

Vel vilde han en foragte Lægen, og de Midde-
deler, som Gud selv haver givet for dette Døds-
kyldige Legeme og skrøbelige Natur at hjælpe,
hvilke han tog og efterhaanden brugte, af den
høyberømmelige Hans Kongel. Majests. egen
Liv-Læge, Belædle og Velbr. Doctor **Frank**,
hans Hænder og For skrivelser; men de Salig-
heds Middeler, som han skulde bruge for sin
Siæl, forsømte han ingeniunde. Havde han
lidt saa meget ondt i Verden som en tappet
Strids-Mand for en forkrænkelig Ere-Krands
at vinde, nu vilde han som en god Jesu Christi
Stridsmand stræbe og taalmodelig lide, hvad
hans Gud behagede, for at nyde den evige og
uforbisnelige Ere-Krands og Krone.

Han merkede vel nu, som han dog som en god
Christen forud vidste, at Døden var den sidste
Siende, som skulde overvindes, imod hvilken han
mandelig væbnede sig, og udi de sidste Dage ofte
blev opmuntret til hellig Bestandighed af Hans
Kongel. Majests. Confessionario, Belædle og
Høyærbærdige Doctor **Peter Jespersen**, som
besøgte ham ofte og flittigen i sin Svagbed.

Gud

Gud gav han hiertelig Tak og Ære, der saa underlig havde ført ham, og han ydte det i all sin Tale og Bekjendelse, det hannem billig tilkom, Alleene Æren. Til Hans Kongl. Majestæt, der i disse timelige og jordiske Ærer havde sat hannem saa høyt, og beviist ham og hans Huus saa mange høje og Kongelige Naader i hans Levnet, havde og, saavel som det gandske Kongel. Huus, saa stor Naade og kiendelig Medlidenhed med ham i hans Svaghed, at de lod ingen Dag gaae forbi, at de jo lod fornemme, hvorledes det havde sig med ham, hvilken store og Kongelig Hyldest og Naade han forsikrede sig om, fremdeeles at vilde strekke sig til hans Efterlevete i hans Familie, med bestandige Straaler fra Kongens og det gandske Kongel. Husets vedvarende Naade, nedlagde og sin underdanigste Taksigelse, og i sit Sind's Andagt kyste paa det Scepter, under hvilket han var ophøyet, æret og beskiermet.

Han for sin Person tog Afskjed fra sin Konges Tjeneste, fuld af en god Samvittigheds Vidnesbyrd, som bekræftede med ham, at hans Levnets Bane udi Guds Frygt var for den bedste Deel loben i Kongens og det kiære Fædernelands redelige Tjeneste.

Hans allerkiæreste og høvstelskeligste Hustru, den Højrøde og Velbaarne Frue, Frue **Mari**
ga

garete Ulfeld, der med saa troshuld og lofsalig
 Dingjængelse havde glædet hans Hjerte i sit hele
 Egetskab, udi alt det hvormed Himmelen plejet
 at gjøre i Fredsommelighed, Fromhed og Fors-
 stand, Tugt og ubefvigelig Rærlighed de beste
 Guds Børn paa Jorden, hende kunde han
 saa takke for all sin Hoflighed og Dydfuld-
 menhed, at han jo agtede sig at burde meere.
 Den Bitterhed ved den timelige Afsked var det
 eeneste han tilønskete hende af Gud, at hun som
 en Saligheds Kalk maatte optage, og indtil de-
 res fuldkomne Samling i Guds Rige taalmoder-
 lig bære.

Sine Børn saae han med et frimodigt Hjerte
 i fuld Forsikkring, at Gud skulde være med dem,
 og hver for sig finde Årsage til at takke Gud i
 Eiden for sin naadige Forsyn, den han og til Af-
 sked hierteligen befalede dennem.

Alle sine Venner og hver som besøgte ham i
 hans Svaghed, tog han kærlig Afsked med,
 og ingen gik fra ham uden med Forundring over
 hans Sind, der havde sat sig paa saa fast en
 Post af Stilhed og Taalmodighed at opbie Guds
 Time.

Bølgerne og Belials Bølge revste sig jo mere
 og mere, og brusede heftig paa hans nu svage
 og fast reddeløse Skib med Dødsens visse Kom-
 me.

me; men det var saa langt fra, at han vilde
 overgive sig, at han jo meget mere voyste i Troens
 Kraft, og viiste han havde sin Frelseres Jesu
 sum inden Borde hos sig, der vilde komme ind
 og holde Aften-Maaltid, og hellig Nadvere til
 Afsteed med sig, lod derfor en af Christi Tienere,
 den Erværdige, Hæderlige og Høylærde Mand
Mag. Sierr Wincke kalde til sig, som efter
 holdte gudelig Samtale, om denne Verdens
 Forfængelighed, og Christi dyrebare Verdskynd
 og Fortieneste, om Himmeriges evige Glæde og
 denne Salig Herres egen gudelig og christelig
 Bekjendelse og Troe, gjorde ham deelagtig udi
 Frelserens hellige Legems og Blods Sacramente,
 hvorpaa den Sal. Herre fandt hos sig, at Døds
 sens Beeskhed var visselig bortvoiget; Nu var hans
 Siæl og Mund fuld af Tak og Lobsange, som
 han saabel tilforn i hans Svaghed, som nu imod
 hans Afsteed lod af saa mange deylige Kirke-Psal
 mer, hvilke han selv udvalte og begyndte med
 stor Andagt, syngte for sig. Nu havde han gjort
 sit Siæles Anker fast inden for Forbænget, som
 Jesus hans Forløber gik ind for ham, han var
 nu forsikkert han ey skulde giøre Skib-Brud paa
 Troen, men at han skulde lande i den Havn,
 hvor det er langt roligere, end i den, som af No
 postelen kaldes Døds-Havn, og saa sødelig og sagte
 gaae som en Seyervindere igiennem Døden til
 det evige Liv og Salighed, som og skede den 8
 Aprilis Klokken 11 Formiddagen udi den Salig
 Herre

Martius 1753.

Herres Høyadelige Børns deres Velbaaren-
 ders, hans Excellences den Høyædle og Vel-
 baarne Herre, Hr. Niels Krags til Egebo
 med sin Frue Sophia Juul, samt den Høy-
 ædle og Velbaarne Frue Wibike Juul, den
 Sal. Herres Hr. Admiral Christian Viet-
 Efterleverste, iligemaade den Høyædle og Vel-
 Herre Knud Juul, Amtmand over Kiøbens
 havns Amt, og Hans Kongl. Majests. Kam-
 mer-Junker, saavel som hendes Velbaaren-
 bed Baronesse Juul, hans Excellences Ba-
 ron Juuls til Jullinge ic. og hans Belæde
 og Høyærbærdighed Doct. Peter Jespersens
 deres Overværelse. Hvilke alle med sammens-
 stemmende Bøn og dybt draget Suf onskede
 denne Sal. Herre til Lykke i denne sin sidste og
 meget salige Afskæd fra denne møyformelige
 Verden, og sin forestaaende glædelig Himmel-
 Reyse. Da efterat denne Sal. Herre i sin sidste
 Fraskillelsses Stund havde af velbemeldte hans
 Belæde Høyærbærdighed, som stod hos, til
 Guds Raades ydermeere Forsikkring, og en
 Christen Bestandighed i den saliggjørende Troe
 med inderste Andagt aannammet Herrens Vel-
 signelse, kaldede Livsens Forste hannem ved
 Dødsens sidste Bud til det evige Livets over-
 vættes Glæde og Herlighed, efterat han havde
 fort et høyerømmeligt Levnet i Verden udi 68
 Aar ringere een Maaned, og i det korte Liv
 gjort sig for Verden, efter sin Død, udi alle brø-
 ve



de Menneskers Minde, og saa længe Verden
 skaer, udødelig.

Alle Egenskaber ere ikke lige høyt fornøden for
 alle; En Bonde kand vel gaae ved sin Ploug,
 om han ey er saa klog og politisk, som en Stas-
 Mand; En Stas-Mand kand vel sidde ved sin
 Pen, og gibe gode Raad, om han ikke er saa
 haardtør og behiertet som en Krigsmand; En
 Krigsmand kand vel ligge i Marken, og trefte
 mod sine Fiender, om han ey er saa veltalende,
 som en lærd Mand; Men Gudsfrugt er fornøden
 for dem alle, enten han er høy eller lav, Herre
 eller Kærig, sidder ved Koret eller ved Pennen,
 fører Sværdet eller Ploug-Staben, det er dem
 alle fornøden at frygte Gud; thi ingen, i hvad
 Stand han end er udi, kand sige om hende, hun
 horer ikke til min Handtering.

Saadan en Mand var den Salige Herre:
 Gudsfrugt var hans hellige Prøvelse; Han var
 en behiertet tappet Striidsmand, og dog en rets-
 sindig Christen, man saae hos ham, at om en
 Soldat end fører Blod-Fanen, kand han dog
 selv staae under Troens Bannere. Den han
 var, ville han synes, at være, og den han syntes
 var han. Han bluedes ikke ved at være Gud-
 bekiendt, men ærede ham offentlig i hans For-
 samling, aldrig forsomte Kirken, naar Helbred
 vilde tilstøde. Man horte aldrig en Eed af hans
 U 2 Mund,

Mund, og naar han horte den af andre, sparede han ikke at straffe det, hvis det skeede over hans Bord, endog ved Mulct til de Fattige.

Det var ham ikke nok, han selv frygtede Gud, men holdt og andre dertil; Enhver der har været bekiendt i den Salig Herres Huus, hvor han med sine Børn, Folk og Vende, Aften og Morgen aroede Gud, kand vidne med mig, han svarede til det Vidnesbyrd, Guds Aand aroer Abraham; Jeg veed at han skal byde sine Børn og sit Huus efter sig, at de skal bevare Herrens Veye, og gjøre det som Ret og godt er.

Vaa Rettens Sæde var han en usoftrankt Dommer, enhver der sad i Retten med ham kand vidne det. Hvem veed ikke at tale om hans Ydmyghed, hvor ringe han domte om sig selv; Han ophoyede sig ikke over nogen, han holdte sig ingen Mand for god, den Ringeste der havde med ham at gjøre, kunde naar de vilde, forme ham i Tale; Hans Tieneres og Laqveiers Haand blev ikke fyldt, for at melde nogen an hos deres Herre, om det skeer hos andre, er ikke mit Forsæt her at melde, enhver der begierte det, havde de frie Adgang til ham.

Han havde vel lærdt at vende sine Segl efter Binden, men han vendte aldrig Raaben efter Begret, han gik ret frem i en sand Oprigtighed, uden

uden Skromt og Falskhed. Hos ham var Ja, Na, og Ney, Ney. At han elskede Carvelighed, viiste han i hans Klædedragt, det samme lod sig og see i hans Vdruelighed, thi han havde en Affæye til de Natte-Sæder, sæiske Overdaadighed i Vden og Evertmen, som vaa somme Stæder gaae i Svang. Ingen fandt beskylde ham, at han kastede Forargelse for nogen; Den Tid andre u-nyttig spildede paa Spil og Leeg, anvendte han, naar han var ledig fra offentlige Forretninger og vigtige Geskæfter, paa berømmelige Dvælses in Mechanicis og Chymicis, hvori di han søgte sit Sindis Vederqvælgelse, havde og erhøivet en stor Erfarenhed derudi ved en fortrolig Omgang, og siden efter førte mange Aars Brev-Beyling, med den berømte Burhie.

Uden sine Misundere var han ikke; Maanen maa og lide Hunden bieffer imod den, i hvor Klart den end skinner; Men han havde dog ey Lyst at hævne sig over dem. Han havde meere end een gang Aarsag at sige: De betale mig ondt for godt. Den Snog han havde varmet i hans Varm vendte ham Brodden, men han vilde dog aldrig hævne sig selv. Det var hans største Fornøvelse at hielpe dem til Rette, at tale til det Beste for dem, og som Saul siger til David: vise sin Uben paa en Bep som er god. Med hvad Laalmodighed han bar alleting, er at forundres; Enten Hiulet vendte ned eller op, var Hr. Niels Juul

Juul den samme, enten han gik frem, eller blev
sadt tilbage, var han ved et taaligt Sind; gik
der end nogen mørk Skye op over hans Hoved,
man saa dog ikke nogen mørk Skye derfor gaa
op i hans Paande.

Den Taalmodighed han udviste i sin Egg
dom var og overmaade stor. Endog Pinen af
den haarde Steen, der plagede ham, varheel
svær, saa hørte man ham dog aldrig den gandske
Tid igiennem at stonne eller klage sig derover.

Han lod ikke Guds Huus staae ode, men det
Gud havde sadt ham vel, tænkte han paa at
bygge Gud et Huus, hvorom i sær var Bidne
den deylige Kirke paa Taasinge. *Solmens*
Kirke her i Staden, hvis Patron han var udi
14 Aar, maa takke ham i sin Grav, thi han
fandt hende lagt med Steen, men lod hende tes
ke med Kobber, og var en christelig Omsorg, at
hendes Midler og Capitaler bleve forbedrede.
Til Kirkens Tienere var han et flærligt Hjerte,
var en ret Præste-Ben, og saa dem en an med
den Foragt, som skeer af disse Verdens Born,
men som Eendebud i Christi Sted, og havde
en Velbehag i deres Døngængelse.

Hadde Gud deelt rigelig til ham af sine *Vel*
figueller, og fuldte hans Kilder, han lod dem
igien flyde ud til andre, til een og andre *han*
hjalp

hjalp til Brodet, til de fattige han husvæde, til mange Nødtørstige han vederqvægede. Som han vel vidste, det er Guds eget Løfte, at han ikke vil give ham i sine Fienders Billie, der tager sig den Nødtørstige an, gjorde han Gud det Løfte, der han havde givet ham den lykkelige Sejer i det store Søeslag, som stod i Rixgø Bugt, at give fire Tusinde Rixdaler til gudelig Brug, hvoraf Renten, nemlig To Hundrede Rixdaler, saa længe han levede, blev til fattige uddeelt, men siden er bleven lagt til et Jomfrue-Closter, hvilket den Sal. Herre ofte ønskede, at maatte blive indrettet, men kunde endomme til nogen Virkning, førend hans Høvedle og Velbaarne Frue efter hans Død af en gudelig Iver fuldførte det, hende og den gandske Familie til et udødeligt Ere-Minde.

I alle sine Gierninger havde han Gud for Øen, Gud holdte og sit Øye igien over ham paa alle hans Beye. Et sært Exempel, som er bleven anmeldet i hans Levnets Beskrivelse dog ofte af ham selv omtalt, maa jeg endnu her erindre: Der han Nat 1676 den 3 Decbr. var fordret over til Skaane, at give underdanigst Efterretning om Gloden, som da var indlaet paa Fehden, skæde der samme Nat, han var kommen, Alarm i Leyeren, at de Svenske brød op, hørpaa Batallien Dagen fester ogsaa blev holden, men i det han vilde fare til Landsøerne,

ne, var han meget nær ved at falde i deres Hænder; thi paa Veyen, hvor han kom gandske ubevæbnet, agendes paa en ringe Bondes Vogn, mødte ham tvende af Fiendernes Koptere, som neppe et Steen-Kast fra ham, stode og pløndrede een, de havde skudt ihjel, men Gud forblindede dem, at de lodde ham fare, og opholdte sig i det ringe Bytte, de havde i Hænderne.

Han som en retsindig Patriot, satte egen Fortællede del til Side, og søgte det almindelige Beste; intet var ham saa kiært, han jo gierne vilde opofre det, for at forhverve en ønskelig og æret fuld Fred. Krig var hans Element, men Fred var det Klenodie, han krigede for, den Brud han beylede til; Han erholdt den og: Hans første Aar sluttede han i Fred, saae Landet i en fredelig Tilstand, Strids-Mændenes Sværd ombændt til Plov-Jern, og Spyd til Segle; Det der staaer om den Fromme, hans Ende er i Fred, det vederfores ham, efterat Gud havde kronet ham med graa Haar, som er Krone, velsignet ham med en høy Alder, og lod det ham paa 2 Aar røre, opnaae en Konges Alder, som er halvfjerdesindstyve Aar, lodet ham see sine Børn og Børnes-Børn i en vakkert Tilstand, sin Sød at grønnes som Træet ved Daniels Lugt, og da lod Gud ham, som den gamle Simeon, fare i Fred.

D

De Lærde paa vores høye Skole have ilige-
maade beviist denne store Mand deres sidste Høys-
agteelse, ved en offentlig Tale, som blev holdet
over ham paa Studiegaardens øverste Hø-
tesal. Det Academiske Ære-Minde der ved
offentlig Tryk blev bekendtgjort, er udstød un-
der den da værende Rectors, Johan Wan-
dels Ravn, som var første offentlige Lærer i
den hellige Skrift, og Bisidder i Consistorio.

Samme er ligesom de fleste, man finder af
dette Slags, skreven paa en meget jirlig Latin,
men indeholder ey noget særdeles mærkbardt,
som is allerede er anført efter Hof-Prædikanten
Peder Jespersøns Danske Klage-Tale. Det
som kunde være af samme at tillegge, er følgende:
Den Salige Herre Niels Juul forblev i sine
egne Forældres Huus til han var sex Aar gam-
mel, da han blev sadt i sin Kiare Fasters Ca-
thrina Schesteds Huus, for der at skulde
nyde den første Underviisning i boalige Konster
med hendes Son, Junker Tyge Kruse; Her-
paa blev han i Aaret 1643 Page hos Kong
Christian den Tjerde, i hvilken Anseelse han
fuldtes med Prins Friderich til Bremen, da
Højssamme modtog dette Stifts Bispe-Grav:
U 5 Han

Han forblev i hans Fyrstelige Naades Eie-
 neste, indtil samme efter sin glørbærdige Hr. Far-
 ders Død imodtog det Danske Scepter. Som
 Kong Frederich den Tredie særdeeles vndede
 ham, satte han ham, som en anden ung Adels-
 Person paa det Kongelige Ridder-Academie So-
 ese, hvor Hans Majest. selv, af besynderlig
 Kongelig Mildhed, betalte for ham, saa at han
 nød alting der paa Stædet frit, saavel i Hen-
 seende til Spiisning, som Underviisning i alle
 adelige Dvelfer.

Denne de Juulers Slægt er det ellers, som
 har skienket Danmark saa mangen staut, brav
 og fornem Adels-Mand, der har været brugbare
 saavel i Fred, som Feide, Tiid og Orlog. Af
 denne Slægt kand man tælle saa mange anseelige
 Lehus-Mænd, Stiftamtmand og Amtmand,
 saa mange Riigs-Raadere, saa mange Gesand-
 tere til Fremmede, for enten at befæste Freden, el-
 ler oprette nye Forbund, saa mange Ridders-
 Mand, Geldt-Herrer, samt Anførere saavel til
 Lands som Vands, kort, hvad der kun kand og
 bør agtes stort, enten i Henkende til Færes
 Navne, eller virkelige Fortienester, har Hædernes
 landet fundet og finder endnu i denne Slægt.

I bunden Stiil er denne Danske Soc. Helt
 bleven sin sidste Ære beviist ved et Latin. Vers
 af Hr. Ch. Gerstorff. Eigeledes af Professor
 P. Vin

P. Vinding. Dernæst i sær ved et Latinsk og ¹² meget læsværdige smukke Danske af Biskop Th. Ringo, af hvilke det første er gjort som en Samtale med Kygten, det andet et Trøstes Brev til den efterladte Enke, Fru Margaretha Ulfeld; De øvrige ere Paaskrifter, som findes udhuggene udi denne Sal. Herres meget kostelige og kunstige Epitaphio udi Holmens Kirke her i Byen, saavel under hans Brystbilde, som ~~ore~~ andre navnkundige Søe-Elag, dem han har bestridet, og maa bespares, til hans Levners udførligere Beskrivelse. Endnu findes et Dansk fremfadt under det Navn Jeg skriver Sorgelig, hvortil hører en Hollandsk Gravskrift; Ligeledes et Dansk af Provst Christen Bagger i Færøe; Et andet af en ubenævnt, og et fra Jørgen Karstens, Sognepræst og Provst i Syen, nok et Dansk af Mag. Peder Cappelin, Sogne-Præst for Tølløse og Uagerup, samt Vice-Propst over Mærløse Herret; Et andet af P. Jensen og et af Jacob Nielsen, Sogne-Præst til Spielderup og Smørup. Endelig et af J. Lund, Præst til Holmens Kirke.

Til sidst findes en udførlig Beskrivelse over Liig-Toget ved denne St. Herres Begravelse i Holmens Kirke den 17 Junii 1697, hvorefter videre her skal anføres, end at der vare tvende Marschaller forordnede, som vare Capitain Christof-

Stophet Scheel og Capitain Wind; Disse stod ved Liiget paa Sørge-Gemakket, som stod i en Kobber-Riste rigelig forgyldt med Ducat-Guld; paa en sort Fløvels Goed under en sort Fløvels Himmel, og da alle Herrerne og Fruentimmeret vare forsamlede, trante Marschallerne frem, og bukkede sig for hans Excellence Hr. Marcus Gise, med Begjæring, at han vilde være tere, eller holde en Tale over den Sal. Herre. Derpaa stod hans Excellence Hr. Marcus Gise frem ved Hovedet af Liiget, og holdt en foretreffelig, og den Sal. Herre vel anstaaelig Klage-Tale udi Dansk Tungemaal. Imidlertid den holdtes, stod en harnisket Striids-Mand ved hans venstre Side, med den Sl. Herres dragne Kaarde i den høyre, og Balgen i den venstre Haand, og den gandske høy-anseelige Sørge-Skare rundt omkring paa Gemakket. Mod Enden af Liig-Talen, nemlig i det hans Excellence Gise tog Afsked med den Sal. Herres Vaaben, annammede han Kaarden af den Harniskede, traadte til, og lagde den paa Liig-Risten, hvorefter Courasseren gik frem med Balgen, og lagde den jevnsides hos Kaarden; Derpaa traadte Søe-Capitainerne og nogle flere adelige Personer til, og bar Liiget under den sorte Fløvels Himmel ned af Gemakket, og satte det paa Liig-Baarren, hvor Søe-Lieutenanterne optog det, og bare det til Holmens Kirke. Himmelen blev baaret af 12 Commandeur-Capitainer; Imens

dens de gik med Liiget fra den Sl. Herres Gaard paa Kongens Nye-Torv til Kirken, fyrede en af Kongens Jagter, som til den Ende laae i Ny-havns Canal, og vagede med Sorge-Vimpel og Flag, 9 Sorge-Stud. Den røde Damas-fkes Blod-Fane blev baaren af Capitain-Lieutn. Florenz, Ravnne-Fanen af Capit. Lieut. Fuchs, en hvid Atlas-fkes Fryde-Fane med den Sl. Herres Ravn og Baaben bordyret med Guld af Capit. Trøvel, Sorge-Standarten, af Com-mandeur Capitain Munk, Sorge-Fanen af Commandeur Besemacher. Baaben og Skjold af de Junker blev baaret af Obrist-Lieutenant Clefsten paa en sort Fløvels Pude imellem tvende Søe-Buder; Commando-Stokken af Obrist-Lieut. Swergel; Den Kongl. Ridder-Orden af Elephanten af Admiral von Sæcken, efter ham fulgte Ordens Secreteer Lerche.

Under Prædiken, som Hans Majests. Skrifte-Fader Hr. Doctor Peder Jespersen holdte, lod Hans Majest. Kong Christian den Femte med Hendes Majest. Dronning Charlotta Amalia, for den store Kongl. Mildhed og Raade, som deres Majest. stedse havde baaret for denne Kongens troe Tjenere, Hans Kongel. Høyhed Kronprins Feiderich, med hans klare Gemahl Prinsesse Lovise, deres Prinselige Høyheder Prins Carl og Prins Wilhelm, den Kongel. Prinsesse, og det gandske Kongel. Hof sig indfin-

De

de i Kirken, at benaade denne høyanseelige Eijs
 Begiengelse med den Høy-Kongel. Narrverellie.
 Det heele Eijs-Tog blev sluttet med trende Guld-
 ber, som gaves baade af det gandske Mariner-
 Regiment, som stode omkring Kirken, saa og
 af nie grove Canoner, som til samme Tye vare
 plantede paa Kongens Tye-Torv.



Dp

Døden efter dette Liv, og Livet
efter denne Død,

Førefillet
ved Anledning af
Esaia Cap. XL. v. 6. 7. 8.

som udi
Belæde og Belbaarne
Nu Salige

Jørgen Scheels

til Estrup, Ulstrup, Jostrup,
Hans Kongl. Majests. Cammer-Junkers Liigs
Begaanselse, udi en Høy-Adelig og Høy-aufsee-
lig Folke-rig Forsamling i Estrups Sognes
Kirke i Auning den 23 Aprilis Anno 1695
bleve forhandlede

af
Johan Braem,

Superintendent over Aarhus Stift.

Kjøbenhavn trykt hos Job Jacob Bornheinrich
Aar 1697.



* * *
* *

Biskop Joham Braem haver, som sædvanlig, tilskrevet den afdøde Cammers Junker Scheels efterladte Enke, Frue *Benedicta Margaretha Brochdorf* denne sin offentlige Tale; Han oplader sine Tanker paa følgende Maade:

Erængsel og Erost, Keffelse og Husballese, er Guds Børns Lod og Deel i Verden, et hvert got Barn maa være deelagtig i det, og ligesaa et hvert Guds Barn. Det er seldnen usandt, at den der aveløs lever, han æreløs døer, der for skal og Forældre i Tide holde deres Børn under det Lugt. Her er Velbaarne Frue Erostens Bøgere, fra den samme Haand, som havde rakt hende Bedrøvelsens Kalk; Plasteret strøget af de samme Fingre, som haver gjort Saaret. Et got Guds Barn maa legge sin Haand paa sin Mund, naar Gud legger sin Haand paa dens Ryg, og talke til, ikke allene tage imod Dødet, men endog kysse det.

Texten er taget af *Esaiæ 40 Cap. v. 6. 7.*
8. Der er hans Røst som siger, raab! og han sagde; hvad skal jeg raabe? Alle Røst er hør, og all dens Hellighed er som et Blomster paa Marken? Høret blev rørt, Blomst

Blomsteret visnede, thi Herrens Haand
blæste derpaa: Ja Folket er visselig Høe;
Høet blev tørt, Blomsteret visnede, men
vort Guds Ord bliver bestandig evins
delig.

Der ere de daarlige Verdens Børn, der seer
Ulykken, og dog løber efter den, der veed, at
stor Fæ, er aldrig uden stor Fare, og dog sø-
ger efter den, der befinder paa andre, at jo høyere
de flyver, jo dybere de falder, og jo større Slag
giver det, og dog er ingen Stige dem for lang,
at de jo vil op til det Høyeste, og naar de kom-
mer der, saa beklager de ifftun, at den er ikke
dobbelt saa lang, at de kunde komme end høyere.
De tænker kun paa at komme op, men tænker
aldrig paa, hvorledes de skal komme ned igien.

Den Høyædle og Velbaarne, nu Sal. hos
Gud Jørgen Scheel Christensen, Herre til
Æstrop ic. saae først Verdens Lys paa sin Fæ-
derne Gaard Æstrop Aar 1656 den 12 May.
Hans Fader var den Høyædle og Velbaarne
Herre, Hr. Christen Scheel Jørgensen til
Softrup, Ridder, Kongel. Majest. Geheis-
me-Raad, Stiftsbefalningsmand over Wibor-
rig Stift, Amtmand over Halds og Skives
huus Amter, Assessor i Collegio Status, og
Høyeste Ret. Hans Moder var den Høyædle
og Velbaarne Frue, Frue Birgitte Rosens
Frang

Martius 1753.

Krang til Krencherop. Hans Farfader var Hr. Jørgen Scheel til Sofstrup, Ridder, Danmarks Rigens Marsch, Befalningsmand paa Vesterviig Kloster. Hans Farmoder var Frue Tytte Broch til Estrop. Hans Faders Fader var Hr. Christen Scheel til Juelling, Danmarks Riges Raad og Befalningsmand paa Aakier. Hans Farfaders Moder var Frue Margrete Brahe til Vestrop. Hans Farmoders Fader var Hr. Esbe Broch til Estrop, Danmarks Riges Raad, Kongelig Majestets Befalningsmand paa Dronningborre Slot. Hans Farmoders Moder var Frue Christense Viffert til Allerop. Hans Morfader var Hr. Palle Rosenkrantz til Krencherop, Ridder, Kongelig Majestets Befalningsmand paa Nyekjøbing og Aaelholms Slotte. Hans Mormoder var Frue Elisabeth Lunge til Eskier. Hans Morfaders Fader var Axel Rosenkrantz til Blimminge. Hans Morfaders Moder var Frue Mette Grubbe. Hans Mormoders Fader var Hr. Jørgen Lunge til Odden, Ridder, Danmarks Riges Marsch og Raad, Kongl. Majests. Befalningsmand paa Vesterviig. Hans Mormoders Moder var Frue Sophia Brahe til Birkelse.

Som det er ikke nok til et christeligt og ret adeligt Liv og Levnets Fremførelse, allene at være fød

fod og Kommen af Høyadelig Slægt og Byrd, saa havde den Sal. Mand's Høyadelige Forældre strax i hans Ungdom og endnu spædeste Aar, ved dygtige, lærde og skikkelige Læremestere lagt Bind paa, at denne deres kæreste Søn's Sind og Legeme, til all Lærdom, Dyd, og andre Ungdommen saa nødvendige, som i Fremtiden gavnlige Videnskaber og Øvelser, kunde vennes og bøyes, fornufteligen betragtede det gamle Ord's sprog: Hvad man unge nemmer, man gammel ey forglemmer; hvorfor han under egne Lærere hæderlig og vellærde Hr. Niels Nielsen, nu værdigste Sogne-Præst til Fausing, samt andre vækkere Karle gjorde stor og anstelig Fremgang. Siden haver den Sl. Mand under de tvende Mestere, Helmer Bang og Peder Kroeg med største Nidkærhed og Ehid gjort sig fuldkommen i sine Studeringer, saavel hvad det Græske, som Latinske Sprog angaaer, saa han i det mindste jevnede om ikke overtraffede alle sine Skole-Brødre og Ligemand.

Der hans Høyadelige Forældre saae, at denne deres Søn's Forstand og Erfarenhed strekkede sig videre, end man af hans Aar kunde med Billighed vente, saa og at der snart ey var mere i Skolerne tilovers for ham at lære, anbefalede de hannem til den for sin store Lærdom vidberømte Doct. Christen Nold, udi hvis Forelesninger han paa 20 Aars Tiid lagde en stor Grund

Grund i de Mathematikke, Philologiske, Politiske og Historiske Videnskaber, brugendes der foruden alle adelige Øvelser, i hvilke han ikke mindre end i de boglige Konster havde bragt det meget vidt, saa han med rette kunde holdes for een i alle Ting vel skicket Herremand, foruden at hente suadant Studsmaal Udenlands fra.

Men som hans Gl. Hr. Fader selv længe og vel havde forsøgt sig i fremmede Lande, fandt han raadeligt, til denne sin saa vel artede Søn Forsynelse og Belsærd, at skikke hannem i den store Verden, der at betragte andre Nationers Sæder, Love og Skikke, paa det han i Fremtiden til sin Konges og Fædernelandets Tjeneste kunde føre sig det gode til Nytte, og tage sig vare for hvois lastverdigt og skadeligt hos demnem fandtes. Han forlovede ham derfor Aar 1676 i Selskab med sin forrige Lære-Mester, Mester Peder Krogh, at begive sig først til Nimwegen, hvor den navnkundige almindelige Fred i Christenheden blev forhandlet. Da han ankom der begav han sig strax i Folge og Hoffstaten af hans Excellence, Sal. Vice-Stadtholder Hr. Just Høeg, den Tiid overordentlig Ambassadens paa høystbemeldte Freds-Tractater af vores Allernaadigste Arve-Herre og Konge, Kong Christian den Femte, hvor han af høystbemeldte Hr. Just Høeg blev brugt i adskillige store og vigtige Forretninger, eftersom han i Forvejen til

fulde var forsikket om den Sal. Mand's store
Trofast, Taushed og Forstand.

I Junii Maaned 1677 mødte ham til bemeldte
Nimwegen den sorgelige Tidende, det Gud
hadde bortkaldet hans dydige Frue Moder, Høys-
ædle og Velbr. Frue Birgitte Rosenkrantz,
en Krone og Zirr for alle Qvinder. Herover blev
han af sin Sal. Hr. Fader hjemkaldet, paa det
han ved denne sin Søn's Nærværelse, og hulde
Opbarnning udi sin store Hjerte-Sorg kunde ha-
ve nogen Hielp og Husværelse, da det ey var ham
en ringe Trøst at see, hvilken yndig og deelig
blomstrende Vode, hans nu for hannem ved
Naturens Lov forvismede Egtfelle og Stamme
hadde efterladt sig.

Men som hans Sal. Hr. Fader agtede sin
Søn's Belfærd langt høyere end sin egen For-
nyelse, gav han hannem tillige med sin over-
flødig Betsignelse atter igien Forlov, videre at
følge den store Tilbøielighed den Sal. Mand
hadde i at besee fremmede Lande, begav sig der-
for Aar 1680 i Selskab af hønlærde Monfr.
Jacob Gesied paa Reysen igiennem Holland,
Flandern og Brabant til Paris, hvor paa
Beven ingen høy Skole, intet Hof, Bye eller
lær Mand undgik hans grundige Nysgierri-
ghed, at han jo agtede, og hos sig fattede, alt
vds sammeligt og Iphukommelseværdigt der en-
ten

ten var at see, høre eller lære, hvorom hans efterladte Bilsdomsfulde Haand-skrevne Papire, Tegne, og Dages-Bøger give et klart og oppre- ligt Vidnesbyrd.

Da han havde været trende Aars Tid i Paris, og der gjort sig meere fuldkommen i alle baade Sindets og Legemets Øvelser, begav han sig Aar 1683 til Engelland, for der at opvarte og prøve Hans Kongel. Høyhed, Prins Jørgens Følge og Hoffstat, som der skulde ankomme, at fuldbyrde sit Vielager med den Høybaarne Prinsesse Anna, den Stormægtigste Kong Jacobs Dotter, hvor hannem af det heele Kongel. Huus vedersfores mere end almindelig Kongel. Gunst og Naade.

Ved denne Lejlighed betragtede han dette mægtige Kongeriges og Eilandes Regiering og Bestaaffenhed, samt Monarchiets og Parlamensrets sammenknyttede Myndighed, Londons og Themsens store Riigdom, samt sig over all Verden strekkende Handling; Oxforde velindrettede og rigelig underholdte høye Skole, samt blomstrende Studeringer, og der han sig udi alt dette fuldkommen havde fornøyet, begav han sig med sin kiære Svoger, Høyædle og Velbr. nu Sal. Hr. Friderich Gerstorck til Paris igien, udi Følge af velbemeldte sin kiære Svoger, for efter Hans Kongel. Majests. naadigste Befaling

ning at aflegge det hos Kong Ludvig den Giortende en Sorgenhelsen over Hans Høybaarne Dronnings Død.

Saa snart hans Svoger saavel som han havde erhholdet naadigste Afseeds Audience hos Kong Ludvig den Giortende, tog den Sal. Mand ligemaade strax Afseed fra meerbemeldte sin Kiære Svoger, og begav sig saa igiennem alle de fornemste Stæder udi Frankrige ind ad Italien Aar 1684, og der han sammesteds paa nogle Aars Tiid, som en forsynlig og nærig Vie havde udsuet af hendes yndige Blomster all den Honning-søde Videnskab og Erfarenhed, som var værd at legge Vind paa, begav han sig efter sin Sal. Hr. Faders Kiærlige Begiering paa Hiemreisen igiennem Tydskland, hvor han ligemaade besøgte og besøgte de fornemste Hofstæder og andet, og kom saa efter siorten Aars menksomelige Rejser lykkelig og vel hiem i Fædernelandet, hvor han af hans Høvedle Gl. Hr. Fader, samt fælles Slægt og Venner, ja i Almindelighed af alle, med største Glæde, Forsnyelse og Ære blev imodtagen.

Hans Kongl. Majest. lod samme Tiid sin særdeles Kongl. Naade kiende, i det han strax gjorde hannem til sin virkelige Cammer-Junker, hvilken Betiening han i nogle Aar med største Stiktilighed og Flittighed beriente.

Aar 1688 fandt han atter et stort Anstød af
 Verdens Ubestandighed, i det at Gud henfald
 dede hans Hr. Fader, af hvilken han som en
 Dyesteen blev elsket; Som der ved dette smerte-
 lige Dødsfald tilfaldt den Sal. Mand en Hæ-
 ben Husholdnings Bekymringer, Aarene og førte
 ham Guds egne Ord til Gemytte: Det er ikke
 got at Mennesket er alleene, begav han sig efter
 Guds Forsøn i den hellige Egteffabs-Stand med
 den Høvedle og Velbaarne Jomfrue **Benedicta**
Margaretha Brochtorff, og stod deres Brol-
 lup paa hendes Fæderne-Gaard **Bockamp**, den
 19 May Aar 1691.

I dette deres Egteffab levede de tilsammen et ret
 Engle-Levnet, fuld af Fred, Eenighed og Glæde,
 næsten udi fire Aar. Gud velsignede dem med
 samme med een Søn, hvilken med sin bedrovede
 Moder endnu sørgelig igienlever.

Hvad sig denne Sl. Mand's Udgang af denne
 Verden belanger, da befandt han sig foreledet
 i Martii noget upasselig, som syntes at være
 Kulde og Stød, laae saa hen med fuld Fornuft,
 føye Smerte, og aldeles ingen Døds-[•] Fæan,
 eller heftig Sygdom, udi en par Dages Tid.
 Smidlertid skillede han Bud til sin Kiære Søster
 Fru **Elisabeth Rosenkrantz**, med Begiering,
 at hun vilde komme til ham, hvilket hun og skole-
 digen efterkom, men der hun fandt hannem me-
 get

get soag, endog han sagde sig ey at fornemme til noget ondt, og derfor ey vilde tilståde sin bedrøvede Kiæreste, som hannem i hans Svaghed flittigen opvartede, at skikke Bud enten efter Doctor eller Feldtfficerer, spurdte velbemeldte Frue Elisabeth Rosenkrantz, om han ey var tilfreds udi alle Tilfælde at lade Præsten hente, hvilket han samtykte, og da Hr. Niels Nielsen til Sausing havde indfundet sig hos hannem, ankommede han det hellige Nadverens Sacramente med stor Erbødighed af sammes Hænder, hvor paa den 7 Sal. Mand uden nogen Strekning eller Smerte den 7 Martii 1695 leverede sin Siel i dens Haand, som den var betroet hannem af i hans Alders 39 Aar.

En stakket Tiid for det Haab hans Fædernes land havde om hans store Sinds Gaver. En stækkere for den Tiliid og Bistand, hans Venner formodet sig af hannem, men allerstækket for den trofaste og usigelige Hierte-Kiærlighed og Suldhed, han bar til sin Siæle-bedrøvede efterladte Frue, og Buggeliggendes spæde Son; Hvorfore man kand betragte ham som en Mand, der vel levede stakket, men der længe bør at loves; thi ilde maaler den Tiden, som af Dagenes men ey af Dydernes Tal den skatter; Hine fare snart bort, men disse efterlader sig et berommeligt Navn, som ey døer med de Døde, men lever med de Efterlevende i en vedbarende Ære.

Elskødest have disse Adelsmænd gjort *Ære-Vers* over den afdøde *Cammer-Junker*, nemlig først Hr. *Johan Rangov*, som saaledes udlader sig over dette sit kæreste og sidste *Godskens* de *Barn* paa *Moderne Side*:

Banheldig Skjalbre-Pen, Sorg-krymped Digter-Hæft
Som blodig brister op, nu tredie gang i *Taare*,
Hvad vil du svinge? Suk! thi *Dnden* fra os af
Vil takke stet, og gaae med *Scheelers Sjægt*!

Graf.

Hvor stallet er det, at du grædendes til *Jorde*,
Med tvende *Scheeler* gif, og sidste *Ære* gjorde,
To *Brødre* af et *Blod*, saa stort et *Sjærne-Paar*
Hin *Nordens Castor*, og vor *Pollux* denne var. *ic.*
Et *Latinsk* *Erminde* i *Lapidal* *Stiil* er oprettet
af *L. Gerstorff*. Et *Dansk* *Vers* er undertegnet
med *A. Fogh*. *Vic*: hvori der tales om, at *tvende*
de af hans *Herregaarde* brændte af. Et *Latinsk*
og et *Dansk* *Vers* af *Johannes Olavius*, et
andet *Dansk* af *N. Aarøe*, *Sogne*, *Præst* til
Kausing og *Auning* *Sogner*. Igeledes et
Dansk af *A. Fossum*, *Guds Ords Tienere* til
Gierild og *Hemmed* *Meenigheder*. Et andet
Dansk af *Hans Vinding*, *Præst* til *Rastad*
i *Lolland*. Et *Latinsk* af *Jens Christensen*,
Præst til *Ullinge*. Et *Dansk* af *J. Cappel*.
Et igeledes af *J. Envoldson*. Et andet af *A.*
Langaae. Endnu tvende *Danske*, et af *R.*
Simonsen, det andet af *Hans Simonsen*
Rimsøe. Det sidste af *P. Envoldson*.

☞ (o) ☞

En

En Prediken
Om Christne Menniskis aandelige Strid
oc Seieruindig ved Troen oc en god
Samuittighed,
Predicket

udi
Erlige, Belbyrdige oc Salige
Otte Ruds

Begravelse, 18 Julii 1571.

af
Niels Hemmingsøn D.

Apocalip. 2.
Den som offueruinder vil jeg giffue at
æde Jaff Liffens Træ.



Den bekjendte Doctor Niels Hemming
søn haver tilegnet denne sin Klage-Præ-
diken til Frue Pernille Ore, den afdøde
Hr. Otto Ruds til Møgelkær Efterlevende.
I Fortalen skriver han saaledes :

Den hellige Kong David, min fromme Frue
Pernille, viser os hvor vi skulle finde Trost udi
all Modgang, naar han siger: dette er min
Trost udi all Modgang, at det Ord ve-
derqvæger mig. De Viise udi Verden, som
kaldes Philosophi, og andre skarpsindige og for-
farne Meennesker have mange drabelige, som de
meene, Argumenter, hvormed de meene sig at
kunde trøste et bedrøvet Hjerter, men strax deres
Ord er udsagt, saa haver ogsaa deres trostelige
Raad Ende. Ja Sorgen føles svarede siden
end tilforn, Guds Ord alleene er kraftig til at
lindre Sorgen og betage Hjertets Svie.

At jeg ellers lader denne Prædiken, min from-
me Frue Pernille! udgaae paa Prenten, som
jeg havde udi Eders Salige Husbondes Otto
Ruds Bearbejdelse, haver jeg gjort af Ærlige,
Velbyrdige og Gudfrugtige Mands Oluf Mo-
ritsons til Brentvid, Eders Kiære Moder, Sø-
sters Søns Begiering, Gud give at det sket
Gud

Gud til Lov, og mange til Gavn, bedendes Eder ydmøgeligen, at I ville tage denne min Umage til Takke.

At jeg ikke haver antegnet Sal. Otto Ruds sandste Levnet og Bestillinger, besynderlig om adskillige Forlehninger, og Befalninger han haver havt af Salig Kong Christian, og vor naadige Herre Kong Friderich, som er, at han tiende her udi Kongens Gaard i fem Aar, førend han fik Eder, og siden havde Dragsholm i to Aar, derefter Gulland udi syv Aar, item St. Hans Kloster udi Odense i to Aar, og paa det sidste Korsbæ Slot indtil sin Dødsdag, udi hvilke Bestillinger han haver beviist sig, som en tro Mand mod sine Konger og Herrer, er denne Aarsage, at jeg vilde det besynderlige foregive, som menige Folk best kunde komme til Gavn.

Texten som er forklaret, er taget af Pauli i Epistel til Timotheum i Cap. Striid en god Striid, behold Troen og en god Samvittighed, hvilken nogle have stude fra sig, og have ledet Skibbrud paa Troen.

Naar Aarsage giber sig til saadan Forsamling, udi fromme og Christne Menneskers Begravelse, da pleyer man efter gammel og god Viis, at tale noget om den Dødes Levnet og Afgang, som
bee

begraves, og derhos tractere nogen Sentens af den hellige Skrift.

Om den Dodes Levnet og Afgang taler man fortrædende besynderlige Aarsagers Skyld; Den første, naar man hører ærlige og christelige Bidnesbyrd om den, som er heden sovet udi Herren, at man da takker den almægtige Gud, som alt godt kommer af, for sine Begjæringer han haver beviljet hannem, som er nu christeligen affkeediget fra denne Jammerdal. Den anden Aarsage, som man taler om den Dodes Levnet er denne, at de som igienleve kunde have et godt Exempel, hvorefter de sig ærligen og christeligen skikke sig, besynderligen de som tilbyr, fordi der er ingen bedre Maade at optugte de Unge, end at lære dennem tugteligen at leve, og give lovlige Exempler, efter hvilke de kunde skikke sig, besynderligen deres Forældres. Den tredje Aarsag er denne: Naar den dodes Slægt og Venner høre et ærligt og christeligt Bidnesbyrd om dem, som er hensovet, at de deraf trøste og trøste sig, at deres Ven og Slægt haver saa levet, at man forhaaber hannem at skulle gladelig opstaae med alle Guds Børn paa den yderste Dag.

Naar vi denne Sal. Mands Ærlige og Bedyrdige Otto Kuds Levnet fra Begyndelsen og til hans Sal. Afgang beskue, da finde vi, at

han haver saa meget, som Menneffelige mueligt er, ærlig, oprigtig og christelig levet, ogsaa hensovet udi vor Herres og Frelseres Navns Paalidselse, hvilket vi kunde af fire Tider, paa hvilke han levede, forstaae og merke.

Den første Tiid er fra hans Barndom indtil han giftede sig. Den anden Tiid er fra hans Egtelsheds Begyndelse, indtil denne Fjende imellem Danmark og Sverrig. Den tredje Tiid er udi Fjenden, indtil han blev fangen til Sverrig. Den fjerde og sidste, er om hans Evgdoms Tiid, og hans salige Afsked fra Verden. Udi disse Tider skulle vi finde, det som jeg sagde om hannem, at han haver levet ærligen, oprigtig og christelig, og herpaa er hensovet som et Guds Barn.

Om den første Tiid. Sal. Otto Rud var født her udi Siælland paa Vedbye, der man fik Gud's Aar 1520 af ærlige, velbyrdige og gudsfrygtige Forældre, Hr. Knud Rud til Vedbye, Ridder, Danmarks Riges Raad, og Fru Dorothe, som nu baade hensove udi vor Herre. Disse fromme og Velbr. Forældre satte hannem til Skole udi Soer Kloster, af denne gode Meening, at han der skulde lære baade Gudsfrygtighed og Fugt. De vidste vel, at Gud, som havde givet dennem ham, han udkræver af Forældre, at de skulde holde deres Børn til at frygte Gud,

Gud, der nu Sal. Otto Rud efter sine Forældres Lykke en Tiid lang var optugtet udi Søer Kloster, blev han af sine Forældre forskiftet til Tydskland, hvor han først tiente Græve Joffe til Mansfeld for en Smaadrenge, hos hvilken han ærligen og tugteligen opdroges, og kom til større Forstand. Derefter tiente han Greven af Svargborg indtil han blev atten Aar gammel, hvilken Greve og gjorde Sal. Otto Rud væragsig.

Derefter drog han ind i Friesland, der det Krig gik paa imellem Bispen af Münster og de Gien-Dobere, som berømmede sig at være Evangeliske; Der gav han sig til en Herremand, ved Navn Junker Balzer, og tiente hannem udi samme Krig med Heste og Hofmænd. Derefter var han ogsaa udi den Brunsvigske Hæder, og tiente Kurførsten af Saxon med Heste og Hofmænd.

Der han saa udi nogle Aar havde været Kyrtter, gav han sig til Landsknecht, og blev en Landsknecht nogen Tiid lang. Saaledes synes dette at have været hans Sind og Anslag af Barmhertighed, at han vilde videlig forsøge sig, paa det han des nytteligere og bedre kunde tiene sit Fæderne-Rige med Vre. Han vidste sig at være en Herremand, for han skulde hielpe til at beskytte sit Fæderne-Rige, med Vaaben og Vre.

tie, naar Behov giordes, som han ogsaa gjort
 haver.

Den anden Tiid, som vi have at see Salig
 Otto Ruds Ærlighed, Oprigtighed og Guds-
 frygtighed udi, er den Stund han levede med sin
 kiære Hustru Frue Pernille Ore. Den Tiid
 han var kommet fra Tydskland, og havde væ-
 ret nogen Tiid her udi Riget, da faldt hans
 Sind til at gifte sig, og efter hans Sal. Faders
 Hr. Ruds Raad, bad han om Ærlige,
 Velbyrdige og Strenge Ridders, Hr. Johan
 Ores og Frue Mette Gøes Dotter, Jomfr.
 Pernille Ore, hvilken han og fik, og aplede
 de otte Børn tilsammen, af hvilke sex endnu
 igienlever, som ere tre Dreng, een Frue, og
 to Jomfruer; Udi dette sit Ægteskab levede han
 saa, baade med sin kiære Hustru og Børn,
 og med andre, at han haver et godt ærligt Chris-
 teligt Rygte af alle de, som have kiendt han-
 nem. Han hørde gierne Guds Ord, læsede den
 hellige Skrift, gik tiid og ofte til det høyværdi-
 ge Sacramente, sine Børn og Husefolk holdt
 han til Guds frygtighed, han omgikkes gierne med
 Guds Ords Tienere, holdte sin Sogne-Præst
 udi Ære, og beviiste ham mange Velgierninger.
 Ja kortelig at sige: Denne Dag lader see for
 Øien, hvoolunde han haver levet med sin kiære
 Hustru. Førend han døde bad han Guds-
 Sjæle, det som han var fangen, at han vilde
 lade

Martius 1753.

Y

lade gjøre en sterk Kiste til hans Legeme, thi jeg veed, sagde han, at min kiære Hustru lader mit Legeme blive her, som vi nu see at være skedd kommet: Vi have altsaa heraf seet, at han har forholdet sig i Ærlighed, Oprigtighed og Frygtighed i sit kiærlige Egteskab.

Den tredie Tiid er denne Fjendes Tiid imellem Danmark og Sverrig, for vore mange foldige Synders Skyld. Udi denne Fjende lod Sal. Otto Rud sig bruge efter Kongel. Majest. Villie og Begiering til at afværge Fjendens Fiender. For Esborg var han Sal. Daniel Rangovs Commissarius, derefter var han ogsaa udi det Slag for Halmsted, og blev vist sig der, som en oprigtig Herremand, som sit Fæderneland kiært havde, hvilket mange her kiende, som derhos vare. Derefter blev han af Kongel. Majest. forskicket til at være Hærens mand paa et Skib kaldet Byes Løffor, blev vist sig og i den Bestilling med Tro og Ære.

Der den St. Admiral Hr. Herlof Trolle, som var paa det Skib ved Navn Jægeren, var udi Vending med det Svenske Skib Magerløse, som ogsaa blev paa samme Tiid, da gjorde Sal. Otto Rud Hr. Herlof besynderlig Vidsstand frem for nogen anden; Der han saae at Jægeren blev forskudt af de Svenske, og var besynderlig frygtendes at han skulde undergaae, begav han sig

sig imellem Jægeren og Mageløse, og tvinges de Mageløse med Skud, skød saa Tid udi hans Krudt-Kammer, hvoraf Mageløse ogsaa undergif.

Der Hr. Hertuf Trolle blev skudt og var kommen til Kiøbenhavn, blev Otto Rüd af Kongel. Majest. udvaldt til Admiral over den gandske Skibs-Flode, og var paa det samme Skib Jægeren; Der Hr. Hertuf det hørte, sagde han til mig, at han vidste ingen udi Danmarkes Tid: bedre til en Admiral, end Otto Rüd var: Jeg vil sige eder god for, sagde han, at han ikke skal slye for sin Siende. Der Otto Rüd nogen Tid derefter formerkede, at de Svenske Skibe vare udi Søen, som var den sovende Dag i Julio Maar 1565, berede han sig til, at falde sine Siender an, men allerførst paakaldede han Gud, raadde sit Kriigs-Folk, at de skulde komme deres Eed og Ære i hu, og stridemandelig imod Rigets Siender; Efter denne Formaning, og efter han havde syngt nogle Psalmer baade Danske og Tyske, faldt han sine Siender an, og baredes den Slagtning elleve Timer, udi hvilken der bleve mange Landsknegte og Baadsmænd, saa at den Svenske Admiral betiendte sig at have mist udi samme Slagtning halvfierde tusinde Landsknegte og halvanden tusinde Baadsmænd. Men der Salig

Otto Rud var udi Bending med fem Svenske Skibe, og havde nogle af demnem indtaget, blev han efterat han mandeligen havde verget sig paa ellevte Time, omhvert af den heele Svenske Flode, og desverre! fangen, som han var færdig et stort Saar over sin venstre Dye, og saa blev han fort fangen til Stockholm, og var hos en Borgere udi fiorren Dage, blev saa derfra kaldet ned til Skare til Kong Erik, og strax blev sendt derfra til Stockholm igien, hvortil kom siden igien for Pestilenske Skyld, blev skikket til Svartsø, men nogen Tiid efter han var død kommen, begyndtes ogsaa Pestilenske paa Svartsøgaard, og døde først alt det Folk, han havde med sig, saa at han selv maatte rede sin Seng, og giøre sig Ild, og dette altsammen leev han taalmodelig og mandellig.

Nu følger den fierde og sidste Tiid, som jeg foregav at burde agtes udi Cal. Otto Ruds Levnet. Der hans Folk nu vare hendøde af Pestilenske, da blev han ogsaa befængt, men førend han solte sin Syge, blev han nogle Spetter vaet paa sine Arme, da kaldede han Fædrens Qvin den til sig, og spurde hende, hvad det skulde være for Spetter? hun svarede og sagde, at de vare de disse Tegn til Doden. Der han det hørde, lagde han sine Hænder sammen, lovede Gud og sagde: O du gode Gud, som haver ladet mig see dette Tegn paa mit Liv, paa hvilket jeg taand je og

kiende, at det er mig ikke mueligt at kunde undgaae Døden, dig skee evig Lov og Ære, dig befaler jeg Hustrue og Born, at du af din evige Godhed dennem besørge og beskytte ville, Amen.

Der han denne Bøn gjort havde, satte han sig ned, og skrev tvende Breve, et til sin Hustrue, Fru *Pernille Ore*, det andet til Fru *Inger Ore*, og dermed gif han til Sengs, og beklagede sig for ingen Ting, undtagen for sin Hustrue. Herpaa lod han Sogne-Præsten kalde til sig, og Slots-Herrn *Mogens Pedersen*, i hvis Nærværelse han bekjendte sin Ero, og frimødeligen gav sig fra denne Verden, ind til Gud alleene, derefter annammede han det højbærdige Sacramente, og bekjendte sin Ero med mangt Død, hvorpaa han i sin Fælsere uforsagt saae sin Død i Møde, der og indfandt sig hos ham, under Christi idelige Bekjendelse og Paakaldelse den ellevere Dag Octobris Aar 1565, hvornæst han anden Dagen derefter blev begravet i Sogne-Kirken hos *Svartzø*.

Saaledes have vi nu hørt den Sal. Mand's Historie, saavidt behov giordes; I hannem have Ungdommen, og unge Herre-Mænd i Besynderlighed, saa og andre, som have deres Ære hiet, et Exempel, som de med Ære kunde efterfølge, at være sig for deres Fæderne Rige, at være deres Konge og Herre hulde og tro, at have

ve Gud for Dyen, og være frimodige udi Mod-
 gang og Medgang, som han var. Hans fromme
 Efterleveriske, Sødstende, Frender og Venner
 have herudaf Husvælelse, at de høre og vide, at
 denne Sal. Mand haver saa levet, og beviist sig
 mod sit Fæderne-Rige, at de deraf have Ære og
 Glæde. Han endte sine Dage som en sand og
 rettroende Christen, dette bekiendte ogsaa ærlig
 og fribaarne Mand **Nogens Pedersen**, her
 biskmand paa **Svargø**, der han saae hannem
 udi Christi Navns Bekiendelse og Paatælelse
 saa frimodeligen doe, bliver ikke, sagde han,
 denne Mand salig, da bliver der ingen
 salig. Han maa jo have havt en merkelig frimodig
 og hiertelig Bekiendelse, førend hans Fæderne
 de gav hannem saadant Vidnesbyrd.



Lig

Ligpredicken

Den 25 Kong Davids Psalme,
af
Fremfæt udi

Erlig Belhyrdig oc Salig

Lauritz Brockenhusis.

til Brangstrup og Egestow,
hederlige Begrauelse udi Overndorp Kirke
den 22 Novemb. Anno 1604.

af
Segud Jørgensen S.

Roman. 8.

Wi ere frelste i Haabet.

Printet i Bispenhafn hos Henrich Waldkirch.



*

*

*

*

*

Da denne Liig-Prædiken 4 Aar efter den var holdet i Overndorp Kirke udkom paa Prent, nemlig i Aaret 1608, har sammes Forfattere tilskrevet samme den Ærlige, Velbyrdige og Gudsfygtige Frue Karine Strøm til Egestov, Sal. Laurig Brockenhusen til Brangstrup efterlevendes Husfrue, som et Taknemmeligheds Tegn for mange oppbevaarede Belgierninger, saavel af hende, som hendes Salige Husbonde.

Denne Ærlige og Velbyrdige Mand Salig Laurig Brockenhus, blev fød paa Tybort rig Slot Aar 1552 den 8 Sept. Hans Fader var Ærlig og Velbyrdig Mand Franz Brockenhus af Brangstrup, Danmarks Riges Marsk. Hans Moder var Ærlig og Velbyrdig Frue Anne Thinius af Egestov. Hans Farfader var Ærlig og Velbr. Michel Brockenhus af Brangstrup. Hans Farnmoder var Frue Karine Lykke, Velbr. Hans Lykkes Datter af Skoffgaard i Jylland. Hans Mors fader var Ærlig og Velbyrdig Mand Laurig Thinius af Egestov. Hans Mormoder Frue Hilleborre Bille. Hans Faders Forfader var Ærlig og Velbyrdig Mand Peder Brockenhus af Leerbek, som var Danmarks Riges

Naad og Landdommer i Nørre Jylland. Hans Faders Formoder var Frue Giese Reventløff, Knud Reventløffs Datter til Søbo. Hans Moders Farfader var Kertig og Velbr. Morten Thinius til Julestov. Hans Moders Farmoder var Frue Margarethe Friis, Jørgen Friis Datter af Rølstedgaard. Hans Faders Morfader var Kertig og Velbr. Mand Hans Lykke til Skovgaard. Hans Faders Mormoder var Frue Kline Munck. Hans Moders Morfader var K. og B. Mand Peder Bille af Svandholm i Sjælland. Hans Moders Mormoder var Frue Anne Gyldenstjerne, Dr. Knud Henrichsens og Frue Hilleborre Skinkels Datter af Iversnæs udi Jyen.

Da han var syv Aar gammel, holdte hans fromme Forældre hannem til Skole hos sig selv, under en egen Læremester, indtil han var tolv Aar gammel. Men da Gud samme Tiid hedens kaldede hans fiære Sal. Moder, Frue Anne Thinius, haver hans Fader noget derefter forstillet hannem til Kiøbenhavns Universitet, og medgivet ham en privat Præceptor ved Navn Mester Jacob Murlin, hvor han studerede i to Aar.

Eiden tog hans Fader hannem dertfra og satte ham til Sal. Johan Friis til Hestager, Sl.
 D 5 Hov

Høyløblig Ibhukommelse Kong **Friderichs** ^{Anden} Sølv-
 biler, og var han hos hannem i to Aar. Som
 hans kiære Sal. Fader var Danmarks Rigs
 Marsk og Oberste i den skadelige Krig imellem
 Danmark og Sverrig, tog han hannem til sig
 at følge med paa Toget, paa det han kunde se
 og forfare saadan Brug og Øvelse, at han i
 Fremtiden kunde tiene sin Herre og Konge, og
 sit Fæderne-Rige. Noget Tiid derefter, satte
 hans kiære Fader hannem fra sig til en fornem-
 lig forfaren berømt Kriigs-Oberste ved ^{Magus}
 Glisendal, som af Churførste Hertug ^{Augustus}
 i Saren var stillet herind, og var han hos
 hannem paa det Tog for Warbierg der Sal. og
 Høyløblig Ibhukommelse Kong **Friderich** den
 Anden havde bestødet samme, saa og det igjen
 tilbage vandt. Forestkryvne Oberste ^{Glisendal}
 var og den, som først gjorde hannem betagtig.

Der den almægtige Gud havde kaldet hans
 Sal. Fader, som blev skudt i den Beleyring for
 Warbierg, da strax hans Fader var begravet,
 gav han sig under den Ritmesters ^{Johan von}
 Aalens Fahne med 12 Heste, og lod sig bruge
 sit Fæderneland til Ære og Tjeneste udi forermedte
 Krig. Da samme fik en Ende, begav han sig
 udi Kongl. Majests. Høyløblig Kong **Friderich**
 den Andens Tjeneste, for een Hans Majests-
 Hoffinder, hvor han tiente i to Aar.

Det

Den han havde taget sin Haand igien af høy-
 bemeldte Kong Friderich, drog han hiem til sine
 Gaarde, Brangstrup og Egestov, hvor han
 holdte Huus nogen stakket Tid. Strax derefs-
 ter haver han efter Guds Billie og Forsyn, sit
 eget Hjerte, og hans kiære Sal. Faders forrige
 Raad, ladet ombede og tiltale E. og B. Mand
 Hr. Peder Skram til Urop, Danmarks Ri-
 ges Raad, og fordem Admiral, om sin kiære
 Dotter, E. og B. Jomfrue Karine Skram,
 med hvilken han blev trolobet udi Lawholms
 Byes Kirke, den Søndag efter Trefoldighed,
 som var den 4 Junii Aar 1570 udi mange for-
 nemme Folkes Nærværelse.

Derefter stod deres Bryllup paa hans Gaard
 Egestov den 25 Nov. 1571, og haver Gud vel
 signet samme deres Egteskab med 10 Sønner og
 fem Døtre. Endog han var endnu en meget ung
 Mand blev han dog naadist betroet og forlehnet
 med Nybørrig Slot og Lehn, af Høylobslig Je-
 hufommelse Kong Friderich, Aar 1579, hvilket
 Slot og Lehn den Sl. Mand havde udi 22 Aar,
 haver og imidlertid været brugt paa mange adskil-
 lige Keyser og Bestillinger, uden og inden Lands,
 og udi samme Bestillinger forhandlet sig som en
 ærlig oprigtig Adelsmand i alle Maade.

Den Sal. Mand haver gierne tient sine Ven-
 ner med Raad og Daad, i hvad Maade de end
 hav

havde hannem behov, og sparede ingen Umtag derpaa. Han haver og ikke heller forglemte at for fremme fattige Personer, men paa sin egen Bekostning holdt dem ved Academierne baade udi og inden Lands, som mange med Sandfærdighed maa give ham et godt Vidnesbyrd for. Han har ver og siden lovligen forhiulpet dem, saavel som mange andre til geistlige Kald, og befordret dem foruden all Gunst og Simonie, hvilket mange geistlige Mænd, som endnu leve i Kaldene, maa med mig, hannem til Berømmelse eftersigte.

Der Hans Kongl. Majest. naadigst havde forstaaet hannem med sit Slots og Lehns Bestilling, haver han nu paa tre Mars Tid holdt Huus paa sine Gaarde fredsommeligen og roliggen, idelig og gierne søgte Kirken, og ladet Gud Ord idelig prædike og forkynde for sig, og derfor holdt han endogsaa en egen Prædikant dagligen i sit Huus.

Efterat den Gal. Mand havde levet med sin Kiære Hus- Fruer paa tre og tredive Aar, udi et christeligt og kiærligt Egteskab, haver den almægtige Gud besøgt hannem med sin fæderlige Haand, saa han af Sygdom er gaaet til Seng, hvilken sig daglig derefter forøgede, og endog det vel iøntes undertiden at blive noget bedre, dog skeede der strax igien store Forandringer til mere Svagbed, hvorudover han haver ladet fordrø sig

sig hoflærd Doctor Eskild Christensen udi Odense hvis Raad og Lægedom han brugte, ligesom han og den med største Flid til hannem havde tillæbet.

Der hans Svaghed sig mere forøgede, haver hans kiære Børn tidt besøgt hannem, hvilke han sin store Svaghed haver tilkiendegivet, og at han hverten havde Haab eller Begierlighed til dette forfængelige Liv, bad derhos sine kiære Velbrødre med stor Alvorlighed, at de vilde være hans kiære Hustru god, som han dem tiltroede, og ikke hende i nogen Maade forføre, hvilket de hannem ogsaa lovede. Herefter haver han i all sin Svagdom en befattet sig med noget verdsligt, men lod den 28 Octob. kalde til sig sin Eognes Præst Hr. Mads Hanson, for hvilken han gjorde sit Christemaal, og med tilbørlig Ydmyghed, Anger og Kuelse annammede Christi sande Lege-
me og Blod.

Den 6 Nov. derefter formerkede hans kiære Hustru, at hans Svagdom havde taget stor Overhaand, hvorover hun hastelig sendte Bud efter Eognes Præsten, og deres kiære Børn K. og B. Jørgen Brockenhuis til Volletsløff, og sin kiære Søster Fru Elsebeth Osve Bille, hvilke tit og ofte tilførte hannem i sin Svagdom besøgt. Der samme vare kommen tilstode, og saae, at den gode Gud ville hannem
nu

nu fra dette timelige forløse, trostede de hannem med mangfoldige Sentenser; Og der hans Sogne-Præst sagde til hannem: Kiære Laurig! trost 3 at Jesu Christi Blod renser og toer eder af alle Eders Synder? svarede han, ja det vil jeg see saa længe jeg lever, bad derpaa de vilde læse Kong Davids Psalmer for ham, hvilke han tilforn selv hver Dag i sin Velmagt læste, svarede og tit og ofte med stor Beskedentlighed dertil.

Derpaa laae han saaledes hen til den 7 Nov. Klokker imellem 3 og 4 om Eftermiddagen, hvor han sagte hensøb i Overværelse af hans Kiære Sonner og Døttre, samt adskillige andre gode Folkes, som vare Henning Walkendorp, Jacob Ulfeld, Frue Anne Brockenhus, og Somfr. Karine Brockenhus, dernæst Jørgen Brockenhus, og Frue Dorothe, Jens Aabel søns, Frue Elsebet Skram og Somfr. Lisbeth Gistdom, og herforuden Doctor Esild Christensen og hans Sogne-Præst.



Liig

Ligprædiken

Mose Første Bog 23 Cap.

Sara Død oc Begrævelse i Hebron;

Erlig, Beskyrdig oc Salig

Fru Anne Konnows

til Hviedkilde,

Hendes Ligs hæderlig Nedsettelse i Sloystrup
Kirke i Syen, Fredagen som var den 30 Junii

Anno 1609.

Anders Breddal Vædle,

Guds Ords værdige Tjener i Rudkøbing
paa Langeland.

2 Timoth. 2.

Guds rette Grundvold staaer, oc hæfter
denne Besegling, Herren kiender de
som ere sine.

Printet i Kjøbenhavn 1610.

* * *

Med et forestaaende Tilsegnelse Skrift er denne Klage-Tale tilegnet de Ærlige og Velbyrdige, Gudfrugtige og Dydige Fruer Fru Anna Hardenberg, Sl. Johan Ruds til Vedroste, Fru Mette Hardenberg, Predbigrn Gyldenstiernes til Voersborg, og Fru Kirsten Hardenberg, Axel Brahes til Eved, Sal. Fru Anne Rønnoys levende kiære Døttre.

Hvad som Ærlig og Velbyrdige Fru Anne Rønnoys Livs Legende er anrørendes, da et hun fød paa sin Fæderne-Gaard Hvidkælde, Vaaske Aften i det Aar man skrev efter Christi naade-rige Fødsel 1541 af E. og B. Foralder-faderen Ærlig og Velbr. Mand Eiler Rønnoy til Hvidkælde, nogen Tiid lang Salig og Hoylovlig Ihukommelse, Kongen Frederich den Andens Hofimester udi hans Naades unge Aar. Hendes Moder var Ærlig og Velbyrdig Fru Anne Krabbe til Lykkesholm. Hennes Farsfader var E. og B. Mand Marcus Rønnoy til Hvidkælde, som var Sal. Hr. Claus Rønnoy til Saarreveile, fordm. Danmarks Riges Marsk, og Fru Birgitte Stormwasser til Birckevad i Sverrig deres Son. Hendes Farmoroder var Fru Mette Hardenberg.

berg, som var Sal. Erik Hardenberg til
 Hvedholm og Frue Anne Rønnoy til Saa-
 reveile deres Dotter. Hendes Morfader var
 E. og B. Mand Hr. Tygge Krabbe til Bus-
 trup, Ridder, og fordm Danmarks Riges
 Marsk, som var Sal. Nogens Krabbes til
 Busstrup og Frue Elsebe Lunge til Basse-
 nes deres Son. Hendes Mormoder var E.
 og B. Frue Anne Rosenkrantz til Hessel, som
 var Sal. Hr. Niels Rosenkrantz til Bism-
 holm og Frue Birgitte Torr til Valløe, de-
 res Dotter.

Af saadan god, gammel og ypperlig Adels-
 Stamme er Sal. Frue Anne Rønnoy fød og
 baaren, til Fæderne og Moderne: Samme ha-
 ver i langsommelig Tid været brugte udi høv-
 vigtige Befillinger, saavel her i Danmarks
 Rige, som og Holster-Forstendomme, have og
 staaet i stor Anseelse og Værdighed; Og som
 hendes Moderne Slægt de Krabber ere en god
 gammel Dansk Adels-Stamme, saa vare og Hr.
 Tønne Rønnoy og Hr. Eiler Rønnoy Rid-
 dere, de første af hendes Fæderne-Slægt og
 Ravn, som af Land- og Holstæren ere komne
 her ind i Danmark Aar 1414, og er nu paa
 fem Aar nær to hundrede Aar siden udi Kong
 Eriks Tid af Pommeren, hvilken med all
 Kongelig Naade undfangede og forlænde deennem,
 fordi de med nogle flere af den Holster-Adel vare
 fra

Martius 1753.

fraskaldene Hertug Henrich af Lüneborg, som paa den Tid havde tiltaget sig sin Eosters Fru Elisabeths Bergemaal, som var Greve Seestres af Holsteen Efterleverste, og derover vandede sig imod fornævnte Kong Erik.

Men efterdi denne Sal. Frue var nu den sidste af samme Rønnoyers Nabn, forfares det af, at være vist, som Salomon siger: En Slægt forgaaer, og en anden kommer, hvortil det er hver Christen høylig fornøden med en retsindig Tro, og gudelig Levnet, at indregne sig i det uforgængelige Slægtskab og aandelige Brederskab med Christo.

Unlangende den Sl. Frue Anne Rønnoys Optugtelse, da døde hendes Sal. Moder, der hun ikkun var paa sit tredie Aar gammel, hvortil fore hendes Sal. Fader et halvt Aar derefter betroede hende K. og N. Frue Karen Lykke, Michel Brockenhuses til Brangstrup at optugte, og venne hende af Barndom op til Guds frygtighed, Død, Xre og Tuat; Hos hende var hun paa fierde Aar. Siden kom hun igien hjem, og var i sin Sl. Faders Huus indtil hun blev tie Aar gammel, da han forsendte hende til det Jomfrue-Kloster Preetz, og betroede hende Kertig og Velbyrdig Jomfrue Mette Seest at optugte, og undervise i adskillig Jomfrue-Arbeyde, som hendes Stat sømmede, og i de Dage

ge var sædvanlig. Hos hende var hun i fire
Aar.

Siden begjærede hendes Sal. Søster Kærlig
og Velbr. Frue Birgitte Rønnov til Sand-
agget af begge deres kiære Fader, at hendes
Søster maatte paa nogen Tid blive hos hende,
hvilket han og samtykte, saa at Salig Frue
Anne blev hos hende paa fire Aar. Hun
stiftede sig imidlertid altid af Ungdom op, saa
gudsfrøgtig, tugtelig og finlig, at hun dermed
forhøvede alles deres synderlige Yndest og Bæ-
skab, som hun var i Omgængelse med. Herpaa
lod hendes Sal. Fader hende kalde hjem, at hun
skulle forestaae hans eget Huus, men forend et
Aar var omløbet, lod den gode Sal. Herre E.
og B. Mand Erik Hardenberg til Mattrup,
fordum Danmarks Riges Raad hendes Sal.
Fader tiltale om hende, og blev hun hannem til-
sagt paa Hvidkilde den Søndag Jubilate
Aar 1561. Siden stod deres Bryllups-Høytid
i Odense udi Julii Maaned der næst efter.

De levede tilsammen tre og fyrretve Aar
udi et kiærligt og ærligt Egteskab, hvilket maa vist
agtes for en besynderlig Guds Naade, naar to
Egteskab spares saalange tilsammen udi dette Liv,
efterdi man i disse Tider kun finder saa saadanne
Exempler. Deres Egteskab blev imidlertid vel-
signet med ni deylige Børn, som vare tre Søn-
ner

ner og sex Døttre, at hvilke alle tre Sønerne og de tre Døttre allerede er gaaet for i Veyen igjennem Døden til Livet, de andre tre Døttre leve endnu efter Guds behagelige Villie.

For ellers tilbørligen at erindre, hvorledes *Sal. Frue Anne Rønnow* har levet og skicket sig først imod den alsommechtigste Gud, dernæst i sit Egestab og Huusholdning, til det tredje i sit Levnet og Omgængelse, og for det fjerde imod hendes fattige Bønder og Tjenere, da haver *den Sal. Frue* imod Gud skicket sig, som en retsindig og gudsfrygtig Christen, hvis Gudsfrøelse ikke laae paa Tungen men udi Hiertet. Hun hørte gierne Prædiken, brugte Sacramenter flittig, og Guds Ords retsindige Tjenere elskede hun i særlyndersyndelighed, ja beviiste dem meget godt. Hun lod med stor Bekostning opbylde og beprøve de forfaldne Kirker og Guds Huse ved hendes Gavn, som paa adskillige Steder klart er for Øyne. Hun forglemte ey at trøste og vederqvege Guds fattige Lemmer med mild og rund Almisse, hvor syndelig naar det var i dyr Tiid, thi da vidste *den Sal. Frue* vel, at hver Mand iblandt Almuen havde bange nok i deres egne Vilkaar. For gesom Gud rundeligen havde forlehnet hende af det timelige Guds, saa uddeelte hun ogsaa rundelig baade Korn, Penge og Fættellie til fattige Huus-*Arme* og andre, forsendte og underrettede saadan Almisse paa fremmede Steder og

og ville ikke tilståde at siges hvorfra saadant var kommen. Hvad kand siges at være Tegnet til et gudsfrygtigt Hierte, dersom saadant ikke monne være.

Den Salige Frue levede og skikkede sig i sit langværende Egestkab som en from, ærlig Matrone og Huus-raadig Dancs Qvinde. Hun elskede sin fromme Mand hiertelig, og var ham lydagtig med all Underdanighed, hun vidste og saa vel at lempe sig efter hans Sind, og var saa omhyggelig for hannem, at den Sal. Herre ikke vidste nokkom at betakke hende derfor, den Tiid han bød hende den sidste gode Nat. Hendes tiere Børn optugtede hun christeligen i Gudsfrugt, Dyd, Ære og Duelighed, og forsaae dennem sundste hæderlig fra sig i den hellige Egestkabs Stat. Hendes Huusfolk forfremmede hun som en Moder, og forhjalp mange til ærlig Brød og Biering saa rundeligen, at de i adskillige Lande iculde vel takke hende, derfor deres gandske Livs Tiid.

Hun har ellers levet og stillet sig i sin Omgængelse med Ædel og Uædel, og alle hun havde at omgaaes med, som en ædel, fin og forstandig Ædel, Frue vel anstod, uden all Hovmod og Falshed i alle Maade, hun var en Raadriig, trohiertig og sandferdig Frue imod alle, og forsmaaede ingen Hjelpeløs eller Bedrovet, fork

føgte Raad og Trøst hos hende, men hørte dem gierne, lod deres Nød gaae sig til Hjerte, og hialp dennem saa meget mueligt og tilbørligt kunde være. Gud havde og givet hende saadan en synderlig Gabe, at hun med merkelig Forsind og Beskedenhed forbad og hialp mange Sæer til Forligelsemaal, som ellers ofte kunde kommet til stor Vidtsøftighed og Erette.

Hun stilledes sig imod sine fattige Tjenere og Bønder, meere som en from og mild Moder, end som en Husbond, thi hun tragede ev ^{efter} at beskatte dennem, men efterlod dem heller for Guds Skyld, naar de ikke formaaede at udgive hois dennem burde med rette, og dersom hun i Sandhed fornam deres Trang, meddeelte hun dennem af sit eget; blev nogen af dem syg, der hvor hun var, forsmaaede hun ikke selv at besøge dem, i hvor fattige de kunde være, og meddeelte dennem hois Raad og Trøst hun kunde med stor Omhyggelighed; Døde nogen i hendes Nærverelighed, forsømmede hun ikke heller at følge dennem til Jorde, og bekostede det heller selv, end hun gad hørt nogen Fattig at miste sin tilbørlig Begravelse. In Summa, hun haver ved Guds Naad des Bistand saa Christeligen og ærligen fremdraget sit Liv og Levet, at jeg ikke tvivler, alle Næstømmende Christne, som haver kiendt hende, og nogen Stund været i hendes Omgangelse, skulle

jo med mig bekiende og samtykke, dette foreftrebn
at være fagt udi Sandhed.

Belangende hendes Sygdom, da har den været sandfte haard og langvarig, thi det er nu paa andet Aar siden hun i May Maaned foranggen Aar (1608) blev først med den Sygdom angreben, som siden blev hendes Hælsot; Imidlertid har hun selv, saa svag som hun var, strax Vinkes Høytid været endt, fordt og fuldt sin El. Mandes Lig efter sin Løfte fra Rynkebye Kirke over til Marrup i Jylland, til hans Fæderne Begravelse. Der hun igien kom hjem til Skansboe, befandt hun sig saa svag, at hun ikke i nogen Tiid tørde begive sig udi Luften, førend efter St. Michaels Dag, der Ærlig og Velbyrdig Mand Peder Marsvin til Hollufgaard skulde holde sin Bryllups Høytid med hendes kiære Dotters Dotter, Ærlig og Velbyrdig Jomfrue Mette Brabe, da begav hun sig til Dallum, til hendes Son Ærlig og Velbyrdig Mand Axel Brabe til Lived, og hendes kiære Dotter Fru Kirsten Hardenberg, mere af det moderlige Hierte, med hvilket hun altid elskte og tiente sine Børn, end af den Førlighed hun havde. Hun førde saa derfra sin kiære Dotter, Dotter til Odense, hvor hun tiente og beprydede deres Egteskabs Begyndelse med sin hæderlig Rørværelse, hvorover hun blev saa svag, at hun nogle Dage maatte ligge til Sengs i sin Gaard der i Byen. Der

for saasnart hun kom hjem igien til Skausbo, besøgte hende der hendes kiære Sonner **Erlig** og **Belbyrdige** Mænd, **Predbispen Gyldenstiern**, **Axel Brabe** og **Peder Mærskov**, saa og hendes kiære Døtre, de **Ærlige** og **Belbyrdige** Fruer, **Fruer Anne**, **Fruer Mette**, og **Fruer Kirsten Hardenberg**, dertil **Erlig** og **Belbyrdig** **Fruer Mette Brabe**, hvilke hendes kiære Børn allesammen fra den Dag og til hendes Døds-Dag idelig og gierne ladet sig finde hos deres gode og Sal. Moder.

Hun imodtog Lægedom af den hærderlige Mand **Cornelius von der Harnsfurt**, **Licentiat** i **Odense**, men lod sig betiene med det hellige Sacramente af **Sogne-Præsten Hr. Anders Monson**, der idelig maatte prædike for hende, og trøste hende af Guds Ord. Den 2 Junii kom hendes kiære Son **Axel Brabe** og **Fruer Kirsten Hardenberg** til hende, som saade hende, at hendes kiære Son **Erlig** og **Belbyrdig** Mand **Johan Rud** til **Mogelkær**, var nu ved Døden afgangen, hvorover hun blev herte sig bedrøvet.

Hendes Evgdom forøgedes herpaa Fiendelig til den 9 Junii, da hun atter lod sig betiene med det hellige Sacramente i **Overværelse** af hendes egne Døtre; Foruden dem vare tilstede **Fruer**

Frue Anne Krase, Frue Emerenze Hans von Meilens, Jomfrue Anne Skinkels Dotter, Jomfrue Anne Orvigov, som i mange Aar haver været i hendes Huus, og altid i hendes Sygdom, saavelsom tilforne tient hendes troligen til hendes Dode-Dag, og hendes kiære Døtre-Born, Jomfrue Birgitte Gyldenskiern, og Jomfr. Karen Brabe. Fra den Dag af Sal. Frue Annes Sygdom blev først kundbar over Landet, haver den meste Part af de gode Adels-Personer udi det gandske Syens Land, saavelsom af andre omliggende Lande, Kærlige og Velbyrdige Herremænd, Fruer og Jomfruer, paa adskillige Tider gierne besøgt hende udi hendes vedvarende Sygdom, og draget en hiertelig Medlidendighed over hendes langværigt Svaghed. I ligemaade besøgte hende og den største Part af de geistlige her i Landet, Bispen og andre gudsfrygtige Prædikantere i Odense. Den Sal. Frue laae herpaa hen i en stille Forbentning af Guds naadige Komme til den 15 Janni, da hun sagte og saligen hensov, efterat hun her havde levet 68 Aar og 2 Maaned.

Foruden de forbenævnte hendes kiære Døtre og Søner, vare i hendes Dods-Stund og saa hos hende tilstæde Frue Margarethe Løg, Frue Anne Bilde, Frue Anne Brabe, Frue

358 Anne Rønnoy.

Jute Gyldenstiern, derforuden hendes egne
Somfruer og Sogne-Præst og daglige Folk.




En meget kort og eenfoldig
Ligg = Sermon
Om den Christen Kirkes aandelige Pry-
delse og egentlig Tilstand, i denne
Synde- og Sorge fulde Verden,
Fremfat
i Lyderslev Kirke,

Den Hæderlige, Vre- og Dnde-rige
MATROUÆ
Anna Catharina
Christians- Dotter
Siort,

Den Hæderlig og Høylærde Mands
Mag. Jørgen Corterups
værdige Sogne-Herre til Lyderslev og Frøsløv Sogner,
hans Dndædle Kiæreste
udi en hæderlig og Folkerig Forsamling hæderligen
blev needfat, og begravet, den 21 Sept.
Anno 1694.

Risbenhavn, Tragt hos Hans Pedersen Aar 1696.

* * * *
* * *

om denne dydige Præste-Kone døde udi Barsel-Tiend, er og den over hende forklarede Text taget ud saaledes, at den kunde passe sig paa hende, nemlig af Aabenbaringens Bogs 12 Cap. v. 1. 2. Der blev seet et stort Tegn i Himmelen, en Qvinde blev klædt med Solen, og Maanen under hendes Fødder, og paa hendes Hoved en Krone af tolv Stjerner, og hun som var frugtommelig, raabte det hun var i Bærens Tid, og havde Pine til at føde.

Bed Maanen betydes Verden, thi ligesom Maanen holder ingen Stadighed med sit Skin, nu er den fuld og skinner klart, nu halv og skinner maadelig, nu ude og skinner intet, saa er det med Verden, den er Ustadighed og Omvendtelse, undergiben, holder ingen vis Farve, er baade til og fra, nu i Glæde, nu i Sorg, nu i Modgang, nu i Modgang, saa at Enden paa Glæden er til Begyndelsen til Sorrig. Ligesom Maanen har sin Næ og Aftagelse, saavel som sin Nye og Tiltagelse, saa er det og med Lykken; Naar Maanen stundum er allerfuldkommenst i sit Skin, maa den have sin allerstørste Formørkelse, saa ved man og, at Verdens Glæde-Skin kan snart forvandles i et Sorrigs Mørke.

Am

Angaaende den hæderlige og dydefulde Matrone Anna Catharina Christians Dotter Siort, da er hun Barnfødt i Kiøbenhavn Aar 1674 den 8 Sept. af ærlige Forældre, Faderen Christian Bergzen Siort, Boghandler og Indvaaner i Kiøbenhavn, Moderen den hæderlige og gudfrygtige nu Sal. Matrone Anna Catharina Anders Dotter Klingenberg.

Efterat Gud havde velsignet disse fromme og gudfrygtige Forældre med denne deres egne Kærligheds Epire, har de ved en christelig Opdragelses Omhu i den sande Gudsfrugt seet didhen, at hun fra Ungdommen op, med Elbøvelighed til Guds Frygt og gode christelige Dyder, har vilst sig, ikke at have været som en visse Green uden den aandelige Castes, Guds hellige Ords Virkning, men som en deylig grønnende Dvibt, der med sine søde Frugter ev allene stræbede efter at behage sin Gud, men endog at glæde sine Kære Forældre, og være andre til et gudeligt og godt Efterbillede; Hvorfor hun og, der Gud ved den timelige Død Aar 1677 den 28 Sept. havde bortkaldet hendes Sal. Moder, har været i hendes Barne-Aar, hendes elskelige nu bedrøvede Faders yndige Trøst og Glæde, og efter Gud hendes igjen i Moders Sted havde tilfikket den dydige og Gud-elskende Matrone Margrethe Møns Dotter Rahr, har hun med sin Lydighed, og Horighed saaledes bundet denne hendes

Mo

Moders Hierte, at hun i alle Maader, endog indtil denne Stund og Time, har viist sig sig høyt og hiertelig at have elsket dette Sal. Menneſke, at hun aldrig havde kundet bære ſomme Kiærlighed til hende, om hun end ſelv havde født hende til Verden.

Som nu dette Sal. Menneſke ſaaledes Aar efter Aar havde tiltaget i Alder og Raade, vandrede hos Gud og Menneſken, at et høert reſindigt Guds Barn, der nød hendes ydmøge og kiærlige Omgiengelse, kiendte hendes fromme, tugtige og redelige Hierte, ſaa man for hendes Gudſtyrtighed og Sagtmodighed, ey kunde andet end bære kiærlig Hiertelav til hende, da haver om det efter Guds forbeſtillede Raad og Indſigte, hendes nu høvedrøvede efterladte Kiærlige, M. J. Sorcerup fattet chriſtelige Egtekiærligheds Tanker til hende, og haver ſaa, efter Guds inderlige Vaakaldelse, anmodet hendes kiære Forældre om hende til en trofaſt Egteſelle at upde, hvilken hans gudelige og kiærlige Begiering, de efter Guds Vaakaldelse, indbyrdes Raadforſelle og det Sal. Guds Barns eget Samtykke paa alle Sider bevilgede, og blev ſaa deres Høvelaps-Høytid, uden nogen overdaadig Præget værelig og ſtikkelig, i ſaa dog høvfornemme Venners Nærværelſe holden Aar 1692 den 1 Sept. I dette meget kiærlige fornøvelige Egteſkab lod Gud dem aldrig ſavne ſin Veſignelſe; Men den

res felles Glæde varede ifkun kort, nemlig allene i et Aar og 17 Dage. Thi efterat Gud havde beffignet hende med Livsens Frugt, og hun efter en meget haard udstanden Fødsels Smerte, var bleben forlest med en ung Dotter, hvilken med Faderen sørgelig igienlever, haver hendes Svaghed jo meere og meere tiltaget, hvorfor hun christelig begierte at deelagtig giores i Christi Lege og Blod, tog derpaa Afskæed med sin kiære Mand, og bad ham, som for Bemodighed ey kunde tale, om Forladelse i fald hun havde giort ham noget imod, tog iligemaade Afskæed med sine kiære Forældre, og sagde derpaa den forsængelige Verden god Nat den 17 Sept. efterat hun her i Verden havde levet 20 Aar og 9 Dage, som var hendes gandske Alder.

Der findes bag ved denne Klage-Tale et Læstykke og fem Danske Niim, til største Deelen forfattede i den Afdodes Stifbørns Navn. Ligesledes findes et gudeligt Trøste-Brev fra den bebrøvede Enke-Mand M. Jørgen Sorcerup til sin Sviger-Fader som er temmelig stort.



For

For Martii Maaned findes uddragen:

- 1) Liggprædiken holden over General Admiral Lieutenant Niels Juul, af Doctor Peder Jespersen, Kongel. Skriftefader og Hofprædikant, trykt in Folio 1699.
- 2) Programma udstæd over samme Herte af Hans Wandel.
- 3) Liggprædiken over Cammer-Junker Jørgen Scheel, holden af Biskopen over Aarhus Stift, Johan Braem, trykt in Folio 1697.
- 4) Liggprædiken over Admiral Otto Rud, holden af Doctor Niels Hemmingsson, trykt in 12mo Aar 1571.
- 5) Liggprædiken over Lauritz Brockenhus, holden af Segud Jørgensen, trykt in 8vo Aar 1608.
- 6) Liggprædiken over Frue Anne Konnov, gift med Hr. Erik Hardenberg til Mønsttrup, holden af Anders Bredal Wærdle i Rudkøbing paa Langeland, trykt in 8vo 1610.
- 7) Liggprædiken over Anna Cathrina Christians Datter Ziort, gift med Meester Jørgen Sorgerup, Præst til Lyderslev og Frostløv Sogner, trykt in 8vo 1694.

We WîaniTog Ovitîfcerê

55erommeliae

fttrîueit/

*W£et»net/ Stemaanâ oâ

Sfie&ne/

ubbrîçjet

liîp o>a' '5c ovw ©cm
wœfctfener og 93togtammata,
5ot 2(pvil CEQaancô 1753,

>| trçft paa SKnt>ori Srfoftninj.

Den æbige blomstrende Seiers- og
Fres- Kranz

Det II:

Dydens Udødelighed og den Dydiges Loff og Løn
i de Efterlevendes Minde ved et priseligt Raft
og i de æbige-Levendes Samqvem og Maade
ved en Himmel-Salig Stand foresillet

aff
Wiisdommens Bogs IV Cap. v. 1 og 2.

Hvilke Ord

udi

Den Høyædle og Velbaarne Herres
Nu Salig hos Gud ..

H E R R

Siels Rosenfrankes

Herre til Stougaard, Holbeck-
gaard og Alsted

Ridder, Hans Kongel. Majestets til Danmark
og Norge høobetroede General Lieutenant, Oberste
over høobemeldte Hans Kongel. Majests Regimente de
Werde til Freds, Assessor i Krigs Collegio og Com-
mandant i den Kongel. Residens-Stad Kiøbenhavn,
hans Adelige Høis sørgelige Begængelse, holden i en me-
get anseelige og høisfornemme Adelige og anden Stands
Forsamling den 21 Dec. 1676 udi St. Nicolai
Kirke i Kiøbenhavn ere blevent forklarede

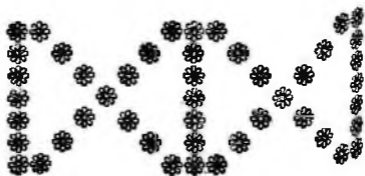
aff

Michael Henrichsen

Sogne-Præst sammesteds.

Kiøbenhavn tent hos Sal. Corffis Luftes Kongl. Hof-
og Universit. Bogtr. Efterlevende Aar 1680.





Denne Klage-Tale der i Henseende til en veen
og flydende Dansk Stils Sirlighed og
Næthed bærer Prisen blant de forste og
beste af det Slags, haver sammes Forfatter
Mester Michael, ved et forestaaende Tilgængelig
Skrift, overgivet til den afdøde Hr. Niels Ros-
senkranges efterladte Enke-Grue, Grue Herr
Skeel; I Fortalen skriver han saaledes:

Gud haver taget et stort Nam i hendes
baarenheds Boe, i det det haver behaget ham
nem, at tage hendes Høyædle og Gl. Herte og
Husbonde, som hendes beste Boe-Have. ^{Hier}
dom ligger meget i Guld, men det gjør mig ondt
at jeg skal rime i saadan urimelig Ting for os,
at de beste og elskeligste Venner tages saa tidlig
bort, og skrive, at hendes ypperste Skat og Kæ-
nodie af all Rikigdom i Verden ligger i Minde.
At opgrave ham igien til Livet, dertil er min Ven
og Tunge alt for svag og vanmægtig, at ned-
grave ham til Døden, jeg mener for hans Navn
dertil veed jeg at ingens Ven og Tunge skal ^{det}

des saa uffiellig, eftersom hans loblige Forhold i
 Livet haver allerede indgravet hans Minde i det
 længstvarende Marmor og Minde-Steen.

Stilt til Gud fra andre, er sær skattet af Gud
 frem for andre; Som det ikke haver behaget Gud,
 at alle skulle være Jevninger i Statur, saa ikke
 heller at alle skulle være Jevnrige og Jevnhøje
 i Verden; eller hverandres Jevnlige i Stand og
 Vilkaar.

Det er en forrigfuld Gang for Manden, naar
 han maa gaae efter sin dydige Hustrues, saa og
 for Hustruen, naar hun maa gaae efter hendes
 elskelige Husbondes Liig. Himmelen kand i denne
 Gang høere bliid og blank, uden Skyer over
 dem, men selv bærer de en Vandfuld Sky i des
 res Døne, der regner heede og salte Taare af sig i
 hvert et Fied de gaae.

Døden kand vel ikke være en fremmed Giest
 for os, naar han banker paa vore Døre, siden
 han haver gæstet saa mange Tusinde for os, men
 hun kand dog ikke andet, end være os en ukier-
 kommen Giest, naar han tager efter det Kierreste
 vi eye.

Maatte man sige det for Gud, da haver det
 været alt for tilig, at denne Gl. Herre er bleven
 stilt fra os, og at vi skulle betale til hannem den

sidste og sørgelige Ere-Viligt, og følge saadan en
 velfortient og gavnlig Mand for Fæderneland
 til Graven. Han haver vel forskysdet det, at si
 optage over hannem Davids Klagemaal og Be-
 grædelse over Jonathan, „hvordunde, siger han
 „ere de Starke faldne i Striden, Jonathan
 „er slagen paa dine Høne, det gjør mig ont for
 „dig min Broder Jonathan, du varst mig
 „saare elskelig;“;

Hvem skyldte det ikke gjøre ont, at vor edle
 Rosenkrantz, der stod Hælte-stærk, som en Mand
 og Muur i alle Tilfald, er falden i Striden?
 Jeg paatvioler ikke, at vor allermædigste Konge
 og Herre, (hvis Kongelige Person, Huus
 og Regimente Gud af det Høve velsigne) havde
 jo gjerne seet ham beholden, som sin tro Mand
 og Tiener; Maatte ikke enhver af hans Med-
 Generaler og Officerer sige; det gjør mig ont
 for dig min Medbroder? Enhver af hans Sø-
 datter og Underhavende, for dig mit tro og tappere
 Anførere? Enhver af hans Anhengere, for dig
 min Belyndere og Besvædere? Enhver af hans
 Tienerer for dig min Herre og Førfremmere?
 Hans Fæderneland for dig min oprigtige Partiel?
 Denne Stad og dens Indbyggere, for dig mit
 aarvaagene og tro-sittige Commendant? Der
 Meemighed for dig min andægtige Tilhørere? og
 at gøre nærmere, nemlig til hans eget hovyadelige
 Huus og Familie, hvor Saaret meest smertes
 og

og bløet; der maatte enhver af hans Vaarørens
 de sige: Det gjør mig ondt for dig min Ven,
 Svoger og Broder: Hans elskeligste og eeneste
 Datter, for dig min hulde og hjerter Fader. Og
 overalt kunde det ikke andet end være, hendes
 Belbr. Kiæremaal: Det gjør mig ont for dig
 mit halve Hjerter, mit Hovedes Krone, mit Hus-
 ses Glæde og Villere, du barst mig saare elskelig;
 thi som en Mand maa vel elske den Hustrue, der
 omgaaes ham med saadan Held og Heldsomhed,
 at hun ikke rogensinde, som vor første Moder
 Eva skiller sig og ham fra deres Paradies, jeg
 forstaaer deres Huus-Fred og Sinds-Roe, saa
 fand en Hustrue ikke andet end elske den Mand,
 og sørge for hannem i hans Skilsmisse, i hvis
 Egteskab Gud haver givet hende, endog uden for
 Paradies, ligesom et andet og nyt Paradies paa
 Jorden, nemlig ved hans kiærlig og fornustig
 Omgjængelse.

Højædle og Velbaarne Frue! hvad for et
 haardt Stød det gav til hendes Hjerter, der Gud
 skilte hendes Sal. Herte fra hende, er os alle
 bekiendte; thi dette Hjerter Saar haver saa ofte
 bløet ud igiennem hendes Øyne i de heede Taare.
 Det Stød der rante ham, var for hende som
 Salomons Sværd, hvilket ikke mindre skulle
 have gjort Staar i Moderens Hjerter, som Deels-
 ning paa Darnets Legeme.

Der vare kun faa Dage imellem, at hun saae ham sund og levende, og fik hannem død tilbage igien, og i hans Død laae hendes Glæde og ^{hendes} Liv død. Men til hendes Trost vilde hun erindre, at Gud haver skilt hannem til sig, og at han med det samme haver giemt hannem til hende paa en bedre Sted. De Indbyggere paa Jorden, som leve under den Himmel med den længste Nat, lønnes derefter med den længste Dag. Den El. Døde savnes vel nogen Stund af sine, men ikke af sig, og ikke heller af sine i sin Tiid. All Vedermød Guds Børn kand ved derfares i Verden, gaacr ikke længere end som til Døden, og Døden kand ikke videre giøre imod deres Siæle, end som at fikke dem til Himmelen og til et lykfsaligere Liv. De som Krigs-Trostenen haver kaldet til Striden, og tillige til Graven, skal den sidste Guds Basune kalde ud af Graven til Triumph og Palmer.

Døden haver været hendes Høyædle Salig Herres Medfølgere igiennem Livet, Naaden til Døden; Væren til Graven, Gud og hans Engle til Himmelen. Lad være han haver ladet alting efter sig i Verden, han tog dog det bedste og troesteligste med sig, Guds Naade og en god Samvittighed for sig selv, han lod det priseligste være sig, Være og Ynde, Lov og Længsel hos alle; han haver fundet det ønskeligste for sig, Salighed hos Gud og alle hans Udvalde. T. 17

Texten, som efter Forlangende blev forklaret er taget af Visdommens Bogs 4 Cap. v. 1. 2. Der er Udødelighed i dens Ihukommelse, thi den er bekiendt baade hos Gud og hos Menneskene. Hvor som den er, der efterfølger man den, og længes efter den, naar den farer bort, og den brammer og bærer Krantz evindeligt, og beholder Marten, der, som de ubesmittede Belønnings fremføres.

I Krig gøres det nødigt saavel at Stierpe Hjertene til Striden som Sverdet. Der hører saavel Styrke og Vaaben til Krig, som og i Visdom til at føre og bruge dem. Visdom legger den rette Grund til Frimodighed, naar den med Gudsfrugt fattes, saa bliver Mod ikke til Overmod, og Overmod endes gierne i Bedermod. Hvad er et Skib, som er vel beseylet, og bliver ikke vel styret? Haver det Sejl og Bind, uden Baglast, Compass, Roer og Styrmand, da kommer det vel hastig men ilde frem; Ligeledes er Frimodighed uden Forstand. Haver Skibet Baglast med all anden Skibsbeboer, uden Sejl og Bind, da gaaer det for saate, og kommer ingen Steds frem; Saaledes er Forstand uden Frimodighed. I det ene haver man meer af Hjerter end af Hjerne, hvor der er megen Mod, men liden Forstand og Eroerlighed; I det andet haver man meer af Hjerne

374 Hr. Niels Rosenkrantz.

ne end af Hierte, hvor der er megen Forstand og Forfarenhed, men lidet Mod. Den heile og smukkeste Tilstand for en Krigs-Heldt er den for, naat han har begge Deele nemlig baade Forstand og Frimodighed.

Frimodighed udkræves hos en Striidsmand, thi en forsagt Mand i Hæren er kun en halv Mand, ja en halv slagen og overbunden Mand, som den der ved sin Frygt selv giver Vaaber og Bærge, Mod og Mands Hierte til sin Fiende, og gjør ham velbereed at tage imod sig, men sig selv ubereed at tage imod ham.

Det er ofte befunden, at Folkets Skrobelsighed haver ligget fast mere i deres Forfæters Kleinmodighed, end som i deres egen Baumtyghed og Uformue, og at Seyerbinderens Styrke og Storhed, ofte ikke haver ligget saa meget i hans egen Wiisdom, Mod, Magt og Manddom, som i hans Fienders Frygt og Mistrostighed, i det Modet falder paa den ene Side, reyses det paa den anden. I det Frygten doortes den enes, saa sætter den skarpeste Egg og Od paa den andens Sværd. Er Frimodighed borte, er Striden halv tabt; Krigen vil have en behierret Mand, for den blødhierlige er Hiemme best, thi hvorledes ville den staae for Basunens Lyd, som et rystende Blads Lyd kand jage og forskerfe. En brav Krigsmand er allestider af de Sanker, at

at han ikke vel kand vise sin Herre eller sine Venner Ansigtet med Ære, om han haver vliist sine Fiender Ryggen med Skamme.

Den rette Frimodighed kiendes i Faren. Forsæthed lærer, at manges der er som en Goliath, en Klæmpe og Zette i Ord, er tit ikkun som et Barit og Dverg i Gierningen; og at de, som i fredelige og Fares-løse Tilstand ere mere end som Mænd, ja næsten Løber, blive mindre end som Evinder, ja Hæret i Marken, saa at deres Hjerte, som tilforne har syntes at staae Pillesfast, haver båret som Eke-Løv, og som Trærne i Stoven bære for Bevr. Den der er saa frimodig, hvor han finder ingen Modstand, gjør gierne ringe eller ingen Modstand, hvor han finder Frimodighed for sig, saa meget som han strepper af sine Manddødis Gierninger før, saa meget stænker Modet paa ham da. Gudstrugt og Raade giver den beste Frimodighed, og den baglaster Hjertet, at man seyles igiennem, hvad Vind der og blæser, og hvor høyt Søen gaaer.

Stedten ere de af en Aand til at staae i Marcken sammen, som ikke kunde lugte hinandens Agnde i Lyren. Krigens Opmerke skal være Fred, Folkets og Fædernelandets Forsvar imod Fiender, og fremmede Folkes Vold og Overfald; derfor staaes Bløjern til Sværd, og Segle til Blavinde, at man igien ved Freden kand staae Sværd

Sværd til Vobjern og Spyd til Segle. ^{Man} strider derfor under Bannere i Marken, at man med No Land sidde under sit Biin- og Figen-Træ i Landet, og efter Kriigs-Bulder og U-lyd høre Freds Bud.

Blodet er aldrig saa tyndt det er jo tykkere end Vand! vi ere dem meest skyldige, som Gud og Naturen i den nærmeste Grad haver forbudt den os med, at de ere vore. Vor Konge Tro- skab og Lydighed, bort Folk og Fædermeland Tjeneste, vor Hustrue og Børn med Huus og Hiem Firm og Forsvar, og det er naturligt at enhver tyder til sit Folk.

Man pleyer at sige Førre soige de Soos- ne end de Baarne, det maa derfor anses for en unaturlig Synd at være falsk imod sin egen Herre og Fædermeland. Krigen er en voldgivent Sag i Guds Haand, thi det er Gud, som ber Krigen at raade og volde. Naar Sværdet er draget, saa staaer Seyeren i Guds Haand, og det staaer ikke til et Mennecke at faae det stukket i Balgen, enten paa den Tiid, eller med den Seyer og Lykke som de ville. Man haver ikke den Sag paa sine Fingre-Ende, den hænger ikke heller paa Spiiken af Sværdet. Den der haver Bæstet af sit eget Sværd i sin Haand om Morgen, Land have Spiiken af en andens Sværd paa sit Bryst inden Aften. Den der har

har sine Fodder i Løbegraverne, haver saa got som den ene God i Liig-Graven.

Denne Sal. Hr. Niels Rosenkrantz haver bebiist sin Frimodighed for sit Folk og Fædernes Land i Stædet at beleyre og indtage fra Fienden, og i sæt i denne Stads Forsvar imod Fienden, da den ufornodentlig var bleven beleyret. Her lod han paakiende, at han var sin Herre en tro Mand, en redelig Patriot, og en tappet samt veiforsaren Krigsmand. Hvad Klid og ufornøden Vindskibelighed han haver ladet see i denne Stads Fortification og Befæstning til hans allernaadigste Herres og Konges største Fornøelse, derom kand Verket selv, og alle Stædens Indbyggere vidne.

Com den der vil stige op til den høieste Grad, sletterst begynder af det første og nederste Trin, saa er den Sal. Herre fra gemeen Soldat gaaet op til en General, og fra en General under andre til en General over andre. Han havde lært at følge andre, forend han begyndte at føre andre, agtende det langt bedre, at hente sin Forfremmelse af sin Forsarenhed, end sin Forsarenhed af sin Forfremmelse. Com Manden er, saa er hans Væ, og hans beste Væes-Minde og Forfremmelses Bog skrives tydeligst for os ved hans egne prisværdige Idætte. Den Væes Krantz er den smukkeste og værdigste, som er bunt



bunden af de Blomster, han selv haver sat os plantet.

En Ting have vi at bejamre, at vi i denne Sal. Herres loblige Udfærd og midt i Lobet paa denne Vres Bane, alt for tiligen haver maadt forfare, at han var dødelig. Det haver bekvæget den alvise Gud efter sit u-randsfagelige Raad at giøre det, som efter vor Fornuft og Evne synes ikke got at være, i det han ved et fiendelig og u-lykkeligt Skud, haver affordret ham hjem til sig, og bort fra os, da han endnu i mange Aar kunde have giort sin Herre og Fædernelandet stor Tjeneste, og helst i disse Feyde-Tider, og været sin Høyædle, Gud- og Dydælskende Huusfrues Glæde og Krone, sin eneste Dotters Fader og Forsvar, sit Huses og Venners Støtte, sin Stands Prydelse. Havde Døden staaet under sin Konges, og andre under hans, den skulle have faaet en anden Ordre. Havde og nogen iblant os vidst den store Kunst, som er Guds egen Almagtes Gierning (*) at kalde og hente tilbage fra Døden, det Gaar skulde snart have bleven lægt, og vi skulle have revet det Bytte af Dødens Strube. Kunde hans Ædle og høfbedrens veds Huusfrues Sul og Bønner til Gud, som hun ideligen udofte for hannem, i hans Tid

(*) 2 Kongernes 5 Cap. v. 7.

Tieneste, have løst hans Liv, og hindret dette Dødsfald, han skulle have levet hos os paa denne Dag.

Er det end ikke ganget efter vor Billie, som deres der ikke have Magt over Aanden i Dødsens Stund, og kunde ikke sende nogen i Striden for sig, maa vi dog troste os, at Gud har været kaldet ham i hans Kald, og han haver endet sit Liv, og befeglet sin Trost og Tieneste med sit eget Blod. Det hindrer ikke den velberede Krigsmand paa sin Bey til Himmelen enten han lader sin Siæl ud i det varme Blod i Krigen, eller i den kolde Sneed paa Sengen, enten det gaar ud ved et Saar, eller ved en Syge. Gud ser ikke i dette, til Maaden, men til Manden, ikke til Dødsens Bey, som han skal vandre, hvordan den kommer til ham, men til den Døendes Bey, hvordan han haver vandret, og han kommer til den. Den som hans Venner gaar i sorte og Sorge-Klæder for, staaer i de hvide Klæder for Gud og Lammet, og den de bære Sorg mig for, er indgangen i sin Herres Glæde, den edle Rosen, Krantz er indbunden i de Levedes Knippe, hvor den aldrig skal visne, falme og affalde.

Belangende den Hovædle og Velbaarne mi Sal. i Gud, Fr. Niels Rosenkrantzis, Hustru til Strougaard, Solbekgaard og Allsted, Tid

380 Hr. Niels Rosenkrantz.

Ridder, Hans Kongel. Majests. høytbetrodte General-Lieutenant, Oberste over Hans Kongelige Majestets vores allernaadigste Herres 19 Konges Regiment af Gvarden til Gods, og sidder udi Krigs-Collegio, og Commendant i denne Kongel. Residence-Stad Kiøbenhavn da er han fød i Skaane paa Ørup ved 108 Stet om Natten Nat 1672 den 31 Martii af disse Velbyrdige, Ærlige og Navnkundige Fædre :

Hans Fader var Ærlig og Velbyrdig Mand Palle Rosenkrantz til Ørup, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Lundenes. Hans Moder var Ærlig og Velbyrdig Frue Ingeborg Krabbe af Westesgaard. Hans Fæder var Æ. og B. Mand Børge Rosenkrantz til Ørup. Hans Færmoder var Frue Margaretha Juul af Hundsbeck. Hans Færfaders Fader var Æ. og B. Mand Erik Rosenkrantz til Langeing. Hans Færfaders Moder var Frue Margrethe Ulfstand af Glimminge. Hans Færfaders Færfader var Æ. og B. Mand Axel Rosenkrantz til Langeing, som var Æ. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Erik Oxe-son Rosenkrantz til Bistholm, Danmarks Riges Raad og Hofmester, og Frue Sophia Gyldenstjern af Restrup deres Son. Hans Færfaders Færmoder var Frue Birgitte Knud af Gyllebo, som

som var K. og B. Mand Lauritz Knud til Gyllebee, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Kalholm Slot, og Frue Talle Oxenskiærne Arffvids, Datter af Vadsted Gaard udi Sønder, Halland deres Datter. Hans Farsfaders Morfader var K. og B. Mand Børge Ulffstand til Glimminge, som var Hr. Jens Holgersen Ulffstand til Glimminge, Danmarks Riges Admiral, Raad og Stadtholder paa Gulland, og Frue Margarethe Trolle Arffvids, Datter af Bierkved udi Søerig deres Søn. Hans Farsfaders Mor moder var Frue Magdalena Krabbe af Østrup, som var K. og B. Mand Mogens Mogensøn Krabbe til Bustrup, og Frue Eisebet Lunge Tyges Datter af Toststrup deres Datter. Hans Farsmoders Fader var K. og B. Mand, Palle Juel til Pallisbjerg, Landsdommer udi Nørre Jylland. Hans Farsmoders Moder var Frue Anne Lykke af Scadegaard. Hans Farsmoders Farsfader var K. og B. Mand Mogens Juel til Ulstrup, som var K. og B. Mand Palle Juel til Ulstrup og Frue Ellen Spend til Hessel deres Søn. Hans Farsmoders Farsmoder var Frue Dorothe Krabbe af Bustrup, som var K. og B. Mand Mogens Mogensøn Krabbe til Bustrup og Frue Eisebeth Lunge Tyges Datter af Toststrup deres Datter. Hans Farsmoders Morfader var K. og B. Mand Erik

Aprilis 1753.

Erik Lykke til Skouffogaard, som var E.
 og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Christen
 pher Lykke til Skouffogaard og Frue Mar
 garethe Høeg af Eskier deres Son. Hans
 Farmoders Mormoder var Frue Anne Kaas
 af Taarup Gaard, som var E. og B. Mand
 Jens Kaas til Starupgaard og Frue
 Edel Saltense deres Dotter. Hans
 Morfader var E. og B. Mand Niels Krabbe til
 Torstedlund. Hans Mormoder var Frue Mar
 weke Ulffstand af Weshorrig. Hans Mor
 faders Fader var E. og B. Mand Niels Krab
 be til Næbel. Hans Morfaders Moder var Frue
 Susanna Lykke af Torp. Hans Morfaders
 Farfader var E. og B. Mand Niels Krabbe
 til Veslesgaard, som var E. og B. Mand
 Morten Krabbe til Tanderup, og Frue
 Karen Glub af Veslesgaard deres Son.
 Hans Morfaders Farfader var Frue Maren
 Munk til Brusgaard, som var E. og B.
 Mand Anders Munk til Brusgaard og Frue
 Karen Danner af Uddal deres Dotter. Hans
 Morfaders Morfader var E. og B. Mand og
 Strenge Ridder Hr. Jacob Lykke til Skar
 bersis, som var E. og B. Mand Hans Lyk
 ke til Torp og Frue Selvig Bolle af Torp
 løse deres Son. Hans Morfaders Mormoder
 var Frue Maria Bilde af Svanholm, som
 var E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr.
 Peder Bilde til Svanholm, Danmark.

Riges Raad, og Frue Anne Gyldenstjerne af Iversnes deres Dotter. Hans Mormoders Fader var E. og B. Mand Gregers Ulffstand til Vosborg. Hans Mormoders Moder var Frue Anne Lange af Engelsholm. Hans Mormoders Farfader var E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Holger Ulffstand til Hærbierg, som var E. og B. Mand Gregers Jbsøn Ulffstand til Torp og Frue Else Bilde af Toffholm deres Son. Hans Mormoders Færmoder var Frue Anne Pødebust af Krabsberup, som var Strenge Ridder Hr. Peder Bisen Pødebust til Vosborg, Danmarks Riges Raad, og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Riberhus og Frue Wicke Rosenkrantz af Bisenholm deres Dotter. Hans Mormoders Morfader var E. og B. Mand Erik Lange til Engelsholm, som var E. og B. Mand Gammel Erik Lange til Engholm, som blev slagen udi Dimersten udi Høyløblig Ibhukommelse Kong Hanses Tiid, og Frue Margrethe Saxstrup af Ingelsted deres Son. Hans Mormoders Mormoder var Frue Bøge Rosenkrantz af Steensballe, som var Strenge Ridder Hr. Thimme Nielsen Rosenkrantz til Palsgaard, og Frue Margrethe Høeg af Alsted deres Dotter. Denne af saa ypperlig en Slægt nedstammende de Gl. Herre, blev strax i sin endnu spæde Alder anført til Gudsstrygt og all hans Alder sammen

384 Hr. Niels Rosenkrantz.

de Lærdoms Øvelse, indtil Aaret 1641, da hans
 Væbyrdige Forældre forskikkede ham til den for-
 nemme Cathedral Skole i Wiborg, under
 den hæderlige og høylærde nu Sal. Rectors,
 Mester Niels Jensens Undervisning og Tugt,
 hvor han til sin merkkelige Forfremmelse forblev i
 to Aars Tid.

Herpaa blev han af sine kiære Forældre for-
 sendt til det høye og vidberømte Kongelige Aca-
 demie Sorø, hvor han saavel i Skolen, un-
 der hæderlig og høylærde Mand Mester Kas-
 mus Winding, velbetroede Assessor og Re-
 ferendarius i Høyeste Ret, da værende Rec-
 tor i Skolen, saa og paa Academiet, under
 hans Magnificenz, den K. og D. Råd
 Henrich Kommel til Bekersou, Kongelig
 Majests. Befalningsmand over Bøslums Klo-
 ster Lehn, og da Hofmester der sammesteds,
 ikke uden merkelig Forfremmelse, og deres store
 Behag og Fornøjelse, forblev paa sex Aars Tid.

Som han imidlertid var betænkt, ^{saa}
 velsom og hans kiære Forældre, paa de Midler
 og Bøye igiennem hvilke han kunde gjøre sig
 dygtig, i sin Tid at bevise sin Konge og Fædres
 neland nyttig Tjeneste, hans Sind og Verbo-
 fra Ungdom op havde været meget tilbøvelig til
 Krigs-Sager og dets Væsen, begav han sig,
 efter sine kiære Forældres Raad og Samtykke
 Aar 1645 den 3 May ud af Riget, til de for-
 eener

eneede Provincier i Holland og Neder-
landene.

Der igiennemreyste og besaae han de fleeste og
fornemmeste Byer og befæstede Stæder, begav
sig derpaa i General Staternes Krigs Tje-
neste under Prins Henrich Friderich af Ora-
nien; For at legge det første og fornemmeste
Fundament til den rette militairiske Lærdom og
Videnskab, antog han en Picqueneters Plads
til Breda, under Gouverneuren sammesteds Mst.
& Oriffen hans Liv-Compagnie.

Aaret derefter, der den langvarige Krig op-
hørte imellem Spanien og Holland, begav
han sig i Kong Philippi IV. af Spaniens
Tjeneste, som en Voluntaire under Sal. Ober-
ste Ulrich Christian Gyldenløves Liv-Com-
pagnie, som Aar 1651 gjorde ham til Cornet
over samme sit Liv-Compagnie for hans store
Tapperhed og udviiste Narvaagenhed i alle Aes-
tioner. Da Gud i Aaret 1652 havde bortkaldt
det hans Sal. Forældre fra denne Verden, blev
han foraarlaget, at begiære Tilladelse, at reyse her-
ind i Riget, hvor han da alleene forblev paa 3
Ugers Tid, og derpaa strax hastede til Armeen
igien.

I bemældte Spaniske Tjeneste forblev han
paa sex Aars Tid, under Armeen, og var
imids

imidlertid med at belejre og indtage mange vidt berømte, Kongen af Frankerige tilhørende fæste Stæder og Fæstninger, nemlig Guise, la Capelle, Charelay, Kettel, Winorbergen, Mardyc, Grevelingen, Dyrkirken, Rocroy, Conde, Singelin, og andre flere, af hvilke en stor Deel blev holdet for uovervindelige. Dette gav den Sal. Herre stor Forsærenhed, om fæste Byers og Stæders Besæfning, og Belejringer, samt andet dertil hørende Krigs-Klogskab og Kyndighed, hvormed han siden har gjort dette Rige og sit Fæderneland stor Nytte og Tjeneste.

Den Sal. Herre var imidlertid med paa det overmaade vigtige Tog, som Kongens af Spanien Krigshær i Maaret 1654 gjorde ind i Frankerige, hvilket Tog er saa meget meere naabundig og betømmelig, som det aldrig noget saa lykkeligt Tog tilforn af den Spanske Magt med saadan Fremgang nogen Tiid er skeet eller hørt saa vidt ind i Frankerige, thi den ankom Paris paa 2 Miile nær ved Charenten, hvor den blev staaendes paa tre Ugers Tiid, og indtog paa Marchen tilbage igjen adskillige fæste Stæder og Fæstninger. Men som den Belejring for deres betpaa angik, og Kongen af Frankerige ankom med sin store Maat, og ophævede Belejringeren, saa at de Spanske, som bleve angrebne i deres Rettranchement, maatte tage Flugten, sit

fit den Sal. Herre i samme Træfning en Fransk Cornet fangen.

I Aaret 1656 blev han af Oberste Baron Schönkirk, som fit Regimentet efter Gyldens Løve, gjort til Capitain-Lieutenant, og som den Franske Armee samme Aar havde belejret Valencienne, blev den Sal. Herre i en Skermskudt i hans Laar; Da de Spanske hersaa ankom, for at undsætte Byen, blev der holdt et Feldslag, hvor Frankosen i Grund blev slagen, og deres Marschal, la Ferte Senetaire taget fangen, tilligemed General-Lieutenant Grandpre, mangfoldige Oberster, og høne Officerer; Tilgemaade blev erobret alt deres Trods og Artillerie; I dette Feldslag tog den Sal. Herre selv Obersten Marquis Linnier fangen, blev og for sin saavel i dette, som andre fremgaaende Krigstoge og Feldslage udviste store Mandom og Tapperhed, endnu samme Aar gjort til Rirkmester.

Da Fiendtlighederne angik i Aaret 1657 i disse Nordiske Riger, imellem de Stormægtigste og Høybaarne Fyrster, Kong Friderich den Tredie og Kong Carl Gustav af Sverrig, blev denne Sal. Herre ved mangfoldige Skripelser, baade af sine egne Venner, og andre Krigs-
 Lovidsmænd, saavelkom og særdeles af. Sal. Ul.

Ulrich Christian Gyldenløve, som da var bleven General-Lieutenant, og om adskillige hans tappere Actioner havde haft øyensynlig Kundskab og Erfaring, indkaldet herind i Danmark, til at tiene sit Fæderneland imod Rigets Fiender, hvor hannem og et Compagnie af hans Majest. strax naadigst blev tillagt.

Som den Spanske Krigshær imidlertid da var i fuld Antog at belejre Singelin, vilde den Sal. Herre ikke afdække fra Armeen, førend samme Tog var kommen til Ende. Men saasnart bemeldte Bye, efter en sterk og skarp Belejring, samt Føllis-af mange fornemme Officerer, og Krigsfolk, omsider var bleven indtagen, tog den Sal. Herre sin Afsked fra den Spanske Tjeneste. Som han var meget elsket hos alle høje og lave Officerer ved Armeen, kunde han ikke uden med stor Vanskelighed erholde samme; men bekom den dog eudelig, med saadan Erbydelse og fuldkommen Tilfagn, at dersom han i anden Tjeneste, hvorhen han vilde begive sig, ikke kunde blive medhandlet efter sin Nøye, da skulde hans Plads blive hannem aaben, og at han med det første videre skulde blive befordret. Derpaa begav han sig i Aaret 1657 paa Siems rejsen til sit Fæderneland, hvor han ogsaa blev heel vel antagen, saavel som af hans Majest. be- naaded med et Compagnie, der havde biev ham efter, hvilket han dog aldrig kom til at forestaae,

eftersom det, førend han blev forestillet, alt var ruineret i Bremen.

Der den Sal. Herre nu var kommen til vores Armee, som stod ved Fridericia, haver vores allernaadigste Arve-Konge, Kong Friderich den Tredie, hvilken denne Sal. Herres gode Tjenste var kommen for Øren, strax besluttet, at forsee ham paa nye, hvorfor han og af sær Kongel. Naade gjorde ham til Major over sit Livs Compagnie af Gynger den 6 Febr.

Da det Maret derefter den 8 Junii behagede Sal. Høfliglig Ihukommelse, Kong Friderich at gjøre af de Norske og Gynger et Regiment Gardete til Fods, under den Ærlig og Velbr. Mand, Oberste Friderich von Ahlefeldt, er denne Sal. Herre forestilt til Obrist-Lieutenant.

Da det uføremodentlige Freds-Brud og Indfald skeede paa nye af Svensken i Maret 1658, at de den 9 Augusti belejrede Kjøbenhavn, var denne Sal. Herre derinde med Regimentet, og blev udkommanderet i adskillige Udfald imod Fienden, hvor han og da, i adskillige skarpe Støvmøjsler og Actioner lod sin ret krigeriske Tap-
 perhed imod Fienden tilsyne, som og fornemmelig skeede i det store og for os lykkelige Udfald, som foretoges den 23 Augusti, da den

den paa den høire Fløi var den Sal. Herre med sine underhavende Folk anbetroet. Han forte samme saa mandig an, at han angreb og afdreb Fienden af sine Løbe-Grave med stor Førlis af deres Officerer og Soldatesque, i hvilket Befægt den Sal. Herre med sin egen Haand nedlagde en Major under Pfalzgrevens Regiment, ved Navn Klingmeyer, samt en anden Officer, som commanderede i Løbe-Graven. Ved denne Lejlighed blev den Sal. Herre treende gange blefferet i sin Arm, fik og nogle Støt igiennem Munden, hvortaf han mistede endel af sine Tænder.

Der han saaledes gandske blodig og ivrig kom marcherendes noget for Folket, som sinkede sig med at plyndre, kom han imod en Svensk Officers-Officer med et draget Slag-Sværd, som raabte ham an: Den Sal. Herre begav sig derover paa nye med et frit Mod i Kamp med ham, som stedse hug ud efter den Sal. Herre, indtil han hug ham Klingen af Forsættet, og med Hjerten af Sværdet stak ham i Ansigtet, saa Over-Laaget hængte ned paa Kinden, men han slog ham derpaa med stor Resolution Fæstet i Hovedet, sprang ham derpaa lige ind paa Livet, og holdt ham saa længe, indtil hans Soldater kom ham til Hielp, da han fik sin Fiendes Sværd. Men som den Sal. Herre af disse adskillige Skermskæler og Wunder var ble-

bleven saare aasmægtig, blev han af sine egne Soldater opreyst, og paa Viquet baaret her ind i Byen for et dødt Menneske, udi hans Salig Svogers, da værende Ober- Secretairs Erik Araghs Huus, hvor han med all fornøden Bærægt, til hans Helbredelse, stittigen blev forsynet.

Denne den Sal. Herres tappere Gierning, saavel som og store Nederlag paa Fienden, thi man bragte en allene mange Officerer og Gæmme ind til Fange, men endog sex Støtter, blev saa naadig optagen af begge deres Majestæter, at de dagligen lod see for Kongel. Mildhed og Omhu mod den Sal. Herre, som og en ønskede noget hellere, end at han jo for jo bedre, kunde komme op igien, og hævne Skade. Dette gif og nogen Tiid derefter, da han endnu en aldeles var kommet sig, efter Ønske for sig, i det han den 19 Octobr. der Svensken blev slægt paa Amager, blev commanderet med 160 Mand at storme en Revelt; I samme Trefning fik den Sal. Herre et Skud.

Der Fienden den 30 Octobr. forlod Apschewne her for Byen, og satte sig ved Brøndløse, forblev den Sal. Herre her i Byen til Besættning, og som der jævnlig forefuldt nogle Skemphæler med Fienden, lod den Sal. Herre sig tit finde derved til Hest, efter som det var ham



392 Hr. Niels Rosenkrantz.

intet Fierere, end oberalt; baade som befaleet og frivillig, at giøre sin Herres Tieneste.

Den 14 Nov. samme Aar gif hans Oberste Velbr. **Friderich von Ahlefeldt** ud om Maal- ten igien med et Partie, hvor han da beordrede denne Sal. Herre, som han allermeest slog sin Lid til, at anføre Godsfolket, der bestod Halvparten af vores egne, Halvparten af **Hollændere** Mens enddog de første ikkun fulgte hannem, saa han derved blev meget forsvækket, gif han dog ikke destomindre med sin sædvanlige Frimodighed frem, slog Bagten, og bemestrede sig **Partien** og Broen til **Lepren**.

Der Fienden nu den 11 Febr. 1659 begyndte for **Albor** at sætte Byen an, og agtede med Storm at indtage den, blev den Sal. Herre commanderet ved **Castellet**; Men hvad Modstand og **Afbret** den Sal. Herre da, saavel som i den gandske **Beleiring** gjorde Fienden, er alle og enhver, ja den gandske **Bye** bekendt.

Der nu all denne store **Ulykke** efter **Guds** guddommelige **Korsyn** fik Ende i Aaret 1660, saa **Freden** blev sluttet, blev denne Sal. Herre for den hidindtil beviste **Trofast** og **Flittighed** aflagt med **Nassavs** **Commendantskab**, og befaleet at løse **Fienden** af, som drog ud deraf d. 13 Junii.

Samt

Samme Aar den 11 Sept. er den Sal. Herre efter Guds Forsyn bleden forlovet med den Krig og Velbyrdige Jomfrue Berre Steel til Solbekgaard, afgang. Hr. Christen Steel Albrechtsens til Fusing, Danmarks Riges hobbise Raad og Befalningsmand paa Tryggevelde, samt Frue Birgitte Rud til Vallø deres Datter, hans nu høybedrovede efterladte Frue.

Samme Aar haver Hans Kongel. Majestet ogsaa, efterat alting var kommen til en ønskelig Fred, i allernaadigst Henseende og Behag af hans i Krigen beteede tro Tieneste, benaadet hannem med Jungshover Forlehnning, dog paa den Villkaar og Maade, at som man dagligen behøvede hans Tieneste, skulde han forblive her ved Gvarnisonen, den at commandere og forestaae.

I Aaret 1662 begav den Sal. Herre sig i Egteskab med hans allerede for 20 Aar tilforne forlovede og tilfagde Jomfrue, saa at deres Bryllup høytideligen blev holdet i Wiborg den 30 Jan., og har de siden levet i Egteskab tilfammen udi fiorten Aar og 5 Maaneder, saaledes at intet Christeligere eller bedre kunde ønskes eller tænkes. Gud haver og i samme ey ladet see mindre Raade, end i all anden den Sal. Herres tilfaldene Lykke og Medgang, i det han i dette deres

me

394 Hr. Niels Rosenkrantz.

meget kiærlige Egteskab haver velsignet dem med fire Børn, nemlig een Søn og tre Døttre, hvoraf de tre allerede med deres Sal. Hr. For-der ere henfødte, men den sidste Jomfrue Dier-ritze Rosenkrantz, er endnu med hendes høje bedrøvede efterladte Moder sorgeligen overbleven.

Den Sal. Herte haver ellers ladet sit fromme og dydige Hiertelov paakjende baade imod sine egne Slægt og Venner, og andre; Han tog adskillige af sine Søstre-Børn til sig i sit Huus, dem han med stor Omforg haver ladet optugte i Gudsfrugt, og alle andre adelige, sommelige og vel anstændige Dydter, hvorved og endel ere bleven lykkelig og vel forsynet i den Sal. Hertes Huus, dem han har forserget med kostbar Udrædning og Medgift ligesaa godt, som de kunde have været hans egne Børn.

Han har og derforuden til sig taget adskillige andre, baade adelige og uadelige fornemme got- Folkes Børn, som han under Kriigsbøren til Hans Majest. Tjeneste har opfostreret og fremmet, hvilke og nu med mange andre flere hans dødelige Afgang sorgeligen beklage.

Da det i Aaret 1666 behagede Hans Majest. naadigst at oprette det Siellandske Provincial Regiment til Fods, haver Hans Majest. den 24 Martii forordnet ham til Oberste over

der samme Regiment, efterat han i otte Aar med stor Glid til Hans Majests. Hornøvelse havde commanderet Liv-Regimentet, skavel for Sjælden, som og her i Ubættelighed, samme haver han og siden med lige Glid og Trostaaet forestaaet som det forrige, fra hvilket han ikke uden samme Soldatesques store Bekæmpelse haver afstaaet.

Der Krigen i Aaret 1667 gik an imellem England og de Hertens Stater i Holland, blev General-Major Friderich von Ahlefeldt, da Commandant i Kjøbenhavn beordret, at forførsig sig til Norge, i hvis Sted den Gl. Herte blev forestillet, og Commandantskabet igjen be troet. Samme haver han til Krigen Endskab troliagen og flittigen forestaaet, og blev under hans Commando i dette Aar først begyndt med 3000 Mand paa denne anseelige og mægtige Øes Befæstning, hvilket han og med saadan Erfarenhed og Glid fortsatte, at han aldrig forsømte nogen Dag, For, eller Eftermiddag, han jo selv befæe, hvad der blev gjort og fattedes.

Med saadan hans Lindfibelighed fik han den te Aar forferdiget Vester-Pørrs-Brøe, Behoren, de fire Bolværker fra Vester-Vort, forbi Kongangen, og Brøggeret udi Calleboe. Den Gl. Herte camperede samme Sommer med sit Regiment uden for Vester-Pørr.

Det

Dette hans meysommelige Arbejde befaldt Hans Majest. saa vel, at han Aaret derefter 1668 befalede ham igien at forfølge Arbejdet, hvilket han og strax med samme underdanig Syrrighed antog, begyndte og ufortøvet med 3000 Mand paa det kostelige, og for mange utrolige Verk for Christianshavn, hvor han fuldbragte de fire Bolværker fra Amager Porten til Calleboe igien, stoppede Strømmen, og bragte det til sin rette Guldkommenhed. Han forferdigede endnu samme Aar den nye Vester-Port, med Hvelvinger og Kænderne til Vandmøllen, item Helmer og Hane-Bolværker, som blev næsten opført. Han camperede imidlertid paa Amager.

Da Hans Majest. fornam, at Arbejdet gik saa vel og flittig for sig, beføel han atter den Gl. Herre i Aaret 1669 end videre at fortsætte samme, hvor da Graven om Ripsenhavn blev overalt saa dybt udført, at den kunde være otte Fod under Vater-Passet af Stranden, hvilket den Gl. Herre baade tiltraadde, og satte i Verk. Han fuldførte saa samme Aar evende Bolværker om Ripsenhavn, og tre med Broen paa Christianshavn.

Bed dette den Salig Herres store Arbejds Frembert, saa og foregaaende hans flittige og vindskibelige tro Tjeneste, lod sig Hans Majest. hope Gunst og Naade jo længer jo mere betet og til

tilligge imod den Sal. Herre, som i Aaret 1671 forfremmede ham til Vice-Commendant her i Byen, og Aaret derefter, der den Velbaarne Herre, Hr. General Lieutenant Friderich von Ahlefeldt ved den timelige Død var bortkaldet, da ikke allene bemaadede hannem med Commendantsskabet her over den Kongel. Residences-Stad Kjøbenhavn, men endog gav ham Regimentet af Svarden til Fods, som den Sl. Herre tilforn i mange Aar som Major og Oberst Lieutenant havde commanderet, forordnede ham og derhos til Assessor i Kriigs-Collegio, hvor han end videre lod paaktiende saa stor Ferdighed, Forsigtighed og Forsynlighed til at beforsdre alt hvis til Byens Befæstelse, Forsvar, Nytte, Fremtard, Brug og Næring tienlig kunde eragtes.

Han bemoyede sig i høieste Maade at faae den kostbare Canal i Aaret 1673 opført til Kongens Nye-Torv, hvilket Arbeyde han med manges Forundring paa en gandske kort Tiid forfærdigede. Samme Aar er han af Hans Majest. som en gammel tappet og erfaren Soldat bleven Kriigshæren forestillet som General Major, og der Hans Majest. i Aaret 1674 den 14 Junii stod ned Colding med sin heele Kriigsmagt, blev han ophøjet til Ridder.

Ec

Aar

Aprilia 1753.

Aar 1675 i Begyndelsen af denne Krig er det Sal. Herre af vores allernaadigste Konge med Armaden bleven udcommanderet til **Holsteen**, og gik den 31 May med sit eget, samt andre hanner nem anbetroede Regimenter til **Ceyls** her fra **Kiøbenhavn** til **Glensborg**, for der at anrette alt hvis Kriigs-Basenet vedkom, indtil Hans Kongel. Majejt's egen Ankomst, ved hvilken hoystsamme forefandt alle Ting efter Begjæ-

Den 20 Augusti blev han beordret at gaae med Armeen ind udi **Meklenborg**, hvor den sterke **Pas Damgarten** først blev angreben. Den Sal. Herre forblev ved samme **Ulaage** Dag og Nat, indtil saa længe Hans Majejt's allernaadigst befalte ham med endel-commanderede Tropper at gaae til **Tripfis**, for der at opkaste en Skandse imod Fiendes Anløb. Samme blev efter hans Anstalt straxen forfærdiget. Her paa forsøgede han sig til Armeen igjen, og forblev der, til Fienden om Natten havde forladt ovenmeldte Pas, da han strax, efterat han derom havde erholdet Kundskab, lod det ham anbetroede Kongel. Liv-Regiment, samt andre Regimenter til Fods marchere over **Moraken**, for at befætte Skandsen: Han selv begav sig ders over med nogle Baade, og lod Broen i en Hast forfærdige, gav derpaa sit Løsen af tre af Fiendens egne Stykker, som de maatte forløbe, hvor paa heele Armeen fulgte.

Der

Den 12 Octobr. bred Hans Majest. op, og tog sin Bøje til Straalsund, hvorhen den Sal. Herre iligemaade blev beordret at følge med Fodfolk. Da Hans Majest. igien var kommet tilbage den 18de, saavel med de commanderede Tropper, som sit hele medhavende Folge, brode de igien op, og toge deres Marsch lige til Wismar, hvor den Sal. Herre blev befaleet, at tage sin Post ved det nye Verk, og blev tillige af Hans Majest. funden værdig, for hans i samme vigtige Tilfælder befundene flittige, mødsomme lige og tappere Tjeneste, at forordnes til **General-Lieutenant**. I saadan Anseelse har han siden v. d. mange skarpe Skermyskeler og bestandig udstandene Møye og Arbejd fremdeles bestyrket Hans Majest. udi den gode Meening, som han tilforne naadigst havde fattet om hans store Dygtighed og krigeriske Bravhed til saadan høy Bestilling at forestaae. Det er desuden alle og enhver bekiendt, som var saa nær ved denne Bestyring, at den Sal. Herre aldrig var fra sin Post Nat eller Dag, i de syv Uger samme Stod paa, men holdte ved Guds Baretogt mangen heed og møysom Time ud derfor til Enden, som i sær og lod sig paakiende, der Gud allermægtigste, gav Hans Kongelig Majestet Dyen ved Storm.

Da nu alle Ting paa den Kant til Hans Majest. Ære og Møye var forrettet, blev den Sal. Herre



400 **Hr. Niels Rosenkrantz.**

Herre beordret, at gaae med nogle Regimentter til Skibs til Danmark igien, kom ogsaa den 26 Decembr. lykkelig og vel i Land ved Wordingborg.

Da Hans Majest. Aaret derefter besluttede, at forfølge den lykkelige Sejer, som Gud havde givet, og til den Ende vilde gjøre en Landgang paa **Skaane**, blev den Sal. Herre til sammes Fortsættelse fornemmelig brugt og beordret. Han efterkom denne vigtige Sag med største Nidkærlighed, og da alting var sat i god Beredskab til at gjøre Landgangen, forsynede han først sin Sjæl med den rette aandelige Lære og Kærlighed, Christi Legeme og Blod, i hvilket han den 21 Junii blev deelagtiggjort, tilligemed hans nu efterladte houbedrovede Enke-Fru, af den høderlige og høylærde Mand **Mester Michael Jensenrichsen** Sogne-Præst til **St. Nicolai Kirke**, hvorpaa han efter Hans Majests. allernaadigste Villie gik med hele Armeen til Skibs her fra **Kjøbenhavn St.** Hans Aften den 23 Junii, for at gjøre Landgangen paa **Skaane**, hvor den Sal. Herre var den første, som træde paa Land med to af sine Officerer, hvoraf **Lieutenant Palle Krag** var den eene, og tvende Mousquetaerer af hans egen Galioth.

Da han havde ladet bespænde **Skansen**, og fornåm, at den af Fienden var forladt, før han strax

stray om Borde igien, for at giøre Underretning derom til Hans Høy-Fyrstelige Durchlaucht: og Ober-Feldt-Marschal, Hertug Johan Adolph af Pisen, hvilken og ufortøvet paa denne Sal. Herres Rapport, commanderede den venstre Fløy som Hendes Majestis. Dronningens Liv-Regiment den Tiid havde Avant-Gvarde af, i Land, at bemægtige sig den af Fienden forladte Skandse.

Saa snart Landgangen var giort med hele Armeen, blev den Sal. Herre den 31 Junii commanderet, at marchere med Fodfolket til Helsingborg, hvilken Stæd han stray lod berænde, og marcherede selv til Fods med Avant-Gvarden derfor, paa et Canon-Stud nær Slottet, hvor han fattede Post, og lod saa i ingen Maader noget forbigaae, hvormed Fienden kunde angres, og Erobringen jo før jo bedre forstremmes.

Da han herpaa den 2 Julii serdeles blev commanderet at have Opsyn med Arbejdet, som den Nat blev forferdiget, vigede han ev derfra, men bemøvede sig med største Omhyggelighed at faae Berkerne ferdig, paa det han kunde tvinge Fienden desto snarere til at give sig. I saadan Hensigt gif han i Dagingen oy paa et Brostverk, som han selv i en Hast havde ladet oplaste, for derfra des nøjere at oversee Slottet, men som det imidlertid blev skudt nogle Stud ud og ind, ramte et af dem den Sal. Herre igiennem hans

402 Hr. Niels Rosenkrantz.

Hoved, saa han strax faldt ned til Jorden, men blev dog i det samme opreyst, samt af de hos følgende Officerer og Oberst-Lieutenant Lygbo og nogle Dragoner baaret i sit Qvarteer, strax hos i Byen.

Endog den Gl. Herres Qvæstning var ganske dødelig, ikke desmindre der de reyste hannem paa Beenene, og forberørte Lieutenant Palle Krag, som Aftenen tilforn var bleven qvæst, løb ud paa de ulykkelige Tidender, og beklagede sig over hannem, sagde den Gal. Herre til ham: Hvad vilst du her? trykkende ham med det samme paa Haanden. Deryaa laae han stille hen uden nogen Bevægelse, med sine sammenlagde og oprakte Hænder til Himmelen, hen imod to Timers Tid, hvorpaa han sagte og sødelig hensov i Herren, udi Velbyrdig Frue Pernille Rosenkrantzis, General Major Schachis, Knud Tottis, Oberste Hans Detlev Steensens, Palle Krags, Præstens, og mange af hans egne Officerer og fornemme Folkes Nærværelse, efterat han havde levet paa denne Verdens Tumlens-Plads nie og fyrrereve Aar, tre Maas neder og tre Dage.

I all hans Livs Tid har han haft Gud for Dyne, elsket Ret og Retfærdighed, og derimod af Hjertet hadet all falskhed og Uoprigtighed. Han var sandru, trofast, høflig og beloven imod
al

alle, søgte i alle hans Gierninger for allting Guds Ære, samt at ville vise sig at tiene sin Herre, Konge og Fædernelandet, med Fornuft Trofskab og Oprigtighed. Han søgte at fordre og fremme hver Mands Gavn og Nytte saa vidt det stod til ham; Sin høybedrovede efterladte Hustru var han en huld og Hjertens Egtfelle; Sine Børn og Vaarørende unge Slægt og Venner en from Fader og Forsvar, alle sine en trofast og oprigtig Ven. Han lod aldrig nogen gaae retstelsløs eller hielpeløs fra sig, men besagneede enhver med all Retfindighed, Tienstagslighed og Fjndhed, kort han var begavet med alle de Døder og Egenstaber, som prydede og kand jire en saadan fornem Herre og Landets sande Patriot.

Hans General Lieutenants Bestilling, saavel som alle hans foregaaende Kriigs-Embeder, har han, der tiente sig under fra en ringe Viceguberners Plads op til de høyeste Ære-Stuffer, saaledes forestaaet, at alle hans Dræbninger vise, at han var en fornustig, kæk, tapper og modig Kriigs-Helt. Han viiste sin sluttige Omhu til at forføne hans underhavende Officerer og Soldater med alt hvis som tiente til deres Lykke, Velstand og Underholdning. Mod Officererne anstillede han sig med en fornustig Mildhed, og imod de Gemene, som en ret Fader og Forsvar. Hvis Forsøelse som kunde falde for iblant dem,
 Ec 4 straf

straffede han med Maade. Han betog aldrig nogen af dem den ringeste Deel af deres Lon og Rettighed, ey heller nogen Tiid søgte sin Fjende deel enten ved deres Skade, eller sine Fienders Rov og Bytte.

Som den Gl. Herre desuden stedse fra sin Ungdom op haver båret Kriigs-Væsenet undergivet, som fører meget ugudeligt og uryggeligt med sig, saa staaer det saa meget mere hos hannem at bemærke, at der ikke er bleven hørt en Sed af hans Mund, ey heller befunden, at han har besmittet sin Samvittighed med begierlig Lyst til de Ufsoldiges og Betrængtes Blod, eller med Kirkers og Klosters Udplyndring og Spolering, langt mindre med Zid og Brand hiulpet til nogen Deleeggelse, som ellers disse Tidens vanfælige Skikkelser almindelig medføre. Han har tvært imod med den største Magt over sine Fiender, brugt den største Lemfeldighed, og søgt sin største Roes i at overvinde, samt have et got Navn og Rygte endog hos den Overvundne. Som han i hans levende Live ofte lod sig forstaae, at intet skulde være ham kjærere, end at døe for sin Fiende, og lade sit Liv for sin Konge og sit Fæderneland, har han og derudi naaet sit Ønske, da han nu mandigen haver sat Livet til i Striden.

Udødelighed for sit Legeme finder ingen her i Livet, men Udødelighed for sit Navn finder den

Dydale, den over andre og almindelige Følk
 behandle, og velbestandene Mand i et vel tilbragt
 og prisværdigt Liv, saa at Død og Udødelighed
 skulde paa det sidste kiendes at være Samfren-
 der, eller som de, der ere løste i Kuld og Kion
 med hinanden, derfor ere og lov-værdige Giernin-
 ger selv de bestandigste Minde-Villere og Ere-
 Porte for sin Egermand.

Dyden er Wiisdommens Dotter, den der er
 i Frenndskab med Moderen er og med Dotteren;
 Man skal finde at slette Følk have næsten fuldt
 deres Ere til Graven, førend man haver fuldt
 dem selv derhen, thi et udødsif Menneffe bliver
 ved et ont Levet en Bane-Mand til sit eget
 Navn, at døde det, førend han døer, men E-
 ren følger den dydige til Graven, og den skal dog
 ikke begraves med ham. Saa Skyggen fol-
 ger Legemet, saa følger Berømmelse Dyden, og
 ligesom Skyggen er længst og størst imod Aften,
 saa bliver Eren størst, naar Dyden haver fuldt
 os til Døden og vores Lives Aften. De to ere
 egerparrede, og skulle ikke adskilles i Døden; Den
 der haver udelevet sin Tiid i Dydens Samfund,
 skal døe udi Erens Arme, og de skulle endog
 favne ham efter Døden. Har han haft alle sine
 Lives Aar til Lavhævd paa et got Navn, han
 skal beholde det til en evindelig Egenderom uden Fare
 for uhiemmet, og det skal blive ham ufærdig
 den, om end Avind selv skulde briste derover;
 Ec 5 La

Lader den nidske Verden det ikke upaatalt, hvad
 fand den vinde, og hvad fand han tabe derved?
 En Vilt udfkudt imod Klippen hefter ikke, men
 den brøder ifkun sin Odd, og springer tilbage
 igien, saa skulle og de forgiftige Tunge-Vile, ud-
 fskudte imod et ærligt, og hos alle Ærlige velbetændt
 Navn, ikke festes. Vilene selv skulde vende til-
 bage, og falde paa dens Hobet, af hvis Kaager
 og Bue, de ere komne, og afstrøkte, det er Guds
 Dom; thi den der graver en Grav, skal falde i
 den, saa og i sæt den, som ved uskiellig Paasagt
 graver en Grav til at jorde redelige Folkes Navne
 udi.

De offentlige Lærere paa **Kjøbenhavns høye**
Skole ærede ogsaa denne berømmelige Herres
 Ihukommelse ved en **Sorge** Forsamling paa
 Studie-Gaardens øverste **Hørs-Sahl**, hvor
 den da værende Rector **Doctor Christopher**
Schletter oplæste en **Latinsk Klage-Tale**, som
 findes trykt bag ved **Ligprædikenen**. Den Ta-
 lende har dert ey anført andet, end hvad aærede
 af Testamentet er uddraget, hvilket i en næt og
 jærlig **Latinsk Stil** er udført.

De Adelsmænd som med **Ære** Vær have
 ihukommet denne **Tal**. Herre ere **Hr. Erik Ro-**
senkrantz, som haver skrevet et **Dansk**, liges-
 des **Anud Thott**, hans **Sveger M. Schæel**
 og et **Latinsk** af **M. Gise**.

Til

• Hr. Niels Rosenkrantz. 407

Tilfjeldt findes en Beskrivelse over den Prunk med hvilken denne for Fædernelandet affælede Herres Legeme blev bragt til sit Hvile-Sted, og meldes i samme, at hans Excellence, Friherre, Hr. Oluf Rosenkrantz til Lgholm, Ridder, Geheime-Raad &c. med en besynderlig Betsalenshed haver talet over Liget. Endnu findes vedføjet en bedrøbet Moders Klagemaal over sin eeneste Dotters Birgitte Rosenkrantzes alt for tilige Død paa Vers af M. S.



Saa

Saligheds Minde

om
Siælens beste Siemne,
efter Begiering foreslillet

af
Kong Davids Psalme XXXI. v. 6.

udi
Den Høvnædle og Velbaarne Herres
nu Salig hos Gud,

Sr. Nogens Scheel,

Herre til Fusingø og Odden ic.
Ridder, Hans Kongel. Majests. Etas-Raad,
Stiftsbefalningsmand over Wiborg Stift og
Ammmand over Halds Amt, hans Adelige Liigs
førgelige Liig-Begiengelse, som blev den 22 No-
vembr. Anno 1694 udi Aalum Kirke, udi en
høvnæftelig, høvnædelig og andre fornemme
Stands Personers Forsamling fremsat
og eenfoldelig forhandlet

af
Henrich Berner,

Bisshop udi Wiborg Eitz.

Kjøbenhavn trykt hos Job. Jacob Bornheinrich
Aar 1697.



* * * *
* * *

Denne Klage-Prædiken, der ey fand regned
blant dennem, hvori man vil leede efter
en Dansk Beltalenhed, er af Forfatter
ren tilskrevet Frue Helle Helene Rosenkrantz,
Junker Christen Scheel, Jomfrue Birgitte
Scheel, og Jomfrue Charlotta Amalia Scheel,
den Afdodes efterladte Frue og Børn.

I Fortællingen skriver Bisp Gerner saaledes:
Tørst efter Trøst, giver Trøst for Tørst; Tørst
efter Himmelen, giver Trøst fra Himmelen, &
ders Velbyrdighed har fuld Årsag at tørste ef-
ter Trøst, efterdi Eders Grædes Kilde er aabnet;
Eders Velb. har faaet to Sorg i et År, og det
i Eders Hjerte, det ene større end det andet, en
Søn er død, en Husband er borte. Han sav-
nes som en drabelig Mand i Kongens Huus,
som en ustraffelig Christen og fornem Exempel
for Tilhørerne i Guds Huus, han savnes af sit
Gæde, udi bort geistlige Domhuus, hvor jeg
havde formodet, at han skulde blevet mig en Jo-
nathan; Men mig og Geistligheden, som alle
i Sisset elskede hannem, og igien erkendtes af
hannem, er det ey bleven en liden Fortrøstning.
Det som skal lette Sorgen er, at alle fandt vær-
re forviffet, han er indgangen til et bedre Liv, doe
skal vi alle; den Yngste er gammel nok altid til
at

at døe, men den ældste er for gammel til at leve længe.

Liig: Terren som Bispen, efter den Salig Herres eget Val og Begiering forklarede, er taget af Davids 31 Psalme v. 6. Jeg befaler min Aand udi din Haand, du stelte mig Herre! du trofaste Gud!

Belangende den nu i Gud Sal. Hr. Mogens Scheel, Herte til Fusingø og Odden, Ridder, Hans Kongel. Majest. Erars Raad, Stiftbefalningsmand over Viborg Stift, samt Amtmand over Halsø Amt, hans Adelige Byrd og Herkomst, da er han fød paa Tryggevælde i Sødland Aar 1650 den 15 Julii om Morgenen Klokken 4re af Honadelige Forældre baade paa Fæderne og Møderne Side. Hans Fader var den Vrlig og Velbr. Mand Hr. Christen Scheel til Fusingø, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Tryggevælde. Hans Moder var Frue Margrete Lunge til Odden ic. Hans Farsfader var V. og B. Albrecht Scheel til Fusingø, Ridder, Danmarks Riges Admiral og Raad, og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Riberhus. Hans Farmoroder var Frue Berete Friis af Hestelager. Hans Farsfaders Fader var Vrlig og B. Christen Scheel til Fusingø, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majestets Be



412 **Hr. Mogens Scheel.**

Befalningsmand paa Aakier. Hans Farsfaders Moder var Frue Margrethe Brahe til Ullstrup. Hans Farsfaders Farsfader var E. og Velbr. Mand Albret Scheel til Kusinge, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Hørlum Kloster. Hans Farsfaders Farmoder var Frue Kirsten Sandberg til Ovelstrup. Hans Farsfaders Morfader var E. og Velbr. Ove Brahe til Knudstrup, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Helsingborg Slot. Hans Farsfaders Farmoder var Frue Beata Bilde til Glimminge. Hans Farmoders Fader var E. og B. Niels Friis til Hesselager, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Tranekier Slot. Hans Farmoders Moder var Frue Wivøke Gyldenstjerne af Ifoerones. Hans Farmoders Farsfader var E. og B. Hendrich Friis til Ørsbechlunde. Hans Farmoders Farmoder var Frue Margrethe Bilde til Røvenholdt. Hans Farmoders Morfader var E. og B. Christoffer Gyldenstjerne til Ifoerfries, som var Hr. Hendrich Knudsen Gyldenstjerne til Røstrup, Ridder, Kongel. Majests Befalningsmand paa Bygholm, og Frue Karen Bilde af Eggede deres Son. Hans Farmoders Mormoder var Frue Anne Pasberg, som var E. og B. Hr. Tønne Wernersen Pasberg til Særstedgaard, Ridder, Kongelig Majests. Befalningsmand paa Wordingborg Slot.

Slot og Frue Wiveke Podebust af Vosborg deres Dotter. Hans Morfader var E. og V. Mand og Streng Ridder Hr. Jørgen Lunge til Odden, Danmarks Riges Raad og Raad, Befalningsmand paa Westervig Closter. Hans Mormoder var Frue Sophia Brahe til Birkelse. Hans Morfaders Fader var E. og V. Ofve Lunge til Odden, Befalningsmand paa Halborghuus. Hans Morfaders Moder var Frue Anne Maltis Dotter Sehested til Esker. Hans Morfaders Farsfader var E. og V. Christopher Lunge til Odden, som var V. Hr. Ofve Lunge og Frue Anne Krises Son af Odden. Hans Morfaders Farmoroder var Frue Karen Juel, som var E. og V. Jørgen Juel og Frue Bege Schrams Dotter af Brinche. Hans Morfaders Morfader var V. Malte Jensen, som var V. og V. Jens Thomesen Sehested og Frue Anna Juuls Son til Søyris. Hans Morfaders Mormoder var Frue Sophia Bilde, som var Hr. Claus Bildes og Frue Elisabeth Ulffstands Dotter af Lyngsgaard. Hans Mormoderes Fader var E. og V. Søren Brahe til Knudsstrup, Danmarks Riges Raad og Befalningsmand paa Callingsborg Slot. Hans Mormoderes Moder var Frue Birgitte Rosenskrantz til Næsbyholm. Hans Mormoderes Farsfader var E. og V. Orte Brahe til Knudsstrup, Danmarks Riges Raad. Hans Mor-

Aprilis 1753.

D D

mo

moders Farmoder var E. og B. Frue Beate Bilde til Hviðskjeld. Hans Mormoders Morfader var Otte Rosenkrantz til Næsbøholm, som var Otte Holgersen Rosenkrantz og Frue Margrete Gandsis Son af Balle. Hans Mormoders Mormoder var Frue Ide Gise til Skiervad, som var Hr. Mogens Gises til Krenkerup, Danmarks Konges Hofmester, og Frue Margrete Scuris Dotter.

Hans fiære Forældre haver haft allerfittigst Omfarg for at opfostre ham udi Guds Kundskab udi deres eget Huus indtil Aar 1653, da det behagede den Allerhøyeste at tage fra hannem hans fiære Moder velbenedidte Frue Margrete Lunge, hvorfor hans fiære Moster Frue Sigel Lunge, Hr. Hendrich Lindenovs til Gaunse hannem efter hendes Begiering, for des fittigere Opsyn, udi hans høybedrovede Faders sørgelige Enkestand til sig annanede, og som sin egen Son med all alvorlig Omhu christeligen oplyttede, indtil Aar 1657, da han formeddelt somme hendi til sin fiære Fader, og der forblev under all faderlig Omhu, hvor intet blev forjæmt, som tienligt kunde eragtes, efter hans Alders Levlighed, til at giøre ham vel daanet, ev allens ved fiffelike til ham holdte Lærere, men endog ved hans høyforstandige Faders idelige Opmuntringer baade

de ved de retteste Regler, og sit eget levende Dyds
 Exempel derpaa indtil Aar 1659, da Gud
 borskaadede hans kiære Fader, som efterlod han-
 nem en skriftlig Instruction om hans Opdragelse,
 og beste Anviisning at leve efter, hvorudi han
 og havde anbefalet hannem sin Broders Vel-
 haarne Hr. Orte Scheel til Wallse, Ridder,
 Hans Kongel. Majests. Geheime-Raad, Læ-
 rare og Justits-Raad, flittige Opsigt, saa
 han ved Guds og sin kiære Broders hulde og
 trohjertige Tilsyn ikke er bleven forsømt.

Foruden de hannem tilforordnede Huus-Lære-
 re, haver han været indlogeret udi adskillige af
 de berømmeligste offentlige Lærere paa den Kon-
 gel. høye Skole, deres Huse; saasom velædte
 og velbyrdige Rasmus Windings, og vel-
 ædle og velbyrdige Christen Ostensfelds, for
 en allene-este ved deres Underviisning og beste Vey-
 ledelse at forfremmes i alt hvad der kand og bør
 vides, men endogsaa under deres Tilsyn at for-
 sætte sine adelige Øvelser, som han af Gud var
 begabet med et herligt Nemme, og synderlig Fær-
 dighed til at fatte og lære, alt hvad baade Ein-
 det og Regemet kunde pryde, og tiene til at gjøre
 sig brugbar med i Fremtiden.

Han er saa af Hans Kongel. Majest. Høy-
 loblig Huukommelse Sal. Kong Friderich den
 Tredie naadigst vorden antaget til Hof-Jun-
 ker

Var hos Hans Kongel. Høyhed, vores nu regierende allernaadigste Arve-Konge og Herrc, (*) hvorefter han og strax angik sin Udreyse til fremmede Lande, for at giøre sig desmere dygtig til sin allernaadigste Konges Tieneste.

Til Hofmester blev hannem beskicket den fornemme lærde og velberedte Mand Monsr. *Friedrich Lælius*, som med hannem i Septembr. Aar 1668 reyste igiennem de Tudske Lande, og igiennem Augsburg ic. ind ad Italien, hvor han sig en Tiid laug opholdt udi de fornemste Stæder, saasom Venetien, Padua, Rom, Neapolis, Siena, Florenz og Genua, saavel som og til Turin, hvilke med andre Stæder saavel som de omliggende Merkværdighedder han flitteligen besaae og agtede.

Han nød imidlertid den Raade underdanigst at opbarre Hans Kongel. Majests. Hr. Broder Prins *Georg*, som samme Tiid var udi Italien; Derefter reyste han i April 1670 til Wien, hvor han nogen Tiid forblev, og derfra til Pressburg i Ungern, siden til Prag udi Böhmen, dernæst fortsatte han sin Reyse igiennem Türensberg, Heidelberg, Strasburg, derfra igiennem Switserland indtil Lion i Frankrige, og se den

(*) Kong Christian den Femte.

den videre til Paris, hvor han i August 1670
 ankom, og der forblev indtil i Martio 1672.

Han gjorde desimidlertid derfra en og anden
 Rejse til de fornemteste Stæder i samme Kon-
 gerige, reyste saa over Calais til Engeland,
 hvor han og besaae de fornemteste Stæder, saa
 som London, Oxford, Cambridge &c. der-
 efter reyste han tilbage igiennem de Spanke og
 forenede Nederlande til Risbenhavn, hvor
 han i Julio 1672 lykkelig hjemkom, og siden vir-
 kelig betiente sin fornevnte Bestilling hos Hans
 Kongel. Majest. vores allernaadigste Arve-Herre
 og Konge indtil Aar 1673, da han efter Hans
 Kongel. Majests. naadigste Tilladelse foretog sig
 en Rejse til Sverrig, for ikke at være mindre
 erfaren om dette Kongeriges Stats-Forfattelse
 og Indretning end om andre Rigers og Republi-
 qvers, som han tilforn havde seet og opholdt sig
 udi, ikke saa meget for at fornøye sin Nysgierrige-
 hed, som for at dyrke Sindet, og saae den Kund-
 skab og Indsigt i Forretninger hvorved han kunde
 gjøre sig dygtig til i sin Tid at tiene sin Konge
 og sit Fæderneland, som han siden med saa stort
 et Bisald har gjort indtil sin Død.

Der han fra Sverrig var hjemkommen ha-
 ver det behaget Hendes Kongel. Majest. Dron-
 ning Charlotta Amalia, at antage hannem til
 Cammer-Junker, hvilket Embede han saa be-
 tiene

tiende, at Hendes K. Majest. saalænge han levede, lod see og kiende stor Naade for ham. Samme Aar da den bekjendte Kriig imellem Frankrige og Holland alt var begyndt, ville den Sl. Herre, som ingen Lejlighed lod gaae sig forbi at see og merke, hvis i sin Tiid kunde tiene til Erfarenhed, udi at domme retsindelig om alting, endogfaa betienc sig af denne, for at see, hvis ved Krigen kunde foresalde, erholdt derfor Hendes Kongel. Majests. naadigste Tilladelse, at gaae et Feldtog under Pringen af Oranien, som Voluntaire; Den Tiid foresaldt den betydelige Eræfning ved Senef, saavel som Beleyringen af Audenardes, Grave &c.

Han holdt her ud til Feldttoget var ende, og lod imidlertid ved jevnlige Esterretninger til Hens Kongel. Majests. Ministerer, om hvis Der foresaldt, ikke mindre see sin underdanigste Piigt for hans Herres Tieneste, end hans egen Suilddhed udi at beobaate og bemerke, hvis merkvaerdige Der kunde foresalde.

Der han atter til Riget var hjemkommen, baaer han af Guds Forsyn, samt hans Benners Raad, ladet ombede og tiltale Hovædle og Belbaarne Herre, Hr. Oluf Rosenkrantz, Friherre til Esholm, Ridder &c. samt hans Hovædligge Kriberinde, Hovædle og Belbaarne Fruer Birgitte Kræbbe, om deres kiære Datter, Baaer

baarne Jomfrue Helle Helene Rosenkrantz,
som hannem blev tilfagt den 12 Martii 1675.

Samme Aar haver Hans Kongel. Majest. der
hænde Behag til hans gode Dyrforsel samt Hurt
tighed, allernaadigst bestillet hannem, som overs
ordentlig Envoye til det Churfyrstelige Bran
denborgiske Hof, og saasom Krigen, imellem
Kronen Sverrig og Hans Churfyrstelige
Durchlauchtighed da alt var begyndt, fulgte han
Hans Churfyrstelige Durchlauchtighed stedse udi
Marken, og stod hos ham udi særdeles Anseelse
og Gunst, saasom han og forblev hos ham ved
Stræms, Gryphvalds og Straalsunds
Beleyringer og Erobringer, indtil Aar 1677 da
han blev allernaadigst hjemkaldet, for at give
Hans Kongel. Majest. allerunderdanigst Efterret
ning og Kundskab om alt, hvis der var forefalden
ved disse Beleyringer og Erobringer.

Han begav sig herpaa i Egteskab med hans tils
førne for 20 Aar siden forlovede og tilfagde fæ
reste Jomfrue, saa deres Bryllup høytideligen
blev holden paa Lægholm den 4 Junii 1679,
fra hvilken Tid de haver levet tilsammen udi et
kærligt og fornøieligt Egteskab i femten Aar.
I samme deres Egteskab har de været af Gud
bessignet med ni Børn, nemlig sex Søn
ner og tre Døttre, af hvilke de 5 Sønner
og 1 Døttre alt for deres Fader i Herren ere
D D 4 hens

420 **Hr. Mogens Scheel.**

hensøvede; den eeneste Søn **Christen Scheel**, blev efter hans Død af Gud bortkaldet, hans efterladte Moder og Venner til saa megen store Sorg, som de udi hannem ved det, som denne Sal. Mand havde givet denne sin Søn, som og ved de Naturens herlige Gaver og synderlige gode Egenskaber, man saae hos ham, kunde vente med Billighed, at see Sonnen træde i sin saa brave Faders berømmelige Fodspor; De to Døttre **Birrette Scheel**, og **Charlotta Amalia Scheel**, sørgeligen igienlever med deres høvedrovede Moder.

År 1680 er den Sal. Herre af Hans Kongel. Majest. naadigst udvelget at være **Stares Raad**, og kort Tiid derefter bleven forfikket som **Envoye Extraordinaire** til det Kongel. Hof udi **Sverrig**, hvilket Embede han trofitteligst be-
tiente ved samme Hof udi to År.

År 1683 haver det behaget Hans Kongelig Majest. at beskikke hannem underdanigst at op-
varte Hans Kongel. Majests. Hr. Broder, **Prins Georg** paa sin Rejse til **Engeland**, hvilket han og til Høystbemeldte Kongel. Prinses første **Sorøvelse** allerunderdanigst efterkom.

År 1688 er han af Hans Kongel. Majest. allernaadigst forordnet at være **Stiftsdekanings-**
mand først over **Århuus Stift**, og dernæst
over

ober Wiborg Stift, saavelſom at være Amts
 mand ober Salds Amt udi ſidſt bemeldte Stift,
 hvorpaa fuldte til ſær Kongel. Raades Betegnelse,
 at han Aar 1689 blev af Hans Kongel. Majeſt.
 allernaadigſt jiret og begavet med Ridders-Ordenen
 af Dannebroge. Aar 1692 haver det aller-
 naadigſt behaget Hans Kongel. Majeſt. at bru-
 ge denne Sal. Herre til ſin overordentlige Sen-
 debud ved det iſige Kongel. Hof udi Eng-
 land, og ſaaſom Høyſtbemelte Kongelig Ma-
 jeſt. af Engeland da befandt ſig ſtedſe ved Feldt-
 toget udi Brabant, indtil Armeen udi Vinter-
 Qvarteer blev omlagt, ſaa haver han iligemaade
 fuldt ſamme Kongelige Hoffſtat, indtil han Na-
 ret derefter blev hjemkaldet at gjøre allerunderda-
 nigſt Bøſkeed om ſine Forretninger, dog blev
 hannem ſtrax derefter allernaadigſt befalet igien
 til Engeland ſig at begibe, benævnte ſin vige-
 lige Betiening og Embede at fuldføre.

Paa ſamme ſin Udreyſe lod han ſig opholde
 ved den Kongel. Feldt-Leyer for Røgeborg,
 Hans Kongel. Majeſt. vores allernaadigſte Ar-
 be-Herre og Konge at opvarte, ſaa længe indtil
 den vaakomme Eviſtiighed i Octobr. 1693 igien
 var bleven bielagt; Der dette var ſteet, foretog
 han ſig den til Engeland begyndte Reyſe ſtrax
 at fuldføre, og foreſtod herpaa ſin forrige For-
 retning paa det aller-troſtligſte, indtil hans ſid-
 ſte og vedelige Hjemreyſes Tid.

Af alle disse denne Høvedle Herres Bedrifter
 og vigtige Forretninger, kand klarligen fornem-
 mes, at den Sal. Herre trolig haver anvendt
 sin meeste Livs Tidd til sin Konges og Sønder-
 lands Tjeneste, og haver endnu fremdeles gaaet
 det længere, om det havde behaget Gud, at unde
 hannem længere Livs-Frist. Han har imidlertid
 skaaet hans offentlige Forretninger det vilde til-
 lade, forskændeligen betragtet sit eget Huus, og
 sine Efterkommeres Velstand, og dertil næst
 Gud lagt en god Grundvold for sin tiere Hustru
 Børn og Familie. (*)

Som

(*) Sin anseelige Herre, Gaard Susingø i Jylland,
 med underliggende Bønder-Gods, har han oprettet
 til et Stamhuus for de Scheelers Familie, ved et
 desangaaende udsæd Stamhuus-Brev, som er da-
 teret den 3 Juli 1688. Efter samme Stamhuus-
 Brevs 7de Post, beholder Lærerne Gødjæt med
 alle Jætkomster saalænge de forblive i Eskeland,
 men hans egen Frue bebreves det paa Livs-Tid,
 hvad stien hun forblev Cafe eller ey. Da Son-
 nen Christen Scheel døde, faldt Gødjæt paa Livs-
 de-Linien, nemlig til Frue Charlotta Amalia
 Scheel, Hr. Mogens Scheels Dotter, et Kon-
 sult-Raad og Kammer-Raad; Hun blev gift med hans
 Excellencé nu Sal. Hr. Geheim-Raad Christian
 Ludvig von Plessen, hvorover dette Stamhuus
 er tilfalden den adelige Plessiske Slægt, hvoraf
 første Stamherre var den i Aaret 1749 afdøde
 Kammer-Herre og Ober-Ceremoniemester Hr. Mo-
 gens Scheel von Plessen, der efter Stamhuus-
 Brev

Som denne Sal. Herre saaledes i alle Maader
 der haver besittet sig paa, ey mindre end hans
 berømmelige Forfædre, at gjøre sig navnkundig
 ved trofittigste Tjeneste og allerunderdanigste
 Trofskab for sin allernaadigste Arve-Konge og
 sit Kiære Fæderneland, saavelsom og ved Forsyns-
 lighed til sit eget Huus vel at beskikke, saa haver
 der og ey feilet noget udi hans sande Christens-
 doms Beviisninger, thi enhver upassioneret,
 som hannem kiendte baade inden og uden Lands,
 maa bekiende, at han har saa steds ladet sit be-
 rømmelige Livs Lys skinne for Verden, udi all-
 christelig og adelig Dydighed, at han har efter-
 ladt sig et berømmeligt Eftermæle, han har og
 havt Gud troligen for Øyne, og gjort hans Ord
 til sin høieste Regel udi alle sine baade offentlige
 som egne Forretninger, saavelsom i sit gandske
 Liv og Levnet elsket sin Næste uden all Skrømt,
 saasom han af Hiertet var en Fiende mod all
 Uret, søgte Ret og Retfærdighed, og imod-
 satte sig all Uret og Underfundighed, beviiste sine
 Venner all Huldskab og Oprigtighed, ja ladedes

Brevets 9de Post var forbunden, at antage de
 Scheelers Navn, og tillige føre deres Vaaben. Ef-
 ter denne brave Herres alt for tilige Død, er Stam-
 hullet tilfalden den Velbr. Enke, Fru, Fruen Eli-
 sabeth Christina fød von Thinen, der igien over-
 drager det til hendes ældste Søn, den Velbr. Jun-
 der Christian Ludewig Scheel von Plessen, som
 er fød den 21 Decbr. 1741.

enhver, som søgte hans Raad og Hielp, see og fornemme all Velvillighed og Medlidighed til deres Hielp og Trost; In Summa, han var en Israelit, inden hvilken ingen Svig var, en retsindig Mand i Guds Huus, en tro Mand i sin Konges Huus, en forstandig i sit eget Huus, sit Fædernelands Ære og sine Embeders Værdelse.

Hvad hans sidste Svaghed og derpaa følgende Endeligt anbelanger, da blev han paa Hiemreisen fra Engeland til Danmark, han kom til Holland i den Hag, den 10 Maa hæftig angreben af en Feber, og efterat han sam mesteds ved Badskers og Lagers Omhu, næst Guds Bistand, havde erholdt nogen Forlindning deraf, saa at han d. 21 kom til Utrecht, da forfalte det sig hen til at opvække hannem hæftig Anstod af Steensmerte, hvoraf han i forrige Tider havde haft nogle Tilfælde, deraf blev han dog ved en fornemme Læge der paa Stæden næst Gud ogsaa igien hjulpen. Men der han kom d. 25 til Linzgen paa de Mønsterske Grændser udi Westphalen, da udbrød det omsider til Smerte i hans venstre Laar, at han maatte slet begive sig til Senes, lod derfor til sig hente de berømmeligste Læger og Badskere, som bekommes kunde, saasom Bispens af Mønsterland hans Læge Doctor Buchholz, saa og Churfürstens af Brandenburg hans Læge Doctor Westhoff fra

fra Zam, Gyrstens Liv- Badsker af Zell Mfr: Wierfeld, og ellers Stadens Badsker udi Lingen, men det var dog alt forgieves.

Der han fiorten Dage for sin Dod fornain sine Kræfter merkeligen at aftage og forsvækkes, lod han kristelig forfatte sin sidste Willie (*) med Betsignesses Omste over hans høytelskede Fru og Børn; Simidlertid har den Sal. Herre daglig styrket sig i Gud, og ihvorvel hans Siæl var fuld af Guds Ords salige Trøst og Kraft, som den der af den hellige Skrift og Ordets flittige Hørelse i sin Betsmagt havde oplagt sig et riigt Forraad, som han i denne sin Modgangs Tid saavel vidste at bevare udi sin Guds Kiærlighed; og lod daglig læse for sig af Bibelen og andre gudelige og aandelige Skrifter, saavelsom den Bøn han selv havde sammenskrevet til daglig Siæl- Offer for Gud, lod da til sig kalde en Guds Ords Tienere fra Gyrstenaui udi det Stift Osabryg en- tre Miile fra Lingen, der kom til

(*) Af et i Hænde havende Document sees, at Hr. Mogens Scheel allerede i Aaret 1691 under Dato Kjøbenhavn den 5 Nov. haver oprettet et Testamente, eller givet sin sidste Willie kristelig beskrevet fra sig, som og siden er bekræftet af Kongen under Dato den 6 Octobr. 1694, som er efter hans Død, hvoraf rimeligen maa sluttes, deene her uitalte hær allens betroffen hans hos sig havende Eget og Rest. Lbd.

426 **Hr. Mogens Scheel.**

til ham d. 31, og trøstede ham med Guds Ord, samt efter foregaaende gudelig Beredelse og hellige Absolution, gjorde hannem dealagtig udi sin Saliggiøretes hellige Legem og Blod til et vist Pann og Forsikkring paa det evige Livs Glæde og Saligghed.

Udi denne hans varende Svaghed blev han til Heres Beviisning og Medlidenheds Forsikkring besøgt af mange fornemme og oppertige Mænd, iblant andre af Hans Churfyrstelige Durchlauchtigheds af Brandenburg overordentlige Sendebud til Engeland, Velbr. Hr. Danchelmand, saavel som og af hans Velbr. Hr. Broder Hr. Danchelmand, Assessor udi det Keyserlige Cammer til Wezlar, og i Særdeleshed af en hans sær forbundene gamle Ven, Høvedle Hr. General-Lieutenant Opdam, som var reyst fra den Hag i Holland over 24 Mile, for at give ham den sidste Besøgelse, da han havde hørt om den Sal. Herres hastige og uformodentlige Svaghed, udbiiste og derved den opprigtige siore Kierlighed og Hønyagtelse, han i Gierningen bar for hannem.

En Time før han døde, lod han for sig kalde sin liden og eeneste Søn Christen Scheel, som han havde taget med sig paa denne Rejse, hvilken han efter gjorde Betsignelses Ønske med stor Albortlighed formanede at frygte Gud, og at han stedsse skulle være sin Moder en ærbødig og lydig Søn

Son, beslitte sig ~~at~~ at træde i sin Fædres
 Fødder, og følge deres berømmelige Exempel,
 hvilket han lovede, og rakte ham sin Haand
 derpaa.

Derpaa laae høit skilte hen udi stor Taalmod-
 dighed, forpænkende med mange gudelige Ord og
 Gætte sin Fædres Aabenbarrelse til sin Sjæles
 Fortæring, hvilken og den barmhertige Gud
 forleente ham ved en søgte og salig Død den 5 Aug
 gusti om Dagen, Klokken 11, efterat han havde
 fuldt sine bestemte Aar og Dages Tal, som var
 her i Verden fire og fyrrerotype Aar og 21
 Dage.

I samme hans korte Levnets Tiid har han
 fuldført mange store og vigtige Betieneringer til
 sin Konges og Fæderlandts Tieneste, og efter-
 ladt sig et berømmeligt Exempel, samt et udode-
 ligt Ære-Navn og Røgte, til den Høyadelige
 Stammes Ære og Ære-Minde. Han fuldkommede
 saaledes i en kort Tiid en ypperlig Alderdom, ikke saa
 meget regnet efter Aar og Alder, som efter hans
 store Kløgskab, og ubefmitede Levnet hvorved han
 blev snart fuldkommen, og fyldte i en Hast en
 lang Tiid. Ovet denne brave Danste Alders-
 mand (med hvilken de Schelers Linie fra Su-
 sington gik ud, thi han efterlod sig vel en Son,
 som forhen er meldet, navn. Christen Scheel,
 men samme havde den ulykkelige Skiebne at bli-
 ve

428 **Hr. Mogens Scheel.**

de bidt af en gal Hund, hvoraf han dode meget ung og gandske kort efter sin Sal. Faders Død, sin dybsførgende Kiære Moder til des større Sorg, have trende Danske adelige Personer forfattet ^{to} vel Danske som Latinske Ære-Minder, nemlig **Hr. Marcus Gise, Hr. Johan Rangov** og **Christopher Scheel**. Endnu findes et Dansk understrebet med **H. T. G.**, item et Latinsk og fire Danske Epigrammata af **Johannes Olavius** Præst til Randers, nok et andet paa Latin og et Dansk af **J. Giesing**, og til sidst et Latinsk samt et Dansk af **Dionysius Mosin**.

(*) Det af Hr. Johan Rangov forfærdigede Latinske Ære-Rinde er overmaade vel og siirlig udarbejdet: Han udlader sig over den Døde iblant mange andre nette Indfald et Steds saaledes: *Reverfus ex Britannia, Britannis disertior, ex Gallia, Gallis humanior, ex Germania, Germanis fidelior, ex Italia, Italis acutior, ex Belgio, Belgis solertior, quam ubique didicit, ubique docuit Prudentiam, Magnus in Svevia, in Patria Major, in Britannia Maximus, Domum profecturus ab Anglia iuxta ad Anglos, &c.*



Doer

Doenitensz Schole
aff
den XXXII Kong Davids Psalme
offer
Ertig' Velbiurdig' oc Salig' Mandes
Grans Handbøvis
til Rangov &c.

Som var Kongl. Majests. Befalningsmand offer
der Tranekærs Læn paa Langeland hans Liig,
der der bleff hæderligen nedset i St. Nicolai
Kirke i Kiøbenhavns den 20 Martii
Aar 1612.

Diist oc befattet nogenlunde

ved
Hans Povelson Kesen.

Printed i Kiøbenhavns af Salomon Sartor
Aar 1612.


Aprilis 1753.

Et

Del

* * *

* * *

en lærde Resen, som har forfattet denne Klage-Tale, har ved et Tilgaaelse-Skrift overleveret samme til Frue Anne Rosentrantz, Cal. Frantz Rangovis til Rangov, Efterleverste og hendes Børn, nemlig E. og B. Erik Rangov, Friderich Rangov, Johan Rangov, Henrich Rangov, samt Frue Anne Rangov, E. og B. Just Hoegs, Frue Sophie Rangov, E. og B. Mogens Gyldenstjernes, item Jomfrue Kirstine Rangov og Jfr. Helvig Rangov.

Han udlader sig angaaende de Tidens Tilstand saaledes: Hvordan det gaar til i Siende-Land, og synderligen naar Kriigs-Folk faae Overhaanden, maa saaledes raade, med Skenden og Branden, Hoer og Mord, og all Modtvillighed, af idel Ondskabs Lyst, det finde de, som saadant overgaaer, langt over alt det, som andre derom tale eller kunde skrive, da de Døde ikke allene berøves og kastes nøgne bort, som uuelige Bæster, men end ydermere uanvendelig medfares, som de skulde end engang maatte uden all Naade og Barmhertighed.

Naar Gud, der paaminder os som en Fader i Tide er blevet hørt af os, men hans Formaning

ninger i dets Sted slaes hen i Beyer og Bind, saa kommer samme Fader os nærinere med sin haarde Haand, skriver sin Lov paa vores egen Læder og Hud, paa Hoved og Hals, samt andre Lemmer, brugt hertil sine lange skarpe Pene, Spiser, Spyde, Helbarder, Slagsværd, Kapirer, Kortlaster og andre Vaaben og Verrier, tager sig vort eget Blod for Bleg, at hine røde Bogstaver staae os neden fra Top til Taae, at Aanden og Livet flyder ud tilmed, at blæse derpaa, som ofte saaledes farer en Fandens Færd, til Helbede til Herredage, efter saadan en Stedning, som man paa det sidste faaer at lyde eiendelig.

Angaaende denne Danske Herremands Levnet og Stiebne skriver Bispen saaledes: Den Erslige og Velbørdige Frantz Rangov til Ranskov er fød paa Segeberg i Lante Holsteens Aar 1595 den 28 Augusti. Hans Fader var den E. og B. nu Gal. Herte Henrich Ranskov til Bredenberg Kongel. Majest. af Danmark hans Stadtholder udi Lante Holsteen, som for sin store Forstand, Lærdom og anden drabelig Skikkelighed, var vel bekendt, og høyligen berømt blant de Fornemmeste vidt og bred. Hans Moder var E. og B. Frue Kirstine von Halle af ubr-gammel Slægt af Jylland og det Hertugdøm Slesvig. Hans Farsfader var E. og B. Herte Johan Rangov, Rids
Et 2 det,

der, Kongel. Feldt-Overste, og Stadtholder i lige Maade. Og hans Farmoder **E. og B. Frue Anne von Walstrup**. Hans Faders Farfader var **E. og B. Geert Rangov til Sannetov**. Hans Faders Farmoder var **E. og B. Frue Jøde von Blumen**. Hans Mormoder var **Erlig og B. Frantz von Halle til Drochenborg**. Hans Mormoder **E. og B. Frue Krestine von Kammel**. Hans Moders Farfader var **E. og B. Mand Dibrich von Halle**. Hans Moders Farmoder **E. og B. Frue Elisabeth von Bodmer**.

Videre er mig ikke befalet herom at tale, det gjøres og es behov saadant langt at opregne, som hver Mand nok ellers bitterligt er, eftersom en heel Bog om de Rangover med deres Alder Sager og ypperlige Bedrifter findes ved Prænten at være udgaaet, den ædle Slægt det og dertil end ydermere beviser, sig til des store Berømmelse og Eftersagn i mange Maader.

Hans Velbr. Forældre holdte ham hjemme til Skole i nogle Aar, og lagde Fundamentet, efter den Tids Lejlighed, til Guds Kundskab og gode Sæder, hvorpaa han af hans **B. Hr. Far** der blev forsendt til **Løven i Nederland**, hvor der var den fornemmeste Skole man da vidste af at sige. Imedens han var der, studerede han sine

teligen, og var hos Hertug Philippo Wilhelmo Prins af Oranien, indtil han blev fangen af Duc d'Alba, som førde Krig, der paa Kongens af Spanien Vegne. Samme lod ham dog ogsaa omsider løs igien som en Student, for sin Velbr. Faders Skrivelse, som for mange Marsfagers Skyld høyligen blev anseet og agtet.

Siden er han dragen ind i Frankrige, baade for Lærdoms Skyld og det Frankoske Sprog, udi hvilket han forfremmede sig vel ved en tre Aars Tid, saavel som og med andet at fatte, som en ung Junker vel anstod og fornøden var. Derfra kom han hjem igien, og gav sig efter sin Fr. Faders Raad, i Gaarden at siene Høyløblig Kongelig Majestet Kong Friderich den Anden, hvor han forblev udi syv Aar, med Hans Kongel. Majest. Raade og Gunst i alle Maad.

Der han blev forlovet fra Høve, bekom han sige for sin tro Tieneste Korsøer udi Forlehnning, og siden Callundborg og Silkeborg, hvilken han havde i Forlehnning i tre og syv Aar, og nu sidst Tranefær Slot i Langeland paa et Mars Tid, til et Vidnesbyrd, at Høyløblig Kong Friderich havde ladet sig hans Tieneste vel befalde, betroede hannem vel, og havde

hannem fik, ligesom og efter ham vor allernaadigste Herre Kong Christian.

Han haver herpaa efter sine Velbr. Foraldrers og gode Slægtes Raad, betimeligen været betænkt paa den hellige Egetskabs Stat, saa han haver, da han var 29 Aar gammel, lader vide om den K. og D. Jomfrue Anne Rosenkrantz, K. og D. Erik Rosenkrantz til Restrup, som var Danmarks Riges Raad og Kongl. Majest. Stadtholder i Norge, og Frue Helvig Hardenbergs af Arestov deres Datter, saa hun blev hannem tilfagt, og stod derpå Bryllup udi Svønborg Aar 1584.

De have siden levet i et glædeligt og loffeligt Egetskab udi samfulde otte og syve Aar. I værende Tid haver Gud rigeligen velsignet deres Egetskabs Stat, baade ellers og synderligen med nie Born, saa at K. og D. Erik Rangov er fød 1585, Frue Anne Rangov 1586, Jomfr. Margrethe Rangov 1588, som og døde samme Aar, Friderich Rangov 1589, Frue Sophie Rangov 1591, Jomfr. Kirstine Rangov 1593, Johan Rangov 1596, Sverrich Rangov 1598, og Jomfr. Helvig Rangov 1600, saa at de otte endnu leve efter deres Sal. Fader.

Men

Men som vor allernaadigste Herre og Konge er i Fior geraaden i en aabenbare Krig og Feyde med Sverriges Rige, haver denne Gl. Mand sittigen og med all Troskab ladet sig bruge imod Kongel. Majest. og Rigens Fiender, som en opriatig Riddermands Mand egner og vel anstaaer; Der nu Hans Majest. i Aar havde forordnet Krigs-Folket at skulle drage ind i Sverrig igien, er den Gl. Mand usfortroden ankommen, saa at ham den hvide Tydske Fahne er antvordet og betroet, hvilken han og forde til sin Dode-Dag.

Som de nu vare kommen lykkelig ned af Westergjyland hvor Skare var afbrændt med mere, og ville nu drage fra Bahus til Warberg, er vor allernaadigste Herre og Konge med sine Ryttere kommen i en Skermvædel med de Svenske, som laae der for ham; Den K. og D. Mand, som holdte sig imod Fienderne det bedste mueligt var med Fanen, blev paa det sidste omringet, dræbt, og ihjelslagen i Halland den 21 Februarii, (Aar 1612) dog saa, at een af hans egne greb Fanen i det samme, og forde den derfra, som endnu holdes her over hans Gl. Liig med Ære.

Hans gandske Lebnet haver altsaa været sex og halvtrediesindstyve Aar paa det syvendes, det er otte Climacteriske Aar og 6 Maaned,

der, efterat han tilforn havde havt sin Sag i god Agt, og bereed sig til gierne at udstaae houn Guds efter saadan Kriigs- Eynlighed vilde tilføje

Bag denne Klage- Tale er trykt den 32 De vids Psalme sangvis forfattet, samt et Latinsk Vers.



Pro^o

Programma

over

Bobel Sinding

Kongel. Majests. Etats og Justits-Raad,
Assessor i Høyeste Ret, samt Cancelliet og Consistorio, saavel som offentlig Lærer i det
Græske Sprog paa Kiøbenhavns
høye Skole.

udsted af

Mag. Johannes Birkerod

Rektor samt offentlig Lærer udi Historien og Geogra-
phien; Assessor udi Consistorio.

skrevet

den 16 Junii 1712.


*

*

*

*

*

 Den Synden har bragt Dødelighed ind
i Verden, er der ingen Afben at finde
for nogen, der er gaaet ud af Moders
Liv, hvorved han kunde undgaae at vandre all
Kiøds Gang, som til sidst fører lige til Graven.

Menneskene ere i den Tilstand, at de ligne en
Flod, der løber ud paa Agerne, og ved at løbe
holder op at løbe; Deres Levnets Løb holder op
at

Ee 5

at brænde ved det det brænder, ved' at leve formindskes deres Liv hver Dag; det er en Skiebne alle uden Undtagelse ere underkastede. Det eeneste de kand gjøre, er at stræbe at forevige deres Ihukommelse. Kloge Mænd sigte dertil ved at sige og gjøre det, som er værd i Historien og Skrifter at antegnes og erindres. Dette er deres Liv, som ikke tabes naar et skødeligt og brostfældigt Legeme nedbrydes, samme varer ved hos Efterlægten, naar de selv ere gaaet ind i Evigheden; Dette er et Liv, som Væde ikke forter, men som voxer med Aarene.

Berømmelige Mænd leve saaledes i Skrifter og andre Vres Tegne, omkiont de ere tagne bort fra os. Deres Rygte har ikke endt sig ved deres Død, samme bliver ved endog efter deres Død, ja den er ligesom udødelig; Saaledes har og Højædle og Velbaarne Mester Povel Vinding, Kongl. Majests. Erars og Justits Raad, Assessor i Høyeste Ret, samt Cancelliet og Consistorio, offentlig Lærer i det Græske Sprog paa Kiøbenhavns høye Skole, begyndt imedens han levede, at bane sig Vej til at foreviges. Han var en lille i den lærde Verden, en Fortfremmere af Kenfærdighed, en Demostenes i Norden, et stort Monstret paa Gudsfrøgt, Forstandighed, og Sagtmodighed; Der var mange særdeles Døder hos ham, saa man har mistet mange i at misse ham.

eller man har i ham tabt een, som veyede op is mod mange; Hans hastige og uformodentlige Død er derfor desto bedrøveligere.

Han var ligesom fød til at forfremme det almindelige Beste: hans Sind var henvendt til Himmelen, hans Hierte oprigtig imod Gud, hans Hiertelag fuld af retskaffen Nidklæthed, han var retfærdig, forstandig, mild, behagelig og belevet, han hadede ingen uden dem, som hadede hvad der var skikkelig, han underviiste de Vankundige, hjalp med Raad i tvilsomme Ting; af sin Formue understøttede han de Trængende, han var biiig imod enhver, og sadt ingen uden sig selv besværlig, hvilket skeede allene, ved at være det almindelige Beste til Tjeneste; Saa dan Mand tog Døden bort, hvilken ingen, uden de der vare onde, havde ønsket at skulle døe, dog hans Rygte bliver bestandig.

Sor at fremvise et Spejl, hvort man nogenledes kan see denne berømmelige Mand, ville vi her indrykke et Udkaft, som han med egen Haand har gjort, og deri vel bestrebet sit Levnets Lob heel kortelig, men dog jirtlig, saa det derudi lianer dem, som aftegne store Bierge endog i en Signete-Ring.

Han blev fød i den Kongel. Residence-Stad
 i Wi Beieytringens Tiid den 8 Septembr. 1658

af Faderen Rasmus Vinding Hans Kon-
 ngl. Majestets. Erats. Justits og Cancellies
 Raad, Assessor i Høyeste Ret og Consi-
 storio, samt offentlig Lærer udi Historien og
 Geographien paa Kiøbenhavns høye
 Skole; Til Moder havde han Ingeborg Ja-
 cobi, Bisshop Jacob Mathisens i Aar-
 huus, og Anne Bartholin deres Dotter.
 I hans Forældres Huus blev han saavidt un-
 derviist, at han den 25 April 1675 blev ind-
 skrevet som Student, da D. Rasmus Bar-
 tholin var Rector, og Doct. Ole Borch-
 det Philosophiske Facultets Decanus.

Han øvede sig strax derefter paa Klosteret,
 ni at orddeele eller disputere, samt udstod sine
 tvende Overhørelser. Alle de Ting som Stu-
 dentere ere pligtige at gjøre, paatog han sig vil-
 lig, at han kunde lære desto bedre i sin Tid,
 at forestaae dem uden Stoltbed og Bitterbed.

Aar 1677 den 17 Febr. behagede det Kon-
 ngl. Rades høye Skoler, hvorved han end meere op-
 muntredes til at paatage sig en Udenlands Re-
 ise; Det første Sted han besøgte, vare de
 Hollandske høye Skoler hvor han omgaffes
 med Frederico Spanheim, Burchero de
 Wolder, og Alardo Lyceman, men for-
 glemtede dog ey der hos at bese de kostbare
 Stab

»Stalter, som gjordes i Nimwegen til Fredens
»Slutning.

»I England laae han i Huus hos sin kja-
»rte Morbroder Doct. Jens Jacobeus, og
»var meget vel lidt af Biskopen i Oxford, den
»Høverdige Doct. Johan Fell, samt Ed-
»ward Pocockio, at man ey her skal nævne
»mange andre berømmelige Mænd paa denne
»lykkelige De.

»Efter 2 Aars Forløb reyste han til Frank-
»rig, hvor han først besøgte det heele Land, og
»holdt sig derpaa, et heelt halv Aar til Ende i
»Paris. Der paa Stedet havde han megen
»Nøie af den Omgang han pleyede med Jus-
»telle, Casini, Alexio, Fouchenio. Der-
»fra kom han til Strasborg, hvor han sær-
»deles var kiendt med den øverste Borgemester
»Diderico, og Hr. Obrect, hvis Skiebne
»er allerede Verden noksom bekiendt; Der i
»Byen mistede han sin Broder Jacob Vin-
»ding, som han lod sømmelig og hæderlig be-
»grave, var og tilstæde, da denne Kænskelige
»Rigs-Stad uventet mistede sin Frihed.

»Da han i Aaret 1681 var kommen hjem
»higen, og tillige havde taget Gæde iblant de
»Høflerde, efterkom han strax, hvad han efter
»sin Befalling, og Aademietts Love, var pligtig
»at

„at giøre. Efter hans Forældres Raad og Vil-
 „le giftede han sig det følgende Aar med Jomfr.
 „Margaretha Sophia Bøgvad, som var
 „Anders Bøgvads Tolderens ved Øresunds
 „Told, Kammer Jomfrue Dotter; med hende
 „avlede han Rasmus Vinding, der siden blev
 „Cancellie-Raad i det Danske Cancellie, An-
 „ders Vinding, Ingeborg Dorthea, og
 „Anna Sophia, hvilken sidste alt længe siden
 „er død.

„Efter Kongel. Befalning sad han et Aar i
 „Hof-Retten, fiorten Aar i det Danske Can-
 „cellie, tre og tyve Aar var han i Høyeste
 „Ret, og forreittede Justitiarii Worms Em-
 „bede i sex Aar, naar sammes Helbred ikke til-
 „lod ham det selv at forestaae; Imidlertid blev
 „han af Kongen gjort til Justits-Raad, og
 „siden af Kong Friderich den Fierde til R-
 „tars-Raad; Vores høye Skole forsamte han
 „ey, saavidt hans andre Forretninger det ville
 „tilstøde; Han var Børge for Vor Frue Kir-
 „ke, samt Forstander for Scheletnes Stifelse og
 „Borchens Collegium. „

Dette er hvad den afdøde store Mand, der
 ey kiendte Pralerie, men var fornøjet med at
 sige Sandhed, selv har villet optegne til vores
 og den tilkommende Efterslægtes Underretning;
 Han havde et saadant Sindelag, at han hellet vil

ville efterfølge sine Forfædre, end rose dem, heller gjorde det, som var pruisværdigt, end meget tale derom. Men endskjønt han ikke taler til hans egen eller hans Forfædres Berømmelse, kiende vi jo dog alle hans store Fader: Sorøe og Kjøbenhavns høje Skole, ja den hele lærde Verden veed af hans Lærdom og Fortienest at sige.

Hvor mange veed ikke at hans dydige Moder var en Ære for sit Kion, hvor stor en Mand var ikke hans Morfader, der paa den høje Skole underviiste andre i Velcalenheds Konsten; Til Høje var han en Hof-Prædikant, og i Aarhus Stift en Biskop; hvor mange Sinds-Gaver besad ikke hans Mormoder? en Datter af den navnkundige store Lærer, Casper Bartholin; Skulde man her give Tal paa alle hans berømmelige Forfædre, ville disse Blade langt fra ey forstaae: hvormange Guldkommenheder besad han ikke selv, i Betragtning af samme Skulde det blive vanskelig at sige, hvad enten han havde større Ære af sin Familie, eller Familien af ham.

Han var i sin Ungdom hurtig, og derhos flittig, viiste og med sit Exempel, at det er stor Forskiel paa at tælle sine Aars Tilvert, og Fremgang i Studeringer i Aarenes Tilvert. Et er at være moden paa Aar, et andet at være moden i sine Vidensfaber i en endog umoden Alder.

For

For en at samle all sin Lærdom paa et Sted, forviste han sig selv godvilligen sit Fæderneland, og drog ud blant fremmede, hvor han omgaffes med de største Mænd, som de Tider frembragte, nemlig de, som enhver paa den Tid gjorde sig en Ære af at have seet, om ikke hørt.

Han gav dem Prove paa hans Indsigt i Videnskaber, saa at han med Berømmelse ved sin Hiemkomst tiltraadde sit offentlige Lære-Embede, da han i Forveien havde forklaret og været til Ords over Luciani Dialogo de morte peregrini.

Dette hans offentlige Lære-Embede forestod han i en og tredive Aar, med Ære og Nytte for vores høje Skole. I det Græske Sprog underviste han med særdeles Behagelighed; han besad en stor Færdighed i det Latinske, og enhver hørte ham med Fornøjelse offentlig at tale. De Afmindelse Taler han har holdet over adskillige Prinsker, Herrer og berømmelige Mænd ere visselig ham selv ikke mindre til en Erindring, end de ere denem. De Vers han under nogle af Billeder har gjort, og de Epigrammata han har skrevet, vidne om hans Gaver til Digter-Kunsten.

De Hovlærde havde i ham en kjærlig Medbroder. Studenterne fandt i hans Person en Lærere, hvis Raad de kunde følge, og hvis Ord

alltid kunde undervise dem; Borchens Collegianter har at takke denne Forstander for hans Omhyggelighed for dennem i alle Tilfælde; Scheelernes Stiftelse forøgede han saaledes, at der kunde blive et dobbelt Antal af de der sygebiere samme. Hvad der fandtes opderligt hos en Raadgiver, fornem ved en Statsmand, og klogtig hos en Dommer, fandtes alt hos ham. Enhver kunde frit komme til ham at hente gode Raad; Han var en kærlig Egteskelle for sin Hustru, ligesom en from Fader for sine Børn.

Han indrettede alle sine Gierninger efter Forsigtighed; Vor Frue Kirke blev forbedret, oplyst og beriget ved ham, vi maa derfor med Billighed ansee den 27 Martius, som en ulykkelig Dag, paa hvilken vi mistede vores Vinding, en Mand, som begge Kongerne Christian den Femte og Friderich den Fjerde havde megen Naade for, og alle elskede; Det som forøger vor Klage er, at vi mistede ham saa uformodentlig. Han kom om Formiddagen af Kirken, og besøgte sin gode Ven, Stats-Raad Caspar Bartholin, men fik da han vilde gaae hem et Siag, der uagtet all den Usmage Johannes Møhlenius offentlige Læter i Læge-Rousten og Borgemeister, samt Doctor Johannes Eikel Medicus Practicus gjorde sig, dræbte ham i en Hast, efterat hans u dødelige Stel

3f

hav

Aprilis 1753.

446 Povel Vinding.

havde boet i hans skøbelige Legeme i tre og halvtrediesindsryve Aar, 6 Maanedet og 19 Dage.

Hvor stor Forstrækkelſe var ikke hans Død for alle. Fædernelandet savner nu en stor Mand, hans Enke en ulignelig Mage, hans Børn den beste Fader, hans Bekjendtere en oprigtig Ven, og Kirken et gudsfrygtig Lem. Men hvorfor villes vi ibres over Døden? alle skal døe, Gud tager det Liv bort, som han selv har skienket, hans Røgte er ikke død med ham, han skal ibrukmes af os og Efterkommerne: han var allerede bereed til at døe, han er derfor gaaret ind i Saligheden.

Saaledes er det med gudelig-sindede, der ere som en Jid, der skiules med Aske, for at skine desto klarere; som Korn der nedsaaes for at vore op med Aere. Vidtsøftigere om den brave Mand skal hans Høværverdighed Hr. Christen Voorn Biskop i Sieland i en offentlig Tale, efter sin store Beltalenhed forklare. Han gjør derved den Afdøde en Aere, som han har for osse Aar siden giorte Biskopens Fader; tilsidst skal erindres, at Vinding levede som en stor Mand, og ved at døe er han bleven udødelig. *Kjøbenhavn den 16 Junii Aar 1712.*

Under Academists Seigl.

OS (o) SO

Pro

Programma

over

Sal. Mathias Worm

Kongel. Majests. Justits-Raad og
Præsident i Ribe.

udgiad af

D. Hans Wandel,

Rector, første offentlige Lærer i den helligs Skrift
paa Kjøbenhavns høje Skole, samt Disidder
i Consistorio.

stred

den 14 Martii Aar 1707.

* * * * *

Dette Academiske Erminde haver frem for
mange andre havt den Lykke at blive orn-
tledet i Dansk Dragt ved den lærde
Lærpagter. Det bliver her næsten Ord til an-
det indrømmet saaledes som samme lærde Mand i
Aaret 1707 haver ladet det træde for Lyset, dog
samfildt fra det Tilgættelse-Skrift, han haver
sigt for an, som er indrettet til Justits-Raad
Mathias Worms efterladte Enke Frue Mar-
garethe de Semmer, samt hendes Børn
Sf 2

Belæde Ole Worm, Bisidder i Consistorial Collegio, Lector samt Cannik i Aarhus, og sammes Kæreste Catharina Knoph, Præsident Casper Worm og Doct. Christophæ de Hemmer med sin Kæreste Sophia Seoud, samt Magister Søren Seerup, Domproff og Cannik i Ribe med Susanna Catharina Worm.

Saa gaar det gierne omsider til med Menneskene, at de oprigtige og fromme maa lide, og ypperlige Mænd møder den samme Skæbne, som den gemeene Mand, lad end lærde og fortreffelige Patrioter leve en Tiid lang, og deres drøbelige Gierninger og herlige Bedrifter end være bekiendte og kundbare, dog er det en stor Skæde, naar end een eneste af saadanne dør bort; Saaledes bliver det alt verre Dag fra Dag: saa taget Døden en bort efter een anden, og det er ingen saa from og gudsrøgtig, han maa jo takke for Døden. See enhver! som der er nogen sand Dyd hos, denne Liig-Kiste, som her udbæres, og du skal uden all Tvivl see, at herudi ligger begravet en sand Oprigtighed, en sandkommen Fromhed, og en vindfibelig Ustyrbare i det den haver i sig den Belæde og Beibørdige Herre, Mathias Worm Kongl. Majest. Justits og Cancellie-Raad, samt Bisidder i Høiester-Ret. En Mand som havde et berømmeligt Navn, en uskad Samvittighed, og hos hvilken det

der fandtes en retsindig Gudsfrugt, og grundet
 Lærdom, enten det angik Poesin, eller dybe Sa-
 ser i andre Videnskaber.

Han stræbte altid fra sine spæde Aar af, med
 stor Nittighed og Bindstibelighed at komme frem,
 og spæredede intet mindre end sig selv, og endskjønt
 han tit og ofte maatte fornemme adskillige Lyk-
 tens Forandringer og Omkiftelser, var han dog
 den samme, saa vel i Mødgang, som i Med-
 gang, forladende sig paa sin Gud og sin Sam-
 vittighed, hvorfra og hans Navn, og store Con-
 duitte i adskillige ham anbetroede Forretninger,
 med første Berømmelse hos Efterkommerne skal
 efterlede.

Kunde Riber Bøe her tale, hvor skulde den
 ikke have ønsket ham, om det havde været muel-
 ligt, et evigt Liv her, at han maatte have levet
 til dens Forsvar, Røtte, Beste og Opkomst,
 som de og daglig kunde vente sig gode og tienlige
 Naad fra ham, og Efterkommerne-stedsbærende
 Ære af ham; Men hvad hjælper det at ønske,
 naar Gud har besluttet det; Døden vil jo ikke
 spare nogen, thi den over sin Magt saa vel mod
 den ene, som mod den anden, og undseer sig
 for ingen. Det havde og vel været vore Ønsker,
 at han maatte have levet med os endnu i mange
 Aar, hvis fornøvelige Selskab og ærlige Oprig-
 tighed, hvis store Veltalenhed og høje Merit

vi og enhver, som har kiendt ham, med Forundring maa bekiende; men eftersom Døden vil have sin Villie frem, ønsker man det kun forgieves, som ikke kand skee, og klager man sig der omsonst, hvor der ey er Haab tilbage.

Men omvendskiont, du Sal. Mand, træt af Møye og Besværinger er alt gaaet den Vej, hvor man ey kand komme tilbage, og nyder nu den uforgelige og uopløselige evige Glæde, som vi andre her strider for, stræber og sukker efter, er det dog billigt, at vi kortelig erindre dit Liv og Levnet, din store Forstand og synderlige Næmme og Færdighed, at dit Navn ikke med dig skal bortdøe, men at han med berømmelig Efttermæle efter sin Død kand ihukommes, som han i sit Liv prisværdig levede, og drog alles Yndest og Bellidende til sig.

Skulde alting her indføres hvad den Salige Herre med største Berømmelse har forrettet i Beden, kunde det ikke faae Rum paa disse faa Linier, og derfor hvad den Gl. Siel i sit levende Liv om har villet at skulle meddele, har han velbetænkt med sin egen Haand optegnet, saaledes som her efter følger:

Aar 1636 den 29 April er Mathias Worm født i Kjøbenhavn af høifornemme Forældre: Hans Fader var den velædle og berømmelig hof

lærde Mand Ole Worm, offentlig Lærer i Læge-Konjien paa den Kongel. høye Skole i Kjøbenhavn, som for sine mange ypperlige og uskatteerlige Skrifter saavel uden som inden Fædernes landet, er høyerømmelig. Hans Moder var den veløble Frue Susanna Mads-Dotter, den højerverdige Doct. Mads Jensens fordtum Biskop i Lund i Skaane hans Dotter.

Men hvad Forandringer og Biderverdigheder, han i sit Liv har skuldet fornemme, syntes strax i hans spæde Aar at lade sig tilføne, da han saa tilig maatte miste sin kiære Moder, og maatte tage mod den Sorrig, for han forstod, hvad Sorrig forte med sig. Hans kiære Forældre lod ham strax ved Daaben aftoe, og indpode i sin frelsere Christo, og endskiont han da maatte svone saa tilig sin egen kiære Moder, fik han dog en from og forsynlig Stif-Moder igien, den veløble Frue Malene Motzfeld, som bar en mindre Omhøggelighed for ham, end en Moder for sit eget Barn, saa han syntes ey at have tabt sin Moders Person, men det bare Navn, thi hun soare derudi at sope og fornøye sin velaldrende Mand, at hun kunde opfostre, eiske og optugte hans Born, som sine egne, og at hun med alløptenkkelig Tienstfærdighed i slige Maader maatte behage sin Mand.

Han forblev saa hjemme under sine saa ^{guds} frygtige Forældres Opsyn, indtil han videre ^{kun} de fatte, da han privatim blev underviist ^{hiem} me, indtil han i sit Alders ellevte Aar blev sat i ^{sat} Københavns Skole, den han søgte til sit ^{nit} nitrende Aar.

Disse smaa Skole-Ovelser har og noget fært hos sig, som undertiden Lyst at komme for andre, hvilket undertiden Lyst til Frihed fører med sig, naar kun Laster og Udyder, og den stemme Begierlighed til at raade sig selv borttages; men anderledes anvendte han sin unge og blomstrende Aar, som han og var for sin store ^{Stærk} Stærkhed, Bindfælselighed, Gudsfrøgt, Lærvillighed og Lydighed i sæt afholden af sine Skolemestere, med hvis gode Samtykke og opperlige Vidnesbyrd han Aar 1654 blev dimitteret og forlovet til Academiet her i København, og der indskrævet blandt de hæderlige Studenters Tal, da Academiets Rector var den velædle og højræverdige **D. Thomas Bang**, offentlige Lærer i den hellige Skrift, og Decanus ved det Philos. Facultet den velædle og højræmmelige **Bertels Bartholin**.

Siden den Tid var det hans største Fornøjelse at høre, adlyde, og med Bindfælselighed at efterleve, hvad hans Skolemestere formanede ham til, og havde ellers sæt stor Lyst og Begierlighed at

af See og Kiende adskillige merkværdige Ting; Men som han var i sine beste Studeringer, indfaldt her den store, og snart over all Verden bekiendte Pest, som saaledes fortæredede alle Ting, og saa ynkelig tog afsted, at Forældrene maatte forlade Børnene, og Børnene igien Forældrene; Og som da hans gode Fader, som og døde samme Aar, syntes af Kiærlighed til denne sin Kiære Søn, at det skulde være raadeligst for ham, noget imidlertid at forsøye sig herfra Stedet, vidste han ingen bedre at recommendere ham til, end til sin Kiære Svoger, den velædle og høværdige Mand Mag. Jens Schielderup, høymeriteret Biskop for Bergens Stift. Men neppe var han did ankommen, før han sorgelig maatte fornemme, at hans Kiære Fader ved Døden var afgangen, og at han skulde forsøye sig hermed igien, til videre at opbarre sine Studeringer, saa at han ogsaa snart derudi maatte fornemme Lykkens og Tidernes foranderlige Omvejel. Vilfaae at vige for Lykken, som aldrig siger for os, ja negte os de Forslag, som dog Tiden fratager os omsider.

Som han nu kom tilbage til Kiøbenhavn, tog han saabel Examen Theolog. som og prædikede for sin Dimis, og bekom derfor særberømmelige Studsmaal Aar 1657 den 17 Januarii. Endskjønt han ikke havde slaget sit Stud til disse Studeringer, vilde han dog og derudi

udvise sin Flittighed og Nemme, samt ey efterlade noget, at han jo med Berømmelse vilde ^{fulde} ende sine saavel begyndte Studeringer, og ^{ber} vise, at intet var saa besværligt, man jo ved et ^{duelig} Vinskibelighed kunde komme der igiennem. Hvad gjør, bover og stræber jo et got ^{Mens} næste i sin Ungdom, i det Haab, at han i ^{Seem} tiden og omsider skal nyde Glæde og Belønning derfor?

Saaledes anvendte og anlagde han sin Tid med Ære paa vores høye Skole, at han, som ^{ber} havde lagt saa god en Grundvold, vilde og kunde begive sig uden sit Fæderneland paa fremmede Stæder, der videre at fortsætte sine Studeringer, vel videndes, hvad Fornøjelse Rejser førte med sig, hvad Fordeel der var ved lærde Mænds Omgiengelse, og endelig, om ey andet, da ^{hvor} nyttig og fornøden det var at forandre Stæder: hvorudover han forsømte og intet af det, som han syntes der i Fremtiden kunde være til hans Fordeel, men forresten Aar 1657 først til Holland, hvor han besaae de rareste Merkværdigheder, og de berømmeligste Stæder Amsterdam, ^{Leu}den, Leiden, Delft, Rotterdam, Dordrecht, Gravenhagen, Utrecht, og det igiennem til Brabant, hvorfra han efterat han havde besøgt Bryffel, Leuven, Brede, ^{Mos} Helen og Gertrudenberg, kom til Flandern og saae der Gent, Brugge og ^{Sluis} Sluis; ^{ge} ge

gemaade udi Zelandt, de berømte Stæder
 Dissingen og Midelburg.

Men som han, for desto bedre at kunde fortsætte sine Studeringer, ønskede intet heller, end at omgaaes med hyperlige og lærde Mænd, foresøede han sig igien til Leiden, og omgiffes de vidberømte Mænd Cocnium Hermium, de Rave Regium, Joh. Fr. Gronovium, og Aneb. Thysium; og som han der en Tid lang havde opholdt sig, begav han sig paa Rejsen til England Aar 1660 og kom først til London, hvor han strax efter sin Ankomst maatte see saa grueligt og skrekkeligt et Syn, at Kongen maatte miste sit Liv, ombringes og tages af Døden, af sine egne Underfaatter, og Kong Carl den Anden efter 12 Aars Landflugtighed og Fortrød igien at komme til Thronen.

Til London forblev han en længe, men satte sin Raas til Oxfort, der iblant lærde Mænd og Biblioskeper at forglemme det, som han saa ynkkelig havde hørt og seet iblant gemeen Mand til London, han fant ogsaa det som han søgte, thi foruden det at han daglig fornøvedes, saa vel ved store og for deres Lærdom høyrberømmelige Mænds Omgjengelse, som og ved andre merekelige og mange rare Ting, som der forefalder, gjorde han og en liden Rejse, for at besee Strøbenge, Bath, Bristol, Gloucester og Cambridge.

bridge, og er det ikke her alt at opregne, ^{hvor} rart og gammelt den Sal. Herre foruden ^{der} der i Landet Undervejs besaae og noye tog i ^{Byg} Byg.

Fra Engeland satte han sin Reyse til Frank-
 rige, hvor han igiennem Picardier ankam
 lykkelig til Paris Aar 1661 den 25 Maas, be-
 saae der Parlamentet og det merkvaerdigste, som
 der i Overflodighed og med stor Pragt forefaldt,
 og gjorde sin Opvartning til Hove. Derfra for-
 foyede han sig til Orleans, hvor han næsten i
 tre samfulde Aar opholdte sig, for at gjøre sig
 ferdig i Sproget, og andre berommelige nødven-
 dige Dvelfer, saavel for sin egen Sundheds Skyld,
 som og, at kunde desto bedre stille sig iblan Goff
 i Verden. Men som Duden i hvor meget den
 end søger efter en at lade sig tilføne, fandt dog
 en saaledes dølge sig, at den jo drager alle Gode
 efter sig, saa bleve og derudover adskillige Æres
 Embeder og Bestillinger imidlertid hannem gode
 villig tilbudne, hvilke den privilegerede Tydske
 Nation sammesteds som Æres Titler uddeeler,
 og vilde de have aflagt ham med at blive Pro-
 curator Nationis, Bibliothecarius og Aus-
 sessor, som han og paatog sig, men paa hvad
 Maade han derfor undslog sig, fandt hans For-
 retninger, hvilke han sammesteds haver efterlat
 in actis nationis indskrevne, nok som udbiise, at
 han var saadan en Mand, som alle havde ønsket
 sig,



fig, og at der fandtes hos ham det, som man forgjæves søgte hos mange.

I værende Tid opholdt sig og til Paris Hans Kongl. Majests. Ambassadeur den Høysædle og Velbr. Herre, Hr. Hannibal Sehested, hvis store Bevaagenhed og Tienstvillighed mod sig den Sal. Herre tit og ofte høyt berømmede. Imidlertid besaae han og Blois, Tours, Loudun, Rechelieu og Seauvaur, dog i alt dette havde han ikke fornøyet sig egen Nysgjerrighed, som der vare endnu andre deilige Stæder tilbage, som han ikke havde seet, hvorudover han og gjorde sig færdig at reyse deraf til Italien Aar 1663, og kom igiennem Turin, Cassal, Valende og Pavia til Milan, og besaae der det, som Naturen selv maa synes at have gjort sit Mesterskifte paa, som og alle over adskillige forunderlige Ting, som den Sammenheds findes, en velisom Land forundre sig.

Men hvorledes vi dog reyser og flytter omkring i Verden, maa enhver dog lade sig det staae for Øinene, og erindre sig det, at han udi alle med Forstand tager sine Sager yet i Agt. Det gjorde og den Sal. Herre, thi saaledes levede han uden sit Fæderneland med bekvæmelig Estemåle, at han endog hiemme i sit Fæderneland derfor var elsket og afholdt, som og Højsædlig Sælvtømmelse Kong. Frederich den Tredie lod tiens

Kiende mod ham, da Hans Majest. beviste ham den særdeels Kongel. Naade, at han selv sin maatte begiere, hvad han syntes der i Fremtiden kunde være ham nyttig, hvortil han i allerdybeste Underdanighed intet andet svarede, end at han vilde stille det i Hans Majests. egen Naade, og hvad Hans Majest. behagede, var ham uovrig og tienslig nok. Men som Hans Majest. nok vidste af hans store Forstand, Skikkelighed og Conduite, lod bemeldte Sal. Konge, Kong Friedrich den Tredie Aar 1664 den 12 Sept. ham nem til sit Føderneland hjemkalde, for at være Prins Georges Hofmester.

Men som det Bestandigste i Verden er Ubestandighed, og intet saa fast, at det jo kan end eller anden Maade kuldkastes, saa har og Hans Majest. af sin sær Kongel. Naade, da derie ikke skeede, tilfagt ham igien sin Kongel. Naade og Bevaagenhed, i alt hvad han vilde begiere. Og saasnart han derom blev erkondiget, forblev han i Italien, og fortsatte sin Reyse til Rom, hvor samme Tiid Alexander den Syvende var paa de, som han og complimenterede, efterdi det der sammesteds er Skik for ædle Personer; *Quia nemlaae da det merkvaerdigste, og alt hvad de forstigste Hænder nogensinde har gjort og paa fundet, og at han ikke skulde synes, at være ledig i saa vinstibeligt et Land, da vidner nok om hans Stu- tighed de store Mand, Sercalius, Ferracius* 09

og andre, som til hans store Berømmelse har indskrevet deres Navne i hans Stamme-Bog, og med hvilke han jevnlig omgiktes.

Endskjønt han nu saaledes længe havde reysset omkring, og maatte vel synes at skulle nyde Rolighed omstider, var det dog langt fra, at han vilde holde op med sine foretagne Reyser, men efterat han havde igiennemseet Loretto, Ancona, Bologna, Ferrare og Padua, kom han til Venerien, og eftersom da intet paa Jorden er saa deoligt og intet saa fornøveligt, som jo Omstiftelser kand forandre, fornem han det og paa sin Reyse fra Italien til Tydskland, hvor han underveis maatte udstaae en haard og besværlig Reyse igiennem Monnich, Trient, Innsbruck, Augsburg, Nürnberg, Bamberg og Erfurt, hvorudover, som han nu efter et ubestaaende mangfoldige Besværligheder og Svælsommeligheder blev træt og mødig af Reysen, besluttede han at begive sig hjem til sit Fæderneland, at han engang for sin lange U-roe og Møye, maatte komme til en ønskelig Rolighed.

Han reyste derpaa igiennem Wolffenbyttel, Brunsvig og Lüneborg til Hamborg, og landede omstider i sit Fæderneland, hvor han med alles Glæde og Fornøvelse blev imodtagen, eftersom han alle de Aar havde opholdt sig paa fremmede Stæder, og imidlertid hvor sparsommelig han

han end havde levet, tilsat de Midler, som hans
 Fædre Forældre havde efterladt ham til sine nød-
 vendige Udgifter, dog endskjønt at det siges for
 et Ordsprog, at enhver er Aarsag til sin egen
 Lykke, saa skeer det dog tit, at den som fortienet
 det allerbeste, er Lykken ofte langt fra, og den
 derimod ligesom søger selv tit efter en anden, som
 en saavel fortienet den.

Omsider har det behaget Hans Majest. Kong
 Friderich den Tredie Aar 1667 den 27 Junii
 at beskikke ham, at være første Præsident i Ribe,
 og to Aar derefter den 2 Junii til at være Zanck
 ved Domkirken. Imidlertid har Hans Kongl.
 Majest. Kong Christian den Femte Glorvæ-
 digste Høfdommelse (saaledes har den St. Herte-
 selv skrevet) anbetruet mig adskillige vigtige For-
 retninger Aar 1673 den 14 Februar. 1679 den 28
 Julii, 1688 den 14 Junii, 1689 den 10 August,
 og omsider den 1 Aug. 1691. Samme Aar er
 mig anbefalet Ribe Stigts Forretninger, og
 hvorledes jeg derudi har forholdet mig, skal mit
 Høgte nok give tilkiende, og som det ikke er givet
 nogen her i Verden at kunde behage alle, hvad
 skiotter jeg da om onde Folkes Domme, mit
 Sambittighed er mit Bidne, og hvad har jeg
 meere nødigt. Aar 1668 gav jeg mig efter Gud-
 sadetlige Forsøn i den hellige Egestand, hvor
 jeg efter mange Aars brusende Væpsommelighed
 det, og adskillige Lykkens Besværlighed, omsider som

kom til Rolighed med den belæde Frue **Margaretha Christophers Døtter de Hemmer,** **Sal. Casper Tonnese's,** min Formand og øberste Borgemeester i Ribe hans efterladte Enke, som i 38 Aar 3 Maaneder og 6 Dage har været mig en tro og dydig Hustrue, og har Gud velsignet os med fire Børn, tre Sønner og een Døtter, hvoraf den eene Søn alt forhen er vandret til et bedre Liv, de andre endnu efterlever; Endelig har jeg Aar 1700 den 22: Martii været af Møje, og vel fornøjet med det, som Hans Majest. havde aflagt mig med, ved Hans Majest. store Naade og Bevaagenhed overladet mig Embede og Bestilling til min Søn **Casper Worm.**

Men vilde jeg, og skulde jeg her vel tale om hans mange Æres Titler, hans aflagde Belønninger, hans store og dybsindige Forstand, maatte jeg sandelig i at betænke sligt, billig forandre mig; Og høveste Det blev han først beskikket til at være Professor Aar 1681 den 12 Martii, Cancellies Raad 1687 den 15 Februar., og Justits-Raad 1694 den 8 Decembr. foruden fandt den Sal. Herre altid Hans Kongel. Majest. store Naade, som han og blant andet Klarlig lod see mod ham, saavel i det at han værdigede ham at kysse sin Haand, som og derudi, at han selv lod ham kalde her over Aar 1699 den 8 Oct., da han næst havde tænkt at blive hjemme. Hvor til

Aprilis 1752.

W

vidt

vidrede ikke den Sal. Mand, at han aldrig har søgt nogen Titul, men havde det alleens af Kongens Naade, som han havde; thi et høyt Egenmæt vil ey søge, men eye, det vil heller være end høres, det stræber altid at komme saa vidt, at det Land heede, at det har med sine egne Meriter forhvervet det, som det har.

Lad kun leeg Folk og gemeen Mand domme hvad de vil, lad dem udblase om deres Dyrighed, hvad dem lystet, den som dog frøgter Gud, gjør hvad han bør, og svarer enhver ret og lig, han foragter alle Ting, han forlader sig paa sin Gud og sin Samvittighed, og er forfattet, at han loblig og redelig har forvaltet sit andretroede Embede. Saa maa vi dog engang til at fortræde herfra, og forlade dette Jordiske, og hvad Træst er det da ikke, at vi ret har vandret, hvilket den Sal. Herre og sær trøstede sig ved, at som han vidste, at hans Navn var indskrevet i Livens Bog, han derfor og i sin Dods-Angest og sidste Naade-Draet fakkede med en fast Troc saaledes, Gud min Ven!

Saa vidt har den Sal. Herre videt at skulle viddes om hans Liv og Levnet, og saavidt har han det selv i Pennen forfattet, (og saaledes) om jeg her med Forlov maa indføre det, sluttes dette bidrindit opfatte sit Levnets Opførsel med disse
 271

Mit Liv og Kronets korte Tiid
 Du haver snart en Ende,
 O Herre vær du min Lillid,
 Din Naade lad mig kende,
 Naar jeg nu vandre skal herfra,
 Du med din Naad mig troste,
 Og med Laalmodighed selv da
 Til Døden mig udtrøste.

Udi sin Livs Tiid fornøede han baade sig selv
 og andre med mange saa artige og devlige Vers,
 at endog de beste Poeter, Torquatus Tassus,
 Konfardus Gallus, og Carzius maatte for-
 undre sig derover, og for hvis artige Klogter og
 skarpsindige Indsald den berømmelige Lohens-
 stein, om han end levede, selv maatte staae til-
 fede og gandske utbungne Digter efter hans Død
 tale, hvem kunde man da ligne mod ham.

Imidlertid hvor om alting var, maatte han dog
 herfra, og kunde han ey undgaae for Døden,
 hvis Sendebud og Forvarseler til ham vare ad-
 skillige Sogdomme, som han og i en Tiid lang have
 de været plaget saavel af Podagra og stor Kræf-
 ters Afsmægtighed, som og nu endelig af Steen
 og Størbug. Hvad maa ey et Menneffe lide.

Endskont vi alle skal herfra engang, saa
 er det dog adskillige Maader paa at skilles herfra,
 thi Land end een døe paa sin sorte Seng, en anden
 maa da drukne og qvæles i Havet, naar den tredie
 der

derimod maa elendig undergaae ved en eller anden Ulykke, men hvor kunde denne Sal. Mand andet end doe vel, som ey havde andet end levet vel, hvor kunde han andet, som her i Verden havde udstaaet saa mange Besværligheder, og nok lært, hvad Verden førte med sig, og som foragtede alt dette timelige, andet end være, som i alt andet, saa og i sit Yderste, en usfatteerlig Mand.

Hvad som til hans Helbred kunde optænkes, blev og ey i nogen Maade sparet, som hans tiare Søn den adle og høverfarne Christopher de Semmer, Medicinæ Doct. og Practicus i Ribe, som og Cannik der sammesteds, derpaa anventte all sin yderste Flid, og lod det nok tilsyns, i det at han opvartede ham baade Nat og Dag med alt det, som han til hans Helbredelse eragiede at være gavnlig, og endskiont at alting blev forgjæves, gjorde han dog hvad han kunde og burde, for om mueligt at hielpe ham, som Naturen ey længere kunde hielpe. Men som intet Land redde fra Døden, sandt han sig og vel derudi, da han udmattet af Nøve, og gammel af Alder saligen hensøb i Herren den 14 Februar. A. 8. om Aftenen i hans Alders 70 Aar 9 Maanedes og 2 Uger, da han endede sit Liv her, efter saa mange Aars Udlændighed, fuld af Uro og Møve, og begyndte det hisset i sit rette Hiem i Himmelen, med evig Glæde og Salighed.

Han

Han bereede sig dertil andægtig, da hans Fiære Sælesørger, velærverdig og høylærde Mand Mag. Jørgen Jørg, Provst over Ralslund og Frøs Herreder, Sognepræst til St. Catharina Kirke i Ribe og Cannik sammesteds, meddeelte ham det højværdige Allterens Sacramente.

Men fand vel nogen i dette Livs Skrøbelighed ret skianne paa Guds faderlige Fromhed, da havde denne El. Herre Aarsag og Foye dertil, i det han i sin levende Live saae alle sine Børn meget vel forsynede, og satte alle i en ønskelig Stand. Sin ælste Son, den velædle og høylærde Mand Ole Worm, Assessor udi Consistorial, Collegio og Theologiae Lector udi Aarhus, saae han med Glæde og Fornøielse sad i en god Stand. Hans anden Son, velædle og højvise Mand Casper Worm, Præsident i Ribe, saae han at træde som i sin Faders Berømmelse, i hans Fodspor. Hvad Glæde var det ikke for ham, at han kunde overlevere ham den Sted, som han selv først og i saa mange Aar havde beklædt. Sin eeneste og sæt elskelige Datter Susanna Catharina Worm, udgav han og kørte for sin Død til velærverdige Mag. Søren Seerup, Sognepræst til Dom-Kirken i Ribe, og Cannik der sammesteds, og hvo vilde saa ikke vel med et glad og velsfornøyet Hierte forlade dette Jordiske, naar han saaledes efterlod sig en blomstrende Familie

og et ærligt Navn og Rygte i alles Munde. ^{3a}
 sig selv en fri ufsad og unaget Samvittighed.

Gid enhver, allerkiæreste Farbroder, (at det
 og kand vides, hvo som har skrevet disse saa Li-
 nier, skönt selv mat og skrøbelig, nemlig den
 velædle og velbyrdige Ole Worm, offentlig
 Læret i Læge-Konsten paa Kiøbenhavn's
 høye Skole og Bisidder i Consistorio,) gid eu-
 hver saaledes maatte bortdøe. Lev da vei, og
 far vel du ypperlige Mand! er dette lille saa
 vel skrevet om dig, som det burde, da er min Ven
 Marlag derudi, thi jeg kand vidne, at jeg blandt
 mit Bleg med min Graad, naar jeg eftertænkte,
 der gaaer alt en efter den anden bort af Familien,
 og saa bliver tilbage; men hvad kand jeg nu giø-
 re dig igien efter din Dod for alt det meget got,
 du har gjort mig i dit Liv, for din kærte Dru-
 sorg for mig, for din behagelige Samtale med
 mig, for saa mange fornøvelige og lystige Skat-
 dre-Skrifter, og sær artige og fyndige Tidsfor-
 driv? Det allene kand jeg giøre, at jeg vil op-
 rette dig til en evig Amindelse denne Gravskrift:
 Her hviler Mathias Worm, fød af høvsfor-
 nemme Forældre, opfod fra sin Børns Been af
 blant Studeringer og lærde Volk, Præsident i
 Ribe, og i adskillige og vanskelige Sager, saavel
 som i høveste Ret beskikket til at være Dommer,
 forrettede med en god Samvittighed de ham ans-
 befalede Bestillinger, og han som her elskede Reis-
 fars

ferdighed, døde omsider i at holde sig fast ved
 Christum sin Retfærdighed. Hans Liig skal ned-
 sættes i Riber Dom-Kirke, hvor han selv har
 udvædt sit Hvilested. Der ligger da med ham
 i denne Kiste en forsynlig Flittighed, en sand Dyd,
 en prisværdig Oprigtighed, en gudfrygtig Tjenste-
 færdighed, og hvad det øvrige angaaer, ligger
 han i sin Grav med en god Samvittighed hos
 sig selv, med et ærlig og berømmelig Navn og
 Eftermæle hos alle. Kjøbenhavn den 14
 Martii 1707.

Under Academiets Seigl.



Rong Davids guldene Klenod
af den syvende til halvtrediesindstivende Psalm
Gud vær mig naadig ic.

^{som udi}
Erlig, Velbiurdig oc meget dyderig Frue,
nu Salige hos Gud,

True **Idæ Langis**
Sal. Jens Juls
til Kioldgaard

Forðum Kongl. Befalingsmand over Bøuling
Leen, Liigs hæderlig Medsættelse udi en andsees
lig Abelig Færdens, saa og mange andre for
nemme Folkes Nødværelse udi Wiborg Doms
Kirke den XIV Julii Aar efter Christi naa-
derig Fødsel M, DCXLIX.

Efter Begiering
af Guds Naade fremsatt oc forklaret
af
Frands Rosenbergs
B. i Wiborg.

Printet i Aigbenhaffn af Melchior Marzan
Aar 1651.


*

*

*

*

*


 Da Biskop Rosenberg i Wiborg lod denne sin Klage-Tale over Frue Ibe Lange blive offentlig bekendt, to Aar efter den var holden, haver han tilføjet den afdøde Frues samtlige Børn og Svogere samme, nemlig den Ærlig og Velbyrdig Mand Jørgen Rosenkrantz til Riedgaard, Kongl. Majest. overste Rentemeester, og hans elskelige Frue og B. Frue Christense Juul, Ærlig og B. Frue Elise Juul, Gal. Ofve Juuls til Brusgaard; Æ. og B. Mand Ofve Bielke til Østerad, Kongl. Majest. Befalningsmand over Bergenhuus Lehn, samt sin fiære Datter, Æ. og B. Jomfrue Ibe Sophia Bielke til Vosborrig, Æ. og B. Mand Erik Ovierson til Sanddagge, Kongl. Majest. bestaller Major til Fods udi Syen, samt hans allerkjæreste Frue Æ. og B. Frue Susanna Juul, Ærlig og B. Mand Peder Juul til Gundsbeek, Kongl. Majest. beforordnede Resident udi Sverrig, og hans fiære Frue Æ. og B. Frue Margrete Juul til Aaberg.

Angaaende denne Klage-Tales Befordring til Stykken skriver Bispfen saaledes: Den gudelige Brug, som hos Guds Folk er holdet, er og til vore Tider kommen, at der nemlig, fromme, gud

gudsfrygtige og fornemme Personer, som ved den timelige Død bortkaldes, til sidste Vres Ihus
 Tommelse, ikke allene besynderlig Klage, Sang
 og Prædiken anstilles, mens og samme i offent-
 lig Trof forfattes; Efterdi og Velbr. Jørgen
 Rosenkrantz saadant af mig begiært haver, burde
 de og kunde jeg og ikke hans Velbyrdigheds Be-
 gierting aflaae, for de mange Belgiertninger jeg
 har oppebaaret saavel af den V. Mand, som
 sammes Sal. Hr. Fader, W. og Velbr. Mand
 Holger Rosenkrantz til Rosenholm, for-
 dum Danmarks Riges Raad, hvis lige i den
 verdslige Skiftes dybe Kundskab, mangfoldige
 og i Liv og Levnets gudelige Vandel, Danmark
 ikke haver havt, og neppeligen skal bekomme.

Texten er taget af den 57 Psalme v. 1, 2, 3.
 Gud vær mig naadig, vær mig naadig,
 thi min Siel forlader sig paa dig, og jeg
 haver Tilflugt under dine Dingers Skyg-
 ge, indtil den Ulykke gaaet forover; Jeg
 raaber til den allerhøieste Gud, til Gud,
 som gjør en Ende paa min Jammet; Han
 sender fra Himmelen, og frelser mig fra
 mine Nædsenters Forsmædelse Zela! Gud
 sender sin Barmhertighed og Trofasthed.

Belangende denne Sal. Frues Fødsel, Leve-
 net og Fremgang i Verden, da er hun fød paa
 Bregø



Bregninge Aar efter Christi Fødsel 1784 den 3 Oct. af adelig Byrd og Etamme. Hendes Fader var Ærlig og Velbyrdige Hans Lange til Bregning, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Lundenes. Hendes Moder var Æ. og B. Frue, Frue Johanne Schram af Urup. Hendes Farsfader var Æ. og B. Mand Gunde Lange til Kiørgaard, Kongel. Majests. Befalningsmand paa Svenskrup. Hendes Farmoder var Frue Cathrine Bredde til Kiølleedgaard i Hertugdøm Slesvig, som var Æ. og B. Mand Jacob Bredde, og Frue Thale Emmikis Datter til Vaargaard og Lante Holsteen Datter. Hendes Farsfaders Fader var Æ. og B. Mand Gunde Lange til Lydumgaard, som var Æ. og B. Mand Hans Langes og Frue Anne Rosenkranges af Kiørgaard Son. Hendes Farsfaders Moder var Frue Maren Spend, som var Æ. og Velbr. Mand Christen Spends til Vinstrup og Frue Edele Saltenses Datter. Hendes Farmoders Fader var Ærlig og Velbr. Mand Jacob Bredde til Vaargaard og Frue Karen Blommes Son. Hendes Farmoders Moder var Frue Thale Emmikis Datter, som var Æ. og B. Mand Mauritz Emmikis og Frue Dorthe Povistles Datter. Hendes Morfader var Æ. og B. Mand Hr. Peder Skram til Urop, Danmarks Riges Raad og Admiral, samt Befalningsmand paa Syls

lisborg. Hendes Mormoder var Frue Elsebe Kræbbe til Bustrup. Hendes Morfaders Fader var E. og B. Mand Christen Stram af Urop. Hendes Morfaders Moder var Frue Anne Revensloe af Sisboe. Hendes Mormoders Fader var E. og B. Mand Hr. Tyge Kræbbe af Bustrup Danmarks Riges Raad, Marsk, og Befalningsmand paa Helsingborg og Slot. Hendes Mormoders Moder var Frue Anne Rosenkrantz af Stedal.

I hendes Ungdom blev hun optugtet og opdraget hjemme under sine kiære Forældres Opfugt, og sine tilforordnede Læremestres og andres Eilssyn, i alt det, som kunde anstaae et adeligt Fruentimmer, indtil hun var 26 Aar, da den B. nu Sal. Jens Juul til Kieldgaard, den Tiid Kongel. Majestets Rentemester, af Guds Forsyn lod bede om hende til sin kiære Egtfælle, hvilket og blev ham tilfagt, og blev deres Bryllup høitidelig holdet i Wiborg den 10 May 1610 i Overværelse af nu Sal. Høytoblig Jhu. Kong Christian den Fierdes og Prins Christian den Femte udvalde Konge til Danmark og Norge, som da blev hyldet af Niens Stænder, samt mange andre fornemme Adels Personers anseelig Nærværelse.

De levede med hinanden et meget kiærligt Eghedskab, saavel her i Danmark som Norge, men



efter 24 Aars Egtesforening maatte hun savne sin
 tiære Egtesfelle; I samme deres Egteskab havde
 Gud begavet dem med 11 Børn, nemlig tre
 Sønner og otte Døttre, de syv deraf ere døde
 tiilig for Faderen, nemlig tvende Sønner, som
 begge hede Herman Juul, saa og een Søn
 og een Datter, hvilke begge strax i Børnsalder
 bortdøde, dernæst ere og i Herren henfødte B.
 Jomfrue Anne Juul, Jomfr. Jøe Margarethe
 Juul, og B. Maren Juul, Bets.
 Ove Bielkes til Østerrad, Kongel. Majest.
 Befalningsmand paa Bergenhuus. De fire
 Døttre leve endnu igien, nemlig Verlig og B.
 Frue Christen Juul, K. og B. Jørgen
 Rosenkranges til Rioldgaard, Kongel. Maj.
 Jests overste Kentemesters, K. og B. Frue
 Elsebe Juul, Sal. Ove Juuls til Bruu
 gaard, K. og B. Frue Susanne Juul, B.
 Erik Ovizous til Sandagger, K. og B.
 Jomfrue Margarethe Juul til Abierg.

Denne Sal. Frue fand ingen med Kette an
 det paasige, end at hun jo mod alle har stillet sig
 ærligen og oprigtigen i Ord og Gierning. Hun
 var ynkfuld og gavmild mod fattige, venlig i
 Umgængelse imod alle, redelig i sine Ord, brugte
 sig som nu omstunder Emiger og Falskbed, men
 saade sin Meening uden Persons Anseelse, hun
 elskede troeligen sine Præster, og havde Lust at
 forfremme sine Solk.

Jøe

Hvad hendes Sygdom angaaer, da blev hun
 først syg forgangen Aar af et ulykkelig Fald,
 der hun Torsdagen for vor Frue Dag om Mor-
 genen traadde fejl ad een af de Steens-Trapper,
 som gaaer op til Karnappet i Fruerstuen, og
 stødte sit høyre Been, at det blev noget blaat,
 og Huden der afrevet, men efterdi der begyndtes
 en Hidsighed i Saaret, maatte hun gaae til
 Seng; Hun skrev og derom til sin Kiære Sy-
 ster, Frue Christenze Juul til Stubbergaard
 som efter den Sal. Frues Begiering skikkede til
 hende den velsarnde Mand Antonins Medki-
 Regiments - Feldtskærer under Belbr. Niels
 Lyttes Compagnie til Hest, som da og gjorde
 sin yderste Flid samme Skade at læge. Men
 der en Størbug begyndte at betage Legemet,
 havde hun sit Raad hos den høylærde og velfor-
 sarnde Mand Doct. Christen Schøtze, Me-
 dicus og Cannik til Viborg Dom-Kirke, som
 brugte alle tienslige Medicamenter, og forordnede
 det, som Afsmægtigheden kunde borttage. Hun leed
 derover stor Smerte paa tre Fierding Aars Tiid
 viiste lidet, og maatte lade sig baade Gener og
 Aarer affkøre; I alt dette viiste hun sig dog sær-
 deeles taalmodig, hun berede sig og altid til Dø-
 den, som hun merkede at nærme sig derved: hun
 trostede sig ved Guds Ord, som hun inderlig els-
 kede, og lod sig betiene med det hønyærdige Al-
 terens Sacramente nogle gange af sin Sogne-
 Præst Hr. Laurig Bording, lod bede for sig
 i Kir-



i Kirken og prædike paa Stuen, laae imidlertid
 saa hen og blev besøgt af hendes Venner og Døv-
 tre. Til sidst blev hun angreben af en Kærlig-
 som betog hende Maalet og den venstre Arm, og
 overlevede den 13 Junii 1649 sin Siæl i sin
 Stabers Haand, i Overværelse af hendes fiære
 Datter Frue Elsebe Juuls, El. Ove Juuls
 til Brusgaard, Frue Karen Rostropes,
 Sal. Frang Juuls til Reckergaard, Frue
 Christenge Juuls, Sal. Knud Gyldens-
 stiernes til Scubbergaard, Frue Birgitte
 Brahes, Sal. Hans Caspers von Rebber-
 na Lange Peders Dotters, og Jomfrue El-
 sebe Lange Gundes Dotters, efter hun have
 de levet i Gud udi denne elendige Verden udi
 fem og trediesindstyve Aar.



Guds

Guds Helgenis Tryst oc Trøst

af
den 42 Psalm. v. 23.

Kortelig andragen oc udi Liigprædickten fremsat

Da
Erlig og Velbiurdig Frue
Salige

Frue **Christenbe Dyre**

Jørgen Kruses

til Kiersgaard

Hendes Gl. Liig er blefven med Adelig Ceremo-
nier høderligen nedersatt udi St. Bodils
Kirke i Aalborg den 17 Jan.

Anno 1650.

aff
Anders Andersøn S. A.

Prentet i Ribbenhafn af Peder Hake ANNO MDC. LII.

Aprilis 1753.

56

B14

* * * *
* * *

Biskop Anderson i Aalborg harer tilføjet
nævnevende Frue Christenſe Dyres
Klage Tale til hendes efterladte ^{Huse}
bonde, Ærlig og Velbr. Mand Jørgen Kruse
til Kiersgaard, som han i Fortalen troster med
Jobs Exempel, samt raader at betænke christe-
ligen, det Herren gav, Herren tog, han skal og
derfore legge dette til, Herrens Navn være ^{lovet}.
Angaaende den Afdodes Levnet, Elagt og ^{Best}
ner skriver han saaledes:

Denne Ærlige og Velbyrdige nu ^{Sal.} Frue
Christenſe Dyre, Jørgen Kruses til Kiers-
gaard, er fød paa hendes Kædernegaard Bøl-
ler den 2 Julii Aar 1569 af Æ. og B. Foræls-
dre: Hendes Fader var Æ. og B. Jens Claus-
sen Dyre til Boller i Wendsyssel. Hendes
Moder var Æ. og B. Frue Karen Scyge til
Agdrup. Hendes Farsfader var Æ. og Velbr.
Claus Ivsersen Dyre til Boller. Hendes
Farmoroder var Frue Johanne Mogens Dor-
ter Wiſſerde til Landeromsgaard. Hendes
Farsfaders Fader var Æ. og B. Mand Ivsen
Clausen Dyre til Allegaard. Hendes Fars-
faders Moder var Frue Anne Povels Dorte
Dy

Frue Christenze Dyre. 479

Dyre af Sise. Hendes Farmoders Fader var
 E. og B. Mand Mogens Jensen Wifferde
 af Torstedlund. Hendes Farmoders Moder
 var Frue Karen Jens Datter til Boller.
 Hendes Farsfaders Farsfader var E. og B. Mand
 Claus Jensen Dyre til Wandrupgaard
 udi Lante Holsteen. Hendes Farsfaders Fars-
 moder var Frue Birgithe Strolendorpf af
 Skjænebjerg udi Lantho Holsteen. Hendes
 Farsfaders Morfader var E. og B. Mand Po-
 vel Mathiesen Dyre af Sise. Hendes Fars-
 faders Mormoder var Frue Margrette Spend.
 Hendes Farmoders Farsfader var Etlig og B.
 Mand Joon Wiffertson af Toskedlund.
 Hendes Farmoders Farmoder var Frue Elline
 Jens Datter. Hun var Jens Mørtzenføn
 Læwenbalck's Datter af Thiele. Hendes
 Farmoders Morfader var E. og B. Mand
 Jens Pedersen Wognsfønner til Boller.
 Hendes Farmoders Mormoder var Frue Ma-
 ren Jens Datter Koed, hun var Hr. Jens
 Marsson af Wisborrig hans Datter med Frue
 Anne Jens Datter Bagge af Brusgaard.
 Hendes Morfader var E. og B. Mand Hans
 Strygge til Solbekgaard, Befalningsmand
 paa Dronningboeg. Hendes Mormoder var
 Frue Christenze Svens Datter Debner af
 Strumgaard. Hendes Morfaders Fader var
 E. og B. Mand Mauritz Strygge til Steer

480 Frue Christenye Dyre.

strup og Herrigsløfgaard. Hendes Morfaders Moder var Frue Karen Claus Døtter Dyre til Soelstouf. Hendes Mormoders Farsfar var K. og B. Mand Svend Pederis Vebner til Ørumgaard. Hendes Mormoders Moder var Frue Mette Glob af Vesløsgaard. Hendes Morfaders Farsfar var K. og B. Mand Christen Stygge til Randerup. Hendes Morfaders Farsmoder var Frue Elise Juul af Logge. Hendes Morfaders Morfarfar var K. og B. Mand Claus Jversen Dyre af Soelstouf. Hendes Morfaders Mormoder var Frue Inger Ebbes Døtter Salt. Hendes Mormoders Farsfar var K. og Velbr. Mand Peder Tertildsen Vebner til Vebnersholm. Hendes Mormoders Farsmoder var Frue Anne Pogvist. Hendes Mormoders Morfader var K. og Velbr. Mand Mogens Glob af Vesløsgaard og Lønderup. Hendes Mormoders Mormoder var Frue Kirsten Stiis.

Hun blev af sine kiære Forældre fra første Barndom sitteligen opvugtet i all Gudsfrøgt i hvort hun selv ovede sig, saa hun daglig tog til i Gudst og Held hos alle Menneker. Hun var hjemme i hendes kiære Forældres Huus indtil hun var niitten Aar, da hun blev bedilget af hendes Moder, at følge hjem med K. og Velbr. Frue Inger

Jungeborg Sabæla Sal. Dets Banners til
 Worggaard, for at blive hos hende, hvor hun
 var paa femte Aar indtil hun blev begiert til egne
 af Salig og Velbr. nu Sal. Erik Høeg til
 Clarsinggaard, som ogsaa blev samtykket, og
 lod hendes Salig Moder gjøre deres Bryllup
 paa Boller udi Julii Maaned Aar 1593.

I dette deres Egestab levede de tilsammen kær-
 lig og gudsfrogtig i nitten Aar, da hendes Sal.
 Husbonde blev bortkaldet fra hende den 10 Oct.
 i Aaret 1612. Siden sad denne Sal. Frue i
 sit Enke-Sæde paa femte Aar, indtil Velbrø-
 dige Mand Jørgen Kruse til Klerogaard ha-
 ver ladet hende om hende, hvorudi hun, hendes
 Brodre og Venner habet samtykt, og stift deres
 Bryllup paa Lassinggaard den 8 May Aar
 1617.

Dette Egestab varede kærtlig og fornøvelig i
 to og tredive Aar, og i al den Tid saavel som
 forhen habet hun flittig holdt hendes særdeles
 Bede, Time Aften og Morgen uden For-
 sammelse for sig i sit Kammer, idelig over sig
 Guds Ord og Bønner indtil hendes Tidste.
 Morgen og Aften lod hun forsamle hendes Folk
 paa Sæuen for at holde Andagt med dem, og
 som hun selv havde Lyst til Gud og hans Ord, paa

482 Frue Christenye Dyre.

saa øvede hun ogsaa sine i det samme, betæede sig
 altid gudelig til det høyværdige Sacramente,
 holdte Guds Ords Tienere i stor Agt og Ære,
 viiste sig altid Gavnlyd imod Fattige, lod ingen
 trostelsøs gaae fra sig, forfremmede hendes
 folk, og aflagde dem rundelig for deres tro, Tjen-
 neste, taledede vel om alle og for alle, og raadede
 altid til det Beste, afvente altid det onde og bad
 ofte for hendes fattige Bønder til hendes Husb-
 bondes om Hielp for dem, i sær omgættedes hun
 meget fornuftig, dydig og kærlig med hendes
 Husbond, teede sig meget ventlig mod sine Søde
 Kende og Bønder, og fornemmelig mod hendes
 Kære Døttre, Døttre Ætlig og Betjordinge. **Frue**
Ell Dyre, som hun altid havde hos sig i Huse-
 fer, saa at hun var elsket og yndet baade af Gud
 og Menneskene.

Den Sal. Frue har ellers længe været meget
 svag, dog uden at yttre sig dermed for hendes
 Husbondes Skyld, som forgede meget derom.
 Onsdagen den 12 Decembr. nestforleden begav
 hun sig paa Reysen til Baggesvogn for at leds-
 sage sin Sal. Søsters Betjordinge Frue Sophie
 Sandbiærge til Aalborg; ved hendes An-
 komst til Baggesvogn befandt hun sin Svoger
 ved meger at forøges, saa hun maatte gaae til
 Sengs, men dog alligevel vilde hun, i hvor svag
 hun var, og uagtet hendes Bønder indfærdige

Begieringer, at hun ſkulle ikke begive ſig paa Rejſen, følge med til Aalborg, for der at ledsage ſin Salig Søsters Liig til Jorde. Men der hun var kommen en liden Miil paa Beyen, kunde hun ikke taale at reyse længere, men maatte for Svagheds Skuld drage ind i Ulgilt Præſtegaard, og blev der om Natten; og ſagde, at hun ikke kunde taale at reyse længere den Dag, hun vilde ſee, om hun kunde komme efter, anden Dagen. Om Fredagen den 14 Decembr. beſandt hun ſig at være ved noget bedre Hælbred, begav ſig derfor ſtrax igien paa Rejſen, og kom den Dag om Aftenen til Aalborg; Hun holdt ſig paa denne Rejſe meget ſtærkere end hun var, paa det hun ſin tilforne omtalte gode Søsters Liig: Begængelſe kunde beſtiene.

Freſtdagen den 18 Dec. reyste hun igien fra Aalborg til Haſſing, med ſin kiære Huſbonde og Broder B. Hans Dyre til Anſholt, og der hun kom til Gaarden begierte hun at gaae til Sengs, foregivende at hun var træt og mædig, ſukkede dog til Gud, at han vilde styrke hende, at hun kunde komme hjem til ſit Huus og Gaard igien, ſom ogſaa ſkede anden Dagen derefter.

484 Frue Christenſe Dyre.

Under denne Svaghed vedblev hun i sine sædvanlige Bønner, og lod derpaa om Jule-Dag prædike for sig paa Stuen, samt foretog adskillige gudelige Bønner af hendes kære Broders Datter Jomfrue Ell Dyre, hvorpaa hun efter Prædikens annammede det hellige Saramente af hendes Sognepræst hæderlig og vellærde Mand Hr. Clemen Giørtſon.

Samme hellige Dage kom til hende Velbr. Salmer Urne til Linderumsgaard, og bød Frue Velbyrdig Dorothe Kaas, og strax derefter paa Velbyrdig Frue Anne Strygge Mærsch at komme til Thidemandsholm, og hendes kære Broders Datter Velbyrdig Jomfrue Mette Dyre, hvis Ankomst hun takkede for; noget derefter fik hun et Sting i Siden, over hvilket hun blev forandret til Døden, da bad Frue Anne Strygge hende at være en tro Afskyder indtil Døden, hvorpaa hun svarede: Herte i din Haand befaler jeg min Aand icke med mange flere Skriftens Sprog, som hun hos sig selv læste og bad, og der hun dem havde udlæst, sagde hun jeg begynder at tynge, og vil nu sove noget, laae saaledes stille fastmodig hen, og hensov saa med et meget stille og saligt Endeligt, samt god Forstand til sit Yderste, udi hendes Alders 80 og et halvt Aar

Frue Christenſe Dyre. 485

ringere 5 Dage, i hendes fiære Husbondes Jørgen Kruses til Kiersgaard, hendes fiære Broders Velbyrdig Jfver Dyres til Sigstrup, Velbyrdig Salmer Urnes til Lindesrumsgaard, Velbyrdig Frue Anne Strygge, Hærfør Raases til Thidemandsholm, Velbyrdig Frue Dorothe Raases, Salmer Urnes, Velbr. Jomfrue Ell Dyre og Mædrene Dyre, samt mange andre godt Folkes Overbærelse.



Den Trøfterige Evangeliske Historie

om
den hellige og gaffmilde Matronis Tabithæ
Christelige Leffnet, Siugdom, Død
og Opvækkelse,

udi
Erlig og Velbyrdig,
Salig Frue

Anna Rosencrankis

til Søholm,
Salig og Velbr.

Frans Rangowis

til Rangov

Afskrivendes Husfrues Liigs Begtapselse i Magde-
leby Kirke den 2 Novembr. Aar 1618.
i Prædiken fremsat

A. S. M. G. D. W. E.

der Samstedts.

Psalm. 118. v. 17. Jeg skal icke dø, men leffue,
og fortelle Hertens Gjerninger.
Esaiæ 26. v. 19. Dine Døde skulle leffue,
(som) mit Legom skulle de opstaa,
Daager op oc siunger med Fryd,
I som bo i Stoff.

Printet i Bispenhafns hus Henrich Waldkirch
Aar 1621.



* * *

Sorfatteren, den afdøde Frues Sogne, Præst
 Anders Hansen har tilegnet alle
 Frue Anne Rosenkrantzis Børn og
 Arvinger denne Klage, Tale over deres Moder,
 som anføres at være, W. og B. Erik Kan-
 gov til Rangov, og Frue Wivike Kaas
 hans kiære Husfrue, Frederik Rangov til
 Bedingsdorff, Johan Rangov til Rang-
 gov, Hentich Rangov til Schönevide,
 Just Hoeg til Bispenholm og Frue Anna
 Rangov hans kiære Husfrue, Nogens Gyl-
 denstiern til Sulcoffe, Kongel. Majest. Be-
 falningsmand paa Warberg Slot, og Frue
 Sophia Rangov hans kiære Husfrue,
 Lykke til Skougaard, Kongel. Majest. Be-
 falningsmand paa Christianopol, og sammes
 Husfrue Frue Kirstine Rangov, Palle Ro-
 senkrantz til Glimminge, Kongl. Befalnings-
 mand paa Wordingborg Slot, og hans kiære
 Datter Frue Merte Rosenkrantz.

Et Menneskes Levnets Fremgang her i Ver-
 den er almindelig kummerfuld, det sidste af Glæ-
 den er gierne Bedrøvelse: med Kummer og
 Gremmelse fødes vi, med Arbejde og Slæb leve
 vi, med Suk og Sorg døe vi, og da hjælper
 hverken Magt eller Valde, høy Byrd eller ad-
 lig

Frue Anna Rosenkrantz. 489

lig Stamme, en stort Guds eller frisk Mod, men alle ere Støv og Aske, fra den som bær Spacineh og Krone, indtil den Ringeste, som er Klod i grovt Lærret og Badmel. Et nyt Besvik saarer os for Døne i den Erlige og Velbr. nu Sal. Frue Anna Rosenkrantz til Søholm. Hun var fød paa sin Faderne, Gaard Sandvig i Norge, Nat efter Guds Ord 1664 den 8 Octobr.

Hendes Fader var Erlig og Velbyrdig Mand Erik Rosenkrantz til Kierstrup, Danmarks Riges Raad og Befalningsmand paa Bergenhuis. Hendes Moder var Frue Helvig Hardenberg til Areskov. Hendes Farfader E. og B. Mand Otto Holgersen Rosenkrantz til Bolvet. Hendes Farmoder E. og B. Frue Margarethe Gans Hr. Jesper Gans, Friherre til Poglez Dotter. Hvad sig Frue Anne Rosenkrantzis Modernes Elagt anbelanger, da var hendes Morfader E. og B. Mand Jacob Hardenberg til Areskov, som var Hr. Erik Harderbergs Son til Skiole demose. Hendes Mormoder Frue Sophia Lytke til Sandholt, strenge Ridders Hr. Peder Lytkes Dotter af Kierbygaard.

Hendes Velbr. Forældre lode hende fra sin høde Barndom af opføde i Tugt og Formaning til Herren, samt alle christelige Dyder, gode

490 **Frue Anna Rosenkrantz.**

de Sæder og Gierninger, som pryde saadanne fine Velbyrdige Jomfruer og Qvinder langt mere end Guld og Edelsteene, thi Skriften selv vider, at den Qvinde, som er vel optugtet, staar ikke til at betale. Hendes kiære Forældre bemærkede hende derfor **Æ.** og **Velbr.** nu **Sal. Frue Anna Hardenberg, Sal. Oluf Moriges** til **Brendroed** at optugte, og venne af **Barndom** til **Gudsfrygtighed, Dyd, Ære** og **Eugt,** og var hun hos hende paa nogle **Åars Tid.**

Derefter begierede **Ællg** og **Velbr.** **Jomfrue Dorothe Ulfeld** at hun maatte bekomme den **Sal. Frue** til sig, som og efter hendes **Begiering** blev samtykt, og stillede hun sig hos hende som en dydig **Jomfrue** egnert og bør, indtil hendes kiære Forældre toge hende hjem til sig igjen.

Det gik hende efter det gamle **Danske Ord** sprog: **Det Unger nemmer Aldrig ey forglemmer;** thi som hun i sin Ungdom blev opdraget i idel **Gudsfrygt,** og med **Formaning**er til **Dyden,** haver hun og sit hele **Livs Tid** befitte sig derpaa. Hun blev begiert til ægte af den **Æ. og Velbr. Franz Rangov** til **Rantzov,** blev hannem og tilsagt af hendes kiære Forældre, saa deres **Bryllup** stod udi **Svenborg** i **Jyem** **Åar 1584.**

De

De levede tilsammen udi en sand, retsindig og egte Kiærlighed udi otte og syve Aar indtil Gud efter sin faderlige Villie og Forsyn hannem i sin rette Kald og Embede, som en retskaffen Kriigsmand udi sidste Svenske Fjende imod Koenigs Fiender ved Døden bortkaldede fra denne Verden den 21 Febr. 1612. I deres kiærlige Egtelsskab bleve de af Gud velsignede med ni deylige Børn, fire Sønner og fem Døttre (*), som samtlig paa tvende Døttre nær endnu leve.

Efterat Gud saaledes ved Døden havde afskaffet hendes Sal. Husbonde, haver den Sal. Frue Anna Rosenkrantz levet i hendes Eyles Gæde paa syvende Aar med megen Sygdom, Svaghed og Bedrøvelse, saa hun haver været som en Due i Steenhullerne og i Steen-Kæberne, der kirket og haver mist sin Mage, og dog baaret sit Raars taalmodelig.

I sine Velmagts Dage, sogte hun Gud flittigt, og brugte altid det højbærdige Alterens Sacramente med stor Hjertens Andagt. Guds Ords retsindige Tjenere elskede hun, og beviiste dem meget godt. Kirket og Guds Huse ved hendes Gaard lod hun paa sin egen Bekostning

(*) Hvem samme haver været sand sees foran pag. 434 hvor deres Navne-ets anførte, og derfor her ubelædes.

ning bepryde, som paa adskillige Stæder Mar-
 er for Dyne. Hun habet som-en ret Vidue vel
 opfodt sine Børn, holdet dem til Gudstryk-
 tere og Duclighed, og forsaae dem gandske
 derlig fra sig i den hellige Egteskabs Stat. Hens-
 des Huusfolk og daglige Tienere formanede hun
 til at leve gudfrygtigen, og at tiene med Ero og
 Lydagtighed, de som gjorde det forfremmede hun
 som en Moder, og hialp mange til ærlig Brød
 og Biering. Over sine Bønder var hun onsk-
 som og sparsom, tragtede ikke efter at beskæfte
 dennem, men efterlod dem heller for Guds
 Skyld, naar de ikke formaatte at udgive hvis
 dennem burde med Rette. Fattige Børst-
 der og andre syge Menneker habet hun flittigen
 hiulpet paa med Raad og Daad, med Læge-
 dom, Mad, Drikke og all anden Nodvendig-
 hed. Til de Fattige gav hun runde Almisse,
 og lod hiemme paa sine Gaarde uddeele Mad,
 Drikke, Penge, Korn og Klæde til dennem.

Som den Sal. Frue og vel forstod at Guds-
 sande Ord, den rene Lærdom og all anden Vor-
 litie underholdes og opholdes ved Skolerne,
 hvor Ungdommen opdrages i boglige Konster,
 der siden land udsendes og beffilles til adskillige
 Bestillinger, ligesom Pile i den Sterkes Haand,
 der udfoddes og sendes enten til Kirke-Tjenesten
 eller verdslig Regiering, der og ere mange fattige
 Børn der vel ellers kunde have gode Hønder og

Frue Anna Kosentrang. 493

Memne, men hindres derimod af Armod, saa
 har Frue Anna Kosentrang givet til fattige
 Skole-Borns Ophold til Risse Skole 500
 Rixdaler, og til Gaaborg Skoles Underhold-
 ning i Syen 500 Rixdaler.

I sin Omgangelse med Edel og Uedel har
 hun altid vist sig saaledes, som det ey ærlig,
 sin, forstandig og oprigtig Edelskue vel an-
 slaer, uden all Hovmod og Falshed, hun var
 en raadrig, trohertig og sandferdig Frue imod
 alle, og forsmaaede ingen Hielpelos eller Bedro-
 bed, som sogte Raad hos hende, ja hun var et
 ret christeligt Enke-Speyl, hvorudi alle ærlige
 Viduer kunde beffue sig.

Svad hendes Svagthed angaaer, da var hun
 den 21 Julii forreyst til Risse Markt, hvor
 hun blev syg, og begav sig derfor strax igien
 hem til hendes Gaard Spøholm, blev derpaa
 i Frue Ellene Juuls og andre got Folkes Nær-
 hedsse meddeelt det hellige Sacramente, hvor-
 paa hendes Sygdom og Svagthed baade tog af
 og til, men hun den 18 Octobr. 1618 under
 Guds idelige Paakaldelse hensov i Ærlig og
 Velbyrdig Christen Erichsens og Frue El-
 lene Krabbe, samt Sogne-Præstens Anders
 Hansøns og andres Overværelse.

Bag

494 Frue Anna Rosenkrantz.

Bag denne Klage Tale findes en Latinsk
Gravskrift oprettet over hende samt undertegnet
med W. W.



For April Maaned

findes udbragen:

- 1) Ligeprædiken over Hr. Niels Rosenfrantz, General-Lieutenant og Commendant i Kiøbenhavn, holden af Mester Michael Zentrichsen, trykt in Folio 1680.
- 2) Programma over samme, udstød af D. Christophet Schletter, 1676.
- 3) Ligeprædiken over Hr. Mogens Scheel, Etats-Raad og Kongel. Gesandt til England, holden af Zentrich Berner, Biskop i Wiborg, trykt in Folio 1697.
- 4) Ligeprædiken over Franz Kantzov til Kantzov, holden af Biskop Hans Povvelsøn Kesen, trykt in 8vo. Aar 1612.
- 5) Programma over Povel Winding, Etats-Raad, og offentlige Læret i det Græske Sprog paa Kiøbenhavns høye Skole, udstød af Magister Johannes Bircherod, Aar 1712.
- 6) Programma over Mathias Worm, Justits-Raad og Præsident i Ribe, udstød af Doct. Hans Wandel, Aar 1707.

7) Lige

- 7) Liggprædiken over Frue Ida Langt,
 Sal. Jens Juuls til Kieftgaard, holden
 af Francz Rosenbergh, Biskop i Aal-
 borg, trykt in 4to Aar 1651.
- 8) Liggprædiken over Frue Christene Dy-
 re, Jørgen Kruses til Kiersgaard,
 af Anders Andersøn, Biskop i Aal-
 borg, trykt in 4to Aar 1652.
- 9) Liggprædiken over Frue Anne Rosen-
 krantzis til Sæholm, Sal. Francis
 Kantzovis til Kantzov, holden af An-
 ders Hansøn, trykt in 8vo 1612.



r. 58tove

(s** ^erommeliflc
ifteroKTIt/

^ete§ Setonet, Sremaana og

(SfieBne/
ubbragct

i j: af ö« o»cr ®em ubfhrbe
iig^røebtfener og fßrogrnntmafo,
3ot ÜI4y Wwncb 1753,

i/ ftp«

Israels Boelig,
Bel-grundet og sicke-varende
hos Gud,
Trost-fældig og faldefærdig
i Verden.

Uf den 90 Psalmis 12 første Vers,

Der

Den Hønhædle og Velbaarne Herre

Hr. Axel Brop

til Beltebjerg,

Ridder, Kongel. Majests. til Danmark og
Norge, fordum Hønhædrede Kiigs-Geheimes
og Justits-Raad, General-Feldt-Marskalk, O-
berst til Hest og Føeds. Gouverneur og Befalingsmand
saa adskillige Fæstninger og Lehner, nu Salig udi Gud,
hans adelige Tug blev med høhforfiente, hæderlige og
meget sørgelige Ceremonier bestedt til sit Eove-Rammer,
udi Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, den 6 Apr Aar 1672
udi mange Guds Voras Høh-Adelige, Vel-For-
ættede og overnaade Følgeris Forsamling

Foreskillet

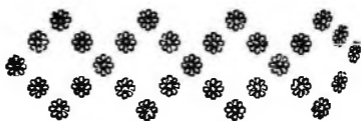
af

Kongelige Majests Hoff-Præbilant

Hans Sørensen Leth.

Ligebædn, trykt hos Matthias Jørgensøn,
Aar 1672.





Sdi en vidtløftig, dog ziirlig Fortælle, givet
Hof-Prædikanten Hr. Hans Leeb sig
Umag for, at trøste den Afdødes Frue,
Frue Cidzel Grubbe, som denne Liig-Beord-
ren er tilskrevet, hvorpaa han omtaler den afdø-
de Generals Levet og Skiebne saaledes:

Belangende denne Høyædle og Velbaarne
Herre og Strænge Ridder, nu Sal. hos Gud,
Hr. Axel Urop til Beltebjerg, Kongl. Mar-
jest. til Dannemark og Norge, fordam
honbetroede Riigs-Geheime- og Justits-
Raad, General Feldmarskalk, Oberst
til Hest og Soeds, og Befalningsmand paa
adskillige Fæstninger og Lehne, da er han ied
ser Uger efter hans Sal. Faders dødelige Af-
gang, paa hans Fæderne Gaard, Vogner
Gaard i Halland Aar 1601 den 13 Septbr.
af disse Ærlige, Velbyrdige og Navnkundige For-
ældre. Hans Fader var Ærlig og Velbyrdig
Mand Axel Urop til Vougn-De Kongl. Mar-
jest. Befalningsmand paa Udesteen Kloster og
26

Allehelgens Gods i Norge. Hans Moder
 var Frue Helle Marsvin til Dybek. Hans
 Farfader var K. og B. Mand Hendrich U-
 rop til Allerup, Kongl. Majests. Befalnings-
 mand over Stavanger Lehn i Norge. Hans
 Farmoder var Frue Karen Ivers Dotter
 Jernstie af Frizø. Hans Farfaders Fader
 var K. og B. Mand Erich Urop til Allerup,
 Kongel. Majests. Befalningsmand over Tøns-
 berg Lehn. Hans Farfaders Moder var Frue
 Anne Gyldenløve til Semb. Hans Faders
 Farfaders Fader var K. og B. Mand Erich
 Urop til Urop, Dannemarks og Norges
 Riges Raad, Kongel. Majests. Befalnings-
 mand paa Aggerhuus i Norge. Hans Far-
 ders Farfaders Moder var Frue Magrette
 Strøbe til Krogholm, som var Hr. Axel
 Strøbe til Krogholm hans Dotter. Hans
 Farfaders Morfader var K. og B. Hr. Niels
 Hendrichsen Gyldenløve til Øster Raad,
 Ridder, Danmarks Riges Raad, Stadthol-
 der i Norge og Kongel. Majests. Befalnings-
 mand over Aggerhuus Lehn. Hans Farfa-
 ders Mormoder var Frue Inger Rømmer,
 som var Hr. Otte Rømmers Dotter af Semb.
 Hans Farmoders Fader var K. og B. Mand
 Ifoer Jensen Jernstie til Stekshnis, Dan-
 marks Riges Raad, og Kongel. Majests. Be-
 falningsmand over Skou Kloster. Hans Far-
 moders Moder, var Frue Karen Galle til
 Sem.

Sem. Hans Farmoders Farsfader var **W. og B. Mand Jens Lauritzsen Jernstie** til **Rameløvs**, Kongel. Majests. Befalningsmand paa **Aggerhuus i Norge**. Hans Farmoders Farmoder var **Frue Olive Friis**, **Jens Friis**'s Datter af **Hollinggaard**. Hans Farmoders Morsfader var **W. og B. Mand Oluff Galle til Tom**, Danmarks Riges Raad. Hans Farmoders Mormoder var **Frue Karen Ranne til Rambou**. Hans Morsfader var **W. og B. Mand Jørgen Marsvin til Dybek**, Danmarks Riges Raad, og Kongel. Majests. Befalningsmand paa **Helsingborg**. Hans Mormoder var **Frue Karen Gyldenstiern af Ifoerones**. Hans Morsfaders Morsfader var **W. og B. Mand Peder Marsvin til Dybek**, Danmarks Riges Raad, og Kongel. Majests. Befalningsmand over **Drachholms Slot**. Hans Morsfaders Moder var **Frue Helene Tagis Datter Hollunæ**. Hans Morsfaders Farsfader var **W. og B. Mand Jørgen Marsvin til Dybek**, Danmarks Riges Raad og Kongl. Majests. Befalningsmand over **Dronningborrig Lehn**. Hans Morsfaders Farmoder var **Frue Anne Passau af Finstrup**. Hans Morsfaders Morsfader var **W. og B. Mand Hr. Tagge Hendrichson Hollunge af Bramstrup**, Ridder, Danmarks Riges Raad, og Kongl. Majests. Befalningsmand over **Alunns Kloster i Norge**. Hans Morsfaders

Mormoder var Frue Karen Tornekrantz. Hans
 Mormoders Fader var K. og B. Mand Otte
 Gyldenstiern af Iversnes. Hans Mor-
 moders Moder var Frue Helvig Gise til Claus-
 holm. Hans Mormoders Farsfader var Krig
 og B. Mand Sal. Hendrich Knudsen Gyl-
 denstiern til Iversnes, Ridder Kongel. Mas-
 jests. Befalningsmand over Lalløe Flot. Hans
 Mormoders Farmoder var Frue Karen Bilde,
 Hr. Bendt Bildes Dotter af Eggede. Hans
 Mormoders Morfader var K. og B. Mand
 Hr. Mogens Gise til Arenterup, Ridder
 Danmarks Riges Hofmester og Kongel. Mas-
 jests. Befalningsmand over Silkeborg og
 Marriagers Lehne. Hans Mormoders Mor-
 moder var Frue Magrete Scurte, Hr. O-
 luf Surtres Dotter af Gammelgaard.

Af disse Høy-ædle og fornemme Forældre, har
 der denne Sl. Herre sin Adelige Herkomst, hvil-
 den vel kunde vidtloftigere udføres, men er saa
 rigget desmindre fornøden, i Henseende, at han
 af sine egne høye Duder og Egenskaber, meere
 end af sin Byrd og Stamme, med Berømmelse
 bor ihukommnes.

I hans Ungdom, der hans Sal. Hr. Fader
 kort Tid for hans Fødsel var afgangen, lod
 hans Kiære Moder ham blive hjemme hos sig selv
 under all moderlig Tilfø, indtil Aar 1603 der
 hun

hun igien kom i Ægteskab med den **R.** og **B.** nu **Sl.** hos Gud, **Hr. Jacob Beck** til **Gladsfar**, da Kongel. Majestæ Befalningsmand paa **Wardbiery Slot**, hvilken og sammesteds hos sig selv, og siden paa **Arensborrig Slot** paa **Øsel**, som han da af Kong **Christian den Fjerde** var forlehnet med, lod sig hans **Dygtigste** være angelegen, og til den Ende betroede ham under de hæderlige og høylærde **Mænds Licentiat Christiani Smilovii**, og **Mag. Christiani Calundani**, siden **Sogne-Præst i Alinte ved Bospø Kloster**, deres flittige **Undervisning**, som da holdte ham til **Gudsfrugt**, og under all **adellig Dygtigste**.

Men eftersom det behagede Gud at beroffalde dem meldte hans **Sl. Fader**, da sendte hans **Moder** **Frøe Tidgel Grubbe** hannem **Åar 1621**, tilligemed hans halv-**Broder Joachim Beck** udenlands, og forordnede dem til **Hofmester** paa **samme Reys** se den hæderlige og vellærde **Mand Christopher Lebzelter**. De droge først til **Holland**, hvor de en **Tiid** lang opholdte sig paa den vidberømte høye **Skole til Leiden**, hvor og den **Sal. Hr. Axel Urop** continuerede sine begyndte **Studia**, i hvilke han efter **Åar** og **Ålder** havde gjort **syn** det lig **god Fremgang**.

Siden reyste de til **Itz** og de andre **Neder** landke **Provinciers** fornemste **Stæder**, i sær **op**



opholdt han sig en Tiid lang for Bergen op Zoom og Stincker Slanke, som den Tiid af de forenede Provinciers Magt med stærk Beleyring vare antastede; herfra forsøgede de sig til den mærkelige Bestolding for Sluis i Flandern, hvor han i Synderlighed lagde Bind paa at lære Krigs- og Befæstnings-Kunsten, samt alt hvad der til Landers og Rigers Forsvar i sin Tiid at betænke, kunde nodig erigtes.

Åar 1623 om Foraaret, begav han sig til det Kæserligke Hof Bryssel, og derfra igiennem Tyrol ind i England, fra hvilket Land han, efterat han havde besøgt de vigtigste Stæder, reyste ind i Frankerige, hvor han med Frugt udi tvende Åar øvede sig i Sproget og andre Videnskaber, samt ved en vidtløftig Rejse besøgte dette Lands fornemteste Byer.

Åar 1625 reyste han derfra over Savoyen ind i Italien, og efterat han de navkundigste Byer og Stæder, Rom, Venedig, Florenz, Neiland, Padua og andre meere havde besøgt, og paa de Stæder hvor de boglige Konger, samt Ridderlige Døvelser meest blomstrede, sig mestendeelen havde opholdt, begav han sig til det Kongerige Neapolis, og om Foraaret derefter paa Padua og Venedig ind i sit Fæderland igjen. Imedens denne Rejse varede, lod han ingen Lejlighed gaae forbi, med at lære alt

hvis hans Herret og Konger i Raad og Raad, samt hans Fæderneland at betiene, i Fremtiden kunde være nyttig, og i saa Maader søgte at gjøre sig beqvem til at forestaae de fornemste og høieste Embeder, som han og siden ved Aar 1658 Alder baade i Freds og Feydes Tind har forvaltet. Ligeledes gjorde han sig udenlands bekendt med at søge fornemme Stands og Stats Personers Omgængelse, hvilke elskede og yndede ham meget for hans fornuftige Omgang, og Attraae efter alt det, som var dydigt og got.

Aar 1627, der Kriig og Fiendtlighed vare opkommen imellem den Romerske Keiser Ferdinandus den Anden og Kong Christian den Fierde, begav Sal. Hr. Axel Urop sig i samme Kongel. Kriigs-Tjeneste under Oberste Enevold Kruse, som førte det Danske Regiment til Koeds, og der blev antagen først for at betjene Gendrichs og siden Lieutenants Embede. Efter som Oberste Kruse da stod for Artilleriet, under General Lieutenant Fuchs, som commanderede den heele Armee, og var tillige General af Artilleriet, blev den Sal. Hr. Urop bemyndet som Adjutant, af forbenævnte Oberste Kruse, i det Regiment, Artilleriet og Fortificationen, udi hvilken han havde erlanget spønderlig god Indsigt og Videnskab, og i sær, som før er meldt, havde anvendt sin Tind meget vel i Nederlændene. Men efterat han var bleven fangen udi Selder

Gedstlaget for Luther, og nogen Tiid derefter kom løs, blev han af Høfstmeldte Hans Kongel. Majest. forordnet til Capitain og Ingenieur, i hvilken Bestilling han var til Krigens Udgang, og imidlertid baade i Marken, ved Beleiringet, og i adskillige Angreb forholdt sig som en taprer Soldat, saa at alle og enhver høye og nedrige Krigs Betientere, som kiendte hannem, med største Berømmelse rose hans Tapperhed og Mandom.

Aar 1629 der den Tydske Krig var forliget, søgte han Lejlighed videre at forsøge sig udi Krigsvæsenet, hvorfors begiærede af Hans Kongel. Majest. Tilladelse at reyse til Prinsens Lejr af Cranien, som den Tiid laae under Herangebussk, hvor han forblev til Beleiringens Udgang, og indtil den af General. Staszerne blev indtagen, og opbarte han imidlertid Hans Forstelige Naade Høfvelig Ihukommelse Hertug Uldrich.

Imedens denne Beleiring varede, antog den Sal. Hr. Urop Oberst. Lieutenants Betiening under Oberst Holger Rosenkrantz, udi Staternes Tieneste, hvorpaa han reyste herind i Riget, for at udføre tvende Compagnier, af forbenævnte Oberste Rosenkrantzes Regimente, som Hans Kongel. Majest. naadigst havde bevilget ham. Men efterat han var hjemkommen, be

behagede det Hans Majest. at han fremdeles skulle forblive i Hans Kongel. Majests. Tjeneste og gav ham Oberst-Lieutenants Embede og Tractament, saavel som og Opsyn over alle Fæstningerne her i Riget, og derhos Aar 1634 forlehnede hanrem naadigst med Christianiæ ses Fæstning og Lehn.

Aaret derefter lod han begiære hos *Erlig og* Belbyrdig Hr. Tage Torr Anderson til *Eg* gede, Ridder, da Kongl. Majests. Befalingsmand paa Sylvsborrig, og hans Frue Cla re Sparre om deres kiære Søster, *Donne* Zomirue Tidgel Grubbe, der var en *Donne* af Belbyrdig nu Sal. Hr. Knud Grubbe til Royle, og Belbyrdig Frue Tidgel Sparre til Klaagerup, hvilken hannem og blev tilføjet, og blev deres Bryllup høytideligen holdet udi *Kiø* benhavn, Søndagen for Pinse-Dag, Aar 1635, saa de levede tilsammen udi sex og tre *tree* dive Aar, med saadan kiærlig Omgiengelse og Hierteus bestandig Forbindelse, at intet høiere eller meere kunde ønskes, end her var at finde.

Endog de i samme deres *Egteskab* ikke blede begavede med Livs Arvinger; saa *høve* dog den Sal. Hr. Urop, beteed sig som en *Fader*, mod sine og sin Huus-Frues Slegt og *Benners* terladte Børn og Affom; særdeeles mod dem som udi Ungdommen havde mist deres *Foreldre*, saa

laa at der befindes, at den Sal. Herre, udi sit
 Huns haver taget til sig og opfod to og tyve
 Personer af den Adelige Ungdom, saavel af sine
 egne, som andre fremmede, nemlig otte Jom-
 fruer, hvilke nu mesten alle ere vel og lykkelig
 forsonede udi Egteskab, og fiorten Adelsmænd,
 som han baade her i Riget og Forstendømmet
 Holsteen haver opdraget udi all god Optugt-
 se, og opholdt paa egen Bekostning, hvilke og
 meesten alle, ere inden og uden Lands i fornem-
 me Embeder og Bestillinger, hvilke derfor og maa
 med Tømmelighed ihukomme den Sl. Herres
 store faderlige Omsorg og Bevaagenhed.

Aar 1638 den 7 April der Hans Kongel. Ma-
 jest. ind verbe til Hest og Gods, fik den Salig
 Herre Bestalling, at verbe et Regiment Tydske
 Knegte, hvilke han og inden 6 Ugers Forløb
 bragte paa Gode, og dennem paa den bestemte
 Samlings Plads ved Oldeslo indleverede, hvor
 Feldt. Lejren blev slaget. Derefter Aar 1641
 ordinerede Hans Kongel. Majest. hannem til
 Kriigs-Raad udi Feldt. Lejren til Dulsburck
 for Hamborg.

Aar 1643 der den Svendske Feldt. Marskalk
 Torstenson uadvaret faldt ind udi Forstendoms-
 mene Holsteen og Slesvig, og Fæstningens
 Christians-Pris ikkun var besat med den sæd-
 vanlige Garnison udi Freds Tiid, nemlig 50
 Mand,

Mand, som ikke vare nok til at besætte et Bolk
 verk tilbørlig med, mindre 5, som Pladsen var
 anlagt paa, resolverede dog den Sal. Herre at
 vove det yderste, men blev af Fienden ved en Ge-
 neral Storm paa 3 Stæder anfalden, og efterat
 han med de saa Fokk, havde gjort Fienden god
 Modstand, samt merkelig Afbræk, og han som en
 tappet Soldat havde anvendt all Flid til at forsvare
 sig, blev Fæstningen med Storm vunden, og
 han fangen paa Borden, thi Fæstningen var
 ikke fuldkommen færdig, og Stranden var
 med et Trenchement forbart, over hvilket Fien-
 den først kom. Efterat Freden var gjort, be-
 lønnede Hans Kongel. Majest. ham naadigt for
 hans beviiste tro Tjeneste og Meriter, og udslog
 hannem med adskillige af de fornemste Lejve
 og Fæstninger, samt forfremmede ham forme-
 delst hans Forfarenhed saavel i verdslige som
 Krigs-Sager til et høyt Vres-Embedet efter
 det andet.

År 1645 der Freden imellem Rigerne var
 afhandlet, sendte Hans Majestet ham over til
 Christians-Pris igien, for at antage samme
 Fæstning af de Svenske, og fremdeels at com-
 mandere der som tilforn: Desforuden blev han
 nem naadigt forundt tvende Jydske Regimens-
 ser, fordeelte under adde Oberst, Lieutenantes
 foranstæds.

År

Aar 1647 behagede det Hans Kongl. Majesti
 idere at befordre den Gal. Herte, til Chris-
 tianopels Lehn og Befæstning, og befalede
 ham tillige at forestaae og commandere Kjøb-
 enhavns Befæstning, hvor han og Aaret dere-
 efter udi Høstblafste Kong Fridetich den Tre-
 die hans Kroning, blev til en velforskyldt Be-
 lønning, for hans Tapperhed og Mandom;
 som han i forrige Krægs og andre Tider havde
 ladet tilføie, bearet med den Danske Ridders
 Orden af Elephanten, hvilken han siden til
 Døds Dag, som en høy og vel meriteret Mids-
 der og Rigen Mand havde baaren med all Ære
 og Værdighed.

Aar 1651 forleente Høstbemedte Hans Kongl.
 Majest. ham med Kjøbenhavns Slot og
 Lehn, og tillige derhos med Oberstes Bestals-
 ling ober det Siellandske Regimente, hvilket
 han paa fire Aars Tid forestod.

Aar 1654 det Høstbemedte Hans Kongl.
 Majest. formedelst den store Pest, som da grass-
 sete her udi Kjøbenhavn, var forvarfaget at
 hvide sin Hofstat til Glensborrig, og derfor
 troste did hen med sit yndste Hof; som og alle
 de høie Ministri havde begivet sig her. A. Sta-
 den, tænde hans Majest. for got at forordneden
 Gal. Herte til Gouverneur her udi Kjøbens-
 havn. udi dette anbettede og meget besvær-
 lige

lige Goubernement, gif den Sal. Herre ^{daglig} imellem de Levendes og de Døde; Men ^{God} var hannem udi denne farlige Tiid en ^{ny} sig skiermelse, saa at enddog han jevnlig var for sit Embede at beobagte nu paa Løvhuset, nu paa Holmen og andre Steder, hvor der var en stor Mængde af Folk, og mange af dem gif besættede, ja med Døden i Hænderne, blev han dog ved Guds naadige Beskiernelse fri for Pestilenz, og ret ligesom en Brand reddet, af Helbred, men havde og samme Tiid den Løfte at fuldkomme Hans Konges Ordre, efter hvilken han udi denne besværlige Sygdoms Tiid lod igien fuldfærdige, hvis af Løvhusets Bygning, der skadelige Zibebrand udi Hoytoblig Beskiernelse Kong Christian den Fierdes Tiid havde fortæret og lagt i Aske. Og efterdi den Salig Herre befandt da, som tilforn saadan ovenomlig og kiendelig Guds faderlige Boretægt og naadige Beskyttelse, da brugte han daglig den 90 Davids Psalme i sin Bøn, som han og udi valgte de 12 første Vers af samme Psalme, som han vilde der udi hans Løgs Begiærte skulle forhandles, naar den Tiid efter Guds ^{himme} stattede Raad skulde komme.

Da Høystbemeldte Hans Majestet i Aaret 1655 igien kom hid til Kiøbenhavn, havde Hans Majest. saadan allernaadigst Besøg udi ^{hvis}

faa gav dog den Allerhøyeste, Hans Kongel. Majests. Vaaben den Lykke, ved Sal. Hr. Urops høifornuftige Ansørsel, at Fienden effter adskillige Skermytler, maatte qvitere sin remainderede Lejr udi Errerup ved Engelholm, og retirere sig under Fæstningen Laaholm, hvor han igien havde retrencheret en Lejr, hvilken han atter maatte forlade, og gaae tilbage over Laaholms og Halmsted-Na, og leyre sig under Fæstningen Halmsteds Canoner.

Laaholm blev imidlertid af vores Armee attaqveret, approcheret og canoneret; Men som de Svenske ville undsætte Byen, førte den Gl. Hr. Urop vores Armee imod Fienden, saa at de komne sammen ved Genevads-bro den 31 Aug., hvor saa vel, som paa andre Stæder, Fienden paa adskillige Partiér leed ikke ringe Skæde og Afbrek, og i sær den 3 Det. ved Cantars Søe udi Halland, hvor vores Armee fik saaledes Overhaand, at Fienden om Natten maatte romme Marken og Vallstaden, med nogle 100 Mænds og 2 Standarters Forliit.

Den Gl. Herte holdte i sær denne Sommer, og dette Aars Feldttog igiennem saaledes ved at ruinere Fienden, at den fiendtlige Armee hverken kunde bemægtige sig nogen Gods Jord udi Skaanen, eller foretage sig nogen Hoved-Action. Endtillig Regimenterne, i sær de til Gods paa den

te Felddrog vare blede meget svage, og man fra
 Syüand og Holsteen bekom en u-lykkelig E-
 vende efter den anden, saa erholdt dog Gud denne
 Armee, som den Sal. Hr. Urop med største
 Forsigtighed havde holdt paa Fode, Rigsens
 haarn, Kronborg og Danmark's Krone til
 Undsaetning, som vel ellers skulde have staaet
 stor Fare, som Udgangen udviste.

Men eftersom aldrig nogen, som Gud haver
 bestillet i noget høyt Embede og Besilling, en-
 ten verdslig eller Krigs-stand, i hvor høyt han
 end er begabet med Dyd og Retfærdighed, kan
 findes af den Lykzalighed, at der jo møder han
 som nogen Anstod af falske Tungen, og af dem,
 som eendeel af Uvind og Lid, eendeel formedelst
 egen U-forsærenhed, dadler og til det værste ud-
 lægger andre fornuftige Mænds Dont og Adfær:
 Da, saasom denne Sal. Hr. Urop vel maas-
 ke undertiden ikke haver været meere forskaa-
 net for saadan verdslig Skiebne, end alle andre
 høyt Dyrdigheds Personer; saa har han dog i de
 hannem anbetroede høyt Embeder og Befalnin-
 ger, stedse og stadig havt Henseende til Gud, og
 en god Samvittighed, og derfor tiemt sin Kon-
 sig og sit Fæderueland med Trofskab og Dyrdig-
 heds, hvortil udi alle hans Actioner, var hans
 største og fornemteste Fundament; hvorfor han
 og har erholdet hans Hertogs og Konges høyt
 Gnist og Benaagenhed, som Hans Majest. med

før Raade har udviist imod ham, for hans mang-
ge i sidste Kriigs-Tog beviiste Tienester.

Aar 1658, strax efterat Freden første gang
var afhandlet, forlehnte Hans Majest. hannem
med Dalum Kloster udi Syen, og den 29 Martii
næst efter, blev han forordnet tilligemed Hans
Excellence Hr. Peder Keedz, da Kongens
Raad og Ober-Kente-Mester, at handle med
den Svenske Frie-Herre Hr. Sreen Bielke,
Sverriges Riges Raad og Vice-Admiral, samt
Hr. Cojette, Ridder og Secretarius Statu.
Men som den allerhøieste Gud da haad! beslut-
tet at triste disse Lande og Riger med meere Kaars
og Siensvordighed, og samme Underhandling i
Steden for Fred og videre Forbund, som da var
beayndt at handle om, udbrød paa nye til en
offentlig Fende, og Kiøbenhavns By blev
derefter i Augusti Maaned belejret, udi disse den
afdøde Hr. Urop udi alle muelige Maader sin
underdanigste Trost, saavel i Belejringen og
Stormen, som for og siden, og forholdt sig som
en uforfagt Kongens Mand burde.

Aar 1660 den 20 Martii blev den Sal. Her-
re med flere af Raadet udvaldt og forsendt af
Hans Kongel. Majest. at være Commissarius
paa Tractaterne, som holdtes imellem Kiøben-
havn og den Svenske Lejr, hvorpaa og Fre-
den efter Guds Bestyrelse ved denne Sal. Her-
re

res hiise Raad, Hielp og Bistand blev affhandlet, og underskrevet den 22 May der næst efter.

Men som den Sal. Hr. Urop udi disse og andre høv vigtige Rigens Sager, udi hvilke han sine fleeste Aar og Alder havde anvendt, svarede ingen Glid eller Arbejde, Nat og Dag, blev han endelss med stor Legems Svaghed behæftet, som med Alderdom, Tiid efter anden tog til, dets Marskag Hans Kongel. Majest. naadigst haver ladet sig fornøye med hans Tieneste i Rigens Raads Opvartning, hvilket hans høye Rald, han saavel som alle foregaaende Betieninger paa sine og fyrgetyve Aars Tiid, som en ærlig, oprigtig og gudsfrygtig Mand med største Berømmelse haver forestaaet, først under de Stormægtigste, Høvbaarne Fyrster og Herrer Kong Christian den Fierde, og Kong Friderich den Trede, begge Høvloblig Ibhukommelse, som og siden i vores nu regierendes Allernaadigste Hertes og Konges, Christian den Femtes, Høvloblig Regierings Tiid; Enhver maa derfor give den afdøde Hr. Axel Urop det berømmelige Røgte og Eftersagn, at han i Raad og Daad, for alle Ting har søgt Guds Ære, sine Herrer og Konges Gavn, og søgt Indbyggernes, samt de Gemenes Beste af all Magt at fordre og fremme.

Cardreles haver han saavel mod sine egne som
 Frues. Slægt og Venner beviist sig at være en
 K l 3 huld

tiden fremdeles i disse Rigers Tjeneste havde udsaaet meget ont, med Frost og Kuld, og andre besværlige Tilfælde, som Krüigs-Levnet foreer med sig.

Tirsdagen den 14 Mart. sidst forleden (Mar 1671) fornam han nogen Anstød af Colica, som dog ved. de af hans Frue anvendte tienlige Midler. blev fordreven, saa han Dagen derefter var oppe i sine Klæder, og gik og talede med Obersten Henning Wiggov; Da samme havde taget Afskæed, gik han efter Gædbane ind i sit Kammer for der at gjøre sine Bønner til Gud. Men som han samme Dag der Klokken var 11 besyndte at flage over, at han befandt sig meget mat; sendte hans Husfrue Bud efter hæderlig og høflerde Mand: Doctor Hendrich Mønsther; Kongel. Majest. Liv. Medicum, som ogsaa kom, og ev befandt hans Sygdom at være ander end Marhed; Men som Sal. Hr. Uropa Længsel var fornemmelig efter den himmelske Læghed, bad han at der maatte sendes Bud efter Præsten, høflerde Mag. Esaias Gleisboch, Sogne-Præst til Hellig Geistes Kirke, da og hans Frue tillige lod fikke Bud efter hans Søster-Sønner E. og B. Hr. Jochum Christoffer Bylov, samt E. og B. Hr. Christian Bylov, saa og B. Frue Edel Uhlfeldt, B. Frue Abele Sandberg, B. Frue Maria Barck Weubbe, hvilke alle strax vare tilstæde.

Derefter kom forbenævnte Præst Hr. Jætscher, hvilken meddelte ham Sacramentet i hans søps bedrovede Frues, samt hendes Broder & Dotter B. Zomfrue Ingeborrig Grubbes, (som var ligesom en Dotter udi hans Huus) samt andre fornemme got Folkes Nærværelse.

Og efterat denne Højædle og Velbaarne Herre, saaledes som en retsindig Guds og Kongens Mand, udi Guds sande Frygt, med Ære og Reputation, havde levet sin Tiid christeligen og vel i disse brostfældige jordiske Boliger, samt beviist sine Konger baade udi Freds og Kriges Tiid, endog udi trende Hoved-Kriger, all den Troskab og Tjeneste, som af en ærlig Adelsmand kunde fordræ, da er han hæderligen uden nogen Bevægelse hensovet, den samme Dag, som han har bleven deelagtiggjort i Jesu Legeme og Blod, nemlig Onsdagen den 15 Martii om Aftenen Klokken 5, udi de tilforn benævnte adelige og fornemme Folkes Nærværelse, i hans Alders halvt hjerdesindstyvende Aar.

Bed denne Herres dødelige Afgang falder her hos for enhver og Efter-Slægten til ranskbare dig Erindring, at saalom han haver været den ærteste og sidste overbleven af de ubrøgede de Uropers hømeriterede Børn og Stamme, som for nogle hundrede Aar siden haver ved Gud og Mandom erhvervet dette adelige Vaaben, Skjold og

og Hielm, og siden i disse Hønløblige Kongeriger, til mange Slægter, berømmeligen fremsat og formeeret, saa endes og nedlægges det og nu, og følger hermed den **Gl. Herte**, med Ære og Reputation til hans Grav.

Et vidtloftig Programma, som findes trykt bag efter Liig-Prædikenen, er, i Anledning af denne brave Adelsmands Død, udstød af Doct. **Jørgen Wagleben**, offentlige Lærer i den hellige Skrift paa **Kjøbenhavns høje Skole**, samt da værende Rector, men samme indeholder en andet end hvad allerede af Liig-Prædikenen er anført (*).

Adskillige Vers ere ligeledes udgibne, af hvilke det 1ste er paa Dansk forfattet af en som tegner sig **L. L.** 2.) er et Latinsk og Dansk Vers, hvilket **Mag. Joh. Frid. Syphof**, Sognes Præst til **Mariager** har opsat. Endnu et andet Latinsk og Dansk er forfærdiget ved **A. P. Schvius**.

Til sidst findes Liig-Processionen anført, der holdes den 6 Apr. Aar 1671, paa hvilken Dag den **Gl. Herte** blev begravet udi vor **Grue Kirke** i **Kjøbenhavn**. Samme Land for Vidtloftig

(*) I Hensende til Hr. Axel Uropes Fødsels-Dag findes denne Fortælling, at der i Liig-Prædikenen staar han var fød den 13 Sept. men i dette Programma den 17 Sept.

tigheds Stof her en anføres, men der sees af samme, at det paa de Tider har været brugeligt at Enken og andre adelige Fruentimmer har fulgt efter Eget, som og her seede af Frue Generals Feltmarschalinden, tilligemed Dronningernes Hofmesterinder og deres Hof-Tomstruer, og andre adelige Sørge-Fruer.

I Kirken efter Prædikenen talede den Hørdse og Velbaarne Hr. Erich Krag til Beaming, Ridder af Dannebrog, Kongel. Majest. Geheime og Cantzelli-Raad over Eget og efterat han med en sunderlig Veltalenhed vidtloftigen havde udført den Sal. Herres Liv og Lebnets Fremdragelse, talte han paa det sidste alle og enhver efter deres Stands Villkaar, at de saaledes havde bevilst den Sal. Herre den sidste Tere, hvorpaa Eget af de unge Herrumand blev optaget og bragt til sit Sted.



Den Retsindige Dommeres
Graff-Skrift,

Lagen udaf

Jobs 29 Cap. vers 14. 15. og 16.

Fremfat og forklaret
udi

Den Edle, Høvactbare, Høn og Velviist,
nu Col. Mandes

Hans Svanens,

Kongel. Majest. Raad, Assessor i Collegio
Status, Præsident og Borgemeester i Kiø
benhavn, hans Høis christelige Begjængelse

den 25 Novembr. 1667 udi Hellig

Geistes Kirke,

af
Isaias Fleischer

Colleg. Præs. sammefedt.

Alybenbaffn, trost hos Hendrich Gæde, Kongelig
Maj. og Univ. Bogtr. Aari 1668.

*

*

*

*

*

Denne Liig-Tale har Sogne-Præsten Esb
as Fleischer, tilegnet sin Møster den
afdøde Hr. Hans Nansens efterladte
Hustru, sine Brender, Svogre og Bønder.

Texten er taget af Jobs Bog: Jeg iførde
mit Knevshed, og den beklædte mig;
Min Røt var som en Raabe og en Syrselig
Sue. Jeg var den blindes Øyne; Jeg
var den haltes Fødder; Jeg var den
riges Fader, og hvilken Sag jeg
ste, den udspurde jeg.

Forfatteren fremsætter følgende angaaende den
afgangne Præsident Nansens Liv og Levnet:
Han var bamsod udi Slensborg Aar 1598 den
28 Nov. Klokken 10 Glet Formiddag; Hans
Fader var Ertlig og Belagbare Mand Effver
Nansen, Borger og Indvaaner sammesteds;
Hans Moder den Ertlige og Gudfrygtige Qvinde
Maren Pedersdatter.

I hans Ungdom lode hans Forældre ham
alleene undervise udi sin Borne-Lærdom, men
holdt ham og udi Tydsk Skole, der at lære læse,
skrive og regne, indtil Aar 1614, efterat hans
Fader Aaret tilforn den 22 Dec. var bortsoet.

havet hans fiare nu Sal. Farbroder, Hertig og Delagte Mand Hans Nansen taget hannem med sig til Rydsland, og bleve de paa samme Reise, tvende gange af Engelske Søe-Rovers plundrede, derefter kom de til Vardehuus i Norge, og derfra til den Stad Kola (*) udi Rydsland, hvor han forblev, for at lære det Rudske Sprog, samt samme at læse og skrive, indtil Aaret derefter 1615 ved St. Hans Dags Tiid, da han reyste derfra, igiennem endeel Stæder udi samme Rige, til den Stad Kuvang. Paa samme korte Tiid, nemlig et Aar, lærte han saavel det Rudske Sprog, at han siden af Hovlovis og Gubommelse Kong Christian den Fierde, saa og af vores nu regierende allernaadigste Hertze og Arve-Konning, blev brugt, at oversætte paa Dansk de Breve, som deres Majestet ere blevne tilfikkede af Gros-Fyrsten.

Siden drog han fra Kuvang, og ankom udi Sept. Maaned her til Kjøbenhavn, hvor han forblev Vinteren over, men siden om Sommeren, Aaret derefter, seplede den Sal. Mand, her fra Kjøbenhavn paa Rydsland for Rudske Sprog.

Aar 1618 kom den Afdøde til Hertig, Vilh. og Belforuemme, nu Sl. Mand Peder Svendsen,

(*) Kola ligger i det Moskviiske Lapland.

fen, Borgemeſter i Helsingøer, og ſted for hannem om Sommeren paa Rydsland, og i Vinteren over blev han hjemme udi forberedte Borgemeſters Huus.

Aar 1619 ſepled den Sal. Mand fra Helsingøer til Danzig, og der han igien kom til Helsingøer, foreſandt han der Sal. Hr. Cancellarius Christian Friſis Skrivelse, hvorudi medtes, at det var Hans Kongel. Majeſt. Befaling, at han ſkulle komme til Kiøbenhavn, og derfra for Hans Majeſt. Gl. Kong Christian den Tjende reſe til Wigora i Rydsland, maatte ſaa efter ſaadan Befaling begive ſig fra Helsingøer til Kiøbenhavn, uanſet han forberedte Borgemeſter Pedet Svendsen ſkulle have kjølet for Kiøbmand paa Rydsland. Kiøbenhavn begav han ſig paa bemeldte første Reſe, men efterſom han eo kunde komme til Wigora for Jis, ſom var i Bøven, ſepled han til Kola i Rydsland, og forblev der i Vinteren over.

Aar 1620 d. 27 Mart blev Hr. Nansen ſendt derfra efter Grot. Forſtens Befaling, omkring den hvide Søe, giennem adſkilige Stæder i Rydsland til Kolmogorad; der ſomblev han udi 9 Uger, blev ſaa derfra fordt til Archangel, fra hvilket Sted han til Ekibs ſepled til Dagebhuus, og derfra til Kiøbenhavn. Stid

Etib, som var sendt efter hannem. Efter hans Niemkomst her til Byen, kom han strax til den Kertige og Velforneimne nu Sal. Borgemester Michel Wibe, i hvis Huus han forblev hver Vinter, saa længe den Sl. Borgemester levede, saasom den Sal. Mand elskede ham meget, og brugte ham i adskillige sine Forretninger.

Åar 1621 seylede han for det Islandiske Compagnie som Kiebmand paa Rydsland, og siden udi ætten Åar for Kiebmand paa Island, paa hvilke sine Reysen han haver sammenskrevet en Bog, som kaldes Compendium Cosmographicum og Chronologicum, hvilken Bog er meget gavnlig for de Seefarende, saa at endog den tredde gange er trykt, nu ey meere er at bekomme. Han blev og Åar 1627 og siden fremdeles udi tretten Åar betroed til at forhandle alle Compagniets Værelse, som fra Island kom til Gyltstad.

Åar 1626 blev han til Ginds at forandre sig, hvorfor han lod begjære den dydige Pige Sophia Hans Dotter, som havde til Fader den vise og velforneimne nu Sal. Mand Hans Pedersen, Borgemester udi Slangerup, der da var i Kiebenhavn hos hendes Moster, Annie Stribets, Sl. Borgemester Michel Wibes Efterlevende; Dengvante Jomfrue blev hannem tilagt den 19 Januar, og stod deres Bryllups Høys



Høytid den 5 Novembr. samme Aar her i København.

Med hende haver den Sal. Mand levet et christeligt og kærtligt Ægteskab udi en og frygtes tyve Aar og fem Dage, og bleve ham imidlertid fødte ni Børn, fem Sønner og fire Døtre, hvoraf 2 Sønner og 1 Datter udi deres unge Aar, og een Søn som var den ældste udi hans Alders 31 Aar ere benskaldede: De to Sønner og tre Døtre overlevede deres Fader, og ere alle komne i den hellige Ægteskab, undtagen den yngste Søn, som nu paa 4de Aar haves været udi fremmede Lande, for der at fortsætte sine Studeringer.

Aar 1639 den 11 Martii blev Hr. Hans Nansen opfordret paa Raadhuset, og der foreholdt, at det var Hans Majest. nu Sal. Høveloblig Ibhukommelse Kong Christian den Fjerdes naadigste Billie og Befalning, at han skulle være Raadmand, for hvilken Bestilling han høflig undskyldte sig, men eftersom ingen Understyrdning maatte hjælpe, gjorde han strax paa Raadmands Eed (*). Samme Aar den 21 Decembr. blev han af samtlige Jøianske Compagni

(*) Af et Latinske Programms, som findes trost hos Eng-Prædiken, sees at Hr. Nansen blev den første Raadmand.

partiets Partcipanter udvaldt at være Compagniets Forvalter.

Aar 1644 den 5 Martii bekom Raadmand Nansen Bud, om Morgenen der han var udi hellig Geistes Kirke, fra Rigens Hof-Mester, som var paa den Tiid (*), at han skulle komme til hannem, hvilket han og efter Prædikenen gjorde, da samme Rigens Hof-Mester gav hannem tilkiende, at det var Hans Majest. Kong Christian den Fierdes naadigste Befalning, at han skulle være Borgemeister her i Risøbenhavn, voormod den Sal. Mand paa det allerunderdagsligste taksvoldte sig, og bad at han for saadant et besværligt Embede maatte forskaaes, men Rigens Hofmester gav til Svar, at ingen undskyldning derudi kunde gielde, thi det var Hans Majests. endelige og naadigste Villie, og havde Hans Majest. selv dertil udnævnt ham, siden, efter Hans Majests. Befalning til Borgemeister og Raad, at de hver i sær skulle stemme paa ett af Raadmandene, til at være Borgemeister, og den ene ikke lade den anden vide, paa hvem han stemmede, under sin Hærs Fortabelse, men en
 Et hver

(*) Rigens Hof-Mester, var paa den Tiid, en Eniget Søn af Kong Christian den Fierde, nemlig den for sin Tid den bedste adelslige Corfus Uhlfeld, som havde til egte Kongens naturlige Datter Fruen Leonora Christina, hvilken Kongen havde arvet ved Fruen Kistens Tilstand.

Maj 1753.

hver for sig skrive sin Stemme paa en **Sæd** og forsegle, og samme Sædler at indleverer til Kongen, og saasom alle Stemmer, 2 undtagen ^{der} falden paa hannem, tvilede han ey paa, at det jo var Guds Villie, at han samme Embede ^{skulde} de antage; Om Eftermiddagen sendte Hofmester atter Bud til hannem, at han ^{skulde} komme i Raadstuen, og da han der kom, og skulle gjøre sin Borgemester Eed, undskyldte den **Sl. Mand** sig atter paa det hoyeste, men de ingen Undskyldning kunde gielde, afslagde han sin Eed, blev saa Dagen derefter af bemeldte **Hofmesters**, udi forhen meldte **Sl. og Høvelovlig Kongel. Majests. Navn**, indsat til dette hans Embede paa **Kjøbenhavns Raadhus**.

Aar 1660 den 28 Oct. Formiddag, er den **Sl. Mand** af Hans Kongl. Majest. vores naadigste Herre og Arve-Konge, Kong **Friderich** den **Tredie** bleven fordret op paa **Slottet**, hvor han for Hans Majest. selv afslagde sin Eed, som **Hr. Cansler Velbr. Peter Rix** forelæste ham, at være Kongel. Majest. Raad, **Assessor** i **Collegio Status**, og **Præsident** her udi **Staden** (*).

(*) Den 28 Oct. var just 20 Dage efterat **Hr. Nansen** og **Biskop Svane**, med samtlige **Borgerskabet** og **Christligheden**, saavel som **Stændernes** Deputerede, havde været paa **Slottet**, og efter at

Aar 1661 den 26 Febr. befalede Høystbernelde Konge hannem, at sidde og domme udi den Høveste Ræt; med hvad stor Gliid og Vindselighed, den Gal. Mand haver betient disse besværlige Embeder og Bestillinger, saavel udi Freds som Feydes Tiid, det er enhver bekiendt. Sin naadige Herre og Konge haver han altiit været troe og huld, og kand alle hans Med=Collega give hannem det Vidnesbyrd, at han udi sine Bestillinger, ingen Umag har sparet, men altid gjort sin yderste Gliid i at søge denne Byes, som Borgerskabets Gavn og Beste, samt Byens Regensker udi saadan Rigtigbed, som mueligt ey nogen for hannem haver gjort.

I sin Ørigheds Bestilling og ellers altid, kand man med Sandhed sige, at han ey har taget nogen Gienk eller Gave af nogen, og derhos ladet sig forlede til at boye Retten, men altid besluttet sig paa at lade enhver vederfares Rættens han var riig eller fattig, høy eller lav.

Udi hans christelige Liv og Levnet holdt han sig stedse til den usforandrede Augsburgske Confession, som er at see af hans kristlige Beklens

El 2

be

villøstlig Tale af Biskop Soane, offereret Hans Kongel. Majest. Souverainiteten. Huldningen gif for sig den 18 Dec. som skete paa Slots, Pladsen ved Laden af Børsen.

delse han haver efterladt sig med egen Haand færdig: Han tjente daglig Gud, og var gavmild mod Guds Huus, i sær mod denne Kirke (*), til hvis Orgelverk, da det skulde bygges, han gav 300 Daler, og desforuden paa adskillige Tider betænkte Kirken, som ey giores fornøden her at optegne, eftersom det er Kirke- Børgernes og andre got Folk noksom vitterligt.

De Fattige haver han ey heller forglemt, men givet til Børne- Husets Almisse, saa og aarligen til Sengeliggende, og ellers altid meddeelt de Fattige af sit Gods.

Udi sit Yderste glemte han ey heller Kirken og de Modlidende, men givet 1000 Rixdaler, deraf de 500 Rdt. skulde tilhøre Hellig Beistens Kirke, og de andre 500 Rdt. skulde gives til fattige Sengeliggende, til hvilke Renten aarligen skulde uddecles. Imod sine Slægt og Hustrues Gøstre var han som en Fader baade i Naad og Daad, saa de efterlevende maa bekiende ey alene at have mist en Ven, men og tillige en fader.

Et Mars Tid forend han døde, mærkede den Sæl. Mand at hans Styrke meget var svekket, men eftersom han altid var arbejdssom og sitrig

(*) Hellig Beistens Kirke.

vdi sine Bestillinger, haver han ey heller villet
 spare sig, men med Glid forrettede sit Embede,
 indtil at Sygdommen fik Overhaand, og end-
 og hans Kræfter vare aftagne, og han af man-
 ge got Folk blev raadt at holde sig inde, betiente
 han dog dette Aar den Høyeste Ræt, saalænge
 den blev holdet. Derefter befandtes Svaghe-
 den bleve mere og mere at tiltage, hvorfore han nog-
 le Uger forleden maatte holde sig inde, og iod
 den 21 Oct. begiere af den hæderlig og høylærde
 Mand Doct. Oluf Borch, offentlige Lærer i
 RegesKonsten paa den Kongel. høye Skole, at
 han vilde komme til ham, som og strax kom, og
 forordnede de for hannem nyttige Medicamenter.
 Anden Dagen begierede han at Hr. Doct. Paul
 Moch Kongl. Majests. Hof-Medicus iligemaa-
 de maatte hentes, hvilken tilligemed Doct. Oluf
 Borch holdt Raad om hans Sogdom, og hvad
 som imod samme best kunde bruges; Men efter-
 som intet fand gielde imod Døden, saa tvang
 Sygdommen ham dog den 2 Nov. at begive sig
 til Sengs, men den 9 Nov. blev han meget
 svag, des Aarsag han led beylærde Mand Mag.
 Esaias Fleischer, Sogne-Præst til Hellig
 Christes Kirke, kalde til sig og af hannem begie-
 rede at meddeele Sacramentet, som og skeede
 vdi hans Hustrues, Børns og andre got Fol-
 kes Nærberelse.

Dagen derefter den 10 Nov. tog han kjerlig Afskæed med sin Hustruc og Børn, til hvilke han holdt en Formanings Tale, som varede næsten den heele Eftermiddag, ved hvilken Tale han blev meget mat, og derefter befalede dem at adlyde hans skriftlige Billie, som skulde efter hans Død findes med hans egen Haand opregnet.

Den 12 Nov. som var en Tiirsdag, var og denne berømmelige og brave Mand's sidste Levn-Dag, thi der Klokkeren var 6 om Morgenen, blev han henkaldet, efterat han havde lævet her i Verden ni og tredsindstyve Aar ringere fæstent Dage. Han var ni Børns Fader og havde den Glæde at see ti Børnes-Børn. Var udi fem Aar Raadmand, sexten Aar Borgemeester, og syv Aar Kongel. Majests. Raad, Assessor udi Collegio Status, samt Præsident her i Staden.

Bag denne Klage-Tale findes et Programma udstæd af tvende, nemlig af Doct. Hans Svane, som skriver sig Præsæs udi det Kongel. Kiøbenhavniske Academics Consistorio, Kongel. Majests. Raad og Assessor udi Collegio Status, Erke-Bisshop, samt offentlig Læret i den hellige Skrift, og det Theologiske Facultets Decanus, samt af Mester Matthias Soph, Academiets Rector, og offentlig Læret i den hellige Skrift.

S. 200

I dette Programma indeholdes alt det samme som i Klage-Talen er udført, og roses den Aldede Præsident i sær for sin store Færdighed i det Russiske Sprog, samt sin lykkelige Huskommelse (*).

Det er ellers mærkeligt, at Forfatterne baade af Lig-Talen og det udstæde Programma, ey melde det mindste om en af denne Mands berømteliste Gierninger, nemlig at Præsident Nansen paa Borgerkabets Begue, ligesom Biskop Johannes Svane paa Geistlighedens Begne offerede Hans Kongel. Majest. Kong Fridrich den Tredie Souverainiteten; men da dette var en Sag som paa de Tider ey meget offentlig maatte omtales, efter som Adelen ey var synderlig vel tilfreds dermed, har ingen tordt offentlig rose ham derfor eller tøre noget derved.

(*) Ut erat acri promptaque natura, ac memoria supra fidem tenacissima.



En Predicken,
som bleff predicket aff
Niels Hemmingsøn D.

udi

Salige

Dr. Zerluff Zrolle

Ridders Begræffelse, udi Zerluffsholm,
den femtiende Dag Julii Anno
Domini 1565.

Til Læseren.

Udi denne Predicken finder Du baade Exempel
og Rørdom, hvorlunde Du skal leffve, om Du
vil vel dø, oc glædelige Afstedis fra denne
Verden. Vale.

Printet i Kiøbenhavn af Laurenty Benedict. Cum
gracia & Privilegio Serenissimæ Regiæ Majestatis.



* * * *
* * *

Doctor Niels Hemmingsøn haver tilføjet denne Klage Tale til Frue Birrithes Gise, Hr. Herluf Trolles Eftersleverske, og Forstanderske til Herlufsholms Skole. Hans Ord til hende ere disse:

Udi all Modgang Sortig og Hiertens Bangehed min fromme Frue Birrithes, have vi Trost og Husværelse nødvendig; Samme Tandvi ved Eder af Trostens Kilde den gode Frelser; og det maa være Eder min fromme Frue Birrithes en stor Husværelse at I vide, at Sal. Hr. Herluf han christeligen baade levede og døde; saavel som og at den Sal. Hr. Herluf skulde komme til Lande, og der afskeedes fra Verden, udi Hertig Hr. Byrre Trolles Ridders, Sal. Niels Trolles, Sal. Hr. Herlufs kiære Broder, Sal. Frue Anna Friis, som var Sal. Niels Trolles Hustru, Frue Birrithes Rosenkrantz og mange andres Nærværelse, og siden begravet des til sin Hvile-Sted, hvor han blev begravet udi mange fromme Christnes Nafon, som fulde hans Liig her fra Kiøbenhavn til Herlufsholm.

Jeg haver ellers min fromme Frue Birrithes udi en god Meening ladet udsætte denne Prædiken,

ken, jeg havde udi Sal. Hr. Herlufs Begra-
 velse, forhaabendes at det skal komme mange
 Guds Børn til gode, baade for det gode Exem-
 pel, som alle Fromme have her udi Sal. Hr.
 Herlufs Levet og Afgang, desligeste ogsaa for
 Christi alvorlige Formanings Skyld, som jeg i
 denne Prædiken haver forklaret, og haver alting
 beendi os til Lærdom, at vi saa maatte leve udi
 Verden, at vi gladeligen kunde døe. Saa bes-
 der jeg Eder gierne, at I samme Prædiken vil
 anuamme, og lade læse for Eder, mig haabes det
 skal komme Eder til Gavn og Glæde.

Nest Fortalen staaer trykt Hr. Trolles sæd-
 vanlige Sprog: Alting kommer af Gud, Li-
 ber, Døden. Armod og Rigdom. Samt Frue
 Birthe Gises sædvanlige Sprog: Frygtes
 Gud, gjør hvad Ret er, og forlad dig
 ikke paa Mennesken.

Lig-Texten er tagen af Marci 13. Vogs-
 ter Eder, vaaget og beder, thi I vide
 ikke naar Tiden er. Det er ligesom med
 en Mand, som reyser hen, forlader sit
 Huus, giver sine Sønne Magt og faaer
 hver sin Bestilling, befalendes Dørvogs-
 teren, at han skal vaage. Vaaget derfor,
 thi I vide ikke naar Huus-herren kom-
 mer, om Aftenen eller Midnat, eller udi
 Hanegal, eller aarle om Morgenens, paa
 det

Det at naar han kommer hastelig, at han ikke finder Eder sovendes, det, som I siget Eder, siget jeg alle, vaager.

Den Talende har end videre udladt sig paa følgende Maade: Mine fromme Christne, som have gjort eder Umage, at følge denne vor Broders Legeme til sin Hvilested, I baade eders Troe paa Guds Tilsigelse, og eders Kiærlighed imod Mennesken beviist. At I beviist eders Troe om Guds Forjættelse, hermed tilkiende, I fulgte vor Broders me til sin Hvilested; ic. derfor pleer som tro Christi Ord om Opstandelsen at Begravelse deres Legeme, som her have gen udi en sand Troe levet, og have udi Navns Paakaldelse givet deres Aand udi renens Haand.

Denne eders Kiærligheds Beviisning, Sal. Broders Slægt og Venner meget hos eder forskyde. Hvorfore og den fromme Birricke Gise, Sl. Hr. Herlufs Esterleverske lader, tilligemed Hr. Byrre Trolle, Kridder, Sal. Hr. Herlufs kiære Broder, med alle deres Slægt, Venner og Forvante besammen, og hver særdeels for denne eders Kiærligheds Beviisning og muge, som I haver gjort eder, for deres og Hr. Herluf Trolles Skyld, hvilke de

ndi alle Maade, i hvis i deres Magt er, med es
der alle og hver forskelde.

Jeg maa ellers med all Sandhed bekiende,
at denne Mand, Hr. Herluf Trolles christe-
lige, retfærdige, oprigtige og høviske Levnet og
Edeligt, er meget yppermeere, end at jeg kand
tale derom, som det sig med Rette burde, thi
seer jeg til hans Hnus, seer jeg til den christe-
ne Meenighed, seer jeg til verdslig Omgængelse,
seer jeg til hans Embede og Bestilling, kortelig,
seer jeg til alt hans Levnet, fra første og til han
gav sin Aand op, da haver jeg og alle de han
haver omgaaet med, at forundre, saa at man
saae saadanne gode Exempel med alle gode Vil-
kaar finde kand.

Endskiont jeg ikke kand, som det sig vel bur-
de, nok tale om denne Sal. Mand's gode Vil-
kaar, dog vil jeg alligevel, efterdi det er mig saa
tilkommet, tale noget om hans Levnet og Afgang,
og det vende os til Exempel og Lærdom.

Jeg vil først tilkiendegive, hvorlunde han sit
Guds Christelig og vel regieret haver, dernæst
hvorlunde han haver haft sig i den Christelig Meen-
ighed, der fremmet Guds Ære af sin yderste
Arbejde og Formue; Det tredie om hans kærilige
Omgængelse med menige Mand. Det fjerde
om hans Embede og Bestilling, som han haver
beret tilskiftet af sin Herte og Konge; Det sid-
ste om hans sidste Skibs-Reyse og Christelige Ud-
gang af denne usle Verden. Jeg

Jeg vil ikke tale om hans fromme og gode Forældre, som han er kommen af, om den Sal. Hr. Jacob Trolle, Sal. Hr. Herluf Trolles Fader, som indtet vidste af den Prang, Dødsmod og store u-nyttelige Bekostning, som nu er i Genge, men levede gudfrygtig, og opvandede sine Børn udi Tugt og Ære; Men jeg vil by gønde paa hans Huus-Regimente, siden harff den fromme Frue Birriche Gise til Hustru, og de holde Huus tilfammen.

Hvad Rod og Fundament Sal. Hr. Herluf Trolle og Frue Birriche Gise have opbygget deres Omgængelse paa, og Huus-Regimente, kand man vel forstaae af den gode Frugt, som der haver ladet sig se; thi det er ikke mindst andet, end det skal være en god Rod, som god Frugt afvojer, og et got Fundament, som en varig Bygning opbygges paa. Det var da Tro, Kiærlighed og Tillid til Gud og hans aabenbarede Ord. Det var begaets Samtykke, at blive hos den Pagt, som de havde gjort med Ebrifto, og heraf er meget got kommet udi Salig Herluf Trolles og Frue Birriches Huus. Thi dette forfær, at de ville blive ved deres Gode, lere gav dem det Raad, at hvor de havde Søde, Gaarde, da bygde de deres Beede-Kammer, hvor de gabe sig ind, besynderlig om Morgen og Aftenen, hver for sig, at gjøre deres kristelige Bon til Gud, og var det Sal. Hr. Herluf

Herluf Trolles daglige Viis, uden naar det blev hannem fortaget med stor Bestilling paa Rigens og Kongens Begne, at han strax om Morgenen efter han havde gjort sin Bøn, læste et Capitel eller to udi Bibelen, og ligesaa om Aftenen, førend han gik til Sengs. Men ellers var hans besynderlige Læsning udi St. Pauli Epistel, Johannes Evangelium og udi Davids Psalter, som han altid havde hos sig, hvad eller han var til Lands eller Vands.

Den Sal. Hr. Herluf og Frue Birthe, forment at det ikke var nok, at de selv frygtede Gud, men de og dertil holdte deres Huus-Tjenere, Jomfruer, Piger, Hofmænd og Dreng, saa at de som fandtes at leve uskikkelig, og vilde ikke lade sig undervise, nødtes til at forsee sig en anden Sted, derfor lod han over sit Bord daglig læse et Capitel af Bibelen strax efter at han havde læst sit Bords; thi dette var hans Viis, at han altid udi sit eget Huus, uden at fremmede fortog ham det, stod med sit Folk og læste til sit Bords, bad vor Herre om sit daglige Brød, og som det brugde, som han det havde taget af Guds Haand. Om Aftenen førend han gik til Sengs maatte alle Jomfruer, Qvindfolk og Dreng som tilstede være, svinge en Psalm og læse den Almægtigste som den Dag havde spist og bestiermet dennes aandelig og legemlig.

De

De glemte ey heller den fattige Lazarum, det er fattige Folk, som havde deres Hielp behovt, men rindelig baade inden og uden Huus, mange fattige, arme og bedrobede Mennesker lide, anseendes ikke efter deres revne Klæder, eller Legemets Uselhed, men efter det Billede de borte skabte efter; ja som vor Herres Jesu Christi egne Lemmer, hvorfors han siger sig at give hvad de Arme gives udi sit Navn.

At Gl. Hr. Herluf Trolles og Stue Hver etche Riges Huus Regimente haver saadant været, og meget bedre end jeg fortalt haver, vide de vel, som havde med dem dagligen omgaaet; derfor var det vel raadeligt, at de bespøndelig, som Gud haver givet nok af denne Verden; at de saae til dette Exempel, og stikke sig derefter, og ikke holdte sig efter den Riges Straadsseries Exempel, som hverken passede paa Gud eller Mennesken, og forsmaaede den fattige Lazarum, hvor for han fik sin rette Løn udi Helvedes Afgrund, som alle andre lige Huus Holdere ogsaa kunde faae.

Det andet som jeg fremsatte om Salig Hr. Herluf Trolles Levnet, er om hans christelig Bevæisning mod den christne Meenighed, hvor kunde han haver Guds Ære alvorligen forfremmet. Det var hannem ikke nok, at høere med andre Guds Ord, og at bruge vor Herres Jesu

su Christi Legeme og Blod, men han ogsaa med
 Hjerter og Gierning altid lod sig finde, at være
 den, som den christne Kirkes Gavn og Ære vilde
 de forfremme. Og fordi han saae vel at den christ-
 ne Kirke kand ikke længe blive ved Magt, uden der
 oplæres udi boglige Konster, og udi den hellige
 Skrift de, som skulde forestaae den christne Meen-
 ighed med Guds salige Ords pure og reene Lær-
 dom, derfor sparede han ingen Bekostning paa
 Skoler at fremme, og skikkelige Personer at hol-
 de til Studium, baade her udi Riget, og anden-
 Steds; Derfor haver han lagt til Helsingørs
 Skole aarlig Nente til at holde Skolemester og
 Lærer med, desligeste til Nestved Skole, Ros-
 kilde Skole og andre Steder; Thi han vidste
 vel, at saalænge som Skoler bliver ved Magt,
 bliver der vel ogsaa Personer, som kand tiene den
 christne Meenighed.

For di han og meente, det ikke at være nok,
 at oplæres udi Børne-Skoler, haver han udi
 mange Aar holdet stundum to, og stundum fleere
 til Studium, inden Riget og uden Riget, saa
 at vi baade have Professores udi dette Kongel.
 Universitet udi Kiøbenhavn, Bisper udi disse
 Riger, Sogne-Præster og andre nyttige Tienere,
 som ere opdragne og fremkomne af den Hielp,
 som Sal. Mr. Herluf haver hiulpet dem med.

May 1753.

Mm

Dg

Og efterdi han kom udi Forfaring, at der var nogle fri Borne-Skoler udi Tydskland, udi hvilke Børn havde synderlig Tiltyn, og derfor kunde desnuarere forbedres, den christne Meenighed til Gode og Bistand, haver han ogsaa med sin kiære Hustrue Frue Birriche Gise gaaet paa Herlufsholm til at være en Skole, udi hvilken baade Adels Børn og andre kunde opvokset og læres udi, Kirken og Riget til Gavn og Bæste. Mig haabes at den almægtige Gud vil vel opvekke den, som samme Skole kand komme udi en ret Brug, saa at den Bekostning bliiver gandske vel sted.

Men endskiont denne Belgierning mod den christen Kirke, Gud til Ære og det gandske Rige til Bæste, kand ikke nok prises af de som frygte Gud, og ville Guds Æres Fremgang, og Danmarkes Riges Forbedring, dog findes mange, som man ofte horer, som meene at det var ikke vel gjort af Hr. Herluf, at han skulde søge saa meget paa en Skole, og heriblandt hvad ugdelig Tale de kunde paaafinde. Men hvad kand man svare med Rette? havde Salig Hr. Herluf og Frue Birriche, soldt samme deres Gods, omkommet det med Pral, Vanket, Dren, Daabel, og udi andre utilbørlige Waade, hvad vilde man sagt andet, end hver Mand maa gjøre af sit, hvad han vil! man bør vel Recessen med sig! ingen Sand forbyder

de, at man maa jo efter sin Villie bruge det hannem tilhøret. Men nu kunde de ikke være tilfreds, men knurre herimod, og meene det var ikke ret gjort, at faae Pøblinge saadant Guds at løbe med. Hvad? mine fromme Christne! er det andet at sige, end saa, havde Sal. Hr. Herluf og Frue Birrithe ofret deres Guds til Diablen udi Helvede, da havde det været vel gjort, men at de have ofret det til Guds Ære, hans christelige Kirkes Opbygning, og Rigens Beste fand ikke lides. Herudaf fand man vel forstaae, at de ikke vide, hvortil Gud haver undt een mere end en anden. Ach! hvad er det Gud vil behageligt, at hielpe og fremme dennem, som skulle tjene i den christne Kirke, desligeste ogsaa udi verdalig Regimente og Bestilling. Men det vil jeg herhos have sagt, at den almægtigste Gud skal ikke holde dennem til gode, som ville denne Hr. Herlufs og Frue Birrithe Gises Skole omstøde og ødelegge, men skal dennem vel hienføge paa sin Tiid, at deres onde Forsæt skal komme dennem lidt til Fromme.

Gud give at alle ville see til dette Hr. Herlufs og Frue Birrithes Exempel, og fremme her efter sin Sone Guds Rige, og anset den christne Kirkes Gavn og Rigens Beste. Sanderlig om saa var, da stode der ikke saa mange efter at fortrøkke fra den christne Kirke det, som udsvogtige Mennesker have udi fordum Tiid det

til givet; Men dette mit Klagemaal hjælper intet den almægtigste Gud han vel paa sin Tid sætter de Skyldige, og ikke lader sig affrøde med nogen Magt, Trusel, Sophisterie og Krængel, men dømmet og straffet efter sin Retfærdighed, anseendes ingen Person stor eller liden.

Det tredie jeg foregav om Et. Hr. Herluf Trolles Levet, var om hans kærelige Omgængelse med alle Mennesker, ædel og uædel, Borgere og Bønder, Kvinder og Mænd, unge og gamle. Han lod sig ingen at være for god. De Stater som Gud haver ordineret, gav han hver sin tilbørlig Ære, anseendes enhver at være et gavnligt Lem udi vor Herres Legeme. Han holdt ikke saa af den ene Stat, at han forsmædede den anden, som mange gjøre, men var dennem alle tilfællig med all Retfærdighed, Medlidighed og Belebthed, hvorudaf han bekom denne Ære, at hver Mand havde hannem kær, kære, Børgere og Bønder, agtede hannem ikke anderledes end som en mild Fader i alle Maade. Adelsmænd og Fruer omgikkes gjerne med ham baade i Medgang og Modgang. Udi Medgang var han beleven, lystig, venlig, yndelig; i Modgang var han roligt, godt Raad, og om den Bistand behjælpelig. Kortelig at sig i hver Mand vilde gjerne omgaaes med ham, vare sig de ved hans Rædberelse, og vilde nodig være hannem quæ.

Det fjerde, som jeg foregav om Sal. Hr. Herlufs Levnet, var om hans Embede og Bestilling, som han havde af sin Herre og Konge. Han beviste sig i samme, som en tro Mand i alle Naade, baade udi fredelig Tiid og udi Fjender, baade udi Danmarks Raad, og andre Stæder. Udi fredelig Tiid lod han Loven være sin Regel, at handle og giøre efter; Han optænkte ikke nye Fund, til at besvære fattige Undersaatter med; Han forgreb sig ikke imod Ketten med nogen Mand, men hvor Naade og Barmhertighed var til Skade, der brugte han Straffen efter Loven; Hvor man kunde spare nogen uden Skade, beviste han all Mildhed. Det gjorde hannem bær, naar nogen forsaae sig, at han nøddes til at lade hannem straffe paa Livet eller Selvbredden. In Summa han fikkede sig saa i all sin Bestilling at han fandtes baade Gud og Kongen tro.

Udi Fjendes Tiid til Land og Vand, beviste han sig med Kette at bære et Ridder-Sværd, hvilket og fremmede Folk kunde bære hannem Vidnesbyrd om. Han skuede ikke for Rigets Fjender, men beviste sig mandelig imod dennem, thi han vidste vel, at den, som ikke var sin Konge og Hæderne-Rige huld, han ikke heller var Gud tro, som udkræver af Undersaatterne Huldskab og Trofasthed imod deres verdslige Øvrighed. Jeg tørde lidt vise Ord af hannem, som Et. Pe-

er us siger: Frygter Gud og ærer Kongen. *Hvile*
 te Ord, som give tilkiende, at disse to Ting føl-
 ges ad, Guds frygt og Huldskab imod sin Herre
 og Konge, saa at hver, som feyler det ene, fey-
 ler og det andet. Et der nogen, som er huld udi
 Munden, og feyler udi Gierningen, han høve
 Vidnesbyrd, at han feyler udi Guds frygt, i
 hvor hellig han vil synes. Thi den samme, som
 byder at vi skulle frygte Gud, han byder og, at
 vi skulle være vor Øvrighed huld og tro.

Dette vidste vel den fromme Sal. Hr. Her-
 luf Trolle, hvorfor han ikke heller sparede for
 sin Herre og Konge, hverken Liv eller Guds;
 Gud give, at mange vilde sætte sig denne Sal.
 Mand for Døne, og følge hans Exempel efter,
 baade udi Freds og Feyde-Tiid.

Det sidste staaer igien som vi foregav om Sal.
 Hr. Herluf, som er om hans Afsted fra denne
 Verden. Forend han udfoer sidste gang, og var
 beskicket af Kongl. Majest. til Ommeral (*) ober
 Kongens Skibs-Flode, begav det sig at jeg var
 lede med bannem, den Dag det nye Skib blev
 udskudt i Vandet. I blant anden Tale, som
 vi havde sammen, sagde jeg til bannem: „Hv-
 „re Glaac flux til Skibs! I haffve nu udi Ihu
 „og Vand, Gud svare Eder, baade til Land
 „lig giffve I Eder udi Liffs Fare.“ *Herril for-
 rede*

(*) Admiral.

rede han mig saa; „Mister jeg mit Liv, jeg faaer
 vel Liv igien. Vilde I hvorforre vi hede Herre
 mænd? Hvi vi bære Gudsliæder, og have
 Gode, Guds, og ville være uppermeere og høye
 ste og tet end andre? Derfor have vi denne
 ste for andre, at naar vor Konning og Herre,
 Land og Rige have det behov, da skulle vi Ni
 gens Fiender affverge, beskytte og beskierme
 med Magt og all Formue vort Fæderne Rige,
 at vore Undersaattere maae boe, og være udi
 Fred og Rolighed: Ja ville vi have det søde,
 saa maae vi og have det sure med! „ Med dette
 Svar skildtes vi ad.

Derefter foer han til Skibs udi vor Herres
 Jesu Christi Navn, og holdt sit Folk paa Skib
 til Gudtrygtighed, saa at de om Morgenen,
 Middag og Aften sungen Lovsang, og lod holde
 Prædiken og Litani, og uddeele Sacramentet,
 ligesom han pleyede at gjøre, der han var hiem
 me til sit eget. Han beviiste sig saa imod alle som
 var paa Skib med hannem, at de havde ham
 tier, som han havde været deres kiødelige Fader.

Der de nu kom nær deres Fiender, kom han
 dem alle til at falde paa Knæ, og gjøre deres
 Bøn til Gud, og formanede dem, at de vil
 de sig mandelig bevise imod deres Fiender, og
 komme deres Eed i hu, de havde foret deres Her
 re og Konge. Og derover sagde Præsten dennem

Afløsning til, som alvorlig fulde til Gud med en stadig Tro. Herefter kom de til deres Fiende, hvor han og fik sin Bane og dødelige Saar, og udi det ene Been, og et udi sin Venstre Arm, dog stod han frimodig op tiltraadde Folket, at de mandelig stode deres Fiender imod. Men der de nu bleve skildt fra hverandre, da kom Barfæren og vilde forbinde Hr. Herluf, førend nogen af de andre som vare saarede: Men da befalede Hr. Herluf, at han først skulde forbinde de andre, som vare saarede, og siden komme til sig. Her maa man see et oprigtigt Hierte, og en ret Kiærlighed til sin Næste. Han stod med sine Saar, Blodet forrandt hannem, dog vilde han at de fattige Kriugsmænd og Raadsmænd skulde først forbindes. Det var vel en farlig Fortovels, men det var et oprigtig Mod og christelig Kiærlighed, disse Tegn, som kunde ikke være af Kiød og Blod, thi hver haver naturligen sig selv kiære end en anden, men var visselig af Guds Aand, hvortil den der regierede hannem baade til Land og Vand.

Der Sal. Hr. Herluf noddet til at gibe sig hiem, for sin Svagheds Skyld, kom han til Dragse, og hans kiære Broder Hr. Byree Trolle foer ud til hannem, og lod hannem føre ud af Skibet. Der han nu kom til Risbæghavn, vilde han ikke lade sig enten bære eller age til sin Gaard, men han gif hos sin Broder, med sit Sværd paa sin Axel, ligesom han intet har.



baade Skadt, og fuldtes de baade ad, ind til Frue Birriche Gise paa deres Gaard.

Som han nu var hjemkommen, brugte han Middel og Raad, som Gud haver dertil skicket, og befalede sin Sag den almægtigste Gud i Haand, hvad heller han vilde have det til Livet eller Døden.

Nogle Dage derefter kom jeg til hannem, og talde med hannem om hans Saligheds Sag, og vilde trøste hannem, da fandt jeg større Trost af hannem, end jeg kunde give ham; Men paa det Frue Birriche ikke skulde agte, at han betede sig til at fare til sin Liære Kellersmand, bad han mig, at jeg skulde tale Latine, og da foresaab han selv de besynderligste Stykker af den heilige Skrift, med hvilke han trøstede sig: i Besynderlighed brugte han disse Sentenser: Paulus siger: Det er en vis Tale, og værd at holde af, at Jesus Christus er kommen udi Verden at giøre Syndere salig. Item Naaden er større end Synden, it. Jesu Christi Blod renses os af alle Synder, it. om nogen synder, da have vi en Talemand udi Himmerige, som er Jesus Kristus den Retsfærdige, it. af Davids Psalmer, saige ere alle de, som forlade sig paa hannem, o. s. f. Denne Prædiken, sagde han tidt og ofte, som hedder Jesus, vil jeg beholde udi mit Herte, og vil videre ikke bemøde mig. Han er mig

M m 5

nos,

noft, hos hannem vil jeg blive, og hannem vil jeg befale Liv og Siæl; Han bad mig og bemelig, at naar det skulde være med hannem, at jeg blive skulde hos den lille Prædiken *Jesús*, og ikke vilde give hannem meere fore.

Udi de Dage som han saa laae, faldt der adskillig Tale ind; iblant andet talde han om dennem, som forholder at gjøre Poenitens til deres Døds Stund, og meente at Sygens *Plætt* hed fanger een vel saa meget at tage vare, at han ikke meget kand tænke paa Poenitens, meente og derfor, at være alle raadeligt, at de berøbe sig i deres Velmagt, saa som de vilde give og tage, som man siger.

Han sagde og iblant andet; Der er ingen Ting jeg vilde nu længer leve for, end at jeg maatte komme vor nye Skole til Gang, men jeg vil dog den befale den almægtigste Gud, han skal det vel Raad efter sin allerhelligste Villie.

Vi komme ogsaa i tale om hans Folk, som fruer og Piger, Hofmænd og Dreng, og gav han dennem alle gode Bidnesbyrd, og sagde til mig: Doctor Niels! Jeg haver gode Tienere, jeg kand ingen af dennem kende, de have tiemt mig, og min fiære Hustru trossigen og vel; Jeg veed ikke andet, end at de ere gode *frue*

frøgtige, Gud være med dennem allesammen
Amen.

Om ottende Dagen førend han hensov udi Herren efter Prædiken, og efterat han var be- soimet, som Blodet havde forløbet hannem, og var oplagt paa Sengen, da taledes han til Frue Birriche Gise, som stod for Sengen og sagde: Birriche Hustru! Du haver været min Hustru udi alle Maader, all den Stund vi have været tilhobe, som en god Christen Danne-Quinde, den almægtigste Gud han skal vel rigeligen belønne dig. Der Frue Birriche disse Ord horde, sprang Taarene af hendes Øyen ned paa hendes Bryst og paa Jorden, og sagde hun til hannem: Herluf! Vdi siges I saa? have I nu intet Haab til Tilfreds? Hr. Herluf svarede min kiære Hustru vær tilfreds, mig skader intet, det bliver vel snart got, giv dig ifkun tilfreds, vor Herre forlader os ikke.

Anden Dagen derefter, som var om Tiirsdagen annammede Hr. Herluf og Frue Birriche den hellige Madvere. Derefter sagde han os, paa hvad Dag at han skulde affeides fra denne Verden: Paa Mandag, sagde han, da bliver der en stor Forvandling paa min
Op

Syge, saa at jeg hverken skal plages af Gode eller Kuld meere. Det sagde han om Onsdagen, Fredagen og Lørdagen førend han døde om Mandagen, efterat han havde sagt dette.

Der Mandagen nu kom, som han havde sagt sig at skulde faae bedre, da skikkede man Bud aarle om Morgenens der Kl. slog tre, til K. og B. Mand Christopher Mogensøn, at han skulde komme til sig. Der han var kommen, da lod han dennem løfte sig af Sengen, og sætte sig paa en Stool, hvorpaa han blev siddende indtil han gav sin Aand op.

Der Klokken havde slaget Eyb, lod han Barstøeren forbinde sig, endog han sagde, det havde intet paa sig. Derefter blev han alt meere og meere svag, dog han aldrig sulkkede, eller stonede udi sin bittere Krankhed. Han talte med mig, dog kun faa Ord, og nævnte sin Frelsermand tit og sagde: Jesu vær mig naadig, og holdt det saa ud indtil Aftenen, at Klokken var ober ni.

Derefter sad han og sov, ligesom han havde været et sund Mennecke. Men en liden Stund, ved en firrings Time før han gav sin Aand op, blev

bruste hans Øyen, og derefter drog han et langt Suf, ligesom et Menneſke udi en naturlig Sovn: Siden blev han ſiddendes og ſov ſtille ligesom et Barn, og dermed roligen henſov udi Herren, ſaa at hverken Mund eller andre Lemmer rørde ſig noget, ſom dog pleyer at ſkee med mange naar de henſove.

Saa ſee vi at hans Endeligt var ligesom hans Levnet, Gud regjerede hannem der han levede, han var og hos hannem i hans Døds Stund. Saa kand det aldrig feyle, at den jo veer vel, ſom lever vel.



En Liggprædicken

som stede

udi

Erlige, Belbyrdige oc Salige

Bernard **B**ulb

til Abierrig,

Rongel. Majests. Hovitsmand paa Gulland,
hans Begræffuelse, som stod i Visbye den
30 Oct. Nar efter Guds Byrd 1607.

aan

Lauritz Nielsson Skanning.

S. P. G.

Printet i Rispenhaffn hos Henrich Waldkirch
Mar 1610.



* * *

Author til denne Klage-Tale Laurig Nielsen Skaaning, der paastaaer sit Sted blandt de forrige Eiders Skialdre, har i Niim forfattet Fortalen til dette sit Arbejde, som tre Aar efter dets Fuldferdigelse slap ud fra Bogtrykkerens Presse. Udi samme temmelig videløstige Niim opførte han til den afdøde Germand Juls efterladte Hustru den X. og B. Frøe Marine Jul til Røfstrup denne Klage-Tale.

Texten er taget af den 84 Psalme: Min Siæl lenges og begierer inderlig at komme til Herrens Forgaard; Mit Liv og min Siæl glæder sig i den levende Gud; Thi Fuglen har fundet et Huus og Svælen sin Rede, at legge deres Unger udi, som er dit Altære Herre Zebaoth min Konge og min Gud. Salige ere de som boe i dit Huus de love dig der evindelig Sela.

Udi Indgangen skriver Forfatteren saaledes: Endog at det hielper intet til de Dodes Salighed, hvorledes eller i hvad Maade man handler med deres Legemer: Dog alligevel haver den christelige Kirke altid villet, at man dermed skulde holde gudelige Ceremonier, og at der skulde i fremme Christnes Begravelse være en ærlig Forsamling.

ling tilstede, paadet at de som ginge under Baad
ten og bære Liiget, saavel som de dermed fulgte,
kunde have Døden i Tanker, og derved minde sig
paa dette Livs Elendighed og Korthed, og betænke det
store Glæde de i det andet Liv skulde nyde, naar
de levede gudsfrygtig, omendstrent de her legges
i Graven, ligesom Sæden der bliver saet i
Jorden.

Med saadanne gode Tanker, vilde de gamle,
at vi skulle omgaaes, naar vi forsamles at følge
nogen af vores Salige Afdøde til Graven, hvor
være de og har berømmet, at de Stedet, som de
Døde begravnes paa, skulle være ved Kirken el
er i Kirken, hvor Guds Ord bliver prædiket om
Sonden og Døden, som er Syndens Sold,
og hvorledes vi ved Christum fra begge ere be
friet.

De gamle Ebræer have kaldet de Dødes Gra
ver de Levendes Huse, fordi de skulle igien op
staae, og derfor have holdet ad i deres Tid saa
vorne Ceremonier med de Dødes Begravelse:
at naar de komme med Liiget paa Kirkegaarden,
stod og i Kirken, der som Graven var, da gik
Presten derhen, som Liiget skulle sættes, og saae
paa de andre Israeliters Graver, som
deres vare, og sagde: „Løvet være Herren vor
Guds, som haver skabt eder, som haver spist
og næret eder, som haver opholdt eder, den
Nu „Stund

1753.

„Stund I vare i dette Liv: han ved alles eders
 „Taal, hvor mange og hvo I ere, han skal og
 „opvække eder paa den yderste Dag.“

Naar denne Taksigelse var giort, da begyndte
 Præsten en Liig-Psalme, og Folket tog strax i
 med, sang og lovede Gud for sin Barmhertig-
 hed, Sandruhed og Retfærdighed, at ingen
 med Nette kand sige til Gud: „Hvad gjør du?
 Naar de havde sunget halvparten af deres Liig-
 Sang, saa holdt de stille, tog saa Liiget af Baar-
 ren, og satte det ned i Graven, begyndte saa si-
 den at siunge den anden halve Part af Liig-Psal-
 men udi saadan Mæning: „Denne er aii Ver-
 „dens Bep, kommer og forsamler eder, og bes-
 „viser alle og hver Barmhertigheds Belgiernin-
 „ger, hans Stæl hviler i Fred, lader hannem
 „ligge i Fred, lader ham sove i Fred, han skal
 „opstaae i Fred.“ Efterat Liiget saaledes var
 begravet, saa vendte de sig mod Osten og sagde:
 „Lobet være Hertzens vor Guds store Navn, som
 „skal fornye Verden, og gjøre de Døde levende
 „igien, og siger alle Amen!“, og naar de ginge
 udaf Kirkegaarden hjem igien, da røpte de Urtet
 op med Jorden, og strødde dem efter sig paa Kir-
 kegaarden, paamindendes hverandre indbyrdes,
 at de vare Jord, og de skulle blive til Jord igien.
 Herre! sagde de: „Vi ere alle dine Hænders
 „Gjerninger, du er vor Skabere, vi ere dodes
 „lige, du lever og regneres evindelig.“

Naar

Naar de vare komne hjem til Huset igjen, som siget var udbaaret fra, da haver de trøstet den Aldodes Slegt og Venner og sagt: „Lovet være den Herren vor Gud, som er alle bedrøvede Hjerters Husvalere, lovet være hans Navn til evig Tid, „ og efterat de havde sat sig til Bords, holdt de deres Benedicite, eller Bordslyse saaledes: Tjeneren begyndte og sagde: „Lader os takke den, som er de Bedrøvedes Trøstere, „ Folket svarede: „Lovet være den, som trøster de Bedrøvede, af hvis gode vi æde og leve, lovet være den, og lovet være hans Navn, som bespiser den gandske Verden med Naade, Godhed og Miskundhed. O Herre vor Gud! trøste alle dem, som ere bedrøvede i denne Beskræbelse. „

Prædikanterens Ord angaaende denne Landsskeres Herkomst og Ahner, Fødsel, Levnet og Afgang af Verden, ere disse: Denne Erobrer og Velbyrdige nu Salige Mand Hermannd Jul er fød paa Abierg, der man skrev var efter Guds Byrd 1548, af E. Velbr. og samme Forældre.

Hans Fader var den E. og B. Mand Niels Jul til Abierig. Hans Moder var Frue Christen Lunge, Et. Hr. Ove Lunges Datter til Tiersbæk. Hans Farsfader var E. og B. Mand Sal. Enevold Jul til Abierig.

vig. Hans Farmoder var Frue Inger Stemnings, Cal. og B. Hermand Stemnings Dotter til Bavelse. Hans Morfader var E. og B. Mand Hr. Ofve Lunge til Tiersbek, Ridder. Hans Mormoder var Frue Anne Friis, E. og B. Henrich Friises Dotter af Skoldvigaard i Land Holsteen.

Der Uelig og Velbyrdig nu Sl. Hermand Jul var kommen til den Alder, at han var besvem til at læres og optugtes, da haver hans Velbyrdige Forældre sat ham til en Præst ved Abierrig, som haver underviist ham i at læse og skrive paa et Aars Tiid. Siden haver han været udi Viborg udi Jylland, og der gaaet i Latinse Skole.

Der han var kommen fra Skolen hjem til sine Forældre igien, haver de nogen Tiid derefter sat ham til E. og B. Ifoer Stram til Dolsbjerg, hos hvem han haver været paa andet Aar. Siden er han forskreven til Uelig og B. Mand Peder Munch til Estvedgaard, og tiende ham en kort Tiid for en Dreng, og der Fenden begyndte imellem Danmark og Sverige, og velbemeldte Peder Munch skulde foreyse paa samme Tog, er han forskrevet hjem igien til sine Forældre, estendi han paa den Tiid var kun et ungt Menneske.

Som

Som han nogen Tid havde været hjemme, havde hans Sal. Forældre siden forskrevet ham til en artig og Velbr. Mand Kiffeng Jul til Besøgsmand, og tierte saa hannem for en Dreng, og all den Stund Feyden varede imellem Danmark og Sverrig, men der Feyden var endt, besøgte den Sal. Mand sin Afsteed fra Velbr. Kiffeng Jul, drog saa Udenlands, hvor han havde forsøgt sig paa adskillige Stæder, og tierte saade udi Tydskland, Frankrige og Ungarn; Han har og der sammesteds forsøgt sig udi Arigen, baade hos Forster, Grever og Herrer paa nogen Tid lang, og imidlertid forholdt sig kristelig og vel, som hans Pas og Bidnes nok som formelder og uddiser.

Der han nu saaledes paa niende Aar havde forsøgt sig udi fremmede Lande, befom han Budskab og Skrivelse fra sine kiære Godfænde, at Gud havde borts kaldet hans kiære Forældre, hvorover han strax tog sin Afsteed fra sin Herre Greben den Gucken, som han paa den Tid tierte, og begav sig strax hjem til sit Fæderneland Danmark igien, hvor han indtog sin Fædernegaard Nabergerg, og der eenlig holdt Huus en kort Tid.

Som den Sal. Mand imidlertid sad saa ene paa andet Aars Tid, gaf Gud ham i Ginde, at han vilde begive sig i den bellige Egtfæls Stat, hvor

hvorfore han efter sine Velbyrdige Godskendes og Benneres gode Raad, haver ombedet og begiært Kærlig og V. Jomfrue **Marrine Jul**, K. og V. **Jens Juls** Dotter af **Alsted** til sin egte Hustru, og blev de egte-viet tilhammen paa **Alsted**, Søndagen næst for **St. Hans Dag** Midtsommer, det man skrev Aar efter Guds Byrd **1577** udi hans Alders ni og tyvende Aar.

Og som den Sal. Mand altid forholdt sig sine Bestillinger ærlig, tro og vel, haver **Sal. og høn** lovlig Ihukommelse Kong **Friderich den Anden**, da han hørte og erfarede den Sal. Mandes Opriktighed, Fromhed og Forstand, undt og foreleent ham med tvende hans Naades Huuse og Forleeninger, som var først **Callundborg Slot**, hvilket den Sal. Mand havde i Forleehning i syv Aar paa **Syvende**, dernæst **Dræholmsslot**, hvilket han havde i Forleehning i **Syv** Aar paa **Ortende**.

Der den Sal. Mand i disse **fiorten** Aars Tid havde forholdt sig troe og vel, haver Kong **Christian den Fierde** foreleent ham med **Wisborg Slot** og **Gulland**, hvor han har været hos os i tolv samfælde Aar paa det trettende, saa det er tillsammans syv og tyve samfælde Aar, at den Sal. Mand haver havt Kongl. Majest. Forleeninger, og dennem har han imidlertid med Fromhed og Forstand regieret og forestaaet saa vel,

vel, at hannem gives Lov, Ære og Tak af alle Kongens Undersaatter udi samme Forleeninger, Raadet af Borgemeistere og Raad, Borgere og Indbyggere udi Kjøbstæderne, som af Kongel. Majest. Bønder og Tjenere, baade i Danmark og desligeste her paa Gulland, hvilke han har regieret med Lov og Ret; Han gav alle og enhver god og christelig Besteed, med all Fromhed og god Lempe, og lod sig finde villig og hielp mod alle, som havde hans Raad og Hielp besøgt; Han østte Fred og Rolighed, og beflittede sig derudi, som alle og hver godt Folk bitterlyst er.

Med hans kiære Hustrue levede han et gudfrygtig, Kiærlig og sandrægtig Egteskab, fra først til sidst, saaledes som to christne Egtefolk sommes i alle Maader. Gud velsignede dem i samme Egteskab med otte Børn, fem Sønner og tre Døttre, af hvilke de tre Sønner og to Døttre, allerede for deres Sal. Faders dødelige Afgang, ere gaaet ud af Verden, og varede det deres Kiærlige Egteskab i alt, udi tredive samfede Aar.

Denne Sal. Mand er bleven syg i Løverdags forgangen fiorten Dage, som var den 10 Oct. Natten imellem Løverdags og Søndags. Om Søndags Morgen stod han op, og gjorde sig rede at ville gaae til Kirke, gik derfor ind i sit

Kammer efter sin Sædvane, som han daglig pleyede, at gjøre sin Bøn til Gud, men som han begyndte at oplæse samme Søndags Epistel og Evangelium, med Collecten og Bønnen, paa Kom ham en heftig Kuld, som betog det gandske Legeme. Han tog derfor sin Bog med sig og gik ind i Fruer-Stuen, og satte sig for Tiden, paa det han kunde fuldkomme sit Forsæt.

Der det var Tiid at gaae i Kirke, sagde han til sin Frue, at han vilde blive hjemme, bestrøgendes at noget skulle ham i Kirken tilkomme, bad derfor sin Frue med de andre at gaae i Kirke, haabendes at det imidlertid skulle blive hedre med ham. Der Prædiken var ude, meente den gode Frue, at han skulle være i sit Kammer og at Kulden skulde have forladt ham, men da var han gandske gaaet til Sengs, og saa saa stille hen under Guds Billie taalmodig indtil om Onsdagen derefter, da han lod til sig kalde sin Siælesørger, som trostede ham med Guds Ded om Kaarsets Hemmelighed, hvorpaa han svarede: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet.

Dagen efter kom atter hans Siælesørger til ham, og formanede ham til en christen Taalmodighed, da iblant andet bekiendte han Mennezens elendige Vilkaar i dette Liv, og der han blev tilspurdt, om han fornam sig meget soag, *vise*

vilde han ikke aabenbare det for hans fiære Frues Skyld, men sagde: Det bliver vel godt, men i hendes Fraværelse bad han Gud om Naade og sagde: Gud være mig Synder naadig, og trøstede sig med det hjælperige Sprog: Saa elskte Gud Verden ic. og andre flere Sentenser, brugte tit disse Ord i sin Svaghed: Naar Dynene brister og Synen forgaaer ic. saldt saa noget derefter i Søvn, og der han opvaagnede befalede han sin fiære Frue og Børn Gud i Vold, og bad hun vilde synge for ham dette Vers: Hvad Land os komme til for Nød ic. Anden Dagen efter kom atter Præsten til ham, til hvilken han sagde: Allrig havde jeg edet bedre Behov end nu, og blev han da strax deelagtiggjort i det højbærdige Sacramente, og sagde enten jeg lever eller døer, saa haver jeg stor Trost deraf.

Hvad hans Skriftemaal er anlangende, da anspillede han sig deri som en Christen, og lagde sine Siænder sammen og sagde: Jeg troer Syndernes Forladelse, Legemets Opstandelse og det evige Liv, og da Præsten forelæste ham om Himmeriges Glæde, begyndte han høyt at synge: Hellig, Hellig, Hellig er du Herre Gud Zebaoth, kort derefter føntes han at slumme, men som Dødsens Søvn nærmede sig, sov han sødelig hen udi hans Alders ni og halvtrediesiendeyvende Aar. 3 Textens Forklaring findes intet synderligt, uden at den Gal. Mand

roses meget for sin Gudsfrugt, hvorom Aulhor skri-
 ver saaledes: Denne Sal. Mand havde Guds
 Ord kjær, læste og hørte det gierne, som gier-
 ne did, og lod sig der findes, hvor Guds Ord blev
 prædiket og kundgiort, og i den christen Forsam-
 ling takkede og lovede Gud, og gav andre godt
 Exempel til at søge Kirken, og høre Guds Ord;
 Han elskte ogsaa Davids Psalter, som han og
 holdt Psalteren for sin Haand-Bog, i hvilken
 var saa meget reent Papiir, hvorpaa han selv
 med sin egen Haand havde skrevet alle Søndags
 og Fæstets Epistler og Evangelier med deres Col-
 lecter eller Bonner som dertil høre, og gierne læs-
 sede derudi.

Tilfaldt har Forfatteren føyet ved denne sin
 Klage-Tale, den 33 Davids Psalme paa Vers,
 saaledes at Begyndelses Bogstaverne af hver
 Strophe, fremvise eller udgiøre den Sal. Herre
 Hermand Juls Navn, som i levende Live, skal
 have elsket samme Davids Psalme frem for no-
 gen anden.



Det

Det brendende og skinnende Lys,
Det er:
En troe Lærere, i sit Embede og Væ;
Beskreven af
Dan. XII Cap. vers 3.
Hvilke Ord

udi
Den Erværdige, Hæderlige og
Hønlærde Mands

Mag. Erick Oluffson
Sorm,

Sogne-Præst til Vor Frue Kirke udi Kjø-
benhavn, og Probst over Skokkelunds Her-
ret, hans Liigs hæderlige og sørgelig Begiangelse,
blev den 11 Junii 1667 udi Vor Frue Kir-
ke i Kjøbenhavn, udi en Folckerig For-
samling fremsatte og forhandlede

af
Michael Henrichson,

Sogne-Præst til St. Nicolai Kirke Sammenleeds.
Printet i Kjøbenhavn af Christian Wering Acad.
Bogt. Aar 1669.

* * * *
* * *

Til Hr. Torms efterladte Enke, Søster
Oluffs Datter Worm, samt hendes
Børn og Svoger, har Forfatteren over-
leveret denne Liig-Prædiken med en Fortælle. Udi
Klage-Talen fremføres følgende om den Af-
des Liv, Levet og Endeligt.

Hr. Torm var bærnfød udi Salling i Jyl-
land, udi en Bøe kaldet Lille Torum, lige-
gænge udi Torum Sogn, Aar efter Christi
Fodsel 1607 den 13 Sept. af ærlige, egne For-
ældre. Hans Fader var Ærlig og Belagte
Mand Oluf Jansøn fordum Kirke-Værger
Sammesteds, og siden Indvaaner og Borger
udi Skive. Hans Moder var Dorete Chri-
stens Datter, som var den hæderlige, nellær-
de og Gl. Mand Hr. Christen Jansøn Som-
mer, Sogne-Præst til Junger og Torum
Sogner, samt Probst over Nørre og Hærre
Herret hans Datter, hvilke begge ere hensevnde.

Af hans Forældre, blev han hjemme efter hans
Alder, opdraget udi Gudsfrøgt, og lærte sin Bør-
ne-Lærdom indtil hans Alders ottende Aar, da
de sendte hannem fra sig til den Latinske Skole i
Nytkjøbing udi Nørre, hvor han var udi fem
Aar, nemlig til Aar 1620, da han efter sine fors-
be-

benebnte Forældres Raad, begav sig til Vibor-
 rig Skole, for der videre at fortsætte sine begyn-
 ne Studeringer. Her var han udi syv Aar, og
 anstillede sig med Gudsfrugt, Skikkelighed og
 Flittighed saaledes, at han Aar 1627 af sin Sko-
 le-Mester den hæderlige og høylærde, nu Salig
 Mand, Mag. Christen Aalborrig Rector
 Scholæ Sammesteds, blev kiendt dygtig til at
 demitteres fra Skolen, og kom saaledes med et
 berømmeligt Skudsmaal samme Aar hid paa den
 Kongel. høye Skole, hvor han efter foregaaen-
 de Overhørelse, blev indskrevet udi det hæderlige
 Studenters Tall, da Doctor Hr. Johannes
 Paulsen Kesen Biskop over Siellands Stift,
 var Rector Magnificus og Mag. Pedet
 Gelsstrup Logices Professor var Decanus, og
 udvalgte han sig til Privat-Præceptor den me-
 get ærbørdige, hæderlige og høylærde Mand nu
 Sal. Doctor Jesper Brokmand, da offentlig-
 ge Lærer i den hellige Skrift, og siden Biskop
 over Siellands Stift.

Efter som han ved daglig Gudsfrugtighed, Ær-
 barhed og Flittighed beviiste sig at være en ret
 Academisk Borgere, ikke uden sin Priv. Præ-
 ceptors synderlige Behag, er han og af hanners
 Aarer efter at han var kommen til Academiet,
 antagen til at undervise K. og Velbr. nu Sal.
 Jens Raas, som da laae udi Sal. Doctor
 Brokmands Huus, saa og hans egen Son
 Sal.

Sal. Christian Brokmand, udi hvilken **Be-**
stilling han saaledes forholdt sig, at Doct. Brok-
mand ey holdt nogen bedre at recommendere den
Høyædle og Velbaarne, Strenge Herre og **Can-**
kler Sal. Christian Friis til Kragerup, som
da udi bemeldte Brokmands Huus lod sin
Søn E. og V. Christian Friis informere, og
forblev hos hannem udi tvende Aar, udi hvil-
ken Tid, han lod sig dette være meest angelegen,
at den hannem anbetroede Velbr. Unge Mand,
baade i Guds frygt, Lærdom og Dyder kunde
tiltage.

Derefter blev han med Villie og Venkskab for-
lovet at reyse Udenlands, sine egne **Stude-**
ger at opvarte, for at gjøre sig beqvem til at
se sit Fæderneland; Han kom først til **Leiden**
udi Holland, hvor han med Gliid horte og
spurdte til Raads de vidtberømte hæderlige og
høylærde Mænd **Salmasium**, **Heinsium** og
Burhornium, og for at naae nogen **Fulde-**
kommenhed udi det Mathematiske Videnkab, hør-
te han **Solium** og **Zortensium**, men til **Am-**
sterdam **Wosium** og **Barlaeum**, hvilke han
alle, for sin **Skikkeligheds** og **Slittigheds** **Skyl-**
var synderlig fiær.

Derefter blev vores **Torm** hjemkaldet af **Dr.**
Morten Magon, fordam Biskop udi **Aar-**
huus Stift, til at være **Rector** udi **Aarhuus**
Sto-

Skole, hvilken Tjeneste da var ledig. Men som han uden andre sine Patroners, i Særdeleshed ærværdige Hr. Doct. Jesper Brokmands (efterdi samme mod hannem udi Raad, Daad og Gæmildhed beviiste sig som en Fæder mod sin Søn) hans Billie ey understod sig noget derudi at slutte, indsatte han alting til dennem, og i største Lydighed underkastede sig deres Billie; Da han og efter afslagde Takseise til forenævnte Biskop, begav sig til England, hvor han en temmelig lang Tid opholdt sig, og der betiente sig af de Skrifter, som findes i de skønne Bibliotheker udi London og Oxfort, gjorde sig og kiendt med de berømmelige Mand Prideaux, Johannes Bambray og Gravius.

Derefter begav han sig til Frankrige og ankom til Paris, hvor han opholdt sig paa tolvde Aars Tid, baade med at lære af andre, og lære andre, holdt og flittig Omgjengelse med de lærdeste Mænd der paa Staden, nemlig Myrdapius, Morino, Mersenno, Erigonio, Robertvallio og Ciriaco, hvilke alle holdte hannem i stor Agt, for hans besynderlige Gudelighed og Vindskibeligheds Skyld, saa og berømmede ham paa det høieste. Hvorudover de offentlige Lærere paa denne høye Skole recommederede ham til Forfremmelse hos den Høvedle, Velbaarne og Strenge Herte Hr. Cankler

576 Mag. Eric Oluff. Torm.

ler Christian Friis til Kragerup, dette Kongelige Academies, næst Gud og Kongen, høyeste Patron.

Aar 1635, blev han ved Hans Kongel. Majestet Salig og Høyloblig Ihukommelse Kongs Christian den Fierdes naadige Brev og Befaling, hjemkaldet til at være offentlig Lærer i Matematikken, hvilken allernaadigste Befaling, udi allerførste Underdanighed at efterkomme, han strax begav sig paa Rejsen, og efterat han den 12 Aug. 1636 lykkelig og vel var hjemkommen, var han den 21 Oct. paa Studiegaardens øverste Hørefal offentlig til Ords, og den 27 Dag i samme Maaned aflagde han sin Ed.

Aaret derefter blev han Magister Philosophiæ, da Hr. Mag. Wolfgang Rhumann offentlig Lærer i Logic var Decanus, blev og samme Aar af Høybemeldte Kong Christian den Fierde anbefalet, at have indseende med det vunde Astronomiske Taarn udi Landemerke, som da stod udi Bygning, i hvilket den uslignelige Mathematici Sal. Hr. Tyge Brahes Instrumenter, skulde sættes. I denne ham naadigst anbefalede Inspection, lod han see saadan mere Klug Skid og Skarpsindighed, at han forhvervede sig hos Hans Majest. særdeeles Kongl. Naade, og hos andre fornemme Mænd indlagde han sig stor Berømmelse.

Aar

Aar 1640 begav den Sal. Mand sig udi Egetestfab med den hæderlige, dyderige og meget gudfægtige Pige Søster Olufs Dorret Worm, som var en Dotter af den vidtberømte Salig Mand Doct. Oluf Worm, fordum offentlig Lærer i Læge-Konsten her paa Academiet, og blev deres Bryllup holdet her i Kiøbenhavn den 28 Julii, som var den 4de Søndag efter Trinitatis; I samme Egetestfab som varede syv og tyve Aar, ringere een Maaned, haver Gud velsignet dem med tvende Sønner og lige saa mange Døttre, hvilke med deres bedrovede Kiære Moder sørgeligen igienleve.

Aar 1641 blev den El. Mand det Philosophiske Facultets Decanus, og meddeelte samme Aar 32 (*) unge Mænd Titulen af Baccalaureus, som var og nogle Aar Bibliothecarius og Professor ved Academiet, og i sit Lære-Embede gjorde han alt hvad han burde, baade med at læse offentlig og disputere.

Da vores Kiære Fæderneland, Aar 1645 usformodendes blev oversaldet, og man havde enten ingen eller ingen Forhaabning om, at Stierne-Egtes-Konsten skulle kunde fortsættes hos os udi samme Flor og Anseelse, som den allerede var

D o

be

(*) Der meldes, at han confererede 32 Tit. Baccal., men i det Programma som følger dag efter Liig-Prædicationen staaer det 37.

begyndt, blev hannem tilbudt af Rectore Mag. nis. og Professorerne, dette Vor Frue Kald, som da var ledig (*) hvilket han og, eftersom han alt i mange Aar havde forfaret sine kiære Medbrødres Yndest og Velvillighed imod sig, den han og videre forsikkrede sig om, efter Guds Paakaldelse som et Guds Kald antog, og haver den samme Kald, som Sogne-Præst og Provst været 20 og tyve Aar, saaledes forestaaet, at han alligevel han er død, lever dog hos os ved et uddødeligt Navn, som han haver efterladt sig en evig Anmindelse.

Den Sal. Mand savnes billigen med største Enferde, efterdi han altid haver elsket og frygtet sin Gud, beviiste sig som en retskaffen Sørger og Sørgere baade inden og uden Kirken, draget faderlig Omsorg for den hannem anbettede Hiord, straffet og formanet i Tids og Urtids, og skedse med Jorighed i Bøn og Paakaldelse med

(*) Der fortælles, at da de Højlarde og vare enige i Confessorio, om hvem de vilde kalde, skal Torm som den Tid kun havde maadelig Indkomster, blev foreskillet dem, at han kiendte en aandsk Person, som de og alle kiendte og tillige vilde give ham, at give ham deres Stemmer; Som kunde tænke han mente sig selv dermed, søgte de derfor det, og hørte derpaa med Forundring, at han sagde det var sig selv, som han fik Kaldet.

Mose staaet i Gabet og afvendt Guds overhængende Bredde. Han var sandru i Ord, hellig og ærbar i Omgjengelse, foragtede Verdens Forsængelighed; Han har for alting æret Kongen, som næst Gud havde ophøjet hannem og hans Børn, og med tilbørlig Respect elsket sin Øvrighed, Sevmt sig miskundelig imod de Fattige og Nødlidende, elsket og agtet sin Hustrue, opdræget sine Børn vel, beviist sig huldelig mod sine Slægt og Venner, og i alle Maader søgt at tjene sin Næste; Hans Død er des Aarsag saa meget meere begravdelig, som hans Omgjengelse i Livet for dennem, der oprigtig uden Passioner vil komme derom, var tekkelig og behagelig.

Anlangende den Sal. Mands Sygdom og Afsked fra Verden, da er han, som ellers syntes at være af en meget god Legemes Bestaffenhed, og altid havt en god Helbred, meget hæftig forleden den 6 Febr. bleven syg, og skiont af det Medicinske Facultet her i Staden, alle tienlige Midler bleve brugte, hialp det dog intet, men han blev Dag fra Dag meere udmattet, des Aarsag han nok sluttede at hans Frastillelises Strand ey var langt borte, og derfor holdt sig, som han tilforn havde giordt, til Gud med Bøn og Paakaldelse.

Han takkede Gud og Kongen; Gud, som saa underlig fra hans Ungdom op, havde hiulpet

580 Mag. Ericke Oluff. Torm.

pet ham, og ophøjet hannem; Kongen, som naadigst havde anseet hans lange og troe Tjeneste i saa mange Aar, og behaget, at kalde hans Søn den hæderlige og høylærde unge Mand **Ericke Oluff Eriksøn Torm**, til at være offentlig Lærer i det Hebraiske og Syriske Sprog, her paa den høye Skole, hvorfore han ønskede, at Gud vilde velsigne Hans Kongel. Majest. og det Kongl. Huus med evig Velsignelse.

Siden laae han steds i all sin Sygdom ^{trøst} modig og stille, indtil den 2 Junii 1667, som var hellig Trefoldigheds Søndag, da han, om Morgenen tiilig imellem 4 og 5, efterat han ^{for} nogle Dage tilforn havde communiceret, og taget Afsked med sin Kone og Børn, hensøb.

Hans gandske Leve-Tiid var ni og halvtrediefindstyve Aar, otte Maaneder, to Uger og nogle Dage. Han var offentlig Lærer paa den høye Skole udi ti Aar, men Proffst og Præst udi to og tyve Aar.

I Anledning af denne lærde Mandes Død, er et Programmata udgivet under Doct. ^{Hans} Svanes, Præsens udi Consistorio, Kongel. Majests. Raad, Erke-Biskop, ^{Hans} Navn, samt Mag. Matthias Soffes ^{d. f. d.} miens da værende Rector. ^{Handb.}

I færd

3 samme Programma opregnes den afsøde
Sr. **Erick Torms** Skrifter, der alle bidner om
den Afsødes Lærdom, disse vare:

1) Disquisitiones ex universa Mathesi de-
promptæ, quibus Analytica Vietæ primus in
hac Academia illustravit. Havn. 1636. in
4to.

2) Disquisitiones Mechanicæ duæ de Instru-
mentis Mathematicis, quibus Globi Tycho-
nici usus ostenditur. Havn. 1643. in 4to.

3) Disputatio de *καινῶν ἐννόμις*. De men-
suris. Havn. 1642. in 4to.

4) Antiquitatum Danicarum Sermones
XVI, ex Jo. Aventini Bojaricæ Historiæ Lib.
I. & Comment. Jo. Lyschandri. Havn. 1642.
in 4to.

5) Effigies Regum Danorum annexa Chro-
nologica & Compendiosa Rerum Gestarum
Narratione. Havn. 1640.

6) Adskillige Liig • Taler holdne over Sr.
Jens Søg, Ridder, og Frue Medea Ros-
senkrantz, Sr. Cantpler Sehesteds; Ligeledes
over Frue Ingeborg Ulffstand, gift med en
Do 3 Wind,

582 Mag. Eric Oluff. Torm.

Wind, og over Silla Antonii Dotter, Doct.
og Biskop Brokmands Kone.



En Liggprædicken,
som udi
Erlig og Belbyrdig, Salig
Jomfr. Marine Søgs
hederlige Begravelse, udi St. Michels Kirke
i Slagelse, den 13 August. Ao. 1610.,
blev forhandlet

af
Christen Christensøn Winter
Prædiker til Andvorskov Slot.
Jacobi I.

Salig er den Mand som lider Fristelse, thi efter han er
prøvet, da skal han have Livens Krone, hvilken
Gud haver lovet dem, som hannem elske.

Printet i Kiøbenhavn hos Henrich Waldkirch
Aar 1611.

* *

* * *

Denne Liig-Prædiken er tilegnet den Af-
 des Svoger Hr. Ebbe Munch til
 Fielbrov, Kongel. Majestis. Befals-
 nings Mand paa Andvorskov og Korsør
 Slotte, som havde den Afdodes Søster Fru
 Sigel Høg til egte. Forfatteren viser adskilli-
 ge Kors et Guds Barn maa udstaae, hvilke han
 dog henfører til 2de Slags, nemlig 1) Ind-
 vortes, saasom naar et Menneske besværes af
 Syndens rette Kundskab, Samvittighedens Fels-
 ven, Guds store Brede's Fornemmelse, og af
 Mangel paa livagtig Trøst, Hjertes Banghed,
 til Exempel herpaa fremfører han Adam, Job
 og David. 2) Taler han og om det legemli-
 ge Kors som Menneskene maa taale, saasom,
 Forkælgelse, Armod, Slag, Sygdom, Keres
 Forkleimelse &c. hvortil han og giver tilkiende det
 som man i saadan Nød kand troste sig ved nem-
 lig, at saadant skeer efter Guds Villie, som
 tugter det Barn han elsker. Til sidst trøster Au-
 thor Hr. Ebbe Munch og hans Frue, og gi-
 ver tillige Aarsagen tilkiende, hvorfor han har
 vildet ladet denne Prædiken see Lyset, som frede
 fordi at andre Guds Børn derved kunde opbø-
 ges, saa og til et Taknemmeligheds Tegn for Hr.
 Ebbe Munches Godhed imod ham.

Hr.

Afgangne Jomfrue Karine Høgg var barns
 fød paa Vaang, hendes fiære Forældres Sø-
 vegaard i Jylland af Hr. Stygge Høgg til
 Vaang og Anne Ulffstand. Hendes Fars-
 fader var Jost Høgg til Vaang. Hendes Fars-
 moder var Frue Sigel Bilde, Strenge Ridder
 Hr. Claus Bildes og Frue Lisabeth Ulfs-
 tands Dotter til Løngsgaard. Hendes
 Morfader var E. og B. Mand Grejers Hol-
 tersøn Ulffstand til Doesborg. Hendes Mor-
 moder var Frue Anne Lange, Erik Langes
 og Frue Bege Rosenkrantzis Dotter til En-
 selholm. Hendes Faders Farsfader var E. og
 B. Mand Jacob Estilsøn til Vaang, som
 havde til Forældre, Strenge Ridder Hr. Estil
 Høgg og Frue Mette Banner til Løngholm.
 Hendes Faders Farmoder var Frue Johanne
 Krumpen, B. Biskop Stryge Krumpens
 og Frue Byrrethe Rosenkrantzis Dotter af
 Børlum. Hendes Moders Farsfader var E.
 og B. Mand og Strenge Ridder, Hr. Holger
 Ulffstand til Høkeberge, som var Strenge Rid-
 der Hr. Grejers Ulffstands og Frue Anne
 Brahes Son til Skabersøe. Hendes Mor-
 faders Moder var Frue Anne Podebust, Stren-
 ge Ridders, Hr. Predbisen Podebust og Frue
 Winike Rosenkrantzis Dotter til Krapperoop.

I hendes Ungdom, blev hun af sine Forældre
 holdet i Skole hjemme med hendes aadre Sø-
 skene.

skende, og opdraget til Død og Gudsfrøgt. Efter saadan en christelig Optugtelse udi salig Livdom, haver hendes Forældre, saasom de vel vidste at Orkesløshed føder meget ondt af sig, ladet hende lære at sye, knytte og gjøre andet Arbejde, som var hende anstændig, paa det hun i sin Tid kunde være i Stand til at skikke sit Huus, om hun skulde leve saa længe.

Dette Arbejde øvede hun sig udi hjemme, til hun var ohngefær elleve Aar gammel. Men nu paa syv Aar siden, der Gud havde sat Hr. Ebbe Munch til Fjælbrov og Frue Sigzel Høg til sammen udi Egteskab, haver de have hende hos dem i deres Huus, og som deres eget Barn til all Dyd opdraget: Ikke fordi hendes Forældre jo kunde og vilde beholde hende hjemme hos hendes Sødsfænde: Men efter deres Svogers og Dotters Begiering, hvilke elskede hende meget formedelst hendes fromme og lydige Omgængelse. Hos dem forblev hun stedse, og imidlertid vilde sig mod dem og alle andre, from, dydig og venlig. Men saasom Gud havde hende kjær, behagede han at tilskikke hende, den 16 Junii i Dag en Maaned, Dødsens Sendebud ved en hæftig svar Sygdom, hvilken hun som en ret Christen Discipuliade tog imod med all Taalmodighed.

Som hun udi sin Velmagt havde Gud for Dyne, og udi hans sande Frygt og Dyrtælle stede

se besluttet sig, formedelst Guds saliggjørende Ordre Hørelse og Sacramenternes Brug, saa forsammede hun det ey heller i hendes Svaghed, hvorfor hun den tredie Dag derefter, lod kalde mig til sig imod Alstenen for at blive deelagtig udi Jesu Christi Legem og Blod, hvilket og skeede.

Den 20 Julii stilledes Hr. Ebbe Munch mig, som stedse havde været hos hende og vidste hendes Sygdom, til Kjøbenhavn, for at hente en forsaren Doctor, paa det intet skulde forsømmes af menneskelig Raad. Der kom da og ud til hende, den 22 Julii paa Andvortkov Slot hærderlig og høylærde Mand, Hr. Doctor Gellius, officinae Læret i Læge-Konsten paa Kjøbenhavns høye Skole, som strax gav hende Raad imod hendes Svaghed, hvorved hun og beændte at kumme sig noget. Men den 30 Julii som var i Dag 14 Dage Klokken 12 Middagen, besluttede hun sine Dage, som var udi hendes Alders syttende paa det attende Aar.



ΕΠΙΘΥΜΙΑ PAULINA

Det er:

St. Pauli og alle Guds Børns søde Lyst og
Trost, at skilles herfra og være hos
Christum,

udaf

St. Pauli Epistel til de Philippenser
udi det 1 Capitel,

udi

Erlig og Velbyrdig Salig Frues,

FRUE

Anna Bodebustis,

Erlig og Velbyrdig Mand

Sønne Friis til Hesselager,

Kongel. Majests. Hovismand paa
Aalborg Slot,

hans Salige Huus-Frues Adelige Liigs Needs
sættelse udi Vor Frue Kirke i Aalborg,

den 15 Januarii Aar 1627

til Liig-Prædiken fremfat

af

Christen Hansen S. V.

Printet i Bispenshafn, af Melchior Margark



* * *

Af Forfatteren, er denne Ligg-Prædiken tilskrevet den Afdødes Mand, Hr. Tomne Friis til Hesselager; I Fortællingen taler Bispen om de 2 Søstre Marie og Marthe, af hvilke, Marthe var geskæftig i at pleje Jesum; Marie derimod sætter sig hos Jesu Fødder for at høre paa ham, og gav Agt paa hans Ord, hvorefter da Marthe siger til Jesum, siotter du intet om at min Søster lader mig tiene alleene; Da svarede han: Et er fornøden, Maria udvalde den gode Deel, som ingen skal tage fra hende. Heraf tager Autor Anledning til at rose den Afdøde, hvis største Lyst, var med Maria at forlyste sig udi Herren og hans søde Ord, sande Trøst, bespønderligen da hun merkede sin Frastillelsses Stund at være nær.

Eftersom givet Autor tilkiende, hvorefter denne Prædiken ey før var trykt, nemlig 7 Aar efter den var holden, sigende. Og eftersom A. og B. haver beglært at jeg vilde til Trykken forsiædig denne Tale, (som da udi en ypperlig adreilig Samling og høderlig christen Samfund bten af Guds Naade fremfat): Men eftersom den Keiserlige Armada strax samme Aar overdrog og indtog Landet her, (da de i 2 fulde Aar, plagede os for vore Synder,) saa det var en meget bedrovelig Til-

Elstand, (dog Gud være evig æret, som friede os uden all menneskelig Formodende, og naadede sig hiemsøgte os,) haver jeg des imidlertid, og siden ikke som jeg gierne vilde, kundet efterkomme denne eders Begiering, for adskillige Tilfældes Skyld, forhaabende at K. B. i beste Meening vilde antage dette mit ringe Arbejde.

Ligt Terten er tagen af Pauli Epistel til de Philippenser 1 Cap. v. 23. Jeg haver Lyst til at stilles bort, og at være hos Kristus.

Den afdøde Frue Anna Podebust er fød den 15ten Maanedag i sin Fædernegaard Krapperup, der man skrev var efter Guds Ord 1601 den 15 Maas, af K. og Velbr. Forældre. Hun havde til Fader Hr. Klaus Podebust til Krapperup, og til Moder Frue Sophia Ulfstand. Hendes Farfader var Hr. Moriz Podebust til Rørup, som var en Son af Claus Podebust, Ridder, og Frue Anna Krognosis, af Krapperup. Hendes Mor moder var Frue Magdalena Sestved, som var K. og B. Claus Sestveds og Frue Lisbet Juls Dotter af Spandergaard. Hendes Morfader var K. og B. Mand Niels Ulfstand til Barsebæk, som var Hr. Trude Ulfstands, Ridder, og Frue Jde Broks Son af Memmetoft. Hendes Mormoder var Frue Margarethe Skaffue, som var B. Hertug Skaf

592 Frue Anna Podebusk.

Staffues og Frue Anne Brahes Datter. af
Wemmetoft.

Saa snart Forældrene med denne Datter var
belsignet, lod de hende ikke alleeneste strax komme
til Daaben, men og betimeligen ladet hende hos
dem selv, lære sin Børne-Lærdom, og formanet
hende til Gudsfrugt, Tugtighed og andre Dy-
der, saa og ved Aarenes Tiltagelse holdt hende
til Huusraadighed, Tærbelighed og andre Dy-
velser, som kunde anstaae hende som en Adels
Person.

Der hun var kommen til Skiels Alder, har
ver Hr. Tønne Friis til Hesselager, Kongelig
Majests. Hovismand paa Aalborg Slot be-
giert hende, og blev hun hannem tillagt og trolo-
vet paa Krappetup, Aar 1616 ved St. Hans
Dag Midsommer, da deres Bryllup Aaret der-
efter 1617 den 6 April blev fuldbyrdet udi Odens-
se. Samme deres Egteskab blev af Gud velsig-
net med fyv deylige Børn, 10 Sonner og fem
Døttre, af hvilke de 3, som er een Son og 10
Døttre, udi deres unge Aar døde, de andre 4,
som er een Son og tre Døttre ere endnu tilbe-
ge levende. Foruden disse deres gode Børn,
som en Smykke i Egteskab, blev deres Egteskab
ziiret ved deres kiærlige og gode Dmgiengelse med
hberandre, som varede udi ti Aar, dersom det
Sal. Frue havde levet til forstkommende 6 Apr.
Hvad

Hvad hendes Levet angik; Da habet
 hun havt Gud for Dykte, og beslittet sig i Hertens
 Lande Frygt, gjerat Hver Guds Død i Kirken,
 og hlemme forlystet sig derudi med daglige Aften
 og Morgens Bønner; saa og velly brugt det
 høværdige Alletids Sacramente; samt andre
 christelige Øvelser. Som Bøen hvt hun holdet
 til Tugt og Forskæmning efter deres Alder og Evne;
 saa og været mild og god mod sine Siener, og
 med Alle Adel og Nædel have god Omgængelse.

Men efter Guds behagelige Vilje; blev hult
 brudt i sin føyeste Alder og påtågt legemlig
 Svagbed, som først begyndte med Blod af Ho-
 det; og andre Plags, hvoraf hun maatte gaae
 til Engs den 17. Decbr. hvilket G. h. d. da den
 heller havde forbedret sig forbedret sig; fandt hende
 den Mand for raadslig at sende Bud til Wi-
 den; og hid forskrive hæderlig Doctor Peder
 Jørgensen, for at meddele hende Medicin; hvilket
 og ske, hvoraf hun og befandt sig noget bedret;
 saa hun nogle saa Dage kunde bære oppe fra
 Sengen. Men saadant foruden forhen benævnte
 Engdom, tilstod sig og Størrelse; og hun for-
 nam, at hverken Hæst eller Næste kunde læge,
 og saae hun hen til den første Doctor Jesum,
 for at saae den best. Engdom ved ham; Derfor
 som efter Begiering til hende Hr. Mester David
 Jensen, Sognepræst her sammesteds, som og
 hiet ubelig Skriftemaal og Hjertets Andægtig-
 hed

594 Frue Anna Podebusk.

hed, meddeelte hende Sacramentet, ubi hendes Mands, Sfr. Ingeborg Rosenkrantzis og andre Christne deres Dørværelse.

Midlertid kom høylærde Doctor Christen Skøt til hende, efter hendes Mands Begiering og som hun for Afmægtighed ey kunde indtage indvortes Lægedom, brugte han for at styrke hende nogle udvortes Medicamenter. Men saae hun fornem Døden at være nær, lod hun sine Børn op til sig den 28 Dec. hvilke hun meddeelte sin moderlige Belsignelse, og Dagen efter, atter ved forbenævnte Hr. Mester David Jensen, lod sig meddeele Jesu Legem og Blod, da hendes Husbonde, saa og Frue Liobach Frits, Sal. Jacob Hvitfelds til Berred, Efterleverste, og Doctoren samt andre vare til stede. Af forbenævnte Sygdom døde hun Næste Aars Aften den sidste Dec., sidst forleden paa en Søndag Klokken 5, efterat hun havde levet sex og tyve Aar, sex Maaneder og sex Uger.



For May Maaned

findes uddragen:

- 1) Liggprædiken holden over General-Feldts Marschal Axel Urop, af Hans Søftensen Leth, Kongel. Hof-Prædikant, trykt in Folio Kiøbenhavn 1672.
- 2) Programma udstød over samme Herte, af Georgius Wiglebius.
- 3) Liggprædiken over Hans Nansen, Præsident og Borgemeester i Kiøbenhavn, af Esaias Fleischer, Sogne-Præst til Hellig Geistes Kirke, trykt in 4to. Kiøbenhavn 1668.
- 4) Programma over samme, udstød af Erkes Biskop Hans Svane, som Præsæs i Consistorio, og Mathias Foss, som Rector Magnificus.
- 5) Liggprædiken over Hr. Herluf Trolle, Admiral, holden af Doctor Niels Hemmingsøn i Aaret 1565, men trykt in 8vo. til Kiøbenhavn Aar 1572.
- 6) Liggprædiken over Hermand Jul, Høvdig-Mand paa Gulland, holden af Lauritz Nielsen Staaning, trykt in 4to. Aar 1610.
- 7) Ligg

- 7) **Ligprædiken** over Mægister Erik Oluf-
 søn Torm, Provst og Præst til Vor
 Frue Kirke i Kjøbenhavn, holden af
 Michael Henrichsen, Sogne-Præst til
 Nicolai Kirke, trykt in 4to. Kjøbenhavn
 1669.
- 8) **Programma** over samme lærde Mand, ud-
 stæd af Erke-Biskop Hans Svane, som
 Præses i Consistorio, og Mathis Jøff
 Academiets Rector.
- 9) **Ligprædiken** over Jomfrue Råne Hoff-
 holden af Christen Christensen Win-
 thet, Prædikere til Andvorskov Slot,
 trykt in 8vo. Kjøbenhavn 1611.
- 10) **Ligprædiken** over Frue Anna Peder-
 bust, Hr. Løtze Friises til Hessel-
 gæet, holden af Christen Hanson, Bis-
 kop i Wiborg, trykt in 4to. Kjøben-
 havn 1634.



P.

SSrøtt

og SvintcrS

i®»« berømmelige

if termele,

øereê fievnet, Sremgang og
ëfie&ne/

ubbrngct

af tie over £>em ufcffofce

«iig^tøebifencr og qîrogrammatat

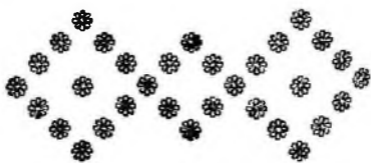
S» *Jnnii* sWdfliKb 1753,

^'jbenVsrn/ trjft H<l SlutÇor* Stfcfenn}.



Professor,
Præsident og Borgemester
Beder Resens
Siv og Sevnet,
Saasom Han det selv,
kun til Hukommelse for Sig og Sine
har bestrebet.





Ber den store og lærde **Peder Resen**, findes vel et **Programma** udstød af **Dr. Hans Wandel**, men som den lærde Mand selv har forfattet sit **Levnets Løb i Pennen**, og ladet samme indrykke for ved hans **Catalogo**, eller **Fortegnelsen** paa de **Bøger**, som han forærede til **Kunde Taarns Bibliotek**, har man heller vildet betiene sig af **Mandens egne Ord**, end laane en **Fremmedes Pen**. **Sligt** skeer med saa meget des større **Foye**, som han i sit eget **Skrift** har anført adskillige **merkværdige Ting**, der i hans **Programma** ere forbigaaet; Han taler selv saaledes:

Jeg **Peder Resen** er fød i **Kisbenhavn** Aar 1625 den 17 Junii. Min **Fader** var **D. Hans Hansen Resen** **Superintendent** over **Sialands Stift**. Min **Moder** var **Thale Winsstrup**, **Sal. Doct. Peder Jensen Winsstrups** ogsaa **Superintendentes** over **Sialands Stift** hans **Dotter**. Som jeg kom meget **spætt** lemmet og svag til **Verden**, blev jeg dødt **Dagen**

gen efter Fødselen i Vor Frue Kirke, og vare
 Mand's Fadderne, min Farfader D. Hans Pos-
 velsen Resen Superintendent over Siølands
 Stift og Doct. Thomas Finck, Professor Me-
 dicinæ og Decanus Facultatis Medicæ i Kiø-
 benhavns Universitet, saavel som Oeconomus
 over det Kongelige Communitet.

Saa snart som jeg kom til de Aar, at jeg kun-
 de oplæres i Gudsfrugt og boglige Konster, er det
 oppaa af mine hierte kiære Forældre ingen Flid
 og Omkostning sparet, og ere dertil underholdne
 i mine Forældres Huus, af de lærdeste og skikke-
 ligste unge Mænd og Baccalaureis i Philosophien,
 som vare her paa Academiet: nemlig Christen
 Bie, som siden reyste ud af Landet, og blev in-
 tet meere spurdt til hannem; Item Jens Kar-
 mar, som siden blev Præst i Jylland, og
 der døde, og Laurig Mortensen, som fra
 min Faders Huus blev kaldet til Sogne-Præst
 i Naasov udi Lolland og Provst, hvilken er
 for nogle Aar siden ved Døden afgangen.

Under disse mine Skolemestere, har jeg giordt
 saadan Fremgang i Boglige Konster, at jeg Aar
 1641, tillige med min Fasters Anne Sal. D.
 Erich Clemensøns Son Hans Erichsøn,
 som for mange Aar siden er i Herren hensovet,
 kom i Vor Frue Skole her i Staden, og blev
 sat i øverste Lectie under M. Søren Pedersen

Kalundborg, som da var Rector Scholæ, og blev siden Ethices Professor udi Kiøbenhavns Academie: Saavel som under Correctore, som var M. Jørgen Kiler søn, der siden blev Rector Scholæ og Professor Eloquentiæ i Academiæt, og endnu lever.

I samme Skole var jeg til Aar 1643 den 30 May, da jeg tillige med ovenbemeldte min Faders Son Hans Erich søn af velbemeldte mine Præceptorer blev forlovet til Academiæt, og blev der, efter foregaaende Examen og Deposition i Studenternes Tal indskreven; Da Academiets Rector var Doct. Olaus Wormius og Decanus udi Philosophia M. Jacob Fincke, ovenbemeldte Doct. Thomas Finckes Son, og udvalde jeg mig M. Jørgen Strom privatum præceptorem.

Aar 1645 den 20 Sept. blev jeg i det Theologiske Studio examineret af Theologis Doct. Niels Povelsøn Scandorf, og D. Lauris Mortensen Scavento, saavel som af Notario Academiæ M. Petro Spormanno, og fik jeg derpaa min Attestak.

Aar 1646 udi Februarii Maaned blev jeg Collega i Vor Frue Skole i Kiøbenhavn indtil Aar 1647 udi May Maaned, da jeg resignerede de samme Bestilling for min udenlandske Reise (Spid).

skyld, hvilken derefter strax paafulgte, og fuldes jeg med Erasmo Bartholino, som er nu Cancellie-Raad, paa samme Rejse her fra Sundet til Holland, og komme vi til Lands i Enckbyen i Nordholland, hvorfra vi reyste til Amsterdam og detsfra til Leiden. Der studerede jeg paa fire Aars Tid baade min Philologiam saa og Jura, hørde læse Danieleum Hensium og Marcum Jovetium Burhornium Philologos, saabelsom Bernhardum Schotanium, Vinnium, og Mæstertium, Juris-Consultos, hvilke jeg og ofte hørde disputere, brugte og særdeles Mæstertii privat Undervisning udi det Juridiske Studio. Imidlertid, naar Lejlighed gaves, og der ikke læstes paa Academiet, reyste jeg og hen at besøge de omliggende Stæder. Besaae Haag, hvor Prinsens residere, Amsterdam, hvor Gerhardus Vossius med stor Berømmelse lærde og læste. Besøgte Harlem, Delft, Rotterdam, Dordrecht, Francker, Ancwerpen og Bryffel, og ikke forsømte at gjøre mig kiendt med de lærdeste Mænd paa samme Stæder.

Aar 1651. vare vi fire Brødre tilsammen i Leiden, Hans, Povel, Elias og jeg. Og der Elias, som var den yngste, udi et uslykkeligt Tilfald noget derefter i Amsterdam var druknet, og Hans, som var kommen fra de Tydske Academier, havde begivet sig paa Rej-

sen til **Kjøbenhavn**, forlod jeg **Povel** i **Leiden**, som blev der at studere sin **Medicinam**, og tog mig fore at reyse til **Frankrig**. Til den Ende begav jeg mig til **Diepen**, og siden igiennem **Roan** kom jeg til **Paris**.

Der jeg havde i nogle Maaneder været i **Paris**, og der holdt god Umgjengelse med **Magn. Lauritz Bording**, som var **Axel Sehesteds** Hofmester, besøgte tillige med hannem flittelig gen, baade lærde Mænd, saavel som Bogladene og Bibliothekerne udi **Buen**, fik jeg at vide at **Korfig Trolle** med hans Hofmester **Conrad Hess** var i **Orleang**, og vilde reyse der igiennem **Frankrige** ind i **Hispanien**. Jeg fik og Løst hertil, og reyste derfor hen til dem til **Orleang**, og lovede at vilde følges med dem, tog og Afsteed til en vis Dag at møde dem i **Amboise**, som jeg og gjorde, efterat jeg havde besøgt **Blois**, **Tours**, **Angier** og **Nances**; der vi igien vare samlede, reyste vi strax ad **Spanien** til, og kom igiennem **Poictiers**, **Rochelle** og **Bordeaux**; Vi fulgte saa for Fare med den ridende Post, som reyser Nat og Dag til **Biscaien** i **Spanien**, og komme til **S. Sebastian**, hvor der er en herlig Havn. Derfra fore vi igiennem **Bilbao** og **Bourges**, til **Madrid**, hvor der er Kongens af **Spanien** hans Residens, og ligger i den Part af **Spanien**, som kaldes det gamle **Castilia**. Der saae vi is

blant

blant andet merkeligt, Kongens Pallas, item
 Pyre-Tactens Sted kaldet *El Retiro*, hvilken
 Greben af *Olivares* har ladet giøre.

Efterat vi havde været der nogle Maaneder,
 reyste vi derfra til *Toledo*, som er Hovedstaden
 i den Vart af Spanien, der kaldes det nye *Casti-*
lia, og ligger midt i Spanien, der er et gam-

meit og skiont *Academie*, der er ogsaa den her-
 ligste *Cathedral-Kirke* der er i Spanien. Item
 et Erkebispelige Sæde. Item et Kongel. Pal-
 las, som er begyndt af *Keyser Carl den Fem-*
te at bygges, men af ingen siden fuldfærdiget.
 Dands er der og en stattelig og saare konstig
Aqueductus eller *Vandgang*, som *Janellus*
Currianus Cremonensis har gjort og an-
 ordnet.

Derfra reyste vi ind i *Andalusia* en anden
 Deel af Spanien, der nogle har digtet,
Campi Elysi skulle være, hvorhen og de *Van-*
daler, der de af de *Gorher* bleve forjagede,
 har søgt deres Behold, indtil at de toge sig et
 stadigere Sæde i *Africa*; der besaae vi Hoved-
 staden *Sevilia*, en herlig og riig Stad, hvor
 ogsaa *Risbmandskab* og *Studia* florerer. Iblant
 de merkeligste Ting i Byen er et Kirke-Taarn,
 der er firekantig, hvor op man baade kan ride
 og gaae, ligesom paa det runde *Trefoldigheds*
Taarn udi *Risbenhavn*, det er og meget an-
 det

det selsom og værd at see, at Spanierne til at rose deraf, vlene at sige til Ordsprog, qvien no ha vistto Sevilla, no ha vistto maravilla : hvor, som ikke har seet Seviliën, han har ikke heller seet det underligt er.

Fra Sevilla droge vi til Corduba, hvor Lucanus Seneca, og andre navnkundige lærde Mænd ere fødte. I denne Bye er først paafunden at gjøre det Læder, som kaldes *Kurdevan*. Der er og den rareste Cathedral Kirke, og af sælsomste Bygning i Europa. Og er samme Kirke opbygt af de Maurer, som ere af Tyrkiske Religion, og har tilforne været en Tyrkiske Kirke kaldet *Meskita*, ligesom i alle andre Stæder Tyrkerne kalde deres Kirker saaledes. Den bestaaer af 24 Porter, og er afdeelt med 365 Viller af sort Marmor; Men der er ingen Vinduer paa, og Lyset kommer alleeneste ned igiennem Taget, hvilket er saa dannet, at det kand gjøre det selsamme som Vinduer.

Derfra komme vi til den Stad Cadix, som er en af de tre Nøgler til Spanien, som Carolus Quintus raade sin Son Philippo Secundo at tage vel vare paa, forstaaende det med foruden denne Cadix, Guletta i Africa og Slisingen i Nederland, hvilke dog nu alle undtagen Cadix, ere i andres Hænder; thi Tysken har Guletta, og Hollænderne Slisingen. Det

Det havde og ligesaa gaaet med Cadix, der Engellænderne indtog den, hvis Kongen af Spanien ikke havde faaet den tilbage igien. Ellers er der iblant de andre merkeligste Stykker i samme Stad, at den har en saare god Havn.

Fra Cadix kom vi til den Stad Gibraltar, hvor der er en stion Havn. Evert over for samme Gibraltar ligger i det Land Africa, den Stad Avila eller Abyle: Havet inellem begge Lande kaldes paa dette Sted Fretum Herculesum eller Strædet, som er det allersnæverst, og Gabet eller Begyndelsen til det Middellandske Hav, ligesom inellem Helsingør og Helsingørsgård er Sundet eller Gabet til Østersøen, og havde vi i Sinde, at ville rense over dette Stræde hen til Africam, som vi ogsaa havde giordt, om Commendanten i Gibraltar ikke havde raadet os derfra, og ladet os vide, der var Fare for, vi kunde blive opsnappet af Tyrker.

Fra Gibraltar komme vi til Malaga, som er en Bye med to Casteller udi; Derfra til Granada, som er baade den sundeste og den største Stad i Spanien, og er omringet med Bierge, blant hvilke et er stedse baade Sommer og Vinter betakt med Sne. Byen deeles i fire Partier, som ere fra hinanden skilde formedelst en Flod eller Aae der igiennemløber, som hedet Darres. En af disse Partier hedet Granada, og

og er derudi en mægtig stor Kirke. En anden *Alhambra*, hvorudi er baade det gamle Kongelige *Pallaz*, saavel som ogsaa det ny, de Konger af *Castilia* har ladet opbygge: Den tredje *Alvesis*, hvor der er en stor Mængde af skionne og herlige *Silke-Manufacturer* og *Arbeyde*, den fjerde *Antiquerula*, som er meget herlig og prægtig bygt. Der siges at være tusinde *Kilder* udi samme *Bye*, der er og et *Academie*, item et *Højeste Rettes Dommersted* eller *Parlament*.

Siden reyste vi til *Ucala*, *Real*, *Jaca* og *Civdad Real*, item til *Complutum*, hvor der er et navnkundigt *Academie*, hvor og *Franciscus Ximentius* lod trykke *Biblia Complutensis*, som kostede hannem fyrgetyve tusinde *Ducater*, eller firefindstyve tusinde *Rigsdaler*.

Derfra komme vi til *Salamanca*, hvor der er et vidtberømt *Academie*, som Kong *Alfonso* af *Castilien* den *Ottende* har sunderet. Siden til *Valladolid* en saare deylig og lion *Stad*, hvor der er *Prinzernes Pallaz*, item et *Academie*, saa og det største *Lov*, som er i *Spanien* at finde, og af 700 *Foder*. Fra *Valladolid* komme vi til *Segoviam*, hvor der er et Kongelig *Pallaz* værd at see: Item en *Mont*, som omdrives af *Bandmøller*; Saavel som en rar og kunstig *Aqvæductus* eller *Bandgang*, som bestaaer udi 177 *Hvelvinger*, af store *bugne* *Kam*

Kampe = Steene uden Jern sammensæstede og
passede.

Vi komme saa derfra til Madrid igien, hvor
vi bleve igien paa ny en Maanedes Tid, og imid-
lertid besaae det vidtberømte og herlige Kloster,
Collegium S. Laurentii, som skal være det
herligste Kloster til er, og hvilket Philippus den
Anden af det Navn lod bygge, og kostede
hannem tyve Millioner Guld, det kaldes for sin
Selsomhed, Miraculum Mundi. I samme
Kloster saae vi et ypperligt Bibliotek, som er
deelt i tvende Parter, i den eene Part ere trykte
Bøger, men i den anden og fornemmeste findes
haandskrevne Bøger udi Arabisk, Hebraisk, Græ-
kisk og Latinske Sprog. Jeg bød et hundred
de Rixdaler for at maatte lade udskrive Catalo-
gum paa dennem, hvilken der laae paa Bordet
i Biblioteket, men det maatte mig ingenlunde
tilstædes.

Omfrider reyste vi gandske fra Madrid igien
nem Tortosam, hvilken Ptolomæus kalder
Dertrosam, og er den prydet med et Academie
samt to Casteller, og komme ind i Arragonis
am, til Hovedstaden Saragoza, som er meget
stættelig bygt, og prydet med et Slot samt Aca-
demie. Paa samme Rejse blev jeg syg af en
anden Dags Feber, men blev ved Guds Hielp
snart af den cureret, og det paa en sær Maade
af

af en Barberer der i Staden, som jeg lod kasse til at rage mig. Thi der han fornem, hvor jeg sad med Feberen, loved han i faa Dage at ville fly mig bedre, som han og holdt. Thi paa den Dag jeg derefter skulde have Feberen efter sin ordinair Skik og Tiid, kom han til mig med Solens Dpgang, og hængde om min Hals en liden Klud med en Urte udi, som vorte der i Staden ved Floden Iberi Bredde, som flyder der igjennem Byen, og kaldede han samme Urte *Esferca*, som har saa meget at sige, er sterck og kraftig. Lod mig og tilforn vide, at saa snart jeg fik Urten om Halsen, da vilde og Feberen komme, og vilde saare sterck angribe mig; Men jeg skulde kun give mig til Taals, thi det var kun Feberens Udrafende, og at den dermed skulde tabe sin Magt, og saa omsider forgaae. Det skeede og som han sagde; thi Urten var aldrig saar sitart hængt mig om Halsen, at jo strax Feberen tog mig imod den ordinaire Skik og Tiid, og holdt mig meget hart fra Solens Dpgang til dens Nedgang, saa at jeg vist havde troet, jeg deraf skulde døet, om han ikke tilforn havde advaret mig derom, men der det var overstaaet, blev jeg Dagen derefter saa sterck, at jeg begav mig paa Resen med de andre. Gik ikke heller Feberens meere uden engang i tre Timer, og dermed blev jeg den qvit med alle, havde dog ved en Waanedes Tiid, som Barberen og havde raad mig, Urten om Halsen. Hvad Latinisk Navn Urten har

havde, kunde jeg ikke faae at vide i Spanien,
 tog derfor med mig nogle af det Slags Urter,
 at jeg kunde en anden Sted opspørge det. Og
 da jeg siden kom til Italien, overgav jeg den-
 nem til vores Landsmand den vidt berømte Jo-
 hannem Rhodium, som hverken kiendte den-
 nera, eller fandt dem i Bøger beskrevet, og der-
 for skikkede dennem til Verona til en Spanisk
 Medicum, ved Navn Petrum a Castro, som i
 Verona practicerede Medicins-Kunst, saavel som
 og stemmede derudi exercerede, iblant andre og
 saa vores Vilhelmum Wormium, nu Cange-
 lie-Raad, som laae til Huse hos hannem, og be-
 perfectionerede sig i det Italienske Sprog, og be-
 gierede Rhodius af samme Castro, det samme
 at vide, og fik til Svar, det var en Spanisk
 Ur, der nok havde de omtalte Kræfter, men
 der var dog intet skrevet om hende i trykte Bø-
 ger.

Fra Saragoza reyste vi over de Pyreneiske
 Berge ind i Frankerige, og komme Aar 1652
 til Cassrane, derfra til Narbona, Mont-
 pellier, Nimes, Arles, Aix, Marseille
 og Toulon, hvorfra vi reyste til Vands ind i
 Italien, og komme til Genua, hvor vi bleve
 en Uges Tiid, og saae der iblant andet en Skaal
 af Smaragd giordt, hvis Lige ikke skal findes i
 den sandste Verden, og glemmes under For-
 stens og Raads Herrerne deres Bevaring. Her



Her skildtes Corfiz Trolle og Conrad Zeff fra mig, de reyste til Florentz; Men jeg igiennem Milan, Bresciam, Vicenzam og Veronam til Paduam, hvor jeg forblev paa et Mars Tid for mit Studii juridici Skyld, og hørde der Caimum, Johannem Galvanum og Marcum Aurelium Galvanum, juris consultos, item Octavium Ferrarium udi Philosophia, nød og ofte deres Omgjengelse, hest Juris Consultorum, med hvilke jeg idelig omgiktes.

Der blev jeg og sat til Consiliarius nationis Germanicæ juris consultorum efter Baron de Gaas, desligeste til at være Vice Syndicus Universitatis Patavinæ, og imidlertid havde den Lykke, at jeg tillige med Assessoribus Nationis Germanicæ, offentlig fik Audiens hos Forsten, og Raads-Herrerne af Venedien, og forhvervede Academiet til Padua et Privilegium, som de ikke tilforne havde. Havde jeg og villet annamme Ordinem equestrem S. Marci, da havde jeg den ogsaa kunde bekommet.

Der gjorde og den Tydske Nation af Jurister mig ikke en ringe Ære, og paa deres Bekostning mig uafvidendes, lod stille mit Billede i Kobber, og pryde det med et Vers, som min Landsmand Johannes Rhodius havde

havde. Og er Billedet, saaledes som herefter følger (*).

Skulde og omsider være regnet for en Ære, at Universitetet lod udhugge mit Navn og Vaaben i en Steen, som Syndici Universitatis, og indfældede samme Steen i Beggen og Muren af Academiets Gymnasio.

Alt dette i hvor ringe det er i sig selv, saa opregner jeg det dog her saasom det er passeret.

Omsider der jeg havde besluttet tillige med de søsster, Matthias og Jens, saavel som Niels Gyntzeberg at reyse fra Padua til Venerien og derfra til Constantinopel, og siden igiennem Gæckenland til Christi Grav, og til Alicant eller Memphis i Egypten, og saa paa Tilbagereysen til Sicilia, Malta, Neapolis og Rom; See saa til jeg ufornodentlig Breve fra mine Forældre, at min Fader var meget svag, og vilde derfor, jeg strax skulde reyse til Rom, og saaledes skynde mig paa Hjemreysen igiennem Tydskland, saa at jeg kunde være hjemme i næste

D. 9

føls

(*) Hans Billede findes foran i hans Catalogo, stikken som et Brøst-Stykke; det Vers Johannes Rhodius har sat der under er følgende:

Consilio Themidi Laurus ditata RESENI

Fascibus hæc figit jure trophæa tuis

Natio Germana Jurisconsultorum Patavii

Consillario Meritissimo.

JOAN RHODIUS.

Junius 1751.

følgende Septembr. Hvilken min Faders Vilske at efterkomme, jeg strax forsøgede mig til Rom, og derfra til Neapel. Men der jeg kom tilbage igien til Rom, fik jeg atter Brev fra Kiøbenhavn, af hvilke jeg fornam, min Fader var alt død, og fra det jordiske til det himmelske Liv henflyttet. Hvorfore jeg i en Hast besaa Rom, og des Bibliotheker, talde og mødte lærde Mænd der vare i Byen, og reyste saa til Florenz, hvor jeg bekom Tidende, at Guds ogsaa havde befaldet min Moder, saa at en Sorg kom til den anden.

Jeg reyste saa strax fra Florenz giennem Bononiam, Modenam og Ferratiam til Padua igien, hvor jeg da resignerede begge Embeder jeg der havde haft, og blev da i min Sted Vice Syndicus Franciscus de Luschi en Vincturinst Greve, og Consiliarius Nationis Germanicæ Jørgen Due til Salkiat, hvis Hofmester da var Christianus Ostensfeldius.

Paa samme Sted, blev mig og før jeg her reyste, confereret more Nobilium Doctor^{er} den in Utroque jure, hvilket skeede Aar 1653 den 11 Septembr. efterat jeg tilforne var examineret af Promotore Marco Marchino Vincencino privatim, og siden publice af efterstevnede Doctoribus og Professoribus D. Jacobo Caimo Utinensi, D. Marco Aurelio Gal^{er}

vano Ferratiensi, D. Hieronymo Zacco
 Paravino, D. Antonio Aloissio Andregheta
 to Paravino, D. Paulo Docto de Castro
 Franco, D. Scipione Gonnemio Cyprio
 og D. Jacobo Abbate de Sala.

Der jeg begav mig fra Padua paa Nieme
 reysen, saae jeg paa Beyen Trento, kom der
 fra til Augsburg, derfra til Regensburg
 hvor da Keyseren med Churførsterne eller deres
 Ambassadeurer vare forsamlede, og forblev jeg
 der i otte Dage.

Jeg reyste saa derfra ned til Meissen, var og i
 Dresden, Leipzig, Wittenberg, Bruns-
 wig og Lyneburg, og kom saa til Hamborg,
 hvor jeg blev en god Tiid. Derfra begav jeg
 mig til Lybek, og kom fra Lybek til Bando
 til Sielland, til Kiøbenhavn Aar 1653. udi
 November Maaned, hvor jeg og Aar 1655 den
 8 Julii havde Bryllup med min Kiæreste Anne
 Zeinsdatter Meyer, og bleve vi sammens-
 biede udi Vor Frue Kirke.

Nu falder mig til at melde, om de mange og
 høie Begieringer mig er beteed, siden den Tiid
 af Deres Majestæter Kongerne i Danmark. Aar
 1657 den 25 Novembr. kaldet Hans Majestæt
 Kong Friderich Høylovlig Iuhommelse, mig
 til at være Professor Ethices i Kiøbenhavns
 Univ

Universitet efter M. Søren Kallundborg/
hvis Discipel jeg tilforn havde været i Kiøben-
havns Skole.

Samme Aar den 14 Junii er jeg ved samme
Hans Majests. Brev kaldet til at være *tertius*
Juris Consultus.

Aar 1662 den 23 Martii blev jeg ved Hans
Majestets Allernaadigste Brev *secundus* *Ju-
ris Consultus* udi Academiet.

Aar 1664 den 1 Septembr. fik jeg Hans Ma-
jests. Brev paa at være baade Professor *Ordinarius* og Borgemeester i Kiøbenhavn tilli-
ge. Aar 1669 blev jeg Assessor i den Høyeste
Ret. Aar 1670 den 23 Septbr. fik jeg Hans
Kongelig Majests. nu lykkelig regierende Chris-
tian den Femtes Brev paa at være tillige Pro-
fessor i den Høyeste Ret, Professor i Acade-
miet, og Borgemeester i Byen. Aar 1672
den 22 Januarii, blev jeg sat til Præsident i
Kiøbenhavn. Aar 1677 den 17 April blev
jeg annammet til Justiz-Raad. Aar 1680
den 8 Januarii værdigedes Hans Majestet at
benaade mig med Adels-Brev og hosføyede Brev
ben. Brevet, som er skrevet paa Pergament,
lyder saaledes:

Si Christian den Femte af Guds Naade,
 Konge til Danmark og Norge, de Ben-
 ders og Gothers, Hertug udi Eslewig, Hol-
 stein, Stormarn og Dithmarsken, Greve udi Ol-
 denborg og Delmenhorst, gjøre alle vitterligt:
 At Vi udi Allernaadigst Henseende til den gode
 og tro Tjeneste, som Vores Justits-Raad og
 Præsident her udi Vores Kongelige Residens-
 Stad Kjøbenhavn, Os Elskelige Peder Res-
 sen, Os saabelsom Vores Elskelige Kiære Hr.
 Fader Sal. og Høyløbslig Ihukommelse hidind-
 til giørdt haver, og endnu herefter fremdelees af-
 lerunderdanigst agter at gjøre, til et sær Konge-
 lige Naades Kiende-Tegn, Allernaadigst haver
 beaaet hannem, og hans rette ægte Livs Arvin-
 ger og Afkom af Mand og Qvinder-Kiøn med saa-
 dan Skiold og Vaaben, som efterfølger, nemlig:
 Skioldet deelt udi trende Partter, i den første og
 øverste Part, tre blaa Viesker. Udi de tvende
 Viesker ere tvende Guld-Stierner, og udi den
 middeste Vieske en Guld-Stierne udi hvid el-
 ler Sølv Feldt. I den anden Part ligger en
 blaa Løve, holdende udi den høyre Klo tre blaa
 Vieske, med Spidsferne op ad, udi guul eller
 Guld-Feldt. Den tredie og nederste Part er rød.
 Doen paa det store Skiold staaer en aaben ade-
 lig kronet Torneer-Hjelm, hvoraf opstiger et
 halvt hvid Lam imellem tvende Lauerbergreene,
 saasom det herhos med sine rette Farver findes
 afmalet. Og maa og skal bemeldte Peder Res-
 sen,

sen, hans ægte Børn og rette Livs Arvinger og
 Afkom af Mand og Qvinde-Kion, bemeide
 Skjold, Hielm og Vaaben bruge og føre udi
 alle ærlige, adelige og redelige Occasioner, Oc-
 tioner og Forretninger til alle Tider, saa og udi
 alle Tilfælde og paa alle Stæder, efter egen
 Billie og Velbehag, saasom de det til deres egen
 Ære, og anden Leylighed, fornøden eragte kunde,
 ligesom alle Bore Arve-Rigers og Landes rette,
 baarne og indfødde Tourniers og Ridderskæftige
 Adelsfolk deres Skjold, Hielm og Vaaben fø-
 rer og bruger, ubehindret og uforkænt i alle Man-
 der. Hvorved Vi ogsaa, saavel som Bores
 Kongelige Arve-Successorer udi Regieringen ban-
 nem, saavel som hans ægte Afkom af Mand og
 Qvinde-Kion, som forskrevet staaer, Allernaar-
 digst beskytte, maintenere og handthæve ville.
 Thi forbyde Vi alle og enhver herimod, efter som
 forskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade
 de Forsang at giøre, under Bores høieste Maade.
 Skrevet paa Vort Slot, Kiøbens
 havn den ottende Januarii, Aar efter Christi
 Fødsel, et Tusinde, sex Hundrede og Firehinde-
 tyve, Bores Regierings Tiende.

Under Vort Signet.

Christian.

Saa vidt Adels-Brevet. En anden nye Maade
 de værdigede Hans Majest. mig med, der han
 Aar 1684 den 6 May gjorde mig ogsaa til
 tagt Raad.

Sidd

Hidindtil om Deres Majestæters Kongernes Naade imod mig. Folger nu at tale om det jeg har gjort til Academiets Nytte, med Disputationer, Orazer, Lectier, og Bogers Sammenkræftelse eller Befordrelse til Trykken. Aar 1658. da jeg skulde træde til Professionen i Academiet, holdt jeg den 1 May en Disputation de Jure & Justitia. Samme Aar, der Rectoratus skulde forandres, hvilket skeede i Vor Frue Kirke, holdt jeg en Oration de Excellentia juris Danici. Aar 1661 holdt jeg udi Baccalauri Grad en anden Oration de Fato stoico, som havde Henseende til Aristotelis Lærdomme derom udi hans 3 Bog af Ethices Nicomacheis. Samme Aar paa Alle Helgens Dags Aften holdt jeg Sublimam Orationem, og handlede derudi om de Middels, hvorved den Evangeliske og Protesterende Religion hidindtil er udspreed og forplantet. Udviste og derhos det mærkelige Underveed, som er imellem Lutheri Catechismus, og Hedningenes Skrifter om Dyder og Laster, baade i Henseende til Texten og dens Forklaring.

Udi mine Lectier, som jeg har holdet paa Academiet, har jeg fremsat først en Dissertation om Ethices eller Dyde Lærdommens Oprindelse, og Udspreidelse indtil vores Tider ved Hebræiske, Græske, Arabiske, Latinske og andre Skrifter.

Dernæst Chronologiam juris & Civilis & Ecclesiastici, eller et Eide-Register baade paa Kirke-Loven og de verdslige Love, saasom de i Danmark, Norrig, Island og Grønland er udgibne, ligesom Feimonius, Contins, Siphanius og Frecherus have giordt ved det Romerske og andre Rigers deslige Love. For det tredie har jeg fremsat fundamenta juris Civilis & Canonici, eller de rette Grundvolle, hvor paa Kirke-Loven og den verdslige Lov sig staae. Og for det sidste Jurisprudentiam Roman-Danicam, eller Lovernes rette Kundskab baade af de Romerske og Danske Lov-Bøger.

Hvad meere Tiid jeg har haft til overs, hvorudi jeg kunde tiene Academiet, saavidt mine andre vidtsøftige Forretninger paa Byens og andre Sagers Begne har tilstedet, den har jeg anvendt paa adskillige Bøgers endeel Sammenkrævelse, endeel Befordrelse til Trykken, og er derved fortegnelse som følger:

- 1.) Snore Sturlesens Edda, baade paa Islandske, som er Original-Sproget, saavel som paa Danske og Latine. Hvorhos er en Underretning om tre slags Viis og Maadere at lære Ethicam eller Gæde-Lærdommen, desligeste om Eddaer Parten og det Auctor eller Mestere. Trykt i Kiøbenhavn in Quarto Aar 1665.

2.) Den

- 2.) Den anden Part af Sæmunds Edda, som kaldes *Sava Maal*, og befatter i sig Odens Ethicam eller Sæde-Kærdom. Paa Islandsk og Latine. Trykt i Kjøbenhavn Aar 1665.
- 3.) Det Stykke af Sæmunds Edda, som kaldes *Voluspa*, og befatter i sig de Danskes og Norstes allerældste Viisdom. Trykt i Kjøbenhavn in Quarto, Aar 1665, og siden paa ny igien, med den Islænders Gudmundi Andreae hans Forklaring, i det Aar 1673.
- 4.) Kjøbenhavns, Amager og Uraniborgs merkelige Opskrifter, med hosføiede Beretning om Tyge Brahe, saavelsom adskillige hans og hans Søsters Sophie Brahes Sende-Breve. Trykt i Kjøbenhavn i det Aar 1668.
- 5.) Norske Kongers Hofret kaldet *Hirdsraa*; desligeste Danske Kongers Hofret, kaldet *Vicherlagsreth*, begge paa det Islandske Grundprog, saavelsom paa Danske og Latine, med Antegnelser og Forklaring derhos. Præntet i Kjøbenhavn i det Aar 1673.

- 6.) **Kjøbenhavns Afridnings Table** med en kort Forklaring baade paa Danske og Tydske. Trykt Aar 1674.
- 7.) **Samsøes Beskrivelse med Figurer** in Folio, Kjøbenhavn Aar 1675.
- 8.) **Kong Friderichs den Andens Krønike** med Figurer in Folio. Kjøbenhavn 1680.
- 9.) **Gudmund Andersens Islandiske Lexicon** eller Glosse-Bog, med en Fortale om samme Gudmunds Liv og Levnet. In Quarto Kjøbenhavn Aar 1683.
- 10.) **Kong Valdemars den Andens Tydske Lob**, paa Tydske, saasom den er udsat af Hr. Erik Krabbe, Ridder. I Fortalen er indført Forklaring om Dannebrogss Ridders-Orden, item om den nye Danske Lov, saavel som om Hr. Erik Krabbes Genealogia eller Slægte-Register, og er Skrevet trykt i Kjøbenhavn in Quarto, i det Aar 1684.
- 11.) **Kong Christians den Andens verdslige Kirke-Lov**. Kjøbenhavn in Quarto, Aar 1684.
- 12.) **Kjøb**

- 12.) **Kjøbenhavn og Ribes gammel Stads Ret**, in 12mo. i Kjøbenhavn Aar 1684.

Hidindtil de Skrifter, som ere allerede til Trykken forfremmede, foruden hvilke jeg har og disse efterfølgende færdig til Trykken.

- 1.) **Sjælands Beskrivelse.**
- 2.) **Jyllands Beskrivelse.**
- 3.) **Syens Beskrivelse.**
- 4.) **Laalands, Salsters og andre smaa Øers Beskrivelse.**
- 5.) **Nøens Beskrivelse.**
- 6.) **Gullands Beskrivelse.**
- 7.) **Borringholms Beskrivelse.**
- 8.) **Sætersøes Beskrivelse.**
- 9.) **Islands Beskrivelse.**
- 10.) **Grønlands Beskrivelse.**
- 11.) **Kjøbenhavns Beskrivelse.**

Disse Elleve endnu utrykte Skrifter ere alle paa Latine, og jævnlig prydede med Kobberstykken: Afrikninger paa Lande, Byer, Slotte og andre deslige mærkelige Stykker, og skal med Guds Hielp inden kort Tid trykkes tilfammen udi

udi et stort Verk, som jeg agter at kalde *Aclan-
tem Danicum* (*)

Har og derforuden halvfærdig en *Tractat* om
Kongers udi Danmark deres *Baaben* ny og
gamle, saavel som om *Dannebrog* og *Danne-
brogs Nidder-Orden*, som er paa *Latine* skreven.
Desligeste en anden paa *Danske* om den *Dan-
ske Elefant-Orden*, hvilke om de ikke bliver færdi-
færdigede til *Trykken*, skal de dog til enhver
Tjeneste og Nytte, saa vidt den *Kand* tilstrekke,
iblant mine *Bøger* paa *Bibliotheket* findes i sig
Maade som de ere. *Hidindtil* herom.

Til Slutning beder og ønsker jeg inderligen
af den *Almægtige Gud*, som fra min *Barndom*
op indtil denne *Dag* har bevist mig saa utallige
Naad

(*) Af dette store og kostbare Verk, hvis *Trokning* blev
hindret ved *Authors* paafulgte *Død*, findes endnu
adskillige haandskrevne *Stumper* hist og her. For-
fatterne af *Dånische* *Biblioteque* har indruffet no-
get deraf i deres *Samlinger*. *Kobberpladerne*
som i *Kjøbenhavn*s *Isdebrand* blev tids forder-
vet, *kand* endnu sees paa *Runde* *Taarne* *Bibliot-
teque*. Denne *Skade* bliver ellers, som alle *haa-
ber*, nu snart lægges ved den lærde, og om *Kæde-
nelandets* *Historie* sæt fortiente *Dr. General-Ma-
jor Laurig de Tharabs* *Stræbsomhed*, som at-
i nogle *Aar* *baade* har anvendt *Beforsninger*, samt
meget *Tiid* og *Flid* for at lade denne *Phoenix*, me-
get *prægtigere* opstaae af sin *Aske*, end han i *Sen-*
sende til *Tegning* og *Erkning* er *opbrændt*.

Maade, Belgierninger, baade i det Ondes Afvendelse, ved Beskiernelse fra saa mangen Ulykkelighed, Baade og Estertragtelse, udi mit fæderne og fremmede Lande, udi og uden mine Besti-linger, saa og det Godes Tilvendelse og Tilføyelse, udi saa mange Maade, meere end jeg nogen Tiid kunde have mig forventet eller begieret, at han fremdeles den korte Tiid jeg har til overs at leve udi, ville være mig saa god og naadig, som jeg og haaber han skal være, at han vil unde og forlæne mig, jeg maatte stedse tiene min Gud, min Konge og mit Fæderueland med Trofasthed og Oprigtighed, og endeligen, at mit Livs Ende maa blive det evige Liv af Maade i Jesu Christo Amen.

Af hans Programma er endnu dette at tilføje: At denne lærde Mand, som baade var Præsident, Professor og Borgemeester her i Staden, vel levede i et kjærligt og fornøveligt Egtskab med sin Hustrue Frue Anna Heins Datter Mejer, udi tre og Tredive Aar, men havde ingen Tiid den Glæde at see noget sine Arving. Som han da ingen Børn kunde faae, lagde han sig efter Bøger, og samlede et meget kostbart Liberie, som det kaldtes i de Danske, hvilket han til almindelig Nytte siden forærede til det Runde Taarn, eller Bog-Salen paa Sellig Trefoldigheds Kirke. Han lod herhos stulle en Fortegnelse paa alle disse Bøger, som
er

er temmelig stor, og viser hvilken en anseelig Gave og Stiftelse det var som siden blev givet den til Deel. Den rige Mand's Syge eller Pindagra blev omsider hans Død, som indtraf den 1 Junii 1688 i hans Alders tre og tredstindstyvende Aar.

Angaaende hans Bogsamling skriver han til sidst saaledes:

Dette er Fortegnelse og Registeret paa det Bibliothek, som jeg for min ringe Person har foræret til Kiøbenhavns Academie. Til en Slutning vil jeg herhos melde om tvende Støtter; Det ene er, af hvad Aarsage, og i hvad Forsæt, det andet, paa hvad Maade, jeg har samlet disse Bøger.

Hvad det første angaaer, da har fornemmelig Academiets forrige og ældre Bibliothek drevet mig til at samle dette Forraad paa Bøger, jeg siger, det forrige og ældre Academiets Bibliothek, hvis Bøger en Deel den Høieste Overbuds Hans Majestæt Kongen i Danmark, og i Særdeleshed, Høyløblig Ihukommelse Kong Christian den Fierde, en Deel andre af nedrig Stand dertil har foræret, saasom fordem i Sælland Doct. Jespet Brockmand, fordem Deconomus i Kiøbenhavns Communitet Hans Mühle, item Doct. Hendrich Syren,

Hans Broder Thom. Syren, og begge deres
Arving Baron Diderick Syren.

Ikke desmindre har dog samme Bibliothek i sig selv det ikke saa meget voldet, og mig dertil drevet, som en Begierlighed der mig er paakommen til at forsøge og formeere selv samme ældre og forrige Bibliothek, helst efter at jeg havde merket, at derudi feilede saare mange Bøger, som horte til Lov og Ret, desligeste ogsaa mange, som disse Nordiske Rigers og Landes Historie, Love og andre deslige Stykker vedkom.

Thi omendskiont det rigelig var forsynet med Theologiske, Medicinske, Politiske, Mathematisk, Philosophiske og Philologiske Bøger, saaselsom og med dem der horer til andre Landers og Rigers Bestaenhed, saa var det dog Manvelhaftig i de Juridiske og Nordiske Slags Materie, saasom der er og Mangel i alle andre menneskelige Ting. Hvorfore jeg har paataget mig samme Mangel og Feyl, saa vidt mueligt var, at erstatte, og har derfor sammensanket dette Forraad af Bøger.

Swad sig Maaden anslanger og Lepligheden, den at samle, da har jeg kiobt dem saa efter Maanden paa sex og tyve Aars Tid omtrent, og ikke forsømt nogen Leplighed dertil. Den bedste Leplighed som jeg har haat dertil, har været
Nu

Auctionerne, eller Udtraabelse her i Byen, hvilke Udtraabelser jeg for min ringe Person har forkyndt, ved den Aarsag og Anledning til her i Staden at stige og optages, og var min Broders Doct. Povel Resens Bibliothek det første, som ved Auction blev solgt i Kiøbenhavn, og blev den i det Aar 1661 i saa Maade solgt, og derfor bekomme 500 Rigsdaler, alligevel at ingen uden Auction bød derfor meere end halvandet hundrede Rdl.

Udi saadanne Auctioner er mig mange gode rare og merkkelige Skrifter forekommen, fornemmelig efterat Hans Majestæt havde ladet udgaae en offentlig Forordning om Auction, som siden i den ny Kongens Lov er indført, og samme Udtraabelser derfor, siden slikt var giort, skeede desto oftere, saa at adskillige fornemme Bibliothekere blebne solgte; iblant andre Doct. Johan Sabers Professor paa Sorøe, Mag. Peder Spormands Professor i Kiøbenhavn, D. Jac. Mathisons Biskops i Aars, Laurens Ulfelds, Peder Svendis Kanikes i Roskilde, M. Albret Bartholini Rector Skole i Friederichsborg, Doct. Thomas Bangs Summi Theologi i Kiøbenhavn, Doct. Lindemans og M. Pfeiffers Præsters til St. Peders Kirke, Mag. Christ. Steenbuchs Professor i Kiøbenhavn, M. Joh. Bremers Hofræds Rådant, Doct. Joh. Wandels Bisp i Slesvigland, Cornel. Lertkis Amtmands i Laaland, Doct.

Doct. Ped. Winstrups Bisp i Skaane, Doct. Math. Soff Bispes i Aalborg, Cositz Brams Borgemester i Helsingør, og andre. Og der saadanne Skrifter mig i samme Auktioner forekom, dreb den Lyst, som jeg havde til at forfremme det felles Beste, mig dertil, at jeg dem maatte kobe, og var usornøyet i mit Sind, naar jeg dem ikke bekom, hvorfor jeg ogsaa maatte kobe en Deel heel dyre, helst efterdi der og vare adskillige andre, som dem begierede, hvilke jeg maatte overbyde, indtil jeg dog dem bekom.

Dette har været den almindelige Maade og Tæpplighed jeg har havt med til at samle disse Bøger. En særdeeles Maade derforuden til at bekomme adskillige Nordiske Slags Skrifter har været denne, at jeg ved Gende Breve til adskillige Stæder i Danmark, Norge, Island og deslige Orter, har været omhyggelig for at forskaffe hvad mueligt var at bekomme, anholdet derom hos hver Stifts Bisper, nogle Stæder og hos andre lærde, og i slige Sager kyndige Mænd, som mig i Særdeleshed vare bekendte, saasom hos Doct. Jacob Birkerød Theologum i Odense, Hr. Peder Syv Sogne Præst i Helsingør, Hr. Johan Olavium Sogne Præst i Randers i Jylland, hvilke har baaret mig og det almindelige Beste beviist deres Velvillighed.

Et

Dm

Junius 1753.

Omsider har jeg og ladet en særdeels Perlen og Studiosus, ved Navn Christen Sydal, jst des ene skuld drage over til Skaane, at opstøbt hvad der var at bekomme, som mig feylede til det Nordiske Bibliotheks Fuldkommenhed, som ee ikke har været derudi uslykkelig, men tilførdt mig en god Deel rare og merkelige Skrifter.

· Og er saa denne Oprindelsen og Udkomsten til denne maadelige Bibliothek, bestaaende af bokvundige og Nordiske Materier. Og om det vel som alle andre jordiske og menneskelige Ting er ufuldkommen, saa er den dog fuldkommeligere end nogen anden Bibliothek, som man hider indtil har haft i Danmark af slige Juridiske, Nordiske, Danske og Gothiske Materiers Bøger.

· Og ellers er mit Forsæt, nu jeg har sluttet dette Catalogum, at om den gode Gud giver mig endnu et Aars Liv og Styrke, jeg da vil lægge til denne Catalogum et Anhang eller Tilføit, hvorudi jeg vil indføre de Bøger, jeg fandt endnu videre bekomme om Nordiske Materier: Hvoort for jeg paa det flittigste og venligste vil have anmodet Dem, som har endnu nogle Nordiske Sagers Skrifter, der ikke findes i dette Register eller Catalogo, at om de vil miste dem til fælles Academiets Nytte og Brug, de da herat vilde overlade dem, enten mod reede Penges Erleggelse.

se, eller for deres egen Velvilligheds Skyld, at besodre det almindelige Beste, som ikke skal forsigtes, men dem til Berømmelse og Ihukommelse i samme Tilgift hos Bøgerne eftermeldes.

I Andlertid og altid beder jeg enhver gunstige Læsere ville optage Alting i bedste Meening, og lade mig være sin Gunst og Yndest anbefalet, vnder og, at dette mit ringe Bibliothek maa være til enhveres Nytte og Brug, og Gud for alting til Ære.



Rt 2

En

En Christelig Liigprædicken,

af

Prophetens Esaj. 56 Cap.

Der Erlig og Belbyrdig Mand
og Streng Ridder,

Sr. Balle Rosenfrank,
til Krenckerup,

Rongel. Majests. Befalings-Mand over Nykø-
binge og Aalholms Lehn, hans S. Liig, blev
høderligen til sin Begravelse besteddet, i sin egen
Sogne-Kirke Kasted udi Loland, Ons-
dagen den 16 Martii 1642.

holden af

Hans Michelson,
Superintendent over Syens Stift.

Phil. I.

Christus er mit Liv, Døden er mig
en Baade.

Printet i Bogenhaffn af Melchior Marjan.
Aar 1642.

* * *

* * *

Hispen har tilegnet denne sin Tale den Af-
dødes efterladte høvedrovede Fru ^h
sebeth Lunge.

I Fortalen findes intet, som var værd her at
erindre, men angaaende den Afdødes Liv og ^{Lev}
net skriver han følgende.

Belangendes Ærlig og Velbyrdig nu ^{Salig}
Hr. Palle Rosenkrantzis adelige Herkomst,
christelige Opdragelse, Liv og Levnets berømmen-
lige Fremdragt, fornemme betroede Bestillingers
Udrettelse, og meget salige Afseer fra denne Ver-
den, da findes alt sligt, uden hvad hans ^{Op}
dom og Endeligt belanger, saa og hvis billig og
sandsferdig Berømmelse hannem paa adskillige
Stæder her udi gives, af hannem med egen
Haand at være skreven og antegnet.

Den Salig Mand var fød paa hans Fæder-
ne-Gaard Glimminge paa Petri Pauli Aften
Aar 1587, som indfaldt den 28 Junii. Hans
Fader var Ærlig og B. Axel Rosenkrantz til
Glimminge. Hans Moder var Fru Mette
Stubbe til Høyasted. Hans Farsfader var
W. og B. Erik Rosenkrantz til Langring,
hvis Fader var Hr. Axel Rosenkrantz til Lang-
ring.

ring. Hans Farmoder var Frue Margrethe Ulfstand til Glimminge. Hans Farfaders Moder var Frue Birgitte Aanaab til Gølleboe. Hans Farmoders Fader var W. og B. Mand Børge Ulfstand til Glimminge. Hans Farmoders Moder Frue Magdalene Krabbe til Ørup. Hans Morfader Wellig og B. Mand Palle Grubbe til Høygsted. Hans Mormoder Frue Margrethe Hardenbierg til Skjoldemose. Hans Morfaders Fader W. og Velbr. Mand Eiler Grubbe til Lystrup. Hans Morfaders Moder var Frue Mette Ulfeld til Huering. Hans Mormoders Fader Wellig og B. Mand Corfis Hardenbierg til Skjoldemose. Hans Mormoders Moder Frue Margarethe Skram til Urop.

Noget efter hans Fødsel kom han, efter Bestiering, til Frue Mette Knopfs Gl. Balger Lepfels til Gølleboe, og blev hos hende opfo-
stret, til hans Alder tilstødede at han kunde holdes til Bogen; da tog hans Forældre ham hjem til sig, hvor de holdt Skolemester til hans Brodre Oluff og Solger Rosenkrantz, under hvis Opfigt han ogsaa kom, og gik derpaa i Skole indtil det Aar, Hendes Majestet Dronning Anna Catharina, Høyløblig Thukommelse blev kronet, da kom han med hans Broder Oluff Rosenkrantz ind i den Kongl. Skole, som holdtes paa Soer-Kloster, hvor de vare

636 Hr. Palle Rosenkrantz.

re i sex Aar, under hæderlig og høylærde Mandes
Mester Niels Jørgensens Disciplin, som
samme Steds var Rector.

Her lagde han stor Glæde paa at lære Boglige
Konster, i hvilke han efter sin Alder meget fort
fremmedes. Og havde han der en Tiid lang
Mester Povel Colding til sin privatum Prae
ceptorem, som samme Tiid og gif der i Skole.

Siden tog hans Forældre dennem derfra, og
sendte dennem til Wittenberg, deres Studer
ringer der at fortsætte, hvor dennem blev giort
til Skole-Mester Doct. Esben Nielsen, som
hen ved to Aar blev hos dennem, indtil de var
komne til den Alder og Forstand, at de ikke læn
gere behøvede hannem. Udi Wittenberg fore
bleve de halvtredie Aar, og imidlertid stitig
besøgte private Forelæsninger og offentlige Leisef
dog forreyste de undertiden for at besee adskillige
foruemme Stæder udi Tydskland.

Derefter kaldede deres fiære Forældre dem
hiem, hvor de dog kun forstøvede stakket Tiid,
thi de begave sig igien ud til Skibs fra Hel
singør, hvorfra de ankomme til Strauffwæren
i Frisland, men med stor Livs Fare, forme
delst indfaldene Storm og Uvejr, som foranfør
gede, at de dreve længe i Søen. Siden reyste
de til Amsterdam, og igiennem Hollands til
Rot



Rotterdam og siden til Middelburg, og igiennem Seeland til Flisingen; Derfra gik de til Skibs; undervejs havde de den Fortrød, at Skibet stotte under England, og det med stor Fare, dog kom de med beholden Skib til Kovan i Frankrige, hvorfra de droge til Paris, hvor de forbleve et halvt Aar.

Om Foraaret derefter reyste de til Orleans, hvor Hr. Palle Rosenkrantz skildtes fra sin Sal. Broder, men selv reyste til Poictiers med Hr. Jost Høeg til Giordseff, nu Danmarks Riges Raad og Cancellier, der vare de Camerader paa andet Mars Tid, og han selv fortsatte der paa Stedet næsten udi to Aar.

Han forglemte dog ey undertiden at besee andre Stæder i Landet, vedblev og ey allene sine Studeringer, men end og besittede sig paa adskillige adelige Øvelser, og paa det Fransøiske Sprog, hvori han meget var forfremmet, samt bemærkede med stor Agtsomhed Politierne, og et hvert Stæds Regiering, som siden af hans fornemme og vigtige Ambasadens og andre betroede Bestillingers fornuftige Forretninger, noksom var at erfare.

Her begyndte han at lære det Italienske Sprog, reyste derpaa fra forbenævnte Stæd til Paris igien, hvor han opholdte sig et halvt Aar,



638 **Hr. Palle Rosenkrantz.**

for der at forfølge sine Ridderlige Øvelser, samt øve sig i Sproget.

Siden reyste han hjem til sine Forældre, men drog paa Veyen igiennem Flanderen og Brabant, og der besaae de fornemteste Stæder, og saa til Skibs fra Antwerpen til Dordrecht, og siden til Holland, hvor han besaae de Stæder, som han tilforne ikke havde seet. Her i Nederlandene forblev han nogle Uger, og opholdt sig, i sær i den Haag, og Amsterdam, derefter fortsatte han Reysen til Lands hjem ad, igiennem Embden, Bremen, Hamborg og saa fremdeeles, indtil han kom til Kiøbenhavn, hvor han strax naadigst blev annammet i Kongl. Majests. Tjeneste i Cancelliet i December Aar 1610.

Aaret næst efter, der den Feyde imellem Danmark og Sverrig, i Foraaret begyndtes, betroede Hans Majest. hannem Hans egen Lige Jane til Fods, hvilken blev ham overleveret paa Kiøbenhavns Slot, efterdi den Sal. Hertte underdanigst begierede, at han paa samme Dag maatte begive sig. Siden haver han, som en flid Eosdat, fort samme Jane mandelig inod Fien den for Calmer; 3 Synderlighed viiste han sin Tapperhed, i den Storm, der Calmer blev indtagen, da han var baade den første paa Bolden og i Byen. Derefter da de parlementerede at

at opgive Calmer-Slot, og Gouverneuren sam-
 mesieds, ved Ravn Christen Som, med tvende
 Capitainer begav sig ud i Kongel. Majests. Lejr,
 blev Sal. Hr. Jørgen Lunge, fordem Ri-
 gens Marsk og Raad, og Hr. Palle Rosen-
 krantz, saavelsom Capitain Peder Sinnemark,
 tilforordnede af Kongen, som Gissel-Mænd, igien
 at drage ind paa Calmer-Slot. Siden var
 han med Compagniet paa Bland, der Slottet
 blev opgivet, og efterat de havde ligget der paa
 Slottet nogen Tiid, og Compagniet var meget
 svækket, formedelst en Part var slagen, og nog-
 le af Sygdom vare hendøde, saa der fandtes
 saa funde tilbage igien, endskiont Compagniet i
 Deyndelssen var stærk, blev hans Fane efter
 Kongel. Majests. Befaling reben fra Stangen,
 og de overblevne af Compagniet, stukket under
 Capitain Søren Buggis Compagnie.

Men der Hans Majest. siden lod verbe et an-
 det Liv-Compagnie ved hans Capitain-Lieutenant
 Thomas Nold, leverede Hans Kongel. Ma-
 jest. selv, Hr. Palle Rosenkrantz en ny Fane,
 i Grønne-Have ved Kroneborg-Slot, med
 tilbørlige Ord og Ceremonier, hvilken Fane han
 berømmeligen og mandeligen førte i Marken mod
 Steuden, i sær i det Anslag for Guldborrig,
 og i Belæringen for Elsborrig, indtil han af
 Hans Kongel. Majest. blev commanderet at for-
 rette noget under Fæstningen, hvor han paa en
 Tiid

640 Hr. Dalle Rosenkrantz.

Tiid blev skudt med 2 Kugler, af hvilke den ene ramte paa den høyre Arm, som ey gjorde ham synderlig Glæde, men den anden gik tvert igiennem Livet, ind paa den høyre Side, og igiennem Larmene, og Kuglen blev siddendes i det Benstre Laar, saa all Haab om Livet var ude, efterdi Larmene vare saarede, som Forsarenhed udviiste. Men Gud som er mægtig, hialp ham endda vel til sit Helbred igien, enddog har med stor Smerte maatte ligge nogle Maanedes ved Sengen under Bartstjærts Haand, og nogle Uger gaae ved Krykker.

Der han var kommen paa Fode igien i Nov. Maaned 1612, sendte Hans Majest. ham til Kongen, Dronningen og Pringen i England, for der at forrette Hans Majests. ^{Er} rinder, des Aarsag han ilendes baade til Land og Bands fortsatte Reysen derhen.

Ved sin Ankomst fandt han Dronningen til Lunden, og Kongen til Rosdun, men Prinzen var nvelig død. Der han der igien havde bekommet sin gode Afseede, gik han til Scots til Graveffene, den sidste Dag i Aaret; Men Skibet stötte under Glandern paa en Grund kaldet PferdeMarker, saa det blev med 12 Personer, men han selv Tiende, som begav sig fra Skibet i Vandet, indtil de bleve optagne af en Fiske-Pinke, bleve reddede, og komme med sig

Livet derfra til Slys, hvorfra han siden reyste
Hjem igiennem Holland og Tydskland.

Der han kom hjem igien, og Krigen var for-
dragen, blev han annammet i Kongel. Majest.
Hof, for en Opmartere, med Heste at tiene,
i hvilken Tjeneste han baade inden og uden Lands,
virkede sig med all flittig Opmertighed.

År 1613 den 18 Aprilis, der Hans Majest.
stillede den prægtige og fornemme Ambassade i
Spanien, hvilken Hr. Jacob Ulfeld Rigens
Cansler fornemmeligen forde, som var medgi-
ben Doctor Jonas Carisius, da var Sal-
Dalle Rosenkrantz Marskalk paa samme
Reyse.

År 1613 in Novembr. var han, samt flere
af Adelen her udi Riget, med Hans Kongelig
Majest. til Hamborg, hvor Churførsten og
Churførstinden af Brandenburg mødte.

År 1614 i Julij Maaned, var han i En-
geland med Kongel. Majest. alles bores næs-
tigste Herre.

År 1615, fuldtes han med Kongen paa den
Brunsvigiske Reyse, og kom til Wolfenby-
tel den 31 August, hvorfra han reyste den 1 Nov.
og var endda Staden belejret.

Samt

642 **Hr. Palle Rosenkrantz.**

Samme Aar besluttede han at begive sig i den hellige Ægteskabs Stand, hvorfor han bad om Ærlig og Velbyrdig Jomfrue **Helvig Rangow Franz Døtter**, som hannem med hendes egen Samtykke og gode Villie blev af hendes Moder tilfagt den 14 April 1615, og gjorde han selv deres Bryllup paa Wordingborgs Slot den 1 Sept. Aar 1616, efterjøm han om Wolborns tilførn, med samme Slot og Lehn af Hans Kongel. Majest. for sin tro og flittig Tjeneste maadigt var aflagt og forlehnet.

Aar 1617 den 21 Julii begavede Gud dem med en ung Døtter, ved Navn **Mette Rosenkrantz**, som døde paa Aalholm Slot Aar 1631 den 31 August.

Aar 1618 den 8 Junii, skienkede Gud dem en Søn, kaldet **Franz Rosenkrantz**, samme levede ikkun fire Timer efter han fød og igienfød ved Daaben. I samme Aar den 23 Junii havde Hr. Palle Rosenkrantz den store Sorg at miste velbemeldte hans hustru.

Aar 1620. forordnede Kongen hannem, med gemed Hr. Dieloff Rangow, Hr. Marquard Peng og Sal. Hr. Keye Rangow til **Xowholm**, til **General Commissarium**

Hr. Palle Rosenkrantz. 643

det Kriigs-Folk, og Armee, som Hans Majest. den Tid havde forsamlet i Lant Holsteen.

Aar 1621 begav han sig udi Egteskab med Ertig og Velbyrdig Fru Elisabeth Rosensparre, som før havde Hr. Axel Brahe til Krenkerup, og gjorde han deres Bryllup næste Aar derefter, udi Herredagen i Kiøbenshavn den 30 Junii, efterat hun havde siddet Enke i ni Aar.

Siden var han, samt mange andre gode Mænd flere, forordnet at være paa vores Naadigste Herre og Prins, der Hertug Ulrichs, Kongel. Majest. Hr. Broders Liigs Begiengelse stod til Bueskou i Meckelbortig.

Aar 1626 der Hans Kongel. Majest. var i den besværlige Tydske Krig, blev han af Hans Majest. forordnet ud til Wolfenbuttel i Landt Brunsvig, hvorfra Hans Majest. sendte ham en Gesandtviis til Engeland igien, hvilken blev med stor Besværlighed, dog berømmeligen og med god Forretning varede henved et gandske Aar; Siden der han omsider fik Forlov at reyse hjem, drog han igiennem Holland, Frisland paa Hamborg, og fandt Hans Majest. i Leyden for Blechen. Men der han endelig kom hjem, foresandt han sin Hustrue meget skøbelig, hvilket



644 **Hr. Palle Rosenkrantz.**

ket af Længsel og Sorg meget havde formo-
ret sig.

I Novembr. samme Aar fik han Kongens
naadigste Befaling, at reyse med Hr. Friderich
Syncher, Gesandviis til Lybek, hvor de
bleve statteligt antagen og holden. Efterat de var
til en lykkelig Ende paa begge Sider havde for-
rettet deres Erinde vel, fuldtes de derfra, ind i
Riget igien med Hans Majests. Skibs Glad-
som den Tiid laae for Traxominde. Ved sin
Ankomst hjemme fandt han sin gode Hustrue
slet ved Sengen, saa Gud kaldede hende den 10-
ste Decembr. i samme Aar, hannem til stor Sor-
rig og Længsel.

Aaret derefter blev han atter af Kongen fik-
ket Gesandviis til Holland og England paa
Hans Majest. Skib Recompense kaldet; Som-
me Reyse var særdeles farlig, thi først maatte
de gaae ind i Norge, hvor de laae udi 3 Uger
for at fixe deres store Mast, og siden efter, hvor
de næsten bleven med Top og Taul. Denne
hans Udenlands Reyse varede inestendeels 6
Aar. Siden drog han hiem igiennem Fla-
ndren, Brabant, Seeland og Holland: med
hunderveys beslae han den fornemme Belerking for
Hercugenbust, og kom derefter med et af Hans
Majests. Orlogs Skibe i Land i Norge, hvor
fra han begav sig til Danmark og Holsten, og

og aflagde siden sit Verb hos Hans Majestet til
Lucin.

Noget derefter var det Hans Majests. saavel
som Dronningens naadigste Bille, at han skul-
de tage Nyekøbings og Aalholms Lehne i
Forlehnning.

Samme Aar fik han i Sinde at forandre sig,
saasom han vel mærkede, at hans forrige Enkes
stand, som varede i fire Aar, var ham til stor
Skade og Ulejlighed, dets Aarsag han efter
Ridders gode Raad bad om Erllig og Velbr.
Jomfrue Lisebeth Lunge, Sal. Hr. Jør-
gen Lunges og Frue Sophia Brabes Dot-
ter af Odden, som da i lang Tid havde været
hos Frue Anne Gyldenstiern, Hr. Jørgen
Brabes til Knudstrup, og som fordemeldte
Jomfrue blev hannem lovet af hendes Moder og
Slægt, gjorde han deres Bryllup i Kiøge den
15 Sept. Aar 1629. Samme Egtelshab varede
de tiærlig og venlig paa tretten Aar, som er
dittærligt for alle. Deres tiærlige Omgjængelse
land ogsaa erfares af den forseglede og med hans
egen Haand skrevne Antegnelse, Dat. 1634 den
30 Dec. af hvilken endeel hans Liv og Levnet
angaendes, her er indført, og findes end yder-
ligere derudi, som efterfølger:

646 Hr. Dalle Rosenkrantz.

„Nu slider jeg Tiden efter Guds Villie, og
 „maa efter hans guddommelige Behagelighed
 „plages med denne kiedsommelige, og som ieffen
 „gemeenlig endes med Døden, Podagel, end
 „og jeg langt større Straf fortient haver, men
 „Herre gal ikke udi Rette med din Ticnere, og
 „stugt mig ikke i din Grunhed, mens vær mig
 „naadig, og tag blidelig mod min Siæl, efter
 „jeg af din Naade haver striip en god Striid, og
 „beholdt Troe og en god Sæmbittighed til Eder
 „den; Vær du min Hierte Allerkiæreste Hustru
 „Trost og Forsvar, eftersom du af din usigelig
 „Naade haver velsignet mig med denne, saavel
 „som med de to forrige, saa i Dydelighed og
 „Fremhed, kunde jeg ingen ønsket mig bedre;
 „Gud være alles deres rige Lon. Vores gode
 „Børn, som ere og din høye Gave, befaler jeg
 „i dine Hænder, at opfores i Alder, Blisdom
 „og Naade, hos dig og Menneffen. Hvad jeg
 „før haver skrevet og erindret, mine kiære Sø-
 „skende og Svoger, om mine forrige Hustrues
 „dette giør jeg endnu ogsaa med denne, og be-
 „giærer hiertelig af Eder, saavel som af min Hustrues
 „og Venner, at være hende god, for saa oprig-
 „tig, dydelig og christelig hun haver stedse og al-
 „tid lebet med mig, som ingen kunde bedre og
 „høvere giøre, gaaer og staaer med hende og
 „deres Børn, som jeg vilde giørt med eders, om
 „Gud havde sparet mig Livet, og de det behøvet.

Sr. Palle Rosentrang. 647

Med ti Born, nemlig fire Sonner og sex
Døttre, velsignede Gud dennem i deite deres
Egteskab, af hvilke de to Sonner Axel og Ro-
senparre Rosentrang døde strax ubi deres
Barndom, saavel som en af Døttrene ved Navn
Jomfrue Helwig Rosentrang, som var den
ældste, saa at nu alleeneste lever Jørgen Ro-
senkrang og Lunge Rosentrang, samt Jom-
frue Lisebech, Mette, Birgitte, Sophia
og Helwig Rosentrang.

Aar 1632 beviiste Hans Majestet ham den
Naade og Ære, at han for hans Mandelighed,
fittig og tro Tjeneste, slog hannem med nogle
andre gode Mænd til Ridder paa Kiøbenhavns
Slot.

Og som hendes Majest. Dronningen, Høy-
løblich Thukommelse, var Aaret tilforn af Gud
bortkaldet, og Hans Prinselige Høyhed igien
antog hendes Majests. Lifgedinger, da blev Sr.
Palle Rosentrang naadigst forlovet Aar
1632 paa Philip Jacobi Dag fra Wording-
borg Lehn, efterdi samme tillige med de tvende
forbenævnte Lehne, var for besværligt at fore-
saae.

Samme Aar blev han Naadigst forordnet,
tilligemed hæderlig og høylærde Mand Doctor
Christoffer von der Lippe, at være Com-
missarius

648 Hr. Palle Rosenkrantz.

missarius paa det besværlige Skifte, som stod paa Nyekjøbing Slot, efter Hendes Majest. Dronningen.

Aar 1633 befikkede Hans Majest. ham, samt Hr. Frederich Rix og Hr. Jørgen Brahe i Kiøbenhavn, at fore Høyloblig Thukommelse, Hertug Uldrichs, Hans Kongel. Majest. Hr. Søns Liigs Begiengelse, som i Slesien ilde og bedrøveligen blev skudt.

Aar 1634 den 11 Januar. havde Hans Majestet forordnet hannem, at han skulde reise til Sverrig, men for hans Svagheds Skold af Podagel, fik han Tilladelse at blive hjemme.

Samme Aar der det prægtige og fornemste Forstelige Vielager, med vores naadigste udvalde Prins og Prinsessine Magdalena Sibilla stod i Kiøbenhavn, da befikkede Kongen Hr. Palle Rosenkrantz, med Hr. Jørgen Brahe til Knudstrup og Dines Pudovels, som den Tiid var Hans Forstelige Naadiges Prinsens Raad og Hofmarskalk, samt Denzel Rokkirck Kongel. Majests. Befalingsmand paa Antvorskovs Slot, til General Marskalk udi samme Høytids Process og Opvartning.

Alle saadanne forfærevne Ambassader og Bestillinger haver den Sal. Mand betient og forseet.

Maet; saabel i Riget som uden Riget, med store Trofskab, Flid og Vindskibelighed.

Han havde all sin Livs Tiid Gud hierteligen for Dyen; paakaldede hannem inderligen i alle sine Ydrætter, forsømmede ikke frivilligen Guds Eieneste; brugte det hønbærdige Sacramente ofte, og det med Hiertens Andagt; han gav af den Betsignelse, Gud havde meddeelt hannem, runde Almisser, og det baade til fremmede, som udi Elendighed fra Huus og Hiem vare forjagede, saabelsom til andre Nødtørstige, hvilket nok som giorer tilfænde; det vel-funderede Hospital, som han til sex Fattiges Underholdning haver oprettet her ved Rasted Kirke, og med rundelig Ophold forføget, hvortil han gav ikke alene Opborselen af et ansæeligt Sættis Jordegods; men endog tusinde Specie Daler udi Penge; efter den derpaa gjorde Fundatis ydermeere bemelding. Hvorfor Gud: igien af sin store Naade sigtelgen betsignede hannem, saa han sig en stor Formue haver efterladt.

Det Sal. Hr. Palle Rosenkrantz har steds forholdt sig mod den høye Dyrighed med all Underdanighed, mod sin Fædernes Rige med all Trofskab; Han omgikledes ikke med andet end Samværelse og Trofasthed, som enhver, i sær de det har meget været i hans Omgielse, kand bidne.

650 Hr. Palle Rosenkrantz.

Med hvad Omsorg og Belebenhed han omgikledes sin Egtesælde og Børn, kand af det forrige noksom erfares. Han hanthævede Retten i alle forefaldene Levligheder, hjalp de Trængende, og ansaae ikke Personen, men Sagen.

Sine Jevnlige omgikledes han oprigtigen, Kiærligen og vel, lod enhver blive den han var, og kunde ikke gierne taale, at nogen blev eftertaalt.

Sine Tienere holdt han til Guds Frugt, og deres Kald retsindeligen at forestaae, og beforsøgte dem giernem, efterform enhver havde fortjent.

Mod sine Bønder og Undersaatter var han from og god, forsvarede og hanthævede dem mod Uret.

Iu Summa, han haver forholds sig gudfrygteligen, ærligen, oprigtigen, viseligen og vel, som ingen hannem andet kand eftersiges. Saa at dersom det havde været Guds Willie, at han maatte levet og have sin Fortiig, havde han vel været den Mand, der med Frugt kunde lære andre have tiemt Gud og sit Fæderneland.

Men efterdi alting her udi Verden er ubestaaende, og Ademeestene maa udstaae adskillige Øiensindigheder, saa haver og denne Sal. Mand ikke

te allernæste været store Færet, Sortig og Siens
 udygdighed undergivet, men endog saa været beladt
 med den hæftige Vodalske Plage, og anden Svag-
 hed. Vviten. Lid efter anden formeeredes, saa
 Krafte paa det sidste gandske aftog, og han
 lidet eller intet kunde fortære; Dog holdt han sig
 fra Engen, det næste ham mueligt var, og
 forettede sine vigtige og vildloftige Bestillinger
 der, som tilforn, indtil den 21 Januar. (nemlig
 1642) der den Sat. Mand reyste fra Aalholms
 Slot hid til Krenkersup, og ikkun havde i Sinde
 paa nogen Dags Tid der at forblive; Da er han
 bleven meget svag den 3. Febr. af sin sædvanlige
 smertefulde Arthritidis, eller Lænderees. Sygdom,
 hvortil og tog sig en Koldfeber, Dog holdt han sig
 oppe det længe han kunde, indtil at Sygdom-
 men tog Overhaand, og et farligt jumbagtig Flod
 begyndte at nædskide kongen i Halsen, som nød-
 te ham til at søge Sengen Torsdagen den 8
 Februar.

Som hans dydige Frue var meget bedrøvet
 for sin Mandts Sygdom, bad hun at hun maad-
 te stille Bud efter Hans Forstelige Naades
 Prinsens Liv. Medicus, hvorpaa han svarede:
 At Verdens Middel er forgieves og unyttig,
 disse hæftige Flod vil giøre Ende paa all min
 Lende; Dog hende til Trost bevilgede hant det
 saa der blev sendt Bud efter Doctoren, som dog
 forredesst. høy Forsald en kunde komme saa hæ-
 stig.

632 **St. Palle Rosenkrantz.**

sig. Efterdi Sygdommen imidlertid blev ved, holdt han det for raadeligst, at forhige sig med Gud, hets Aarsag det og for Dag om Løbet Dager den 19 Febr. blev sendt Bud efter Sogne-Præsten her til Rødsted Kirke, hæderlig og højbetede Mester Claus Jensen, som efter an- dægtig gjorde Skrifts-Maal meddeelte ham det højbærdige Sacramente. Ved Middags- Eftinden samme Dag (nemlig den 19 Februar.) ankom Hans Forstellige Raades bestüte Medicus Doctor Henricus Custerus, efter Pringens Bevilling, og den Sal. Mands Begiering, til Reentherup, og der han havde beseet og forlar- ret den Sal. Mands Sygdom, skæde han at det behøvedes en god Bartskær eller Chirurgh, der med sine Instrumenter kunde udrens den see- og Rimagtige Vædke af Halsen; hborføle om Søndagen blev henter M. Dickoff fra Byer- Kjøbing, som og M. M. forrettede hvad han skulde.

Samme Dag kom Esjaa Erlig og Bette- Frue Anne Lisebech fra Ourebygaard at besøge hannem.

Efterdagen den 22 Febr. der den Sal. Mand fornæm viffe Døds Tegn, lod han aiter kalde sin Sogne-Præst forbenæbnte Mester Claus Jensen til sig, som talte om de himmelske Ting med hannem saa længe indtil baade Salen og Dø-

Horelsen forgik hannem. Og laae han da saa
 alle og drog en halv Time derefter.

Men saasom hans hoybedrovede Frue, der
 fledeste havde sat paa Sengen ved hannem, var sær-
 dig tilfælde i Danmark, maatte den Velbyrdige
 Jomfrue Sophie Keeg, som samme Dag var
 kommen til Krenterup for at besøge hannem,
 tilgæmed andre Dannede Kvinder tage hende fra
 Sengen.

Strax derefter, imedens den Gal. Mand laae
 endnu og drog, kom Frue Anne Sparre El.
 Laurin Grubbe til Gammelgaard, saasom
 Frue Margitte Muurmand, Christoffer
 Steensons til Grinsted, at besøge hannem.
 Og der de saae den Gal. Mand liggendes i Aan-
 bedræften gjorde de, med de andre Tilstædeva-
 rende, Knæfald for hannem, at Gud vilde give
 ham en naadig Forløsning, som og skeede der
 skøftelig var slages etc., da Gud gjorde en god
 Ende paa all hans Vind, efterat han havde levet
 i denne bedrøvelige og bedrægelige Verden fire og
 halvtredsindstyve Aar syv Maanedet og tre
 Dage.

1.) Hr. Claus Jensen Sogne-Præst til
 Rødsted har gjort et Tre Vers over hannem
 paa Latin; I samme sees at Hr. Palle Rosen-
 krantz har levet tre Uger meere end forhen af

654 Hr. Palle Rosenkrantz.

Biskopen udi Syens Stift Hr. Hans Michelsen er indført, saa hans aandske Alder var fire og halvtredsindstyve Aar syv Maanedes tre Uger og tre Dage.

2.) Egeledes har Hr. Laurig Martin Widsted, Sogne-Præst til Naschovs Menighed, ved et latinsk Vers, vist sin Erøvelse og Høpagtelse for den Afdøde.



En

En Prediken,

som var

udi

Erlig og Velbyrdig Mandes,
og Strenge Ridders

Sr. **Maagens**
Gyldenstiernes

Begravelse udi Bispehaven

den siette Dag Martii Aar 1570.

Prediket af

Niels Hemmingsøn D.

1570.



* *

* * *

Soran i denne Klage-Tale melder D. **Wiel**
Hemningsøn, at det ikke har været hans
 Tanker, at lade dette hans Arbejde komme
 for Lyset, men har tilsidst dog maattet vige nogle
 af hans Benærs Billie. Til sidst findes dog efter
 en kort Antegnelse om Hr. **Maagens Gylden**
stjernes Levnét; som Ord til andet er saaledes:

Ærlig, Børbødig og strenge Ridder Hr. **Maag**
gens Gyldenstjerne til **Stiernholm**, født
 med Gud, i Val født udi Danmark, af Ærlige
 Børbødige og Danske Forældre. Udi sin Ung-
 dom tjente han først Kong **Hans** for en Dreng-
 siden **Margtesen** og Hertugen udaf **Wittern**
berg. Derefter kom han til Danmark igien,
 paa den Tid Kong **Christiern den anden**, og
 Kong **Hanses** Søn var kommen til Regiment-
 tet, og tog sig for, at ville giøre et alvorligt Tog
 imod de Svenske, som vare Kong **Hans** strafalder-
 ne, og paa samme Tid gjorde **Sal. Hr. Otto**
Kruppen til Feldtherre, over et merkelige Antal
 Krigsfolk til Helt og Fod, som han afførdigede
 indudi **Sverrige**, at tvinge og bevæge de Sver-
 ske til Hørsomhed, hvilken og drev Sagen saa
 mandelig og vel, at **Sverrig** blev bundet, og
 Kong **Christiern** fik **Stockholm** ind. Da
 før

forde forskrevne Hr. Maagens Gyldenstjerne
 Danmarks Hoved-Bannere, og blev tre eller
 fire gange saaret udi det Slag for Upsal,
 hvor og Fienderne bleve nedlagde; Han stikkede
 sig og saa mandelig og tapper, at han for sin
 Manddoms-Bevissning siden blev slagen til Ridder
 i Stockholm.

Derefter foer han til den hellige Grav, hvor
 han ogsaa blev slagen til Ridder, og til en Af-
 mindelse loffvede han sig udi Jordans Flod, der
 som vor Herre lod sig dobe. Paa hans Rejse
 frem og tilbage besøgte han adskillige Land, der
 blant Cyprium, Candiam og Rodis, og bes-
 kaae mange Folkes Skik og Sæder, paa det
 han det siden bruge kunde sit Fæderneland til Be-
 ste, som han og gjorde.

Der han kom hjem igien udi Kong Friderich
 den Førstes Tiid, kom han udi Danmarks
 Raad, og blev derudi indtil sin Dødedag.

Lod han sig og bruge imod Danmarks Fiender
 der toende gange imod Elven.

Og efter den Tiid dette Rige blev besværet
 med indvortes Krug udi Grevens Fejde, beviste
 han sig for sin Fædernelands Frihed troe og huld,
 og lod sig derudi ingenlunde spare, hverken med
 Raad eller Daad, og for sig hans Manddoms
 og

og troe flittige Tienstes Skyld, forleenede Kong Friderich den Første hannem med Agershuus Slot og Lehn udi Norge, hvor han og blev bestodt af Kong Christiern den Anden, og udi samme Beleyring holdt han sig saa oprigtig og vel, at Kong Christiern intet mod hannem kunde udrette, men blev udi samme Bestodning fangen, og indført her udi Danmark.

Siden, den Tiid Marggrebe Albrecht af Brandenburg Hertug udi Preussen ic. lod bede om Høybemeldte Kong Friderichs Døttre, og hun blev hannem tilfagt, da blev han hendes Hofmester, og forde hende udi Preussen til hendes Herre.

Den Tiid Kong Friderich den Første var død, og Kong Christian den Tredie, Salig og Høylovlig Ihukommelse var kommen til Regimentet, og den Krig siden begyndte imellem Hans Kongelige Majestet og de Burgundiske, blev han Danmarks Riges Admiral. Han blev siden afferdiget til Keyseren for en Legat, og der udrettede hvis Vrinde hannem var betydelig trolig og vel, var og udi Hans Kongel. Majestets Tiid nogle gange Statholder paa Bøhmens Slot.

Et

Efter Hans Kongel. Majests. Død kom han
udi Kong Friderich den Andens, vor Allernaadigste Herres Tieneste, som nu registrer.

Haver han og været udi mange andre Bestillinger paa Rigens Begne, Indenlands og Udenlands, hvilke ikke kand her udi saa kort en Skrivelse antegnes.

Udi Egetskab levede han mange Aar med sin Hustrue Erlig, Velbyrdig og Gudfrøgtig Frue Anne Sparre, og avlede de tre og syve Born sammen, hvilke de Christeligen og ærligen op lærde.

Beviste han sig og, at være en ret Lem udi Christi Kirke med Gudfrøgtighed, og Kiærligheds Beviisning mod Guds Ords Tienere og fattige Folk.

Han haver og et godt Bidnesbyrd af meening Mand, baade Klerke, Borgere og Bonder, saa at hans Navn og Røgte staaer vel hos dem.

Der han var nu noget meere end fire og firs Aar, sov han hen efter sin lange Sænkthed, udi Christi Navns Bekiendelse, og Aarselvelse, udi Kiøbenhavn den ottende Dag Octobris Aar 1569, Og blev her udi Kiøbenhavn

660 **Sr. Naag. Gyldenst.**

havn begravet udi Vor Frue Kirke, udi man-
ge fromme Riddermænds, Fruers, Somfrued
og andre got Folkes Nærværelse, den siende
Dag Martii Aar 1570.



MANU

MANUSCRIPT.

St. Povels Livs og Deds Liggendefæe

af
det 14 Cap. til de Romere, vers 7. 8.
Ingen af os lever for sig ic.

ubi
Erlig og Belbyrdig Mands
nu Sal. hos Gud

Eric Bille

til Løfvismøese,

Christelig Sepultur, udi en stor og anseelig
lig Forsamling, saa og andre Stænders, fornem
me Personers Nærværelse udi Wiborrig Doms
Kirke, Eoverdagen den 16 Augusti. Aar efter
Herrrens naaderige Gødsel 1656.

Efter Anmodning, af Guds Naade ensfor
deligen fremsat og forklaret

af
Frang Rosenberg,
B. i B.

Janus 1753.

Et

Den

* * *

Denne Ligprædiken, der saavidt mig er bekendt, ingen Tiid er bleven trykt, og lige her anføres efter en meget Haandskreven Afskrift (*), er tilskrevet den Frue, Mette Rosenkrantz til Høygaard Bisp Rosenbergs forestiller hende Davids 13 Psal. til Trost og Estersfølgelse, med Forskrift, at naar hun kuns af Hjertet vilde

(*) Denne skrevne Lig-Prædiken er mig bleven bekendt af Belærverdige Hr. Søren Bredal Sognepastor til Borre paa Moen.

(**) At den Ligprædiken, som blev holdet over Niels Krabbe; til Skellinge, Ridder og Mand, at bemeldte Frue Mette Rosenkrantz gift efter den Gal. afsdøde Hr. Erik Billes med Hr. Niels Krabbe, da deres Bryllup i Ribe den 14 Sept. 1660; I dette Bryllup vare de kuns sammen i to Uar syv Maaneder og 10 Dage, thi Hr. Niels Krabbe døde i April 1661. Hun kaldes i forbemeldte Lig-Tale, Frue til Høygaard, og i denne, Frue til Høygaard, af den Marfag: Den første havde hun efter hendes Hr. Erik Billes Død; Og Høygaard var Løll været hendes Fæderne Gaard. Vid. Tvede in *Evangelii Nicolai Krabbe* pag. 45.

Gud, saa skulde han og høre og hjælpe hende, som nu saa fort paa hinanden, anden gang skulde blive Enke. Tilfaldt giver Forfatteren Aarsagen tilkiende, hvorfor han har villet lade dette Skrift trykke, sigendes: Jeg havde ikke i Sinde at lade denne Prædiken til Trykken overgive. Men eftersom den Velbyrdige Herre og Strænge Ridder Hr. Anders Bille til Damsboe, Danmarks Riges Marsk og Raad, og Kongelig Befalings Mand paa Skanderborgs Slot, paa Eders Velbyrdigheds Begne har begiært af mig, at den maatte publiceres, har jeg ikke villet aflaae hannem sliig Begiæring. Endelig slutter Forfatteren med et Ønske.

Den Ærlig og Velbyrdig Mand Eric Bille til Lefvismøse er fød den 5 Oct. 1629 udi Damsbo. Hans Fader var Æ. og B. Mand Hr. Anders Bille til Damsboe, Ridder, Danmarks Riges Marsk og Raad, samt Hovmand paa Skanderborg Slot. Hans Moder Frue Sophia Rosenkrantz til Windum Overgaard. Hans Farsfader var Hr. Eric Bille til Giesningholm. Hans Farsmoder var Frue Mette Bannet. Hans Farsfaders Fader var Æ. og B. Mand Jens Bille til Ljungsgaard, Kongl. Majests. Befalings Mand paa Gulland. Hans Farsfaders Moder var Frue Karen Rønne til Hvidkilde. Hans Farsmoders Fader var Æ. og B. Mand

Et 2

Ans

Anders Banner til Gisningholm. Hans
 Farmoders Moder var Frue Dorthe Rud.
 Hans Farsfaders Farsfader var E. og B. Mand
 Hr. Claus Bille til Vandaas, Ridder, som
 var E. og B. Mand Steen Billes til Vanda
 aas, og Frue Margarethe Rønnes Son.
 Hans Faders Farsfaders Moder var Frue Eli
 sabeth Ulstand, som var Hr. Jens Holgers
 sens Ulstands til Glimminge, Ridder, og
 Frue Margarethe Trolles Dotter. Hans
 Faders Farmoders Fader var E. og B. Mand
 Eglke Rønne til Hvidkilde, som var E. og
 B. Mand Markors Rønnes til Martrup,
 og Frue Mette Hartenbiørgs Son. Hans
 Farsfaders Mormoder var Frue Anne Krabbe
 bes til Wegholm, Ridders, og Frue Anna
 Rosenkranges Dotter. Hans Farmoders Fars
 fader var E. og B. Mand Hr. Erik Eriks
 søn Banner til Rokedal, Ridder og Danne
 markes Riges Raad, Hr. Erik Andersens
 Banners til Asdal, Ridders, og Frue Kar
 ren Gises Son. Hans Farmoders Farmod
 der var Velbyrdig Frue Margrethe Gyldens
 stjern, som var Hr. Henrik Gyldensstjernes
 til Joversnæs, Ridders og Frue Karen Bils
 les Dotter. Hans Farmoders Morsfader var
 E. og B. Mand Otte Rud til Søbygaard,
 som var E. og B. Mand Hr. Knud Rud til
 Vaby, Ridders, og Frue Dorthe Billes
 Son.

Søn. Hans Færmoders Mormoder var **E.**
 og **M.** Frue Pernille Oxe, som var **E.**rig og
B. Mand Hr. Johan Oxes til Gifselfeld,
 Ridders, og Frue Mette Gises Dotter. Hans
 Morsfader var **E.** og **B.** Mand Jacob Kos-
 senkrang til Arrestov, Kongelig Majestæts
 Besælingsmand paa Nyborg Slot. Hans
 Mormoder var **E.** og **B.** Frue, Frue Pernille
 Gyldenstiern. Hans Morsfaders Fader var
E. og **B.** Mand Eric Rosenkrang til Kier-
 skrup, Danmarks Riges Raad og Stathol-
 der i Norge. Hans Morsfaders Moder var **E.**
 og **B.** Frue, Frue Helvig Hattenbierig til
 Søholm. Hans Morsfaders Farsfader var **E.**
 og **B.** Otto Rosenkrang til Bøller, som var
E. og **B.** Mand Holger Rosenkranges og
 Frue Mette Flemmings Søn. Hans Mor-
 saders Mormoder var **E.** og **B.** Frue Magre-
 the Gang, som var Hr. Jesper Ganges
 Friberres af . . . , og Frue Anne Mols-
 steds Dotter. Hans Morsfaders Morsfader
 var **E.** og **B.** Mand Jacob Hardenberg til
 Svædholm, som var og **E.** og **B.** Mand Hr.
 Erik Hardenberigs af Skjoldemose, Rids-
 ders, og Frue Anne Rønnows Søn. Hans
 Morsfaders Mormoder var **E.** og **B.** Sophia
 Lykke, som var **E.** og **B.** Mand Hr. Peder
 Lykkes til Sandholt, Ridders, og Frue Kie-
 stines Kongs Dotter. Hans Moders Morsfa-
 der var **E.** og **B.** Mand Hendrik Gylden-
 stiern

fiern til Aagaard, Kongel. Majests. Befø-
lingsmand paa Bahus. Hans Moder
Mormoder var E. og B. Frue Mette Kud.
Hans Mormoders Farsfader var E. og B. ^{Fr.}
Knud Gyldenstiern til Aagaard, Ridder og
Danmarks Riges Raad, som var E. og B. ^{Fr.}
Mands Hr. Hendrich Gyldenstiern til Jf-
versnæs, Ridders, og Karen Billes ^{Søn.}
Hans Mormoders Farmoder var E. og B. ^{Beht.}
Frue Jytte Podebust, som var E. og B. ^{Beht.}
byrdig Mands Hr. Predbiserns Podebust
til Vorbørrig, Ridders og Frue Anne Gyl-
denstierns Dotter. Hans Mormoders Mor-
der var E. og B. Otte Kud til Søbygaard,
som var E. og B. Mands Hr. Knud Kuds
til Søbygaard, Ridder og Frue Dorthe Bil-
les Søn. Hans Mormoders Mormoder var
E. og B. Frue Pernille Ore, som var E.
og B. Mands Hr. Johan Ores til Gifsfeld
Ridder, og Frue Mette Giss Dotter.

At disse sine forbenævnte Forældre er han hien-
ne udi Guds Frygt og adelige Dyder bleven og
draget indtil Aar. 1648 da de foresendte ham til
det Kongelige og Adelige Academie Sorø hvor
han forblev indtil Aar 1649.

Derpaa blev han skicket ud af Riget ^{tidlig}
med hans Broder Cal. Jacob Bille, ^{for at}
besøe fremmede Lande, og opnaae en ^{for}
Færdighed ^{deri}

ubi fremmede Sprog. Til Hofmester blev dem givet hæderlig *Henricus Matthæsius*, som tænkte med dem først ind i *Tydskland*, hvor de opholdte sig nogen Tid paa de fornemste høye Skoler af vor Religion, nemlig *Jena*, *Marktburg*, *Wittenberg*, *Leipzig*, *Strasborg* og *Lybingen*. Saae derhos det Kejserslige og andre Førstelige Hoffet og Stæder.

Siden forføyede han sig ind i *Nederlandene*, og der tog i *Ovesyn* de fornemste Stæder, som enten tilhorte Kongen af *Hispanien* eller *General Staterne*; Efterat dette var giordt, begaa han og hans Broder sig til *Engeland*, hvor de i Aigt toge det Mærkværdigste til *London*, *Oxford* og *Cambridge*, *Vindsøer* og flere Stæder; Derefter fortsatte de Reysen til *Frankerige*, og forbleve en Tid lang i *Paris*, siden i *Geneve* for der at lære de Adelige *Oveset*, besaae og de fornemste Stæder i Landet.

Gra *Frankerige* drog de igiennem *Savoyen* ind i *Italien*, hvor de toge i *Ovesyn* hvad Mærkværdigt der fandtes i *Rom*, *Neapolis*, *Venedig*, *Storentz*, *Padua*, *Parma* og *Meyland*.

Men som en lydige Søn, for at efterkomme sine Forældres Ordre, forføyede den El. Mand med forbenævnte hans Broder og Hofmester sig



ind i sit Fødemeland igien, hvor de paa **Hjem** reysen besaae de **Stæder**, som de tilforn ey **havde** seet i **Tydsland**; Efterat de paa **fire** **Åar** havde været ude, og imidlertid anlagt deres **Lid** meget vel.

Efter hans **Hjemkomst** tilfagde han **Hans Kongel. Majest.**, vor **Allernaadigste Herre** sin **underdanigste Tjeneste** udi **Cancelliet**. **Midlertid** lod han, med sine **Forældres Raad**, **tiltale Frue Mette Rosenkrantz** til **Høygaard**. **Mens** efterdi **Riigs-Dagen** til **Kendsburg** paa de **Lider** indfaldt, blev hannem bevilget **samme Rejse**, som varede over **sexten Uger**. **Snarst** han var kommet hjem, begjærede han **Bryllup** med sin **Kiereste**, hvilket og høytidelig blev holdet udi **Kjøbenhavn** den **24 Julii** **Åar 1653**. Udi dette deres **Egteskab**, som udi **all Kierlighed** var rede i **tre Åar**, blev de af **Gud** begabet med en **Søn** ved **Navn Anders Bille**; Og er denfor uden den **høybedrøvede Frue** anden gang ved sin **Sal. Mand** med **Livs Frugt** velsignet.

Foruden denne sin **Kierlighed** mod sin **Frue**, **Høflighed**, **Godhed**, **Mildhed**, **Oprigtighed** og **Ydmyghed** mod alle, har den **Alfdode** vist sin **Barmhertighed** mod de **Sattige**, i det han gav **Tusinde Rixdaler** til et **Hospital**, som skulde oprettes enten ved sin **Gaard Lofvismøse** eller **Åvinsberig**. **Men** skiont han ved sin **Godhed** og



og andre Dyder havde gjort sig kjær hos Men-
nesken, havde dog Gud ham kjærere, i det han
 kaldede ham til sig. Dog maatte han først ud-
 staae Sygdom, som tog sin Begyndelse med Af-
 mægtighed, den 9 Julii, der han var kommen
 hjem til Avinsberg fra den adelige Begravel-
 se, som stod i Aarhus; Ved sin Ankomst for-
 nam han, at hans Frue var reyst til Rosens-
 holm, hvis Tilbagekomst han med Længsel for-
 ventede, som og skeede samme Aften, og der hun
 om Natten mærkede, at han var med. Hende an-
 greben, stilledes hun Bud til Wiborg efter Hr.
 Doctor Andreas Skilling, som og gav ham
 noget styrkende ind, saa han begyndte at komme
 sig. Men som Sygdommen igien iudfaundt sig,
 blev hentet til ham Hr. Doctor Lyder Pouchs
 Canik i Ribe, hvilken tillige med Doct. An-
 dreas Skilling omhyggeligen betiente ham.

Men efterdi han mærkede at Afmægtigheden
 meer og meer tiltog, begiærte han at Præsten Hr.
 Thøger Thomesen, Sognepræst til Wium
 og Ljusgaard Kirker maatte hentes, hvilket og
 skeede, og communicerede hans Frue tillige med
 ham.

Endnu kort for sin Død udgav han Prøve
 paa sin Kiærlighed til hans Frue, samt Høya-
 gelse for sine Forældre, ved det at han skrev dem
 til, med Taksigelse for deres Godhed mod ham,

han bad tillige at de vilde elske hans Frue i hans Sted. Særdeeles begjærede han at ingen Vidde løstighed til Berømmelse, af Prædikestolen skulde opregnes; Men var heel forsikkert paa, at han havde levet som et Guds Barn, og dode som et Guds Barn. Endelig behagede det Gud at borte kalde ham den 25 Juiii, efterat han havde levet syv og tyve Aar ringere halv tredie ned. I hans Dods Time vare tilstæde Jomfrue Mette Sogs, Jomfrue Dorthe Galli, Jomfrue Tytte Gyldenstjerne, Hr. Doctor Lyders Pouch, Hr. Doct. Andreas Skilleking, Mester Niels Jenson, Rector ved Wiiborg Skole, saa og Hr. Thøger Thomesen.



Guds

Guds Børns Kamp og Krone
af
St. Povel's andet Sendes Brev til Timorheim
det fjerde Capitel
Jeg haver stridet den gode Strid ic.
hvilken Text
Der Erlig og Belbyrdig
nu Salig med Gud

Fr. Vene Byldenstiern

Holger Rosenkranges

til Demmestrup,
hendes Lig i en anseelig og ypperlig adelig Forsamling, samt mange andre fornemme Folkes
Nærværelse blev udi Selsingborrig Kirke
hæderligen og christeligen nedsat.

Efter Begjæring blev fremsat og forklaret

af
Peder Windstrup D.

Episcopo Scanix.

Printet i Bogenhæft af Melchior Margan.
Aar 1641.

* * * *
* * *

Sfortalen af denne Klage-Prædiken har **Bi**
skop Winstrup i Skaane indrettet som
et Troste-Skrift til den Salig Frues som
terladte Husbonde, Ærlig og Velbyrdig Mand
Zolger Rosenkrantz til Demmestrup, som
var Kongel. Majests. Befalingsmand paa **Bor**
ringholm, han skriver saaledes:

Gunstige gode **Zolger Rosenkrantz!** udi **E**
ders sørgelige Enkestand maa jeg erindre **E**
Velbyrdighed de Ord, som Propheten **Ezechiel**
udi sin Bog indfører om sin Hustrue, hvilken
Herren ved Døden havde taget fra hannem, han
siger saaledes. Herrens Ord skeede til mig og
sagde: „Du Menneskens Søn, see jeg vil tage
„din Døens Lyst fra dig ved en Plage, men du
„skal ikke klage, ey heller græde, ey heller adgode
„en Taar, du maa lønligen sukke, men du skal
„ingen Døds Klage føre, du skal tage din **Prø**
„velse paa dig, og drage dine Skoe paa dig.“
Eders Sal. Hustrue, Sal. **Fru Lene Gy**
denstiern, maa hun vel ikke og kiære **Zolger**
Rosenkrantz kaldes Eders Døens Lyst, efterdi
I af hende udi Eders Ægteskab, saa længe I
maatte see hende med Eders Døne, havde stor
Hiertens Lyst og Glæde, saa I derfor har **Nar**
sag til ey alleene at sørge lønligen, men endog
aabent

aaftenbarligen Klage, græde, udgyde Taare, af-
 lægge Eders Prydelse, og skjule Eders forrigfulde
 Afgigt, hvilket altsammen Herren havde forbu-
 det Propheten.

Texten, som var Bispens forelagt at forklare,
 er inget af 2 Timoth. 2. v. 7. 8. Jeg haver
 stridet en god Striid, jeg fuldkommede
 Løbet, jeg beholdt Troen. Fremdeles
 er Retferdigheds Krone bortlagt til mig,
 hvilken Herren den retferdige Dommere
 skal give mig paa den Dag, dog ikke mig
 alleene, men ogsaa alle dem, som elske
 hans herlige Aabenbarelse.

Angaaende denne Ærlige og Velbyrdige nu
 Sal. med Gud, Frue Lene Gyldenstjerne,
 Solger Rosenkranges til Demestrup, da
 er hun fød paa Biersgaard Aar 1588 den 17
 Maaned af Ærlige, Velbyrdige, Fromme, Oprig-
 lige og Christue Forældre: Hendes Fader var
 E. og B. Mand Mogens Gyldenstjern til
 Biersgaard. Hendes Moder E. og B. Frue
 Helle Ulfeld af Lwenstrup. Hendes Far-
 fader var E. og B. Mand Hr. Mogens Gyl-
 denstjern, Ridder til Sciernholm, som var
 høyløslig Kong Friderichs den Andens Hof-
 mester. Hendes Farmoder var Frue Anne
 Sparre til Svanholm. Hendes Farfaders
 Fader var E. og B. Mand Hr. Hentrich Gyl-
 denst

denstiern, Ridder til Kestrup, som var Hr. Knud Gyldenstjerne, Ridder til Ifoerstein og Frue Hilleborg Schenkels Son. Hennes Farsfaders Moder var den V. Frue Karen Bilde, som var Hr. Bende Bilde, Ridder til Eggede, og Frue Ermegaard Fridles Datter. Hendes Farmoders Fader var K. og V. Mand Hr. Maurig Sparre, Ridder til Svaneholm, og Frue Else Meinstrups Son. Hennes Farmoders Moder var Frue Karen Hoeg, som var Hr. Peder Hoeg, Ridder til Estvick, og Frue Kirsten Rechenbiergs Datter. Hennes Morfader var K. og V. Mand Ebbe Ulfeld til Svenstrup. Hendes Mormoder var Frue Lene Ulfstand af Skabersøe. Hennes Morfaders Fader var K. og V. Mand Knud Ulfeld til Kausbøl, som var Ebbe Ulfeld til Bavelse og Frue Kirsten Bisnstrups Son. Hennes Morfaders Moder var Frue Anne Hagedenbiere til Skoldemose, og Frue Anne Rønnaus Datter. Hennes Moders Morfader var K. og V. Mand Hr. Holger Ulfstand, Ridder, til Skabersøe og Frue Else Bilde Son. Hennes Moders Mormoder var Frue Helle Hack, Hr. Niels Hack, Ridder, til Heckeberg, og Frue Tale Brastrups Datter.

Efterat hun ved den hellige Daab var bleven igienfødt, haver Hendes fiere Forældre iader hende

de opbrugte i Gudsfrugt, lære at læse og skrive, saa og holdet hende til alle gudfrugtige Øvelser og Sierninger, som en Adels Jomfrue vel egnede og anstod, og var den Sal. Fru hendes Kiære Forældre et meget lydigt og tjenstagtigt Barn, saavel som imod alle andre meget from og ydmyg.

Der man skrev Aar 1601 da begjærede hendes Kiære Sal. Farbroder Christian Gyldenstierns Hustru Fru Dorothe Rud hende fra hendes Forældre, hvilket hende og blev samtykt, og efterdi der fandtes hos den Sal. Fru en god Gudsfrugtigheds Grundvold blev ydermeere det, som vel begyndt var, forbedret ved hendes Kiære Susters sittrige Tilsyn, som idelig erindrede hende, at Gudsfrugt er nyttig til alle Ting.

Aar 1606 kom hun udi Sal. Dronning Anne Carheine, Høyløbslig Zhukommelse, hendes Jomfrue-Kammer, var der indtil hendes Dronningelig Majests. Dødedag, som var Aar 1610. som saa til sin Kiære Farbroders Hustru igjen, og var saa hos hende henved to Aars Tiid.

Aar 1612 begjærede hendes Kiære Broders Hustru B. Fru Sophie, Mogens Gyldenstierns hende, hvilket og blev bevilget, og holdt de hende udi deres Huus i all Elskelighed, som hun kunde have været deres egen Datter, hun

676 Fr. Lene Gyldenst.

hun var dennem og hørig og lydlig som det sig burde.

Smidlertid fik E. og B. Mand Holger Røsenfranz til Demmestrup, hendes Kiære nu efterladte høybedrovede Husbonde i Sinde, efter Guds Billie og Indskydelse, at bede og tiltale hendes Kiære Fader E. og B. Mand Nogens Gyldenstiern til Bierogaard om samme sin Dotter, udi hvilken hans Begiering hendes Kiære Fader og Venner samtykte, saa hun blev hennem tilfagt i Kjøbenhavn, deres Bryllup stod i Landskrone den 3 Julii Aar 1614.

Som hun af sin Ungdom har levet meget gudsfrygtig, saa haver hun og holdt hart derved i sit Egetskab sin gandske Livs Tiid, Morgen og Aften gjort sine Bønner udi sit Kammer til Gud, idelig og gierne læst i Bibelen, og øvet sig i Guds Ord, forsamlede Morgen og Aften sine Folk paa Stuen, lod siunge Psalmer og læse Bønner og Taksigelser til Gud, efterfom det var altid hendes Mundheld, Gud skee Lov for alt godt ic.

Arme og Nødtørftige haver hun været rund og mild imod, og lod ingen Tiid nogen gaar trostelos fra sig, hun lod aarlig klæde tolv Stæbler ved Martini Tiid med Uldet og Linnen, foruden alle andre fattige, thi den Sal. Fru overtog

levede dagligen, hvad hun sin Zevnchristen skjødte sig var.

Udi hendes Husholdning haver hun været forsigtig, forsigtig og omhyggelig, og saadan en Kvinde, som Salomon i sær berømmer.

Med hendes Kiære Husbonde haver hun levet meget kiærligen, altid raad til det Beste for hver Mand, og ikke til det verste, som er en ypperlig Dyd hos en fornuftig Kvinde; Hendes bedrøvede Husbonde elskede hende igien høyligen, hvilket hun saabel i hendes Svaghed, som i hendes Betragtning haver givet ham et godt Vidnesbyrd for.

Hun levede med samme sin kiære Husbonde udi et kiærligt Egteskab i fire og tyve Aar, og forholdt sig saaledes, at hun har været hendes Mand's Krone, prydet hans Huus, som Solen Himlen, været hans Huses Ære, en Støtte i Gæstet, et Bierde omkring Godset, hans Døns Lyst og Hiertens Glæde, hvorfors hendes Død har ham desmeere smertelig, thi deres Død er jo vist sørgelig, hvis Liv har været glædelig.

Deres kiærlige Egteskabs Omfangelse haver Gud velsignet med ni Børn, fem Sønner og fire Døtre, som ere K. og B. Christian Rosenkrantz, Oluf Rosenkrantz, Mogens Rosenkrantz, U u Rosenkrantz

Junius 1753.

Rosenkrantz, Corfig Rosenkrantz, Ebbe Rosenkrantz, E. og B. Frue Helle Rosenkrantz, Niels Trolles, Jomfrue Anne Rosenkrantz, Jomfrue Mette Rosenkrantz, og Fr. Tale Rosenkrantz, af hvilke den sidstnævnte Sal. Jomfrue er heudød, men de fem Sonner og tre Døttre leve igien.

Hendes Børn og Jomfruer optugtede hun i Gudsfrugt, og alt det, som kunde være Gud til Ære og dem selv tjenligt. Hun omgaffes med Ædel og Uædel, Fattige og Rige, venlig og myg, dydig og laatinodig, saa at alle de, der fænde hende, gibe hende det Rigte, at hun var gudfrøgtig og dydig. Hendes Sind var ikke til at bekymre sig om andre Folkes Jødretter og Gjerninger, eller at legge alting til det værste, og tale ilde om nogen, som nu udi Verden brugelig er, men meest, at hun kunde tage vare paa sit eget med Flid, og vilde hver Mand vel. Hendes Børn havde hun eu meget stor moderlig Omhu for, saavel som for hendes Jomfruer, som udi langsommelig Tiid have været udi hendes Hænder, og i mange Maader været mod dennem huld og god, som det kunde været deres egen Moder.

Som denne Sal. Frue frøgtede Gud, saa brugte Gud og samme Maade at reise hende paa, som andre hans kiære Børn, hvilke hun elsker, dog var hun forsikket paa, at alting skulle tiene hende.

hende til Bøste. Efterat hun med sin kiære Husbonde var kommen til Helsingborg paa Hiemsreisen fra Jylland, og der af sit kiære Edele hende Barn E. og B. Mand Christopher Ulfeld blev med sin kiære Husbonde buden, at være hans Giest, skeede det, at der under Aftens Maaltid paakom hende en Gyselse, men hun holdt sig dog sterk, og reyste endnu samme Aften med sin Husbonde til Gundestrup, for der at besøge deres kiære Søster B. Jfr. Margrethe Rosenkrantz, reyste og anden Dagen hjem til Demmestrup, og gav sig ikke Tanker paa andet, end den Kolde havde givet hende et Anstød.

Men som Gud paa samme Tiid havde velsignet hendes kiære Dotter, E. og B. Frue Helle Niels Trolles, med Lids Frugt, og hendes kiære Son E. og B. Niels Trolle, var stor begierendes af hende, at hun vilde gjøre ham og hans Hustru den Ære, at være hos dem, naar Gud ville forløse hans kiære Hustru, svarede hun jo, det vilde hun gierne, og kom saa den 24. Frue til Kjøbenhavns Slot til hendes kiære Born E. og B. Niels Trolle og Frue Helle Rosenkrantz, der hun med sin kiære Husbonde Søndagen tilforn havde udi deres Sogne Kirke Carup været til Guds Bord, og var saa hos dem tre Ugers Tiid.

Hun omgikkes des imidlertid med stor Omhu hendes kiære Dotter i hendes Barsel-Seng, ikke agtendes sin Svaghed, ey heller hendes kiære Dotters Formaning, at hun ikke skulle bekymre sig om hende, men tage sin egen Helbreds i Hænde, men der den Sal. Frue fornam Sygdommens Forogelse, og at det var fjerde Dags Kolde, foragtede hun ikke Lægen, men skikkede Bud til den hæderlig og høylærde Mand Doctor Oluf Worm, og brugte ham saa nogen Tiid i København.

Imidlertid faldt hendes gode Husbonde i en heftig Sygdom hjemme paa Demmevejrup, hvilket han ikke vilde lade hende vride, at hun ikke skulde bedrøves, som han fuldkommelig kiænte hendes dydige Hierte imod sig; Hun forbad sig paa sin Side dennem, som forde Bud imellem dem, at sigte hendes Husbond, at Kolde-Sygen holdt endda ved.

Omstider der hendes kiære Son Niels Trold le ikke længere torde dolle for hende hendes Husbondes Svaghed, reyste hun strax fra Kjøbenhavn, og hastede Dag og Nat, til hun kom hjem, og fandt sin svage Husbonde, da de to kaldede Gud paa begge Sider, at de vare kommen tilsammen.

Søn

Som Svagheden imidlertid holdt stærk ved dem begge, blev der stiftet Bud efter håderlig og hoplærde Mand Doctor Otte Sperling, som strax kom, og forblev der en otte Dage; hvorvel han brugte alt hvis der kunde være tienlig, forøgedes hendes Svaghed dog alt meere; men som hun dog i samme altid holdt sig stærkere end hun var, satte hun sig en Dag op, (efterat hendes kiære Datter, B. Frue Helle Niels Trolles, som besøgte sine svage Forældre efter hendes Kirkegang, allerede var reyst hjem,) for at tale med sine Børn og Jomfruer, men mod Astenen vattede der vel henved to Timer, at hun intet svarede dem, saa dennem syntes, at hun besvømte, men der hendes bedrøvede Husbonde kaldede paa Præsten, opløstede hun Øynene, dog uden at kunde svare, der hun kom til sig igien, sagde hun, hvi græder I saa? fik hendes kiære Husbonde om Halsen sigendes: Min Allerkjæreste! jeg skæder intet! og var hun den Nat meget Svag.

Morgenen derefter sagde hun til B. Jomfrue Margrethe Lange, værre ikke sorgfulde for mig, det bliver vel got, jeg vil lade Præsten hente og forliige mig med Gud, thi vi bør først at tænke paa det vor Salighed vedkommer, mit Hoved er saa meget tungt, dersom jeg tovede lænste, maatte jeg da ikke saa christelig kunde bereede mig, jeg føler vel hvor det er med mit Hoved, jeg vil og sige dig, jeg haver alt befalet min Husbond

bonde og Børn i Guds Bødd, den rige Gud skal sørge for dem alle; jeg haaber at mine Døtre skulle frygte Gud, og skikke sig efter de gode Mennesker, hvor deres Fader vil have dem; Gud hielpe mine Søner hver i sit Sted, jeg troer min Søn Niels Trolle saa meget vel, at han skulle have Omsorg for dem med deres Fader.

Hun lod og nogle gange indkalde sine yngste Søners Skolemester til sig, og formanede ham, at han skulle bevise sin Flittighed, Gud være deres Hielp sagde hun, i hans Bødd befaler jeg dem alle sammen, og til den ommeldte Zomfrue Margrete Lange sagde hun: Du skal love mig, at jeg intet Silketøj skal blive klædt ud, de Penge, som dertil skulle anvendes, vil jeg at skal gives fattige Guds Arme, som kunde bede til Gud for min Siel, naar det skal saa være; og som Zomfrue Margrete med Graad svarede; at hun troede Gud saa vel, han ville ikke lade dem faae den Sorg, sagde den El. Fru: Gud ikke for mig, jeg haver ikke fanget Lovde til at gjøre med dig, og Abele Sandberg som jeg gierne vilde, Hiertet er dog altid got, Gud hielpe eder alle mine Børn! mine Døtre giver jeg ikke talt med, fordi de græde og sørge saa meget; bad saa, at hun vilde styre dem, at de ikke skulle græde saa meget; Der hendes Husbonde, hørte at hun vilde have Præsten til sig, beredde de sig begge dertil med stor Andagt.

Els

Idet derefter lod hun indkalde Præsten Hr. Svend Jensen, Sogne-Præst til Skamersløf og Camp Sogner, og begyndte da den gode Sal. Frue, saavel som hendes svage Husbonde, at gjøre deres Skriftemaal christeligen og vel, begierendes paa Guds Begne Afsoning, og alle deres Synders Forladelse, hvilken og tilfagdes dennem, i deres Velbr. Børns og Samfruers Overværelse.

Strax derefter faldt hendes Velbr. Husbonde ned paa Knæ for Sengen, og da annammede de begge Sacramentet, takkende Gud, som lod dem blive værdige til den Saligheds Priis at ankomme, dernæst blev hun i sin Svaghed besøgt af alle gode Venner og Naboer, fornemmelig ad detlige Personer, de raade hende at hun ikke skulde slaae sit Sind fra Verden, men bruge endnu en Lægen, og sagde hende om en fornemme Doct. Med. Christianus Fabricius, hvorpaa efter hendes egen Billie blev sticket Bud til ham, men hun brugte ringe af hans Raad, saasom Svagheden altsaa havde taget Overhaand; Endskiont den Sal. Frue havde udstaaet hendes Svaghed i tre og tyve Uger, var hun dog taalmodig med Guds Billie, hun klagede sig intet i hendes Mands eller Børns Naahor, som sørgede saameget derover, naer naar de gif bort sagde hun, jeg finder vel, hvad jeg finder, Gud forløse mig naar det er hans Guddommelige Billie; jeg vil ikke sætte Gud Ti



den fore; Derfom det end ſkulde vare med mig ſaaledes til den yderſte Dag, nu ſaa er jeg Herrens Tjenerinde, og haver forſkyldt alt, hvis Gud vil mig paalegge! Gud ſkee Lov, at jeg er ſaa værdig, jeg maa lide under hans Haand! og til ſin Son Niels Trolle ſagde hun engang iblandt andet, der hun havde lader alle Folk gaae ud; og talte med ham om Allehaande: De maa gior med mig hvad de vil, der hjælper dog aldeles intet.

Om Natten ved tolv Slet viiſte hun ſine Børn og Jomfruer fra ſig, befalede at ſlutte Døren i Laas, hun vilde ſove, og ſom det ſyntes for menneſkelige Dyne ikke til Døden den Nat, ginge de alle til Seng, uden E. og B. Jomfrue Abele Sandberg og Præſten, de bleve hos hende, og da hendes Husbonde, ſom ſædvanligt, kom ind halvgaaen ti Slet, for at vil ſee til hende, ſagde hun: I haver alleſammen Umage med mig, min Allerkiæreſte gaaer i eders Seng, jeg vil legge mig til Søvn, der han da bad hende en god Nat, ſagde hun: Gud giv eder en god Nat.

Strax derefter befalede hun man endelig ſkulle ſlutte Lyſet, og hænge for Vinduerne; Der det var ſkeet, ſagde hun nu i Guds Navn! jeg vil ſove; Neppe et halv Qvarter derefter, ſom hendes kiære Søſter-Dotter Jomfr. Abele og Svend,

Svend, de sad ved Sengen, horte de nogle
 smaa Sukke og Aandedraet, hvorved de glæde sig
 og sagde: Gud ske Lov hun er kommen i Sovn,
 hun sover meget let, men der de saae til, da hab-
 de alt Gud kaldet hende, hvilket saa sagtelig og
 sødelig skeede, at de ikke engang andet vidste, end
 hun sov; Saaledes er hun udi Herren hensovet
 udi sin Alders det første og halverrediesinds-
 tyvende Aar; Vi tvile ingenlunde, at ligesom
 hun her i dette Liv baade udi Sygdom og Bel-
 magt haver stridet en god Striid, Christelig fulds-
 kommet Lobet, og beholdet Troen, at hun jo nu
 triumpherer med sin rette Overste, den Herre Jes-
 su, og af hannem krones med Nectfærdigheds Kro-
 ne, hvilket vi skulde befinde paa Dommens Dag.



Mortis terror inanis.
De frygte demnem, hvor der er intet
at frygte.

Psal. 53. vers 6.

Hvilket skal næst Guds Hielp lieveligen eragtes
i denne siden Prædiken,
sammenskrevet

over Syrachs Boas 41 Cap. v. 5. 6. 7.

Som blev holden

i St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn
den 29 Junii Aar 1655.

Da

Erlig, Høysornemme og Velbr. Frue

FRUE

Ollegaard Hvidtfeld,

til Lilløe,

Hendes Salige Liig, blev nedsat til en Adelig,
men sorgelig Jordekjærd, udi en høysædelig sol-
kerig Forsamlig, med tilbehørig christelige
Ceremonier.

Dg blev fremsat og forklarret

af

Johan Dirichson Barster,

e. S. Theol. Doctore og Kongl. Majest. Hof-Prædikant.

Kiøbenhavn, prentet hos Peder Morsing R. M. og
Univers. Bogt. Aar. 1656.



* * *

* * *

Sed en Fortale, hvorudi Forfatteren Dødt Barster, med at forklare de Ord, Gædd ikke, trøster den afgangne Frues Mand er denne Liig-Tale tilskrevet Hr. Jochum Gersstorff til Tundbyholm, Danmarks Riges Hofmester og Raad, Kongl. Majestets Befalingsmand over Bornholm, som med mangfoldige Taare, det ret kom af et bedrøvet Herte, beklagede og sørgede over sin høvelskede Frue Ollegaard Hvidsfelds alt for allige Død.

Forbenævnte Frue var Barnfødd paa hendes Fæderne Gaard Lilløe, Aar 1622 den 16 Maaned ved 8 Slet om Morgenens, af Edele og Velbr. Forældre; Hendes Fader var E. og B. Mand og Strænge Ridder Hr. Hendrik Hvidsfeld til Lilløe, Kongel. Majest. Befalings-Mand paa Landskrone-Slot. Hendes Moder Frue Margrete Rosenkrantz af Glimminge. Hendes Farsfader var B. Hr. Jacob Hvidsfeld til Berrizgaard i Lolland. Hendes Fars moder var E. og B. Frue Elisabeth Friis til Sagested. Hendes Faders Farsfader var E. og B. Mand Christopher Hvidsfeld til Berrizgaard. Hendes Faders Farmoder var E. og Velbr. Frue, Frue Ollegaard Trolle til
Lil

Lilløe. Hendes Faders Morfader var \mathcal{E} . og
 B. Mand Hendrik Friis til Ørbeklund.
 Hendes Faders Mormoder var \mathcal{E} . og B. Frue
 Magrete Bild af Rafvenholt. Hendes Far-
 faders Farfader var \mathcal{E} . og B. Otte Hvide-
 feld til Krumstrup. Hendes Farfaders Far-
 moder var \mathcal{E} . B. Frue Barbara Blaae af
 Ørbygaard. Hendes Faders Morfaders Far-
 der var \mathcal{E} . og Velbr. Mand Jesper Friis til
 Lyngbygaard. Hendes Faders Morfaders
 Moder var \mathcal{E} . og B. Frue Anne Brockens-
 huus. Hendes Faders Morfaders Fader var
 \mathcal{E} . og B. Mand og Strenge Ridder Jacob
 Trolle til Lilløe. Hendes Faders Morfaders
 Moder var \mathcal{E} . og B. Frue Kirstine Skafve
 til Eskilstrup. Hendes Farmoders Morfader
 var \mathcal{E} . og B. Mand Niels Bild til Raf-
 venholt. Hendes Faders Mormoders Moder
 var \mathcal{E} . og B. Frue Birgitte Ulfeld til Kor-
 bst. Hendes Morfader var \mathcal{E} . og B. Mand
 Axel Rosenkrantz til Glimminge. Hendes
 Mormoder var \mathcal{E} . og B. Frue Mette Grub-
 be til Høgested. Hendes Moders Farfader
 var \mathcal{E} . og B. Erik Rosenkrantz til Lang-
 ting. Hendes Moders Farmoder var \mathcal{E} . og
 B. Frue Magrete Ulfstand af Glimminge.
 Hendes Moders Morfader var \mathcal{E} . og Velbr.
 Mand Palle Grubbe til Lystrup. Hendes
 Moders Mormoder var \mathcal{E} . og B. Frue Magrete
 Sardenberg til Høgested. Hendes Moders
 Far

Sarfaders Fader var **K.** og **B.** Mand **And
Kosentrang** til Langring. Hendes Moders
Sarfaders Moder var **K.** og **B.** Frue **Birgitte
te Knob** til Gylleboe. Hendes Moders Moder
faders Fader var **K.** og **B.** Mand **Sigvards
Grubbe** til Dalbygaard. Hendes Moders
Morfaders Moder var **K.** og **B.** Frue **Mette
Ulfeld** af Hverring. Hendes Moders Farms
ders Fader var **K.** og **B.** Mand **Børge Jensen
Ulfstand** af Glimminge. Hendes Moders Fars
moders Moder var **K.** og **B.** **Margdalens
Krabbe** af Busstrup. Hendes Moders Mormo
ders Fader var **K.** og **B.** Mand **Corfis
denberg** til Skoldemose. Hendes Moders
Mormoders Moder var **K.** og **B.** Frue **Mette
Skram** af Urop.

Udi hendes Barndom og Ungdom blev hun
optugtet i all Dyd, og hendes Kion velsom
mende Sæder, hvorudi hun saa høyt forfremmede
sig, at hun efter Alderens Maade, stædse fandt
Naade hos Gud, og Yndest hos alle dem, som
vare i Omgiengelse med hende, og i Gynderlig
hed beviiste hun sine Forældre all Ære og Lydig
hed indtil deres Døds-Dag.

Aar 1641 da hun var nitten fulde Vintre
gammel, indlod hun sig med sine Forældres og
Benners Raad, udi Ægteskab med **K.** og **B.**
Hr. Jochims Gerstorff til **Tundbyholm**, det 1

der, Danmarks Riges Hofinefter, Raad, og Kongel. Majests Befalingsmand paa Bornholm, som den Tiid var Hendes Forstelige Durchlauchtigheds Magdalene Sibillæ, Christiani Qvinti høylødig Thukommendes Gemahls høybetroede Kammer-Junker, og stod deres Bryllup her udi Kiøbenhavn den 3 Oct. samme Aar.

Hendes Kiærlighed til hendes Husbonde var saa stor, at hun elskede baade hannem, og alt det hun vidste, der var hannem kjær og takkelig, og derimod skuede alt det, hun kunde tænke var hannem til Nøde eller Fortød. Hun var aldrig roelig eller vel tilfreds, naar hun skulde være noaen kort Tiid fra ham; Og naar han med Legets Svaghed var hiemsogt, lod hun see en overmaade stor Omhøue for ham; Hun var i all Modgang hans Hjertens Trøst og Lyst, hun gjorde hannem godt, og aldrig ondt, i alle de Dage de levede sammen.

Saa som hun udi Sandhed, var en allerkiæreste, dydefuld og euegod Hustrue, saa var hun og en overmaade flittig og omhyggelig Moder. Thi efterat den Allerhøveste havde velsignet dette deres Egteffab, som varede udi tretten Aar fem Maaneder og oette Dage, med fire Søner og sex Døttre, nemlig: Christian, Casper, Christoffer, Zendrich og Friderich Gersstorff,

storf, samt Jomfrue Magdalena Sibilla, Jomfrue Margrete Gerstorf, som Gud i sine unge Aar hiemkaldede, Jomfrue Sophia Amalia, Jomfrue Else, Jomfrue Margrete og Dorethe Gerstorf, da haver det været den Frues høieste Omhu, at disse unge Pletter maatte opdrages udi sand Gudsfrugt, adelige Dyder, og gode Sæders Fremværst og Efttagelse; Hun havde megen flittig Omsyn med dem, og lod hendes moderlige Kiærlighed, som dog var usigelig stor, ingenlunde forhindre den Tugt og Rebselse, som Ungdoms Brøst og Borne Sjæl endelig udkræver.

Den Sal. Frue Ollegaard Hvidtfeld, som restod og berømmeligen hendes Huus og Tjende med all Fornuft, god Skik og Fromhed, holdt enhver til at tage vare paa det, de vare til be- stulte, og derimod gierne belønnede deres Siid og Trofskab.

Her kunde meget indføres til hendes sandfærdige Berømmelse, om Legemets deylige Skabning, Geberdernes skikkelige Yndelighed, samt anden riig Herrens Belsignelse, med hvilket hun altsammen til Overflod var begavet; Men eftersom den beste Part af hende, som er Sjælen, bes fandtes saa høyt ziret og beprydet, da fandt sig som almindelig kaldes Legems og Løffens Gaver, ikke komme i nogen Lignelse derimod. *Dan var*

for Sanden iblant de adelige Fruentimmer en herlig Stjerne der gav sit Skin i glansendes Straaler, i mangfoldige Dyder, men i Synderlighed udi trende, som vare, sand Gudsfrugt, overmaade Tugtighed, og uforfalsket Kiærlighed. Hendes Gudsdyrkelse var grundet paa Hiertens Ydmoghed, saa hun var ikke saa meget besymret om Gudfrugtigheds udbortes Skin, som at hun maatte føle dens Kraft deraf udi sin Siæl. Hendes Tugtighed fremstinnede udi alle hendes Ord og Gierninger; Ordene vare saa, men sansede og troefaste, hendes Gierninger vare oprigtige og gode.

Mod sine Venner var den afdøde Frue huld og oprigtig, imod de Fattige rund og gavmild, og mod alle, Høje og Lave viiste hun Ydelighed og Ydmoghed.

Belangendes hendes sidste Svaghed og meget christelige Endeligt, da begyndte hun at befinde sig noget ilde tilpas, af et qvindeligt Tilfald, forleden den 1 Martii, og laae saa ved Sengen paa tiende Dag uden all Bæ og Smerte; Zinidertid var stædse hos hende Frue Beate Ulfeld, Hr. Sendorich Lindenows til Øfridg Kloster, samt Frue Sophia Bilde Hr. Mogens Rosenkranges til Glimminge. Ligeledes kom og Frue Margrete Steel Cal. Hr. Zendorich Rammels til Beckeskouf, og besøgte hende

Junius 1753.

hende paa samme Tider og forblev hos hende ^{paa} to Dages Tiid, men som hun, og alle ^{erise} tede hendes Svaghed at være uden Livs Fare og Helbreds Spilde, reyste hun om Fredagen den 9 Martii fra hende.

Næst paafølgende Dag den 10 Martii ^{blev} hun op om Aftenen, for at besøge sin Mand i hans Svaghed, og forblev nogen Tiid hos ham. ^{Der} hun derefter var kommen til Sengs, befandt hun sig noget kuldbliden, og søv kun lidet, men ^{imod} Morgenstunden angreb hende den Rød, frugtsommelige Qvinder paa kommer imod selens Tiid, hvorfors hun lod kalde til sig Beate Ulfeld, Frue Sophia Bilde og demoderen, som paa Gaarden havde været i nogle Dage, og forvartede hvad Gud og Naturen i denne Omstændighed vilde giøre, da og ^{imidlertid} tid blev sendt Bud efter Frue Margrethe ^{Streek} om hun hende i denne Tilfald besøge ville.

Klokken halvgaaen otte om Morgenen blev endelig den Sal. Frue Ollegaard ^{Hvidefeld} forløste fra en utidig Borde, udi hvilket Arbejde, hendes Kræfter saaledes forsvantes, at paa en kort Tiid, og som udi et Moment, Livet ^{for} tes at giøre et Tuff med Døden; den ^{saadte} Sved vædede alle hendes Ledemode, hendes Opens Syn begyndte at feyle; med Diertens Angest blev hun angreben, og skiont ^{var} brug-

te alle tienlige Raad, erkjendte dog den Afdøde at hendes Døds Time var nær, hvortil hun bad, at hun maatte blive deelagtig i Sacramenter, som og hende blev meddeelt af hæderlig og højlerde Mand, Mester Bernde Ulrich, udi hendes Husbondes Nærvarrelse, som forsøgede sig til hende, endskjønt han selv var meget svag.

Imedens dette forrættedes, kom Frue Margrethe Skeel, til Gaarden, hvilket meget fornyede den afdøde Frue, som, efterat hun fornam, at hendes Svagbed tiltog, lod begjære at hendes Husbonde vilde komme til hende, der nok et efter Communionen, formedelt Mattighed og ubstænden Smerte af Steen og Hjertens Besværning, maatte holde. Sagen. Da han kom til hende, sagde hun: Min Allerkiæreste! jeg hører vel eders Tale, men kan ikke see eder med sigte: Siden takkede hun ham for all hans Rietslighed, omfavnede hannem, og med et venligt Ansigt tog sidste Afsked, bevalendes hannem og sine ni smaa Modersløse Børn under den Allerhøjestes Beskiærmelse. Derpaa afslagde den Elskede Frue sin Talsigelse til Frue Beate Ulfeld, Margrethe Skeel og Sonnie Bilde for deres Skærmskab, Flid og Umage med hende.

Der hun tilspurde de hos hende Børene, hvad de tænkte om hendes Tilstand, og sammentroste hende med, at det torde nok blive godt, sva.

svarede hun med større Standhaftighed, end
 man af et Menneske i fuldkommen Velstand for
 moder kunde, naar man en veed hvad Bitterhed
 Døden med sig fører: „Jeg fornemmer vel
 „ikke vil sige mig Eders Betænkende, meent
 „des jeg mig undsatte skulde, naar I taler og
 „indrer mig om Døden. Men ingentunde; Thi
 „at opleve et Aar fem eller sex meere eller mindre
 „haver en meget at betyde, mens int dog
 „er en Guds Raade; Det er den gamle
 „vi skule alle detan, somme tilig og somme
 „sildig.“

Der Klokker var noget over Otte om Aften
 nen, gav hun tilkiende hendes Dyens Lys at
 re forgaat, og Døene brustne. Begynde der
 paa at arbejde til Fortøsning, som hun og
 de: Nu begynder jeg at drage: Laad dog
 hen i gudselige Betænkninger, indtil hun
 begynde omsider at drage nogle Sult, da hun
 selv drog Huden fra Hovedet, og sødeligen, ved
 fuldkommen Forstand, og fuld af det evige
 Haab, opstred sin Siæl i Guds Haand, saa
 de Mordærende neppe blev det vaer, der
 var ved os Slet den 12 Martii 1655. *Efterat*
 hun havde levet 29 og tredive Aar ti Maaned
 der tingere fem Dage.

Over denne dydige Frues Død, ere adskillige
 Vers opsatte hende til Ære 1.) af Johanne
 Lau

Laurenbergio, Prof. ved Sorøe Academie, paa Latin. Ligeledes 2.) af Vitus Bering, Kongel. Historiographus. 3.) Et af samme Autor giordt paa Dansk. Det 4.) har Andreas Tschering Prof. Rostoch. paa Tydsk forfattet. Det 5.) er et Grafskriit paa Danske Vers sammensketten af Petro Nicol. Mehrnero, Acad. Gaffn. Vice Bibl. Det 6.) og sidste er et langt Latinsk Vers, som Professor Ole Bork har udarbejdet.



Anhang.

Her følger

de

! Januari og Februari
Maanedes Hæfter

udeladte

Adelige Slægt-Registere,

ifølge det i Fortalen for ved Martii Maanedes Hæfte giorte Lofte.



* * *

* *

Hr. Albret Steel til Fousingøe, Alm- og Herrer paa Stiold og Spinde-Siden.

(ad pag 7.)

Hr. Albreets Steels Fader var Verlig og
Belbyrdig Mand Christen Steel til
Fousingøe, Danmarks Riges Raad,
og Kongel. Majests. Befalingsmand paa
Kicer. Hans Moder var Frue Margrethe
Brahe til Ulstrup. Hans Farsfader var
og Belbr. Mand Albret Steel til Fousingøe,
Kongl. Majests Befalingsmand udi Bortorn-
ster. Hans Færmoder var Frue Kirstine
Sanberg. Hans Farsfaders Fader var
og B. Mand Anders Steel til Zeigued,
som var Albreets Steels og Frue Abel Dans
af Nygaard. Hans Farsfaders Moder var
Frue Karene Flemming, Hermans Flem-
ming og Frue Sophie Bistens Datter af
Bastvølse. Hans Færmoders Fader var
og B. Mand Christen Sandbiørg til
Ulstrup, som var Anders Sandbiørg og Frue
Sophia Sienkels Son. Hans Færmoders
Moder, var Frue Anne Sommer, som var
Oluf

Oluf Sommer og Frue Anne Rosenkrands
 zis Dotter af Engelseholm. Hans Morfader
 var K. og B. Mand Otte Brahe til Knuds-
 trup, Danmarks Riges Raad og Kongel.
 Majests. Befalingsmand paa Helsingborg.
 Hans Mormoder var Frue Beate Bille. Hans
 Morfaders Fader var K. og B. Mand Hr. Thy-
 ge Brahe til Thøstrøp, som var Hr. Axel Bra-
 he og Frue Marine Lunges Son til Basnis.
 Hans Morfaders Moder var Frue Sophie
 Rud, Hr. Jørgen Ruds Dotter af Vedbye.
 Hans Mormoders Fader var K. og B. Mand
 Hr. Claus Bilde til Liungsgaard, som var
 Hr. Steen Bilde og Frue Magrette Røn-
 nøvs Son af Allinge i Sieland. Hans
 Mormoders Moder var Frue Elisebeth Ul-
 sand, som var Hr. Jens Holgersen og Frue
 Magrette Trolles Dotter af Glimminge.

Hr. Thage Tott Sttesøns
 til Eriksholm Ahner paa
 Faderne og Moderue Side.

(ad pag. 24.)

Hr. Thage Totts Fader var K. og B.
 Mand Otte Thott til Eriksholm.
 Hans

Hans Moder var **X.** og **B.** Frue **Sophie Brahe**. Hans Farsfader var **X.** og **B.** Mand **Hr. Thage Thott til Eriksholm**, Danmarks Riges Raad. Hans Farmoroder var **X.** og **B.** Frue **Else Ulstand af Hickebierg**. Hans Faders Farsfader var **X.** og **B.** Mand **Otte Andersen Thott til Næes**. Hans Faders Farmoroder var **X.** og **B.** Frue **Karen Ulstandes Datter Hvolunger af Dybek**. Hans Faders Morfader var **X.** og **B.** Mand **Holger Ulstand til Skabersfioe**. Hans Faders Mormoder var **X.** og **B.** Frue **Selle af Hickebierg**. Hans Faders Farsfaders Farsfader var **X.** og **B.** Mand **Hr. Anders Thott til Næes**, som var **X.** og **B.** Mand **Hr. Sti Erikson Thott til Næes** og Frue **Anne Marchmand** deres Son. Hans Faders Farsfaders Moder var **X.** og **B.** Frue **Anne Korfensparre**, som var **Hr. Jens Torbesen Korfensparre til Starholdt** og Frue **Ellen Gribbe** deres Datter. Hans Faders Farmoroder Fader var **X.** og **B.** Mand **Hr. Thage Henschens Hvolunger til Dybek**, som var **X.** og **B.** Mand **Hr. Hendrik Hvolunger til Dybek** og Frue **Boel Skaldre af Gaaslevad** deres Son. Hans Faders Farmoroder Moder var **X.** og **B.** Frue **Karen Tornetrands**, som var **X.** og **B.** Mand **Christen Michelsen Tornetrands til Rye i Jylland**, og **X.** og **B.** Mand **Frue Thale Rorfeld til Brabov**

Koy. deres Datter. Hans Faders Morsfaders
 Fader var **E.** og **B.** Mand **Gregers Ulstand**
 til **Torup**, som var **E.** og **B.** Mand **Hr. Jbe**
Hendrichsen Ulstand til **Torup** og **E.** og **B.**
 Fru **Kirsten Glob** til **Svenstrup** deres Son.
 Hans Faders Morsfaders Moder var **E.** og **B.**
 Fru **Els Bille**, som var **E.** og **B.** Mand
Hr. Thorhen Bille til **Søholm** og Fru **Sis**
se Lunge til **Bastnes** af de gamle **Lunger** de
 res Datter. Hans Faders Mormoders Fader
 var **E.** og **B.** Mand **Hr. Niels Hat** til **His**
tebjerg, som var **E.** og **B.** Mand **Hr. Kiler**
Hat til **Hildebjerg** og Fru **Anne Prepenbe**
af Vøldersløf i Sielland, deres Son. Hans
 Faders Mormoders Moder var **E.** og **B.** Fru
Thale Brostrup, som var **E.** og **B.** Mand
Hr. Hans Brostrup til **Tommerup** og Fru
Mette Hardenbjerg af **Stioldemoese** deres
 Datter. Hans Morsfader var **E.** og **B.** Mand
Otte Brabe til **Anudstrup**, **Danmarkes Ri**
ges Raad og **Befalingsmand** paa **Helsingborgs**
Slot. Hans Mormoder var **E.** og **B.** Fru
Beate Bille. Hans Moders Farsfader var
E. og **B.** Mand **Hr. Thyge Brabe** til **To**
strup, **Danmarkes Riges Raad**. Hans Mo
 ders Farmoder var **E.** og **B.** Fru **Sophia**
Aud. Hans Moders Morsfader var **E.** og **B.**
 Mand **Hr. Claus Bille** til **Lyngsgaard**.
 Hans Moders Mormoder var **E.** og **B.** Fru
Lisebeth Ulstand. Hans Moders Farsfaders
 Fa

Fader var **F.** og **B.** Mand **Hr. Axel Brahe** til **Tostrup**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Peder Brahe** til **Vidstofle** og **Frue Birgitte Thott** til **Krogholm** deres **Søn**. Hans Moders **Farfaders** Moder var **F.** og **B.** **Frue Maren Lunge**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Tyge Lunge** til **Basnes**, af de gamle **Lungers**, og **Frue Maren Basse**, af de gamle **Bassers** deres **Dotter**. Hans Moders **Farmoders** Fader var **F.** og **B.** Mand **Hr. Jørgen Kud** til **Desbye** og **Frue Else Markmand** deres **Søn**. Hans Moders **Farmoders** Moder var **F.** og **B.** **Frue Kirstine Rosenkrantz**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Erik Ortesen Rosenkrantz** til **Biørnholm**, **Danmarks Rige Hofmester**, og **Frue Sophia Gyldenstjern** deres **Dotter**. Hans Moders **Morfaders** Fader var **F.** og **B.** Mand **Hr. Steen Bille** til **Allinge**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Corben Bille** til **Søholm** og **Frue Size Lunge** af de gamle **Lungers**, deres **Søn**. Hans Moders **Morfaders** Moder var **F.** og **B.** **Frue Margrete Rønnow**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Claus Rønnow** til **Hvidkild** i **Syen** og **Frue Birgitte Stormvase** af **Sverrig** deres **Dotter**. Hans Moders **Mormoders** Fader var **F.** og **B.** Mand **Hr. Jens Holgersen Ulstand** til **Glimminge**, som var **F.** og **B.** Mand **Hr. Holger Hendrichsen Ulstand** til **Glimminge** og **Frue Birgitte Rosenparre** af **Starbo** 20

dereſ ſon. Hans Moders Motmoders Mo-
der var **E.** og **B.** Frue Magrethe Trolde,
ſom nar **E.** og **B.** Mand Hr. Arved Trolde
til Birkevad i Sverrig, og Frue Birgitte
Hr. Jøvet Arſon Tottes til Lille dereſ
Dotter.

Sten Koſenſparre til Skar-
rolt Ahn: Herrer paa Sø-
derne og Moderne Side.

(ad pag. 47.)

Sten **E.** og **B.** nu St. Steen Koſenſparre
deres Fader, var **E.** og **B.** Mand Oluf
Koſenſparre, nu Kongel. Majest. og Dan-
markes Riges Raad, og Befalingsmand paa
Draarholm. Hans Moder **E.** og **B.** Frue
Liſabeth Gyldenſtierne. Hans Farfader var
E. og **B.** Mand Steen Koſenſparre til Skar-
rolt, Danmarkes Riges Raad og Befalings-
mand paa Callumborg. Hans Farmoder
var Frue Mette Koſenſtrang til Walløe.
Hans Farfaders Fader var **E.** og **B.** Mand
Jens Koſenſparre til Skarolt, ſom var **E.**
og **B.** Torben Koſenſparres ſon af Skar-
rolt. Hans Farfaders Moder var **E.** og **B.**
Frue

Frue Birgithe Bilde, som var E. og Velbr.
Mands og Strenges Ridders Hr. Steen Bilde
des Dotter til Wandaas. Hans Farmoders
Fader var E. og B. Mand og Strenges Ridders
Hr. Oluf Rosenkrantz til Walløe, som var
E. og Velbr. Mands og Strenges Ridders Hr.
Niels Rosenkrantz's Son af Biorholm.
Hans Farmoders Moder var E. og B. Frue
Ide Munk til Torrerup, som var E. og B.
Mands og Strenges Ridders Hr. Mogens
Munkes Dotter af Thais. Hans Morfader
var E. og B. Mand, Hendrik Gyldenstjerne
til Aagaard. Hans Mormoder var Eelig og
B. Frue Lisabeth Brahe. Hans Mormoders
Fader var E. og B. Mand Knud Gylden-
stjerne til Kestrup, som var Eelig og Vel-
byrdig Mands og Strenges Ridders Hr. Hen-
drik Gyldenstjernes Sou til Ifoeranes.
Hans Morfaders Moder var E. og B. Frue
Jytte Paadebust, Eelig og B. Mands og
Strenges Ridders Hr. Predbiørn Paadebust
des Dotter af Wosborg. Hans Mormoders
Fader var E. og B. Mand Otre Brahe til
Knudstrup, som var Eelig og B. Mands og
Strenges Ridders Hr. Tyge Brahes Son til
Taastrup. Hans Mormoders Moder var Frue
Beate Bilde til Bildesgaard, som var E.
og B. Mands og Strenges Ridders Hr. Claus
Bildes Dotter til Longegaard.

Hr. Jørgen Brabes
 Ahn: Herrer paa Sværd
 og Spinde = Siden.

(ad pag. 114.)

Hr. Jørgen Brabes Fader var F. og B. Mand Steen Brabe til Knudstrup, Danmarks Riges Raad og Høvidsmand paa Callingsborg Slot. Hans Moder var Erlig og B. Frue Birgite Rosenkrantz til Nesbyholm. Hans Farsfader var F. og Velbr. Mand Oete Brabe til Knudstrup, Danmarks Riges Raad. Hans Farmoder var F. og B. Frue, Frue Beate Bille. Hans Farsfaders Fader var F. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Tyge Brabe til Tosttrup, som var Hr. Axel Brabe til Krogholm, Ridders og Frue Marie Lunges af Bassernes deres Son. Hans Farsfaders Moder var F. og B. Frue, Frue Sophie Rud, Strenge Ridders Hr. Jørgen Ruds Dotter af Vedbye. Hans Farmoders Fader var Erlig og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Claus Bille til Lungegaard, som var Hr. Steen Billes til Allinge, Ridders og Frue Magrete Rønnoys Son. Hans Farmoders Moder var Erlig og B. Frue Elisabeth Ulstand, Strenge Ridders Hr. Jens Solgersens Dotter til Glimminge.

minge. Hans Morfader var **F.** og **Velbe-**
Mand **Orte Rosenkrantz** til **Nesbyholm**.
 Hans Mormoder var **F.** og **B.** Frue **Jodv.**
Gise til **Schiervad.** Hans Morfaders **F.**
 der var **F.** og **B.** Mand og **Streng** **Ridder**
Hr. Orte Holgersen Rosenkrantz til **Boller.**
 Hans Morfaders Moder var **F.** og **B.** Frue
Magrete Gang, Hr. **Jesper Ganges** **F.**
Herre af Potliz hans **Dotter.** Hans Mormo-
 ders Fader var **F.** og **B.** Mand og **Streng**
Ridder **Hr. Mogens Gise** til **Krenkerup,**
Danmarks Riges Hofmester. Hans Mormo-
 ders Moder var **F.** og **B.** Frue, Frue **Ma-**
grete Scure, **Claus Scures** **Dotter** til **Gam-**
melgaard.



Hr. Axel Gyldenstiernes
Uhn = Herrer af Mand og
Qvinde = Linten.

(ad pag. 178.)

Hr. Axel Gyldenstiernes Fader var **F.** og
B. Mand **Hendrich Gyldenstien** til
Stofsoe, Kongel. Majests. **velbetroede** **Lands**
Commissarius i **Syen.** Hans Moder var **F.** og **B.**

og Velbyrdig Frue Lisabeth Podeduff til
 Karsholm. Hans Farsfader var Ærlig og
 Velbyrdig Mand Pædren Gyldenstiern til
 Vorbørrig, Danmarks Riges Raad og Bes
 salingsmand paa Bouffling. Hans Farmo
 der var Ærlig og Velbyrdig Frue Mette Har
 denbiørg til Skaubø. Hans Farsfaders Far
 der var Ærlig og Velbyrdig Mand og Strenge
 Ridder Hr. Knud Gyldenstiern til Aagaard,
 som var Ærlig og Velbyrdig Mand og Stren
 ge Ridders Hr. Hendrich Gyldenstierns
 Son af Iversnes. Hans Farsfaders Moder
 var Ærlig og Velbyrdig Frue Jytte Podeduff
 sin Døtter, som var Ærlig og Velbr. Mand
 og Strenge Ridders Hr. Pædren Podeduff
 sin Døtter af Vorbørrig. Hans Faders
 Farsfaders Moder var Ærlig og Velbyrdig Frue
 Karen Bille, som var Ærlig og Velbyrdig
 Mand og Strenge Ridders Hr. Berndt Bils
 les Døtter af Egde. Hans Faders Farmo
 ders Moder var Ærlig og Velbyrdig Frue An
 ne Gyldenstiern af Aagaard, som var Æ.
 og Velbyrdig Mand og Strenge Ridders Hr.
 Mouritz Gyldenstierns Døtter af Aagaard.
 Hans Faders Faders Farsfaders Fader var Æ.
 og Velbyrdig Mand og Strenge Ridder Hr.
 Knud Gyldenstiern af Aagaard. Hans
 Faders Faders Farsfaders Moder var Ærlig og
 Velbyrdig Frue Hillebørrig Skinkel til Aa
 gaard. Hans Faders Faders Farmoders Mo
 der

Junius 1753.

pp

der var **Ærlig** og **Velbyrdig** **Frue Ermgaard**
Stille af **Sandholdt**. Hans Faders Faders
 Mormoders Moder var **Ærlig** og **Velbr.** **Frue**
Magrete Bielke til **Krogerum** i **Sverrig**.
 Hans Farmoders Fader var **Ærlig** og **Velbyrdig**
 Mand **Erik Hardenberg** til **Matterup**,
 Danmarks Riges Raad og Kongel. Majest.
 Befalingsmand paa **Søgeskøvs Slot**. Hans
 Farmoders Moder var **Ærlig** og **Velbyrdig** **Frue**
Anne Rønno til **Hvidkild**. Hans Farmoders
 Farsfader var **Ærlig** og **Velbyrdig** Mand
 og **Streng** **Ridder** **Hr. Eylet Hardenberg**
 til **Hvedtroste**, Danmarks Riges Hofmester
 og Raad, som var **Ærlig** og **Velbyrdig** Mand
 og **Streng** **Ridder** **Hr. Erik Hardenbergs**
Søn af **Hvedholm**. Hans Farmoders Farmoder
 var **Ærlig** og **Velbyrdig** **Frue Karen**
Rosenkrantz, som var **Ærlig** og **Velbyrdig**
 Mand og **Streng** **Ridders** **Hr. Strygge Rosenkrantz**
 Datter af **Horringsholm**. Hans
 Farmoders Morfader var **Ærlig** og **Velbyrdig**
 Mand **Eylet Rønno** til **Hvidkild**, som var
Sal. **Højlovlig** **Thufommelse**, **Kong Frederich**
 den **Andens** Hofmester udi Hans Naades unge
 Aar, og var **Ærlig** og **Velbyrdig** **Marquæ**
Rønno til **Hvidkild** Hans **Søn**. Hans
 Farmoders Mormoder var **Ærlig** og **Velbyrdig**
Frue Anne Krabbe, som var **Ærlig** og **Velbyrdig**
 Mand og **Streng** **Ridders** **Hr. Thygge Krabbes**
 Datter af **Bustup**. Hans Faders Faders

ders Farsfaders Moder var **Erlig og Velbyrdig**
 Frue **Anne Rønnow**, som var **Erlig og Vel-**
 byrdig Mand og **Streng** Ridder **Hr. Corfis**
Rønnow og Frue **Birgitte Flemmings** Dot-
 ter af **Saareveyle**. Hans Faders Moders
 Morsfaders Moder var **Erlig og Velbyrdig** Frue
Mette Hardenberg, som var **Erlig og Vel-**
 byrdig **Jacob Hardenbergs** af **Løfvismoese**
 Dotter. Hans Faders Moders Farmoders Mo-
 der var **Erlig og Velbyrdig** Frue **Kirstine**
Stram, som var **Erlig og Velbyrdig** Mand
 og **Streng** Ridder **Hr. Jens Strams** Dot-
 ter af **Matterup**. Hans Faders Moders Mors-
 moders Moder var **Erlig og Velbyrdig** Frue
Eise Lunge af **Basnes**. Hans Morsfader
 var **Erlig og Velbyrdig** Mand **Claus Podes-**
bust til **Krappertup**. Hans Mormoder var
Erlig og Velbyrdig Frue **Sophie Ulstand** til
Barkbet. Hans Moders Farmoder var **E.**
 og **Velbr.** Mand **Mauritz Podebust** til **Kis-**
tup. Hans Moders Farsfader var **E. og B.**
 Frue **Magdalena Sebested**, **Velbr.** **Claus**
Sebesteds Dotter af **Spandergaard**. Hans
 Moders Farsfaders Fader var **E. og B.** Mand
 og **Streng** Ridder **Hr. Claus Podebust**,
 som var **Erlig og Velbyrdig** Mand og **Streng**
 Ridder **Hr. Predden Podebusts** Søn af
Dorborrig. Hans Moders Farsfaders Moder
 var **Erlig og Velbyrdig** Frue **Anne Krognoes**
 og **Velbr.** Mand og **Streng** Ridder **Hr.**



Oluf Stifson Krognoes Dotter af **Bollerup**.
 Hans Morfaders Mormoder var **Erlig og**
 byrdig Frue **Lisabeth Juul**, som var **Thom-**
 mas **Jørgensen Juuls** Dotter af **Aastup**.
 Hans Moders Faders Farfaders Moder var
Erlig og **Velbyrdig Frue Vivike Rosenkrantz**
Erlig og **Velbyrdig Mand og** **Streng Ridder**
Hr. Erik Rosenkrantz Dotter af **Nielsen**
holm. Hans Moders Faders Morfaders Moder
 var **Erlig og** **Velbyrdig Frue Mette von Thim-**
men, **Derlef von Thinnens** af **Vollstrup**,
 hans Dotter. Hans Moders Faders Farfaders
 Moder var **Erlig og** **Velbr. Frue Anne Gyl-**
denstiern, **Erlig og** **Velbr. Hr. Mourig**
Nielsen Gyldenstierns Dotter af **Aggaard**.
 Hans Moders Faders Mormoders Moder var
Erlig og **Velbr. Frue Anne Rosenkrantz**,
Erlig og **Velbr. Mand og** **Streng Ridders**
Hr. Lodvig Rosenkrantz Dotter af **Pale-**
gaard. Hans Moders Morfader var **Erlig**
 og **Velbr. Mand Niels Trudson Ulstand** af
Barsebek. Hans Moders Mormoder var
Erlig og **Velbr. Frue Magrete Skaffe**, som
 var **Herlof Skrams** Dotter af **Kildstrup**.
 Hans Moders Morfaders Fader var **Erlig og**
Velbr. Mand og **Streng Ridder Hr. Lem-**
Ulstand til **Barsebek**, som var **Erlig og**
Mand og **Streng Ridders Hr. Gregers Jø-**
son Ulstands Son af **Torup**. Hans Mor-
 ders Morfaders Moder var **Erlig og** **Velbr.**
Frue



Frue **Jde Broch**, Hr. **Lange Broch**s
 Dotter af **Vemmeltoft**. Hans Moders Mor-
 moders Moder var **Erlig** og **Velbr.** Frue **An-
 ne Brahe**, **Erlig** og **Velbr.** Mand og **Stren-
 ge** Ridders Hr. **Tyge Brahes** Dotter af **To-
 strup**. Hans Moders Moders Farsfaders Mo-
 der var **Erlig** og **Velbr.** Frue **Else Bille**, **E.**
 og **Velbr.** Mand og **Strenge** Ridders Hr. **Tor-
 ben Billes** Dotter af **Egede**. Hans Moders
 Moders Morsfaders Moder var **E.** og **Velbr.**
 Frue **Ellenne Bille**, Ridders, Hr. **Steen
 Billes** Dotter af **Lyhgaard**. Hans Moders
 Moders Farmorers Moder var **E.** og **Velbr.**
 Frue **Kirsten Høg**, **E.** og **Velbr.** Hr. **Pe-
 der Høgs** Dotter af **Elstær**. Hans Moders
 Moders Mormoders Moder var **E.** og **Velbr.**
Sophia Rud **Erlig** og **Velbr.** Mand og
Strenge Ridders Hr. **Jørgen Ruds** Dotter
 af **Dæbygaard**.



(Efter som Frue **Mette Rosenkrandz**, **E.** og
Velbr. **Erik Rosenkrandz**s til **Rosen-
 holm**, var en Dotter af Hr. **Palle Rosen-
 krandz**, fand hendes Ahn-Herrer sees i hendes
 Faders Lebnets-Beskrivelse opregnede pag. 634,
 og 635, blive og derfor ey her paa nye anforte-

OS (o) SO

For

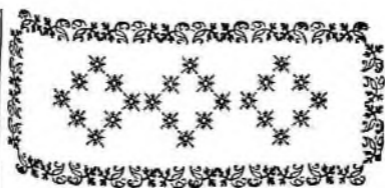
For Junii Maaned

findes uddragen:

- 1) Programma udstød af Johan Wandel
over Professor, Præsident og Borgemeister
Peder Hansøn Resen, saavel som Samfundets
Levnet, uddragen af hans Catalogo
bibliothecæ Hafniensis, Aar 1688.
- 2) Liggprædiken over Hr. Palle Rosen
krands til Krenkerup, holden af Hans
Michelson, Superintendent over Sjællands
Stift, trykt in 4to 1642.
- 3) Liggprædiken over Hr. Maagens Gylde
denstjerne, holden af D. Niels Jensen
mingsøn, trykt in 12mo 1570.
- 4) Liggprædiken over Erik Bille til Løfve
moese, holden af Franz Rosenberg,
Biskop i Wiborg, Aar 1656. Anføres
efter et haandskrevet Exemplar.
- 5) Liggprædiken over Frue Lene Gylden
stjerne, Holger Rosenkranges til Dem
mestrup, holden af D. Peder Win
strup, Biskop i Skaane, Bispenhavn
trykt in 4to Aar 1641.
- 6) Ligg

- 6) Liggprædiken over! Frue Ollegaard
Hvidfeld til Lillse, Hr. Jochum Gers
storfs til Tuudbyholm, holden af Jos
han Diriksøn Barsker, Kongel. Hof
Prædikant, Kiøbenhavn trykt in 4to
1656.





Register.

A.

- A
Aderer Conrad 93.
Aert Sivertsen 275.
Adolph Johan, Hertug af Ploen 401.
Adolf Frederik von 389. 392. 395. 397.
Albertin Brostrup 220.
Albertus Henricus 55.
Acherjen Johan Peder 57.
Alana, en Dansk Princesse 26.
Algarus 55.
Altoni, Dotter Gille 582.
Arnoldt Johan 195.

B.

- B
Baben Marie Erns Dotter 98.
Bager Hans 222. 223.
Bager Maria Margaretha 226. 235.
Bagger Anne Jens Dotter 479.
Bang Thomas 452. 628.
Bauer Anders 664.
Bauer Erik Anderson 664.

Ban.

195

Register.

- Banner Erik Eriksen 664.
" " Karen 382.
" " Mette 585. 663.
" " Otte 481.
Bartholin Albert 104. 105. 628.
" " Anna 104. 105. 440.
" " Anne Margrethe 105.
" " Berthel 104. 452.
" " Casper 102. 104. 225. 443. 445. 590.
" " Erasmus 104. 105. 440. 603.
" " Jacob 103. 104.
" " Margarethe 105.
" " Thomas 81. 104. 136.
Basse Maria 704.
Bek Jakob 504.
" " Jochum 504.
Bering Vitus 35. 43. 697.
Bielke Christian 240. 273. 302.
" " Henrik 269.
" " Jde Sophie 470.
" " Margrete 710.
" " Ove 470. 474.
" " Steen 516.
Bilde Anders 30. 31. 33. 135. 663. 668.
" " Anne 357.
" " Beate 412. 414. 701. 703. 705. 707.
" " Berndt 503. 674.
" " Berndt 709.
" " Birrethe 705.
" " Claus 260. 413. 585. 664. 701. 703.
" " 706. 707.
" " Dorethe 666.
" " Ellene 713.
" " Else 674. 703. 713.
" " Elisabeth 258. 345. 383.
" " Erik 207. 663.
" " Hans Levet 663 sq.

Register.

- Bilbe Hilleborre 340.
 : : Jacob 666.
 : : Jens 29. 663.
 : : Karen 261. 412. 503. 664. 666. 674.
 : : 709.
 : : Margrete 410. 689.
 : : Marie 382.
 : : Maren 260.
 : : Niels 689.
 : : Dne 345.
 : : Peder 341. 382.
 : : Sidfel 585.
 : : Sophie 259. 413. 693. 694. 695.
 : : Steen 29. 260. 264. 701. 704. 706.
 : : 707. 713.
 : : Torben 703. 704. 713.
 Bing Clara 69.
 : : Jens 64. 69. 74.
 : : Hans Levnets Leeb 58 sq.
 : : Hans Eskifter 60.
 : : Hans Testamente 67 sq.
 : : Just 64. 69. 75.
 Birkerød Jacob 629.
 : : Jens 216.
 : : Johan 437.
 Bierus Dotter Sophie 700.
 Bjornstrup Kirsten 674.
 Blaa Barbara 689.
 Blomme Karen 472.
 Blumen Ide von 432.
 Bodmer Elisabeth von 432.
 Bork Oluf 89. 440. 533. 697.
 Borthing Anders 35. 43.
 : : Christen 49. 55.
 : : Laurik 604.
 Borneman Henrik 106.
 : : Johan Adolph 225.

Braem

Register.

- Braem Corfitz 629.
 „ „ Johar 315. 316.
 / Brahe Aune 135. 357. 585. 713.
 „ „ Axel 30. 46. 51. 114. 348. 355. 356
 501. 643. 701. 704. 707.
 „ „ Birgitte 123. 476.
 „ „ Erik 114.
 „ „ Falk 114.
 „ „ Fjergen 136. 179. 183. 645. 648. 707.
 „ „ Hans Levnens-Lob 114 sq.
 „ „ Karen 135. 357.
 „ „ Lisabeth 705.
 „ „ Margrete 7. 318. 412. 501. 700.
 „ „ Mette 123. 355.
 „ „ Otte 114. 115. 123. 412. 413. 701.
 703. 705. 707.
 „ „ Veder 704.
 „ „ Preben 123. 135. 180.
 „ „ Sophie 24. 135. 187. 202. 318. 413.
 645. 702.
 „ „ Steen 43. 114. 117. 135. 187. 413. 707.
 „ „ Sønne 50. 118. 121.
 „ „ Tyge 114. 576.
 Bredde Cathrine 472.
 „ „ Jacob 472.
 Bredal Søren 662.
 Bremer Johan 628.
 Brink Jøer 229.
 Brof Eise 51. 55. 318.
 „ „ Jde 591. 713.
 „ „ Jytte 318.
 „ „ Lauge 713.
 „ „ Margrete 51.
 Brokborf Benedicta Margareta 316. 324-
 Brokfenhuus Anne 346. 689.
 „ „ Dorte 346.
 „ „ Frank 340.

Brok

Register.

- Brottenhuus Jørgen 345. 346.
: : Karine 346.
: : Laurik, hans Levnets-Løb 340 19.
: : Mikkel 340. 350.
: : Peder 340.
Brotmand Christian 574
: : Jesper 573. 575. 626.
Brosstrup Hans 703.
: : Thale 674. 703.
Bukvalde Margrete von 13.
Bulov Christian 519.
: : Jochum Christopher 519.
Bogvad Anders 442.
: : Magrete Sophie 442.
Balle Dorette 664.
: : Helvig 382.

C.

- Columbanus Johan 81.
Carisius Jonas 641.
Christensen Claus 214.
Christian den Femte, en Danst Prins 125.
Clemensen Anne 601.
: : Erik 601.
Ceset 516.
Colding Povel 636.
Cuperus Henricus 652.

D.

- Daae Jørgen 187.
Dannestrolch Charlotta Amalia 139.
: : Ferdinand Anthoz 63.
Danz Abel 7.
Deichman Bartholomæus 225.
Duc Anne 13.

Register.

- Due Johan 27.
" " Jørgen 614.
" " Niandrup 10. 13. 14.
Dyre Anne Woods Dotter 479.
" " Christenye, hendes Levnets-Løb 478 sq.
" " Claus Jensen 479.
" " Claus Jørgen 478. 480.
" " Ebe 482. 484. 485.
" " Hans 483.
" " Jens Clausen 478.
" " Iver 485.
" " Iver Clausen 478.
" " Karen Claus Dotter 480.
" " Mette 484. 485.
" " Povl Wiathusen 479.

E.

- Eikel Johannes 445.
Eileren Jørgen 602.
Eiers Jørgen 99.
Eingitel Sidouia Maria von 187.
Eleonore Christfine 529.
" " Ulrika 290.
Emmike Mouris 472.
" " Thale 472.
Envoldz Dotter Kirfine 259.
Erikson Hans 601. 602.
Erikson Jacob 585.

F.

- Faber Johan 628.
Fink Anne, hendes Levnets-Løb 102 sq.
" " Jacob 602.
" " Thomas 102. 601. 602.
Fisdom Lisbet 346.

Fink

Register.

- Fleischer Esaias 221. 226. 519. 524. 533.
 Flemming Birgitte 711.
 : : Germand 564. 700.
 : : Jøger 564.
 : : Karine 700.
 : : Mette 665.
 Fog Jørgen 35. 43.
 Hoff Christian 35.
 : : Jens 613.
 : : Matthias 534. 580. 613. 629.
 Hris Anne 413. 538. 564.
 : : Berrette 205. 411.
 : : Berthe 6. 9.
 : : Christian 33. 124. 526. 574. 576.
 : : Elisabet 594. 688.
 : : Henrik 412. 568. 689.
 : : Jens 502.
 : : Jesper 689.
 : : Johan 341.
 : : Jørgen 341.
 : : Kristen 480.
 : : Margrete 341.
 : : Niels 9. 412.
 : : Ulive 502.
 : : Anne 590. 592.
 : : Christian Lødberg 232.
 Hulle Simegaard 674. 710.
 Hrom Jørgen 602.
 Huch 506.
 Hven Diderik 627.
 : : Henrik 626.
 : : Thomas 627.

 Hølle Dorette 670.
 : : Karen 501.

S.

Hølle

Register.

- Galle Duf 502.
Galle Jøger Ebbes; Dotter 480.
Gands Jesper 489. 665. 708.
" " Margrete 414. 489. 665. 708.
Gansevoe Susanna a 91.
Gellstrup Peder 573.
Georg Pring 84.
Gerner Henrik 409. 410.
Gerstorff Ch. 310. 326.
" " Christiar 691.
" " Casper Christoph 691.
" " Dorothea 692.
" " Else 692.
" " Friderik 322. 691.
" " Henrik 691.
" " Jochum 206. 688. 690.
" " Magdalena Sybilla 692.
" " Margarete 206. 692.
" " Sophia Amalia 692.
Gise Birgitte 538. 539. 540. 542. 543. 544.
" " 546. 547. 553. 555.
" " Helvig 503.
" " Ide 414. 708.
" " Karen 664.
" " Markus 136. 312. 406. 428.
" " Mette 333. 665. 666.
" " Mogens 414. 503. 708.
" " Susanne 135.
Glab Kirsten 702.
" " Mette 480.
" " Mogens 480.
Glab Karen 382.
Gram Hans 63. 64.
Grave Erik Mogensøn 199.
Grubbe Elna 702.
" " Epler 635.
" " Jørgen 520.

Grubbe

Register.

- Brubbe Knud 508.
 Laurik 653.
 Margrete 519.
 Mette 318. 634. 689.
 Palle 635. 689.
 Sidjel 500. 504. 508.
 Sigvardt 690.
 Spildevlove Anne 501.
 Christian, hans Levnets: Løb 142 f.
 " " hans Liig: Procession 165 f.
 Frederik Ulrik 159.
 Niels Henrikson 501.
 Ulrik Christian 227. 385. 388.
 Spildevskaarre 197.
 Spildevstjerne Anne 112. 122. 123. 130. 179.
 186. 341. 383. 645. 666. 709.
 712.
 Axel, hans Levnets 177 f. 708.
 Margitte 178. 357.
 Christian 675.
 Christopher 412.
 Elisabeth 46. 705.
 Helle 25.
 Henrik 134. 174. 177. 178. 188. 503.
 664. 665. 666. 673. 705. 708. 709.
 Henrik Knudsen 261. 412.
 Jette 34. 358. 670.
 Karen 30. 33. 260. 502.
 Klare 135. 186.
 Knud 30. 178. 341. 475. 666. 674.
 705. 709.
 Knud Henrikson 178. 341.
 Larmand 34.
 Lene, hendes Levnets: Løb 673 f.
 Margrete 664.
 Mogens 261. 430. 488. 673. 675. 676.
 " " hans Levnets: Løb 656 f.

Register.

- Gyldeustjerne Moritz 709. 712.
 „ : Dite 503.
 „ : Pernille 665.
 „ : Predbora 122. 178. 348. 356. 709.
 „ : Sophie 114. 380. 675. 704.
 „ : Wiede 412.
 Gynter Frederik 644.
 Gyntelberg Niels 613.

H.

- Haf Epler 703.
 „ : Helle 674. 702.
 „ : Niels 674. 703.
 Halle Diderik von 432.
 „ : Franz von 432.
 „ : Kirsiine von 431.
 Hamsfurt Cornelius von der 356.
 Hans Dotter Sophie 527.
 Hardenberg Anne 348. 356. 490. 674.
 „ : Coris 635. 690.
 „ : Erik 349. 351. 489. 665. 710.
 „ : Epler 710.
 „ : Helbig 434. 489. 665.
 „ : Jacob 489. 665. 711.
 „ : Kirsten 348. 355. 356.
 „ : Margrete 635. 689.
 „ : Mette 348. 359. 664. 703. 709. 711.
 „ : Oluf Morison 490.
 Heint Abrecht 195.
 Hemmer Christopher de 448. 461.
 „ : Margrete de 447. 461.
 Hemmingsen Niels 327. 328. 538. 655. 656.
 Henrikson Michael 368. 400.
 „ : Wiffel 89.
 Heff Conrad 604. 612.
 Hjanenark Peder 639.

Hjort

Register.

- Hiort Anna Catharina Christians Dotter, hendes Lev-
 nets Løb 361 19.
 : Christian Geertsen 361.
 Høllunge Helle Lages Dotter 502.
 : Lage Henrikson 502.
 Hølstien Johan Ludvig 63.
 Høndorf Margrete 35.
 Horn Henrik 280.
 Høvedfeld Christopher 688.
 : Henrik 688.
 : Jacob 594. 688.
 : Otto 689.
 : Møgaard 688. 692. 694.
 Høllinger Henrik 702.
 : Karen 702.
 : Thage Henrikson 702.
 Hvidal Christen 630.
 Hørg Erik 481.
 : Etilid 585.
 : J. 211.
 : Jens 581.
 : Just 320. 430. 488. 585. 637.
 : Karen 261. 674.
 : Karine, hendes Levnets Løb 585.
 : Kirsten 260. 713.
 : Margrete 259. 357. 382. 383.
 : Mette 670.
 : Peder 674. 713.
 : Sidse 584. 588.
 : Stygge 585.

J.

- Jacobea Jørgenborg 105. 440.
 : Søster 105.
 Jacobena Jens 441.
 Jacobson Lauritz III. 173. 174.
312

Jens

Register.

- Jens Dotter Eline 479.
 „ „ Karen 479.
 Jensen Envold 259.
 „ „ Nads 451.
 „ „ Valte 413.
 Jernsting Jens Laurisen 502.
 „ „ Iver Jensen 501.
 „ „ Karen Ivers Dotter 501.
 Jespersen Peder 240. 298.
 Jferberg Gurtrud, hendes Levnets: Løb 194 ff.
 „ „ Herman 194.
 Juul Anne 260. 413. 474.
 Juul Baron, General, Admiral 161.
 „ „ Christenke 470. 474. 475. 476.
 „ „ Elise 470. 474. 476.
 „ „ Else 480.
 „ „ Ellene 493.
 „ „ Enevold 563.
 „ „ Erik 258.
 „ „ Franz 476.
 „ „ Herman 474.
 „ „ „ hans Levnets: Løb 568 ff.
 „ „ Ide Margrete 474.
 „ „ Jens 258. 282. 283. 473. 566.
 „ „ Jørgen 413.
 „ „ Karen 413.
 „ „ Knud 240. 273. 302.
 „ „ Lisbet 591. 712.
 „ „ Maren 474.
 „ „ Margrete 380. 470. 474.
 „ „ Malie 250.
 „ „ Marine 560. 566.
 „ „ Nogens 258. 381.
 „ „ Niels 563.
 „ „ „ hans Levnet 257 ff.
 „ „ „ hans prægtige Ligg: Tog 311 ff.
 „ „ Ove 470. 474. 476.

Juul

Register.

Juel Palle 258. 381.
 : : Peder 258. 470.
 : : Sophie 240. 273. 302.
 : : Susanne 470. 474.
 : : Venskj 565.
 : : Wiveke 240. 273. 302.
 : : Thomas Jverjen 712.
 Jovers Dotter Sofier 102.

K.

Kaas Anne 382.
 : : Dorthe 484. 485.
 : : Jens 382. 573.
 : : Marchor 484. 485.
 : : Mogens 31.
 : : Wiveke 488.
 Kalundborg Søren Pedersen 601. 616.
 Kastenjen Florus 288.
 Karstens Jørgen 311.
 Kinas Thomas 172. 311.
 Kierke Johan 280.
 Klingenberg Anna Catharina Anders; Dotter 361.
 : : Elisabeth 195.
 : : Magdalena 195.
 : : Poul 195.
 Klingmeyer, en Svensk Major 390.
 Koch Birgitte 201. 380. 635.
 : : Laurik 381.
 Knopf Catharina 448.
 : : Mette 635.
 Knudt Adam Levin 273.
 : : Elisabeth 273.
 Kongs Karoline 665.
 Kønne Karen 502.
 Krabbe Anne 348. 664. 710.
 : : Birgitte 418.

Krab;

Register.

- Krabbe Christen Erikson 493.
" : Claus 83.
" : Dorothe 258. 381.
" : Ellene 493.
" : Elise 472.
" : Gregers 82.
" : Ingeborg 380.
" : Jørgen 35. 43.
" : Karen 260.
" : Kield 382.
" : Lucas 118.
" : Magdalena 381. 635. 690.
" : Mikkel 382.
" : Mogens 258. 349. 381.
" : Morten 382.
" : Niels 83. 260. 382. 662.
" : Tugge 349. 473. 664. 710.
" : Toge 29. 30. 43.
Krag Dorothea 138. 161.
" : Erik 391. 522.
" : Niels 240. 273. 302.
" : Palle 400. 402.
Krause Anne 357.
Kreus Lorenz 278.
Krog Peder 319. 320.
Krognesse Anne 591. 711.
" : Oluf Etison 712.
Krumpen Johannes 585.
" : Otto 656.
" : Tugge 585.
Kruuse Enevold 506.
" : Jørgen 478. 481. 485.
" : Tugge 309.

Lange Anne 258. 383. 476. 585.

Register.

- Lange Elsebe 476.
 : : Erik 259. 383. 585.
 : : Gunde 472. 476.
 : : Hans 472.
 : : Ibe, hendes Konekt 471 19.
 : : Lisbet 13.
 : : Niels Mogensøn 259.
 : : Peder 12. 13. 476.
 Laurenberg Johan 697.
 Lyfjel Balzer 635.
 Lørche 313.
 : : Cornelius 628.
 Leth Hans Sørensen 500.
 Lundenmand Doct. 628.
 Lindenv Henrik 414. 693.
 : : Laurik 122. 268.
 Lippøe Christopher von der 647.
 Longomontanus Christianus Severini 55.
 Luja Christian 133.
 Lunge Christenke 563.
 : : Christopher 413.
 : : Eise 711.
 : : Jørgen 202. 318. 413. 639. 645.
 : : Lisbet 201. 203. 258. 318. 349. 381.
 : : 634. 645. 652.
 : : Maren 260. 704.
 : : Margrete 411. 414.
 : : Marie 114. 701. 707.
 : : Dve 413. 563. 564.
 : : Sidsel 414. 703. 704.
 : : Luge 351. 704.
 Lyffe Anne 259. 381.
 : : Christopher 382.
 : : Erik 382.
 : : Eiler 260.
 : : Falk 488.
 : : Hans 340. 341. 382.
 : : 314

Register.

- Lykke Jacob 260. 382.
: : Karen 350.
: : Ræine 340.
: : Niels 260. 475.
: : Peder 489. 665.
: : Sophie 489. 665.
: : Susanne 382.
Løveball Jens Mortensen 479.
: : Peder Leocarus 214.

M.

- Mads Dotter Susanna 451.
Madsen Jens 479.
: : Morten 574.
Marchmand Anne 24. 702.
: : Else 704.
Marvin Helle 501.
: : Jørgen 502.
: : Peder 355. 356. 502.
Mathus Hector Gottfried 137.
Matthesen Jacob 104. 440. 628.
Mattheus Henricus 667.
Meyens Emerence von 357.
Meistrup Else 674.
Meyer Anne Heins Dotter 615. 625.
Michelsen 128. 633.
Michenius Johannes 445.
Mogensen Christopher 556.
Moinichen Gregorius Martin a 43.
: : Henrik a 93.
Molstand Anne 665.
Morison Oluf 328.
Moth Poul 533.
Motsfeld Eva 80.
: : Malene 45.
Muhle Hans 626.

51

Register.

- Mulin Johan 59.
 Munch Anders 382.
 " Ebbe 584. 586. 587.
 " Elline 341.
 " Ide 705.
 " Kirstine 529.
 " Maren 382.
 " Mogens 705.
 " Peder 564.
 Muurmand Birgitte 653.
 Munkje Henrik 519.

N.

- Nansen Hans 525.
 " hans Leeners-Lob 524 19.
 " Joert 524.
 Nold Christian 216. 319.
 " Thomas 639.

O.

- Oavins Johannes 326. 428. 629.
 Odum Admiral 271.
 Oksfeldt Christen 415. 614
 Oe Inger 337.
 " Johan 333. 665. 666.
 " Perulle 328. 333. 337. 665. 666.
 Orenstjerne Arved 381.
 " Thale 381.

P.

- Palsberg Anne 412.
 " Lonne Wernerssen 412.
 Paffen Anne 502.
 Peders-Dotter Maren 524.

Register.

- Peters-Dotter Mette 214.
Petersen Hans 527.
Pelt Anne 93.
" " Arnold 91.
" " Maria, hendes Levnets Løb 91 sq.
Penz Marqord 642.
Pfeinus W. 628.
Plessen Carl Adolph von 63.
" " Christian Ludvig von 63. 422.
" " Christian Ludvig Steel von 423.
" " Rogeus Steel von 422.
Podbusk Anne 259. 383. 585.
" " hendes Levnet 591 sq.
" " Abraham Adolph von 187.
" " Claus 413. 591. 711.
" " Elisabeth 174. 178 709.
" " Henrik 187.
" " Jytte 666. 705. 709.
" " Moritz 591. 711.
" " Preben 259. 387. 585. 666. 706.
" " Wiveke 272.
Pogvisek Anne 480.
" " Dorothe 472.
Pontanus Johannes Isaacus 115.
Pottig Friherre 708.
Puchs Eder 669. 670.
Preurabe Anna 703.
" " Prebden 709. 711.
Pudovels Dues 648.

Q.

- Qvibov Anne 357.
" " Erik 470. 474.
" " Penning 519.

R.

- Rammel Henrik 28. 117. 384. 693.

Ram

Register.

- Emanuel Kirstine 432.
 : Duc 206. 210.
 Rangau Anne 430. 434. 488.
 : Breide 27.
 : Daniel 334.
 : Ditlev 121. 642.
 : Erik 430. 434. 488.
 : Franz 204. 430. 490. 642.
 : : hans Levnets; Lob 431 sq.
 : Fiderik 430. 434. 488.
 : Gert 432.
 : Helvia 27. 28. 29. 430. 434. 642.
 : Henrik 430. 431. 434. 488.
 : Johan 210. 326. 418. 430. 431. 434.
 : : 488.
 : Kay 642.
 : Kirstine 430. 434. 488.
 : Margrete 35. 434.
 : Sophie 430. 434. 488.
 Naabe la 218.
 Nebbens Haus Casper von 476.
 Neuherrn Kirsten 674.
 Neudberg Christian 234.
 : Worten, hans Levnets Lob 213 sq.
 : Peder 216.
 Puff Christen 7.
 Pelsen Elias 603.
 : Hans 603.
 : Hans Hansen 600.
 : Hans Poulsen 429. 573. 601.
 : Peder, hans Levnet 600 sq.
 : : hans Skrifte 619 sq.
 : : hans Bibliothek 625 sq.
 : Povel 54. 603. 604. 628.
 Puff Peder 516. 530.
 : Sophie 653.
 Repentive Anne 473.

Register.

- Reventlov Christian Ditlev 231.
 „ „ Giese 341.
 „ „ Knud 341.
 Rhodius Johannes 611. 612. 613.
 Rhumannus Wolfgangus 115. 576.
 Riis Friderich 648.
 Rodsfeld Thale 702.
 Rodsten Jens 282.
 „ „ Marren 259.
 „ „ Marquard 282.
 Rued Karen Jens Dotter 479.
 Rosenbergs Frands 469. 661. 662.
 Rojenfrank Anne 349. 430. 434. 472. 473. 664
 678. 701. 712.
 „ „ hendes Levnet 489 sq.
 „ „ Arel 201. 318. 380. 634. 647. 689. 690
 „ „ Bege 259. 383. 585.
 „ „ Birgitte 114. 204. 205. 210. 317. 324
 394. 407. 413. 538. 585. 647. 707
 „ „ Børge 383.
 „ „ Christian 677.
 „ „ Corfis 678.
 „ „ Dorette 16. 35.
 „ „ Elisabeth 204. 324. 325. 647.
 „ „ Ebbe 678.
 „ „ Erik 43. 200. 201. 203. 204. 211. 380
 406. 434. 489. 634. 665.
 „ „ Erik Thomsen 259.
 „ „ Frank 642.
 „ „ Helle 678. 679. 681.
 „ „ Helle Helene 410. 419.
 „ „ Hilvig 647.
 „ „ Holger 204. 471. 507. 635. 665. 672
 673. 676.
 „ „ Jens 211.
 „ „ Jørgenborg 594.
 „ „ Jørgen 40. 136. 204. 470. 471. 474. 580
 647. 665

Register.

- Rosenkrantz Karen 710.
- Ludvig 712.
- Lunge 647.
- Margrete 204. 679. 688.
- Medea 581.
- Nette 206. 210. 488. 642. 647. 662.
 668. 678. 705.
- hendes Levnet 201 sq.
- Nogens 677. 693.
- Niels 349. 705.
 hans Levnet 379 sq.
- Oluf 407. 418. 635. 677. 705.
- Otte 380. 413. 665. 708.
- Otte Hølgerson 489.
- Palle 125. 201. 203. 204. 318. 380.
 488. 713.
 hans Levnet 634 sq.
- Vernike 402.
- Rosenparre 647.
- Sophie 135. 204. 647. 663.
- Stygge 710.
- Thale. 678.
- Thunne 383.
- Wimike 259. 383. 585. 712.
- Rosenparre Aune 702.
- Birgitte 46. 704.
- Eilabeth 46. 50. 643.
- Erik 689. 712. 713.
- Erik Otterson 704.
- Jens 47. 705.
- Jens Lørbensen 702.
- Kirstine 404.
- Ole 46. 54. 55. 705.
- Steen 46. 705.
 hans Levnets Løb 4614.
- Torben 47. 705.
- Rosstrup Karen 476.

Ros

Register.

- Rosfird Bengel 648.
Rud Birgitte 393.
" " Corfik 46. 53.
" " Dorethe 664. 675.
" " Johan 348. 356.
" " Jørgen 701. 704. 707. 713.
" " Knud 331. 333. 664. 666.
" " Mette 666.
" " Otto 664. 666.
" " " hans Levet 331 sq.
" " Sophia 701. 703. 707. 713.
Ryiter Michael de 263.
Rømmer Jøger 501.
" " Otto 501.
Ronne Annie 665. 674.
" " Egelke 664.
" " Karen 663.
" " Margrete 664.
" " Markar 664.
Rønnon Anna 349. 710. 711.
" " hendes Levet's - Løb 348 sq.
" " Birgitte 351.
" " Claus 348. 704.
" " Corfik 711.
" " Eiler 348. 349. 710.
" " Margrete 260. 701. 704. 707.
" " Markus 348.
" " Margvard 710.
" " Lonue 349.

S.

- Saltenje Edel 381. 472.
Sauberg Abete 519. 682. 684.
" " Anders 700.
" " Christen 700.
" " Kirsten 412. 700.

Sant

Register.

- Sandberg Sophie 482.
 Sarsrup Anne 259.
 Margrete 383.
 Schack, General-Major 402.
 Schackel Anne 357.
 Hilleborg 341. 674. 709.
 Sophie 700.
 Schelderup Jens 453.
 Schletter Christoffer 79. 406.
 Schuder Gerhard, hans Levnet 80 19.
 Hermand 80.
 Schumler Baron 387.
 Schved Anne Malthis Dotter 413.
 Arel. 604.
 Cathrine 309.
 Christen Thomesen 33.
 Claus 591. 711.
 Claus Malthesen 258. 259.
 Hannibal 457.
 Jens Thomesen 260. 413.
 Magdalene 591. 711.
 Matte Jensen 259.
 Sophie 258.
 Thomas Thomesen 260.
 Secrup Søren 448. 465.
 Seest Mette 350.
 Sebel Søren 229.
 Slawing Laurik Nielson 560.
 Stafve Herlov 592.
 Kirstine 689.
 Margrete 591. 712.
 Stalbre Brete 702.
 Stavenia Eise 105.
 Stendorph Niels Povelsen 602.
 Stiel Albert 393. 411. 412. 700.
 hans Levnet 6 19.

Eled

Register.

- Skeel Anders 7. 700.
 „ „ Anne 10. 13.
 „ „ Berthe 368. 393. 410.
 „ „ Birrette 420.
 „ „ Christen 7. 10. 206. 209. 210. 317. 318.
 393. 406. 410. 411. 420. 422. 426.
 427. 700.
 „ • Christopher 10. 312. 428.
 „ • Charlotta Amalia 410. 420. 422.
 „ • Ide 35.
 „ • Jørgen 318.
 „ • Jørgen Christensen, hans Levnets-Løb 317.
 „ • Ingeborg 481.
 „ • Karine 10.
 „ • Margrete 10. 13. 693. 694. 695.
 „ • Mogens 422. 425.
 „ hans Levnets 411 sq.
 „ • Niels 10.
 „ • Otte 10. 415.
 „ • Otte Ottesen 211.
 „ • Thage 10.
 „ • Skilling Andreas 669. 670.
 Skram Anders 259.
 „ • Anne 258.
 „ • Bege 259. 413.
 „ • Christen 473.
 „ • Elisebet 346.
 „ • Herluf 712.
 „ • Jens 711.
 „ • Johanne 472.
 „ • Iver 564.
 „ • Karine 340. 343.
 „ • Kirstine 711.
 „ • Margrete 635.
 „ • Mette 690.
 „ • Niels 259.
 „ • Peder 343. 472.

Stam

Register.

- Clammerødorf, General, Major 125.
 Sommer Anna 700.
 Die 701.
 Corterup Jørgen 359. 362. 363.
 Spurre Anne 261. 653. 659. 673.
 Clare 508.
 Jens 117.
 Morik 674.
 Morik Jøhson 261.
 Sidsel 508.
 Spend Christen 472.
 Ellen 258. 381.
 Maren 472.
 Margrete 479.
 Sperling Otto 681.
 Spormannus Petrus 602. 628.
 Steenbuk Christen 628.
 Steensen Christopher 653.
 Hans Ditlev 402.
 Strub Sophie 448.
 Stormnasse Birgitte 348. 704
 Strolendorph Birgitte 479.
 Sturte Claus 708.
 Margrete 414. 503. 708.
 Oluf 503.
 Hans 479.
 Karen 478.
 Støge Anne 484. 485.
 Christen 480.
 Mourik 479.
 Støden von 313.
 Svane Hans 87. 98. 530. 534. 535. 580.
 Søster 87.
 Svends Peder 628.
 Sørlefs Anne 527.
 Sybille Magdalene 648. 691.
 Syd Peder 629.
 Junius 1753.

M A A

811

Register.

Sæblad, Svends Admiral 280.
Sain Christen 639.

T.

Terpager Peder 447.
Thesstrup Frands 227.
Thinen Elisabeth Christina von 423.
: : Detlev von 712.
: : Mette von 712.
Thinhuus Anne 340.
: : Lauritz 340.
: : Morten 341.
Thomæsen Christian, eller med Tilnavn *Scheffed 124*
126.
Thurah Lauritz de 624.
Thomeisen Casen 461.
Torm Erik Olufsen, hans Levnet 572 sq.
: : hans Skrifter 581 sq.
: : Oluf Erikson 580.
: : Oluf Frandsen 572.
Tornefrands Christen Michelsen 702.
: : Karen 503. 702.
Tot Anders 24. 30. 702.
: : Birgitte 349. 704. 705.
: : Breide 30.
: : Knud 35. 402. 406.
: : Ove 16. 31. 35.
: : Otte 16. 24. 29. 35. 43. 64. 701.
: : Otte Andersen 702.
: : Sophie 29.
: : Stå Erikson 24. 702.
: : Thage 24. 43. 507. 701. 702.
: : : hans Levnets-Tid 20 sq. 24 sq.
Trautmansdorff 151.
Trellund Johan 168.
Trolle Anne 207.

Register.

- Trolle Arvid 381. 704.
 : : Byrge 538. 540. 552.
 : : Corfitz 604. 614.
 : : Herlov 334. 335.
 : : : hans Levnet 541 19.
 : : Jacob 542. 689.
 : : Margrete 260. 381. 664. 701. 704.
 : : Niels 538. 679. 680. 682 684.
 : : Ollegaard 688.
 Svamp Martin 263. 264. 277.

U.

- Ugle, en Svenskt Admiral 278.
 Ulfeld Begte 693. 694. 695.
 : : Birgitte 689.
 : : Christopher 679.
 : : Corfitz 126. 182. 529.
 : : Dorethe 490.
 : : Ebbe 674.
 : : Edel 519.
 : : Helle 673.
 : : Jacob 346. 641.
 : : Knud 272. 674.
 : : Lauritz 628.
 : : Margrete 240. 272. 300. 311.
 : : Mette 635. 690. 713.
 : : Mogens 122.
 Ulfstend Anne 585.
 : : Byrge 381. 635. 690.
 : : Dorethe Christens Dotter 572.
 : : Else 24. 702.
 : : Elisabet 260. 413. 585. 664. 701. 703.
 : : 707.
 : : Gregers 258. 383. 702. 703.
 : : Gregers Holgerison 585.
 : : Gregers Ibsen 258.

Register.

- Uffstand Holger 258. 383. 585. 674. 702. 707.
 " : Ib 383.
 " : Ib Henniksen 703.
 " : Jens Hølgerien 260. 381. 664.
 " : Jugeborg 581.
 " : Jens 674.
 " : Margrete 258. 380. 635. 689.
 " : Niels 591.
 " : Niels Trudsen 712.
 " : Sophie 591. 711.
 " : Trude 591. 712.
 " : Wivete 382.
 Ulrik, Prins 8. 31. 124. 507. 648.
 Uene Axel 178.
 " : Falmer 484. 485.
 Urop Axel 500.
 " : Hans Levet 500 sq.
 " : Erik 501.
 " : Henrik 501.
 " : Kirstine 30.
 " : Dve 30.

23.

- Valkendorph Henning 12: 346.
 Vandel Anna Margaretha 99.
 " : Dorothea Cathrine 99.
 " : Hans 81. 98. 99. 309. 447. 600. 628.
 " : Helvig Marie 99.
 " : Johan Ernst 99.
 " : Nicolai 99.
 " : Peter 99.
 " : Thale Eufanne 99.
 Vebner Christiane Svends Datter 479.
 " : Peder Lerkildsen 480.
 " : Svend Pederson 480.

Register.

- Bedel Greve 169.
 Bedel Soren Anderson 12. 14.
 Bind 312.
 Binding Anders 442.
 : : Anne 105.
 : : Anne Sophie 442.
 : : Jacob 441.
 : : Ingeborg Dorothea 442.
 : : Peter 310.
 : : Povel 59.
 : : Hans Levnet 439 s.
 : : Rasmus 81. 105. 415. 584.

B.

- Bøgtmester Johan 280.
 Bølsrup Anna von 432.
 Bøllern von 143.
 Bøllstedt 21.
 Bølle Michel 527.
 Bøllertsen, Joon 479.
 Bøllstedt Anne 260.
 : : Christenke 318.
 : : Johanne Niogens Dotter 478.
 : : Niogens Jensen 479.
 Bøllstovordt Caspar a 92.
 Bøllstovordt Ferdinand, Hertug af Württemberg 223.
 Bøllstrup Anna Catharina, hendes Levnet 97 s.
 : : Peter 15. 16. 98. 610. 629. 671. 672.
 : : Thale 600.
 Bølleben Jørgen 521.
 Bøllsønner Jens Pedersen 479.
 Bøvm Casen 448. 461. 465.
 : : Christen 446.
 : : Christian 228.
 : : Matthias 447.
 : : Hans Levnet 450 s.

Borm

Register.

Borm Dlaf 448. 451. 465. 466. 577: 60^a
680.
" : Eufanna Catharina 448. 465.
" : Eſter Dlaf's Dotter 572: 577.
" : Wilhelm 90. 95. 101. 215. 611.
Brange Herman 121.
Woldke Markus 212.

3.

Zitſcherus Peder 216.



Leig= Tale

over
Hans EXCELLENCE

Den
Høyaedle og Velbaarne Herre
nu Salig hos Gud

Hr. Siels Buel

til
Taasing, Eriksholm og Totterup,
Ridder af Elephanten, Kongel. Majest.
Seheime-Raad, General Admiral
Lieutenant, Præsident i
Ober-Admiralitetet,
Som blev holdt i Kjøbenhavn i Velbemeldte
den Salig Herres Huus i Liigstuen, i en
Høy-Anseelig Forsamling,

af
Den Høyaedle og Velbaarne
Hr. MARCUS GIOE

til Bræhesborg,
Ridder, Kongel. Majestets Seheime Etats- og
Justis-Raad, og Ober-Hofmester over det
Kongel. og Ridderlige Academie

Har 1697 den 17 Junii.

Na til Trykken befordret

ved
CASPER PETER ROTHE.

Har 1753.



Som Eder^s EXCELLENCE stedse har behaget at viise sig en høyst kionsom Elskere af Videnskaber, og derfor ved adskillige

lige Lejligheder fast Yndest
paa dem, der ansees for Med-
Borgere i den Lærde Verden,
har EderS EXCELLEN-
CES herpaa grundede Raade
endog derved uforstyldt ved
nogle Lejligheder strakt sig til
mig.

Tillad derfor, store Vel-
Yndere! dette trykte ringe
Blad maae offentlig vidne om
min underdanige Taknemme-
lighed, og tillad! jeg herved
leve

leverer en saa bekiendt Dansk
Adelsmands, jeg mener den
lærde Geheime-Raadss og Hof-
mesters Marcus Givæs
skionne Liig-Tale over den eye-
gode, store og brave Søe-
Heldt, Hr. Niels Juel,
tilbage til Eders EXCEL-
LENCE, som til dens rette
Ehermand og værdigste Be-
varer;

Da Eders EXCEL-
LENCE i Anledning af det
Maa-

Maanedſ = Skrift, jeg til
mine Landsmænds ventelige
Fornøvelse har begyndt at ud-
give under Opſkrift af brave
Danske Mænds og
Qvinders berømmelige
Eftermæle, naadigst har
behaget at meddeele mig dette
rare Haandskrevne Uremitt-
de over en Mand, hvis Navn
billig anſees for en stor Pry-
delse, ja kostelig Ure = Pille
i de altid giæve Julers
Slægt,

Slægt, har jeg ved at lade
saadant prente, søgt at lade
fleere af mine Landsmænd
lodtages i den Fornøielse, jeg
og andre haver fundet i dets
Giennemlæsning;

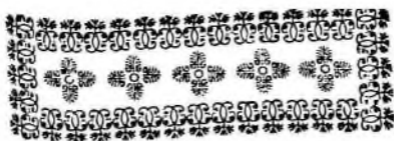
Jeg fordrister mig da saa-
ledes herved, at levere det
trykt tilbage, som jeg skre-
ven haver modtaget, hvor-
imod jeg udbeder mig Ederſ
EXCELLENCES altiid
vedvarende Indest, ligesom
jeg

jeg her i allerdybeste Erbo
dighed har den Lykke at kunde
tegne mig

Ederz
EXCELLENCES

Kjøbenhavn
den 22 Maji 1753.

underdanige ringe
Eienere
CASPER PETER ROTHE.



Højbaarne, Høj- og Velbaarne,
Højædle og Velbaarne,
Belædle og Belbyrdige, Belædle
og Mandhafte,
Edle, Højagtbare og Vel-
Fornemme!



hvor daartigt det end er for Gud, til
Fornuften selv, i Naturens Lys, og
til Erfarenhed, at ønske umuelige
Ting; See! saa hendes det dog let-
telig, af Riids og Blods Skrøbelighed, at den
Tanke og det Ønske falder mangen een ind, i sær
den Betrængte og Nødlidende, at de faae From-
me, Redelige, Retfærdige, jeg mener Retfærdig-
hed for Mennesken) og de, som Gud i disse sidste
og onde Verdens Tider begaver med besynderli-
ge og extraordinaire Talenter, at de faae, siger
jeg, maatte blive her paa Jorden, indtil Her-
ten kommer.

4 Hr. Marcus Gise Plig - Tale

Christi egne Disciple, endog særdeles oplyste af daglig Omgængelse med hannem, de falde alligevel hen i en fast lige Daarlighed, fordi han sagde til Peder: Om jeg vil, at Johannes skal blive indtil jeg kommer: og gjorde den Slumning deraf at Johannes skulde ikke døe. Men daarlignere var Kæmper Augusti Expostulation imod Varum, da han i sin Utaalmodighed rev Haaret af sit Hoved, og raabte til en død Mand for hans Legioners store Nederlag: Vare! Vare! redde mihi meas legiones.

En god Christen bør hverken efterfølge det ene, eller det andet; Derfor hvad Skæde det endog er for Hans Majestæt, vores Allernaadigste Arve-Herres og Konges beste Zieneise, og i Særdeleshed til Søe-Statens høye Anliggende, at vi maae savne den Hønyædle og Velbaarne General Admiral Lieutenant, nu Sattig hos Gud, Hr. Niels Juel, saa er det os dog ikke tilladeligt at knurre imod Gud, at mynstre hans Huusholdning, eller os vilde sige med den Hødenske Kæmper til Gud: Redde nobis nostrum Archihalassum, Dominum NICOLAUM JUEL! Men vi vil, og vi bør i det Sted takke Gud med Ydmyghed, for alle det Gode, som han af sin Naade har ved saa stor en Søe-Sejres Værdi udrettet, for Hans Majestæts Glorie, og for dissi Rigers Beste, og bede, at han efter sin inderlige Barmhertighed vil, som han gjorde fordem ved

ved Elisæum efter Eliam, og ved Josvam efter Mosen, legge af denne fortreffelige Søe-Zelttes, Fromme og Retfærdige Mands, nu Salig hos Gud, Hr. Niels Juels Aand paa den Person, som vores Allernaadigste Arve-Konge og Herre skal i den Salige Herres Sted vilde beskikke og betro til at føre hans Floder i Søen, naar saa Guds Forsyn skal være, og hans Majestæts Tjeneste det kunde behøve.

Omskiftelse er uforbigængelig, og vil have sit Lob paa Jorden iblant Menniskens Børn, indtil den store og sidste Omskiftelse skal ved Guds Basune vorde forkyndet til de Døde, at komme ud af Graverne, til de Levendes, at forandres fra et Liv til et andet, og til alle, at stilles for Dom; og som da uden Personers Anseelse ingen Forskiel vil blive, paa den som sidder paa Thronen, og paa den, som sidder bag Møllen, paa den Edle og Uædle, paa den Store og paa den Ringe, men enhver faae sin Løn efter sin Handel og Bandel her paa Jorden, være sig got eller ondt; Saa vil Døden en heller nu i Tiden gjøre Forskiel paa Menniskene, men tage dem alle bort, den eene efter den anden; Hvilket om end synes, som Døden gjorde blinde Greb, som det skeede af Slumpe-Lykke, og gif til i Slæng, i det at ligesaa snart døer en Ung, som en Sammel, en Riig, som en fattig, ligesaa snart en stærk Mand, som en svag

6 Hr. Marcus Gode Tiig · Tale

Mand, en stoer og important Mand, som den Uer-
tydeligste og Ringeste i Landet, saa seer det dog
alt efter Guds Raad; thi Mennisket har ikke noget
over Manden, og ikke et Haar falder af vores Hod
veder uden den Højestes Billie.

Denne Guds Huusholdning med Menniske-
ne sees fra Verdens Begyndelse af, at en gud-
lig Abel maatte falde for en ugudelig Cam-
Haand, en from Jakob maatte sive for en gæ-
rig Esau x. og saa fortan; Omvendskiont den var
vel bekiendt til de Hellige Mænd, hvilke derfor af
Guds Mand har selv skrevet, og efterladet os den
Hellige Skrift, saa har den alligevel været en
Anstøds-Steen til en god Deel iblant dem, indtil
at de trette med Gud derom: Hvorfor den From-
me er borte? Hvorfor den Retfærdige omkommer
i sin Retfærdighed? Hvorfor den Trofaste og
Uiskundelige er borte af Landet? Hvorfor det
rammer paa den Retfærdige, efter den Ugudeli-
ges Gierning x. Mine Fodder, siger David,
havde nær snublet derved, og han selv skriver der-
af, indtil at gjøre sig selv retfærdig, og at fare ud
med denne formastendes Tale: Jeg har forgievs
renset mit Hierte, og toet mine Hænder i Ufsk-
dighed, efterdi jeg er plaget hver Dag, og min
Straf er hver Morgen der x.

Man skulde sige, at disse hellige Mænd har
endda mindre kundet finder dem i de Ugudeliges
Gretts

Fremgang og Velstand, thi Job gjør mange og vidtløftige Klagemaal derover: at de Ugudelige blive gamle og fik meget Guds, og ald deres Sød blev stadfæstet 2c. Jeremias gaaer saa got som i Rette med Gud derom: Hvorfor de Ugudeliges Bøne ere lykkeligere? Hvorfor de Troeløse ere trygge? Hvorfor Gud planter dem? Hvorfor de faaer Rødder og vøyer frem? Hvor længe, siger han, skal Landet sørge for de Ondes Ondskab 2c. Og Daniel protesterer ey mindre: Hvorfor den Ugudelige ophøyer og opkaster sig imod alt det, som er Gud, og taler grueligt imod alle Gunders Gud, og det lykkes hannem.

Men Guds Aand opretter paa mange Steder disse hellige Mænd af deres Anfægtninger med overflødig Trøst derimod: at alle hans Hellige ere i hans Haand: at det er ifkun til en Tiid, at de Onde skal skade Jorden, indtil Verden er ude: at de Ugudelige skal hæve dem op, som en fæd Bug: at der er besluttet, hvor længe det skal vare, at de Ugudelige skal tale stolte Ord 2c. Om der end er den Tiid, at et Menneske regierer over det andet, at det skal dog kun være sig selv til Ulykke: og at han vil ranime sin Tiid igien, naar dens Lys skal udslukkes.

Gud beviiste det med stor Magt paa Pharaon, som han lod længe plage Israel, men siden drukne med al sin Hær i det røde Hav: Gud

8 Hr. Marcus Gise Liig. Tale

rammede ogsaa sin Tiid med Affur: Affur, siger han, er min Brede Riis, og min Grumhed er en Kiæp i deres Haand; Men han setter et Dæ foran over Affur med dette Tillæg i Enden: Naar jeg haver udrettet al min Gierning paa Zions Borg og i Jerusalem, da vil jeg hiemsøge over Kongens af Affyriens store Rods Frugt, og hans Dyens stolte Herlighed, og om han end havde besluttet at fordrive Amoriterne for Israels Børn, sætter han alligevel Eiden at hiemsøge dem, naar de havde fuldkommet deres Ondskab &c.

At de hellige Mænd fandt dem og endelig i denne Guds Huusholdning, saa vel med de gode, som med de onde Mennesker, seer vi i David; thi om han end bejanrer, at de Ondes Fortædelighed kaldes vel giort, og bekiender, at hans Gange vare nær hengledne, da han maatte se, at det gik de Ugudelige vel, at deres Hierters Lanker fik Fremgang, at de vare lykkelige i Berden, og bleve meget Rige &c. See! saa opretter han sig igien af al sin Tvivl med Trost i Eiden: Indtil, siger han, at jeg gik til Guds Helligdomme, og gav Ager paa deres Ende &c. Og han styrker sig med dennes Forsikring i Eiden, at det skal gaae de Retfærdige vel: at de skal gaae de dem, naar de seer hen paa den Ugudelige, og at de skal see over dem. Andre Guds Helgene har ey mindre her og der i Skriften trostet dem med

med Tiiden: Det skal ikke saa gaae hen med dig, at du raser saa mod Gud ic. og den Trost, som de har troestet dem selv med, passer heel vel til alle Fromme i alle Tider, at den Dag vil komme, da Gud vil gøre Forskiel imellem den Retfærdige og den Ugudelige, imellem den, som tjener Gud, og den som ikke tjener Gud.

Bort derfor med den store Formastelse at vilde udfritte de Aarsager, eller at ville plage sig selv med frugtesløse Bekomringer, hvorfor Gud tager de Beste, da de kunde leve længere, bort, at vilde mistyffe derpaa, at de nødvendigste og meest nidfiere for det algemene Beste maae savnes, eller at vilde domme af de Frommes Medgang, eller af de Ondes Medgang her paa Jorden, som Gud gav ikke Ngt derpaa, hvorledes det tilgaaer iblant os, hvad heller det er got eller ondt, tiensligt eller utiensligt: Det gjør du, og jeg tier, du mener, at jeg er ligesom du ic. ja det er ey alene daarligt og formastendes, men endogsaa en farlig Fristelse, at ville gruble og randsage i saa store Hemmeligheder; thi de Ting, som Gud gjør, ere os forunderlige, vi kunde ikke kiende dem; Han gjør, hvad ham lyst, og hvo vil sige ham: Hvad gjør du? Det beste Raad i alle slige Ansejninger er derfor, at tage Fornuften fangen under Guds Endighed, at tilbede hans Almagt og hans Wiisdom i alle Ting, og den sikkerste Slutning imod alle slige forfængelige Dømmes Farlighed,

lighed, som Kiød og Blod tilfiger, at ingen fand med Bished dømme ilde om de Gode af deres Bæstand, eller vel om de Onde af deres Bæstand. Eigefaa lidet deres Livs og Døds Tid angaaende, for at være kort eller lang, lykkelig eller ulykkelig, uden dette eene: at alle Mennesker skulde døe: Som de bleve alle af Støv, saa skulde de alle til Støv igien, med eet Ord: At Klinten og Hveden skal vore og afhugges tillig med hinanden, endog enhver har siden sit eget Stød at bevares; Hvilket en Hedensk Poet har heel vel skionnet, der han har kaldet Døden en Nødvendighed: *Æqua lege necessitas sortitur insignis & imos*: Efter en billig Lov, siger han, er Nødvendighed de Høyes og de Laves lige Lod.

Siemens Ypperlighed eller Udødelighed, fand en heller gjøre ringeste Forandring derudi, til Forskiel imellem de Gode og de Onde, at Aanden fare jo ligedan ud af dem begge: De have alle eens Aand intet, end et andet Dyr; thi Sielen er ikke anderledes i Menneskets Legeme, end som en kostbar Ladning i et brøstfældigt Skiberum; er Skibets rummet lak og brusten, gaaer Ladningen til Havets Bunde: End en dyrebar Perle i en plattet Pung, Pungen i stykker, tabes Perlen lettelig, og som Skriften taler: Den er et uskarreelig Liggendesæ i Legemets skrøbelige Leerbar: *Perle*

met brudt, og som i sønderlaget, farer Sielen
derfra, til sit Hs, til sit Stæd.

GUDS høye og hellige Navn være æret
derfor til evig Tid! Thi havde efter Syndefal-
det Legemet, ligesom Sielen, blevet udodelig,
hvad havde det da ikke været for en Elendighed,
at boe paa Jorden, som var i Guds Almagt, at
gøre saa viid og saa stor, som ham lystede, indtil
den store Omkiftelses Dag; og, hvad Jare
havde det ikke været for Legeme og Siel, at holde
saa lang Tid ud, imod mangfoldige Fristelser,
og imod alt det Onde, som den oprindelige Synd
føder af sig i vores Legeme til Fordervelse, efter
Verdens Rødets og Dievelens Tilsigelse? Har
dog Menniskens Ondskab tvunget GUD, til at
lade bortskille ved Syndfloden af Jorden alle de,
som havde Aande, faae Siel, og alle iblant
Menniskens undtagen, som bleve bevarede i Noe
Ark? Sodomæ og Gomorra Synder, at han
har maat ødelegge samtlig Mennisker, den gandske
Egn og alle de Steder med Svovl og Jid! hvad
for et selvraadigt og ugudeligt Liv vilde det da ikke
blive her paa Jorden (jeg frygter for verre, end i
Noe og Luchs Tider) derjom Mennisket vidste
sig at have Respit, og at kunde leve indtil Christi
sidste Tilkommelse? Esterdi vi, som ere vis paa,
at den Tid vi nu lever eller kand leve udi, er uvis,
og langt kortere end den de levede udi paa de Ti-
der, vi synde, desto verre! Dog hen herpaa, som
vores

12 - Hr. Marcus Gjøe Piiig - Tale

vores Liv havde ingen Ende, og ingen Regnskabs Dag var i vente.

Den største Medgang er ofte den nærmeste Fare for Menneskets timelige og evige Betsfærd: Et Skib, som for fuld Bind kuldsejler, ikke ulig; og derpaa er Jeroboam og Saul to merkkelige Exempler, thi denne tjente Guld, medens han tog vare paa sin Faders Afener, den anden ligeledes, medens han var en ringe Diener; men ophøvede til Kongelig Værdighed bleve de Guld begge uslydige, og forlode hannem: Jeroboam slog sig til Afguds-Tjeneste, med flere andre Bøderstyggheder, og kom Israël til at svinde; Saul hente Raad hos Spaamænd og Troldfolk, og fortørnede Guld i mange andre Syffer &c. (Det er i Gulds Domme, hvor Jeroboam fætt hen, men vi vide, at Saul døde i sin Svind og var sin egen Mordere.) Sasaels Exempel er fast ligedan; thi medens han var i en ringe Stand, piquerede han sig saa høyt af Dyd og af Ære, at der Elifæus grædendes advarede hannem om det meget Onde, som han skulde gjøre i Israël, naar han blev en Konge i Syrien, spurdte han Propheten ad, om han var en Hund? han kom dog en snarere paa Thronen i Syrien, at han jo forovede alt det Onde mod Israël, som Propheten havde sagt, og han selv havde dømt at være en Hunds Gierninger. Men jeg kræfkes ved, naar jeg læser, at Salomon, som Guld havde

havde velsignet med Wiisdom, Ære, Magt, og Riigdom, frem for alle Konger og Mennisker paa Jorden, og intet kunde ønske eller optænke, som jo stod hannem strax til rede, han forlod dog GUD, blev midt i hans fulde Styrke svag for det svageste, og lod sig forføre deraf til at dyrke afmægtige og stumme Afguder. Saa besværligt er det uden at frygte GUD inderligen, uden at give nøve agt paa sig selv, og uden GUDs besynderlige Naade, at imodstaae de Fristelser, som følger med Lykken, at ikke worde faad og slaae bag op, naar man bliver feet; En Mægtig og Lykkelig Mand lignes derfor ikke ubilligen i mine Tanker ved Guld-Hovedet, der falder let omkuld, naar i steden for Raabber-Fodder, det staaer ifkun paa Leer-Fodder; Een lykkelig Mand ligeledes, thi han er ikke langt fra Fald, naar i steden for at bygge sin Lykke i Verden paa Gudsfrygtigheds og Kierligheds faste Grundvold, han stræber og naaer dertil ved ulovlige Midler paa Hynkers, som Achitophel, Doeg, Siba, og andres deslige egenlystige Trosteres ugudelige Bøye.

Modgang og Forfølgelse angaaende, saa et jeg vel af Mening, at den er ikke saa farlig til Mennisket, som Medgang og Lykke, efterdi Korset fører os til GUD, og vi vide af GUDs aabnbarede Ord, at han revser den, han elsker, og hudstryger hver den Søn, han annammer; Men saa ere dog kun heel faae, som kand bære Modgang

gong og Forfølgelse med Standhaftighed, og
 vel ingen, som jo i det ringeste krumper sig ved
 dets Møye og Byrde; Vi vide af Erfarenhed, at
 den betager ofte Sindet sine Kræfter, at raisone-
 re fornuftelig, og af den Hellige Skrift, som en
 bedre Lære-Mester, at et Menniske, overvældet af
 Modgang, staaer i Fare, at forledes derover fra
 sin Pligt imod Gud selv; David i hvor Gud-
 frygtig og stærk han var, dertilmed salvet af
 Samuel, fuldkommen forsikret at vorde en Kongs-
 ge over Israel og Juda, see! saa blev han allige-
 vel saa mistroelig over Sauls Forfølgelse, at
 han fortviler om Frelse af sine Fienders Hænder;
 Og om han en og anden steds i hans Psalmer
 setter sin Tillid og sit Hjerte til Guld: Min Siel
 forlader sig paa dig, jeg forlader mig paa dine
 Bingers Skogge; Guld er min Riippe, min
 Frelse, min høne Beskiernelse &c. Saa falder
 han dog fra sin Standhaftighed paa andre Stæ-
 der, og betynder sit Hjertes store Møye og Forføl-
 gelse: Vandet, siger han, er gangen ind til
 Sielen, jeg er sunket ned i dybt Dynd, hvor
 længe vil du aldeles forglemme mig? Hvor længe
 skal jeg have Angest i mit Hjerte daglig, og min
 Fiende ophøje sig over mig &c. Og Job, hvor
 taalmodig han end og var, saa præfede dog
 Modgang og Trængsel hannem disse forvokende
 Ord af Munden: Fortabt vorde den Dag, paa
 hvilken jeg er født, og den Nat, paa hvilken man
 sagde, en Dreng er undfangen &c. Hvor nær var
 ifft

ikke en stor Apostel? og som meente vel hønt om sig selv: Skulde end alle forarge dem, saa vil jeg dog ikke forarge mig paa dig, hvor nær, siger jeg, var denne store Apostel ikke at lide Skibbrud paa Troen, der han saae Christum saa nær, at de kunde sees af hinanden, blev dog i Christi Afsyn bragt der hen af et ringe Qvindfolk, at han i ringere Tiid, end tvende Hanegal, forsoer sin Næstere trende gange; saa svag er Kiød og Blod i Modgang, i Fristelsens og Bedrøvelsens Tiid.

Ingen, hvad Samvittigheds Roes de end fandt have, at deres Kald er af Gud, og at de vandrer gudeligen, eenfoldigen og redeligen, som de meest fandt i menneskelig Skrøbelighed, indbilde dem derfor, at de maae jo være stædse paa deres Bagt imod Faren af alle Slags Møne, Modgang og Forfølgelse, og vi behøve al den Hielp, som Christus beviser sine Disciple, at han bad for dig, siger han i sær til Peder, som dristede paa sig selv; thi neppe en vil undgaae, at han jo en Tiid eller anden, i en eller anden Maade maae prøve Modgangs Byrde, og behøver at bevæbne sig til Striid derimod med Bøn og med Taalmodighed; Hvo vildet meent, at David, som tiente Kong Achis trolig og vel, han jo skulde kunde begaaet sig i hans Hof? Kongen, som gav selv David det Bidnesbyrd: Du est redelig; Han bød dog David at qvitere Hoffet og Ar-

meen

16 Hr. Marcus Gise Liig: Tale

meen, fordi, sagde Kongen, du behager **Fyrsterne**. Det saae endda verre ud for **Daniels** der **Darius**, de **Meders** og **Persers** Konge een absolut og souverain Monarch, for at fornøje hans **Fyrster** og **Lands-Fogeder**, lod imod sin **Billie**, og imod sit eget bedre **Skion**, kaste en **gudfrygtig**, og en **saar troe Tienere** i **Løver-Kulen**; **Deslige Exempler** ere mange i den **Hellige Skrift**, og **Summen** er, at **Mennesket** vil altid være i **Fare**, **saar længe** **Legem** og **Siel** er **tilhobe** her paa **Jorden**. Een **oprigtig Mardocheus** vil og da **vorde prøvet** ved **Forsølgelse** af en **myndig, gierrig** og **opblæst Zeman**; Een **troe Nephtiboseth** miste sin **Eyendom** ved **falsk Angivende** af en **utroe Siba**, og **hvo vil tvile** om denne **Sandhed**? **Sandt** jo **Jedechias** en **løgnagtig** og **falsk Prophetes** **Medhold** i **Kong Achabs Hoff**? **Der** han **slog** en **sanddrue Michæam**, **Ulds egen** **Prophete** paa **Kindbeenet**; **Og** med **god Møje** og **Modstand** af en **ugudelig Sansballat** og **Tobia**, med deres **Anhæng**, ja **indtil** paa **Livet**, **maatte** ikke en **gudfrygtig Nebemias**, i **Ulds egen Tieneste**, **bygge Zions Muur**, med **Sverdet** i den **eene Haand**, og med **Muurs Steenen** i den **anden Haand**?

De **Verdslige Historier** ere **opfyldte** med **Julii Caesaris**, **Germanici**, **Vellisarii**. **Gom salov**, **De Witts** og **andre** **haarde Skiebnet**, **hvilke** for **store** og **troe Tienere** fik til **Belønning** at

at vorde myrdt forgieves og at undergaae, i mine Tanker en haardere Medfart i Live, end Døden selv, som gjør en Ende paa alting.

Grevens af Strafort Historie er skrekkelig, men værd at erindre, i sær som et Exempel af de største Dyder, og af den bestandigste Trofskab, en Undersaat kand beviise til sin Konge, og til sit Fæderneland; thi han i Haab til at frelse Kongen selv, og at dempe Rebellionen ved sin Død, lod Kongen ingen Roe, men tvang ham, saa at sige, ved indstændig Bøn og Remonstrances for det algemeene Beste, til at underskrive hans Døds Dom, da dog hans Conduite var befunden saa priselig i sig selv, og hans Administration saa conforme med Loven, at en nye og særdeles Lov, at mange smaae Forseelser skulde ansees for en capital og strafværdig til Døden, blev for hans Skyld gjort, derefter at dømme hannem fra Livet; Een Lov, som Rebellionens Chæfs holdte selv for saa skammelig og uretfærdig, at endog i Frygt for, at deres Anhang maatte derover frafalde dem at var Greven en snarere exequeret, det de den jo strax derefter cassettede.

Langt fra imidlertid, at Grevens af Strafort Død kunde formilde de forbittede og blodtorstige Rebeller, de toge Mod og Fordeel deraf til lige Deel imod Kongen selv; Her maa vel Haarene staae paa ens Hoved, ja vore Eftersom,

B

Komere skal for Gierningens utrolige Grusomhed neppe vilde give vore Tidens Historier Credit, at den Guds Salvede, en Gudfrygtig, en Frem, og en Retsfærdig Undersaatternes Røgter, som han maatte have været en Underfaat, en gemeen Mand, og som Proces havde fundet føres og været tilladelig imod hans hellige Person (Ugudelighed over al Ugudelighed!) blev under Ekin af en lovsig Adfærd, (the scouse of Lords Spiritual and Temporal var da ophævet) stillet for sat Ret, beskyldet, dømt til Sværdet af en Deel egne Undersaatter, og dertil beskikkede Dommere, og har maat rekke sin Hals frem at halsbugges paa et offentlig Echafaut, hvorpaa de Kongelige Børn, som vare fødte Arvinger til Kronen, maatte flye ud af deres egne Arve-Riger, om de ellers vilde undgaae lige mordiske Bold og Ondskab af en voldsom Usurpareur, som med sit Selvfab Chora Art, under Titel af Lovmessige Friheders og Privilegiens Protector, destruerer Guds og Naturens Lov, de almindelige Rætter, og de særdeles trende Kongerigers Acta, og fandt i saa Maade paa, at regiere over trende Kongeriger ved en samlet Magt af Rebeller, som soldte dem selv til al Uretfærdigheds Tjeneste, og deres lovlige Libertet for en ulovlig Libertinage.

Under slige Møyer og flere Besværligheder maae Menneskets Sind og Siel arbejdet, saa
sam

længe den boer i Legemet, thi Mennesker er skabt til Møye, ligesom Gnistre flyer høyt op; Men lad nu Siel, Sind og Legeme undergaae hvad Møye og Arbejde dem er tillagt, saa hvor tungt det og falder til Mennesket at bære, indtil at Klage med Istaal i Egypten over deres haarde Byrde, saa sættes dog et Guds Barns, en ærlig og tro Mand's Siel og Sind derudi, at hans Gierning er for Gud, at hans Kald er lovligt, til Guds Ære, og for det almene Beste, og om end alt her i Verden skulde fejle; at den troe Tjeneres Løn: Gak ind i din Herres Glæde, vil ikke fejle dem, som vandre redelig og ere troe, som Moses var i Guds Huusholdning; En Trost, som Guds Fyrster selv, de Stormægtigste her paa Jorden behøve, og ikke kand undvære i deres mange og svære Byrder, hvilke ikke anderledes, end Torne med Rosen, følge med Regimente, Krone og Scepter, ofte til større Fare og Ulykke for dem, fra deres egennyttige Tjeneres og hykkelske Venes Svennes, som de ere omringede med, hemmelige Practiquer og Intriguer, end fra deres udvortes og mægtige Tjeneres aabenbare Fiendskab og store Krigs Magter.

Den anden og ey mindre besværlige Skiebne, ja ofte farligere for Lande og Riger i mine Tanker, er, naar de som blive tilbage paa Jorden, maage savne dem, som Gud tager bort iblant

de Retvise, de Redelige og de Dygtige i Landet; thi disse borte og vel forvarede imod al Verdens Ondt, hendes det ofte, at de andre ere som vilde farende Saar; Der Israel tænkte, at Moses var ikke mere til, allene fordi han forhalede paa Bierget, over den Tiid de ventede hannem tilbage; Folket raadvild og Aaron frngtagtig slog de dem samtlig til Afguderie; Saa snart de fattedes Dommere i Israel, gik det ilde til; Enhver gjorde hvad ham lystede, og Salomon død faldt Israel fra Roboam for hans haarde og daarlige Evar til deres udsendte Mænd om Lindring af utaalige Byrder.

Vi vide af de verdslige Historier, at Alexandri Magni Afgang var Græskiske Monarchies totale Undergang: at Epaminondas dræbt af Fienden, vires Republicz ceciderunt, & manifestum fuit, Patriz Gloriam natam & extinctam cum eo fuisse; Republicuens Kræfter faldt med hannem, saa at enhver kunde skønne, og det var aabenbare til alle, at Fædernelandets Glorie fik Liv, og gik ud med hannem; Og hvad Forandring gav det ikke til meget Ondt, der en grum Tiberius, og en Tyransk Nero fulgte paa en from og hoypriselig Augustus. Saa stor Forskiel er der paa Mænd, og paa Mænd, paa dem, som Gud beskifter i sin Naade for Rigets og Landets Bestand, og paa dem, som han lader opkomme i sin Bredde, for

for at forstyrre, straffe og hiemsøge heele Nationer.

Deffige Exempler ere i vore Tider mangfoldige, som jeg for Vitløstighed vil forbigaae, og for Curiosite allene andrage et eneste, for dets befyndelige Omstændighed; at der en stor General, allerede til Hest for at recognoscere een Post, og i Begreb at erøbere en stor Entreprise, var faldt ihjel af en Styk-Kugle, og de Gemeene med heele Haaben fornåm at han var død, var der iblant Generalerne Tvilraadighed og Ophold i Execution, de raabte da alle paa den døde Generals Skægge, en Hest som han pleyede, og de saae hænm alletider at ride paa, at man skulde kun stille den for Armeen, saa vilde den, som tilvandt med sin Herre, føre dem hvor de skulde gaae hen.

Det var de Gemeenes Daarlighed at sætte deres Haab i et Bæst, men Grunden deraf var den gandske Armees Tillid i Generalen; det udviste sig ogsaa i Gierningen, hvad Mangel af en god, en important, erfaren og en velyndt Mand betynder, efterdi med Generalens Død blev intet af hans store Dessein, og en ellers til stor Success vidt udseende Campagne blev gandske frugtesløs.

Men hvortil det Exempel, og flere af høire Natur, som Erfarenhed udviser daglig, efterdi den

22 Hr. Marcus Gise Liig-Tale.

Hellige Skrift er en fuldkommen Hiemmel, at det er en Straf af Gud, naar de Beste og Høyst begavede maae savnes, truet jo Gud Mennisten med fulde Ord, at han for deres Synders Skyld vil borttage de Trofaste af Landet, Fyrsterne, de Stærke og Krigs-Mænd, Dommere og Profpheter, Gamle, og de, som ere i Anseelse, og er det da, som det i Sandhed er, en Straf, saa vil jo Gud ogsaa, at vi maae sørge derfor, ja han aabner selv Oren til Tugt, og vil at vi skal føle naar han slaaer os.

Det er derfor og i Særdeleshed tilladeligt for os i Dag, at begræde og beklage den Høvedle og Velbaarne Herres til Thaastrup, Erichs-holm og Totterup, Ridder af Elephanten Hans Kongel. Natts. Geheimeraad, General Admiral Lieutenant, og Præsident i Ober-Admiralitetens Collegio, nu Salig hos Gud, Hr. Niels Juels sørgelige Afgang; thi vi har ikke mist i denne Høvedle Herre en Mand, der har mange Liige; Nej! der fødes saa saadanne Mænd i eet gandske Seculo; Man kand tælle flige Mænd paa Fingrene, og det er som med Davids tre fornemteste Kæmper, der ere heel saa til af det Slags.

Den Salig Herre var, af den stund han saaes iblant os, en Tempel og en Holig for den levende GUD, et Speyl og et Exempel paa Dyd.

God, Retfærdighed og Fromhed, han var en Ære for det gandske Fæderneland, efter hans Navn Niels, en Søerovinder, og efter hans Baabens Betændelse en skinnende Stjerne, som, saa længe Jueler ere til, vil oplyse den gandske Familie og give den Anseelse, saa vel uden Lands, som inden Lands; Han var en troe Kongens Mand, han var en tapper og en lykkelig Søehelt, nu omstunder gandske ulige i gandske Europa.

Han var tillige den beste Mand til Qvinde, den frommeste Fader til Børn, den beste Husbønder til Eyende. De Blindes Øne, de Haltes Fødder, de Fattiges Forsvar, og hvo kand nok beskrive hans besynderlige Mildhed, Sagtomdighed og Omhyggelighed, hvormed han beegnedede alle dem, som stode under hans Commando, de ringeste Matroser, saa vel som de høieste Officerer; Denne store Søehelt og fromme Mand lod disse nyde, hvad dem tilkom i Tienesten, og deres Deel med hannem, i alle hans store Søerovindingers Ære, som Gud gav hannem Lykke til, og han igien gav Gud Æren deraf; han deede ogsaa af sine Søerovindingers Ære med de gemeene Matroser, saa vit dennem kunde tilkomme; For dem bar den Gl. Herre en stor Omhue, at deres Løn, som dem allernaadigst var tillagt, blev dem aldrig under hvadsomhelst Skin beskaaren; Den Gl. Herres Kiøken var som et

24. Hr. Marcus Gise Tiig-Tale.

Epise-Kammer til de Enges Underhold, og hans Videnskab i Medicin og Chirurgien tjente ikke lidet til de Blesseredes Cur, og i Curen ved hans Opfyn til en omhyggelig Medfart af Doctor og Feldtskærer, hvilket alt formaaede ogsaa hos enhver i sær saa meget, at alle med lige Trofskab, og af Kierlighed og Tillid til deres fromme, forsigtige og kæfke Anførere, skyede for ingen Fare, men fuldte hannem gierne, hvor han vilde føre dem hen, gif igiennem Ild og Vand, som til en Dands, og vilde aldrig om Seyervinding.

Men herved falder mig denne Tanke ind, hvorfor GUD opfyldte i Særdeleshed denne Mand med saa mange extraordinaires Gaver, udvalde eg gav hannem Lykke til at udføre saa mange og saa store Ting for hans Majts. Gior, og for disse Rigers beste Tieneste: Forde jeg, min GUD! og du vilde svare mig paa min Daarlighed, da vilde jeg vel adspørge dig her, om dine Ragsager til denne store Mand's Præferens dertil! Du tier, min GUD! uden Tvil vil du vise mig dermed hen til dit Ord: Var det da ikke, o! Retfærdige GUD, fordi han var i Besynderlighed og frem for mange en sagtmødig Mand som Moses, tillige saa ydmyg og saa from af Hiertet, at han aldrig ophoyede sig af dine Naades Gaver? Var det ikke, du eeneste Hierte-Kiender! fordi han efter dit Kald havde sin alkerunderdanigste Pligt allene for Dyne, i al sin



sin Gierning, og med et eenfoldigt Hierte tiente sin Gud, og for dit hellige Afsyn tiente sin Konge og sit Fæderneland? Ja! Ja! det er saa Retfærdige Gud! efter dit eget Ord, at du giver de Ydmyge Raade: At Wiisdom er hos de ydmyge, og at de Oprigtiges Fromhed skal ledsage dem; At Ydmyghed gaaer for Ære, og at den, som er sagtnodig, han er en vittig Mand: At du vil boe hos en ydmyg Aand, og gjøre de Ydmyges Aand levende; Thi man hørte aldrig denne gode og brave Mand prale og prange med sine store Tienester, eller anmasse sig Æren af hans mange og lykkelige Sejrvindinger: Æren bør Gud: Var altid denne Gudfrygtige Sæheltes Mundheld, naar en eller anden vilde beromme hannem derfor; Ja hvo det kun saae ham, uden at høre ham engang tale, maatte med al Wiisbed domme af hans Væsen, af hans Geberder, og af hans Sagter, at han var en eye-god Mand, ydmyg af hans gandske Hierte, og at han vandrede i hans Hiertes Fromhed paa en fuldkommen Bey, saaledes at han ey allene gjorde det, som var got, men det Gode han gjorde, at han ogsaa gjorde det vel, i al retsindig Eenfoldighed, hvorfor og med al Sandhed kand rettelig siges om denne fortreffelige, nu Salig hos GUD, Herr Niels Juul, det som før har været sagt af en vis Mand, om den uskatteerlige fordum Cancellar i Danmark, St. Hr. Christen Thomæsen Sehested, der mange i en stor Forsamling, en

26 Hr. Marcus Gise Piiig-Tale

hver for sig tillagde denne befynderlige Guds og Kongens Mand særdeles Dunder og store Qualiteter: At han selv vidste ikke, at han havde en eneste af alle de Dunder og Fuldkommenheder, som enhver roste hannem for, og er det, som gjør nu Begges, enhvers udi sit Slags, deres Umindelse som Finnende, og deres Berømmelse evigvarende indtil Verdens Ende.

Lad derfor **Egypterne** udfritte, saa vi Menneskets skrobelige Hierne kand formaae, at præservere Legemet imod Forraadnelse, ved deres dyrebare Balsamer, og dernæd præterende imod Guds afsagde Dom, at deres Døde skal ikke blive til Orme-Mad eller til Støv og Aske, men til Posteriterens Forundring stedsevarende Mumia; Lad de gamle Romere have sat Jagle under deres Afsøde, for at føre dem op iblant deres Guder, formeenendes at gjøre derved deres Umindelse udødelig paa Jorden; Og lad Paven anmasse sig, det som GUD allene har sig forbeholden, at canonisere hvem han behager, til Hellige. Vi lade det blive derved allene, at prise vores Dodes Umindelse udødelig paa Jorden, naar de har frygtet Gud, og været troe til deres Konge, levet vel og gjort vel, været retfærdige og oprigtige i al Handel og Wandel, uden Falskhed og uden Hykleri, godgjorendes til deres Næste, og naar vi har seet dem, i en fuldkommen Tillid til Jesu Christi Fortieneste ende vel

vel, og derpaa i Samvittigheds Fred døe salig.

Saadan en Amdelse har den Høyædle og Belbaarne, nu Salig hos Gud Hr. Niels Juel i Liv og Død lader efter sig iblant os, og er det, som vil giøre hans Navn udødelig, at nævnes iblant de største Søehelter, og iblant de beste Mænd, som har været her paa Jorden; Jeg agter efter allernaadigst Befalning at tale noget derom, og saa vit mueligt, for Materiens Bitløstighed og Overflodighed, at forestille i største Korthed, udaf den Gl. Herres store Bedrifter, og mange gode Gierninger, en fuldkommen Mand, saa vit et Menneske i Fuldkommenhed fand opnaae til en herlig Amdelse paa Jorden, og til den største Belønning i Himmeriges, det evige, Eivs, usigelige Glæde og evigvarende Salighed.

Denne Høyædle og Belbaarne General Lieutenant, nu Salig hos Gud Hr. Niels Juels Indgang i Verden var udi Christiania i Norge Anno 1629 den 8de May. Belsignet af Gud, i det han har haft Christne Forældre, hvilke og strax efter deres Christendoms Pligt, lod hannem ved den Hellige Daab indlemmes i den Christen Kirke til de Helliges Samfund.

Enk.

28 Hr. Marcus Gise Ptig: Tale

Enkeltig i det at han var paa Fæderne og paa Moderne af en Uhr-gammel ypperlig og anseelig Herkomst: De Jueler og de Sebesteder. Hans Fader den Højædle og Velbaarne *Erich Juell* til *Sundsbeck*, fordum Danmarks Rigs Raad, og Befalnings Mand over *Aalborg* Huus, hvortil han blev allernaadigst beskikket efter lange og mange Tjenesters troe Forretninger; Og hans Moder, den Højædle og Velbaarne Frue *Sophia Sebested*, en Gudfrygtig, vis og dydig Kvinde, *Claus Maltensens* Sebesteds til *Høveris* Befalnings Mand paa *Arensborg* Slot, Daatter.

Der som det var ikke kundbar i vore Tider, og for vore Tider, af Danste og andre Historier beviisligt, at der har været Mængde af store og ypperlige Rigets Mænd iblant den Gl. Herres Fædre, saa vel paa Fæderne som paa Moderne Sider, hvilke baade med Raad og med Daad, med Hierte og med Haand, har fra mange Hundrede Aar her understøttet Kongernes Højpræstelige Regieringer, og Riæernes ønskelige Enkeltighed, ja den Dag i Dag er, enhver efter sin Naade anvende af Fliid og Tiid i Herre-Tjenester og Forretninger, Kunde jeg opløse og demonstrere des Sandhed med mangfoldige Exempler, naar jeg nu legger dertil det, som Erfarenhed bekræfter i gandske Nationer og Familier; Naturen i sin Virkning beviser i alle Slags skabte Ting, som har Liv og Aande: Ra-

tionalem, sensitivam og vegetativam, saa følger jo den uimodsigelige Conseqvens deraf, efter Poetens Ord: For en lykkelig Fødsels Prærogativer, at som in æquis & juvenis, saa er det ligeledes i Almindelighed imod Mennesken: Fortes creari a Fortibus & bonis.

Jesus Christus en sand GUD af Evighed, giver i sin Menneskelige Natur en stor Beviiisning derpaa, i det hvor dybt han endog har vildet fornedre sig, indtil at være liig en Orm, og ikke have at helde sit Hoved til, indtil at vilde fødes i en Heste-Stald, og have for sin Bugge en Krybbe, forhaanes, bespyttes og forsfæstes, saa har han alligevel vildet ære en anseelig Herkomst, da han efter Riødet tog sin Oprindelse af Juda Stamme, af Davids Sæd, som var en Konge over al Israel, og Juda vilde hede en Konge, jeg er dertil født: Og derved, som forbemeldt, har vildet sættet Priis paa en anseelig Fødsel, og tillige legitimere Orden og Distinction iblant Mennesken.

Gaae vi til Guds Regiering i hans Æres og Hertilgheds Rige, da er der jo Orden iblant Englene, Rang og Præferens iblant de Udvalde; Gud har gjort Forskiel paa Himmelsens Firmament, imellem de større og mindre Lys, at opløse Verden; Og Guds udvortes Theocratie, saa længe hand førte den selv synlig over sit udvalte Folk,

30 Hr. Marcus Gise Ligg. Tale

Folk, er en klar Beviis paa anseelige Stænders uforbigængelige Nødvendighed i en Souverain og Monarchique Regiering.

Det er ey mindre af Gud selv, baade førend den udvortes Theochratie begyndte, og siden den ophørte, at Hedningerne har skønnet ved Naturrens Lys, at al ordentlig Regiering behøver at føres af distingverede Personer; og det er ved et større Lys iblant os Christne, nemlig af Guds aabenbarede Ord, at Fyrster, som Skristen ærer med den Titul af Guder paa Jorden, Kænsere og Konger, for deres Stormægtigheds Glori og Soelfinnende Fødsels Prærogativer, har altid staaet, og endnu staae, og vil indtil Verdens Ende staae paa deres af Guds Naade høje og immortale Extraction, at regne deres Arvelig Ret og Succession til deres Throne, som føddet til Krone og Scepter.

Det kand ey heller anderledes være, end de Stormægtiges paa Jorden (jeg meener Souverain Monarchers) Glori, Sikkerhed og Interesse maae jo versere under en uforbigængelig Nødvendighed af Undersaatter, som fore Skield, Hielm og Baaben, efterdi om de end i alle Tider efter Conjunctioners Udsald, har forandret og forandrer daglig deres Maximer, i alle andre deres høje Anliggende, saa har de dog aldrig viger fra den Maxime i fordum Tider, viger ey heller end

endnu i vore Tider, og vil en heller vige derfra indtil Verdens Ende, men forblive derved, som et uryggetigt Arcanum Imperii, at en lade anseelige og distingverede Slægter ophøre; Den vilse Salomon siger derom af de fremfarne Tiders Erfarenhed, at en Slægt forgaaer, og at en anden kommer op; Og hans Esterkommere har ligeledes fra gammel Tiid her eleveret, eleverer i vores Tider, og vil stedse efter vores Tider, saa længe Regiering er til, indtil Verdens Ende leve iblant deres Undersaatter og Tienere til Skiold, Hielm og Baaben dennem, som de fordum har dømt, som de domme i vore Tider, og som de efter vore Tider skal domme, at være det værd for deres Dnd, Meriter og troe Tienester; Og til ndermere Distincion i Stænder har de fordum gjort, gjøre nu, og vil herefter gjøre Fyrster, Grever, Marggrever og Baroner, hvilke de ligeledes har fordum forshnet, forshne nu i Tiden, og vil i Fremtiden forshne med distingveret Baaben, for dennem og deres Descendenter, med eet Ord, der fenler lidet i, at jo Distincti on i Stænder er jo Sielen af en Souverain Regiering.

Men Daarlighed over al Daarlighed, og aabenbar Synd er, og bør at agtes, om nogen, hvad heller de ere fødte Arvinger, eller selv har erholdt Skiold, Hielm og Baaben skulde vilde hofmode eller ophøye sig deraf frem for andre;
 ene

enhver takke Gud med al Ydmynghed for hans Naades Gave, som noget, der ingen kand gjøre sig selv: Det er en heller gjort dermed, at være i Possession af Skiold, Hiems og Baars Arve-Rettighed (et Drog kand være det is gesaa vel som en brav Mand) Ney! Ney! langderfra! der høret mere dertil, at distingveres med disse og slige Prærogativer; thi jo større Extraction, Distinction og Elevation til Stand, til Ære og til Værdighed, jo større Obligation at kinne frem for andre i Gudfrugtighed, i Dyd, i Oprigtighed, i Merite og troe Tjeneste til sin Konge og til sit Fæderne-Land, og aldrig for hvad som helst privat Nytte eller Consideration, at viget derfra indtil sidste Aands-Dræt; Ingen tænke en heller, at Anseelse i Standen, i Værdighed og i Faveur kand skiule og tildeffe hvad derimod begaaes, Ney! Ney! det vides, om det end forties; thi det har sig dermed som med Plætter; Plætter ere meest kiendelige paa de hvidskinnens de Klædebon; Udyd ligeledes, den er meest aabenbare i dem, som ere i Ære og i Værdighed; Vi see det i Ugatboele, hvis Umindelse vil forblive ærefuld, saa længe Verden staaer, og Bøger ere til, fordi han ved Dyd og Merite blev fra en ringe Vottemager ophøyet til at være Konge; Og havde Sardanapalus ikke været af saa høi Stand og Børd, aldrig havde han blevet nævnet engang i Historierne, for hans sammelige Livs og Levnets Fremdrag.

Bort

Vort derfor med al Pralen af Dyd og Stand; thi Gud staaer de Hoffærdige imod; Vort ogsaa med al indbyrdes Nid, Avind, og Misundesse, for hvilken Synds Skyld Gud lod Jorden opsluge Corah med hans Selskab, men i det Sted, Ach! at den troe Moses retsindige Onske for det almene Beste, der hannem blev tilkiendegivet, at Eldad og Medad propheterede, maae fuldkommes iblant os, at Herren vilde give sin Aand over alle Kongens Tjenere, i særdeles Wiisdoms og Trofskabs Aand i megen Kraft over alle dem, som ere distingverede, være sig fordum i Tiden, eller herefter skal vord distingverede, saaledes at alle saantlig, enhver i sin Tid, maae som en Mand, med een Mund, med eet Hierte, i indbyrdes Eenigheds uopløselige Baand, baade selv vandre redelig, som om Dagen, og ved deres Exempler opmuntre alle andre, enhver efter Stand og Embedes Pligt, til fyrig og troe nidkier Omhyggelighed, at Gud maa æres, Helligdommen bevares ubefinnit, vores Allernaadigste Arve-Konæes, og Hans Arve-Successorers souveraine Regiering bestyrkes indtil Verdens Ende, og disse Rigers og Landes bestandige Flor og Velstand befordres.

I den Troe, nidkier Intention, for Konge og for Fæderne Land, og paa det at den Honædle og Belbaarne General Admiral Lieutenant, nu Salig Hr. Niels Juell, maatte efterligne Gud i de Ting, som hore til Gud, og Hans Honædle For-
 E Fædre

Fædre i de Dyrer og Meriter, hvorefter den første Juell og den første Sebested for nogle Hundrede Aar siden har efterladt deres Descendenter en Arve-Ret til Skjold, Hielm og Baaben, har hans Forældre i hans Ungdoms Aar ingen Omhu sporet, fra hans Bugge af indtil 1642, da den Salig Hr. Niels Juell har været ungefær 13 til 14 Aar gammel, for at opløse hans Forstand ved Information og Skole-Gang efter hans AldersMaade.

Kong Christian den Fierde Hønløstlig Zhukommelse antog hannem Anno 1643 til Page iblant anden Adelig Ungdom, som opvartede Hans Majestet i lige Character; og gav hannem samme Aar til Kong Friderich den Tredie Hønløstlig Zhukommelse, paa de Tider Biskop i Bremen; Den Salig Hr. Niels Juell fulgte siden her ind med Hønstbemeldte Kong Friderich den Tredie, da Hans Kongel. Majestet succederede 1648 til Danmarkes og Norges Arve-Krøner, efter Hønstbemeldte Hans Herr Fader Hønløstlig Zhukommelse, Kong Christian den Fierde.

Hønstbemeldte Kong Friderich den Tredie, Hønløstlig Zhukommelse, besynderlig oplyst og benaadet af Gud med Aandens Gaver, vel forsøgt i alle Ting, saasom Han for egen Glori og beste Tieneste satte Priis paa Ungdommens Education, sendte Han denne sin Page, nu Salig Hr. Niels Juell, til Sorøe, og holdte hannem der frie at lære alt det, som der læres kunde, et Sted som

som jeg tør frit sige, kunde gaae lige i alle Slags
 saa vel Legemets, som Sindets Exercitier, med de
 Græfers Arbeid, men efter dets Afgang, formes
 delst Tidernes Nøye og Besværligheder, har vores
 Allernaadigste Arve-Konge og Herre, Pierate &
 Juitia, for Ungdommens Opfødsel til disse Ri-
 gers og Landes beste Tjeneste, paa en langt ansees-
 ligere Maade, og til større Nytte, med stor Kæst-
 barhed funderet, og med hyperlige Love forsynet,
 det Kongel. og Riddertlige Academie her i
 Kiøbenhavn.

Anno 1649 reyste den Sal. Herre med Høyst-
 bemeldte Hans Kongel. Majestets allernaadigste
 Tilladelse, uden Lands, og opholdte sig paa een og
 andre Steder, i Besynderlighed i Frankrig,
 men som han havde et høiere Kald af Gud, end at
 reyse for et Syns Skyld, lære Exercitier og Hof-
 maneer alleneste, hvorudi hannem dog intet fatte-
 des til Fornødenhed, for at begaae sig iblant Folk,
 og gjøre sig behagelig til alle, slog han sig 1652
 til en Profession af høieste Vigtighed, for disse
 Rigers og Landes Flor, Velstand og største
 Conservation, nemlig, at vorde en fuldkommen og
 erfaren Søe-Mand, dermed at tiene sin store Vel-
 giørere Høylovlige Zhukommelse, Kong Sri-
 derich den Tredie, og Hans fiere Fædernes
 Land; En Profession, i hvilken man kand intet
 opnaae paa Løn-Bænken, eller ved magelige Dæ-
 ge, for at meritere Ober-Commando, og at vorde
 betroet til at føre Floder i Søen; Han exerces
 E 2 rede

rede sig i den Profession med megen Møye og Arbejde, igiennem Frost og Heede, igiennem Vand og Ild, igiennem mange onde og besværilige Dage, og undergik villig alle de Slags Møyer, som frem for andre Professioner følge ved Søe-Handel.

Den Sal. Herre begyndte sin Være i bemeldte Aar 1653, medens Krigen var imellem Engesland og Holland, og tjente under den gamle og vidt berømte Admiral **Martin Tromp**, som da commanderede den Hollandske Flode, hvis store Gierninger har opfyldt disse Tidens Historier, og et Epitome deraf er opsat, til en evig Væres Ære og Fommelse, af Staterne ved et prægtigt Epitaphium i Delfs Kirke i Holland.

Efter velbemeldte Admirals **Trompes** Død, som Anno 1653 blev beseglet med en stor Sejersvinding i en blodig Batalie imod Staternes Fiender, continuerede den Sal. Herre i Hollandsk Tjeneste under den ligeledes højs og vidtberømte Admiral **de Reuter**, og sandt sig ind, som han havde gjort før, under bemeldte Admirals **Trompes**, ligeledes siden under bemeldte Admirals **de Reuters** Commando, under dem begge i fem anseelige og capitale Søe-Batalier, imod de Engelske Floder, som Tid efter anden vare commanderede af de vidtberømte Admiraler, **Georg Achsø**, **Blach**, **Richard Denne** og **Munch**, siden kaldet **Duc de Albertmar**, i hvilke Søe-Trefninger bemeldte denne nu Salige Herre **Niels**

Niels Juel havde ved Dyd og Merite tient sig op til Ober-Capitain, under Belbemeldte Admiral de Keuter.

Jeg kunde, dersom det ikke skulde falde for vidtløftigt at udføre, og for Kiædsommeligt at høre, particularisere over bemeldte fem Søe-Slagter og Expeditioner, som forefaldt, de fire i Canalen og den femte inod Algierste og Sa-leisse Søe-Rovere, hvilke, ved Lejlighed af Orlog imellem England og Holland, havde gjort sig considerabel i Søen til at troublere Commercierne, hvorfor Staterne maatte tvinge dem, og svæfke dem med deres Søe-Magt, som og skeede under bemeldte vidt berømte Admiral de Keuter; Men det maa være nok her at melde, at den Sal. Herre var altid med, kiendte og observerede al Ting saa nøye, at han ikke allene lærde hvad til Com-mando henhørte, men gjorde sig tillige kyndig om alle Slags Farvande og Kyster.

Den Sal. Herre forfommene imedens intet, naar Floderne vare hienne, at borde informeret i Skib-Byggerie og alt andet, som til hans Profes-sion henhørte: og som han var af sin Natur en overmaade from, søgelig og sagtnodig Mand, (en Character, hvori han sympatiserede meget med den brave og vidt berømte Søe-Helt de Keuter) var han ikke allene overmaade elsket af ovennævnte Admiral, som drog ham frem i alle Lejligheder ved Underviisning, saavel som ved Tieneste, men han gjorde sig endogsaa saa vel yndet hos alle, som

38 Hr. Marcus Gise Tiig: Tale

i Amsterdam ved Admiralitetet havde at sige, at han derved langede til Acces, Kundskab og Undervisning om alt det, som til Søe-Staten og des Forretninger henhører, hvori den Sal. Herre forlystede sig saa meget, at han endogsaa, medens hans Sygdom, naar han kunde være oppe, sad og gjorde med egen Haand Modeller af Skibe.

Efter at denne kekke Søe-Helt, nu Sal. Hr. Niels Juul, havde saaledes ved Dyd og Merite faaet et Navn til Anseelse uden Lands, vilde voris Allernaadigste Arve-Herre og Konge Svederich den Tredie nu Høyløvlig Ihukommelse, have, og Selv have nogen Nytte af en saa velmeriteret Mandis Videnskaber og Erfarenhed, kaldte den Sal. Herre derfor hjem, og Siemkommen blev han strax Sof-Junker, men den Occupation herdte snart op; thi samme Aar 1656 udi den Conjunction af Floder Hans Majestet under Sal. Admiral Christoph Linderov, og Staternes under Admiral de Reuter Commando, commanderede at gaae til Dantzig, beskikkede Hans Majestet hannem til at føre, som Capitain, Skibet den Sorte Rytter, hvilkens Expeditionis Particularia, med den Sal. Herres priselige Forhold, jeg nodes til at gaae forbi, paa det at min Tale maa, saa vidt mueligt, forføres, og Tid maa være til flere og større Ting.

Saa som den Sal. Herre i bemeldte Expedition, og i mange andre Tilfælde lod sin Videnskab

skab, Conduite og Tapperhed, see, satte Høystbemelde Hans Kongel. Majest. Kong Friderich den Tredie, Høyløvlig Jhufommelse, en stor Kiender og lige genereux Belønner af Dyd, Merite og Tieneste, Hannem Anno 1657 til Admiral over Holmen. I samme Aar indfaldt Krigen imellem Danmark og Sverrig, og gif for under Rigens Admiral, nu salig hos Gud, Hr. Hentrich Bielches Ober-Commando, den remarquable og opiniatre Søe-Treffen imellem begge Kongers Floder, som holdtes i tvende Dage med lykkelig Succes og anfælig Seyervinding, som Gud gav Høystbemelde Hans Majest. Baaben, Fienden nødte til at rømme Soen, og at retirere sig til Dalerne; Velbemelde Herre Niels Juel, da Admiral, signaliserede sig i den Action med en besynderlig Conduite og Bravour til største Raade af Hans Majesters Høyløvlig Jhufommelse, og lige Reputation af en forsigtig og tapper Søe-Mand.

Aaret derefter 1658 betiente den Sal. Herre samme Post, som Admiral under bemeldte Sal. Rigens Admirals Commando, da Gud ligeledes udi den Søe-Slagt i Belt lod klarlig see og Kiende, at Seyervindingen er af hannem, og at han fand, naat han vil, ved faae som ved mange, udrette store Ting; thi i den Expedition soutenerede man med sex Skibe allene imod Fiendens gandske Flode, og velbemelde, nu Salig,

Hr. Niels Juul, indlagde sig endog den gang stor Ære og Berømmelse.

Som den Sal. Herre var en Mand, der var sig selv altid liig, gudfrygtig, kæk, sagtmodig, ydning, og som gjorde sig elsket af Underhavende, saa kom det og Hans Majestet, Høyløvlig Thronkommission, til stor Ære og Tjeneste bemeldte Aar 1658 og paafølgende 1659, iærdeses i den Kongel. Residens: Stad Kiebenhavns navnkundige Beleyring, da Gud, som er alting i alting, opfyldte alle, som vare inden Kiebenhavns Mur, med Eenigheds, Troets, Wiisdoms og Tapperheds Aande; Den Sal. Hr. Niels Juul commanderede en Chef Søe-Folket her i Byen, signalliserede sig med sit Corpo til Hans Majestets, Høyløvlig Thronkommission, største Fornøjelse, gjorde Sienden daglig Afbræk og Skade ved mange Udfald af Byen, og i den General-Storm manitenerede sin Post ved Strand-Siden, saa at det var et Veni, Vidi & Perdidi for Sienden, der og allestedes, hvor han bød sig frem, at ville komme ind i Byen. Men hvad Under? Gud var med os, Gud vandrede iblant os, og vi vare stærkere inden Murene, med Guds Englers usynlige Hænder Sienden uden for med sine mange tusinde og vældige Krigs-Mænd: Gud opfyldte tillige sin Salvede den Store Kong Seiderich med et fast Haab, og med en fuldkommen Tillid i Dominus Providebit; og som det seyntre icke hos denne gudfrygtige Ezechiam at udbrede sig for Herren

ren orando, saa fattedes det ey heller paa Tap-
perhed laborando; thi denne Store Konge flyede
for ingen Fare, fandt sig ind ved alle Poster, at
animere enhver ved sit Exempel, og det var af
Gud, at han med Resolution: Moriar in nido
meo, saae sin Fiende vige med Skamme, og den,
som strakte Haanden ud efter Danmarks Krone
og Scepter, at omkomme; Ja, Hans Majestet
stige fra den Dag af jo høyere og høyere til de
første Betsignetier, som Gud benaader sine Sal-
vede med, naar han vil stadfæste deres Throner og
Herredømmer, indtil Verdens Ende, paa deres
Sæd og Afkom, og bekræfte Rigers og Landes
fuldkomne Sikkerhed, med samelig Indbyg-
gers i alle Stænder, stedsbevarende Flor og Vel-
stand.

Bores, nu Salige, General Admiral
Lieutenant, Hr. Niels Juel, fandt sig og ind
med Distinction efter hans Sædvane i den Action
paa Rødsand under Femern, og førde da
Etkbet Svansen; Den Høyædle og Velbaarne,
nu Salig hos Gud, Jacob Wassenær Opdam,
som af Staterne var sendt til Hans Majestets,
Hønsøvtlig Zhukommelse, Hielp og Undsætning,
beviste sig for sin egen Person heel tapper i den
Feylighed, men Genervindingen var fiendelig og
haandgribeelig af Gud; Hans Majestets liden
Fløde, som bestod i Hans egne Danske Under-
saatter, gjorde den Tid det Beste, og havde gjort
mere, dersom de efter Forhaabning havde været
tils

42 Hr. Marcus Gise Liig-Tale

tilfulde seconderet; Kortelig, Fienden, hvis Magt bestod i tyve og fem velbemandede og udrustede capital store Skibe, maatte vige og søge Wismar.

Den Sal. Herres Midkierhed, Tapperhed og Lykke var siden ey mindre under den vidt berømte Admiral de Reuters Commando, og hans egen Commando, der de transporterede Høfste bemeldte Hans Majestets, Høyserlig Zhukommelse, og Allierets Troupper, hvilke under begge Floders stærke Canoneren gjorde Landgang paa Fyen, og erholdte den fuldkommen og velbestemte Geyervinding ved Fiendens total Nederlag.

Aar 1660 efter Fredens Slutning imellem Kongerne af Danmark og Sverrig, begge Høfste lovlig Zhukommelse, vilde den nu Salig Hr. Niels Juel nyde nogen Hvile af sine mange og lange udstandene Fatiguer, saa vidt hans anseelige Tjenestes Møye og Forsvar kunde tillade; Forlovede sig derfor med hans nu efterladte bedrøvede Enke, den Høyædle og Velbaarne Frue Margrete Ulfeld, Sal. Hr. Knud Ulfelds til Ewenstrup, Ridder af Elephanten, Commendant og Befalnings-Mand paa Lands-Crone Elet, og Frue Wiviche Podebusch til Borrebye. deres Daatter, og stod deres Brolup her i Kjøbenhavn Aar 1661. Udi hvilket deres Egteskab, Gud havde velsignet dem med to Søner og tre Døtre, iblant hvilke een Son og een Daatter ere i Herren henjövete, men den anden



anden Søn, Høyædle og Velbaarne Knud Juel, lever, og er Hans Majestets vores Aller-
naadigste Arve-Konges og Herres velbetroede
Cammer-Junker, gift med Hans Excellence
Høyædle og Velbaarne Hr. Adam Levin Knudt
til Gissfeld, Ridder, Hans Kongel. Majestets
Oheim-Raad og Ober-Cammer-Junker ic.
Hans Broder-Daatter, Frue Sophia Juel,
giftet med Hans Excellence den Høyædle og
Velbaarne Hr. Niels Krag til Egestov,
Ridder, og Hans Kongel. Majestets Oheim
Estats- og Justis-Raad. Og Frue Wiriche
Juel giftet, men nu Enke, efter den Høyædle og
Velbaarne Herre Christian Bielke til Baanes,
Ridder, og Hans Kongel. Majestets Admiral ic.
Hvis Død vi og alle billigen her med Klage maae
erindre, for det store Tab Hans Majestet, Søe-
Staten, og det algemeene Beste derved lider, at
vi maae savne een saa meriteret, kæk, erfaren og
lykkelig Søe-Helt.

Det mulvæde saa Ar derefter op igien fra
Klare til mørke Skyer, fra Glæde til Sorrig,
da vi Anno 1670 saae den mørke Dag af den beste
Konges paa Jorden, den store Kong Stides-
richs, hoyloftige Jhukommelse, Skilsmisse
fra dette timelige Liv, en herlig og en ærefuld Dag
for Hans Majt. ved Omværling fra en timelig til
en evig Krone, men en sorrigfuld Dag for alle
hans Undersaatter og Tjenere; Meer har jeg ey
Tunge eller Hierte til at sige i den Materie, det hø-
rer ey heller til denne Tiid og Sted. Men

Men Guds høne og hellige Navn være evindelig æret, som af Naade efter sin store Barmhertighed, lod det ikke fattes til disse Riger og Lande, paa en duelig Mand, at sidde paa Davids, den store Kong Friderich den Tredies Stoel, thi vores isige, nu regierendes Allernaadigste Arve-Konge og Herre, Kong Christian den Femte, Gudfrugtig og Retfærdig, fuld af Wiisdom, Forstand og Tapperhed, i en moen Alder at regiere, havde baade Arve-Net, og al nødvendig Capacite, for at opspilde hans Her Faders, Høyloflig Jhu-kommelse, Throne; Gud lade os alle, som nu leve, aldrig savne Hans Majestet, men opholde hannem i alle Sielens og Legemets Kræfter, at han maa endnu i mange Aar regiere i al Lykkeligheid sine Riger og Lande, hanthæve sine Undersaatter i Flor og i Fred, og skulde det komme til Orlog (den Gud naas, desligen vilde afvende) beffierme os alle fremdeles, som han hidindtil lykkelig og tapperlig har gjort med en vældig Arm, imod al Overlast og fiendelig Magt.

Freden varede ifkun heel faa Aar derefter, imedens forblev den Høyædle og Belbaarne Herr General Admiral Lieutenant, nu Eslig hos Gud, Hr. Niels Juel i samme Placeste og Naades Anseelse hos vores isige Allernaadigste Arve-Herre og Konge, som han havde været i hans Si. Her Faders, Høyloflig Jhu-kommelse

Kommelse, *Friderici Tertii* Regierings Tid, og til ydermere Naades Kiende-Tegn blev han Anno 1675 gjort til Ridder af *Dannebrog*-Orden; som Hans Majt. havde optaget og insitueret, men siden har opløst og forbedret til større Lustre og Anseelse.

Alting begyndte da at skikke sig til Urolighed imellem *Danmark* og *Sverrig*, thi lod Hans Majt. sin Flode udruste at gaae ud i *Soen*, under den høi og vitberømte, Høyædle og Belsbaarne, nu Salig, Herre General-Admiral Adeler. Admiral Herr *Niels Juell*, førde da Skibet *Charlotte Amalia*, dog gik intet for samme Aar til *Soes*, men velbemeldte General Admiral Adeler blev syg hjemført og døde.

Anno 1676 den 1 May commanderede den St. Herre *Niels Juell* Hans Kongel. Majts. Flode en Chef med en særdeles berømmelig Conduite, Bravoure og Lykke, da Gud, som han havde gjort for i forbemeldte *Søe*-Slagtinger, lod ligeledes Kiende i denne, til sin Salvede, at *Sey*-erindingen bestaaer ikke i Skibes og Menniskers Tal, men i hans Betsignelse og Betskiermelse alle; thi Fienden tabte i denne *Søe*-Slagt en anseelig Mængde af Folk, tvende Skibe, *Charitas* og *Constantia*, hvoraf det eene blev opført, og det andet opbrændt, og saasom Hans Majts. Land-Milice under Artigleriet af Skibene, gjorde Landgang, og tvang Fienden i saa Naade til Capitulation, blev *Gulland* erobret, tillige



ge med det prægtigste og faste Slot Wisbort.

Uf større Viatighed var den underlige og anseelige Seeyvinding, som Gud gav i samme Aar 1676 til vor Allernaadigste Arve-Herres og Konges retfærdige Baaben, under velbeholdte General Admiral Lieutenant, nu Salig hos Gud, Hr. Niels Juels Commando. Søe-Slaget gif for den 27 May, og varede tvende Dage, imod Fiendens Magt, som i stor og anseelig Mandskab, i Skibs Størrelse og Tal, indtil trediesindstive og sex, med Canoners Mængde langt overgik den ringe Magt, som vores Allernaadigste Arve-Herre og Konge gav da velbemelte General Admiral Lieutenant, nu Salig hos Gud, Her Niels Juel, med at gaae Fienden under Døen. Hans Majt. gjorde den Sl. Herre derpaa allernaadigst til Gouverneur over Gulland.

Men som denne lykkelige Succes paa Hans Majts. Side indtog Fienden med en overnaade stor Skrek, saa gav den Hans Majts. Søe-Folk en fuldkommen Forsikring om Seeyvinding. saaledes, at deres Attraae var utrolig for at gaae i Søen igien, og at komme paa nye i Næde med Fiendens Flode.

Man kand sige derom, nec auguria satis detuerunt; thi i samme Aar den 1 Junii gif den store Søe-Slagt for under Øeland, da den Sl. Herre førte Skibet Chur Prinzen under Hert Greif

Grev Tromp, den vitberømte **Martin Trompes** Søn, som commanderede Floden, hvis Succes for Hans Majts. Glori og Tjeneste, bestod derudi, at tvende af Fiendens største Skibe, besat med mangfoldige Mennesker og Stykker, bleve opbrændte; Skibet **Kronen** paa et Hundrede Metal-Stykker, med sin berømmelige Admiral **Lorenz Creuz**, og Skibet **Sverdet**, som førte 90 Stykker, med sin lige berømmelige Admiral **Ugla**, som efter Admiral **Creuzes** Død commanderede den Svenske Flode, og fire Skibe bleve bragte op. Fienden resolverede derpaa at rømme Søen, og salverede sig i **Calmar-Sund**, men det hindrede ikke, at jo Landgang faldte strax derpaa til **Staanens** Bemægtelse af Hans Majts. Armee, som under Faveur af Floden blev debarqueret, og indtog det gandske Land.

Anno 1677 den 1 Junii forleente Gud atter vores Allernaadigste Konge og Herre en stor og anseelig Sejrvinding imod hans Fiender, da den Høvædte og Velbaarne, nu Salig hos Gud, **Her Niels Juel** commanderede en Chef Høysthemeldte Hans Majts. Flode, og kom i Møde med den Svenske, som kom fra **Gottenborg**, commanderet af Admiral **Søblad**; Fortellig, bemeldte Svenske Admiral var saa vitlykkeligere, end Admiralerne **Creuz** og **Ugla**, at hans Liv blev ikke **Vulcano** og **Neptuno** til Kød, men han blev i dets Sted opragen, og med

med fire af Fiendens beste Skibe opført her til
Kjøbenhavn, tillige med en Deel andre Fartøi,
og Brandere, og Skibet Calmars Castell skudt
i Grunde; Resten af den Svenske Flode, ruines
ret og isde tilreed, slap bort.

Maanedes: Dagen derefter den 1 Julii blev
atter holdt et Sæ: Slag for den navnkundige
og importante Rigsge: Bugt; Men hvad skal
jeg her sige? eller for at tale rettere, hvad vil eller
kand vi alle sige? med hvad Hierte kand vi efter-
tænke? Hvad kand vi giøre? og med hvad Tuns-
ge kand vi love og prise Gud nok for den store og
underlige Genervinding, som Gud da gav vores
Allernaadigste Arves: Konge og Herrer imod hans
Fiender? Enhver, som meener Kongen trost, og
sit Fæderneland vel, vil derfor tillade mig, at jeg
Gud selv til Ære, og for et Taksigelses Offer til
den Allerhøieste, fornyer i alles her til Steds
værendes Ihukommelse, en Deel denne Søes
Bataille angaaende. Uanset de mange Uheld,
som Fienden havde udstanden i de forvandlede
Søes: Trefninger, med considerabel Tab af Ad-
miraler, af Folk og af Skibe, saa var han dog
heel kort Tiid derefter færdig og i Tilstand at gaae
igien i Søen, med en Flode, som de forrige ikke me-
get uliig i Skibes, i Mandskabs og Canoners Tal,
og var Rigens Raad Senticz Horn, som Gene-
ral Admiral, og Johannes Klerche og Jo-
hannes Wachmeister, som Admiraler bestilte,
fiet til at commandere den.

Bort

Bores Allernaadigste Arve-Herre og Konge, aviseret derom, bød derpaa den nu Salig Herr Niels Juel strax at gaae i Søen med tre og fem Skibe, og indtil Ankomstens af de Herrens Stærres Flode, som var øyebliklig i vente, at observere, og have et vaaget Øje paa den fiendtlige Flodes Cours; Den nu Salige Herre, Niels Juel, kom ey snarere i Søen, at han jo fornam til Fienden, gav derfor Hans Majt. allerunderdanigst og ilig Rapport derom, at Fienden var stærk fyrretive og ser capital vel bemandede og med Stykker vel besatte Orlogsskibe, foruden Brandere og andre mangfoldige Fartøye; At Fienden rettede sin Cours lige paa Siælland: at det lod sig ansee, som Fienden ey skulde give Tiid med Action imod Hans Majts. Flode, indtil den forventede Hollandskes Ankomst: at der var Hazard ved at tage imod Bataille, men endda større Fare for Hans Majts. Riger og Lande, at vilde rømme Søen og undflye Fienden, at han Hr. Niels Juel disponerede derfor alting i Floden til Bataille, om Hans Maj. skulde dertil allernaadigst resolvare, og at han kunde forsikre, at alle og enhver, som een Mand, vare glade og villige til at binde an med Fienden, og at vove Liv og Blod for Hans Majts. Glori og Tjeneste.

Men hvad Raad? Fiendens Flode, som før er meldt, bestod i 46 capitale Orlogsskibe, og Hans Majts. udi 25 allene; den Secours, som

var i vente, blev ude; der var Fare ved at flye, og større ved at vinde Slaget, eller at lade Fienden lande; Vi vare i Fiendens Dyne, som Græshopper til store Dyr, og han prunkede af hans store Magt, som han allerede maatte have vundet Slaget, og faaet Seyer. Jeg overlader her til enhver at raisonnere efter egen Speculation om den forventede Hjelpes Udeblivelse, men jeg vil give Gud Æren, at efter den Naade, som han gjorde fordem med Gedeon, og i vores Tid der, saa underlig med den store Kong Siderich den Tredie, Høylorlig Izhukommelse, saa vilde han og nu gjøre med sin Salvede, betage Hans Majt. al Haab om menneskelig Hielp, og til sin Guddommelige Navns Ære, styrke Saaes Hænder til Seyerinding over Mange, ja som han havde gjort tilforn i forrige Søe-Slagter, vise endnu i denne, at han er stedse vores Allernaadigste Konges og Herres store Hielp, Skjold og mægtige Beskiermelse imod alle hans Fiender.

Hans Majestet rørt og dreven af denne Guds Naad, resolverede med al Frimodighed til Battaille med Fienden, sendte derfor strax Hans Excellence den Højædle og Velbaarne Geheime-Raad, Hr. Baron Juell, med allernaadigst skriftlig Ordre derom, til den nu Cai. Herre Niels Juell, hvorpaa, som Handelen var af Hæren, det stod en hellig længe paa, efter indbyrdes Conferens imellem begge Brødre, og derpaa

paa holden Bon og Krigs-Raad, at velbemeldte vores gudfrøgtige, fælle, og forsigtige Søehelt jo gjorde Anstalt til Bataille, og deledede strax sin liden Flode i tvende Escadres, af hvilke han selv førde een, Hr. Marqvar Rodsteen og Jens Rodsteen, som Admiraler, de tvende andre, en hver sin, begge under den Sal. Herres Commando, med en saa berømmelig Conduite og Bravoure, at de med al Rette erindres til en anseelig Deel i denne store Actions Ære og lykkelige Succes.

Velbemeldte Hr. Baron Juel, efter overlagt Raad med hans Broder, feylet ey heller paa sin Side, medens Bataillen stod paa, med megen Møye og med got Exempel, at fare fra eet Skib til et andet i Floden, deels at raadføre, og deels at animere en hver til Tjenestens nye Agt, og til Tap- perhed for hans Majestets Glori, saa det udviiste sig tilfulde under Guds Forsyn, at som Ordet lyder: Vis unita fortior, naar tvende Brødre af det Slags, samle dem i Raad og i Daad, for at udføre en stor Gierning.

Samtlig Officerer, en hver i sin Post, gjorde ey mindre deres Devoir, Hr. Christian Bielke, Peder Mossing og Hr. Henrich Span, alle tre nu Salige hos Gud, gjorde i sæt meget vel, og med stor Distinction, hvorom jeg gierne vilde, var og værd at erindre, dersom det passede til denne Liig-Begiængelses-Act, som et allene indrettet for den Salig Herre, Hr. Niels Juels dyrebare

Zhufoommelse; Saa meget maae mig dog tillades at melde om dem efter deres Død, at de gjorde vel i derne Action, og at deres Meriter og Tjenester vare derforuden saa anseelige, at Hans Majestæt, vores Allernaadigste Arve-Konge og Herre, strax efter Bataillen ophøjede Hr. Christian Biecke og Hr. Henrich Span, begge nu Salige hos Gud, til Admirals Commando, og faae Eder derefter til Ridder-Ordenens af Dannebrog Ære; Hvilket uden al Tvill vilde en heller have seniet Peder Mossing, dersom hans Død havde ikke forekommet hans Avancement.

Jeg maa en heller glemme her det velfortiente Bidnesbyrd, og den Reparation, som Fienden gav Hans Majestæts Matroser efter Bataillen, at de vare gesvindige, som Aber, fordi de for Bataillen havde dømt ringe om Hans Majestæts Flode, og kaldte hans Skibe Saade, men saadan Gud er vor Gud.

Nu skulde jeg vel herpaa andrage Bataillens Particulariteter, dersom de for deres Videløstighed kunde passe til en Tale, som til en Historie, men for at reducere det Fyndigste i et kort Begreb, maa dette være nok, at den Sal. Herres store Erfarenhed og Forsigtighed udviiste sig besynderlig derudi, at han drog Fienden ind i etengt og ubeskiendte Farvand, tog sin Fordeel af Binden, og af hans egen Flodes Disposition til at stille Fiendens store Magt fra hinanden, og bragte hannem i Confusion,

fusion, hvorpaa efter nogen Tiids skarp Fegten, fulgte lykkelig under Guds Forsyn, at den Svenske General Admiral Heinrich Horn med samt Skib og Folk blev opbrændt, hvilket forfærdes de Fienden saaledes, at han med den gandske Svenske Flode, saa at sige, d' une terreur panique, tog Flugten, og det i saadan Hast og Desordre, at den seylede baade Stefrens Klint og Børringholm forbi; Den nu Sal. Herre, Hr. Niels Juel, tabte imedens ingen Skid, for Hans Majestets største Glori og Tieneste at profitere, saa vidt mueligt, af Fiendens Fluat; thi han erobrede femten Orlog-Skibe, og deriblant syv capitale, hvilke, imedens han selv forfulgte Resten af den fiendelige Flode, sendte op til Kjøbenhavn, at forkynde Hans Majestet Severyindingen, som bestod, foruden de 15 Skibe, udi 1200 Mand af Fiendens Folk totale Defaite, deels skudt ihjel, deels brændt, og deels druknet, udi 3000 Fangen, uden at et eneste af Hans Majestets Skibe blev tagen, eller een eneste Mand fangen, og 300 allene Døde og Blesserede; og alt det, hvorfor Guds Hellige Navn være evindeligt æret, uden fremmed Hielp, ved Hans Majestets egne troe baarne Danske og Norske Underfaattere allene.

Jeg maa og vil en heller her forglemme: Forst Guds besynderlige Vnde og Naade til den nu Sal. Herre, Hr. Niels Juel, i sin Guds dommelige Beskiermelse, over hans Person, i det

som den har været fiendelig i tretten capitale og Søerfulde Batailler, uden at han nogenstinde har været blesset, saa udviste den sig ogsaa i dens store Action, som gjør med efterfølgende Bataille den fiortende i Tail; Thi som Fienden satte al sin Naagt an paa det Skib, som førde Admirals-Flaggen, maatte den Sal. Herre, Hr. Niels Juel, forandre trede gange Skibe: Christianus Quintus, Fridericus Tertius, og Charlotta Amalia; De tvende første skudte gandske reddesløie, og det tredie saa ilde medhandlet, at den Sal. Herre med neppe Nød efter Bataillen kunde vinde ind i Risø Bugt.

For det andet til den Sal. Herres berømmelige Amindelse, som ingen anden her, end jeg selv, kand høre Bidnesbød om, nemlig, at Hans Majestet, nu Hønløslig Ihukommelse, Kongen af England Carl den Anden, informeret af mig om bemeldte Sø-Slagtes samt Juls Particulariteter, hvortledes den Sal. Herre havde taget sin Fordeel af Bindene, og separeret Fiendens Flåde ic. Hans Majestet selv, en stor Kiender i Søemandskab, og discurerendes derover indtil langt ud paa Natten, i Duc d'York, nu Kong Jakob, og i hans største Admirals, som var Sir Edward Sprag og Sir Robert Hobsbes Nærværelse, sluttede med denne bejndertlige Lykensking til Hans Majestet, vores Allersnaadigste Arve-Konge og Herre, at han var den største Admiral, som nu var i Europa.

Bores

Vores Allernaadigste Arve-Konge og Herre, som lader Dyd og troe Tjeneste aldrig ubelønnet, gjorde og derpaa den Sal. Herre samme Aar til **General Admiral Lieutenant**, og strax derefter Aar 1678 til Ridder af **Elephanten**, dertilmed for besynderlig Naades- og Vres-Tegn har ladet hans Medaille med Sve-Slagten paa den eene Side, og med hans Portrait paa den anden Side trykke, og indføre iblant hans Majestets egne og Høyløvlige Forsædres Medailler, i den Bog intituleret **Museum Regium**.

Vi glæde os derfor billigen den Dag i Dag er, over denne store Victorie i **Risøge-Bugt**, som Gud har givet sin Salvede, vores Allernaadigste Arve-Herre og Konge, og det er vores Pligt til Gud selv, at erindre os derved andre særdeles Guds Naades underlige Forsyns og Beskermelses skinbare Tegn over Hans Kongel. Majestet til en fast og suidkommen Slutning, at Gud elsker vores Konge: At Gud er hans store Hielp, Hans Styrke, Hans Ebenezer, og vil forstyrre alle Hans Fienders Anslag imod Hannem, hvorved mig falder meget ind, som ikige Conjunctioner give Lejlighed til, men jeg vil tie dermed i Forundring over Guds Almagt, Hans urandsfagelige Naad og ubegribelige Huus-holdning her paa Jorden, ey heller er min Tale derfor indrettet i Dag.

56 Hr. Marcus Gise Ptig. Tale.

Paa denne blodige til Fienden, og til Hans Majestet importante Sejervinding i Rjøge Bugt, fuldre i samme Aar under den Sal. Herres Ordre og Commando, tilligemed Admiral Hr. Grev Tromps, som nogen Tiid derefter ankom, Plands Indtagelse med Slottets Borchholm, Landgangen ved Aahuus og Pugerich; og som Fienden var ey mere mægtig at komme i Søen, blev heele Kygen empoteret og bemestret.

Den Sal. Herre lod efter den Tiid see sin Nidkierhed i flere Entrepriser, da han søgte Fienden indtil Calmar Sund, tog dem fem Skibe fra paa Beyen til Gulland, stilte i Arbejde og Omhyggelighed for Hans Majestets Tieneste at gjøre Fienden al muelig Afbrek og Skade, indtil at Hans Majestet Allernaadigst beordrede hannem at ophøre med al Hostilitet, og at begive sig her hiem med Floden til Kiøbenhavn. Med saa vel forretter Sag kom den Sal. Herre hiem, mere triumpherendes udi at have vel tient, og vel forsient af sin Allernaadigste Arve-Konge, end de største i de Grækers og Romeres Tider, har triumpheret udi at give sig selv Æren af deres store og lykkelige Victorier.

Nok fuldte derpaa en anden Expedition Aar 1683, da den Sal. Herre commanderede en Chef den Danske og Franske Flode, begge skiftet til Øster-Søen, den Franske under General Pieu tenant Preutilly og Nesf. de Chasteaurenau og Gabar

Gabarets Commando, og det indtil sidst i September, da den Franske Flode igien efter Ordre seplede til Frankerig.

Bel gif den Sal. Herre igien i Esen med hans Majestets Flode Aar 1689, men som intet fiendtlig faldt for, og ingen Fiende, endog en armert Flode laae i Havnen, bed sig frem, gif den Salig Herre efter allernaadigste Ordre hlem med Floden, og som siden den Tid vores Allernaadigste Arve-Konge og Herre af Guds Naade, efter Hans Majestets Fred-elskende Forsigtighed, har baade selv beholdt Freden for sine Riger og Lande, og hindret de Uroelige at ferstyrre den, har den Sal. Herre siden den Tid occuperet sig i de Forretninger ved Soe-Staten, som Hans Majestet allernaadigst Tid efter anden har anbefalet ham, betient Dommer-Sæde i Høyeste Ret, og præsidet i Ober-Admiralitetets Ret, med en gudelig Retfindighed for Ret og Billighed.

Imidlertid og indtil den Sl. Herres yderste Livs Time, har han været anseet med stor Naade af hans Majt. saa at hans Død er bleven betragtet med allernaadigst Distinction, for hans Person, for hans store Dyd, Meriter og Tjenester. Hans Majt. har og allernaadigst efter sin besynderlige medfødt Kongel. Mildhed, og i allernaadigst Reflexion til den Sl. Herres troe og importantes Tjenester bevist for hans Skyld stor Naade og distingeret Ære til hans Børn, hvorved de og efter hans Død kand allerunderdanigst

danigst formode at nyde saa brav og saa me-
riteret en Mand's store Tienester got ad.

Endelig for at sammendrage hvis vietøstlig
er forbemeldt, i saa Ord, saa har denne Salig
Herres Handel og Bandel været af hans Livs
Tid her paa Jorden i Guds sande Frygt, uden
Hyklerie, i Troeskab til sin Konge, uden egen
stammelig Nytte; i Ridkierhed for sit Fædernes
Land, uden at prale dermed; i Resfærdighed
paa Demmers Sæde, uden Persons Anseelse,
i Wiisdom uden Træskhed, i Omhyggelighed for
Underhavende uden ringeste egen Nytte derfor af
dennem; i Fromhed imod enhver, og i en Hiel-
perig-Haand til den Betrængte; Samtlig Landes
og Byers Indvaanere nævnte ham derfor en hel-
ler aldrig uden det Navn, af den gode *Herr*
Niels Juel, den gode gammel Ridder, og
som deres Vnde for den Sl. Herre udviiste sig i
en almindelig Glæde, naar det gik ham vel og
lykkelig, saa var det ligeledes en Bæ-*Klagen*,
naar een eller anden Modgang eller noget Menne-
skeligt slog hannem til: Hvad for en almindelig
Bekymring var det ikke, der den Sl. Herre for
fire Aar siden havde brudt sin Arm? en *Wone*
som han bar i sin høye Alder med en forunderlig
Standhaftighed; og jeg kunde, om behøvedes,
demonstrere hans Bellidende hos alle i mangfol-
dige andre Tilfælde, hvor Berden synes at
gaae hannem imod, men det maae være udf sagt i
den Post, at vi fand i Dag læse i den *gandste*
Almu

Almues forrigfulde Ansigter, hvor Eier han var til alle, og hvor nær hans Død gaaer enhver til Hierte.

Sluttelig derfor at bruge en vis Authoris Ord om en Person af en anden Profession: Saa var denne Høvædle og Belbaarne Herr General Admiral Lieutenant, nu Salig hos Gud, Her Niels Juul, sine exemplo magnus, in hoc maximus, qvød neqve ante illum inventus sit, qvem ille imitaretur; Og Gud gibe den Naade til Hans Majts. vores Allernaadigste Arve-Konges og Herres Glori, Tieneste og Interesse, at det aldrig maa befindes i dem, som nu og i fremtiden skal succedere i lige Embeder ved Søe-Staten: Qvod neqve post illum, qvi eum imitari possit, inveniat.

Efter saa mange Møyer og store Besværinges, som den Gl. Herre i et gudeligt og berømmeligt Liv og Levnets Fremdragelse for Gud, for rrende store Konger, for hans Fæderneland, og for hans Næste har igiennemgaaet, fra hans Alders 13de a 14de Aar i fulde fire og halvtrediesindstive Aars Tienester, og imedens, som forbermeldt, foruden een og anden store og anseelige Tienester, commanderet af andre, og selv commanderendes en Chef, indfunden sig Udenlands i fem, og Indenlands til hans egne Arve-Kongers og Herrers Tienester i Tite, til Haabe Siorten capitale og store Søe-Slagninger, har det endelig behaget den Alviseeste og gode Gud, at spende den
ne

60 Hr. Marcus Gise Eliq. Tale.

ne sin troe Tienere, den nu St. Herr Niels Juell,
af dette mœnsommelige Livs Aag og Byrde.

Kortelig og med heel faa Ord at melde lidet
derom, saa har det efter Guds inderlige Naade
og Barmhiertighed overfledig udviiist sig i denne
St. Herre, at det er sandt og et vist Ord: Som
vi leve, saa doe vi; thi de, som have seet
denne Hønsæde og Belbaarne, nu Falig hos
Gud, Herr Niels Juell, være syg og doe,
maa tilstaae mig det, som jeg selv med Forum
dring har observeret i al hans Sygdoms Tid,
at som han var i Helbred, saa var hand i Syg-
dom.

I hans Mœnes og Arbeides sunde Dage vane
drede han for sin Gud, for sin Konge, og for sin
Næste, i en yndelig Troe, eenfoldig og sagemo-
dig Aand, og han bar med en lige Taalmodighed
i en forunderlig Sindets Rolighed sin Sygdoms
Byrde. Han ansaae den selv, som et Van-
drings-Færd fra et uroligt Sted til et roligt
Sted og Liv, med største Indifferens og Resig-
nation i Guds Billie til Døden, som til Livet;
Eil dem, som ønskede ham at leve, var hans or-
dinaire Svar: Svortil? Uden at min Hel-
bred kunde forslaae til at gjøre endnu hans
Majt. nogen Tieneste; Men Slutningen var
altid, som dens, der stunder efter Hvile, som dens,
der havde lange og mange Aar boyet sine Skul-
dre til at bære, og som dens, der glædede sig med
Mose,



Mose, at Gud vilde skaffe hannem Hvile. Det var en god Eanvittrigheds Bidnesbyrd, som ved Guds Naade formaatte det hos den Salig Herre, at han med Længsel biede efter sin Salighed; og at han søgte derefter, at han i Fred maatte legge sig til at sove, som fuldkommen vis derpaa, at Herren selv skulde lade hannem boe trygkelig.

I den Fred, mæt af Livet sovede den Gl. Herre bort, og intet forfærdede hannem, efterat han havde levet og arbeidet her paa Jorden 67 Aar og 11 Maanedes: Gud give os alle sin Naade, at vi, som han, maae døe de Retfærdiges Død, og møde hannem til de Udvaldes Opstandelse.

Tale over Kaarden.

Vel Sverd! tien nu ingen meer; thi om du end skulde leede længe efter en anden Herre, saa viid! at du vil neppe finde nogen, i hvis Haand du kand vorde saa priselig!

Din Salig Herre misbrugte dig aldrig til ufølgelig Hevn eller Brede imod nogen; Han skemtede dog intet, naar han blottede dig; Blank først du ud af Balgen, men blodig først du ind igien, thi han brugte dig til store Ting, for Gud, for Kongen, og disse Riger.

Nu

Nu din Salige Herres Striids-Dage har en Ende, og han hviler af al sin Møye, hvil du ogsaa! og hvil paa den Grav, hvori din El. Herre hviler; og som din Tid har været hidindtil i Uroe og Ufred, saa vær og forbliv nu indtil Bærdens Ende, et Freds og Vres: Tegn paa din Salig Herres Piiig-Kiste; og din Tieneste være herefter denne allene: at du peeget med din Aad til din El. Herres Grav-Skrift, paa det at de, som gaae der forbi, maae vorde curicus at læse, hvad du peeget til, saa vil de dig til Vre skionne om din Klinges igiendnemtrængende Magt og Skarphed, naar din Salig Herre holdt om Fæstet, og vilde bruge dig: Saa vel!

Taksigelse til den Høy-Anseelige Forsamling.

Den Høyædle og Velbaarne Frue Margrete Ulfeld, den Salig Herres Høybedrovede efterladte Enke, med samtlig Høyædle og Velbaarne Børn og Svogre, takker tienssthyldigst en hver efter Stand og Vilkor, for den Vre og Tieneste de har vildet bevise den Sal. Herres Piiig, at indfinde dem herril at følge og geleide det til hans Hvilke-Sted; Velbenielde Frue med hendes Børn og Svogre forpligter dem inod en hver, til al muelig og behagelig Tieneste; og jeg recommenterer mig til alle, som enhver Tienstshyldigste og velvilligste Tienere.

III

Inscription, som var beskicket at sættes paa en Kaaber-Table udi Koret i Kirken paa Waldemar Slot.

Under Guds Barmhiertige Forsyn, Hans Kongel. Majestets Kong Christian den Femtes Høypriselige Regierings mildelige Beskiernelse, og efter besværlige Tidens lykkelig Udgang, har den Høyædle og Belbaarne Herre, Hr. Niels Juel til Taasing, Eriksholm og Totterupholm, Ridder, Kongel. Majestets Geheime Raad, General Admiral Lieutenant, Præsident i Admiralitetets Collegio; Og den Høyædle og Belbaarne Frue Margreta Ulfeld tilforhandlet dennem med reede Penge, og des fulde Bærdie, Thaasing, Huus med dessen underliggende Gods Aar 1678, fuldbyrdet Aar 1687, og af en gudfrygtig Nidkierhed for Guds mangfoldige Belgierninger i Farers Bestielse, og lykkelig Fremgang ved allernaadigst Høy-anbetroede Søe-Slagter imod Høyst-bemeldte Hans Majestets Fiender, deres Børn og Efterkommere til Erindring, aldrig at afvige fra deres Nigt til Gud, til Kongen, og deres Forældres Exempel, efterat de har saa got som af nye bygget dette Capel, har de det ladet indvie med Christelige og prægtige Ceremonier Aar 1687 den 3 Octobris af Velædle og Velbyrdige Doctor Thomas Ringo, Superintendent over Syens Stift, assisteret af fire Prouster, og 36 Præster,

64 Hr. Marcus Gise Piig. Tale 2c.

ster, i mange Høj-Adelige og fornemme Perso-
ners Nærværelse. Gud lade sit Ord aldrig
vige fra dette hans hellige Huus, og beholde
sin Besigelse til deres Aftom over Gaarde og
Guds.

Staae Jerne-stive Steen, og bliv til evigt Minde,
For slig en Sæbeld og saa stor een Dyds
Mandinde,
Som Juell og Ulfæld er! Gud lade Deres
Eæd
Til Noes og Ere gaane i Deres Gode-Gied!

Saa længe Floder skal paa Verdens Etromme
larne,
Dg Thaasing favnes skal af Belts krum-
slibrig Arme,
Saa længe Konger veed at prise Manddoms
Aet,
Saa lever Han, og Hun deri har Hendes
Part.

Th. Kingo.

